Nkangala Bible Translation

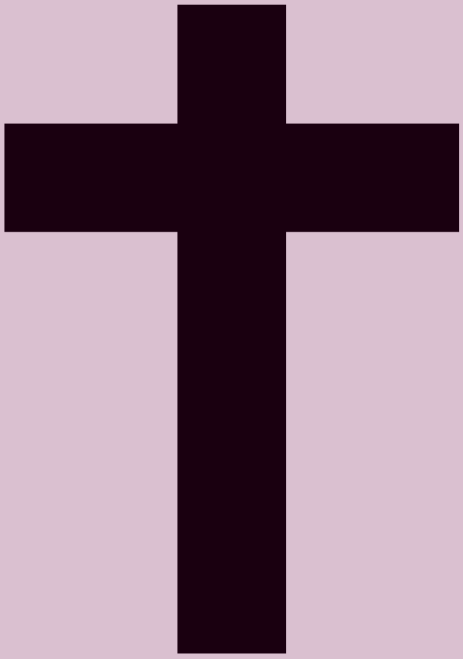

The New Testament in the Nkangala language of Angola:

Nkangala Bible Translation (New Testament)

Nkangala Bible Translation

The New Testament in the Nkangala language of Angola: Nkangala Bible Translation (New Testament)

copyright © 2024 The Word for the World International

Language: (Nkangala)

Contributor: The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 May 2025 from source files dated 17 May 2025
9a9c909c-dd81-59f5-8c45-51bc768de51c

Contents

Mateu 1
Mako 56
Luka 89
Iuano 147
Vilinga 188
Loma 240
1Kolinte 264
2 Kolinte 285
Ngalata 299
Efeso 306
Filipu 314
Kolose 320
1Tesalonika 325
2 Tesalonika 330
1 Timateo 333
2 Timateo 340
Tito 345

Muzimbu Uacili uasonekele
MATEU
Citsindikiso

Muzimbu ua Mateu uapua umo ua mavulu auana mu Litavasano Lialiha lije lilumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Limo ku limo liauo vhalitumbula nguavo “muzimbu.” kulumbununa “muzimbu uacili.” Va asonekele hanima ya kutsa ca Yesu kuli Mateu, Mako, Luka na Iuano. Vaka kulilongesa kuvatantekeya muaka muka uje muzimbu ua Mateu vausonekele, vuno honi casa kupua mu miaka makumi atanu na limo hanima ya kutsa ca Yesu. Naua kuvatantekeya ku cihela cije vausonekelele, vuno honi vavengi vakasinganiekela nguavo hamo vausonekelele mu Phalisitane kaha naua hamo mu nganda ya Yelusalema.

Muka kuusonekani ikeye vene Mateu, uje uapuile muka kutambula lisimu te kanda Yesu amuihule linga apue ndongisi yendi. Naua vamutantekeyela na lizina lia Levi. Mateu uapuile umo ua tunganda likumi na vavali kaha naua ua usonekelele kuli vaka kutanda Ciyunda. Eci vanacimuesa mu vitaleso hakupua makumi atanu na limo mu visoneka ku Litavasano Lialaja. Uatondele kumuesa ngue Yesu ikeye vene Mesiya, muyoyesi uakuhangula ua Njambi, uje ivahandekele vunanguizi vua hali ikeye. Mateu naua uasonekele viavingi via vumuene vua Njambi. Vayunda vatondele Mesiya kupua muene ua vumuene vua vimpande via mavu. Mateu uahakelele mana mukuhisa viyongola vije mukulumbununa vumuene vua vusunga vua Njambi.

Muzimbu ua Mateu uapua livulu lia cili hakuputukila Litavasana Lialiha omuo lia vitaleso vihalio viaku Litavasano Lialaja. Livulu eli lianungakana Matavasano avali. Vaka kulilongesa naua vasinganieka nguavo Mateu hamo uesekele kutemunuisa cifua ca mavulu a Mosesa, aje akeo apua mavulu atanu akulivanga mu Litavasano Lialaja. Kuambulula ca Yesu ha munkinda (5-7) tuasa kucesekesa na Njambi ahana lishiko kuli Mosesa (Ndetulonome 19:3, 23:33).

Muvanavitumbikilamo:

1. Mateu aputuka muzimbu nakuhandeka ha kusemuka ca Yesu Kilistu na maputukilo a vipangi viendi mu kapetulu 1-4.
2. Cakuhatako Mateu alumbununa vipangi via Yesu na vilongesa viendi viavingi mu kapetulu 5-25.
3. Cakumanusuila mukusoneka ca Mateu cikeco cihandeka ha vipangi via Yesu mu kutsa cendi na kusanguka cendi (26-28).

Vakukuluila va Yesu Kilistu
(Luka3:23-38)

1 Livulu lia vakukuluila va Yesu Kilistu, muna Ndaviti, muna Avilahama.
2 Avilahama uapuile ishe ya Isake, kaha Isake uapuile ishe ya Yakomba, kaha Yakomba uapuile ishe ya Yunda na vamunaina,
3 kaha Yunda uapuile ishe ya Peleze na Zela vaje vaina vapuile Tamale, kaha Pelezi uapuile ishe ya Hezelone, kaha Hezelone uapuile ishe ya Lama,
4 kaha Lama uapuile ishe ya Aminandave, kaha Aminandave uapuile ishe ya Naheshone, kaha Naheshone uapuile ishe ya Salemone,
5 kaha Salemone uapuile ishe ya Mbouasi uje vaina vapuile Luhave, kaha Mbouasi uapuile ishe ya Ovende uje vaina vapuile Lute, kaha Ovende uapuile ishe ya Njesi,
6 kaha Njesi uapuile ishe ya muene Ndaviti.
Kaha Ndaviti uapuile ishe ya Solomoni uje vaina vapuile te mpuevo ya Uliya,

7 kaha Solomoni uapuile ishe ya Lehovouame, kaha Lehovouame uapuile ishe ya Aviya, kaha Aviya uapuile ishe ya Asa,
8 kaha Asa uapuile ishe ya Njosefati, kaha Njosefati uapuile ishe ya Njeholame, kaha Njeholame uapuile ishe ya Uziya,
9 kaha Uziya uapuile ishe ya Yotame, kaha Yotame uapuile ishe ya Ahaze, kaha Ahaze uapuile ishe ya Hezekiya,
10 kaha Hezekiya uapuile ishe ya Manase, kaha Manase uapuile ishe ya Amoni, kaha Amoni uapuile ishe ya Yosiya,
11 kaha Yosiya uapuile ishe ya Yehoyakine na vamunaina, ha ntsimbu ije vavatualele ku vunzinda mu lifuti lia Mbambilone.
12 Kaha kuhuma hakuvatuala ku Mbambilone, Yehoyakine uapuile ishe ya Sheyaletiyele, kaha Sheyaletiyele uapuile ishe ya Zelumbambele,
13 kaha Zelumbambele uapuile ishe ya Aviyunde, kaha Aviyunde uapuile ishe ya Eliakime, kaha Eliakime uapuile ishe ya Azole,
14 kaha Azole uapuile ishe ya Zandoke, kaha Zandoke uapuile ishe ya Akime, kaha Akime uapuile ishe ya Eliunde,
15 kaha Eliunde uapuile ishe ya Eliazale, kaha Eliazale uapuile ishe ya Matane, kaha Matane uapuile ishe ya Yakomba,
16 kaha Yakomba uapuile ishe ya Yosefa uje uapuile yala lia Maliya uje uasemene Yesu, uje ivatumbula Kilistu.
17 Kaha honi vikota vioshe kuhuma kuli Avilahama nakutuala kuli Ndaviti viapuile likumi na viuana, kaha kuhuma kuli Ndaviti kutuala noho vavatualele ku Mbambilone viapuile vikota likumi na viuana, kaha kuhuma hakuvatuala ku Mbambilone kuneha noho kuli Kilistu viapuile vikota likumi na viuana.

Kusemuka ca Yesu Kilistu (Luka2:1-7)

18 Honi kusemuka ca Yesu Kilistu cezile mucifua eci. Omo vaina Maliya vamulamene kuli Yosefa, kaha te kanda valimoneho vamumuene nguavo akemita lizimo lia nzili yaku Cimbembesi Uakulela.
19 Kaha Yosefa uje uamulamene hakupua ua vusunga, katondele kumuvuisa shuamua kaha uasinganiekele kuviana vulo muvushueke.
20 Vuno honi te acili nakusinganieka eci, taleni, kangelo ua Muene uasholokele kuli ikeye mu cilota nakuhandeka nguendi, “Yosefa, muna Ndaviti keti uteue kuambata Maliya mpueyove, omuo eci kuimita cali naco cinapu caku Cimbembesi Uakulela.
21 Akasema muana ua yala, kaha ukamuluka lizina liendi Yesu, omuo ikeye akovola vantu vendi ku vipi viavo.”
22 Vioshe evi vialingiuile mukushulisisa vije viahandekele Muene kuhitila muli kananguizi ua Njambi nguendi,
23 “Taleni, mpuevo uje kanda alimone na yala akemita kaha akasema muana ua yala, kaha lizina liendi vakamutumbula Manuuele” (kulumbununa Njambi ali netu.)
24 Omo Yosefa uahindukile mutulo, ualingile ngue muje muamushikile kangelo ua Muene. Uambatele mpueyendi,
25 vuno honi kalimuene nendi kuvanga noho hasemenene muana ua yala, kaha uamulukile lizina liendi Yesu.

2

Kumeneka ca Vaka Mana vaje vahumine ku Ngangela

1 Honi omo Yesu uasemukile mu Mbetelehema ku Yundeya mu matangua a muene Helonde, taleni vaka mana vahumine ku ngangela vezile ku Yelusalema,

2 vehuile nguavo, “Ali kuli ou nasemuka muene ua Vayunda? Tunamono ntanga
tanga yendi mu ngangela, kaha tuneja nakumulemesa.”
3 Omo muene Helonde uevuile eci, ualiniengele cikuma, hamo navoshe vaje vakele
nendi mu Yelusalema.
4 Kaha uakunguluile vakuluntu voshe va tusasendote na valongisi va mezi a lishiko,
kaha uavehuile kuje Kilistu napande kusemukila.
5 Vamulekele nguavo, “Mu Mbetelehema ku Yundeya,” omuo omu mukemo muvav-
isonekelele kuli kananguizi ua Njambi,
6 “ ‘Nove Mbetelehema, mu nganda ya Yundeya,
keti usinganieke nguove u uamundende hhakati kavaka kuyula vamu Yundeya,
omuo kuli yove kukahuma muka kuyula
uje akatuamenena vantu vange va Isaleli.’ ”
7 Amba honi Helonde uasanene vaka mana muvushueke, uavehuisisile ntsimbu
muka ije ntanga ntanga yasholokele.
8 Kaha uavatumine ku Mbetelehema uavalekele nguendi, “Yeni mukatondesese
cikuma ha kanike ou, kaha omo muamuuana, muije muakunjileke linga nange naua
njije nakumulemesa.”
9 Omo vevuile vije via handekele muene kaha vaile, kaha taleni, ntanga ntanga
ivamuene mu ngangela yakele kulutue luavo noho yezile nakutulila ha cihela cije
hakele muana.
10 Omo vamuene ije ntanga ntanga, vavuahelelele cikuma na nzolela yakama.
11 Kaha omo vakovelele mu njivo vamuene muana na vaina Maliya, kaha vat-
sikamene ha mavuli avo nakumulemesa. Ambahoni vafukuile mu viambatelo viavo
via vufuko nakumuhana mavuana a seho a ngolinde na mazi a kunika luengo luacili
a fulankininsense na miila.
12 Kaha hanima yakuvanangula mu cilota linga keti vahiluke kuli Helonde, vahiluk-
ile ku cifuti cavo na ngila yeka.

Vateuesela Yesu ku Ingito

13 Honi omo vaile, kaha taleni, kangelo ua Muene uasholokele kuli Yosefa mu cilota
kaha auhandekele nguendi, “Hinduka ambata muana na vaina, kaha teuela ku Ingito,
kaha yakakale kuje noho njikakuleka, omuo Helonde alinakutonda muana linga a
mutsihe.”
14 Ambahoni uahindukile nakuambata muana na vaina ha vutsiki vuje vene nakuya
ku Ingito.
15 Vakele kuje noho Helonde uatsile. Cije capuile kushulisisa vije viahandekele
Muene kuhitila muli kananguizi ua Njambi nguendi, “Njasanene munange uje uakele
mu Ingito.”

Vatsiha vanike

16 Ambahoni Helonde omo uamuene nguendi vaka mana vanamukuisa, uanienguele
cikuma, kaha uashikile linga vatsihe vanike voshe vava mala mu Mbetelehema na mu
vihela viakulihatako voshe vaje vakele na miaka ivali na vaje vakele muintsi lia miaka
ivali yakusemuka, kuya ku ntsimbu ije yalilongesele ku vaka mana.
17 Ambahoni vialishulisile vije viahandekele kananguizi ua Njambi Njelemiya
nguendi:
18 “Vovuile Lizi mu Lama
lizi lia kulila na kulinienga cikuma,
Lakele alilila muomu ya vana vendi,
katavele kumuzembeleka,
muomu voshe vatsile.”

Vahuma ku Ingito vaya ku Nazaleta

19 Vuno honi omo Helonde uatsile, taleni, kangelo ua Muene uasholokele mu cilota
kuli Yosefa mu Ingito, ua handekele nguendi,
20 “Hinduka ambata muana na vaina linga muye ku cihela ca Isaleli, muomu vaje
vasinganiekele kutsiha muana vanatsi.”
21 Kaha uahindukile nakuambata muana na vaina nakuya ku cihela ca Isaleli.
22 Vuno honi omo uevuile ngeci Alekelau nasuana Yundeya mu cihela ca ishe
Helonde, kaha uateuele kuya kuje. Kaha honi hakumunangula mu cilota, kaha uaile
ku cihela ca Ngalileya.
23 Kaha uaile nakukala mu mbonge ivasana Nazaleta, linga vije vivahandekele
tunanguizi va Njambi vilishulisise nguavio, “Vaka mutumbula Kanazaleta.”

3

Kuambulula ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mako1:1-8; Luka3:1-18; Iuano1:19-28)

1 Mu matangua aje kuezile Iuano muka kumbuitika, uakele nakuambulula mu
mpambo ya Yundeya,
2 nguendi “Tengulukeni, muomu vumuene vua muilu vuli muyehi.”
3 Omuo ou ikeye ivahandekele kuli Kananguizi ua Njambi Isaya, omo uahandekele
nguendi,
“Lizi lia umo ali nakutambeka mu mpambo ngualio,
Vuaheseni ngila ya Muene
kaha sungameseni ngila yendi.”
4 Honi Iuano uazalele vuzalo vuakupanga ha maka a kamelu kaha ualikutile muiva
ua cilambu mu mbunda yendi, na viakulia viendi viapuile vambimba na vuci.
5 Vantu vezile kuli ikeye kuhuma ku Yelusalema na ku Yundeya yoshe, na ku vihela
vioshe viakulihata na ndonga ya Yundau.
6 Valitavelele vipi viavo kaha uavambuitikile mu ndonga ya Yundau.
7 Vuno honi omo uamuene Vafaliseo na Vasanduki vavengi valinakuija muku-
vambuitika, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vana vamanoka iya
naminangula linga muteue ku vutenu ovu vuli nakuija?
8 Imeni vushuka vuje vumuesa ngeci muatenguluka.
9 Kaha keti musinganieke ngueni muhasa kuhandeka kuli yeni vavenia ngueni, ‘Tuli
na Avilahama tatetu’, omuo njimileka nguange, Njambi asa kupuisa aua mavue kupua
vana va Avilahama.
10 Cipue hano vene ngimbu inalivuahesela laja kuteta miti kuputukila ku mizi,
nankuma muti uoshe uje kuuimi vushuka vuacili vakauteta nakuumbila mu tuhia.
11 Yange njimimbuitika na mema linga cipue cimueso ngeci munatenguluka, vuno
honi ou eja munima yange anjipulakana ku nzili, kunjafuililile cipue kuambata
vinkaku viendi, ikeye akamimbuitika na Cimbembesi Uakulela na tuhia.
12 Lisehua liendi lili mu livoko liendi, kaha akakomba ku lijunguilo liendi, kaha
akakunguluila tiliku mu cishete cendi, vuno honi mujungu akautsimika na tuhia
tuakuhona kuhua.”

Kumbuitika ca Yesu
(Mako1:9-11; Luka3:21-22)

13 Ambahoni Yesu uahumine ku Ngalileya nakuya ku ndonga ya Yundau linga
vakamumbuitike kuli Iuano.
14 Vuno honi Iuano uatondele kumuvindika kaha uahandekele nguendi, “Yange
capande kunjimbuitika kuli yove, nkuma naua yove uija kuli yange?”
15 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Cilingiue ngoco vene hano, cacili kuli
yetu kushulisisa vije vioshe Njambi atonda kuli yetu.” Ambahoni Iuano uatavele.

16 Hanima yakumbuitika Yesu, kaha hajevene uahumine mu mema, kaha taleni,
melu ashokolokele kaha uamuene Cimbembesi ca Njambi cishuluka ngue livembe
nakumutonkama.
17 Kaha lizi liahumine muilu ngualio, “Ou ikeye Munange injazanga, muli ikeye
njivuahelela.”

4

Yesu Vamueseka
(Mako1:12-13; Luka4:1-13)

1 Ambahoni Yesu vamutualele kuli Cimbembesi mu mpambo linga vakamueseke
kuli Liyavolo.
2 Ualiuminine kulia ha matangua makumi auana vutsiki na mutania, kaha hanima
yakuliumina kulia uevuile njala.
3 Kaha muka kumueseka uezile kuli ikeye nakuhandeka nguendi, “Nga u Muna
Njambi, shika aua mavue linga ahimpuke mbolo.”
4 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanacisoneka nguavo, ‘Muntu kasa
kuyoya na mbolo lika kuahi, vuno honi na mezi oshe aje Njambi ahandeka.’ ”
5 Ambahoni Liyavolo uamutualele mu nganda yakulela, uamuhakele helu lia
kashongua ka Njivo ya Njambi.
6 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna Njambi,” “liumbile ha mavu.
Muomu vanacisoneka nguavo,
“ ‘Akashika tungelo vendi hali yove,
kaha vakakukavuila na mavoko avo, linga viliato viove keti vikansunsuke ku
mavue.’ ”
7 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanacisoneka naua nguavo, ‘Keti ueseke Muene
Njambi yove.’ ”
8 Kaha naua Liyavolo uamutualele ku munkinda ualaha cikuma, uamumuesele
vumuene vuoshe vua hano ha mavu na vumpau vuavuo.
9 Kaha uahandekele kuli Yesu nguendi, “Vioshe evi njikakuhanavio, nga ukatsikama
ha mavu na kunjilemesa.”
10 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Huma kuli yange Satana! Omuo vanacisoneka
nguavo, ‘Ukalemesa Muene Njambi yove na kumupangela ikeye lika!’ ”
11 Ambahoni Liyavolo uamusezele, kaha tungelo vezile nakumukuasa.

Yesu Aputuka Vipangi viendi mu Ngalileya
(Mako1:14-15; Luka4:14-15)

12 Omo Yesu uevuile nguendi Iuano vanamukutu, kaha uaile ku Ngalileya.
13 Kaha hakuhuma mu Nazaleta uaile nakukakala mu Kapenauma kuyehi na mema
a kalunga a Ngalileya, mu nginga ya Zembuloni na Nafetali,
14 linga cije cahandekele kananguizi ua Njambi Isaya cilishulisise nguendi:
15 “Cihela ca Zembuloni na cihela ca Nafetali,
vije viakala mu ngila yakuya ku mema a kalunga, kulutue lua Yundau,
Ngalileya, lifuti lia vaje keti Vayunda.
16 Vantu vaje vakala mu milima
vanamono ceke cakama.
Kaha na vaje vakala mu cihela na mu cimbembe ca kutsa,
ceke cinavatuila.”
17 Kuhuma ha ntsimbu ije Yesu uaputukile kuambulula nguendi, “Tengulukeni ku
vipi vieni, omuo vumuene vua muilu vuli muyehi.”

Yesu Asana vandongisi vendi vakulivanga
(Mako1:16-20; Luka5:1-11)

18 Omo Yesu uakele nakuenda kucikulo ca cisali ca Ngalileya, uamuene vamunaina
vavali, Simoni uje ivatumbula Petulu namunaina Anduleo, vatele manda avo mu cisali,
omuo vapuile vakakuta vantsi.
19 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njikaveni, kaha njikamipuisa vakakuta
vantu.”
20 Kaha hajevene vasezele manda avo nakumukava.
21 Omo uakele nakutualelelaho kuya kaha naua uamuene muntu mukuavo na
munaina, Tiango muna Zembendeo na munaina Iuano mu vuato hamo na ishavo
Zembendeo vakele nakutungulula manda avo, kaha uavasanene.
22 Kaha hajevene vasezele vuato na ishavo, kaha vamukavele.

Yesu Alongesa na Kuambulula na Kukanguisa (Luka6:17-19)

23 Yesu uahitanganene mu Ngalileya muoshe, nakulongesa muvi njivo viavo via
malombelo, na kuambulula muzimbu uacili ua vumuene nakukanguisa mishongo
yoshe ya vantu yakuliseza seza na vakakuvavala.
24 Kutsimana cendi cevuikile naku Siliya kuoshe, kaha vamunehelele vaka kuvavala
voshe, na vaka mishongo yakuli seza seza na kuvua kuvavala, na vaka mahamba, na
vaka kushinia, na vaka tulepa, kaha voshe uavakanguisile.
25 Kaha vivunga viakama via vantu kuhuminina mu Ngalileya, namu Ndekapolisi *
na ku Yelusalema, na ku Yundeya, na musinia lia ndonga ya Yundau, viamukavele.

5

Yesu Alongesa ha Munkinda

1 Omo Yesu hakumona vivunga via vantu, kaha ualondele cindende ha munkinda,
kaha omo uatumamene ha mavu vandongisi vendi vezile kuli ikeye,
2 kaha uaputukile kuvalongesa nakuhandeka nguendi,

Kuvuahelela ca Vusunga (Luka6:20-23)

3 “Vakukuisula vaje vanapu vihutu mu Cimbembesi,
muomu vumuene vua muilu vunapu vuavo.”
4 “Vakukuisula vaje valinakulila,
muomu vaka vazembeleka!”
5 “Vakukuisula vaje valikehesa,
muomu vakasuana mavu!”
6 “Vakukuisula vaje vevua njala na mpuila muomu ya vusunga,
muafua vakakuta!”
7 “Vakukuisula vaje vali na cikeketima,
muomu navo vakavevuila cikeketima!”
8 “Vakukuisula vaje na lele mu mitima,
muomu vakamona Njambi!”
9 “Vakukuisula vaje vakakulinga ciyulo,
muomu vakavasana vana va Njambi!”
10 “Vakukuisula vaje vavalinakupakesa muomu ya vusunga,
muafua vumuene vua muilu vunapu vuavo!”
11 “Munapu vakukuisula omo vantu vamishaula nakumipakesa nakuhandeka viuma
vioshe via vipi via makuli hali yeni muomu yange.”
12 Joleleni nakuvuahelela muomu vuana vueni vukapua vuakama cikuma muilu,
muafua omu mukemo vantu vayandesele tunanguizi va Njambi vaje vakeleko tele
kanda yeni.

---

* **4:25** (Ndekapolisi ilumbununa vimbonge likumi)

Muongua na Ceke
(Mako9:50; Luka14:34-35)

13 “Yeni munapu muongua uaha mavu, vuno honi nga muongua unashamuka, kaha
vatihoni kutovala cauo cikahiluka? Ku ukapu naseho naua ku cuma coshe kuvanga
lika vaumbile kuti kaha na vantu vakauliatangela.”
14 “Yeni mu ceke ca vaka mavu. Nganda yakutungila ha munkinda kuyasa
kulishueka.”
15 Nankuma naumo uahi asa kushuameka ndeya naku ihaka muintsi lia muhela,
vuno honi aihaka ha citumbiko, kaha ituila ceke kuli voshe vaje vali mu njivo.
16 Mucifua cimo vene eceleni ceke ceni citue ku vantu, linga vamone vipangi vieni
viacili, kaha vakahana vumpau kuli Ishueni uje ali muilu.

Vilongesa via ha Lishiko lia Mosesa

17 Keti musinganieke ngueni njineja nakumanusula Lishiko lia Mosesa, cipue
vilongesa via tunanguizi va Njambi, kunjezile nakuvimanusula vuno honi naku-
vishulisisa.
18 Muavusunga njimileka nguange kuvanga lilu na mavu vinahiti, nacimo cahi
cikahita keti cipue cisona, cipue citoma kuhuma ku Lishiko, kuvanga noho viuma
vioshe vanavimanusula.
19 Nankuma uoshe uje kononoka cipue koma kakandende kaku mashiko aua kaha
acilongesa na vakuavo naua linga vacilinge kaha vakamutumbula uamundende
mu vumuene vua muilu, vuno honi uoshe uje aniunga na kulongesa mashiko aua
vakamutumbula uakama mu vumuene vua muilu.
20 Nankuma njimileka nguange, nga vusunga vueni kuvupulakana vusunga vua
valongisi va mezi a lishiko lia Mosesa na Vafaliseo, kaha kumuka kovela mu vumuene
vua muilu.

Vilongesa via ha Kuniengua

21 “Muevuile muje muvalekele vantu va kunsenkulu nguavo, ‘Keti mukatsihe, kaha
uoshe uje atsiha mukuavo vaka musompesa.’ ”
22 Vuno honi njimileka nguange uoshe uje anienguela munaina vanapande kumu-
sompa, kaha uoshe uje atuka munaina vaka musompa ku nzango, kaha na uoshe uje
ahandeka mukuavo nguendi yove cilema, vakamutuala mu ngehena ya tuhia.
23 Nankuma nga utonda kulambula vuana vuove ha mutula, kaha nga uanuka
mulonga uje u uapihisilile mukueni,
24 seza vuana vuove ha mutula kaha yatahi ukalisambuese nendi, kaha kuhuma oho
hiluka ukalambuile vuana vuove.
25 “Lisambuese vuasi vuasi nauje yunapihisila oku muli nakuya hamo ku nzango,
kuteua yunapihisila akakutuala kuli lihako, kaha lihako akakuhana kuli lisualale,
kaha lisualale akakuhaka mu kamenga.”
26 Muavusunga njikuleka nguange, kukahumumo kuvanga noho ukamanusula
kufueta kambongo ka mamanusuilo ku mulonga uove.

Vilongesa via ha Vupangala

27 “Muevuile muje vacihandekele nguavo, ‘Keti mulinge vupangala.’
28 Vuno honi njimileka nguange, uoshe uje atala mpuevo ntoma na lishungu lia lipi
na lingi laja nendi vupangala mu mutima uendi.
29 Nga lisho liove liaku cilio likusevuisa kulinga vupi, licokovolemo uliumbile kuti!
Muomu cacili kuli yove cilio cove cimo ca muvila cinonge kupulakana kumbila muvila
uove uoshe mu ngehena.
30 Kaha nga livoko liove lia cilio likusevuisa kulinga vupi, livatule, kaha liumbile
kuti! Muomu cacili kuli yove cilio cove cimo ca muvila cinonge kupulakana kumbila
muvila uove uoshe mu ngehena.

Vilongesa via ha Kutsiha Vulo
(Mateu19:9; Mako10:11-12; Luka16:18)

31 “Kaha naua vacihandekele nguavo, ‘Uoshe uje akondola mpuevo yendi, napande
kumuhana mukanda uakutsiha vulo.’
32 Vuno honi yange njimileka nguange, uoshe uje akondola mpuevo yendi,
kuakuhona mulonga ua vupangala, amupuisa ngue nalingi vupangala, kaha na uje
uoshe akamuambata akapua lika lipangala.

Vilongesa via ha Kulisinga

33 “Naua muevuile muje valekele vakukuluila kunsenkulu nguavo, ‘Keti upokole
cisingo cove, vuno honi linga vije viualisingile ku mesho a Muene.’
34 Vuno honi njihandeka kuli yeni nguange keti mukalisingeho, cipue na lilu, omuo
liapua litanda lia Njambi,
35 cipue na mavu, omuo apua ha cituamo ca vialiatelo vuendi, cipue na Yelusalema,
omuo yapua nganda ya Muene uakama.
36 Kaha naua keti ulisinge na mutue uove, omuo kuuasa kutokesa cinkambu cimo
cipue kucizivalesa.
37 Kuhandeka ceni kupue ‘Eyo’ cipue ‘houe’ omuo coshe cakupulakana eci cihumin-
ina kuli citozi.

Vilongesa via ha Kuhiluisila vupi ku vupi
(Luka6:29-30)

38 “Muevuile muje vahandekele nguavo, ‘Lisho ku lisho, kaha lizo ku lizo.’
39 Vuno honi njihandeka kuli yeni nguange keti muhiluisile vupi ku muntu uje
akupihisila. Vuno honi nga muntu akupupa ku litama liove lia cilio, mutenguluisile
naua ku litama likuavo.
40 Kaha nga muntu atonda kukusompesa ngeci akunieke cikovelo cove, muhane
naua na kazaku kove.
41 Kaha nga muntu akusindiya ngeci uende nendi vungenzi vua ntunda imo, enda
nendi vungenzi vua vintunda vivali.
42 Uoshe uje akulomba muhane, uoshe uje akulomba mukuli keti umumine.

Cizango ku Vitozi

43 “Munevu muje vahandekele nguavo, ‘Zanga mukueni, kaha zinda citozi cove.’
44 Vuno honi njimileka nguange, zangeni vitozi veni, kaha lombeleleni vaje
valinakumipakesa,
45 linga mupue vana va Ishueni uje ali muilu. Omuo ikeye akatuisa litangua liendi
kuli vaka vupi na kuli vaka vacili, kaha akanokesa kalunga kuli vaka vusunga na kuli
vaka kuhona vusunga.
46 Muomu nga muzanga lika vaje vamizanga, kaha vuana muka mukauana? Nkuma
omu keti mukemo muvakalingila vaka kutambula lisimu ndi?
47 Kaha nga mulihinduisa lika na vamuanoko, kaha mualisezela haka na vakueni?
Nkuma omu keti mukemo muvakalingila na vaje keti Vayunda ndi?
48 Nankuma yeni munapande kupua vaka kusungama, ngue muje Ishueni ua muilu
uapua uakusungama.”

6

Vilongesa via ha kukuasa vaka kujeneka

1 “Zangameni linga keti mulinge vucili vueni ku mesho a vantu, ngeci vamimone,
nga mucilinga eci kaha kuvakamihana vuana kuli Ishueni ua muilu.

2 “Kaha nga uhana uje nahonoua, keti usike tolombita, ngue muje muvakalingila
vaka civembulu mu vinjivo via malombelo na mu vitapalo, linga vavashangazale ku
vantu. Muavusunga njimileka nguange, vanatambula laja vuana vuavo.
3 Vuno honi omo ukuasa vaje vanahonua, keti utavese livoko liove lia cimoshue
lizivuke vije livoko liove liacilio vililinakulinga,
4 linga kukuasa ceni kuli vaje vanahonua cipue ca vushueke, kaha Ishueni uje amona
vije vili mu vushueke akamihana vuana.

Vilongesa via ha Lilombelo (Luka11:2-4)

5 “Kaha omo mulombela, keti mulombele ngue vaka civembulu, muomu vakevo
vazanga kuimana nakulombela mu vinjivo via malombelo na mu vitapalo, linga vantu
vavamone. Muavusunga njimileka nguange, vanatambula laja vuana vuavo.
6 Vuno honi omo ulombela, ya mu mulili uove, shoka ku cikolo kaha lombela kuli
Isho uje ali mu vushueke. Kaha Isho uje amona via mu vushueke akakuhana vuana.
7 “Kaha omo mulombela, keti muhandeke cikuma ngue muje muvakalingila vaje
keti Vayunda, muomu vakasinganieka nguavo vakavevua omuo ya mezi avo akuhona
seho.
8 Keti mupue ngue vakevo, muomu Ishueni azivuka laja vije vimutonda kanda
mumulombe.
9 Lombeleni ngueni,
“ ‘Tatetu uli muilu,
Valemese lizina liove,
10 Vumuene vuove vuije,
Cizango cove vacilinge hano ha mavu, ngue muje vacilinga muilu.
11 Tuhane lelo kulia cetu caha litangua na litangua,
12 Tukonekele ku milonga yetu,
ngue muje yetu tukakonekela vaka kutuvulumuina.
13 Keti ututuamenene ku vieseko viakama,
vuno honi tuohiele ku citozi!’*
14 “Omuo nga mukonekela vantu vaje vanamipihisila, kaha neni naua
vakamikonekela kuli Ishueni ua muilu.
15 Vuno honi nga kumukonekela vantu vaje vamipihisila, neni naua Ishueni
kakamikonekela ku milonga yeni.

Vilongesa via ha kuliumina kulia

16 “Kaha omo muliumina kulia, keti mulimuese ngue muazeye, ngue muje mu-
vakalingila vaka civembulu muje muvaka pihisa kuvihanga viavo, linga ku liumina
kulia cavo vacizivuke ku vantu. Muavusunga njimileka nguange vanatambula laja
vuana vuavo mukushula.
17 Vuno honi omo muliumina kulia, likuiteni mazi ku mitue yeni kaha taneni ku
mesho eni,
18 linga kuliumina kulia ceni keti vacizivuke ku vantu vuno honi vacizivuke kuli
Ishueni uje ali muvushueke, kaha Ishueni uje amona muvushueke akamihana vuana.

Vufuko vua muilu (Luka12:33-34)

19 “Keti mulitulikile vufuko vua hano ha mavu, vuje tuntembulu na nkalaue
vakavupihisa, naua vuje vezi vatuva nakuiva.
20 Vuno honi litulikileni vufuko vua muilu, vuje tuntembulu na nkalaue kuvasa
kuvupihisa, cipue vezi kuvasa kuvutuva na kuvuiva.

---

* **6:13** Mu Vimbimbiliya vikuavo vanahakako na mezi aua nguavo, Omuo vumuene vunapu vuove, na nzili na vumpau, ku miaka yoshe. Eua.

21 Omuo kuje kuli vufuko vuove, kukeko naua kukakala mutima uove.

Ceke ca Muvila
(Luka11:34-36)
22 “Mesho akeuo ndeya ya muvila. Nankuma nga mesho ove amona muacili, na
muvila uove uoshe ushula na ceke.
23 Vuno honi nga mesho ove akutsitsivala, muvila uove uoshe ukashula na milima.
Nga ceke cije cili muli yove cinapu milima, kaha milima ikapua yaingi cikuma.

Njambi na Vufuko
(Luka16:13; 12:22-31)
24 “Naumo uahi asa kupangela vimiene vavali, akazindaho umo nakuzangaho
mukuavo, akalihana kuli umo nakusembulula mukuavo. Kuuasa kupangela Njambi
na vimbongo.
25 “Nankuma, njimileka nguange, keti mulinienge ha vuyoye vueni, vika mukalia
cipue ngueni vika mukanua, cipue ngueni vika tukazala ha mivila yetu. Nkuma miono
yeni keti ya seho kupulakana viakulia, cipue mivila yeni kupulakana vuzalo ndi?
26 Taleni tuzila va muilu, kuvekukuna cipue kuteja cipue kutulikila mu vishete,
vuno honi Ishueni ua muilu alinakuvalisa. Nkuma keti yeni muli na seho yakama
kupulakana tuzila ndi?
27 Kaha iya hhakati keni muomu yakulinienga asa kuvuezelelako hola imo ku muono
uendi?
28 “Nkuma vika mulinienga ha vuzalo? Taleni vinsani via mu lihia muvikakolo,
vikevio ku viekupanga cipue kulitongela vuzalo.
29 Vuno honi njimileka nguange, cipue Solomoni mu vumpau vuendi vuoshe,
kazaleleho vuzalo vuacili ngue vua vinsani evi.
30 Kaha nga Njambi azika muila ua mu lihia uje ukalako lelo lika, imene vaumbila
mu tuhia, nkuma kasa kumizika muacili ndi? Yeni vantu va lutsililelo lua lundende!
31 “Nankuma keti mulinienge ngueni, ‘Tukalia vika?’ Cipue ‘Tukanua vika?’ Cipue
‘Tukazala vika?’
32 Omuo viuma vioshe evi vakavitondo vaje keti Vayunda. Vuno honi yeni Ishueni
ua muilu azivuka nguendi muvitonda vioshe.
33 Vuno honi tondeni tahi vumuene vuendi na vusunga vuendi, kaha viuma vioshe
evi akamihanavio.
34 Nankuma keti mulinienge via imene, omuo imene likalinienga likelio vavenia.
Muomu litangua na litangua lili na tuyando tualio tuakupuamo.”

7

Kusompa Vakueni
(Luka6:37-38-41;42)
1 “Keti musompe vakueni, linga neni keti vamisompe.
2 Muomu kusompa cije musompa naco vakueni, cikeco civakamisompa naco, kaha
seteko ije museteka nayo vakueni, ikeyo ivaka miseteka nayo.
3 Vika umuena cishoni cili ha lisho lia muanoko, vuno honi ku umono mukambo uje
uli mu lisho liove?
4 Cipue vika uhandeka kuli muanoko nguove, ‘Teua njikuhumise cishoni cili mu lisho
liove,’ vuno honi yove ulina mukambo mu lisho liove?
5 Yove muka civembulu! Hakulivanga humisa tahi mukambo uje uli mu lisho liove,
ambahoni umone muacili hakuhumisa cishoni cije cili mu lisho lia muanoko.
6 “Keti muhane vije via kulela ku tutali, muomu vaka mitengulukila nakumiluisa.
Keti mumbile vusanga vueni kulutue lia vangulu, muomu vaka vuliatangela na viliato
viavo.

Kulomba, na Kutonda na Kutota
(Luka11:9-13)

7 “Lombeni, kaha muka tambula, tondeni, kaha mukauana, toteni ha cikolo, kaha
vaka mishokoluela.
8 Muomu uoshe uje alomba atambula, kaha uoshe uje atonda auana, kaha uoshe uje
atota vaka mushokoluela cikolo.
9 Nkuma iya hhakati keni nga munendi amulomba mbolo, kaha ikeye amuhana
livue?
10 Cipue nga amulomba intsi, kaha ikeye amuhana linoka?
11 Kaha nga yeni vaka vupi, muzivuka kuhana mavuana acili kuli vana veni, kaha
cikafua vati honi kuli Ishueni uje ali muilu uje akahana viuma viacili kuli vaje
vamulomba!
12 “Kaha vioshe vije mutonda ngueni vakueni vamilingilevio, neni naua
valingilenivio, omuo eli likelio Lishiko lia Mosesa na vilongesa via tunanguizi va
Njambi.

Cikolo ca Cindende
(Luka13:24)

13 “Koveleni mu cikolo ca cindende, omuo cikolo cakama na ngila yaco yapua yayasi
ije ituala kukunonga, kaha na vaje vakovelamo vapua vavengi.
14 Vuno honi cikolo ca cindende na ngila yaco yapua ya ikalu, ije ituala ku muono,
kaha na vaje vaiuana vapua vavandende.

Muti na Vushuka vuauo
(Luka6:43-44)

15 “Zangameni na tunanguizi va makuli, vaje veja kuli yeni mu vuzalo ngue
vampanga, vuno honi mukati kavo vanapu tungunga vamu musenge.
16 Muka vazivukila ku vushuka vuavo. Nkuma vushuka vua viniu vaka vutomona
ku muti ua vimbimbo, cipue vushuka vua mukuyu ku shaku ije ili na mambimbo ndi?
17 Mucifua cimo vene muti uoshe uacili ukemi vushuka vuacili, vuno honi muti ua
upi ukemi vushuka vua vupi.
18 Muti uacili kuuasa kuima vushuka vua vupi, kaha naua muti ua upi kuuasa kuima
vushuka vuacili.
19 Muti uoshe uje kuuimi vushuka vuacili vaka uteta naku umbila mu tuhia.
20 Nankuma muka vazivukila ku vushuka vuavo.

Kunjamizivukile
(Luka13:25-27)

21 “Keti muntu uoshe uje ahandeka kuli yange nguendi, ‘Muene, Muene,’ akakovela
mu vumuene vua muilu, vuno honi kuvanga lika uje alinga cizango ca Tate uje hali
muilu.
22 Ha litangua lije vavengi vakahandeka kuli yange nguavo, ‘Muene, Muene! Nkuma
kutuahandekele vunanguizi mu lizina liove, nakuhumisa mahamba mu lizina liove,
kaha tualingile viuma viavingi viakukomouesa mu lizina liove?’
23 Ambahoni njikahandeka kuli vakevo nguange, ‘Kunjamitantekeyele, humeni kuli
yange, yeni vaka kulinga via vipi!’

Vaka Kutunga njivo Vavali
(Luka6:47-49)

24 “Kaha muntu uoshe uje evua aua mezi ange naku akavangeya napu ngue uje yala
uakuzangama uje uatungile njivo yendi ha livu.
25 Kaha kalunga uanokele, na livazi liezile, kaha mpunzi yezile nakuningangesa ije
njivo. Vuno honi kuyauile, muomu luvula luayo valutungilile ha livue.
26 “Vuno honi uoshe uje evua aua mezi ange, kaha ka akavangeya, napu ngue uje
yala ua cilema uje uatungilile njivo yendi ha museke seke,

27 Kaha kalunga uanokele, na livazi liezile, kaha mpunzi yapekumukile nakuningangesa ije njivo, kaha yauile, kaha kuua cayo capuile cacipi cikuma!”

Nzili Yakama ya Yesu

28 Kaha omo Yesu uamanusuile kuhandeka viuma evi, vivunga via vantu via-likomokelele ha kulongesa cendi.
29 Muomu uavalongesele ngue uje alina nzili yakama keti ngue valongisi vavo va mezi mashiko.

8

Yesu Akanguisa Yala Uambumba
(Mako1:40-45; Luka5:12-16)

1 Omo Yesu uasikumukile kuhuma ha munkinda, vivunga viakama viamukavele,
2 kaha taleni, muka mbumba uezile kuli ikeye nakumutsikamena nakuhandeka nguendi, “Muene nga utonda uasa kunjilelesa.”
3 Kaha Yesu uoluele livoko liendi nakumukuata nakuhandeka nguendi, “Njitonda, lela.” Kaha hajevene uje yala uakangukile ku mbumba yendi.
4 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti ukalekeko cipue umo, vuno honi ya ukalimuese kuli kasasendote, kaha ukahane vuana vuje vuashikile Mosesa, linga cipue vukaleho ku vantu.”

Yesu Akanguisa Ngamba ya Mukuluntu ua Masualale va Loma
(Luka7:1-10)

5 Omo Yesu uakovelele mu Kapenauma, mukuluntu ua masualale va Loma uezile kuli ikeye mukumulomba vukuasi
6 kaha uahandekele nguendi “Muene, ngamba yange nakosa mu njivo ali nakuvavala kalepa, kaha alinakuvua cikuma kuvavala.”
7 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njija nakumukanguisa.”
8 Vuno honi uje mukuluntu ua masualale uamukumbuluile nguendi, “Muene, kucanjipandele yove kukovela mu njivo yange, vuno honi handeka lika lizi, kaha ngamba yange akakanguka.
9 Muomu nange naua nji yala uje ali muintsi lia nzili yakama, kaha na masualale naua vali muintsi liange, kaha njihandeka kuli umo nguange, ‘Ya,’ kaha aya, kaha kuli mukuavo naua nguange ‘Ija,’ kaha eja, kuli ndungo yange nguange, ‘Linga eci,’ kaha acilinga.”
10 Omo Yesu uevuile vije viahandekele, ualikomokelele cikuma, kaha uahandekele kuli vaje vakele naku mukava nguendi, “Muavusunga njimileka nguange, cipue mu Isaleli kunjauanene lutsilielo luangacije.
11 Njimileka nguange vavengi vakeja, vakahuma mu ngangela na mu kangombe kayambi, kaha vakatumama ku ciuano hamo na Avilahama, na Isake, na Yakomba, mu vumuene vua muilu,
12 vuno honi vana va vumuene vakavombila mu milima hambanza, kuje kukakala kulila na kulishumanga ku mazo avo.”
13 Kaha Yesu uahandekele kuli uje mukuluntu ua masualale nguendi, “Ya, cilingiue ngoco kuli yove ngue muje munatsiliela.” Kaha ngamba yendi uakangukile ha ntsimbu ije vene.

Yesu Akanguisa Vantu Vavengi
(Mako1:29-34; Luka4:38-41)

14 Kaha omo Yesu uakovelele mu njivo ya Petulu, uauanene vainamueno ya Petulu vanakosa vakele nakuvavala lisika sika.

15 Kaha uamukuatele ku livoko liendi, kaha lisika sika liamuhumine, kaha uahindukile nakuputuka kumupangela.
16 Kaha kucinguezi cije vene vamunehelele vantu vavengi vaje vakele na mahamba, kaha uahumisile vimbembesi na lizi, kaha uakanguisile vakakuvavala voshe.
17 Eci capuile linga vilishulisise vije viahandekele kananguizi ua Njambi Isaya nguendi, “Uambatele makalu etu, kaha uambatele mishongo yetu.”

Makalu akala hakukava Yesu (Luka9:57-62)

18 Omo Yesu uamuene civunga cakama cinamuzengeleka, uashikile vandongisi vendi linga vaye musinia lia cisali.
19 Kaha mulongisi ua mashiko uezile kuli ikeye nakuhandeka nguendi, “Mulongisi, njikukavangeya kuoshe ku ukaya.”
20 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vambanje valina mena, kaha naua na tuzila va muilu valina mashua, vuno honi Muna Muntu kesi na cihela cakuhuimina.”
21 Kaha naua umo ua vandongisi vendi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, tahi njiye njikatsinde tate.”
22 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikave, kaha seza vatsi vatsinde vatsi vakuavo.”

Yesu Aholuesa Mankimba Akama (Mako4:35-41; Luka8:22-25)

23 Kaha omo Yesu uakovelele mu vuato, vandongisi vendi vamukavele.
24 Kaha taleni, kuakatukile mankimba akama cikuma ha cisali, kaha vuato vuakele nakuninganga na mankimba, vuno honi Yesu te nakosa.
25 Kaha vaile nakumuhindula nakuhandeka nguavo, “Tuovole Muene, tuli nakunonga.”
26 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika muteua, yeni vamala va lutsililelo lualundende?” Ambahoni uakatukile nakutenukila mpunzi na mankimba, kaha aholokele kuluu.
27 Kaha vandongisi vendi valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavo, “Muntu uacifua muka ou, uje cipue mpunzi na mankimba vimuononoka!”

Yesu Akanguisa Vamala Vavali vaka Mahamba (Mako5:1-20; Luka8:26-39)

28 Omo Yesu uahetele musinia lia cisali ku cihela ca Ngandalena, ualiuanene na vamala vavali vaje vakele na mahamba tele vahuminina ha vihilo. Kaha omuo ya vutenu vuavo naumo uahi uasele kuhita ngila ije.
29 Kaha vatambekele nguavo, “Utonda kulinga vika netu yove Muna Njambi? Uneja nakutuhana kashitiku oku kanda ntsimbu yetu iheteho ndi?”
30 Kuyehi navo kuakele vutanga vua vangulu vavengi vaje vakele nakulia.
31 Kaha mahamba amulombele nguauo, “Nga utuhumisa, tutavese linga tukakovele mu vutanga vua vangulu.”
32 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni.” Kaha aje mahamba ahumine nakukakovela mu vutanga vua vangulu. Hajevene vuje vutanga vua vangulu vuoshe vuasikumukile nakushatukila mu cisali. Kaha vuakanongelelemo mu mema.
33 Vaje vantu vaje vakele nakuniunga vangulu vashatukilile mu nganda nakukambulula vije vioshe vamuene navije vialingiuile kuli vaje vamala vaka mahamba.
34 Kaha taleni, vantu voshe vahumine mu nganda vezile nakuliuana na Yesu, kaha omo vamumuene, vamulombele ngeci ahume mu cihela cavo.

9

Yesu Akanguisa Yala Uakalepa
(Mako2:1-12; Luka5:17-26)

1 Omo Yesu uakovelele mu vuato, uajavukikile musinia, kaha uayile kuimbo liendi.
2 Kaha hajevene vamunehelelele muka kalepa uakosele ha muhela uendi. Kaha omo
Yesu uamuene lutsililelo luavo, uahandekele kuli uje muka kalepa nguendi, “Simpa,
munange, vupi vuove vana vusambuesa.”
3 Kaha vamo valongisi va Lishiko valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Ou
yala alinakushaula Njambi!”
4 Vuno honi Yesu hakutantekeya viyongola viavo uahandekele nguendi, “Vika muli
nakuyonguela viuma via vipi mu mitima yeni?
5 Nkuma cacasi cika kuhandeka nguange, vupi vuove vanavusambuesa, cipue
kuhandeka nguange katuka uende?
6 Ngeci mutantekeye ngueni Muna Muntu hali na nzili yakama cikuma hano ha
mavu yakusambuesa vupi.” Kaha uahandekele kuli uje muka kalepa nguendi, “Katuka,
ambata muhela uove, kaha ya kuimbo!”
7 Kaha uakatukile, nakuya kuimbo.
8 Omo civunga vacimuene, vakele na liova, kaha vashangazalele Njambi, uje
uahanene nzili yakama cikuma ku vantu.

Yesu Asana Mateu
(Mako2:13-17; Luka5:27-32)

9 Omo Yesu uahumine kuje ku cihela, uamuene yala ivatumbula nguavo Mateu
uatumamene mu njivo ya kutambuila lisimo. Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Njikave.”
Kaha uakatukile nakumukava.
10 Omo uatumamene ku mesa mu njivo, kaha vavengi vaka kutambula lisimo na
vaka vupi vezile nakutumama hamo na Yesu na vandongisi vendi.
11 Kaha omo Vafaliseo vacimuene, vahandekele kuli vandongisi vendi nguavo, “Vika
mulongisi ueni alinakulia na vaka kutambula lisimo na vaka vupi?”
12 Vuno honi omo uavevuile, uahandekele nguendi, “Vakangule kuvekusetela
cimbanda, vuno honi kuvanga lika vaka kuvavala.
13 Yemuye mukalilongese vika eci cilumbunuka, ‘Njishunguiya cikeketima, keti
cikombelo.’ Muomu kunjezile mukusana vaka vusunga, vuno honi vaka vupi.”

Cihula ca ha kuliumina Kulia
(Mako2:18-22; Luka5:33-39)

14 Kaha vandongisi va Iuano muka kumbuitika vezile kuli ikeye nakuhandeka
nguavo, “Vika yetu na Vafaliseo tukaliumina kulia, vuno honi vandongisi vove
kuvekuliumina kulia?”
15 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma vangenzi vaje vali ku ciuano
ca vulo vanapande kulila oku liavenia vulo acili navo ndi? Matangua akeja omo uje
liavenia vulo vakamuambata hali vakevo ambahoni vakaliumine kulia.
16 “Naumo uahi asa kutongela citope ca ntanga yaiha ha kazaku kalaja, omuo cije
citope caciha cikatavula kaje kazaku kaha mukasala mbengua yakama kupulakana
mu muje yakele.
17 Naumo uahi asa kuhaka viniu via viha mu vinjenge via vilambu via laja, nga
mulinga ngoco kaha vije vinjeke via vilambu vikatavuka, kaha vije viniu vikahitila
muangoco na vije vilambu kaha vikapihia, vuno honi viniu via viha vaka vihaka mu
vinjeke via vilambu via viha kaha mukulinga ngoco vioshe vivali vikakala muacili.”

Muna Njailosi ua Mumbanda na Mpuevo uje uakuatele ku Cikovelo ca Yesu (Mako5:21-43; Luka8:40-56)

18 Te Yesu acilinakuhandeka navo, taleni muka kuyula ua Vayunda uezile kuli ikeye
nakumutsikamena, uahandekele nguendi, “Munange ua mumbanda natsi hano vene,
vuno honi ija nakumusaleka livoko liove, kaha akayoya.”
19 Kaha Yesu uakatukile nakumukava hamo na vandongisi vendi.
20 Kaha taleni, mpuevo uje uayandele ku mushongo ua kuhita maninga ha miaka
yakupua likumi na ivali uezile munima yendi kaha uamukuatele ku mukunduilo ua
kazaku kendi,
21 omuo uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, “Nga njikuata lika ku kazaku kendi
kaha njikanguka.”
22 Omo Yesu uatengulukile uamumuene kaha uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Simpa, munange ua mpuevo, lutsililelo luove luakukanguisa.” Kaha hajevene uje
mpuevo uakangukile.
23 Kaha omo Yesu uakovelele mu njivo ya uje mukuluntu ua masualale, uamuene
vaje vakakuimba miaso yaha viakutsa na civunga cakele nakulila,
24 Kaha uahandekele nguendi, “Tuhukeni! Omuo ou kanike uampuevo katsile vuno
honi nakosa lika.” Kaha vamujolele.
25 Vuno honi omo civunga catuhukile hambanza, uakovelele mukati kaha uakuatele
uje kanike ku livoko nakumuhindula, kaha uje kanike uahindukile.
26 Kaha muzimbu ou ualishanduokelele mu mbonge yoshe ije.

Yesu Akanguisa Tupuputua Vavali

27 Kaha omo Yesu uahumine kuje, tupuputua vavali vamukavele, vatambekele
nguavo, “Tuivuileko cikeketima Muna Ndaviti,”
28 Omo uakovelele mu njivo, vaje tupuputua vavali vezile kuli ikeye, kaha Yesu
uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mutsiliela ngueni njasa kucilinga eci ndi?” Kaha
vamukumbuluile nguavo,
“Eyo Muene.”
29 Ambahoni uakuatele ha mesho avo nakuhandeka nguendi, “Kuya ku lutsililelo
lueni cilingiue ngocovene kuli yeni.”
30 Kaha mesho avo emukile, kaha Yesu uavashikile nguendi, “Keti mukalekeko
muntu cipue umo.”
31 Vuno honi vaile nakushanduola lutsimo luendi mu mbonge muoshe muje.

Yesu Akanguisa Kaveveve

32 Omo vaje vamala vakele nakuya, kaha kuakele vamo vantu vanehelelele Yesu yala
ua kaveveve uje uakele na lihamba.
33 Kaha omo lije lihamba valihumisile, uje yala ua kaveveve uaputukile kuhandeka,
kaha vivunga via valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavio, “Nacimo cahi cakufua
ngue eci cituamona muno mu Isaleli.”
34 Vuno honi Vafaliseo vahandekele nguavo, “Akahumisa mahamba na nzili ya
muene ua mahamba.”

Yesu Ovuila Vantu Cikeketima

35 Kaha Yesu uendanganene mu vimbonge vioshe na mu membo oshe, uakele
nakulongesa mu vinjivo viavo via malombelo nakuambulula muzimbu uacili ua
vumuene, uakanguisile mishongo yoshe na mavezi oshe.
36 Omo uamuene vivunga via vantu kaha uavivuililile ngozi, omuo vakele nakulin-
ienga nakuhona viakulinga ngue vampanga vaje vakuhona kaniungi.
37 Kaha uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Viakuteja vinapu viavingi
vuno honi vaka kupanga vavandende.

38 Nankuma lombeleni kuli Muene ua vaka kuteja linga atume vaka kupanga
kuviakuteja viendi.”

10

Tunganda Likumi na Vavali
(Mako3:13-19; Luka6:12-16)

1 Kaha Yesu uasanene vandongisi vendi likumi na vavali, kaha uavahanene nzili
yakama ha vimbembesi viakujuala, nakuvihumisa, nakukanguisa mishongo yoshe na
vaka kuvavala.
2 Mazina a tunganda likumi na vavali aua, uakulivanga Simoni uje ivatumbula
nguavo Petulu, na munaina Anduleo, na Tiango muna Zembendeo, na munaina Iuano.
3 Filipu na Mbatolomeo, Tomasi na Mateu muka kutambula lisimu, na Tiango muna
Alufeya, na Tandeo,
4 Simoni uaku Kanana, na Yunda Sakaliote uje uendele Yesu vungungu.

Yesu atuma Tunganda likumi na vavali
(Mako6:7-13; Luka9:1-6)

5 Kaha Yesu uatumine likumi na vavali, uavashikile nguendi, “Keti muye kuli vaje
keti Vayunda, kaha keti mukovele mu mbonge ya Samaliya.
6 Vuno honi yeni ku vampanga vaje vazimbala va mu njivo ya Isaleli.
7 Kaha oku muli nakuya ambululeni ngueni, ‘Vumuene vua muilu vuli muyehi.’
8 Kanguiseni vaka kuvavala, hinduleni vaka kutsa, kanguiseni vaka mbumba,
muhumise mahamba. Muatambuile kuakuhona kufueta, kaha haneni kuakuhona
kufuetesa.
9 Keti muambate Ngolinde cipue Siliva cipue vunengu mu vinkombe vieni,
10 keti muambate lipakumuna ha vungezi vueni cipue vikovelo vivali cipue vinkaku,
cipue mbueti, omo muka kupanga napande kutambula kulia.
11 “Kaha nganda cipue limbo lioshe mukovela, tondeni muntu iya uje napande ku
mitambula muacili, kaha tumameni nendi noho mukahumamo.
12 Omo mukovela mu njivo, menekeni vaje muuanamo.
13 Kaha nga muje mu njivo vanamitambula vuino, ciyulo ceni cikale navo, vuno honi
nga kuvamitambuile vuino, kaha ciyulo ceni cimihilukile.
14 Kaha nga kuli umo uje kamitambula cipue kuvuilila ku mezi eni, kaha totomoneni
likungu ku viliato vieni, omo muhuma muje mu njivo cipue muje mu nganda.
15 Muavusunga njimileka nguange, ha litangua lia kusompa Njambi akahana
kashitiku cikuma ku cihela cije kupulakana Sondoma na Ngomola.

Mapakeso aje hali nakuija
(Mako13:9-13; Luka21:12-17)

16 “Taleni, njimituma ngue vampanga hakati ka tungunga, kaha zangameni ngue
linoka kaha ononokeni ngue mavembe.
17 Zangameni ku vantu, omuo vakamituala ku vinzango, na kumipupanga mu
vinjivo viavo via malombelo.
18 Kaha vakamituala ku vanguvulu na kuli vimiene omuo yange, linga cikapue
vukaleho kuli vakevo na kuli vaje keti Vayunda.
19 Omo vamituala, keti mulishoshomuene mumuka handekela cipue vimukahan-
deka, ha hola ije.
20 Omuo keti yeni mukahandeka, vuno honi Cimbembesi ca Ishueni cikahandeka
muli yeni.
21 “Muanaye akatuala munaina mukutsa, kaha ishe na munendi, kaha vana
vakaluisa visemi vavo na kuvatsiha.

22 Kaha vakamizinda voshe omuo ya lizina liange. Vuno honi uje akakateya na
kumamanusuilo akovoka.
23 Omo vamiyandesa mu mbonge imo, teueleni mukuavo, muavusunga njimileka
nguange kumukendangana mu vimbonge vioshe ya Isaleli ntsimbu kanda muna
muntu eja.
24 “Ndongisi kasa kupulakana mulongisi uendi, cipue ngamba kupulakana muene
yendi.
25 Capande ngeci ndongisi kupua ngue mulongisi uendi, na ngamba kupua ngue
muene yendi. Nga vanatumbula muene ua njivo nguavo Mbelezembulu, kaha cikapua
vati ku vaka njivo yendi.

Uje itunapande kuteua
(Luka12:2-7)
26 “Kaha keti mukale na liova navo, omuo kukuesi civanafuiki cikahona kucifukula,
cipue cakushueka cikahona kucitantekeya.
27 Vinjimileka mu milima mu vihandeke mu ceke, kaha vije vimuvua vayeveta
vihandekeleni helu lia njivo.
28 Kaha keti muteue vaje vatsiha muvila vuno honi kuvasa kutsiha muono, vuno
honi teueni uje asa kunongesa muono na muvila mu ngehena.
29 Nkuma keti tumpiasa vavali vakavalandesa ha muuaya uaya umo ndi? Vuno honi
naumo uavo uahi akau ha mavu kuakuhona cizango ca Ishueni.
30 Vuno honi yeni cipue vinkambu via ku mutue ueni vanavitanda.
31 Keti muteue, nankuma yeni muli naseho yakama kupulakana tumpiasa vavengi.

Kutsiliela Yesu cipue Kumuviana ku mesho a Vantu
(Luka12:8-9)
32 “Uoshe uje akanjihandeka hakati ka vantu, nange naua njikamuhandeka kuli Tate
uje hali muilu,
33 vuno honi uoshe uje akanjiviana ku mesho a vantu, nange naua njikamuviana ku
mesho a Tate uje hali muilu.

Keti Ciyulo vuno honi Nzita
(Luka12:51-53; 14:26-27)
34 “Keti musinganieke ngueni njinanehe ciyulo ha mavu, kunjezile nakuneha ciyulo,
vuno honi mukuale.
35 Njineja nakulinga muana aluise ishe, kaha muana uampuevo aluisa vaina, vaina
mueno aluise vanayemueno,
36 Kaha vitozi va muntu vakapua vavushoko vendi.
37 “Uoshe uje azanga ishe cipue ina cikuma kupulakana yange kaha kanjipandele,
kaha uoshe uje azanga munendi ua yala cipue uampuevo cikuma kupulakana yange
kaha kanjipandele,
38 kaha uoshe uje kambata cilindakano cendi nakuhona kunjikava kaha kanjipan-
dele.
39 Kaha uoshe uje atonda muono uendi akauzimbalesa, kaha na uoshe uje a
zimbalesa muono uendi omuo yange akau uana.

Citsatselo
(Mako9:41)
40 “Uoshe uje amitambula natambula yange, kaha uoshe uje anjitambula natambula
uje uanjitumine.
41 Kaha uoshe uje akatambula kananguizi omuo ikeye kananguizi akatambula
vuana vua kananguizi, kaha uoshe uje akatambula yala ua vusunga omuo ikeye napu
yala ua vusunga akatambula vuana vua yala ua vusunga.

42 Kaha uoshe uje ahana kuli umo uava vanike vavandende cipue nganja ya
mema akutontola omuo napu ndongisi, muavusunga njihandeka kuli yeni nguange
kakazimbalesaho vuana vuendi."

11

Iuano Muka Kumbuitika Atuma Vandongisi vendi
(Luka7:18-35)

1 Omo Yesu uamanusuile kushika vandongisi vendi likumi na vavali, uahumine kuje
kaha uaile nakulongesa nakuambulula mu vinganda viavo.
2 Honi omo Iuano te hali mu kamenga uevuile vije vialingile Kilistu, kaha uatumine
vandongisi vendi na mezi aua nguendi
3 yemuye mukahandeke kuli ikeye nguendi, "Yove uje hali nakuija indi tuvandamene
mukuavo naua?"
4 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Yemuye mukaleke Iuano vije munevu navije
munamono,
5 tupuputua vamona na vilema venda, vaka mbumba vanajele na tuveveve vevua,
vatsi vasanguka, kaha na vihutu vali nakuvambuluila muzimbu uacili.
6 Nakuisuliua uje katsutsuka omuo yange."
7 Omo vakele nakuya, Yesu uaputukile kuhandeka ku civunga via Iuano nguendi,
"Vika muaile mukumona mu mpambo? Muaile mukumona lihongo litepuzoka na
mpunzi ndi?
8 Indi vika honi muaililile kuje? Muaile mukumona muntu nazala vuzalo vuasenga
ndi? Taleni, vaje vazala vuzalo vuasenga vakala mu mapela a muene.
9 Vika muaililile kuje? Muaile mukumona kananguizi ndi? Eyo, njimileka nguange
muakamuene viavingi kupulakana kananguizi.
10 Ou ikeye vene uje ivasonekele nguavo, 'Tala njikatuma kanganda kange kulutue
luove, uje akavuahesa ngila yove.
11 Muavusunga njimileka nguange, hhakati ka vaje vanasemuka ku mpuevo naumo
uahi uakama nahumuho kupulakana Iuano muka kumbuitika, vuno honi uoshe uje
alikehesa mu vumuene vua muilu napu uakama kupulakana ikeye.
12 Kuhuma ku matangua a Iuano muka kumbuitika kuheta kulelo lino, vumuene
vua muilu vunayanda cikuma kaha vantu vakukaluua mitima vanavuambata nampin-
dangano.
13 Omuo voshe tunanguizi va Njambi na valongisi va mashiko vahandekele vunan-
guizi noho Iuano,
14 kaha nga mutonda kucitava, Iuano ikeye Eliya uje akeja.
15 Uoshe uje hali na matuitui evue.
16 "Vuno honi vika njasa kusetekesa na vantu valelo? Njivasetekesa ngue vanike vaje
vanatumama ku cihela ca kulandesela oku valisana muvakehela nguavo,
17 'Tuamiohieselele miaso, vuno honi kumuakinine, tuamimbilile miaso ya ha kutsa
vuno honi kumualilile.'
18 Omuo Iuano uezile kuakuhona kulia cipue kunua, kaha vahandekele nguavo, 'Ali
na lihamba!'
19 Kaha omo Muna Muntu uezile oku alia na kunua, kaha vahandeka nguavo,
'Mutaleni uamutupu na cipenda, kavusamba ua vaka kutambula lisimu na vaka vupi!'
Vuno honi mana a Njambi vanaashulisisa na vilinga viendi."

Vinganda via Kuhona Kutsiliela
(Luka10:13-15)

20 Kaha Yesu uaputukile kutenuka mu vinganda muje mualingile cikuma viko-
moueso viendi, omuo kuvatengulukile.

21 “Cisingo kuli yove Kolazini! Cisingo kuli yove Mbetesainda! Omuo nga vije
vikomoueso vialingiuile muli yeni, ngue vialingiuililile mu Tile na Sindone ngue
vatengulukile laja mukuzala vinjeke naku likuita muto.
22 Vuno honi njimileka nguange, ha litangua lia kusompa Njambi akevuila cikeke-
tima Tile na Sindone kupulakana yeni.
23 Kaha yove Kapenauma, nkuma uatondele kulijundula yove vavenia muilu ndi?
Houe, vakakuneha ha mavu mu ngehena. Omuo nga vikomoueso vije vialingiuile kuli
yove ngue vialingiuililile mu Sondoma, ngue nganda ije hanga kuicili na lelo lino.
24 Vuno honi njimileka nguange, ha litangua lia kusompa Njambi akevuila cikeke-
tima lifuti lia Sondoma kupulakana yove.”

Ijeni kuli Yange Muuane kuhuima
(Luka10:21-22)

25 Kaha ha ntsimbu ije Yesu uahandekele nguendi, “Njitsantsela kuli yove Tate,
Muene ua muilu na mavu, omuo unashueke evi viuma kuli vaka mana na vaka
kulilongesa, kaha unavisholola ku vanike vavandende.
26 Eyo Tate, omuo mukemo muuatondele linga cilingiue.
27 “Viuma vioshe Tate nanjihanavio, kaha naumo uahi atantekeya Muana kuvanga
lika Ishe, kaha naua naumo uahi atantekeya Ishe kuvanga lika Muana na kuli vaje
Muana ahangula linga avashololueye.
28 “Ijeni kuli yange yeni voshe vaje vanahono nakuambata viteli viakulema, kaha
njikamihana kuhuima.
29 Lituikeni mutiyo uange, kaha lilongeseni kuli yange omuo yange njapua uakulike-
hesa nakulihana, kaha mukauana kuhuima mu miono yeni.
30 Omuo mutiyo uange uapua ua uasi, kaha na citeli cange capua ca cehu.”

12

Cihula ca ha Litangua lia Sapalalo
(Mako2:23-28; Luka6:1-5)

1 Ha ntsimbu ije Yesu uahitile mu mehia a tiliku ha litangua lia Sapalalo. Vandongisi
vendi vatsile njala, kaha vaputukile kutomona mitue ya tiliku nakulia.
2 Vuno honi omo Vafaliseo vacimuene vahandekele kuli Yesu nguavo, “Tala van-
dongisi vove valinakulinga vije lishiko kulitavesa kulinga ha litangua lia Sapalalo.”
3 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma kumuatandele vije Ndaviti ualingile
na vaje vakele navo omo vatsile njala,
4 muje muakovelele mu njivo ya Njambi nakulia mbolo ije ivalambuile kuli Njambi,
cije kucapuile lishiko kuli ikeye ku ilia cipue vaje vakele navo, vuno honi kuvanga lika
tusasendote ndi?
5 Cipue nkuma kumuatandele mu lishiko vati muje ha litangua lia Sapalalo
tusasendote mu Njivo ya Njambi muvapokuele mashiko a ha litangua lia Sapalalo,
vuno honi kuvakele na mulonga ndi?
6 Njimileka nguange, cuma cakama kupulakana njivo ya Njambi cino cili kuno.
7 Kaha nga muatantekeya vika evi vilumbununa, ‘Njatonda cikeketima, keti
nkombelo,’ ngue kumuahisile vaje kuvesi na mulonga.
8 Omuo Muna Muntu ikeye Muene ua litangua lia Sapalalo.”

Yesu Akanguisa Yala ua Kusekua Livoko
(Mako3:1-6; Luka6:6-11)

9 Yesu uahumine ku cihela cije kaha uaile nakukakovela mu njivo ya malombelo.

10 Kaha hajevene kuakele yala uakusekua livoko, kaha vehuile Yesu nguavo,
“Nkuma lishiko litavesa kukanguisa ha litangua lia Sapalalo ndi?” Vatondele linga
vamuvangeyeleho.
11 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga umo haliyeni hali na mpanga
kaha auila mu cina ha litangua lia sapalalo, nkuma kumuasa kumuhumisamo ndi?
12 Nkuma muntu kapuile uaseho cikuma kupulakana mpanga! Nankuma, cina-
pande kuya ku lishiko kulinga cacili ha litangua lia Sapalalo.”
13 Ambahoni uahandekele kuli uje yala nguendi, “Olola livoko liove.” Kaha uje yala
uoluele livoko liendi, kaha liolokele kupua hamo nalikuavo.
14 Vuno honi Vafaliseo vatuhukilemo kaha vakatumbile vutumbe muje vati vasa
kutsihila Yesu.

Ngamba Uakuhangula kuli Njambi

15 Vuno honi Yesu uatantekeyele vutumbe vuavo, kaha uahumineko. Kaha vavengi
vamukavele, kaha voshe uavakanguisile.
16 Kaha uavashikile nguendi keti vamutsimanese.
17 Eci capuile linga vilishulisise vije viahandekele kananguizi ua Njambi Isaya
nguendi,
18 “Taleni ngamba yange injinahangula,
uje injazanga kaha muli ikeye muono uange uvuahelela.
Njikahaka Cimbembesi cange hali ikeye,
Kaha akahandeka vusunga kuli vaje keti Vayunda.
19 Kakakalaho na vimpata cipue kulila,
kaha na umo uahi akevua lizi liendi mu vitapalo.
20 Kakapokolaho lihongo liakuhenga
Kakazimiho tuhia tuje tucili nakutuhuisa vuisi.
Kuvanga noho nanehe vusunga ku kuhiana.”
21 Kaha mu lizina liendi mukemo vakatsiliela vaje keti Vayunda.

Yesu na Mbelezembulu Muene ua Vimbembesi via Vipi (Mako3:20-30; Luka11:14-23)

22 Ambahoni vantu vamo vanehelele Yesu yala uje ua kapuputua nakuhona
kuhandeka uje uakele na lihamba kaha uamukanguisile, kaha uje yala ua kaveveve
uaputukile kuhandeka nakumona.
23 Kaha vantu voshe valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavo, “Nkuma ou keti
ikeye muna Ndaviti ndi?”
24 Vuno honi omo Vafaliseo vaviuvuile vahandekele nguavo, “Kuvanga lika na
nzili ya Mbelezembulu muene ua mahamba, ikeyo ou yala yalinakuhumisa nayo
mahamba.”
25 Yesu uatantekeyele visinganieka viavo kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Vumuene vuoshe vuje vukalitepe hhakati nakuliluisa vukalipihisa, naimo yahi
nganda cipue njivo vije vililuisa vikevio vavenia vikemana.
26 Kaha nga satana ahumisa mukuavo satana, kaha nalitepe hhakati ikeye vavenia,
kaha vatihoni vumuene vuendi vukakola?
27 Kaha nga njikahumisa mahamba na nzili ya Mbelezembulu, nkuma na nzili yeya
vana veni vaka ahumisa? Nankuma vakevo vakamisompa.
28 Vuno honi nga njikalikuasesa Cimbembesi ua Njambi mukuhumisa mahamba,
kaha vumuene vua Njambi vuneja hali yeni.
29 “Cipue vatihoni muntu asa kukovela mu njivo ya yala uanzili nakuambata viuma
viendi, nkuma keti tahi akuta uje yala uanzili ndi? Ambahoni apukule njivo yendi.
30 “Uje kesi nange anjiluisa, uje kalipandakana nange ashandola.

31 Nankuma njimileka nguange, vupi vuoshe nakushaula coshe ca vantu
vakavikonekela, vuno honi kushaula Cimbembesi kuvaka cikonekela.
32 Kaha uoshe uje ahandeka lizi lia kuluisa Muna Muntu vakamukonekela, Vuno
honi uoshe uje ahandeka viakuluisa Cimbembesi Uakulela kuvaka mukonekela cipue
mu miaka ino cipue mu miaka ije ilinakuija.

Muti na Vushuka vuao
(Luka6:43-45)

33 “Kukala na vushuka vuacili kuvanga muti uao upua ua cili, cipue kukala na muti
ua upi na vushuka vuao vupua vua upi, omuo muti vakautantekeya kuvushuka vuauo.
34 Yeni vana vamanoka, muasa kuhandeka vati viacili omo yeni muapua mu vaka
vupi? Omuo vije viashula ku mutima vikevio kanua kakahandeka.
35 Yala uacili akahumisa vuima viacili vije viakatulika mu citulikilo cendi ca cili,
kaha yala ua mupi akahumisa viuma via vipi mu citulikilo cendi ca cipi.
36 “Njimileka nguange, ha litangua lia kusompa vantu vaka vasompa kuya ku mezi
avo aje avakahandeka akuhona seho,
37 omuo kuya ku mezi ove mukemo muvaka kusompa kaha kuya ku mezi ove akeo
avakakuhisa nao.”

Cihula ca Cimueso
(Mako8:11-12; Luka11:29-32)

38 Ambahoni vamo valongisi va mezi na Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Mulongisi tutonda yove linga utulingileko cimueso.”
39 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, “Vantu vavupi na vupangala vantsimbu ino
vakevo vatonda cimueso, vuno honi nacimo cahi cimueso civakavahana kuvanga lika
cimueso ca kananguizi ua Njambi Yona.
40 Omuo Yona uakele muzimo lia intsi ha matangua atatu na matsiki atatu, mucifua
cimo vene na Muna Muntu akakala mu vukalo vua vatsi ha matangua atatu na matsiki
atatu.
41 Vantu vaku Ninive vakemana ha litangua lia kusompa na vantu vantsimbu ino
kaha vaka vahisa, omuo vatengulukile ha kuambulula ca Yona, kaha taleni cuma
cakama cikuma kupulakana Yona cino cili kuno.
42 Muene ua mpuevo uaku Shemba akemana ha litangua lia kusompa na vantu
vantsimbu ino nakuvahisa, omuo uahumine kuntsongo ya cifuti kuija nakuvuilila
mana a Solomoni, kaha taleni umo uakama kupulakana Solomoni uno hali kuno.

Kuhiluka kua Cimbembesi Cacipi
(Luka11:24-26)

43 “Omo cimbembesi cacipi cihuma muli muntu, cikahiti mu vindinda kutonda
kuakuhuimina, vuno honi kucekuuana cipue hamo.
44 Ambahoni cihandeka nguaco ‘Njihilukila ku njivo yange kuje njahuminine.’
Kaha omo cihiluka ciuana ije njivo mupulungua, muakukomba nakuivuahesa muje
muinapande kukelamo.
45 Ambahoni ciya nakuambata vikuavo vimbembsi vitanu na vivali vije via vipi
cikuma kupulakana cikeco, kaha vakovelamo nakukakalamo, kaha cifua ca uje yala
ca mamanusuilo cikapua cacipi kupulakana caha kulivanga. Omu mukemo vene mu
vakafua na vantu vantsimbu ino.”

Vaina ya Yesu na Vamunaina
(Mako3:31-35; Luka8:19-21)

46 Tele Yesu acili nakuhandeka ku vantu, taleni vaina na vamunaina vemanene
hambanza, vatondele linga vahandeka nendi.
47 Kaha umo ua vantu vaje kuje uamulekele nguendi, “Tala, vanoko na vamuanoko
vanemana hambanza vatonda kuhandeka nove.”

48 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Iya vanana, kaha iya naua va-
muanetu?”
49 Kaha uoluele livoko liendi kuli vandongisi vendi nakuhandeka nguendi, “Ava
vakevo vanana na vamuanetu!
50 Omuo uoshe uje alinga cizango ca Tate ua muilu ikeye napu muanetu ua yala na
uampuevo na nana.”

13

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mako4:1-9; Luka8:4-8)

1 Ha Litangua lije vene, Yesu uahumine mu njivo kaha uaile nakukatumama ku
mukulo ua cisali.
2 Kaha vivunga viakama viezile kuli ikeye nakumuzengeleka, nankuma uakovelele
mu vuato nakukatumama, kaha civunga coshe cemanene ha ntunda.
3 Kaha uavalekele viuma viavingi mukulikuasesa visimo nguendi,
“Muka kukuva uaile nakukuva.
4 Kaha omo uakele nakukuva vimbuto vimo viauililile ku mukulo ua ngila, kaha
tuzila vezile nakuvilia.
5 Kaha vimbuto vikuavo viauililile ha mavue aje kuhakele livu lialingi, kaha
hajevene viasokele, omuo kuhakele livu lia lingi.
6 Vuno honi omo litangua liatuhukile kaha vije vimbuto viajujuamene, kaha omuo
mizi yavio kuyakovelele cikuma mu livu, kaha vije vimbuto viomine.
7 Vimbuto vikuavo viauililile hhakati ka mingonga, kaha ije mingonga yakolele
nakuvituva.
8 Vimbuto vikuavo viauililile ha mavu acili kaha viemine muacili, vimo vimbuto
vihita, vimo viemine vimbuto makumi atanu na limo, kaha vikuavo naua viemine
vimbuto makumi atatu kupulakana vije vivakunine.
9 Uoshe uje hali na matuitui ovue.”

Vutumbe vua Visimo
(Mako4:10-12; Luka8:9-10)

10 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka nguavo, “Vika honi ukahan-
dekela navo mu visimo?”
11 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Yeni vanamihana kutantekeya vushueke vua
vumuene vua muilu, vuno honi kuli vakevo kuvavahanenevuo.
12 Omuo uoshe uje alinavio vakamuvuezelako vikuavo naua, kaha akakala na
viavingi, vuno honi uje kesi cipue nacimo, cipue cije cali naco vakamuniekaco.
13 Eci cikeco canehesa linga njihandeke navo mu visimo omuo vakevo vamona, vuno
honi kuvamonesesa, kaha vovua, vuno honi kuvevuisisa.
14 Cilivene kuli vakevo vinalishulisisa vije viahandekele kananguizi ua Njambi Isaya
nguendi,
“ ‘Cilivene mukevua vuno honi kumukevuisisa,
kaha cilivene mukamona vuno honi kumukamonesesa.
15 Omuo mitima yava vantu inahono mana, kaha na matuitui avo anaziki, kaha na
mesho avo vana azimi, keti ngoconi mesho avo akamona kaha na matuitui
avo akevua, kaha na mitima yavo ikevuisisa, nakutengulukila kuli yange linga
njivakanguise.’
16 “Vuno honi anakuisuliua mesho eni omuo amona, na matuitui eni, omuo ovua.
17 Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, tunanguizi va Njambi va Njambi
vavengi na vantu va vusunga, vatondele kumona cikuma evi vimuli nakumona, vuno
honi kuvavimuene, nakuivua vije vimulinakuivua, vuno honi kuvaviuvuile.

Yesu Alumbununa Cisimo ca Muka Kukuva (Mako4:13-20; Luka8:11-15)

18 “Ambahoni ivuililenі cisimo ca uje muka kukuva.
19 Omuo uoshe uje ovua lizi lia vumuene kaha kaliuvuisisa, kaha uje muka vupi eja nakuambata vije vivanakuvu mu mutima uendi, eyi ikeyo mbuto ije ivakuvile ku mukulo uangila.
20 Kaha mbuto ije ivakuvile ha mavue, ou ikeye uje ovua lizi kaha hajevene alitambula nanzolela,
21 vuno honi kuliesi na mizi muli ikeye, kaha likala lika muka ntsimbu kandende. Kaha omo tuyando cipue mapakeso vija omuo ya lizi, kaha hajevene kalikavangeya.
22 Kaha vimbuto vije vivakuvile ha mingonga, ou ikeye uje ovua lizi, vuno honi omo ha kuzanga via ha mavu nakuzanga vufuko vua mavu kaha vikatuva lije lizi, kaha kulikemi vushuka.
23 Kaha ije mbuto ivakuvile ha mavu acili, ou ikeye uje ovua lizi nakulivuisisa, ikeye cilivene akema vushuka vavuingi vuakupua vimo vimbuto vihita, vimo, vikuavo viemine makumi atanu na limo, kaha vikuavo naua viemine makumi atatu kupulakana vije vivakuvile.”

Cisimo ca Shaku

24 Kaha Yesu uavatelele cisimo cikuavo naua nguendi, “Vumuene vua muilu tuhasa kuvuesekesa ngue yala uje uakuvile mbuto yacili mu lihia liendi,
25 vuno honi tele vantu vanakosa, citozi cendi uezile nakukuva shaku muje mu lihia lia tiliku, kaha uaile.
26 Omo ije tiliku yakolele nakuhaka vinona ambahoni naikeyo ije shaku yasholokele.
27 Kaha vaje vangamba vendi vezile kuli ikeye nakumuleka nguavo, ‘Muene nkuma kuuakunine lika mbuto yacili mu lihia liove ndi? Kaha cineja vati honi linga mukale naua na shaku?’
28 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, ‘Kuli citozi uje nalingi eci.’ Kaha vaje vangamba vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, ‘Nkuma utonda linga tuye tukaitukulemo ndi?’
29 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, ‘Kuahi!’ Omuo muje mu mukaitukulamo ije shaku hamo mukatukuila kumo na tiliku.
30 Vieceleni vioshe linga vikole kuvanga noho ha ntsimbu yakuteja, kaha ha ntsimbu yakuteja njikaleka vaka kuteja nguange, ‘Tukulenimo tahi shaku muikute mikuta, kaha itsimikeni, vuno honi kungululeni tiliku nakuihaka mu cishete cange.’ ”

Cisimo ca Mbuto ya Musalata (Mako4:30-32; Luka13:18-19)

31 Kaha Yesu uavatelele cisimo cikuavo naua nguendi, “Vumuene vua muilu vunapu ngue nona ya mbuto ya musalata ije muntu uambatele nakukuna mu lihia liendi.
32 Yapua yaindende cikuma ku vimbuto vioshe, vuno honi omo ikola ikapu ciputa cakama na kukola kupua muti, nankuma tuzila va muilu vakeja nakutungila mashua ha mitango yauo.”

Cisimo ca Cimbaluila (Luka13:20-21)

33 Kaha Yesu uavatelele naua cisimo cikuavo nguendi, “Vumuene vua muilu vuapua ngue cimbaluila cije mpuevo uambatele nakucishingasanena ha lilonga haje hakele vinganja vitatu via vunga vua tiliku kuvanga noho vioshe viafutunukile.”

Vika Yesu Akalikuasesela Visimo (Mako4:33-34)

34 Vioshe evi Yesu uavihandekele ku vivunga mu visimo, cilivene nacimo cahi cahandekele kuli vakevo kuakuhona kulikuasesa cisimo.

35 Eci capuile kushulisisa vije viahandekele kananguizi ua Njambi nguendi,
“Njikafukula kanua kange mu visimo.
Njikahande vioshe vije vialishueka hume ha luvula lua mavu.”

Yesu Alumbununa Cisimo ca Shaku

36 Ambahoni Yesu uasezele civunga nakuya mu njivo kaha vandongisi vendi vezile
kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Tulumbunuine cisimo ca shaku ya mu lihia.”
37 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Uoshe uje akuna mbuto yacili napu Muna Muntu.
38 Lihia likelio mavu, kaha mbuto ije yacili ilumbununa vana va vumuene, kaha
naije shaku inapu vana va muka vupi,
39 kaha uje citozi uje uaikuninemo ikeye napu Satana. Kaha kuteja cikeco kuhua ca
mavu, kaha vaka kuteja vakevo tungelo.
40 Ngue mujevene muvaka kungungulula shaku nakuitsimika na tuhia, muke-
movene mu cikafua naku mamanusuililo a mavu.
41 Muna Muntu akatuma tungelo vendi, kaha vaka kunguluila hamo vije vikanehesa
vupi navaje vakalingi vupi mu vumuene vuendi,
42 nakuvombila mu litende lia tuhia, kuje vantu vaka lila nakulishumanga ku mazo
avo.
43 Ambahoni vaka vusunga vakaviakuma ngue litangua mu vumuene vua Ishavo,
uoshe uje hali na matuitui ovue.

Cisimo ca Vufuko Vuakushueka

44 “Vumuene vua muilu vunapu ngue vufuko vuakushueka mu lihia, vuje omo
muntu avuuana kaha avushueka naua ambahoni hakuvuahelela cendi aya nakuka-
landesa vioshe vije alinavio kaha alanda lije lihia.

Cisimo ca Vusanga vua Seho

45 “Naua vumuene vua muilu vunapu ngue muntu uje muka kulandesa uje atonda
vusanga vuacili,
46 uje omo auana vusanga vumo vua seho yakama, kaha aya nakukalandesa vioshe
vije alinavio kaha akavulanda.

Cisimo ca Vuanda vua Kuta Vatsi

47 “Naua vumuene vua muilu vunapu ngue vuanda vua kuta vatsi vuje vuvanate mu
cisali kaha vutsiha muyati uoshe ua vatsi,
48 omo vuashulile vamala vavukokelele ha ntunda kaha vatumamene nakuhangu-
lamo vatsi vacili nakuvahaka mu mitonga yavo vuno honi vombilile vaje vakupihia.
49 Nankuma omu mukemo mucikafua naku mamanusuilo a mavu. Tungelo vakeja
nakutepesa vaka vupi ku vaka vusunga,
50 nakuvombila mu litende lia tuhia, kuje vantu vakalila nakulishumanga ku mazo
avo.

Vusunga vua Vuha novu vua Laja

51 “Yesu uavehuile nguendi, nkuma munoviuvuisisa viuma vioshe evi ndi?”
Kaha vamukumbuluile nguavo, “Eyo.”
52 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nankuma uoshe mulongisi ua mashiko
uje ivalongesele via vumuene vua muilu napu ngue uje vavenia njivo, uje ahumisa
vufuko vuendi vua laja novu vua vuha mu citulikilo cendi.”

Yesu Vamuviana ku Nazaleta
(Mako6:1-6; Luka4:16-30)

53 Kaha omo Yesu uamanusuile kuta vije visimo, uahumineko kuje,
54 nakuya ku cifuti cendi nakukavalongesa mu njivo yavo ya malombelo, kaha vaje
voshe vamuvuile vali komokelele cikuma nakuhandeka nguavo, “Nkuma kuli ou yala
kuanauana mana aua na vikomoueso evi?

55 Nkuma ou keti ikeye muna uje muka kushonga ndi? Nkuma vaina keti Maliya? Nkuma vamunaina keti Tiango, na Yosefa, na Simoni na Yunda ndi?
56 Nkuma vashongo vendi voshe va vampuevo keti ava tuli hamo navo ndi? Nkuma kuli honi ou yala nauana vioshe evi?"
57 Kaha vamuvianene.
Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Kananguizi ua Njambi kuvekumusingimika mu cifuti cendi cipue muimbo liendi kuvanga lika kueka."
58 Kaha kalingilileko vikomoueso kuje omuo ya kuhona kutsiliela cavo.

14

Kutsa ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mako6:14-29; Luka9:7-9)

1 Ha ntsimbu ije muene Helonde omo uevuile lutsimo lua Yesu,
2 kaha uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, "Ou ikeye Iuano muka kumbuitika, vanamusangula ku vatsi, mukemo evi vinzili vili nakupanga muli ikeye."
3 Omuo Helonde uakuatele Iuano nakumukuta nakumuhaka mu kamenga, omuo ya mulonga ua Helondiya mpuevo ya munaina Filipu,
4 omuo Iuano uahandekele kuli ikeye nguendi, "Kuya ku lishiko yove kuuapandele kumuambata."
5 Cipue vene uatondele kumutsiha, vuno honi kamutsihile uateuele vantu, omuo vamuivuile nguavo uapuile kananguizi ua Njambi.
6 Omo litangua lia kuanuka kusemuka ca Helonde liahetele, muna Helondiya uampuevo uakinine hhakati ka civunga ca vantu kaha uavuahelesele Helonde,
7 kaha uamukulahesele nakulisinga kumuhana vioshe viatondele kulomba.
8 Omuo vaina vamusindiiye, kaha ualombele nguendi, "Njihane mutue ua Iuano muka kumbuitika ha lilonga."
9 Vuno honi muene uovuile vusiua, vuno honi omuo hakulisinga cendi na hali vangezi vendi, kaha uashikile linga vamuhaneuo,
10 uatumine kukateta mutue ua Iuano mu kamenga.
11 Kaha mutue uendi vaunehele ha lilonga nakuuhana kuli muana mpuevo, kaha uauhanene vaina.
12 Kaha vandongisi va Iuano vezile nakuambata muvila uendi nakuutsinda, kaha vaile nakulekesa Yesu.

Yesu Alisa Vamala Vakupua Makulukazi Atanu (5, 0 0 0)
(Mako6:30-44; Luka9:10-17; Iuano6:1-14)

13 Honi omo Yesu uovuile eci, uahumine kuje mu vuato kaha uaile kumutambela ua likaliendi. Vuno honi omo vivunga vievuile eci, viamukavele ha mavu kuhuma ku vimbonge.
14 Omuo Yesu uaile ha ntunda uamuene civunga cakama, kaha uavovuililile ngozi, kaha uavakanguisile ku mishongo yavo.
15 Omo capuile cinguezi, vandongisi va Yesu vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, "Cino cinapu cihela ca kuholoka, kaha litangua honi liatoko, kaha leka vivunga linga vaye ku membo linga vakalilandele viakulia vakevo vavenia."
16 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Kuvapandele kuya, vahaneni vimo valie."
17 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Tuli lika na vimbolo vitanu na vatsi vavali."
18 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Vineheni kuno kuli yange."
19 Kaha uashikile vivunga linga vatumame ha muila, kaha uambatele vimbolo vitanu na vatsi vavali kaha uatalele kuilu, kaha uavikuisuile, nakutavuozola vimbolo nakuvihana kuli vandongisi vendi, kaha vandongisi vendi vavihanene ku vivunga.

20 Kaha voshe valile nakukuta. Kaha vakunguilile mitonga ya vimbazuvuila ya
kushula ya kupua likumi na ivali.
21 Kaha vaje valile vapuile ngue makulukazi atanu a vamala, kuhumisako vampuevo
na vanike.

Yesu enda ha Mema
(Mako6:45-52; Iuano6:15-21)

22 Ambahoni Yesu ualekele vandongisi vendi linga vakovele mu vuato vaye kulutue
luendi musinia tele ikeye acili na kuleka vivunga linga vaye.
23 Kaha hanima ya kuleka vivunga linga vaye, uaille helu lia munkinda lika liendi
mukulombela. Uakele kuje likaliendi noho cinguezi,
24 vuno honi ha ntsimbu ije vuato vuakele hhakati ka cisali kaha vuakele
nakulininganga na mankimba omuo mpunzi yakele nakuvuluisa.
25 Kaha ku vandemba Yesu uezile kuli vakevo, oku alinakuenda helu lia cisali.
26 Vuno honi omo vandongisi vendi vamumuene hali nakuenda ha cisali, vovuile
liova cikuma kaha vahandekele nguavo, “Ndumba ya muntu!” Kaha vatambekele
naliova.
27 Kaha hajevene Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Simpeni keti muteue
yange vene.”
28 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, nga yove, njileke njije kuli
yove nange njende ha mema.”
29 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Ija.” Kaha Petulu uahumine mu vuato nakuenda
ha mema kuya kuli Yesu,
30 vuno honi omo uamuene mpunzi uateuele, kaha uaputukile kuvombela kaha
uatambekele nguendi, “Muene njovole.”
31 Hajevene Yesu uoluele livoko liendi, nakumukuata kaha uahandekele nguendi,
“Muntu ua lutsililelo lualundende, vika ku utsiliela?”
32 Kaha omo vakovelele mu vuato mpunzi yahuile.
33 Kaha vaje vakele mu vuato vamulemesele nguavo, “Muavusunga u Muna Njambi.”

Yesu Akanguisa Vaka Kuvavala mu Ngenesaleta
(Mako6:53-56)

34 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vajavukilile musinia, vezile ku cihela ca
Ngenesaleta.
35 Kaha omo vantu vakumutambela uje vamutantekeyele, vatumine voshe vaku
cihela cije nakumunehela vaka kuvavala voshe,
36 Vamulombele linga vakuate cipue ku mukunduilo ua kazaku kendi, kaha voshe
vaje vakuateleko vakangukile.

15

Vilongesa via Vakuluntu
(Mako7:1-13)

1 Ambahoni Vafaliseo vamo na valongisi va lishiko vezile kuli Yesu kuhuminina ku
Yelusalema kaha vahandekele nguavo,
2 “Vikahoni vandongisi vove kuvekuononoka cisemua ca vakuluntu? Omuo kuveku-
tana ku mavoko avo omo valia.”
3 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma neni kumuekuononoka lishiko lia
Njambi omuo ya cisemua ceni ndi?
4 Omuo Njambi uashikile nguendi, ‘Singimika isho na noko,’ kaha ‘uoshe uje ashaula
ishe cipue ina, cilivene atse.’
5 Vuno honi yeni mukahandeka ngueni nga uoshe uje aleka ishe cipue ina nguendi,
‘Vije vimunapandele kuhana kuli yange vanavihana Njambi,’

6 kaha muntu ou kononokele ishe. Nankuma, omuo ya cisemua ceni, munaseze lizi
lia Njambi.
7 Yeni vaka civembulu! Nkuma Isaya uahandekele via vusunga hali yeni, omuo
uahandekele vunanguizi nguendi,
8 " 'Ava vantu vanjisingimika na tunua tuavo,
vuno honi mitima yavo ili kulahako nange.
9 Vakanjilemesa lika muangoco,
vakalongesa mashiko a vantu lika!' "

Viuma vije vilingisa Muntu kupua Uakuhona kulela (Mako7:14-23)

10 Kaha Yesu uasanene vantu linga veje kuli ikeye kaha uavalekele nguendi, "Ivueni
kaha ivuisiseni.
11 Keti coshe cije cikakovela mu kanua ka muntu cikalingisa muntu linga keti apue
uakulela, vuno honi vije vikahumu mu kanua ka muntu vikevio vikalingisa muntu
linga apue uakuhona kulela."
12 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka nguavo, "Nkuma uatantekeya
nguove Vafaliseo vapihilile ku mitima omo vevuile mezi aua ndi?"
13 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Muti uoshe uje Tate ua muilu kakunine
vakau tukula.
14 Veceleni lika, vanapu vantuamena va tupuputua, kaha nga kapuputua atuame-
nena kapuputua mukuavo, voshe vakauila mu cina."
15 Vuno honi Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, "Tulumbunuine eci cisimo."
16 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Nkuma nove naua hanga kanda ucinon-
gonone eci ndi?
17 Nkuma ku umono nguove coshe cije cikovela mu kanua cikahiti muzimo
nakuhitilila ndi?
18 Vuno honi vije vioshe vikahumu mu kanua vikahumu ku mutima, kaha evi vikevio
vikalingisa muntu kupua uakuhona kulela.
19 Omuo ku mutima kukeko kukahuminina visinganieka via vipi via kutsiha,
vupangala, vukoyi, kuiva, vukaleho vua makuli, na vungumba.
20 Evi vikevio vikalingisa muntu linga apue uakuhona kulela, vuno honi kulia
cakuhona kutana ku mavoko kucekulingisa muntu linga apue uakuhona kulela."

Lutsilielo lua Mpuevo uaku Kanana (Mako7:24-30)

21 Kaha Yesu uahumine kuje nakuya ku cihela ca Tile na ku Sindone.
22 Kaha taleni, mpuevo ua ku Kanana uje uahuminine ku cihela kuje vene ualilile
nguendi, "Njivuileko cikeketima Muene, Muna Ndaviti, munange uampuevo ali na
lihamba lia lipi cikuma."
23 Vuno honi Yesu kamukumbuluile cipue lizi limo, kaha vandongisi vendi vezile
nakumulambelela nguavo, "Mulekese linga aye omuo hali nakutupangela kalua."
24 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Vanjitumine lika ku vampanga vakuzimbala
vaku Isaleli."
25 Vuno honi uje mpuevo uezile nakutsikama kuli ikeye nguendi, "Muene njikuase."
26 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, "Keti cacili kumbila mbolo ya vanike ku
tutali."
27 Kaha uje mpuevo uamukumbuluile nguendi, "Eyo Muene, vuno honi cipue vene
tutali vakali vishaniu vije vikau ku mesa ya muene uavo."
28 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, "Nanaa ove mpuevo lutsilielo liove luakama
cikuma. Cilingiue kuya muje mu utondela." Kaha hajevene munendi uampuevo
uakangukile.

Yesu Akangula Vantu vavengi

29 Kaha Yesu uahumine kuje kaha uahitile kuyehi na cisali ca Ngalileya. Kaha uaile
kumukulo ua munkinda nakukatuma.
30 Kaha civunga cakama cezile kuli ikeye, vamunehelele vilema, visualonda,
tupuputua na tuveveve, na vakuavo veka naua, kaha vavanehele ku viliato viendi,
kaha uavakanguisile.
31 Nankuma cije civunga calikomokelele cikuma, omo vamuene vaje tuveveve
vahandeka, na visualonda vanapu vamutuntu, na vilema venda, na tupuputua
vamona, kaha vahanene vumpau kuli Njambi ua Isaleli.

Yesu Alisa Vantu Makulukazi Auana (Mako8:1-10)

32 Ambahoni Yesu uasanene vandongisi vendi nakuvaleka nguendi, “Njilinakuivuila
ngozi eci civunga, omuo vanakala nange ha matangua atatu, kaha kuvalileho cipue
cimo, kaha kunjitondo linga njiveceli vaye na njala, hamo valezumukila mu ngila.”
33 Kaha vandongisi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Kuli honi tuasa kuuana mbolo
muno mu ndinda ya kulisa civunga cakama eci?”
34 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na mikasha ingahi?” Va-
mukumbuluile nguavo, “Itanu na ivali, na vatsi vavandende.”
35 Kaha Yesu uashikile cije civunga linga vatumame ha mavu,
36 kaha uambatele ije mikasha itanu na ivali na vatsi, kaha hanima yakuhana
citsantsela, uavipazuile nakuvihana kuli vandongisi, kaha vandongisi vavihanene kuli
vije vivunga.
37 Kaha voshe valile nakukuta. Kaha vandongisi vakunguilile mitonga ya kushula
ya kupua itanu na ivali ya vije vimbazuvuila viasaleleho.
38 Kaha vaje valile vapuile makulukazi auana a vamala (4, 0 0 0), kuakuhona
vampuevo na vanike.
39 Kaha uecelele cije civunga linga vaye, kaha uakovelele mu vuato nakuya ku cihela
ca Mangandane.

16

Vafaliseo Valomba Cikomoueso (Mako8:11-13; Luka12:54-56)

1 Kaha Vafaliseo na Vasanduki vezile kuli Yesu nakumueseka, vamuihuile linga
avamuese cimueso cakuhuminina kuilu.
2 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Omo nga cinguezi, mukahandeka ngueni, ‘Kukaca
vuino, omuo lilu livenga.’
3 Kaha kucimene muhandeka ngueni, ‘Lelo kukakala mashuela, omuo lilu livenga
na kuteuesa.’ Muatantekeya kulumbununa cifua ca lilu, vuno honi kumuhasa
kulumbununa vimueso via vi ntsimbu.
4 Vantu vantsimbu ino va vupi na vupangala vatonda cimueso, vuno honi kukuesi
cimueso civakavahana kuvanga lika cimueso ca Yona.” kaha uavasezele nakuya.

Cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki (Mako8:14-21)

5 Omo vandongisi vahetele musinia, vasuvile kuambata mbolo.
6 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Linuingeni kaha zangameni ku
cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki.”
7 Kaha vakele nakuhandeka hhakati kavo vavenia nguavo, “Kutuezile na mbolo.”
8 Kaha Yesu, hakutantekeya eci, uahandekele nguendi, “Yeni valutsilielo lualun-
dende, vika muli nakuhandeka hhakati keni vavenia ngueni kumuesi na mbolo?

9 Nkuma kanda muvuisise ndi? Nkuma kumuanuka mikasha itanu ya vimbolo, ya
vantu makulukazi atanu, kaha mitonga ingahi muakunguluile?
10 Cipue mikasha itanu na ivali ya vimbolo ya vantu makulukazi auana, nkuma
mitonga ingahi muakunguluile?
11 Nkuma vika kumuvuisisa ngueni kunjahandekele neni via mbolo? Zangameni ku
cimbaluila ca Vafaliseo na Vasanduki."
12 Kaha vevuisisile nguavo nkuma kavalekele kuzangama ku cimbaluila caku-
pangesa mbolo, vuno honi ha vilongesa via Vafaliseo na Vasanduki.

Petulu Atava ngeci Yesu Ikeye Kilistu Uakuvuavesa (Mako8:27-30; Luka9:18-21)

13 Omo Yesu uahetele ku mbonge ya Sesaliya Filipu, kaha uehuile vandongisi vendi
nguendi, "Vantu vahandeka nguavo Muna Muntu ikeye iya?"
14 Vamukumbuluile nguavo, "Vamo nguavo Iuano muka kumbuitika, vamo nguavo
Eliya, vamo nguavo Njelemiya cipue umo ua tunanguizi va Njambi."
15 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vuno honi yeni ngueni Yange iya?"
16 Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, "Yove Kilistu, Muna Njambi uakuyoya."
17 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Uakuisuliua Simoni muna Yona! Omuo keti
vuntu vuasholuele evi kuli yove, vuno honi Tate uje hali muilu.
18 Kaha njikuleka nguange yove Petulu, ha livue eli njikatunga cikungulukilo cange,
kaha nzili ya kutsa ku ikacihiana*.
19 Njikakuhana masapi a vumuene vua muilu, kaha coshe cije civakavindika hano
hamavu na muilu vakacivindika, kaha coshe cije civakatavesa hano ha mavu na muilu
vakacitavesa."
20 Ambahoni uashikile vandongisi vendi linga keti valekeko muntu umo nguavo
ikeye Kilistu.

Yesu Ahandeka ha Tuyando tuendi na Kutsa cendi (Mako8:31; 9:1; Luka9:22-27)

21 Kuhuma ha ntsimbu ije Yesu uaputukile kulumbunuina vandongisi vendi
nguendi, njapande kuya ku Yelusalema naku kayanda viuma viavingi kuli vakuluntu
na kuli vakuluntu vatusasendote na kuli valongisi va mashiko, kaha vakanjitsiha, vuno
honi hanima ya matangua atatu njikasanguka.
22 Kaha Petulu uamuambatele nakumutuala kualikaliavo na kuputuka kumutenuk-
ila nguendi, "Njambi vindika, Muene! Eci kucikalingiua kuli yove!"
23 Vuno honi Yesu uatengulukile nakuhandeka kuli Petulu nguendi, "Huma kuli
yange yove Satana! Yove unapu citsutsukiso kuli yange, omuo kuukundama kuli
Njambi, vuno honi ku vantu."
24 Ambahoni Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi, "Nga uoshe uje atonda
kunjikava, napande kuliviana ikeye vavenia nakuambata cilindakano cendi na
kunjikava.
25 Omuo uoshe uje atonda kuniunga muono uendi akauzimbalesa, vuno honi uoshe
uje azimbalesa muono vuendi omo yange akauuana.
26 Kaha cikakuasa vika kuli muntu, nga alikunguilila viuma via ha mavu vioshe
nakuzimbalesa muono uendi? Kaha vika muntu viakahana linga ahingisemo muono
uendi?
27 Omuo Muna Muntu akeja na tungelo vendi mu vumpau vua Ishe, kaha akafueta
muntu na muntu uoshe kuya ku vilinga viendi.
28 Muavusunga njimileka nguange kuli vamo hano vaje ku vakatsi kuvanga noho
vanamono Muna muntu neja mu vumuene vuendi."

---

* **16:18** Mu Cingelengu vanaisoneka nguavo Hendisi, kulumbununa Cikolo ca vaka kutsa.

17

Yesu Alimpuka
(Mako9:2-13; Luka9:28-36)

1 Hanima ya matangua atanu na limo Yesu uambatele Petulu na Tiango na munaina
Iuano, kaha vahile hamo ku munkinda ualaha kua likaliavo lika.
2 Kaha Yesu ualihimpuile ha mesho avo, kaha na cihanga cendi caviakumine ngue
litangua kaha na vuzalo vuendi vuatokele too ngue ceke.
3 Kaha taleni, ambahoni kuasholokele Mosesa na Eliya vaje vakele na kuhandeka
nendi.
4 Kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene, cacili yetu kukala kuno, nga
utonda njikatunga vimbalaka vitatu kuno, imo yove kaha ikuavo ya Mosesa na ikuavo
ya Eliya.”
5 Tele acili nakuhandeka, kaha hajevene lishelua liakuviakuma liavafuikile, kaha
muje mulishelua muahumine lizi ngualio, “Ou ikeye munange injazanga, uje muli
ikeye njivuahelela, muivuilileni.”
6 Omo vandongisi vevuile evi, vavulumanene ha mavu, kaha vovuile liova cikuma.
7 Vuno honi Yesu uezile nakuvakuata kaha uahandekele nguendi, “Katukeni keti
muteue.”
8 Kaha omo vemukile mesho avo, kuvamuene ueka vuno honi Yesu lika.
9 Kaha omo vasikumukile kuhuma ha munkinda, Yesu uavashikile nguendi, “Keti
valekeko muntu hali uoshe cije cimona, kuvanga noho Muna Muntu vanamusangula
ku vatsi.”
10 Vandongisi vamuhuile nguavo, “Nkuma vika valongisi va lishiko vahandeka
nguavo Eliya eje tahi ikeye?”
11 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Eliya eja nakuhiluisila naua viuma vioshe,
12 vuno honi njimileka nguange Eliya neja laja, kaha kuvamutantekeyele, vuno honi
vamulingile muoshe muje muvatondelelemo, omu mukemo vene na Muna Muntu
vakamuyandesela.”
13 Ambahoni vandongisi vevuisisile nguavo alinakuhandeka kuli vakevo via Iuano
muka kumbuitika.

Yesu Akanguisa Kanike ka Yala uje uakele na Lihamba
(Mako9:14-29; Luka9:37-43a)

14 Kaha omo vezile ku civunga, yala umo uezile kuli Yesu nakutsikama nakuhandeka
nguendi,
15 “Muene ivuila cikeketima munange, omuo hali na mushongo uakushinia kaha
ukamuyandesa cikuma, omuo ha vintsimbu viavingi akauila mu tuhia na mu mema.
16 Kaha njamunehele kuli vandongisi vove, vuno honi kuvasele kumukanguisa.”
17 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Yeni vantu va ntsimbu ino vakuhona
lutsililelo na vupi, njikakala neni lungahi? Njikamileka lungahi? Muneheni kuno kuli
yange.”
18 Kaha Yesu uatenukilile lije lihamba, kaha lije lihamba liahumine muli ikeye, kaha
hajevene uje kanike uakangukile.
19 Ambahoni vandongisi vezile kuli Yesu muvushueke nakuhandeka nguavo, “Vika
honi yetu kutuasele kulihumisa?”
20 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Omuo ya lutsililelo lueni lualundende.
Muavusunga njimileka nguange nga muli na lutsililelo ngue nona ya mbuto ya
musalata, ngue muasa kuhandeka ku munkinda ou ngueni, ‘Huma kuno ya kuje kaha
ukaya, kaha na cimo cahi cimukahonoua.’ ”
21 Vuno honi lihamba liangacije kuliekuhuma ngoco kuvanga na lilombelo na
kuliumina kulia.

Yesu Ahandeka naua ha Kutsa cendi
(Mako9:30-32; Luka9:43b-45)

22 Omo valikunguluile hamo mu Ngalileya, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Muna Muntu vanapande kumuhana ku mavoko a vantu,
23 vaka mutsihia, kaha vakamusangula munima ya matangua atatu.”
Kaha vandongisi vevuile vusiua cikuma.

Kufueta Lisimu lia mu Njivo ya Njambi

24 Omo Yesu na vandongisi vendi vezile ku Kapenauma, kaha vaka kutambula lisimu
lia mu njivo ya Njambi vaile kuli Petulu nakuhandeka nguavo, “Nkuma mulongisi ueni
kekufueta lisimo ndi?”
25 Kaha Petulu uavakumbuluile nguendi, “Eyo.”
Kaha omo Petulu uakovelele mu njivo, Yesu uahandekele kuli ikeye hakulivanga
nguendi, “Simoni vika usinganieka? Nkuma honi kuli veya vimiene va hano ha mavu
vakatambula lisimu? Kuli vana vavo indi kuveka?”
26 Kaha omo Petulu uakumbuluile nguendi, “Kuveka,” kaha Yesu uahandekele kuli
ikeye nguendi, “Nankuma vana vanapatuka.
27 Nankuma keti tuvapihisile, ya lika ku cisali ukalovele, kaha ukambate intsi uje
uamaputukilo kaha omo ukafukula mukanua kendi ukauanamo mbongo ya muuaya
uaya, kaha yakayambate nakuvahanayo, linga ikapue lisimu liange nove.”

18

Iya Uakama Cikuma?
(Mako9:33-37; Luka9:46-48)

1 Ha ntsimbu ije vandongisi vezile kuli Yesu nakuhandeka nguavo, “Iya uakama
cikuma mu vumuene vua muilu?”
2 Kaha Yesu uasanene kanike nakumuhaka hhakati kavo,
3 kaha uahandekele nguendi, “Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, kuvanga
mutenguluke kupua ngue ava vanike, keti ngoconi kumukakovela mu vumuene vua
muilu.
4 Uoshe uje alikehesa ikeye vavenia ngue ou kanike, ikeye napu uakama mu
vumuene vua muilu.
5 Uoshe uje atambula kanike ou mu lizina liange na tambula yange.

Vieseko vije vituala ku Vupi
(Mako9:42-48; Luka17:1-2)

6 “Vuno honi uoshe uje alingisa ava vanike vavandende vaje vatsiliela muli yange
kulinga vupi, cacili kuli ikeye kumukutilila livue liakulolela vunga mu ntsingo yendi
kaha nakumukokela ha seta ya cisali.
7 Cisingo ha mavu omuo ya vieseko vije vituala ku vupi! Omuo cilivene vieseko evi
vija, vuno honi cisingo kuli muntu uje vieseko evi vizila!
8 “Kaha nga livoko liove cipue mukono uove vikulingisa linga ulinge vupi, vitete
nakuviumbila kuti, cacili kuli yove kukovela mu muono oku ucisualonda cipue cilema
kupulakana na mavoko avali cipue mikono ivali nakukumbila mu tuhia tua miaka
yoshe ya yaye.
9 Kaha nga lisho liove likulingisa linga ulinge vupi, kaha licokovolemo nakuliumbila
kuti, cacili kuli yove kukovela mu muono na lisho limo kupulakana na mesho avali
aje akanehesa linga vakakumbile mu ngehena ya tuhia.

Cisimo ca Mpanga Uakuzimbala
(Luka15:3-7)

10 “Taleni keti musembulule ava vanike vavandende, omuo njimileka nguange muilu
muli tungelo vaje ntsimbu yoshe vakamono cihanga ca Tate uje hali muilu.

11 Omuo Muna Muntu uezile nakuovola vaje vanazimbala.
12 “Vika musinganieka? Nga yala hali na vampanga cihita, kaha umo uavo nazimbala, nkuma kaseze vaje makumi atanu na auana na vatanu na vauana (99) ha munkinda nakuya mukutonda uje nazimbala ndi?
13 Kaha nga amuuana, muavusunga njimileka nguange akavuahelele cikuma omuo yendi kupulakana vaje makumi atanu na auana na vatanu na vauana (99) vaje kuvazimbalele.
14 Mucifua cimo vene Tate ua muilu katondo ngeci umo uava vanike vavandende vanonge.

Muntu nga Nakupihisila

15 “Nga mukueni na kupihisila, ya uye ukamuleke vije via nakupihisila, muvuvali vueni lika. Nga akuivuilila kaha uamuovola.
16 Vuno honi nga ka kuivuilila, kaha ambatako umo cipue vavali linga mezi oshe akapue navukaleho vua vantu vavali cipue vatatu.
17 Nga aviana kuvevuilila, kaha lekesako cikungulukilo, kaha nga naua aviana kuivuilila cipue ku cikungulukilo, mupuise ngue vaje keti Vayunda na vaka kutambula lisimu.

Kuvindika na Kutavesa

18 “Muavusunga njimileka nguange, coshe cije civakavindika hano hamavu na muilu naua vakacivindika, kaha coshe cije civakatavesa hano hamavu na muilu naua vakacitavesa.
19 “Kaha naua njimileka nguange, nga muvuvali vueni mulitavasana hano ha mavu ha cuma mukalomba, vakamilingilaco kuli Tate ua muilu.
20 Omuo kuje kunakungulukila vavali cipue vatatu mu lizina liange, kuje vene nange naua njili hhakati kavo.”

Cisimo ca Ngamba Uakuhona Kukonekela

21 Ambahoni Petulu uezile kuli Yesu nakuhandeka nguendi, “Muene, nkuma lungahi njasa kukonekela muanetu nga na njipihisila? Nkuma lualuingi vintsimbu vitanu na vivali ndi?”
22 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Njikulekesa nguange keti luakupua vintsimbu vitanu na vivali, vuno honi luakupua makumi atanu na avali na vintsimbu vitanu na vivali.”
23 Nankuma vumuene vua muilu tuvuesekesa na muene uje uatondele kufueta vangamba vendi.
24 Omo uaputukile linga avafuete, kaha vamunehelele yala uje uakele na mukuli kuli ikeye ua vimbazuvuila via ngolinde viakupua makulukazi likumi (10 0 0).
25 Kaha omo uje yala uahonouele kumufueta, uje muene uendi uashikile linga vamulandese hamo na mpueyendi, na vana vendi na vioshe vije viakele navio linga afuete.
26 “Kaha uje ngamba uatsikamene ha mavuli endi ku mesho endi nakumulomba nguendi, ‘Muene acinjivandameneko tahi, kaha njikakufueta vioshe!’ ”
27 Kaha uje muene uevuililile ngozi uje ngamba kaha uamuecelele nakumukonekela mukuli uendi.
28 “Vuno honi uje vene ngamba omo uaile ualiuanene na umo uavakuavo vangamba uje uakele na mukuli uendi uakupua cihita ca vimbongo via muuayauaya. Kaha uamukuatele ha milivu nakuhandeka nguendi, ‘Njifuete mukuli uange.’
29 Kaha uje mukuavo ngamba uauililile ha mavu nakumulambelela nguendi, ‘Acinjivandameneko tahi, kaha njikakufueta.’
30 Vuno honi uavianene kaha uamutualele mu kamenga noho hakafuetela uje mukuli uendi.

31 Omo vakuavo vangamba vamuene vije vialingiuile, kuvevuile muacili, kaha vaile
nakuambulula kuli muene uavo vije vioshe vialingiuile.
32 Ambahoni uje muene uendi uamusanene nakuhandeka kuli ikeye nguendi, 'Yove
ngamba uamupi! Njakukonekelele uje mukuli uoshe omuo uanjilambelelele.
33 Kaha vika honi yove kuuamuvuilileko cikeketima mukueni ngamba, ngue muje
munjakuivuililile cikeketima yange?'
34 Kaha na vutenu uje muene yendi uamutualele ku vaka kamenga linga va-
muzangamese kuvanga noho akafueta mukuli uoshe uje uakele nauo."
35 "Omu mukemo vene na Tate ua muilu akalinga yeni voshe, nga kumukakonekela
vamuanoko kuhuminina ku mitima yeni."

19

Yesu Alongesa Hakutsiha vulo
(Mako10:1-12)

1 Omo Yesu uamanusuile kuhandeka evi, uahumine mu Ngalileya uaile ku cihela ca
Yundeya musinia lia ndonga ya Yundau.
2 Kaha civunga cakama ca mukavele, kaha ua vakanguisile kuje.
3 Vafaliseo vamo vezile kuli ikeye nakumueseka, mukumuihula nguavo, "Nkuma
capua lishiko yala kukondola mpuevo yendi ha mulonga uli uoshe indi?"
4 Nankuma Yesu uavakumbuluile nguendi, "Kumuatandele nguavo uje uavatangele
ku maputukilo ua vatangele yala na mpuevo."
5 Uahandekele nguendi, "Omuo hacifua eci yala akaseza vaishe na vaina na
kulipandakana hamo na mpuevo yendi, kaha vavali va kapua muvila umo lika."
6 Kaha kuvapu vavali vuno honi vapua muvila umo lika. Kaha cije Njambi
napandakana hamo keti vakacihangunune.
7 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, "Nkuma vikahoni Mosesa uashikile
umo yala kuhana mukanda uakukondola kuli mpueyendi nakumusheka?"
8 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Omuo yakukaluua ca mitima yeni
Mosesa uamitavesele linga mukondole vampuevo veni, vuno honi kumaputukilo
kucapuile ngoco.
9 Kaha njihandeka kuli yeni nguange, uoshe akondola mpuevo yendi, kuakuhona
kulinga vupangala, nakuambata mpuevo ueka, kaha alinga vupangala."
10 Vandongisi vahandekele kuli ikeye nguavo, "Nga mukemo ngoco hali yala na
mpuevo yendi, nkuma cacili kuhona kuambata."
11 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, "Keti muntu uoshe atambula evi
vihandeka, kuvanga lika kuli vaje vavanavihana.
12 Omuo kuli vamo vaje kuvasa kuambata omuo vasemukile muje vene, kaha kuvali
vamo vaje kuvasa kuambata omuo vantu vanavalingimo, kaha naua kuvali vamo vaje
kuvambata omuo vanalingi vakevo vavenia ngoco vene omuo ya vumuene vua muilu.
Kaha uoshe uje atambula evi, avitambule."

Yesu Akuisula Vanike Vavandende
(Mako10:13-16; Luka18:15-17)

13 Ambahoni vanehele vanike vavandende kuli Yesu linga avasaleke mavoko endi
nakuvalombelela. Vuno honi vandongisi vatenukilile vaje vantu vavanehele.
14 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, "Eceleni vanike vavandende veje kuli
yange, keti muvavindike, omuo vumuene vua muilu vunapu vuavo."
15 Kaha uavasalekele mavoko endi kaha uaile.

Mukuenje Uakupita
(Mako10:17-31; Luka18:18-30)

16 Kaha taleni, umo muntu uezile kuli Yesu nakumuihula nguendi, “Mulongisi, cuma
muka cacili njapande kulinga, linga njikakale na muono uayaye?”
17 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika unjihuila vije via cili?” Kuli lika umo
ikeye uacili. Vuno honi nga utonda kukovela mu vuyoye, niunga mashiko.
18 Uje muntu uamuihuile nguendi, “Vika?” Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi,
“Keti ukatsihe, keti ukalinge vupangala, keti ukeve, keti ukahane vukaleho vua makuli,
19 singimika isho na noko, kaha zanga mukueni ngue muje muualizangela yove
vavenia.”
20 Kaha uje mukuenje uamuhuile nguendi, “Vioshe evi njaviniungu.” Vika naua
vikuavo vinjasa kulinga?
21 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga utonda kupua uakusungama, ya
linga ukalandese viuli navio kaha uvihane ku vihutu, kaha ukakala na vufuko muilu,
kaha ija, njikave.”
22 Omo uje mukuenje uevuile evi uaile navusiua, omuo uakele na vufuko vua vuingi
cikuma.
23 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Muavusunga njihandeka
kuli yeni nguange, cikapua ca cikalu kuli muka kufuka kukovela mu Vumuene vua
muilu.
24 Njimileka naua nguange, ca casi kamelu kuhita mu lisho lia nguya, kupulakana
muka kufuka kukovela mu vumuene vua Njambi.”
25 Omo vandongisi vovuile eci, valikomokelele cikuma, nakuhandeka nguavo, “Kaha
iya honi akovoka?”
26 Vuno honi Yesu uavatalele nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Eci cacikalu ku
vantu vuno honi kuli Njambi vioshe viapua viaviasi.”
27 Kaha Petulu uahandekele nguendi, “Tuaseze vioshe nakukukava. Vika honi
tukakala navio?”
28 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Muavusunga njimileka nguange, mu mavu
a maha, omo Muna Muntu akatumama ha litanda liendi lia vumpau, yeni vaje
muanjikavele mukatumama ha matanda makumi na avali, mukusompa miyati likumi
na ivali ya Isaleli.
29 Uoshe uje naseza vinjivo viendi, cipue vamunaina vavamala, cipue vamunaina
vavampuevo, cipue vaishe, cipue vaina, cipue vana vendi cipue vihela, omuo ya lizina
liange, akatambula cihita ku vioshe nakusuana muono ua yaye.
30 Vuno honi vavengi vaje vakulivanga vakapua vakumanusuila, kaha vaku-
manusuila vakapua vakulivanga.”

20

Vaka Kupanga mu Lihia lia Viniu

1 “Omuo vumuene vua muilu vunapu ngue vavenia njivo uje cimene mene uaile
nakulania vaka kupanga mu lihia liendi lia viniu.
2 Hanima yakulitavasana na vaka kupanga ha fueto ya ha litangua, kaha uavatumine
mu lihia liendi lia viniu.
3 Kaha ha ntsimbu ya muciuana ku cimene omo uaileko uamuene vamo vanemana
ngoco ku cihela cakulandesela,
4 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, ‘Neni naua yemuye mukapange mu lihia
lia viniu, kaha njikamifueta fueto ije inapandemo. Kaha vaile.’
5 Kaha uaileko naua ku ntsimbu ya likumi na vivali ya mutania na ntsimbu ya likumi
na vitanu na vivali ku mutania uacinguezi, kaha uatumineko vakuavo naua.
6 Kaha ku ntsimbu ya mu citanu ya cinguezi uaile naua ku cihela ca kulandesela kaha
uakauanene naua veka vanemana ngoco, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
‘Nkuma vika honi munemanena lika kuno ngoco ha litangua lioshe liamutuntu?’

7 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, ‘Omuo naumo uahi natulania.’ Kaha
uahandekele kuli vakevo nguendi, ‘Yemuye mu lihia neni.’
8 “Kaha omo cinguezi cahetele, uje vavenia lihia uahandekele kuli muka kutuame-
nena vaka kupanga nguendi, ‘Sana vaka kupanga linga uvafuete fueto yavo, putukila
na vaje vakukotokela kaha manusuila na vaje vakulivanga.’
9 Kaha omo vaje vavalaniene ha ntsimbu ya mucitanu ya mutania ua cinguezi vezile,
umo na umo uavo uatambuile fueto ya ha litangua limo.
10 Honi omo vaje valivangele vezile, vasinganiekele nguavo hamo vakatambula
viavingi, vuno honi umo na umo uavo navo uatambuile fueto ya ha litangua limo.
11 Kaha omo vatambuile vaputukile kulinienieta kuli uje vavenia lihia
12 nguavo, ‘Ava vakukotokela vanapanga lika hola imo, kaha unavapuisa hamo netu
vaje vanapanga litangua lioshe mukatania.’
13 Vuno honi vavenia lihia uakumbuluile umo uavo nguendi, ‘Kavusamba, kun-
jakulingile mua mupi, nkuma kutualitavasanene kupangela fueto ya ha litangua limo
ndi?’
14 Ambata vije vinakupande kaha ya, njinahangula kuhana vaje vakukotokela eci
ngue muje munjinahanena yove.
15 Nkuma kunjasa kulinga muje munjitondela na vimbongo viange ndi? Cipue
nkuma yove uli nacipululu omuo ya ngozi yange ndi?”
16 Kaha omu mukemo vene mucikafua, vaka kukotokela vakapua vaka kulivanga,
kaha vaka kulivanga vakapua vaka kukotokela.

Yesu Ahandeka lua Mucitatu ha Kutsa Cendi (Mako10:32-34; Luka18:31-34)

17 Omo Yesu tele alinakuya ku Yelusalema, uaile hamo na vandongisi vendi likumi
na vavali kuavo lika, kaha mu ngila uahandekele kuli vakevo muvushueke nguendi,
18 “Taleni, tulinakuya ku Yelusalema, kaha Muna Muntu vakamuhana kuli vaku-
luntu va tusasendote nakuli valongisi va mashiko kaha vakamuhisa nakumutuala ku
kutsa,
19 kaha vakamuhana kuli vaje keti Vayunda linga vaka mushendumune nakumupu-
panga nakumushukika ha cilindakano, kaha vakamusangula hanima ya matangua
atatu.”

Catonda Cisemi Uampuevo (Mako10:35-45)

20 Ambahoni naye ya vana va Zembendeo uezile kuli Yesu hamo na vana vendi,
uatsikamene ku mesho endi kaha uamulombele cuma cimo.
21 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika utonda?” uamukumbuluile
nguendi, “Shika linga ava vana vange vavali linga vatumame umo ku livoko liove
liacilio mukuavo kulia cimoshue mu vumuene vuove.”
22 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Ku utantekeya vika vije ulinaku-
lomba. Nkuma muasa kunua nganja ije injikanuina ndi?”
Vamukumbuluile nguavo “Tuasa.”
23 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mukanuina mu nganja yange, vuno
honi kutumama ku livoko liange liacilio na lia cimoshueni, keti yange njili nanzili
yakucitavesa, vuno honi cinapu cavaje Tate navuahesele laja.”
24 Kaha omo vaje likumi vacuvuile, vanienguelele vaje vamunaina vavali.
25 Vuno honi Yesu uavasanene nakuhandeka nguendi, “Muatantekeya ngueni vaka
kuyula va vaje keti Vayunda vali nanzili hali vakevo, kaha na vantuama vavo vali na
nzili yakama hali vakevo.
26 Kucikafu muje hali yeni. Vuno honi uoshe uje akapua uakama hali yeni akapua
ngamba yeni,

27 Kaha uoshe akapua uakulivanga hali yeni akapua ngamba yeni,
28 cipue Muna Muntu kezile mukumuovola vuno honi mukuovola, nakuhana muono uendi ngue fueto mukuovola vavengi."

Yesu Akanguisa Vamala Vavali Vatupuputua
(Mako10:46-52; Luka18:35-43)

29 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vahumine ku Yeliko, civunga cakama camukavele.
30 Kaha taleni, vamala vatupuputua vavali vatumamene ku mukulo ua tapalo, kaha omo vevuile nguavo Yesu alinakuhita, vatambekele nguavo, "Tuvuileko cikeketima Muna Ndaviti."
31 Kaha cije civunga cavatenukilile nguavo vaholoke kuluu, vuno honi vatambakanene cikuma honi nguavo, "Muene, tuvuileko cikeketima, Muna Ndaviti!"
32 Kaha Yesu uemanene nakuvasana nguendi, "Vika mutonda linga njimilingile?"
33 Vahandekele kuli ikeye nguavo, "Muene tutonda kumona."
34 Kaha Yesu hakuvevuila cikeketima uakuatele ha mesho avo, kaha hajevene vaputukile kumona kaha vamukavele.

21

Yesu Akovela na Kasingimiko mu Yelusalema
(Mako11:1-11; Luka19:8-40; Iuano12:12-19)

1 Kaha omo Yesu na vandongisi vendi vahetele kuyehi na Yelusalema, vaile ku Mbetafanje ku munkinda ua Oliveta, ambahoni Yesu uatumine vandongisi vavali,
2 nakuhandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni ku limbo lije lia litala neni, kaha hajevene mukauana cimulu vanamukutu na munendi, kaha vazituleni munjinehelevo.
3 Nga muntu umo akahandeka cimo kuli yeni, mukahandeke ngueni, 'Muene hali nakuvatonda, kaha akavahiluisa mu vuasi vuasi.' "
4 Evi vialingiuile linga vilishulisise vije viahandekele kananguizi ua Njambi nguendi,
5 "Leka muana ua mpuevo ua Siyoni nguove,
Tala, muene yove hali nakuija kuli yove
Uje uakulikehesa kaha nalondo ha cimulu,
na hali muna cimulu."
6 Kaha vandongisi vaile nakukalinga muje muavashikilililemo Yesu,
7 ambahoni vanehele uje cimulu na munendi, kaha vajalele tuzaku tuavo ha miongo ya vimulu, kaha Yesu uatumameneho.
8 Vuingi vua vivunga vajalele tuzaku tuavo mu ngila, kaha vakuavo naua vatetele mitango ya miti vajalele mu ngila.
9 Kaha cije civunga caile halutue liendi na vaje vamukavangeyele vatambekele cikuma nguavo, "Hosana kuli Muna Ndaviti! Njambi amukuisule ou eja mu lizina lia Muene! Lemeseni Njambi!"
10 Kaha omo uakovelele mu Yelusalema, nganda yoshe ya lijajelelele vahandekele nguavo, "Iya ou?"
11 Kaha vivunga via vantu vahandekele nguavo, "Ou ikeye kananguizi ua Njambi Yesu uaku Nazaleta yamu Ngalileya."

Yesu Aya ku Njivo ya Njambi
(Mako11:15-19; Luka19:45-48; Iuano2:13-22)

12 Kaha Yesu uakovelele mu mbalanda ya njivo ya Njambi nakusheka voshe vaje vakele nakulandesa na vaje vakele nakulanda mu njivo ya Njambi, kaha uafulumikile vimesa via vaje vakele nakulandulula vimbongo na vitumamo via vaje vakele nakulandesa mavembe.

13 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vacisoneka nguavo, njivo yange vakaitumbula njivo ya malombelo, vuno honi yeni muaipuisa cihela ca vezi.”
14 Kaha tupuputua na vilema vezile kuli ikeye mu njivo ya Njambi, kaha uavakanguisile.
15 Vuno honi omo vakuluntu vatusasendote na valongisi va mezi omo vamuene viuma viacili vije vialingile, na vanike vavandende vatambekele mu njivo ya Njambi nguavo, “Hosana Muna Ndaviti,” Nankuma vanienguele cikuma,
16 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Uli nakuvua evi vivalinakuhandeka ava ndi?” Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Eyo, nkuma kumuatandele nguavo, ‘Mu tunua tua vanike na vaje vali nakujamua mukemo mukahumu kulemesa ca vusunga ndi’?”
17 Kaha Yesu uavasezele, uahumine mu nganda nakuya ku Mbeteniya kukeko kuakakosele.

Yesu Asinga Muti ua Mukuyu
(Mako11:12-14;20-24)

18 Cimenemene omo Yesu uakele nakuhiluka ku nganda ya Yelusalema, uevuile njala.
19 Kaha omo uamuene muti ua mukuyu ku mukulo ua ngila, uaileko kaha uauaneneko nacimo cahi kuvanga maputa lika. Kaha uahandekele kuli ukeuo nguendi, “Keti ukeme vushuka naua!” Kaha hajevene uje muti ua mukuyu uomine.
20 Omo vandongisi vacimuene valikomokelele cikuma, kaha vahandekele nguavo, “Nkuma vati honi ahavene ou muti ua mukuyu unomu?”
21 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Muavusunga njimileka nguange, nga muli na lutsilielo nakuhona kulikanouela, kumukalingi lika evi vinalingiua ku muti ua mukuyu, vuno honi cipue nga mukahandeka kuli ou munkinda ngueni, ‘Katuka linga ukaliumbile mu mema a kalunga, kaha cikalingiua.’
22 Nga muli na lutsilielo, vioshe vimukalomba muli lombelo mukavitambula.”

Cihula ca ha Nzili Yakama ya Yesu
(Mako11:27-33; Luka20:1-8)

23 Kaha omo Yesu uakovelele mu mbalanda ya njivo ya Njambi, tele acili nakulongesa, vakuluntu va tusasendote na vakuluntu vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Nzili muka yakama ulinakulinga nayo viuma evi, iya uakuhanene eyi nzili yakama?”
24 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nange naua njimihula cihula kaha nga munjikumbulula, kaha nange naua njikamileka nzili yakama injikalingi nayo evi vuima.
25 Nkuma kumbuitika ca Iuano cahumine kuli? Cahumine kuilu indi cahumine ku vantu?”
Kaha valikananganene umo na mukuavo nguavo, “Nga tuhandeka nguetu cahumine muilu, kaha akahandeka kuli yetu nguendi, ‘Nkuma vika honi kumua mutsilielelele?’
26 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, ‘Cahumine ku vantu,’ kaha tuteua civunga ca vantu, omo voshe vatsilielele nguavo Iuano uapuile kananguizi ua Njambi.”
27 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, “Kututantekeya,”
Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, Kaha nange naua kunjimilekesa kuje kunjikahumisa eyi nzili yakama injili nakulinga nayo viuma evi.

Cisimo ca Vana va Vamala Vavali

28 “Nkuma yeni vika muhandekaho? Kuakele yala uje uakele na vana vavali va vamala, kaha uaile kuli uakulivanga nakuhandeka kuli ikeye nguendi, ‘Lelo ya ukapange mu lihia lia mikolovozi.’

29 Kaha uamukumbuluile nguendi, ‘Kunjiiko’ vuno honi muka ntsimbu lika uatengulukile nakuya.
30 Kaha uaile kuli uamucivali nakukahandeka viakulifua, kaha uamukumbuluile nguendi ‘Njiya muene,’ vuno honi kaile.
31 Nkuma hali ava vavali iya ualingile cizango ca ishe?” Vamukumbuluile nguavo,
“Uakulivanga.”
Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, vaka kutambula lisimu na vikoyi vakovela mu vumuene vua Njambi yeni kanda.
32 Omo Iuano uezile kuli yeni mu ngila ya vusunga, kaha kumuamutsilielele, vuno honi vaka kutambula lisimu na vikoyi vamutsilielele, vuno honi cipue vene muacimuene, vuno honi kumuatengulukile nakumutsiliela.

Cisimo ca Vaka Kupanga mu Citungu ca Mikolovozi ya Vushuka vua Viniu (Mako12:1-12; Luka20:9-19)

33 Kaha Yesu uahandekele naua nguendi, “Ivuililenì cisimo cikuavo, Kuakele liavenia njivo uje uakunine lihia lia mikolovozi, kaha uazenguisileko cipatanga, kaha uahindile cina ca kukamuinamo viniu, kaha uatungile kaposhi nakusezelako vaka kupanga, kaha uaile ku cifuti ceka.
34 Omo ntsimbu ya kuteja vushuka yakele muyehi, uatumine vangamba vendi kuli vaka kupanga, linga vakambate vushuka vuendi,
35 kaha vaje vaka kupanga vakuatele vangamba vendi kaha vapupileho umo, nakutsihaho umo, kaha nakuashaho umo mavue.
36 Kaha naua uatumine vangamba veka, kupulakana va kulivanga, kaha navakevo vene vavalingile cifua cimo.
37 Kuhuma haje uatumine munendi kuli vakevo nguendi, ‘Vakamusingimika munange.’
38 Vuno honi vaje vaka kupanga omo vamuene uje muana, valihandekese umo na mukuavo nguavo, ‘Ou ikeye muna uje vavenia lihia, tuyeni tumutsihe kaha tukasuana lihia liendi.’
39 Kaha vamukuatele nakumumbila hambanza ya lihia lia mikolovozi, nakumutsiha.
40 “Nankuma omo liavenia lihia lia mikolovozi ua viniu akeja, nkuma akalinga vika kuli vaje vaka kupanga?”
41 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Akatsiha vaje vantu va vapi kaha vakatsa mua mupi, kaha akahana lije lihia lia mikolovozi ua viniu kuvaka kupanga veka vaje vakamuhana vushuka mu ntsimbu yavo.”
42 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma kumuatandele mu visoneka nguavio,
“ ‘Livue lije vene vaka kutunga vavianene,
likelio linapu nsina ya mu mbango.
Eci cikeco calingile Muene,
kaha cinapu cakukomouesa kuli yetu.’ ”
43 Nankuma njimileka nguange, “Vumuene vua Njambi vaka miniekavuo nakuvuhana ku vantu vaje vema vushuka vuauo.”
44 Kaha muntu uoshe uje auila ha livue eli likamutetanga vipindi pindi, vuno honi nga uoshe uje likauila, likamutsena.
45 Omo vakuluntu vatusasendote na Vafaliseo vovuile visimo viendi, vatantekeyele nguavo hali nakuhandeka vakevo.
46 Vuno honi omo vesekele kumukuta, vateuele civunga ca vantu, omuo vatantekeyele nguavo ikeye kananguizi ua Njambi.

22

Cisimo ca ciuano ca Vulo (Luka14:15-24)

1 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo mu visimo nguendi,
2 “Vumuene vua muilu vunapu kusetekesa ngue muene uje ualingile ciuano ca vulo vua munendi ua yala,
3 kaha uatumine vangamba vendi mukusana vaje valaniene ku ciuano ca vulu, vuno honi kuvezileko.
4 Kaha uatumine vangamba vakuavo naua nguendi, ‘Lekeni vaje vavanalania, Taleni njavuahesa laja viakulia viange, vangombe vange na vimuna vange vakuhindala vanavatsihi, kaha viuma vioshe vinavuaha laja, ijeni ku ciuano ca vulo!’
5 Vuno honi kuvahakeleleko mana, vaile kuavo, umo ku lihia liendi, mukuavo kumingoso yendi,
6 vakuavo vakuatele vaje vangamba vendi nakuvayandesa mua mupi, kaha va vatsihile.
7 Kaha muene uanienguele cikuma, kaha uatumine masualale vendi nakuka-vanongesa vaje vatsihile vangamba vendi nakukatsimika vinganda viavo.
8 Kaha uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, ‘Ciuano ca vulo cavuaha laja, vuno honi vaje valaniene kuvezile.
9 Nankuma yemuye mu vimbango via vitapalo, kaha mukalanie voshe vaje va-mukauana veje ku ciuano ca vulo’
10 Kaha vaje vangamba vaile mu vitapalo nakukungulula voshe vaje vavauanene, voshe vacili na vaje va vapi, kaha ije njivo ya ciuano ca vulo yashulile na vangezi.
11 “Vuno honi omo muene uezile nakukovela mukumona vaje vangezi, uamuene ngeci yala umo kazalele vuzalo via ha vulo,
12 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Kavusamba uakovela vati muno kuakuhona kuzala vuzalo vua ha vulo?’ Kaha uahonouele viakuhandeka.
13 Ambahoni muene uahandekele kuli vaje vaka kukuasa vangezi nguendi, ‘Mukuteni ku mavoko na ku mikono, mutualeni hambanza mu milima, kuje vantu vaka lila na kulishumanga ku mazo avo.’ ”
14 “Omuo vavengi vanavalania, vuno honi vavandende lika vavanahangula.”

Cihula ca Kufueta Lisimu (Mako12:13-17; Luka20:20-26)

15 Ambahoni Vafaliseo vaile nakutumba vutumbe ngeci vakamueseke navihandeka viendi.
16 Kaha vatumine vandongisi vavo kuli ikeye hamo na Helonde nguavo, “Mulongisi tutantekeya nguetu u yala uavusunga kaha ukalongesa vingila via Njambi mu vusunga, cakuhona kuteua muntu hali uoshe, omuo kuuekutala muntu muafuilamo.
17 Tuleke vika usinganieka? Nkuma cinapu lishiko kufueta lisimu kuli Sezale, indi kuahi?”
18 Vuno honi Yesu uatantekeyele laja vupi vuavo kaha uahandekele nguendi, “Yeni vaka civembulu, vika honi munjesekela?
19 Njimueseni vimbongo via lisimu.”
Kaha vamunehelele mbongo ya muuaya uaya.
20 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Cihanga ceya eci?”
“Kaha lizina lieya vanasonekaho?”
21 Vahandekele nguavo, “Via Sezale.” Ambahoni uahandekekele kuli vakevo nguendi, “Haneni viuma via Sezale kuli Sezale, kaha haneni viuma via Njambi kuli Njambi.”

22 Omo vovuile eci valikomokelele cikuma kaha vamusezele vaile.

Cihula ca ha Kusanguka ku Vatsi
(Mako12:18-27; Luka20:27-40)

23 Ha litangua lije vene Vasanduki vezile kuli Yesu, vaje vakatsiliela nguavo kuesi
kusanguka kuvatsi. Kaha vamuhuile cihula nguavo,
24 Mulongisi, Mosesa uahandekele nguendi, “Nga yala atsa kuakuhona kuseza
vana, kaha uje muanaye napande kuambata uje ntuluue, linga asemeneko vana vaje
vanapandele kusemenako muanaye.
25 Ambahoni vapuile vatanu na vavali vamuanaye, kaha uakulivanga uambatele,
kaha uatsile, kaha kasezele vana kaha uasezele uje mpueyendi kuli muanaye.
26 Cuma cakulifua calingiuile kuli uamucivali na kuli uamucitatu, nakuli uje uamu
citanu na vavali.
27 Kumamanuisilo uje mpuevo uatsile.
28 Kaha mukusanguka, nankuma, akapua mpuevo yeya ha vantu ava vatanu na
vavali? Omuo voshe vamuambatele.”
29 Vuno honi Yesu uavakumbuluile nguendi, “Yeni muapihisa, omuo kumutantekeya
visoneka cipue nzili ya Njambi.
30 Omuo mukusanguka ku vatsi kukukakala kuambata cipue kushombuesa, vuno
honi vakapua ngue tungelo va muilu.
31 Kaha ngue ha kusanguka kuvatsi, nkuma kumuatandele vije viahandekele Njambi
kuli yeni nguendi,
32 ‘Yange Njambi ua Avilahama, na Njambi ua Isake, na Njambi ya Yakomba.’ Keti
Njambi ua vaka kutsa, vuno honi Njambi ua vaka kuyoya.”
33 Kaha omo vivunga via vantu vovuile eci, valikomokelele cikuma ha kulongesa
cendi.

Lishiko Liakama
(Mako12:28-43; Luka10:25-28)

34 Vuno honi omo Vafaliseo vevuile nguavo naholuesa Vasanduki, kaha valikungu-
luile hamo lika.
35 Kaha umo uavo, uje uapuile muka kuimanena mashiko, uamuhuile cihula
cakumueseka nguendi,
36 “Mulongisi, nkuma lishiko muka liakama ku mashiko oshe?”
37 “Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Ukazanga Muene Njambi yove na
mutima uove uoshe, na muono uove uoshe, na mana ove oshe.’
38 Eli likelio lishiko liakama lia kulivanga.
39 Kaha lia mucivali eli, ‘Zanga mukueni ngue muje muualizangela yove vavenia.’
40 Ha mashiko aua avali hakeho hanemana mashiko oshe na tunanguizi va Njambi.”

Cihula ca hali Kilistu
(Mako12:35-37; Luka20:1-44)

41 Honi omo Vafaliseo valikunguluile hamo, Yesu uavehuile cihula,
42 uahandekele nguendi, “Vika musinganieka hali Kilistu? Uapua Muna iya?”
Vamukumbuluile nguavo,
“Muna Ndaviti.”
43 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Capuile vati honi, nkuma Ndaviti” vamulongesele
kuli Cimbembesi, linga amusane Muene, omo uahandekele nguendi,
44 “ ‘Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
Tumama ku livoko liange lia cilio,
noho njikahaka vitozi vove muintsi lia viliato viove’?
45 Nga Ndaviti amusana nguendi Muene, nkuma akapua vati naua munendi?”

46 Kaha naumo uahi uasele kumutava lizi, nankuma kuhuma ha litangua lije vene
naumo uahi uesekele kumuihula cihula naua.

23

Yesu Anangula hali Valongisi va Lishiko na Vafaliseo
(Mako12:38-39; Luka11:43-46; 20:45-46)

1 Ambahoni Yesu uahandekele ku civunga na kuli vandongisi vendi nguendi,
2 “Valongisi va lishiko na Vafaliseo vatumama ha cituamo ca Mosesa,
3 kaha lingeni nakutala vioshe vije vamileka, vuno honi keti vije vivalinga, omuo
vakambulula vije kuvekulinga.
4 Vakakutu viteli via kulema vije viavikalu kuviambata, nakuvituika ha vitsili via
vantu, vuno honi vakevo kuvekujundulako cipue na munie uavo ha kuvijundula.
5 Vioshe vije vivakalingi, vakavilingila linga vantu vavamone, omuo vakakutiliya
mikanda ya visoneka ha maholo avo na ha mavoko avo, na vulaha vua tundombe tua
tuzaku tuavo,
6 kaha vakevo vazanga cihela ca vulemu ku viuano na vitumamo viacili mu vinjivo
via malombelo,
7 nakuvameneka nakasingimiko ku vihela via kulandesela, nakuvasana nguavo
‘Mulongisi’ ku vantu.
8 Vuno honi yeni keti vamisane mulongisi, omuo muli lika na mulongisi umo lika,
kaha yeni voshe muva vusamba.
9 Kaha keti mukasaneho muntu hali uoshe ‘Tate’ hano ha mavu, omuo muli lika na
Ishueni umo, uje hali muilu.
10 Naua keti vakamisane muene, omuo muli lika na muene umo, ikeye Kilistu.
11 Uoshe uje uakama hhakati keni akapua ngamba yeni.
12 Uoshe uje alijundula ikeye vavenia vaka mukehesa, kaha uoshe uje alikehesa
ikeye vavenia vaka mujundula.

Yesu Avahisa ha Civembulu cavo
(Mako12:40; Luka11:39-42;44;52; 20:47)

13 “Vuno honi tuyando kuli yeni, valongisi va mashiko na Vafaliseo, yeni vaka
civembulu! Omuo mukashoko vikolo via vumuene vua muilu ku vantu, omuo neni
vavenia kumue kukovelamo, cipue kutavesa vaje vatonda linga vakovele.
14 Cisingo kuli yeni, valongisi va mashiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo
yeni mukapihisa vinjivo via vantuluue mukulimuesa ha kulombela malombelo alaha.
Nankuma mukatambula cihiso cakama.
15 “Cisingo kuli yeni, valongisi va mashiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo
yeni mukendangana ku mema a kalunga naku ntunda linga mutengululeko muntu
umo, kaha omo natenguluka, mukamupuisa luvali kupua muana ua ngehena ngue
yeni.
16 “Cisingo kuli yeni vantuama vatupuputua, yeni vaje mukahandeka ngueni, ‘Nga
umo alisinga na njivo ya Njambi, kaha cinapu cangoco, vuno honi nga umo alisinga
na ngolinde ya njivo ya Njambi, kaha vanamukutu nacisingo cendi.’
17 Yeni tupuputua va vilema! Nkuma cika cakama, ngolinde indi njivo ya Njambi ije
ilingisa ngolinde linga ipue yakulela?
18 Kaha mukahandeka ngueni, ‘Nga umo alisinga na mutula, kaha cinapu cangoco,
vuno honi nga umo alisinga na vuana vuje vuli ha mutula, kaha vanamukutu
nacisingo cendi.’
19 Yeni vantu vatupuputua! Nkuma cika cakama, vuana indi mutula uje ulingisa
vuana linga vupue vuakulela?
20 Nankuma uoshe uje alisinga na mutula, nalisingi nauo na vioshe vije viliho,

21 kaha uoshe uje alisinga na njivo ya Njambi, nalisingi nayo na uoshe uje uakalamo,
22 kaha uoshe uje alisinga na lilu, nalisingi na litanda lia Njambi na uoshe uje uatumamaho.
23 “Cisingo kuli yeni, valongisi va lishiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukahana cavulikumi ca viuma vije mukatovesa mu visapa sapa via minte na ndilu na kumine, nakuyengula viuma viaseho via lishiko, via vusunga na cikeketima na lutsililelo, vije vimuapandele kulinga cakuhona kuyengula vikuavo.
24 Yeni vantuama vatupuputua, mukahumisa mbulumbulu mu viakunua vieni nakuminisa kamelu!
25 “Cisingo kuli yeni, valongisi va lishiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukakushu nganja na lilonga hambanza yavio, vuno honi mukati kavio muashulu nalizangamena nakulizanga yeni vavenia.
26 Yeni Vafaliseo vatupuputua! Cakulivanga tahi kusheni mukati ka nganja na lilonga, kaha na helu liavio hakatoka.
27 “Cisingo kuli yeni valongisi va lishiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo yeni munapu ngue vihilo vije vivanakushu kaha vinatoko too, vije hambanza liavio vimoneka muacili, vuno honi mukati kavio munashulu na vitsihia via vantu vakutsa na via mazilo vioshe.
28 Omu mukemo neni vene mumuli nakusholoka, hambanza musholoka ngue vaka vusunga ku vantu, vuno honi mukati keni munashulu na civembulu na vupi.

Yesu Avaleka Kashitiku (Luka11:47-51)

29 “Cisingo kuli yeni valongisi va lishiko na Vafaliseo, yeni vaka civembulu! Omuo yeni mukatungu vihilo via tunanguizi va Njambi va Njambi nakupesapesa viakumunga via vaka vusunga,
30 nakuhandeka ngueni, ‘Nga tuayoyele mu matangua aje a vatatetu, ngue kutualingile vije vivalingile vakevo viakumuania maninga a tunanguizi va Njambi va Njambi.’
31 Nankuma mulina vukaleho hali yeni vavenia, ngueni mu vana va vaje vatsihile tunanguizi va Njambi va Njambi.
32 Nkumani shulisiseni seteko ya va ishueni.
33 Yeni manoka, yeni vana va manoka, nkuma mukateua vati cihiso ca ngehena?
34 Nankuma njimitumina tunanguizi va Njambi va Njambi na vaka mana na valongisi va lishiko, vamo vaje vamukatsihia na kushukika ha cilindakano, kaha vamo mukavapupa mu vinjivo vieni via malombelo, nakuvapakesa huma mu mbonge na kuya mbonge ikuavo.
35 Kaha mukatambula kashitiku ka kutsiha vantu voshe vaje vakuhona mulonga, kuhuma ku maninga aua vusunga Avele kuya ku maninga a Zakaliya muna Mbelekiya, uje imuatsihilile mukati ka njivo ya Njambi na mutula.
36 Muavusunga njimileka nguange, cihiso coshe cikeja hali vantu va ntsimbu ino.

Cizango ca Yesu hali Yelusalema (Luka13:34-35)

37 “Yove Yelusalema, Yelusalema, mukakutsiha tunanguizi va Njambi va Njambi nakuasha mavue vaje va vanatumu kuli yove! Nkuma vintsimbu vingahi njakunguluile vana vove hamolika ngue cali muakavutamena vana vendi mu mambava endi, kaha yove kuuatondelemo!
38 Tala, njivo yove vanaiseze kaha ili mupulungua.
39 Kaha njikuleka nguange, ku ukanjimonoho naua, kuvanga noho ukahandeka nguove ‘Nakuisuliua uje eja mu lizina lia Muene.’ ”

24

Yesu Ahandeka hakunonga ca Njivo ya Njambi
(Mako13:1; Luka21:5-6)

1 Yesu uahumine mu njivo na kuya, kaha vandongisi vendi vezile kuli ikeye
nakumumuesa vinjivo via Njambi.
2 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, “Munamono viuma vioshe evi, indi kuahi?
Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange, kukuesi cipue livue limo likasala ha-
likuavo, lije kuvakombila ha mavu.”

Tuyando na Mapakeso
(Mako13:3-13; Luka21:7-19)

3 Kaha omo Yesu uatumamene ha munkinda ua Oliveta, vandongisi vendi vezile kuli
ikeye muvusueke nakuhandeka nguavo, “Tuleke ntsimbu muka eci cikalingika, kaha
cimueso muka cikalingiua hakuija cove na ha ntsimbu ya kuhua ca mavu?”
4 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Zangameni linga keti umo akamikuise.
5 Omuo vavengi vakeja mu lizina liange, nguavo, ‘Yange Kilistu!’ kaha vakakuisa
vavengi.
6 Kaha mukevua vinzita nakalua ka vinzita, keti mukakomoke, omuo evi viapande
kulingiua, vuno honi eci keti cikeco kukotoka ca mavu.
7 Omuo lifuti likatengulukila lifuti likuavo, vumuene vukatengulukila vumuene
vukuavo, ku kakala njala ya liangangala na mandunduma ku mitambela ya kuliseza
seza.
8 Evi vinapu ngue kuputuka ca mushongo uakusema.
9 “Ambahoni vakamituala mukuyanda, nakumitsiha, kaha vaka mafuti voshe vaka
mizinda omuo ya lizina liange.
10 Kaha ambahoni vavengi lutsililelo luavo lukahua, kaha vakalienda vungungu umo
na mukuavo na kulizinda umo na mukuavo.
11 Kaha tunanguizi va Njambi va makuli vavengi vakeja na kukuisa vavengi.
12 Omuo kulivuezelela ca vupi cinapu cakama, kaha cizango ca vantu vavengi
cikatontola.
13 Vuno honi uoshe uje akakateya nankuma manusuilo a kovoka.
14 Kaha muzimbu uacili ou ua vumuene vaka uambulula ha mavu oshe, kupua ngue
vukaleho ku mafuti oshe, ambahoni mamanusuilo akeja.

Cimueso ca Shuama
(Mako13:14-23; Luka21:20-24)

15 “Nankuma omo mukamona cimueso ca shuama cije cahandekele kananguizi
Ndaniele cinemana mu cihela ca kulela,” (Yove uli na kutanda uvuisisa muvinalum-
bunukila!)
16 Kaha eceleni vaje vali mu Yundeya vateuele ku minkinda,
17 uoshe uje hali helu lia njivo keti ashuluke ha mavu, linga ambate vije vili mu njivo
yendi,
18 kaha uoshe hali mu lihia keti ahiluke kunima nakuambata cikovelo cendi.
19 Caluvinda kuli vaje vali navana na kuli vaje vajamuesa mu matangua aje!
20 Lombeleni linga keti cikalingike mu cisika cipue ha litangua lia sapalalo.
21 Omuo honi ha matangua aje kukakala tuyando, tuje kutuakeleko hume kuputuka
ca lifuti kuheta na lelo, kuahi, kaha ku cikakalako naua.
22 Kaha nga aje matangua kauakehesele nga na muntu uahi akovoka, vuno honi
omuo ya vantu vendi vaje vahanguile, matangua aje vaka akehesa.
23 “Vuno honi, nga umo ahandeka kuli yeni nguendi, ‘Taleni Kilistu uno!’ cipue ‘Uje
ali kuje!’ keti mucitsiliele.”

24 Omuo Vakilistu va makuli na tunanguizi va Njambi va makuli vakasholoka
nakulinga vitantekeyeso na vikomouesa, linga vamizimbalese, nga casiua nakuli vaje
vavanahangula.
25 Vuno honi njamileke ntsimbu kanda ihete.
26 “Cipue nga vahandeka kuli yeni nguavo, ‘Taleni ali mu mpambo,’ keti muyeko,
cipue nga vahandeka nguavo, ‘Taleni, ali mu mulili ua mukati!’ keti mucitsiliele.
27 Omuo ngue mulengi ukahuma ku ngangela nakatua ceke kuheta na ku kangombe
ka yambi, eci cikapua kuija ca Muna Muntu.
28 “Kuoshe kuje kuli civimbi kukeko kukalikunguluila makuvi.

Kuija ca Muna Muntu
(Mako13:24-27; Luka21:25-28)

29 “Hanima ya tuyando hamatangua aje litangua likalava, kaha ngonde kuikatu ceke,
na vintanga ntanga vikaua kuhuma kuilu, kaha nzili ya melu ikaninganga.
30 Ambahoni kukasholoka cimueso ca Muna Muntu muilu, kaha miyati yoshe ya
hamavu ikalila, kaha vakamona Muna Muntu eja mu mashuela amuilu na nzili na
vumpau vuakama.
31 Kaha akatuma tungelo vendi na mutambi ua lipenga, kaha akakungulula vantu
vendi vahanguile kuhuma ku vimpunzi viuana, kuhuma ku mamanusuilo a muilu
nakukuavo.”

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mako13:28-31; Luka21:9-33)

32 “Lilongeseni cilongesa ca muti ua mukuyu, omuo mintango yauo ishoshela
nakuhaka maputa, kaha muatantekeya ngueni ntondue ili muyehi.
33 Kaha omo mumona viuma vioshe evi, kaha mutantekeye ngueni ntsimbu ili
muyehi, ku vikolo.
34 Muavusunga njimileka nguange, vantu va ntsimbu ino kuvakatsi kuvanga vuima
vioshe evi vinalingiua.
35 Melu na mavu vioshe vikahita, vuno honi mezi ange kuuakahu.”

Naumo uahi Atantekeya Litangua cipue Hola
(Mako13:32-37; Luka17:26-30;34-36)

36 “Vuno honi ha litangua lije cipue hola naumo uahi atantekeya, cipue vene tungelo
va muilu, cipue Muana, vuno honi kuvanga lika Tate.
37 Ngue mucafuile ku matangua a Noua, mukemo vene mucikafua hakuija ca Muna
Muntu.
38 Omuo ngue mu matangua aje tele livazi kanda lije vantu valile na kunua,
kuambata na kushombuesa, kutuala na ha litangua Noua uakovelele mu vuato,
39 Kaha kuvatantekeyele noho livazi liezile nakuvanongesa voshe, kaha mukemo mu
cikafua akuija kua Muna Mutu.
40 Kaha vamala vavali vakapua mulihia, kaha umo vakamuambata umo vaka-
museza.
41 Kaha vampuevo vavali vakatua mucini cimo, kaha umo va kamuambata,
mukuavo vakamuseza.
42 Zangameni omuo kumutantekeya litangua lije Muene yeni akeja.
43 Vuno honi tantekeyeni eci, nga liavenia njivo akatantekeya ntsimbu muka
ya vutsiki muizi akeja, kaha nga akavandamena, nakumona nguendi njivo yendi
kuvaituvu.
44 Nankuma neni naua munapande kulivuahesela, omuo Muna Muntu akeja ha hola
ije kumutantekeya.”

Ngamba Uakulongua cipue Uakuhona kulongua (Luka12:41-48)

45 “Iya honi ngamba ua kulongua na mana uje muene uendi uamuhakele kuendesa
vakuavo vangamba nakuvahana viakulia ha ntsimbu ya kupuamo?
46 Nakuisuliua uje ngamba omo muene uendi omo ahiluka amuuana hali nakulinga
mujevene.
47 Muavusunga njimileka nguange, akamupuisa kupua mukuluntu ua vufuko
vuendi vioshe.
48 Vuno honi nga uje ngamba uendi uamupi ahandeka kuli ikeye vavenia nguendi,
‘Muene uange neshuala kuhiluka,’
49 kaha aputuka kupupa vangamba vakuavo, na kulia na kunua na vaka kupenda,
50 muene ua uje ngamba akeja ha litangua olio ka muvandamenene na hola ije
katantekeya,
51 kaha akamuhana kashitiko na kumuhaka hamo nava kacivembulu, vantu vaje
vakalila na kulishumanga ku mazo.”

25

Cisimo ca Vambanda Likumi

1 “Ha ntsimbu ije vumuene vua muilu vaka vuesekesa ngue vambanda likumi vaje
vambatele vindeya viavo nakuya linga vakaliuane na liavenia vulo.
2 Vuno honi ava vatanu vapuile viheve, kaha vatanu vapuile vamana.
3 Omo vaje vambanda vakuheva vambatele vindeya viavo, kuvambatele na mazi
eka naua,
4 vuno honi vaje vamana vambatele mazi mu vintsazi na mu vindeya viavo.
5 Kaha omo uje liavenia vulo uakotokelele kuija, kaha voshe vaje vambanda
vanengukile na kuya mutulo.”
6 “Vuno honi mukati ka vutsiki vevuile mutambi nguavo, ‘Taleni liavenia vulo uje
hali nakuija! Tuhukeni linga muliuane nendi.’
7 Kaha voshe vaje vambanda vahindukile nakushukumisa vindeya viavo.
8 Kaha vaje vakuheva vahandekele kuli vamana nguavo, ‘Tuhaneniko amo mazi eni,
omuo vindeya vietu vitonda kuzima.’
9 Vuno honi vaje vambanda vamana vakumbuluile nguavo, ‘Kutupuisamo kulipan-
gelauo yetu neni, yemuye kuli vakakulandesa linga mukalilandele yeni vavenia.’
10 Kaha tele vanayi mukulanda, liavenia vulo uezile, kaha vaje valivuaheselele vaile
nendi ku ciuano ca vulo, kaha vashokele ku cikolo.”
11 “Hanima honi vaje vambanda vaviheve vezile vahandekele nguavo, ‘Muene,
muene, tushokolueleko.’
12 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, ‘Muavusunga njihandeka kuli yeni nguange,
kunjimitantekeya.’ ”
13 Nankuma zangameni, omuo kumutantekeya litangua cipue hola.

Cisimo ca Vangamba Vatatu (Luka19:11-27)

14 “Kaha naua Yesu uavalekele nguendi, vumuene vua muilu vukafua ngue yala omo
aya mu vungenzi kaha asana vangamba vendi, nakuvasezela vupite vuendi.
15 Kuli umo uahanene makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde, kuli mukuavo
makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde, kuli mukuavo likulukazi limo lia
vimbazuvuila via ngolinde, kuya kuvipangi viavo kaha uaile.
16 Kaha uje uatambuile makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde uaile
hajevene uakavilanduluile, kaha uakapangeleleho naua makulukazi atanu a vimbazu-
vuila via ngolinde.

17 Kaha naua na uje mukuavo uatambuile makulukazi avali a vimbazuvuila via
ngolinde, uapangeleleho naua makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde.
18 Vuno honi uje ngamba uatambuile likulukazi limo lia vimbazuvuila via ngolinde
uaile, nakukahinda cina nakushitikamo vimbongo via muene uendi."
19 "Omo kuetile matangua amengi muene ua vaje vangamba uehilukile kaha
uatandele navo vije vimbazuvuila via ngolinde.
20 Kaha uje uatambuile makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde uezile, kaha
uaneheleleho naua makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde, nakuhandeka
nguendi, 'Muene uanjihanene makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde, kaha
naua njapangelaho makulukazi atanu a vimbazuvuila via ngolinde eka naua.' "
21 "Muene uendi uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Ualingi muacili, ngamba uacili
uakukonkama! Unapu uakunkokama a viuma via vindende, njikakupuisa mukuluntu
uaviuma viavingi. Kovela mukuvuahelele ca muene yove.' "
22 "Kaha na uje uatambuile makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde uezile kuli
ikeye nguendi, 'Muene uanjihanene makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde,
hano njapangelaho makulukazi avali a vimbazuvuila via ngolinde eka naua.' "
23 "Muene uendi uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Ualingi muacili, ngamba uacili
uakunkokama! Unapu uakunkokama a viuma via vindende, njikakupuisa mukuluntu
uaviuma viavingi. Kovela mukuvuahelele ca muene yove.' "
24 "Kaha na uje uatambuile likulukazi limo, lia ngolinde uezile, uahandekele kuli
muene uendi nguendi, 'Muene njakutantekeya nguange uapua u muntu uamukalu
cikuma, ukateja vije kuuakuvile, kaha ukakungulula vije kuuashanduile,
25 kaha njevuile liova, kaha njaile nakushitika ngolinde yove mu livu. Viuma viove
evi.' "
26 Vuno honi muene uendi uamukumbuluile nguendi, "Yove ngamba uamupi ua
cilenda! Uatantekeyele nguove njikateje kuje kunjakuvile, kaha njikakungulula vije
kunjashanduile?
27 Ambahoni uasinganiekele kutulikisa vimbongo viange kuli vakakutulika vim-
bongo, kaha nga hakuija cange ngue njatambuile vije viapuile viange na kakondueso
kayo.
28 'Mutambuleni vimbongo vije vili kuli ikeye, kaha vianeni kuli uje hali na
makulukazi avimbongo likumi.
29 Omuo uje alinavio vakamuvuezelelako, kaha akakala na viavingi, vuno honi uje
kesi navio, cipue vene vije via vindende vialinavio vakamuniekavio.
30 Nakushekela ngamba uje kesi nacimo ha mbaza ya milima, kuje vantu vakalila
na kulishumanga mazo avo.'

Kusompa ca Mamanusuilo

31 "Omo Muna Muntu akeja mu vumpau vuendi, hamo na tungelo vendi voshe, kaha
akatumama halitanda liendi lia vumpau.
32 Kuli ikeye miyati yoshe ya vantu ikalikungulula, kaha akavatepesa umo ku
mukuavo ngue kaniungi muakatepesa vampanga ku vampembe,
33 Kaha akahaka vampanga ku livoko liendi lia cilio, vuno honi vampembe ku livoko
liendi lia cimoshue.
34 Ambahoni Muene akahandeka kuli vaje vali ku livoko liendi lia cilio nguendi,
'Ijeni, yeni vanakuisuliua kuli Tate suaneni vumuene vuje vuanamivuaheselele
kuhuma ha luvula lua mavu.
35 Omuo njakele na njala muanjihanene viakulia, kaha omo njakele na mpuila
muanjihanene mema akunua, kaha omo njakele njimungezi muanjitambuile,
36 njakele mitotototo muacizikile, njakele nakuvavala kaha muanjimenekelele,
njakele mu kamenga kaha muezile mukunjimona.'

37 Ambahoni vaka vusunga vakamukumbulula nguavo, ‘Muene, kuli tuakumuene
uli na njala kaha tuakulisile, cipue unevu mpuila kaha tuakunuisile?
38 Kaha kuli tuakumuene umungezi kaha tuakutambuile cipue mutotototo kaha
tuakuzikile?
39 Kaha kuli tuakumuene uli nakuvavala cipue uli mu kamenga kaha tuezile
nakukumona?’
40 Kaha muene akavakumbulula nguendi, ‘Muavusunga njimileka nguange omo
muacilingile ku vamo ava va vusamba vange, mua cilingile kuli yange.’
41 Ambahoni akahandeka kuli voshe vaje vali ku livoko liendi lia cimoshue nguendi,
‘Humeni kuli yange, yeni vaka kusingiua! Yeni mu tuhia tua miaka yoshe tuje
tuvanavuahesela liyavolo na tungelo vendi.
42 Omuo njakele na njala kumuanjihanene via kulia, njakele na mpuila kumuanji-
hanene mema akunua,
43 njakele njimungezi kaha kumuanjitambuile, njakele mitotototo kaha kumuan-
jizikile, njavavalele nakukala mukamenga kaha kumuacimenekelele.’
44 Ambahoni navakevo vakakumbulula nguavo, ‘Muene kuli tuakumuene uli na
njala, cipue uli na mpuila, cipue umungezi, cipue mutotototo, cipue uvavala, cipue
mu kamenga, kaha kutuakukuasele?’
45 Ambahoni akavakumbulula nguendi, ‘Muavusunga njimileka nguange, ngue muje
kumuacilingile kuli umo uava vavandende, kumuacilingile kuli yange’
46 Kaha vakaya mukashitiko ka miaka yoshe, vuno honi vaka vusunga vakakovela
mu muono ua yaye.”

26

Vutumbe vua Kutsiha Yesu
(Mako14:1-2; Luka22:1-2; Iuano11:45-53)

1 Omo Yesu uamanusuile kuhandeka vuima vioshe evi, uahandekele kuli vandongisi
vendi nguendi,
2 “Muatantekeya ngueni omo munima ya matangua avali paseka ili na kuija, kaha
Muna Muntu vaka muhana linga vakamushukike hacilindakano.”
3 Ambahoni vakuluntu vatusasendote na vakuluntu va vantu valikunguluile mu
lipela lia kasasendote uakama, uje ivatumbuile nguavo Kayafase,
4 kaha vatumbile vutumbe hamo linga vakute Yesu mu vushueke nakumutsiha.
5 Vuno honi vahandekele nguavo, “Keti a ciuano, hamo vantu vakaneha mpin-
dangano.”

Vavuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mako14:3-9; Iuano12:1-8)

6 Kaha omo Yesu uakele ku Mbeteniya mu njivo ya Simoni yala uje uakele na
mbumba,
7 Omo Yesu te uakele nakulia kumesa, mpuevo umo uezile kuli ikeye na ntsazi ya
mazi andando yakama hakunika luengo luacili, kaha uahetilile ha mutue ua Yesu.
8 Vuno honi omo vandongisi vacimuene vanienguele cikuma nakuhandeka nguavo,
“Nkuma vika apihisila mazi?
9 Omuo mazi aua vapandele kuualandesa na ndando yakama, nakuana vimbongo
vihutu.”
10 Vuno honi Yesu uatantekeyele vioshe evi, uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Nkuma vika muli nakushupila ou mpuevo? Omuo na lingi cuma ca cili kuli yange.
11 Omuo yeni ntsimbu yoshe muakala na vihutu, vuno honi ntsimbu yoshe yeni
kumukakala nange.
12 Ha kunjitila aua mazi a muvila uange na cilingi kunjivuahesela kunjitsinda.

13 Muavusunga njimileka nguange, kuoshe kuje ku vakambulula muzimbu uacili ha
mavu uoshe, evi vianalingi ou mpuevo vakavihandeka mukumuvulukilaho."

Yundasa Atava kuenda Yesu Vungungu
(Mako14:10-11; Luka22:3-6)
14 Kaha umo ua vaje vandongi likumi na vavali uje ivatumbuile nguavo Yundasa
Isakaliote, uaile kuli vakuluntu vatusasendote,
15 na kuhandeka nguendi, "Vika mukanjihana nga njiminehelaye?" Kaha vamu-
fuetele makumi atatu a vimbongo via siliva.
16 Kaha kuhuma ha ntsimbu ije uatondesesele ngila ya kuendelamo Yesu vungungu.

Yesu Alia na Vandongisi Vendi ku Ciuano ca Paseka
(Mako14:12-21; Luka22:7-13; 21:23; Iuano13:21-30)
17 Ha litangua lia kulivanga lia mbolo ya kuhona cimbaluila vandongisi vezile kuli
Yesu nakuhandeka nguavo, "Kuli utonda yetu nguove tukuvuahesele linga ukalileko
paseka?"
18 Uahandekele nguendi, "Yeni mu nganda kuli yala umo, kaha mukahandeke
kuli ikeye ngueni, 'Mulongisi nahandeka nguendi, ntsimbu yange inahete, njikalinga
ciuano ca paseka mu njivo yove hamo na vandongisi vange.' "
19 Kaha vaje vandongisi valingile ngue muje Yesu uavalekele, kaha vavuahesele
ciuano ca paseka.
20 Omo vetele ku cinguezi, Yesu uatumamene kumesa na vandongisi likumi na
vavali,
21 kaha omo vakele na kulia, uahandekele nguendi, "Muavusunga, Njihandeka ku
liyeni nguange, umo ueni akanjenda vungungu."
22 Kaha vakele na vusiua cikuma, kaha vaputukile kuhandeka kuli umo na mukuavo
nguavo, "Muene yange ndi?"
23 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Uje akatanta hamo nange mu lilonga, ikeye vene
akanjenda vungungu.
24 Omuo Muna Muntu akatsa ngue muje vanacisoneka hali ikeye, vuno honi tuyando
hali uje yala enda vungungu Muna Muntu! Ngue capuile cacili kuli uje yala nga
kasemukile."
25 Yundasa uje uamuendele vungungu uendekele nguendi, "Muene yange ndi?" Yesu
uahandekele kuli ikeye nguendi, "Omo vene munahandeka."

Mesa ya Muene
(Mako14:22-26; Luka22:14-20; 1 Kolinte11:23-25)
26 Kaha honi omo vakele nakulia, Yesu ua mbatele mbolo, na ku ikuisula, kaha
uaipazuile, naku ihana kuli vandongisi vendi, nguendi "Ambateni mulie ou ukeuo
muvila uange."
27 Kaha uambatele nganja, kaha omo uamanuisuile kusantsela uavahanene,
nguendi "Nuenimo mu vavoshe,
28 omuo aua akeuo maninga ange a litavasano lihaliha, aje anamuaniena hali
vavengi mukukonekela vupi.
29 Njimileka nguange, kunjikanuho naua vushuka vua viniu kuvanga noho ha
litangua lije omo njikanua neni vushuka vua viniu vuavuha mu vumuene vua Tate,"
30 Kaha omo vamanusuile kuimba muaso, vaile ku munkinda ua Oliveta.

Yesu Ahandeka nguendi Petulu Akamuviana
(Mako14:27-31; Luka22:31-34; Iuano13:36-38)
31 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, "Muva voshe mukateua
omuo yange vutsiki vuno vene, omuo vacisoneka nguavo, 'Njikapupa kanuingi, kaha
vutanga vua vampanga vukalishandoka!'

32 Vuno honi hanima ya kunjisangula, njikaya kulutue lueni ku Ngalileya."
33 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Cipue vene voshe vakakuteua, yange kunjikakuteue."
34 Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, "Muavusunga njikuleka nguange, vutsiki vuno vene, ntsimbu kanda ndemba atambeke ukanjiviana lutatu nguove kuunjitantekeya."
35 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Cipue vene nga kutsa nove, kunjikakuviana." Kaha na vandongisi vakuavo voshe vahandekele ngoco vene.

Yesu Alombela mu Ngetesemani
(Mako14:32-42; Luka2:39-46)

36 Ambahoni Yesu uaile navo kumutambela uvatumbuile nguavo Ngetesemani, kaha uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, "Tumameni hano ntsimbu njiciya nakulombela."
37 Kaha uaile na Petulu na vana va Zembendeo vavali, kaha hajevene uaputukile kulivua vusiua na kulinienga.
38 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Muono uange uli muvusiua noho kukutsa, saleni hano, nakutalelela hamo nange."
39 Kaha uaile halahako cindende, uatsikamene hamavu na kulombela nguendi, "Tate, nga casiua, ecela eyi nganja injipulakane, keti kulingiue cizango cange, vuno honi kulingiue cizango cove."
40 Kaha uehilukile kuli vandongisi vendi uavauanene vanakosa tulo, kaha uahandekele kuli Petulu nguendi, "Nkuma kuuasa kutalelela nange cipue hola imo lika indi?
41 Taleleni nakulombela linga keti mukovele mu vieseko, cilivene cimbembesi citonda, vuno honi ntsitu inazeye."
42 Uaile naua lua mucivali na kulombela nguendi, "Tate, nga kucasiua nganja eyi kunjipulaka kuvanga vene njiinuine, kaha ecela cizango cove cilingiue."
43 Kaha naua uahilukile nakuuana vanakosa tulo, omuo mesho avo alemene.
44 Nankuma, uavasezele naua, uaile nakulombela luamucitatu, uahandekele mezi acifua cimo.
45 Kaha uezile kuli vandongisi vendi nakuhandeka nguendi, "Nkuma hanga muacikosa na kuhuima? Taleni, hola inahete laja, kaha Muna muntu vanamuende vungungu nakumuhana ku mavoko a vaka vupi.
46 Hindukeni tuyeni, taleni muka kunjenda vungungu uno hali hano."

Yesu Vamukuata
(Mako14:43-50; Luka22:47-53; Iuano18:3-12)

47 Tele Yesu acili nakuhandeka, Yundasa uezile, uje umo ua vandongisi likumi na vavali, kaha uezile na vivunga viakama vezile na mikuale na vimbueti, kuhuminina kuli vakuluntu va tusasendote na vakuluntu va vantu.
48 Kaha honi mukakuenda vungungu uavahanene cimueso uahandekele nguendi, "Uje njikatsemba ikeye yala mukakuata."
49 Kaha hajevene uezile kuli Yesu nakuhandeka nguendi, "Uahinduka vati, mulongisi!" Kaha uamutsembele.
50 Yesu uamukumbuluile nguendi "Yove kavusamba, linga vuasi vije viunezila." Mukemo honi vezile nakumukuata nakumuvumbatela cikuma.
51 Kaha taleni, umo ua vaje vakele navo Yesu uahumisile mukuale uendi, nakuluisa ngamba ua kasasendote uakama kaha uamutetele lituitui liendi.
52 Ambahoni Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Haka mukuale uove mu cindalo cauo, omuo voshe vaje vakambata mukuale vakatsa ku mukuale.
53 Nkuma musinganieka ngueni kunjasa kulomba kuli Tate, kaha hajevene akanjitumina masualale va tungelo likumi na vavali ndi?

54 Vuno honi kaha vatihoni visoneka vikalishulisisa, ngeci cikafue muje?”
55 Ha hola ijevene Yesu uahandekele ku vivunga nguendi, “Nkuma muneja ngue muakuluisa muhuza, na mikuale na vimbueti mukukuata yange ndi? Ha litangua na litangua njatumamene mu njivo ya Njambi nakulongesa kaha kumuanjikutile.
56 Vuno honi vioshe evi vinalingiua linga visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi vilishulisise.”
Ambahoni vandongisi vendi voshe vamusezele nakuteua.

Vasompa Yesu ku Mesho a Mpunga (Mako14:53-65; Luka22:54-55;63-71; Iuano18:13-14-19-24)

57 Ambahoni vaje vakutile Yesu vamutualele kuli Kayafase kasasendote uakama, kuje kuvaliku nguluilile valongisi va lishiko na vakuluntu.
58 Vuno honi Petulu uakele nakumukava halahako, halahako noho vahetele ku cipango ca kasasendote uakama, kaha omo uakovelele mukati uatumamene na vaka kuniunga linga amone vika vikalingiua.
59 Kaha honi vakuluntu va tusasendote na mpunga yoshe vahanene vukaleho vua makuli hali Yesu linga vamutsihileho,
60 vuno honi kuvauaneneho cipue vumo, cipue vene nguavo kuakele vakaleho vavengi va makuli. Kaha kumamanusuilo vavali vezile kulutue,
61 nakuhandeka nguavo, “Ou mukuetu uahandekele nguendi, ‘Njasa kusiula eyi njivo ya Njambi nakuitunga naua mu matangua atatu.’ ”
62 Kaha uje kasasendote uakama uemanene nakuhandeka nguendi, “Nkuma kuuesi nacikumbululo ndi? Vikahoni ava vamala alinaku kuvangeya?”
63 Vuno honi Yesu uaholokele lika kuluu. Kaha kasasendote uakama uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikusinga mu lizina lia Njambi uakuyoya, tuleke nga yove Kilistu, Muna Njambi.”
64 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Omu vene munahandeka mukemo. Vuno honi njimileka nguange, kuhuma ha ntsimbu ino mukamona Muna Muntu natumama ku livoko liacilio lia muka Nzili yoshe, kaha akeja mu mashelua a muilu.”
65 Ambahoni uje kasasendote uakama uatavuile cikovelo cendi nakuhandeka nguendi, “Nashaula Njambi. Vika naua tutondela vakaleho veka? Munevu honi kushaula cendi.
66 Nkuma musompa ngueni vati?”
Vamukumbuluile nguavo, “Napande kutsa.”
67 Ambahoni vamujekuilile ku cihanga cendi nakumupupa, kaha vamo vamupupile vimbanda
68 nakuhandeka nguavo, “Kilistu, handeka vunanguizi kuli yetu! Iya nakupupu?”

Petulu Aviana Yesu (Mako14:66-72; Luka22:56-62; Iuano18:15-18;25-27)

69 Honi Petulu uatumamene hambanza lia cipango. Kaha ngamba uampuevo uezile kuli ikeye nakuhandeka nguendi, “Nove vene uakele na Yesu uaku Ngalileya.”
70 Vuno honi uavianene ku mesho avo voshe nguendi, “Kunjitantekeya evi uli nakuhandeka.”
71 Kaha omo uaile hambanza lia cikolo, ngamba mukuavo uampuevo uamumuene kaha uahandekele ku vantu vaje vemanene kuje nguendi, “Ou yala uakele hamo na Yesu uaku Nazaleta.”
72 Kaha naua uavianene nacisingo nguendi, “Kunjimutantekeya ou yala.”
73 Hanima ya kantsimbu kakandende vaje vantu vemanene kuje vezile nakuhandeka kuli Petulu nguavo, “Cilivene nove naua umo uavo, omuo handekesi yove ikeyo ikujombolola.”

74 Ambahoni Petulu uaputukile kuhandeka visingo hali ikeye vavenia nakulisinga nguendi, “Kunjimutantekeya ou yala.” Kaha hajevene ndemba uatambekele.
75 Kaha Petulu uanukile vije viahandekele Yesu nguendi, “Kanda ndemba atambeke ukanjiviana lutatu.” Kaha uaile hambanza nakulila cikuma.

27

Yesu Vamutuala kuli Pilato
(Mako15:1; Luka23:1-2; Iuano8:28-32)

1 Omo cimene cahetele vakuluntu vatusasendote voshe na vakuluntu va vantu vatumbile vutumbe vuakuluisa Yesu ngeci vamutsihe.
2 Kaha vamukutile nakumutuala kuli Pilato uje uapuile nguvulu.

Yundasa Alishukika
(Vilinga1:18-19)

3 Omo Yundasa uje uamuendele vungungu uamuene nguendi vanamuhisa, uatengulukile nakuhiluisa vije vimbongo via siliva makumi atatu kuli vakuluntu vatusasendote na vakuluntu,
4 uahandekele nguendi, “Njinalingi vupi hakuenda vungungu maninga akuhona mulonga.” Kaha vamukumbuluile nguavo,
“Vikahoni ovio kuli yetu? Ouo mulonga uove.”
5 Kaha Yundasa uombilile vije vimbongo via siliva mu njivo ya Njambi, kaha uaile nakukalishukika.
6 Vuno honi vakuluntu vatusasendote omo vambatele vije vimbongo via siliva, vahandekele nguavo, “Kuya ku lishiko kucapandele kuvihaka mu mbango, omuo vinapu vimbongo via maninga.”
7 Nankuma valitavasanene linga vavilande lihia lia uje muka kushonga vindeho, ngeci lipue lia kutsindila vangezi.
8 Nankuma, nakuheta nalelo lino lije lihia valisana nguavo lihia lia maninga.
9 Ambahoni vialishulisilile vije viahandekele kananguizi ua Njambi Yelemaya nguendi, “Kaha vambatele vimbongo via siliva makumi atatu, a ndando yendi ije ndando ivayonguele vamo vana va Isaleli,
10 kaha vavipangesele kulanda lihia lia muka-kushonga vindeho, ngue muje Muene muavashikilililemo.”

Pilato Ehula Yesu
(Mako15:2-5; Luka23:3-5; Iuano18:33-38)

11 Kaha Yesu uemanene ku mesho a nguvulu ua Valoma, kaha nguvulu uamuhuile nguendi, “Yove Muene ua Vayunda ndi?” Yesu uamukumbuluile nguendi,
“Omu munahandeka mukemo vene.”
12 Vuno honi omo vamuvangeyele kuli vakuluntu va tusasendote na vakuluntu, kavakumbuluile.
13 Ambahoni Pilato uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma kuuesi nakuvua viuma evi vivali nakuhana vukaleho hali yove indi?”
14 Vuno honi kamukumbuluile cipue kamandende, Kaha honi nguvulu ualikomokelele cikuma.

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mako15:6-15; Luka23:13-25; Iuano18:39; 19:16)

15 Honi ku ciuano uje nguvulu kuya ku lishiko liavo, uapandele kuhumisila civunga umo ua vinzinda uje ivatondele.
16 Kaha ha ntsimbu ije kuakele cinzinda uje uakuhona kuivua, ivatumbuile nguavo Mbalambasa.

17 Omo valikunguilile hamo Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Iya mutonda
linga njimihumisile Mbalambasa indi Yesu uje ivatumbula nguavo Kilistu indi?”
18 Omuo Pilato uatantekeyele nguendi omo ya cipululu cavo mukemo vamunehelel-
eye Yesu.
19 Oku tele Pilato natumama ha citumamo cakusompela, mpuevo yendi uatumine
lizi kuli ikeye nguendi, “Keti ulinge cimo kuli ou yala ua vusunga, omuo njinayanda
cikuma kumulota.”
20 Kaha vakuluntu vatusasendote na vakuluntu visindiyile vantu linga valombe
Mbalambasa kaha Yesu vamutsihe.
21 Kaha nguvulu uavehuile naua nguendi, “Kuli ava vantu vavali iya mutonda linga
njimihumisile?” Vahandekele nguavo,
“Mbalambasa.”
22 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Amba vika honi njikalinga nou Yesu
ivatumbula Kilistu?” Kaha voshe vahandekele nguavo,
“Mushukike.”
23 Kaha uahandekele nguendi, “Vupi muka vuanalingi?” Vuno honi voshe vatam-
bekele cikuma nguavo, “Vamushukike.”
24 Kaha honi omo Pilato uamuene nguendi nacimo cauanaho cahi, vuno honi
mpindangano ili nakuputuka, uambatele mema na kutana ku mavoko endi ha mesho
acivunga, nakuhandeka nguendi, “Yange kunjesi namulonga ha maninga ou yala,
limueneni yeni vavenia.”
25 Kaha vantu voshe vamukumbuluile nguavo, “Maninga endi akale hali yetu na
vana vetu!”
26 Kaha uavahanene Mbalambasa, kaha hakumanusula kupupa Yesu, uavahaneneye
linga vamushukike.

Masualale Vashendumuna Yesu
(Mako15:16-20; Iuano19:2-3)

27 Ambahoni masualale vanguvulu vambatele Yesu nakumutuala mulipela, kaha
vakunguluile civunga coshe ca masualale kuli ikeye.
28 Vamushuluile, nakumuzika kazaku kakuvenga.
29 Kaha vavindile cilongo ca mambimbo vacakele kumutue uendi, kaha vamuakele
lihongo mu livoko liendi lia cilio. Vatsikamene ku mesho endi na kumushendumuna
nguavo, “Uahinduka, Muene ua Vayunda!”
30 Kaha vamujekuilile mate, kaha vambatele lihongo vamupupile ku mutue.
31 Munima ya kumushendumuna, vamushuluile kazaku, nakumuzika vuzalo vuendi
nakumutuala mukumushukika.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano
(Mako15:21-32; Luka23:26-43; Iuano19:17-27)

32 Omuo vakele nakuya, valiuanene na yala uaku Silene, lizina liendi Simoni, ou yala
vamusindiiye kuambata cilindakano ca Yesu.
33 Kaha omo vahetele ha cihela civasana nguavo Ngolongota (Cije cilumbununa
nguaco cihela ca cikola),
34 vamuhanene viniu linga anue, va vikumbasanene na niangua, vuno honi omo
uamakeleleko, kavinuine.
35 Kaha omo vamanusuile ku mushukika, valipangezelele vuzalo vuendi hhakati
kavo mukuta nkela,
36 ambahoni vatumamene hamavu oku vali nakumutalela.
37 Kaha helu lia mutue uendi vahakeleho cimueso cavije vamuhisile navio nguavio,
“Ou ikeye Yesu, Muene ua Vayunda.”
38 Honi vamushukikile na mihuza vavali, umo kucilio umo kucimoshue.
39 Kaha vaje vakele nakuhita vamushauile, nakuningangesa mitue yavo.

40 Kaha vahandekele nguavo, “Yove uatondele kusiula njivo ya Njambi nakuitunga
mu matangua atatu, liovole yove vavenia! Nga u Muna Njambi, huma ha cilindakano.”
41 Nankuma vakuluntu vatusasendote na va valongisi va lishiko na vakuluntu
vamushendumuine nguavo,
42 “Uovuela vakuavo, vuno honi kasa kuliovola ikeye vavenia. Ikeye Muene ua
Isaleli, ashuluke kuhuma hacilindakano, kaha tumutsiliela.
43 Uatsiliela muli Njambi, eceni Njambi amuohiele hano vene, nga amuzanga, omuo
uahandekele nguendi, ‘Yange Muna Njambi!’ ”
44 Kaha na mihuza vaje vavamushukikile hamo nendi vamutukile navo naua.

Kutsa ca Yesu
(Mako15:33-41; Luka23:44-49; Iuano19:28-30)

45 Honi kuhuma mutania kutuala ha hola ya mucitatu ya mutania uacinguezi
kuakele milima ha mavu hoshe.
46 Kaha ha hola ya mucitatu ya mutania uacinguezi Yesu ualilile mukutambakana
nguendi, “Eloi, Eloi, lema sambakatani?” Kulumbununa nguavo, “Njambi yange,
Njambi yange, vika uanjisezela?”
47 Kaha vamo vantu vaje vemanene kuje omo vovuile eci, vahandekele nguavo, “Ou
yala alinakusana Eliya.”
48 Kaha umo uavo hajevene uashatukile nakukambata mupelo, kaha ua umbuitikile
mu viniu via kushasha naku ukutilila ku lihongo kaha uamuhanene linga anue.
49 Vuno honi vamo vahandekele nguavo, “Vandameneni, tuyeni tumone indi Eliya
eja nakumuovola.”
50 Kaha Yesu ualilile nakutambakana naua, kaha uecelele cimbembesi cendi.
51 Kaha taleni, ntanga ya mu njivo ya Njambi yatavukile hhakati, kuhuma kuilu
nakuheta ha mavu. Kaha mavu aningangele, kaha na mavue atavukile,
52 na vihilo naua navio viashokolokele, kaha mivila yaingi ya vaje vaka kulela vaje
vatsile vaisanguile.
53 Kaha omo vahumine mu vihilo hanima yakusanguka ca Yesu, vaile mu nganda ya
kulela nakukalisholola ku vantu vavengi.
54 Omo uje mukuluntu ua masualale na vaje vakele navo vaje vakele nakuniunga
Yesu, vamuene mandunduma na vije vialingiuile, kaha vovuile liova cikuma nakuhan-
deka nguavo, “Muavusunga vene ou uapuile Muna Njambi!”
55 Kuje vene kuakele naua na vampuevo vavengi, vaje vakele nakutalela alahako,
vaje vakavele Yesu kuhuma ku Ngalileya oku tele vali nakumupangela.
56 Vamo vavo vapuile Maliya Mangandalena, na Maliya vaina ya Tiango na Yosefa,
na vaina ya vana va Zembendeo.

Vatsinda Yesu
(Mako15:42-47; Luka23:50-56; Iuano19:38-42)

57 Omo cinguezi cahetele, kuezile yala umo ua kufuka uaku Alamatiya, lizina liendi
Yosefa, uje na ikeye naua uapuile ndongisi ua Yesu.
58 Uahile kuli Pilato nakulomba muvila ua Yesu. Ambahoni Pilato uashikile nguendi
linga vamuhaneuo.
59 Kaha Yosefa uambatele muvila ua Yesu naku uzengela ha ntanga ya iha ya liniu,
60 kaha ua ulangekele mu cihilo caciha cendi vavenia, cije cacokuele mu livue, kaha
uakokelele livue liakama ku cikolo ca cihilo, kaha uaile.
61 Maliya Mangandalena na Maliya mukuavo vatumamene kuje oku vanatalesa ha
cihilo.

Vaka Kuniunga ku Cihilo

62 Liamukuavo, hanima ya litangua liakulivuahesela lije likelio litangua lia Sapalalo,
vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo valikunguluilile kuli Pilato,

63 kaha vahandekele nguavo, “Muene, tuanuka muje uje muka kukuisa uahandekele
tele aciyoya nguendi, ‘Hanima ya matangua atatu njikasanguka naua.’
64 Nankuma shika vaje tuniungi linga vaniunge muacili cihilo noho ha litangua lia
mucitatu. Keti ngoconi hamo vandongisi vendi vakeja nakuiva muvila uendi, kaha
vakaleka vantu nguove, ‘Nasanguka kuvatsi,’ kaha aua makuli akukotokela akapua
amapi cikuma kupulakana aje akulivanga.”
65 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na mukakuniunga ua masualale,
yeni mukaniunge muacili cihilo kuya muje mumuaselamo.”
66 Nankuma vaile nakuniunga cije cihilo, kaha vaciniungile mukuhaka kasateso ku
livue nakuhakako muka kuniunga.

28

Kusanguka ca Yesu
(Mako16:1-10; Luka24:1-12; Iuano20:1-10)

1 Honi hanima ya sapalalo, ha ntsimbu yakuca ca litangua liakulivanga musondo,
Maliya Mangandalena na Maliya mukuavo vaile mukumona ku cihilo.
2 Kaha taleni, kuakele mandunduma akama, omuo kangelo ua Muene uashulukile
kuhuma muilu, kuija nakuhumisa livue lije liakele ku cihilo kaha uatumameneho.
3 Cifua cendi cafuile ngue muhiato, kaha vuzalo vuendi vuatokele too ngue mpemba.
4 Omuo ya liova lia kangelo, vaje vaka kuniunga ku cihilo vajajele cikuma kaha
valezumukile.
5 Vuno honi uje kangelo uahandekele kuli vaje vampuevo nguendi, “Keti muvue
liova, omuo njatantekeya nguange mulinakutonda Yesu, uje ivashukikile.
6 Uahimo muno, nasanguka, ngue muje muahandekele. Ijeni, taleni mu cihela muje
muakosele.
7 Ambahoni yeni vuasi vuasi, mukaleke vandongisi vendi ngueni, ‘Nasanguka ku
vatsi, kaha taleni, nalivanga laja kuya ku Ngalileya, kuje kukeko kumukamumuena.’
Taleni njamileke.”
8 Kaha vaje vampuevo vahumine ku cihilo vuasi vuasi na liova na kujolelela cikuma,
vashatukile na kukaleka vandongisi vendi.
9 Kaha taleni, hajevene Yesu ualiuanene navo nakuhandeka nguendi, “Tambokeni.”
Kaha vezile kuli ikeye nakumukuata ku viliato viendi nakumulemesa.
10 Ambahoni Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Keti muvue liova, yeni
mukalekese vamuanetu vaye ku Ngalileya, kaha kuje kukeko vakanjimuena.”

Vukaleho vua Vaka Kuniunga

11 Tele vali nakuya, taleni, vamo va masualale vaile mu nganda nakuleka vakuluntu
va tusasendote vioshe vije vialingiuile.
12 Kaha omo valiuanene hamolika na vakuluntu nakutumba vutumbe vuavo,
vahanene vimbongo masualale
13 nakuhandeka nguavo, “Lekeni vantu ngueni, ‘Vandongisi vendi vanezile vutsiki
nakuiva muvila uendi tele tuli mutulo.’
14 Ngahoni eci ciheta mu matuitui a nguvulu, tukamuzika zika, linga keti mukale
muvukalu.”
15 Ambahoni vambatele vije vimbongo kaha valingile ngue muje vavalekesele, kaha
lutsimo lua muzimbu ou luashandokelele hhakati ka Vayunda kuheta na lelo lino.

Yesu Alisholola kuli Vandongisi vendi
(Mako16:14-18; Luka24:36-49; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-8)

16 Honi vandongisi likumi na umo vaile ku Ngalileya, ku munkinda kuje Yesu
uavalekele.
17 Kaha omo vamumuene vamulemesele, vuno honi vamo valikanouelele.

18 Kaha Yesu uezile nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Nzili yoshe yakama ya muilu
na ya ha mavu vanaihana kuli yange.
19 Nankuma yeni mukapuise mafuti oshe vandongisi, mukavambuitike mu lizina lia
Tate, na lia Muana, na lia Cimbembesi Uakulela,
20 valongeseni kuononoka viuma vioshe vije vinjinamishiki, kaha taleni, njikakala
neni kutuala ku mamanusuilo a mavu.”

Muzimbu Uacili uasonekele
MAKO
Citsindikisi

Kuambulula ca Iuano Muka Kumbuitika
(Mateu3:1-12; Luka3:1-18; Iuano1:19-28)

1 Kuputuka kua muzimbu uacili ua Yesu Kilistu, Muna Njambi.
2 Ngue omuo vacisoneka kuli kananguizi ua Njambi Isaya nguavo,
“Taleni, ‘Njikatuma kanganda kange kulutue luove,
uje akavuahesa ngila yove.’
3 ‘Lizi liaumo hali nakutambeka mu mpambo,
vuaheseni ngila ya Muene,
sungameseni ngila yendi.’ ”
4 Kaha Iuano muka kumbuitika uasholokele mu mpambo, uambuluile kumbuitika ca kutenguluka ca kusambua ku vupi.
5 Kaha vantu voshe vaile kuli ikeye, vaje vahumine mu lifuti lia Yundeya, na vantu voshe va mu Yelusalema, valitavelele vipi vuavo kaha vavambuitikile kuli ikeye mu Ndonga ya Yundau.
6 Kaha Iuano uazalele vuzalo vua maka a kamelu, na muiva ua cilambu mu mbunda yendi, naua uakele nakulia vambimba na vuci.
7 Kaha uambuluile nguendi, “Munima yange muli nakuija uje hali na nzili kupulakana yange, cipue miva ya vinkaku viendi kunjasa kukotama na kuizitula.
8 Njamimbuitika na mema, vuno honi ikeye akamimbuitika na Cimbembsi Uakulela.”

Kumbuitika na Vieseko via Yesu
(Mateu3:13; 4:11; Luka3:21-22; 4:1-13)

9 Ha matangua aje, Yesu uahumine ku Nazaleta mu Ngalileya, kaha vamumbuitikile kuli Iuano mu Yundau.
10 Kaha omuo Yesu uahumine mu mema, hajevene uamuene melu ashokoloka, kaha Cimbembesi uashulukilile hali ikeye mucifua ca livembe.
11 Kaha lizi liahumine muilu ngualio, “U Munange injazanga, muli yove njivuahelela.”
12 Hajevene Cimbembesi ua mutualele mu mpambo.
13 Kaha uakele mu mpambo matangua makumi auana, mukumueseka kuli Satana. Uakele nakuyoya na vikashama kaha tungelo vamusimpisile.

Yesu Asana Vandongisi Vakulivanga
(Mateu4:12-22; Luka4:14-15; 5:1-11)

14 Hanima yakukuta Iuano muka kumbuitika, Yesu uaile ku Ngalileya, mukuambulula muzimbu uacili ua Njambi,
15 kaha uahandekele nguendi, “Ntsimbu inalishulisisa, vumuene vua Njambi vuli muyehi, tengulukeni, kaha tsilieleni mu muzimbu uacili.”
16 Kaha omo uakele nakuhita kumukulo ua cisali ca Ngalileya, uamuene Simoni na muanaye Anduleo valinakuta manda vuavo mu cisali, omuo vapuile vakakuta vantsi.
17 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njikaveni njimipuise vakakuta vantu.”
18 Kaha hajevene vasezele manda avo kaha vamukavele.
19 Kaha omo uatualeleleho kuenda, uamuene Tiango muna Zembendeo na Iuano muanaye, vaje vakele mu vuato vuavo nakutungulula manda avo.

20 Hajevene uavasanene kaha vasezele ishavo Zembendeo mu vuato hamo na
vangamba vaje va vakumuine, kaha vamukavele.

Yesu Ahumisa Cimbembesi Cacipi
(Luka4:31-37)

21 Yesu na vandongisi vauana vaile ku Kapenauma, kaha omo liapuile lia sapalalo
uakovelele mu njivo ya malombelo na kulongesa.
22 Kaha vakomokele hakulongesa kuendi, omuo uavalongesele ngue uje hali na nzili
yakama, keti ngue muvakalongesela valongisi va mashiko.
23 Hajevene mu njivo ya malombelo muakele yala uje uakele na cimbembesi cacipi,
24 kaha uatambekele nguendi, “Utonda vika kuli yetu, Yesu ua ku Nazaleta? Uneja
nakutunongesa ndi? Njakutantekeya yove uje Umo Uakulela ua Njambi.”
25 Kaha Yesu uamutenukilile nguendi, “Holoka kuluu, huma muli ikeye!”
26 Kaha cimbembesi cacipi ca mupindisile, nakulila na lizi liakutambeka, kaha
cahumine muli ikeye.
27 Kaha vantu voshe valikomokelele, nakulihozola umo na mukuavo nguavo,
“Nkuma cika eci? Cilongesa caciha! Na nzili yakama asa kushika cipue cimbembesi
cacipi, kaha cimuononoka.”
28 Kaha hajevene lutsimo luendi lua tsimanene kumitambela yoshe ya ku zenguluka
Ngalileya.

Yesu Akanguisa Vantu Vavengi
(Mateu8:14-17; Luka4:38-41)

29 Hajevene Yesu uahumine mu njivo ya malombelo, kaha uakakovelele mu njivo ya
Simoni na Anduleo, hamo na Tiango na Iuano.
30 Honi vaina mueno ya Simoni vakosele omuo vakele nakuvavala lisikasika, kaha
hajevene valekesele Yesu kuvavala cendi.
31 Kaha uezile nakumukuata ku livoko, uamuhinduile, kaha masikasika amuecelele,
uaputukile kuvapangela.
32 Kaha ku cinguezi, omo litangua lia lahukile Yesu vamunehelele voshe vaka
kuvavala na vaje vakele na mahamba.
33 Kaha vantu voshe va mu nganda valikunguluile hamo ku cikolo.
34 Yesu uakanguisile vavengi vaka kuvavala mishongo yakuliseza seza, nakuhumisa
mahamba amengi, kaha katavesele mahamba kuhandeka, omuo vamutantekeyele.

Yesu Alombela ku Cihela Calikaliendi
(Luka4:42-44)

35 Kaha ku cimene mene Yesu uahindukile, nakuya ku cihela calikaliendi lika
nakulombela.
36 Kaha Simoni na vaje vakele nendi, vamukavele nakumutonda,
37 Vamuuanene kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muntu uoshe alinakuku-
tonda.”
38 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyeni ku vimbonge via kulihata,
linga njikambulule muzimbu nakuje naua, omuo eci cikeco njezilile.”
39 Kaha uaile muoshe mu Ngalileya, nakuambulula muzimbu uacili mu vinjivo via
malombelo avo nakuhumisa mahamba.

Yesu Akanguisa Yala ua Mbumba
(Mateu8:1-4; Luka5:12-16)

40 Kaha uje yala uakele na mbumba uezile kuli ikeye nakumulambelela, uat-
sikamene nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Nga utonda, njipuise uakulela.”
41 Yesu hakuivua ngozi, uoluele livoko liendi na kumukuata, nakuhandeka kuli ikeye
nguendi, “Njitonda, lela.”

42 Kaha hajevene mbumba yamuhumine, kaha uapuile uakulela.
43 Uamunanguile cikuma, nakumuleka aye vuasi vuasi,
44 nakumuleka nguendi, “Keti uhandeke cuma cimo kuli uoshe, vuno honi ya, linga ukalimuese yove vavenia kuli tusasendote, kaha ukahane nkombelo ije Mosesa uashikile ha kulela cove linga vupue vukaleho kuli vantu.”
45 Vuno honi uaile nakuhandeka oku nazituka, kaha muzimbu uashanduokelele kuoshe, linga Yesu keti akovela mu mbonge citona muelu, vuno honi uaile ku mitambela yeka ya lifuti, kaha vantu vakele nakuija kuli ikeye mu vintsimbu.

2

Yesu Akanguisa Yala ua Kalepa
(Mateu9:1-8; Luka5:17-26)

1 Hanima ya matangua amandende, Yesu uahilukile naua mu Kapenauma, kaha vantu vovuile nguavo Yesu nahiluka kuimbo.
2 Vantu vakungulukile muvuingi, kaha kukuakele cipue mulili umo uasaleleko uahi, cipue hambanza ya cikolo, kaha uambuluile lizi kuli vakevo.
3 Vamo vamala vauana vambatele yala ua kalepa kaha vamunehele kuli Yesu.
4 Kaha omuo vahonouele kushuena kuli Yesu omuo ya civunga, kaha vatuvile mbengua ha ciluli mukemo vasoselele cije citala tala cije uje yala uakalepa ha kosele na kucineha ha mavu.
5 Kaha omuo Yesu uamuene lutsilielo luavo, uahandekele kuli uje muka kalepa nguendi, “Munange vipi viove vanavisambuesa.”
6 Nankuma vamo valongisi va lishiko vaje vatumamene kuje, vakele na kulihuozola mu mitima yavo nguavo,
7 “Vika ou yala ahandekela ngacije? Alinakushaula! Iya asa kusambuesa vipi, vuno honi Njambi lika?”
8 Hajevene Yesu mu cimbembesi uatantekeyele vivakele na kusinganieka mu mitima yavo, kaha uavehuile nguendi “Vikahoni muli na kulihozola mu mitima yeni?
9 Cili cinapu cacasi, kuhandeka kuli muka kalepa nguove, ‘Vipi viove vanavisambesa,’ cipue kuhandeka nguove ‘Katuka, ambata citala tala cove uye’?
10 Vuno honi njitonda nguange mutantekeye ngueni Muna Muntu hali na nzili yakama ya kusambesa vupi hano ha mavu.” Uahandekele kuli uje yala ua kalepa nguendi,
11 “Njikuleka nguange, katuka, ambata citala tala cove uye kuimbo.”
12 Kaha uakatukile, hajevene uambatele citala tala cendi nakuya oku vantu voshe vamumono, kaha vakomokele nakulemesa Njambi nguavo, “Kanda tumoneho cuma cakufua ngacije!”

Yesu Asana Levi
(Mateu9:9-13; Luka5:25-32)

13 Yesu uaile naua ku ngenge ya cisali, kaha civunga cakama cakungulukile kuli ikeye, kaha uaputukile kuvalongesa.
14 Kaha omuo uahitile, uamuene Levi muna Alufeya, natumama ku njivo yakutambuila lisimu, kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikave.” Kaha Levi uakatukile nakumukava.
15 Kaha omuo uatumamene ku mesa mu njivo yendi, vuingi vuavakakutambula lisimu na vaka vupi vatumamene na Yesu na vandongisi vendi, omuo vavengi vamukavele.
16 Kaha valongisi va lishiko vaje vapuile Vafaliseo omo vamuene Yesu hali nakulia na vaka vupi na vakakutambula lisimu, vehuile vandongisi vendi nguavo, “Vika vialila na vakakutambula lisimu na vaka vupi?”

17 Kaha omo Yesu vovuile eci, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vaje kuvavavala
kuvasa kutonda cimbanda, vuno honi kuvanga lika vaje vavavala, kunjezile nakusana
vaje vaka vusunga, vuno honi vaka vupi.”

Cihula ca Kuluimina Kulia
(Mateu9:14-17; Luka5:33-39)

18 Omo vandongisi va Iuano na Vafaliseo valiuminine kulia, kaha vantu vamo
vezile kuli Yesu nakumuihula nguavo, “Vatihoni vandongisi va Iuano na vandongisi
va Vafaliseo valuimina kulia, vuno honi vandongisi vove kuva luimina kulia?”
19 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma nga mungenzi neja ku
ciuano ca vulo asa kuluimina kulia oku vavenia vulo hali navo ndi? Kuahi kuvasa
kuluimina kulia nga vali na vavenia vulo.
20 Vuno honi matangua akeja, omo vavenia vulo vakamuhumisa kuli vakevo,
ambahoni valuimine kulia.
21 “Naumo uahi asa kutongela citopeko ca ntanga yaiha ha kazaku kalaja, nga alinga
ngoco, kaha citopeko cikatavula kazaku kalaja nakuseza mbengua.
22 Kaha naumo uahi ahaka viniu via viha mu vinjeke via vilambu via laja, nga
alinga ngoco, kaha viniu vitavula vilambu, kaha na viniu vikahita, na vilambu naua
navikevio vikapihia, vuno honi viniu viaviha viapande kukala mu vilambu viaviha.”

Cihula caha Litangua lia Sapalalo
(Mateu12:1-8; Luka6:1-5)

23 Ha litangua limo lia sapalalo Yesu uahitile mu mehia a tiliku, kaha omo vakele
nakuhita vandongisi vendi vaputukile kutomona mitue ya vinona.
24 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tala, vika valingila evi vivanavin-
dika mu lishiko ha litangua lia sapalalo?”
25 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kanda mutandeho vialingile Ndaviti,
omo uatsile njala kaha uatondele kulia, ikeye navaje vakele navo,
26 uakovelele mu njivo ya Nambi, omo Aviyatale uapuile kasasendote uakama ha
ntsimbu ije, kaha ualile mbolo ya cikombelo ca Njambi cije kucapuile lishiko kuli
muntu uoshe kuvanga lika kuli tusasendote ku vilia, kaha naua uahaneneko nakuli
vaje vakele navo.”
27 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Sapalalo vaipangelele omuo muntu, keti
muntu ivatangelele sapalalo,
28 kaha Muna Muntu ikeye vene Muene ya sapalalo.”

3

Yala uakusekua Livoko
(Mateu12:9-14; Luka6:6-11)

1 Naua Yesu uakovelele mu njivo ya malombelo, muje muakele uje yala uakusekua
livoko.
2 Kaha vamutalelele linga vamone indi amukanguisa ha litangua lia sapalalo, linga
vamuuaneneho mulonga.
3 Kaha uahandekele kuli uje yala uakusekua livoko nguendi, “Ija kuno.”
4 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuya ku lishiko lia Sapalalo, nkuma
cinapu cacili kulinga muacili indi kuvulumuna, kuyoyesa muono indi kutsiha?” Vuno
honi vaholokele kuluu.
5 Uavatalele oku te naniengua, nakulivua vusiua ha kukolesa mitima yavo, kaha
uahandekele kuli uje yala uakusekua livoko nguendi, “Olola livoko liove.” Ualioluele,
kaha livoko liendi liakangukile.
6 Vafaliseo vatuhukilemo, kaha hajevene vakele na mpunga ya Helonde linga vauane
ngila ya kumutsihilamo.

Civunga ca vantu ku cisali

7 Yesu na vandongisi vendi vahumine ku cisali, kaha civunga cakama caku Ngalileya
neci ca ku Yundeya camukavele,
8 naku Yelusalema naku Indumeya vamo musinia ya Yundau, vamo vahumine ku
Tile na Sindone, civunga cakama omuo covuile vije vialingile vezile kuli ikeye.
9 Kaha Yesu ualekele vandongisi vendi linga vamuvuahesele vuato omuo ya civunga
kuteua vamutseka,
10 omuo ha kukanguisa vavengi, ngeci navaje voshe vakele na mishongo vamusin-
dakanene linga vamukuate.
11 Kaha hali hoshe omo vaje vakele na vimbembesi via vipi vamumuene, vauililile
ha mavu ku mesho endi nakutambeka nguavo, “Yove Muna Njambi.”
12 Kaha uavashika linga keti vamutantekeyese.

Yesu Ahangula Tunganda Likumi na Vavali
(Mateu10:1-4; Luka6:12-16)

13 Kaha Yesu uaile helu lia munkinda, uasanene vaje vatondele, kaha vezile kuli
ikeye.
14 Kaha uahanguile likumi na vavali, linga vakale nendi, ngeci avatume kuya
nakuambulula lizi,
15 na kupua na nzili yakama yakuhumisa mahamba.
16 Ava vakevo likumi na vavali vaje vahanguile, Simoni uje ya lukile Petulu,
17 Tiango muna Zembendeo, na Iuano munaina ya Tiango, vaje valukile Mboanen-
gesi, nkumbu yalio ngualio, “Vana va cililimo.”
18 Anduleo, na Filipu, na Mbatolomeo, na Mateu, na Tomasi, na Tiango muna
Alufeya, na Tandeo, na Simoni uaku Kanana,
19 na Yundasa Sakaliote, uje uendele Yesu vungungu.

Yesu vamuvangeya nguavo hali na lihamba lia Mbelezembulu
(Mateu12:22-32; Luka11:14-23; 12:10)

20 Yesu na vandongisi vendi vakovelele mu njivo, kaha civunga caliuanene hamo
naua, kaha vahonouele kulia.
21 Kaha omo ntanga yendi yovuile ha cuma eci, vaile na kumuambata omuo
vamuene nguavo, “Nazaluka.”
22 Kaha valongisi va lishiko vaje vasikumukile kuhuma ku Yelusalema vahandekele
nguavo, “Vali nakumupangesa kuli Mbelezembulu, muene ua mahamba ikeye na-
muhana nzili yakuhumisa mahamba.”
23 Kaha Yesu uavasanene linga veje kuli ikeye, kaha uahandekele kuli vakevo mu
visimo nguendi, “Nkuma vati Satana asa kuhumisa Satana?
24 Nga vumuene vulipanga hhakati kavuo vavenia, kaha vumuene vuje vukanonga.
25 Kaha nga njivo ilipanga hhakati ikeyo vavenia, ije njivo kuikemana.
26 Kaha nga Satana aliluisa ikeye vavenia kaha alipanga, kahasa kuimana, vuno honi
alinakuya ku mamanusuilo.
27 Kaha naumo uahi akovela mu njivo ya yala ua nzili nakupukula vitenga viendi,
cakulivanga kuvanga akute uje yala ua nzili, ambahoni apukule njivo yendi.
28 “Cilivene, njihandeka kuli yove nguange, vupi vuoshe vua vantu vakavukonekela,
nakushaula kuje kuvakahandeka,
29 vuno honi uoshe uje ashaula Cimbembesi Uakulela ku vakamukonekela, omuo
nalingi vupi vuakuhona kuhua.”
30 omuo vahandekele nguavo, “Alina na Cimbembesi cacipi.”

Vaina ya Yesu na va muanaye
(Mateu12:46-50; Luka8:19-21)

31 Kaha vaina na vamuanaye vezile nakuimana hambanza nakumutumina muntu
linga vakamusane.
32 Kaha civunga cije camuzengelekele te vatumama, vahandekele kuli ikeye nguavo,
“Vanoko na vamuanoko vali hambanza, mu kukutonda.”
33 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Veya vanana nava muanetu?”
34 Kaha omuo uatalele vaje vamuzengelekele, uahandekele nguendi, “Ava vakevo
vanana na vamuanetu!
35 Uoshe uje alinga cizango ca Njambi, ikeye muanetu, na ndumbuange, na vanana.”

4

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:1-9; Luka8:4-8)

1 Kaha naua Yesu uaputukile kulongesa ku cikuma ca cisali. Kaha na civunga ca
vantu calikunguluile kuli ikeye, kaha uakovelele nakutumama mu vuato ha cisali,
kaha civunga coshe cakele ku cikuma ca cisali ha ntunda.
2 Kaha uavalongesele viavingi mu visimo, kaha mu vilongesa viendi uahandekele
kuli vakevo nguendi,
3 “Ivuilileni! Muka kukuva uaile nakukuva.
4 Kaha omo uakunine, imo mbuto yauilile kumukulo ua ngila, kaha tuzila vezile
nakuilia.
5 Imo mbuto yauililile ha mavue aje kuuakele na mavu amengi, kaha hajevene
yasokele omuo kuhakele mavu amengi,
6 kaha omuo litangua lia tuhukile vije vimbuto via jujuamene, omuo mizi
kuyakovelele cikuma mu mavu kaha yomine.
7 Ikuavo mbuto yauilile mu mingonga kaha mingonga yakolele nakuituva, kaha
kuya hakele vinona.
8 Kaha vikuavo vimbuto viauililile mu mavu acili, kaha viahakele vinona viavingi,
kaha viakolele nakulivuezelela kuima, vimo viemine makumi atatu, vikuavo viemine
makumi atanu na limo, kaha vikuavo viemine cihita.”
9 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Uoshe hali na matuitui ovue.”

Omuo vika Yesu ualikuasesele Visimo
(Mateu13:10-17; Luka8:9-10)

10 Omo uakele lika liendi, kaha vaje vakele kuyehi nendi hamo na vandongisi vendi
likumi na vavali vamuhuile via ha visimo.
11 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuli yeni vaje vavanahana vushueke vua
vumuene vua Njambi, vuno honi kuli vaje vali hambanza vioshe vili mu visimo,
12 nankuma linga,
“Vamone
vuno honi keti vamonesese,
kaha linga vovue,
vuno honi keti vovuisise.
Omo nga valingamo vakatenguluke na
kuvasambesa.”

Yesu Alumbununa Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:18-23; Luka8:11-15)

13 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma kumuesi nakuvuisisa eci
cisimo ndi? Kaha nkuma vatihoni mukevivuisisa visimo vioshe?
14 Muka kukuva akakuvu lizi.
15 Ava vakevo vantu vanalifu ngue vimbuto vije viauilile kumukulo ua ngila, kuje lizi
valikuva, kaha omo valivua, kaha hajevene Satana eja nakuambata lije lizi livanakuvu
muli vakevo.

16 Kaha vamo vantu vanapu ngue vimbuto vije vivakuvile ha mavue, omo vevua lizi,
kaha hajevene valitambula nanzolela,
17 kaha kuvesi na mizi muli vakevo, vuno honi kuvakasimbula nalio, kaha omo
tuyando cipue mapakeso vikeja omuo ya lizi, kaha hajevene vakaua.
18 Kaha vamo vanapu ngue vimbuto vije vivakuvile mu mingonga, ava vakevo vaje
vevua lizi,
19 vuno honi vakevo vaniunga via mavu na kuzanga vufuko, kaha nalishungu lia
viuma vieka vikovela nakutuva lizi, kaha kulimi vushuka.
20 Vuno honi vije vivakuvile mu mavu acili, vanapu vaje vevua lizi nakulitambula
na kuima vushuka, makumi atatu na makumi atanu na limo, na cihita."

Ndeya ha Citumbiko cayo
(Luka8:16-18)

21 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nkuma muntu akanehe ndeya
nakuihaka muntsi lia liendeko, cipue muntsa muhela ndi? Nkuma kaihaka ha
citumbiko cayo ndi?
22 Omuo nacimo cahi cuma cakushueka, cihonoua kuija hakutoka, kaha naua
nacimo cahi ca vushueke civahonoua kuneha ku ceke.
23 Nga uoshe uje hali na matuitui evue."
24 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Niungeni vimuli na kuivua, seteko
muhana ikeyo vakamihana neni naua, vuno honi yeni vakamivuezelelako.
25 Uoshe hali naviavingi vakamuvuezelelako, kaha uje kesi, cipue cije cali naco va
kamutambulaco."

Cisimo ca Mbuto ya Kumena

26 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Vumuene vua Njambi vunapu ngue muntu
akuva mbuto mu mavu,
27 cipue vene akosa tulo omo ahinduka vije vimbuto vimena na kukola vutsiki na
mutania, vuno honi katantekeya muvili nakukolelamo.
28 Cakulivanga mavu akahaka cishati, kaha mutue, kaha vinona ku mitue.
29 Vuno honi omo vimbuto vinahi, hajevene uavitejele na mpoko ya kutejesa omuo
ntsimbu ya kuteja yahetele."

Cisimo ca Mbuto ya Musalata
(Mateu13:31;32;34; Luka13:18-19)

30 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Vumuene vua Njambi tukavusetekesa na vika,
cipue cisimo muka tukalikuasesa hali vukevuo?
31 Vunapu ngue nona ya musalata, ije omo vaikuva mu mavu, kaha ikeyo yapua
yaindende cikuma ku vimbuto vioshe via ha mavu.
32 Vuno honi omo vaikuva kaha ikakola na kupua yakama kupulakana viputa vioshe,
kaha ikahaka mintango yakama, ngeci tuzila va muilu vapangelemo mashua mu
cimbembe cayo."
33 Omuo ya visimo viavingi evi, Yesu uahandekele lizi kuli vakevo kuya nomu
muvahaselele kulivuisisa.
34 Kahandekele kuli vakevo kuakuhona cisimo, vuno honi kumukulo uakele naku-
lumbunuina vandongisi vendi viuma voshe.

Yesu Aholuesa Linkimba
(Mateu8:23-27; Luka8:22-25)

35 Ha litangua lije, omo capuile cinguezi, Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi
nguendi, "Tuyeni musinia lia cisali."
36 Kaha omo vasezele civunga vaile nakukovela nendi mu vuato. Kaha na mato eka
akele nendi.

37 Kaha linkimba liakama lia mpunzi liezile, kaha na mankimba aputukile kukovela
mu vuato, kaha na vuato vuaputukile kushula.
38 Vuno honi Yesu uakele kuntongo uakosele tulo oku najendamena ha musato, kaha
vamuhinduile nakuhandeka kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, kuuazivukile nguove tutsa
ndi?”
39 Kaha uahindukile nakutenukila mpunzi, kaha uahandekele ku mankimba
nguendi, “Ciyulo! Holoka!” Kaha mpunzi yaholokele, kaha kuakele kuholoka cakama
kuluu.
40 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika muteua? Kumuesi na lutsililelo ndi?”
41 Kaha vakele na liova, kaha vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, “Iya honi
ou, cipue mpunzi na mankimba vimuivuila?”

5

Yesu Akanguisa Yala ua Vimbembesi Viavipi
(Mateu8:28-34; Luka8:26-39)

1 Yesu na vandongisi vendi vaile musinia lia cisali, ku lifuti lia Ngelasa.
2 Kaha omo uahumine mu vuato, ualiuanene na yala ha vihilo uje uakele na
cimbembesi cacipi,
3 uakele nakukala ha vihilo, kaha na muntu uahi uasele kumukuta, cipue na
malienge,
4 omuo lualuingi vakele nakumukuta na tukunju na malienge, vuno honi uakele
nakuvatuzola malienge na kupokozola tukunju mu vimbazuvuila, kaha naumo uahi
uakele na nzili ya ku muononuesa.
5 Vutsiki na mutania uakele ha vihilo na ha minkinda oku alila, nakulivetuesa ikeye
vavenia na mavue.
6 Kaha omo uamuene Yesu kulahako, uashatukilile kuli ikeye na kumulemesa,
7 kaha ualilile na lizi liakutambeka nguendi, “Vika utonda kuli yange, Yesu, Muna
Njambi ua Helu lia Vioshe? Njilomba mu lizina lia Njambi, keti unjiyandese.”
8 Omuo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Huma muli ou yala, yove cimbembesi
cacipi!”
9 Kaha Yesu ua muihuile nguendi, “Yove iya?” Kaha uamukumbuluile nguendi,
“Yange civunga, omuo tuvavengi.”
10 Kaha vamulombele cikuma linga keti avasheke mu lifuti lije.
11 Nankuma kuakele vutanga vua vangulu vakele na kulia kuje ku munkinda,
12 kaha vije vimbembesi viavipi via mulombele nguavio, “Tushekele kuje ku vutanga
vua vangulu, linga tukakovele muli vakevo.”
13 Kaha uavatavesele. Kaha vije vimbembesi viavipi viamuhumine, kaha vi-
akovelele mu vutanga vua vangulu, nankuma vangulu voshe vapuile makulukazi
avali, kaha vashatukile nakukakovela mu cisali muje muvakanongelele.
14 Vaje tuniungi vateuele, kaha vakalekele vije vivamuene mu nganda na mu cifuti.
Kaha vantu vezile nakumona vije vialingikile.
15 Kaha vezile kuli Yesu, kaha vamuene uje yala uakele na vimbembesi viavipi
natumama kuje, nazala vuino na mana acili anahiluka muli ikeye, yala uje uakele
na vimbembesi viavingi viavipi, kaha vateuele.
16 Kaha vaje vacimuene vahandekele vije vialingiuile kuli uje yala uakele na
vimbembesi viavipi naku vutanga vua vangulu.
17 Kaha vaputukile kulambelela Yesu linga ahume mu cihela cavo.
18 Kaha omo uatondele ku kovela mu vuato, uje yala uakele na mahamba ua lombele
linga akale nendi.

19 Vuno honi ua vianene, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya kuimbo kuli
vavusamba vove, ukavalekese via nakulingila Muene, nomu muanakela nacikeketima
hali yove.”
20 Kaha uaile na kuputuka kuambulula mu Ndikapolisi (kulumbununa vinganda
likumi) viuma vije viamulingilile Yesu. Kaha vantu voshe valikomokelele.

Muna Njailosi uamumbanda na Mpuevo uje uakuatele ku kazaku ka Yesu (Mateu9:18-26; Luka8:41-56)

21 Kaha omo Yesu uajavukile naua mu vuato kuya musinia ya cisali, civunga cakama
ca vantu cakele nendi, kaha uakele kumukulo ya cisali.
22 Kaha umo mukuluntu uamu njivo ya malombelo, lizina liendi ikeye Njailosi, omo
uamuene Yesu uauililile ku viliato viendi,
23 Ua mulambelele nguendi, “Munange ua mpuevo alinakutonda kutsa. Ija uka-
musaleke mavoko ove, linga akanguke na kuyoya.”
24 Kaha uaile nendi. Civunga cakama ca mukavele oku vamutseka.
25 Kaha kuakele mpuevo uakele na kuhita maninga ha miaka likumi naivali,
26 uje uayandele cikuma ku vimbanda, uapihisile viuma vioshe viakele navio, vuno
honi kakangukile, vuno honi mushongo uendi uatualeleho kuya kuintsi cikuma.
27 Kaha omo uovuile lutsimo lua Yesu, uamukavele munima yendi mu civunga na
kumukuata ku kazaku kendi.
28 Omuo uahandekele nguendi, “Nga njikakuata cipue lika ku kazaku kendi kaha
njikakanguka.”
29 Kaha hajevene aje maninga emanene, kaha uovuile mu muvila uendi nguendi
nakanguka ku mushongo uendi.
30 Kaha Yesu uovuile nzili yahumine mu muli ikeye, kaha hajevene uatengulukilile
ku civunga, nakuhandekele nguendi, “Iya nakuata ku kazaku kange?”
31 Kaha vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Unamono civunga cili
nakukutseka vuno honi uhandeka nguove, Iya nanjikuata?”
32 Kaha uatalele talele linga amone uje ualingile eci.
33 Vuno honi uje mpuevo ha kutantekeya cije calingiuile kuli ikeye, uezile kuli Yesu
na liova oku alina kujaja nakuuila ku viliato viendi, na kumulekesa vusunga vuoshe.
34 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Munange ua mpuevo, lutsililelo luove
luakukanguisa, ya mu ciyulo kaha kanguka ku mushongo uove.”
35 Omo te acili nakuhandeka kuezile vantu kuhuma ku njivo ya mu kakuyula vamo
vahandekele nguavo, “Munove ua mpuevo natsi. Vika uyandesela Mulongisi naua?”
36 Vuno honi kahakeleko mangana kuli vije viva handekele, Yesu uahandekele kuli
muka kuyula ua mu njivo ya malombelo nguendi, “Keti uteue, tsiliela lika.”
37 Katavesele muntu uoshe kumukava kuvanga lika Petulu na Tiango na Iuano
munaina ya Tiango.
38 Omo vahetele ku njivo ya muka kuyula ua njivo ya malombelo, uamuene vitanga,
na vantu valila nakukangoka cikuma.
39 Kaha omo uakovelele, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika mukangokela na
kulila? Kanike katsile vuno honi nakosa tulo.”
40 Kaha vamujolele. Kaha uavatuhuisile voshe hambanza, kaha uambatele vaishe
ya muana na vanaye navaje vakele navo, kaha vaile muje muakele uje kanike.
41 Uamukuatele ku livoko nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Talita kumi.” Kulum-
bununa, “Kanike ka mpuevo, njihandeka kuli yove nguange hinduka.”
42 Hajevene uje kanike ka mpuevo uahindukile na kuenda (uakele na miaka likumi
na ivali), kaha voshe valikomokelele.
43 Kaha ua vasinkikile cikuma nguendi, keti kukale cipue umo napande kutantekeya
eci, kaha uavalekele vamuhane viakulia alie.

6

Yesu Vamuviana ku Nazaleta
(Mateu13:53-58; Luka4:16-30)

1 Kaha Yesu uahumine kuje na kuya ku lifuti liendi, na vandongisi vendi va-
mukavele.
2 Kaha ha litangua lia sapalalo uaputukile kulongesa mu njivo ya malombelo,
kaha vavengi vamuivuile valikomokelele, nakuhandeka nguavo, “Ou yala kulihoni
kuanauana evi vioshe? Mana muka vamuhanene ikeye? Vikomouesa muka viali
nakupanga na mavoko endi!
3 Nkuma ou keti ikeye muka kushonga, muna Maliya na muanaye Tiango na Yosefa
na Yundasa na Simoni ndi? Kaha vandumbueni kutuesi navo hano ndi?” Kaha vakevo
vamuvianene.
4 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kananguizi kuvamusingimika mu
cifuti cendi, naku vantu vendi na mu njivo yendi vavenia.”
5 Kaha kalingile vikomoueso viakama kuje, kuvanga lika kusaleka mavoko endi ku
vantu vavandende vaka kuvavala na kuvakanguisa.
6 Kaha ualikomokelele omuo hakuhona lutsiluelo luavo.

Yesu Atuma Vandongisi Likumi na Vavali
(Mateu10:5-15; Luka9:1-6)

Kaha uendanganene mu membo na kulongesa.
7 Kaha uasanene vaje likumi na vavali uaputukile nakuvatuma vaye vali na vavali,
nakuvahana nzili yakama ha vimbembesi viavipi.
8 Uavashikile nguendi “Keti vambate cimo mu vungenzi vuavo kuvanga lika mbueti,
kuakuhona mbolo, cipue njeke, cipue vimbongo mu miva yavo,
9 vuno honi muzale vinkaku keti kuzala vikovelo vivali.”
10 kaha mu njivo yoshe mukovela, “tumamenimo kutuala noho mukahuma mu
cihela cije.
11 Kaha nga cihela coshe cije kuvamitambula na kuviana kumivuilila, omo mukahu-
mamo, litotomoneni likungu lili kuviliato vieni linga vupue vukaleho vueni hali
vakevo!”
12 Kaha vaile nakuambulula nguavo vantu vapande kutenguluka.
13 Kaha vahumisile mahamba vavengi, nakuvuavesa vantu vavengi vaka kuvavala
na mazi nakuvakanguisa.

Kutsa kua Iuano Muka Kumbuitika
(Mateu14:1-12; Luka9:7-9)

14 Omo muene Helonde uevuile nguendi lizina lia Yesu liatsimanene cikuma. Kaha
vamo vahandekele nguavo, “Iuano mukakumbuitika na sanguka kuvatsi, mukemo eyi
nzili ili nakupanga muli ikeye.”
15 Vuno honi vamo vahandekele nguavo, “Ikeye Eliya.” Veka naua nguavo, “Ikeye
kananguizi, ngue ua vamo va vaje tunanguizi va Njambi va laja.”
16 Vuno honi omo Helonde vovuile eci uahandekele nguendi, “Iuano uje njavatuile
mutue nasanguka.”
17 Omuo Helonde uatumine linga vakuate Iuano, na kumukuta na kumutuala
mu kamenga, ualingile eci omuo ya Helondiya, mpuevo ya muanaye Filipu omuo
uamuambatele.
18 Omuo Iuano uahandekele kuli Helonde nguendi, “Keti lishiko kuambata mpuevo
ya muanove.”
19 Kaha Helondiya uakele na citela nendi, kaha uatondele kumutsiha vuno honi
uahonouele,

20 omuo Helonde uateuele Iuano, omuo uatatentekeyele nguendi uapua ua vusunga
na uakulela, kaha ua muniungile muacili. Omo vamuivuile, ualikomokelele mu
mutima uendi, vuno honi cipue ngoco uamutolililile.
21 Halitangua lije liasemukile Helonde ua uavuahesele viakulia vakakuyula na
vakakushika vaje vahumine ku Ngalileya.
22 Kaha kuezile muna Helondiya ua mpuevo na kukina, uavuahelesele Helonde na
vangezi vendi, kaha muene uahandekele kuli uje mumbanda nguendi. “Njilombe
coshe cije utonda, kaha njikakuhanaco.”
23 Kaha ua lisingile kuli ikeye nguendi, “Coshe ulomba kuli yange njikakuhana, cipue
mbazuvuila ya vumuene vuange.”
24 Kaha uaile hambanza, nakuihula vaina nguendi, “Vika njikalomba?” Kaha vaina
vamukumbuilile nguavo, “Lomba mutue ua Iuano mu kakumbuitika.”
25 Hajevene uezile kuli muene nakulomba nguendi, “Njitonda linga unjihane mutue
ua Iuano mukakumbuitika ha lilonga hano vene.”
26 Kaha muene uakele na vusiua vuakama, vuno honi omuo ha kulisinga nguendi
na hali vangenzi vendi, katondele kupokola mezi endi aje ahandekele kuli ikeye.
27 Kaha hajevene muene uatumine lisualale uje mu ka kuniunga kaha ua mushikile
linga anehe mutue ua Iuano. Kaha uaile nakumuteta mutue mukamenga,
28 kaha vanehele mutue mulilonga, nakuhana uje mutue mumbanda, kaha uje
mumbanda uauhanene vaina.
29 Omo vandongisi vendi vacuvuile, vezile nakumbata muvila uendi, nakuutsinda
mucihilo.

Yesu alisa makulukazi atanu (Mateu14:13-21; Luka9:10-17; Iuano6:1-14)

30 Tunganda vahilukile kuli Yesu, na kumulekesa vioshe vivalingile nevi valongesele.
31 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyeni ku cihela calikalietu,
tukahuimeko cindende.” Omuo vavengi vakele na kuija nakuya, kaha kuvauanene
cipue ntsimbu ya kulia.
32 Kaha vakovelele mu vuato nakuya ku cihela cakulishueka kua likaliavo.
33 Nkuma vavengi vavamuene oku valinakuya, kaha naua vavatantekeyele, kaha
vashatukilile kuli ikeye kuhuma ku vinganda vioshe, kaha uavauanene kulutue
luendi.
34 Kaha omo muaile ha ntunda uamuene civunga cakama, kaha uavoviulile
ngozi, muomu vapuile ngue vampanga vakuhona kaniungi, kaha naua uaputukile
kuvalongesa viuma viavingi.
35 Omo kuapuile cinguezi, vandongisi vendi vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo,
“Cino cinapu cihela ca kulishueka naua kuatoko,
36 valeke vaye na kuzenguluka mu cifuti na mu membo vazenguluke linga vakalilan-
dele viakulia vakevo vavenia.”
37 Vuno honi uavakumbuilile nguendi, “Vahaneni viakulia valie.” Kaha vahandekele
kuli ikeye nguavo,
“Tuye nakulanda vimbolo mu vimbongo viakupua vihita vivali ndinali, kaha
tuvahane valie?”
38 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na vimbolo vingahi? Yeni
mukamone.” Kaha omo vaile nakumona, vahandekele nguavo, “Kuli vimbolo vitanu,
na vantsi vavali.”
39 Kaha ua vashikile nguendi, vatumame hamavu ha vishoni muvivunga.
40 Kaha vatumamene hamavu muvivunga, muvihita na mumakumi atanu.
41 Kaha Yesu uambatele vimbolo vitanu na vantsi vavali kaha uatalele kuilu, na
kuvivezikisa, kaha uapazuile vije vimbolo, kaha uahanene vandongisi vendi linga
vahane vantu, kaha uavapangelele vaje vatsi vavali voshe.

42 Kaha voshe valile nakukuta.
43 Vandongisi va Yesu vakunguilile vimbazuvuila via vimbolo na vatsi vije via-
saleleho via kupua mitonga likumi na ivali.
44 Kaha vantu vaje valile vimbolo vapuile vamala makulukazi atanu.

Yesu enda ha mema
(Mateu14:22-33; Iuano6:15-21)
45 Hajevene Yesu ualekele vandongisi vendi linga vakovele mu vuato vaye kulutue luendi kusinia ya Mbetesainda, te ikeye acili na kushandola civunga.
46 Kaha omo uavasezele, uaile ku munkinda nakulombela.
47 Kaha omo kuapuile cinguezi, vuato vuakele hhakati ka cisali kaha uakele likaliendi ha ntunda.
48 Kaha uamuene vandongisi vendi vali mu vukalu vua mpunzi yakele na kuvaluisa. Kaha omo ntsimbu kanda kuce, uezile kuli vakevo, oku hali nakuenda ha mema. Te hali na kuvatuvakana,
49 vuno honi omo vamumuene hali na kuenda ha cisali vasinganiekele nguavo ndumba ya muntu, kaha vatambekele cikuma,
50 Nankuma omo vamumuene, kaha vovuile liova cikuma. Vuno honi hajevene uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuateni mitima, yange, keti muteue.”
51 Kaha uakovelele mu vuato navo kaha na mpunzi ya holokele. Kaha va-
likomokelele cikuma,
52 omuo ku vovuisile via vije vimbolo, omuo vakolesele mitima yavo.

Yesu Akanguisa va Kakuvavala mu Ngenesaleta
(Mateu14:34-36)
53 Kaha omo vajavukile, vahetele ku Ngenesaleta, kaha vakutile vuato ku cikuma.
54 Kaha omo vahumine mu vuato, hajevene vantu vamutantekeyele Yesu,
55 kaha vashatukilile mu vihela vioshe kaha vaputukile kuneha vakakuvavala ha manala avo nakuvatuala kuli kuoshe kuva muivuililile.
56 Kaha kuoshe kuje kuaile, ku membo, na muvinganda cipue mu mafuti, vakosesele vakakuvavala ha manala avo kuje ku mihela yakulandesela, vamulambelelele linga vaje vakakuvavala vamukuate kumukundilo ua kazaku kendi, kaha voshe vaje vakuateleko vakangukile.

7

Vilongesa via Vakukuluila
(Mateu15:1-9)
1 Honi omo Vafaliseo vakungulukile hamo kuli ikeye, na vamo valongisi va mashiko, vaje vahumine ku Yelusalema,
2 vamuene nguavo vamo va vandongisi vendi vali na kulia na mavoko a kuhona kulela, aje akuhona kutana.
3 (Omuo Vafaliseo na Vayunda voshe, kuve kulia kuakuhona kutana ku mavoko, mukuniunga cisemua ca vakuluntu vavo.
4 Kaha omo vahuma ku vihela via kulandesela, kuve kulia kuvanga vavalilelesa vakevo vavenia, kaha kuli visemua viavingi vikuavo vivakaniungu, nge via kukusha vinganja na vindeho na milili.)
5 Kaha Vafaliseo na valongisi va mashiko vehuile Yesu nguavo, “Vika honi vandongisi vove kuve kuyoya kuya na cisemua ca vakuluntu, vuno honi vakali na mavoko akuhona kulela?”
6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Isaya uahandekele muacili ha vunanguizi vuendi hali yeni vaka civembulu nguendi, ngue muje vacisoneka nguavo,
“Vantu ava, vanjilemesa na tunua tuavo,

vuno honi mitima yavo ili kulako nange.
7 Vanjishangazala muangoco,
vilongesa viavo vinapu via vuntu!
8 “Museza lishiko lia Njambi, nakukuatelela kulinga cisemua ca vantu.”
9 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Munasembulula lishiko lia Njambi, linga muniungilemo cisemua ceni!
10 Omuo Mosesa uahandekele nguendi, ‘Singimika isho na noko’, kaha, ‘Uoshe ahandeka via vipi hali ishe cipue vaina, cilivene napande kutsa’,
11 vuno honi muhandeka ngueni, Nga muntu aleka ishe cipue vaina nguendi, ‘Viunanganiala kuli yange inapu Kombani’ (kulumbununa, civanahana kuli Njambi),
12 Kaha ku umutavesa kulinga cili coshe kuli ishe cipue vaina,
13 eci cinapu kuteua lizi lia Njambi mu cisemua ceni cije muakuata. Kaha na viavingi vije mukalingi.”

Viuma vije vilingisa muntu kupua ua kuhona kulela (Mateu15:10-20)

14 Kaha Yesu uasanene vantu linga veje kuli ikeye naua, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njivuilileni, muva voshe, nakuvuisisa.
15 Nacimo cahi cihuma kumbanza ya muntu cije cikovela muli ikeye cije cihonoua kumulelesa, vuno honi viuma vije vihuma muli muntu vikevio vimupuisa linga keti apue uakulela.”
16 Nga uoshe uje hali na matuitui evuilile.
17 Kaha omo uakovelele mu njivo, nakuseza vantu, vandongisi vendi vamuhuile ha cije cisimo.
18 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma neni naua,” kumuesi nakuvuisisa ndi? Nkuma kumumono ngueni, “vioshe vije vikovela mu muntu viakuhuma kumbanza kuviasa kuhona kumulelesa,
19 muomu ku cekukovela mu mutima uendi, vuno honi muzimo liendi, kaha na kutuvakana ndi?” (Nankuma mucifua eci Yesu natavesa viakulia vioshe kupua via kulela.)
20 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vije vikahumu muli muntu vikevio kuviekulelesa muntu.
21 Omuo kuhuma mukati, mu mutima ua muntu, mukahumu visinganieka via vupi, vukoyi, kuiva, kutsiha, vupangala,
22 kuliveya, nakulinga viuma vioshe via vipi, kukuisa, na mesho mesho, cipululu, vungumba, kulihalesa, na vulema.
23 Viuma vioshe evi via vipi vikahuminina mukati, kaha nakupuisa muntu kuhonoua kupua uakulela.”

Kutsiliela kua uje mpuevo (Mateu15:21-28)

24 Kaha Yesu kuhuma kuje uakatukile nakuya ku cihela ca Tile na ku Sindone. Kaha uakovelele mu njivo, cakuhona muntu uoshe kutantekeya, vuno honi kasele kulishueka.
25 Vuno honi hajevene kuakele mpuevo uakele na munendi ua mpuevo uje uakele na cimbembesi cacipi, vovuile via Yesu, kaha uezile kuli ikeye nakuuila ku viliato viendi.
26 Nankuma uje mpuevo uapuile Kangelengu, uasemukilile ku Fonisiya mu Siliya. Kaha ualambelele Yesu linga ahumise lihamba muli munendi.
27 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Eceni vanike vavandende valivange kulia, omuo keti cacili kuambata mbolo ya vanike na kuyashela tutali.”
28 Vuno honi uje mpuevo uamukumbuluile nguendi, “Eyo Muene, cipue vene tutali vaje vavutama muintsi lia mesa valia vije vanasezeho vanike!”

29 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Omuo yakuhandeka ngacije uasa
kuya, lihamba linahumu muli munove.”
30 Kaha uahilukile kuimbo, uauanene kanike nakosa ha muhela, na lihamba
liamuhumu.

Yesu Akanguisa Yala ua Kasenda Matuitui na Kalaka

31 Kaha Yesu uahumine ku cihela ca Tile uahitile mu Sindone na kuya ku cisali ca
Ngalileya, nakuheta mu cihela ca Ndikapolisi (kulumbununa vinganda likumi).
32 Kaha vantu vanehele yala kuli Yesu uje uapuile kasenda matuitui na kalaka, kaha
valambelelele Yesu linga a musaleke mavoko endi.
33 Kaha Yesu uamuhumisile ha civunga ca vantu nakuya nendi kua likaliavo,
uakovelesele minie yendi mu matuitui endi, uajekuile, nakumukuata ha ndaka yendi,
34 kaha Yesu uatalele kuilu, kaha uasisimukile, nakuhandeka kuli ikeye nguendi,
“Efefata,” kulumbununa nguavo, “shokoloka.”
35 Kaha matuitui tui endi ashokolokele, na ndaka yendi yazitukile, kaha uaputukile
kuhandeka muacili.
36 Kaha Yesu uashikile vantu linga keti valekeko cimo umo, vuno honi cipue
uavashikile ngoco ambahoni vatualeleleho kuambulula.
37 Kaha vantu vakomokele cikuma nakuhandeka nguavo, “Nalingi viuma vioshe
muacili, cipue tusenda matuitui tui vovua na tuveveve vahandeka.”

8

Yesu Alisa makulukazi Auana a Vantu (Mateu15:32-39)

1 Ha matangua aje, omo civunga cakama naua cakungulukile, kaha vahonouele
viakulia, Yesu uasanene vandongisi vendi, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
2 “Njivua ngozi ha civunga eci, omuo vanakala nange honi matangua atatu,
kuakuhona kulia,
3 kaha nga njivaleka nguange vaye na njala ku membo avo, vasa kulezumukila mu
ngila, omuo vamo vanahumu kulahako.”
4 Kaha vandongisi vendi vamukumbuluile nguavo, “Iya asa kulisa vantu ava na
mbolo muno mu mpambo?”
5 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muli na vimbolo vingahi?” Vahan-
dekele nguavo,
“Vitanu na vivali.”
6 Kaha uashikile civunga linga vatumame ha mavu, kaha uambatele vimbolo vitanu
na vivali, kaha uatsatselelele na kuvipazula kaha uahanene vandongisi vendi linga
vahane vaje vantu, kaha vahanene civunga.
7 Kaha vakele na vantsi vavandende, kaha hanima ya kuvavezikisa, uashikile naua
linga avahanevo.
8 Kaha valile, nakukuta, kaha vakunguluile vije vimbazuvuila vivasezeleho, viapuile
mitonga itanu na ivali yakushula.
9 Voshe vantu vapuile nge makulukazi auana.
10 Kaha uavalekele linga vaye, kaha hajevene uakovelele mu vuato na vandongisi
vendi, kaha vaile ku cihela ca Ndalamanuta.

Vafaliseo Valomba Citantekeyeso (Mateu16:1-4)

11 Vafaliseo vezile kuli Yesu nakuputuka kulinga nendi vimpata, vatondele ikeye
linga avalingile citantekeyeso cakuhuma muilu, linga vamueseke.

12 Kaha Yesu ualisisumuine mu Cimbembesi cendi, nakuhandeka nguendi, “Omuo
vika vantu va cisemua cino vatondela citantekeyeso? Muavusunga, njihandeka kuli
yeni nguange, na cimo cahi citantekeyeso cikalingiua ku cisemua cino.”
13 Kaha uavasezele, uakovelele mu vuato nakuya musinia lia cisali.

Cimbaluila ca Vafaliseo na Helonde (Mateu16:5-12)

14 Kaha vasuvile kuambata vimbolo, kaha vakele lika na mbolo imo lika mu vuato.
15 Kaha Yesu uavananguile nguendi, “Liniungeni, nakuzangama ku cimbaluila ca
Vafaliseo na cimbaluila ca Helonde.”
16 Kaha vakele nakuhandeka kuli umo na mukuavo nguavo, “Kutuesi na mbolo.”
17 Kaha omo Yesu uacitantekeyele, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika muhan-
dekela ngueni kumuesi na vimbolo? Ku muatantekeyele cipue kuivuisisa ndi? Nkuma
vati mitima yeni inakolo?
18 Muli na mesho vuno honi nkuma kumumono, muli na matuitui nkuma kumuvu
indi? Nkuma naua ku muanuka ndi?
19 Omo njapazuile vimbolo vitanu via kulisa vantu makulukazi atanu, muakungu-
luile mitonga ya kushula ya vimbazuvuila vingahi?”
Vakumbuluile nguavo “Likumi na ivali.”
20 “Kaha naua omo njapazuile vimbolo vitanu na vivali via kulisa vantu vakupua
makulukazi auana, muakunguluile mitonga ya kushula ya vimbazuvuila ingahi?”
Kaha vamukumbuluile nguavo, “Itanu na ivali.”
21 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma naku ntsimbu ino hanga ku
muvuisisa?”

Yesu Akanguisa Yala ua Kapuputua ku Mbetesainda

22 Kaha vaile ku Mbetesainda. Kaha vantu vamo vanehele muntu umo kuli Yesu uje
uapuile kapuputua, vambelelele Yesu linga amukuate.
23 Kaha Yesu uakuatele uje yala ua kapuputua ku livoko, kaha ua muhumisile
hembo, kaha omo ua mujekuila malenzi ha mesho endi kaha uamusalekele mavoko
endi, kaha ua muihuile nguendi, “Ulinakumona cimo?”
24 Kaha uje yala uatalele kuilu nakuhandeka nguendi, “Njimona vantu, vuno honi
valinakumoneka ngue miti ili na kuenda.”
25 Kaha naua uamusalekele mavoko endi ha mesho endi, kaha ua mutalele sui kaha
uakangukile, kaha uamuene vioshe muacili.
26 Kaha uamulekele aye kuimbo liavo, uamulekele nguendi, “Keti ukovele cipue
muimbo.”

Petulu Atava ngeci Yesu ikeye Uakuvuavesa (Mateu16:13-20; Luka9:18-21)

27 Kaha Yesu uatualeleho kuya na vandongisi vendi, ku membo a Sesiliya Filipu,
kaha omo vaile mu ngila Yesu uehuile vandongisi vendi nguendi, “Vantu vahandeka
nguavo Yange iya?”
28 Kaha vamulekele nguavo, “Vamo vahandeka nguavo yove Iuano Muka kum-
buitika, vamo naua nguavo yove Eliya, vamo nguavo yove umo ua vaje tunanguizi
va Njambi.”
29 Kaha uavehuile nguendi, “Vuno honi yeni munjisana ngueni yange iya?” Petulu
uamukumbuilile nguendi, “Yove Kilistu.”
30 Kaha uavashikile nguendi keti valekeko cipue umo muntu hali ikeye.

Yesu Ahandeka ha Tuyando tuendi na ha Kutsa kuendi (Mateu16:21-28; Luka9:22-27)

31 Kaha uaputukile ku valongesa nguendi Muna Muntu napanda kuyanda mu viuma viavingi, nakumuviana kuli vakuluntu na kuli tusasendote vakama na kuli valongisi va mashiko, na kumutsiha, kaha hanima ya matangua atatu akasanguka naua.
32 Uavalumbunuine eci muacili kuli vakevo. Kaha Petulu uamutualele kuali kaliavo nakuputuka kumutenukila.
33 Vuno honi omo uatengulukile nakumona vandongisi vendi, uatenukilile Petulu, nakuhandeka nguendi, “Hita kunima yange Satana! Omuo kuuesi kumutambela ua Njambi, vuno honi uli kumutambela ua vantu.”
34 Kaha Yesu uasanene civunga ca vantu hamo na vandongisi vendi linga veje kuli ikeye, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga kuli uoshe atonda kunjikava, napande kuliviana ikeye vavenia kaha ambate cilindakano cendi na kunjikava.
35 Omuo uoshe uje ayoyesa muono uendi akauzimbalesa, kaha uoshe azimbalesa muono uendi omuo yange na muzimbu uacili aka uyoyesa.
36 Cikuasa vika kuli muntu kuli kunguilila cifuti coshe na kuzimbalesa muono uendi?
37 Cuma cika muntu asa kuhingisa mu muono uendi?
38 Omuo uoshe uje anjivuila shuamua, na mezi ange mu cisemua cino ca vupangala na vupi, na Muna Muntu naua akamiuvuila shuamua, omo akeja mu vumpau vua Ishe na tungelo va kulela.”

9

1 Kaha uatualeleleho kuhandeka nguendi, “Cilivene, njimileka nguange, kuli vamo vanemana hano kuvakamono kutsa kuvanga noho vanamono vumuene vua Njambi mu vuija na nzili.”

Kulimpuka kua Yesu
(Mateu17:1-13; Luka9:28-36)

2 Hanima ya matangua atanu na limo Yesu uambatele Petulu na Iuano na Tiango kaha vaile ku munkinda ualaha kua likaliavo, kaha Yesu uahimpukile ha mesho avo,
3 kaha na vuzalo vuendi vua viazimine, nakutoka cikuma, kaha naumo uahi ha mavu uasele ku vukusha.
4 Hhakati kavo kuasholokele Eliya na Mosesa, kaha vakele na kuhandeka na Yesu.
5 Kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene, muacili tuli hano, tutunge vinjivo vitatu, imo yove kaha ikuavo ya Mosesa na ikuavo ya Eliya.”
6 Omuo katantekeyele viakele nakuhandeka, omuo vateuele cikuma.
7 Kaha mashelua avafuikile, na lizi lia huminine mu lishelua ngualio, “Ou ikeye Munange injazanga, muivuilileni.”
8 Kaha hajevene omo vatalele kuvamuene cipue umo kuvanga Yesu lika.
9 Kaha omo vakele nakusikumuka kuhuma ku munkinda, uavashikile linga keti valekeko cipue umo ha viuma vije vamuene, kuvanga noho Muna Muntu akasanguka ku vatsi.
10 Kaha valiniungilile evi vimpande vakevo vavenia, nakulihuozola nguavo kusanguka ku vatsi cilumbununa vika.
11 Kaha vamuihuile nguavo, “Omuo vika valongisi va mashiko vahandeka nguavo Eliya napande kulivanga kuija?”
12 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eliya alivanga kuija nakuhiluisa viuma vioshe evi, nkuma vacisoneka vati hali Muna Muntu, nguavo napande kuyanda mu viuma viavingi na kumuviana ndi?
13 Vuno honi njimileka nguange Eliya neja laja, kaha vamulingile muoshe muvatondelele, nge omuo vanacisoneke hali ikeye.”

Yesu Akanguisa Kanike ua Yala ua Cimbembesi Cacipi
(Mateu17:14-21; Luka9:37-43a)

14 Kaha omo vezile kuli vandongisi vakuavo, vamuene civunga cakama cavazenguluka, kaha na valongisi va lishiko vakele nakulinga vimpata navo.
15 Kaha hajevene omo civunga coshe ca mumuene calikomokelele kaha vaile kuli ikeye nakumumeneka.
16 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vika mulinakuhandeka navo?”
17 Kaha umo uavaje va civunga uamukumbuluile nguendi, “Mulongisi, njinaneha munange ua yala kuli yove, omo hali na cimbembesi ca vuveveve,
18 kaha oshe hacimu uanena cimbembesi cacipi, kaha cimuuisila ha mavu, kaha a huma lifulu ku kanua na kulishumanga ku mazo kaha ominina ngoo, kaha njehuile vandongisi vove linga vacihumise, vuno honi vacihonouele kucihumisa.”
19 Kaha uakumbuluile nguendi, “Ho yeni cisemua cakuhona lutsilielo, njikakala neni ha ntsimbu yakupua hali? Vintsimbu vingahi honi njinapande kuyanda neni? Munehe kuli yange!”
20 Kaha vamunehele kuli ikeye, kaha omo cimbembesi cacipi camuene Yesu, hajevene capindisile uje kanike ua yala, kaha uauililile ha mavu nakulialumuna, nakuhuma lifulu ku kanua.
21 Kaha Yesu uehuile ishe nguendi, “Ntsimbu yakupua hali uaputukile?”
“Kaha uahandekele nguendi, kuputuka ku vuanike vuendi.”
22 “Kaha lualuingi cimbembesi cacipi cikamuuisila mu tuhia na mu mema, linga cimunongese, vuno honi nga ulingaho cimo, tuivuileko ngozi nakutukuasa.”
23 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga uasa! Viuma vioshe vinapu via viasi kuli uje atsiliela.”
24 Kaha hajevene ishe ya uje kanike uatambekele na kuhandeka nguendi, “Njitsilielia, njikuase yange uakuhona lutsilielo!”
25 Kaha omo Yesu uamuene civunga cilinakuija hamo nakushatuka, kaha uatenukilile cije cimbembesi cacipi nakuhandeka kuli cikeco nguendi, “Yove cimbembesi cavuveve navusenda matuitui, njikushika, huma muli ikeye, kaha keti ukamuhilukile naua.”
26 Hanima yakutambeka nakumualumuisa muakuteuesa, kaha camuhumine, kaha uje kanike ua lezumukile, kaha vavengi vasinganiekele nguavo, “Natsi.”
27 Kaha Yesu uamukuatele ku livoko na kumukatula kaha uakatukile.
28 Kaha omo uakovelele mu njivo, vandongisi vendi vamuihuile ku vushueka nguavo, “Vika honi tuahonouelele ku cihumisa?”
29 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Cifua ca cimbembesi eci kucasa kuhuma lika kuvanga na lilombelo lika.”

Yesu Ahandeka naua ha Kutsa Kuendi
(Mateu17:22-23; Luka9:4b-45)

30 Vahumine kuje kaha vatualeleleleho noho vahitile mu Ngalileya. Kaha Yesu katondele muntu umo linga atantekeyele kuje kuvaya,
31 omuo uakele nakulongesa vandongisi vendi nguendi, “Muna Muntu vakamuhana mu mavoko a vantu, kaha vakamutsiha, kaha nga vanamutsihi, hanimama ya matangua atatu a kasanguka.”
32 Vuno honi kuvevuisisile viahandekele, kaha vateuele kumuihula.

Iya Uakama Cikuma?
(Mateu18:1-5; Luka9:46-48)

33 Kaha vezile ku Kapenauma, omo uakele mu njivo uavehuile nguendi, “Vika munakala nakuhandeka mu ngila?”
34 Vuno honi vaholokele, omuo mu ngila vahandekele nguavo iya uakama cikuma.

35 Kaha uatumamene nakusana vaje likumi na vavali, kaha uahandekele kuli vakevo
nguendi, “Nga uoshe atonda kupua uakulivanga, apue uakumanusuilila ku voshe na
kupua ngamba ua voshe.”
36 Kaha uambatate kanike, nakumuhaka mukati kavo, kaha uamuambatele mu
mavoko endi, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
37 “Uoshe uje atambula kanike uamundende mu lizina liange natambula yange, kaha
uoshe uje atambula yange, katambuile yange vuno honi uje uanjitumine.”

Uoshe uje Katuluisa Alihamo Netu
(Luka9:49-50)

38 Kaha Iuano uahandekele kuli Yesu nguendi, “Mulongisi, tuamuene yala ahumisa
mahamba mu lizina liove, kaha tuamuvindikile, omuo keti umo uetu.”
39 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti mumuvindike,” naumo
uahi alinga vipangi viakukomouesa mu lizina liange uje muka ntsimbu naua ase
kuhandeka via vipi hali yange.
40 Omo uoshe katuluisa napu uetu.
41 Cilivene njimileka nguange, uoshe amihana nganja ya mema akunua omuo muli
na lizina lia Kilistu, kakahonoua kuuana vuana vuendi.

Vieseko via Kutuala Kukutsa
(Mateu18:6-9; Luka17:1-2)

42 “Uoshe alingisa vanike vavandende vaje vanatsiliela muli yange kulinga vupi,
cacili nge muntu uanga cije vamukutile livue liakama liakulolela vunga mu ntsingo
yendi nakumumbila mu mema a kalunga.
43 Kaha nga livoko liove likulingisa linga ulinge vupi, litete, cacili kuli yove kukovela
mu muono na livoko limo kupulakana kukovela na mavoko avali aje akutuala ku
ngehena, ku tuhia tuakuhona kuhua.
44 Muje mavuno amuo ke kutsa, na tuhia tuamuo kutue kuzima.
45 Kaha nga ciliato cove cikulingisa linga ulinge vupi citeteko, cacili kuli yove
kukovela mu muono na vusualonda kupulakana kukovela na viliato vivali nakukum-
bila mu ngehena.
46 Muje mavuno amuo ke kutsa, na tuhia tuamuo kutue kuzima.
47 Kaha nga lisho liove likulingisa linga ulinge vupi, lihumisemo, cacili kuli yove
kukovela mu vumuene vua Njambi na lisho limo kupulakana na mesho avali
nakukumbila mungehen,
48 kuje mavuno vavo kuve kutsa, na tuhia kutue kuzima.
49 “Muntu uoshe vakamujelesa na muongua mu tuhia.
50 “Muongua uacili, vuno honi nga muongua uashamuka, ukapua vati naua
muongua?
“Pueni muongua yeni vavenia, kaha kaleni na ciyulo yeni vavenia.”

10

Yesu Alongesa ha Kutsiha vulo
(Mateu19:1-12; Luka16:18)

1 Kaha uahumine kuje nakuya kucihela ca ku Yundeya na kutuvakana Yondao,
kaha vivunga via kungulukile kuli ikeye naua, kaha naua, kuya ku kapandi kendi,
uavalongesele.
2 Kaha Vafaliseo vezile nakumueseka kaha vamuihuile nguavo, “Capua lishiko yala
kulukulula mpuevo yendi?”
3 Kaha uavakumbuilile nguendi, “Mosesa ua mishikile vati?”

4 Kaha vahandekele nguavo, “Mosesa uatavesele yala kusoneka mukanda uakulukula, nakumulekesa linga aye kuimbo liavo.”
5 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Hakukola ca mitima yeni mukemo muasonekelele eli lishiko.
6 Vuno honi hume hakuputuka ca kutanga, ‘Njambi uatangele yala na mpuevo.’
7 Omuo ha cuma eci yala akaseza ishe na naye na kukali pandakana na mpuevo yendi,
8 kaha vaje vavali vakapua muvila umo.
9 Kaha cije Njambi napandakana, naumo uahi napande kucizitula.”
10 Kaha omo vakele mu njivo vandongisi va Yesu vamuihuile naua a cimpande eci.
11 Kaha uahandekele nguendi, “Uoshe alukulula mpuevo yendi nakuambata ueka, alinga vupangala,
12 kaha nga mpuevo alukulula yaliendi nakukashomboka kuueka, kaha nalingi vupangala.”

Yesu avezikisa vanike vomo vavandende (Mateu19:13-14; Luka18:15-17)

13 Kaha vakele nakuneha vanike kuli Yesu, linga a vakuate kaha vandongisi vendi vavatenukilile.
14 Kaha omo Yesu uacimuene ualuvalele, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eceni vanike vavandende veje kuli yange, keti muvavindike, omuo vumuene vua Njambi vunapu vuavo.
15 Cilivene, njihandeka kuli yeni, uoshe katambula vumuene vua Njambi ngue kanike uamundende ka kavukovela.”
16 Kaha uavambatele mu mavoko endi na kuvavezikisa, nakuvakambeka mavoko endi hali vakevo.

Yala uakufuka (Mateu19:16-30; Luka18:18-30)

17 Kaha omo Yesu uakele nakuya mu vungenzi vuendi, yala uashatukile na kuija na kutsikama mavuli kuli ikeye, na kumuihula nguendi, “Mulongisi uacili, njilinge vati linga njikasuane vumuene vua muono ua yaye?”
18 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika unjitumbuila nguove njiuacili? Naumo uahi uacili kuvanga Njambi lika liendi.
19 Uatantekeya mashiko, ‘Keti utsihe, Keti ulinge vupangala, Keti uive, Keti uhane vukaleho vua makuli, Keti ukuise, Singimika isho na vanoko.’ ”
20 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Mulongisi, vioshe evi njaviniungu hume ku vuanike vuange.”
21 Kaha Yesu omo uamutalele kaha uamuzangele, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uahono cuma cimo, ya, ukalandese viuli navio, uhane vihutu, kaha ukapua na vufuko muilu, kaha ija, linga unjikave.”
22 Omuo uevuile evi uakotamesele cihanga cendi, kaha uaile na vusiua, omuo uakele navufuko vuavuingi.
23 Kaha Yesu uatalele talele, kaha uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Capua cacikalu kuli vaje vakakufuka kukovela mu vumuene vua Njambi!”
24 Kaha vandongisi vendi vakomokele ha mezi endi. Vuno honi Yesu uahandekele kui vakevo naua nguendi, “Vanike, cacikalu vati kukovela mu vumuene vua Njambi!
25 Cacasi kamelu kukovela mulisho lia nguya kupulakana mukakufuka kukovela mu vumuene vua Njambi.”
26 Kaha valikomokele cikuma, kaha vahandekele kuli vakevo nguavo, “Iya honi vakamusambesa?”

27 Yesu uavatalele kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ku vantu cacikalu,
vononi keti kuli Njambi, omuo viuma vioshe viaviasi kuli Njambi.”
28 Petulu uaputukile kuhandekele kuli ikeye nguendi, “Tala, tuaseze viuma vioshe
nakukukava.”
29 Yesu uahandekele nguendi, “Cilivene,” njimileka nguange, “naumo uahi naseze
njivo cipue vandumbueni cipue vamuanetu cipue vaina cipue vaishe cipue vanike na
mavu, natuyando, omuo yange na muzimbu uacili,
30 iya kakatambula cihita muntsimbu ino, vinjivo navandumbu na vamuanetu na
vananetu na vanike na mavu, na tuyando, na mu miaka ikeja ya muono ua yaye.
31 Vuno honi vavengi vaje vali kulutue va kapua kunima, kaha vakunima vakapua
kulutue.”

Yesu Ahandeka Ntsimbu ya Mucitatu ha Kutsa cendi (Mateu20:17-19; Luka18:31-34)

32 Kaha vakele nakuya mungila, kukanduka ku Yelusalema, kaha Yesu uakele na
kuvatuamenena kulutue, kaha vakomokele, navaje vamukavele vovuile liova. Kaha
vambatele naua vaje likumi na vavali, uaputukile kuvaleka vije vikalingiua kuli ikeye.
33 Nguendi, “Taleni, tulinakukanduka ku Yelusalema, kaha muna Njambi vaka-
muhana kuli vakuluntu va tutasesondote na valongisi va mashiko kaha vakamuhisa
nakumutuala kukutsa, nakumuhana kuli vaje keti vaje Vayunda,
34 kaha vakamushendumuna, na kumujekuila malanzi, nakumupupa, nakumutsiha
kaha hanima ya matangua atatu akasanguka.”

Cihula ca Tiango na Iuano (Mateu20:20-28)

35 Kaha Tiango na Iuano, vana va Zembendeo, vezile kuli ikeye, kaha vahandekele
kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, tutonda utulingile vioshe tutonda kuli yove.”
36 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika vimutonda kuli yange kumilingila?”
37 Kaha vahandekele kuli ikeye nguendi, “Tutavese linga tutumame, umo ku livoko
liove liacilio mukuavo kulia cimoshue, mu vumpau.”
38 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, “Kumuatantekeyele vimuhulisa. Muhasa
kunua nganja ije njinua, cipue kumimbuitika mu cimbuitikilo civanjimbuitikile naco?”
39 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuhasa.” Kaha Yesu uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Nganja ije njinua neni mukainua, na cimbuitikilo ci vananjimbuitika
naco, cikeco vakamimbuitika naco,
40 vuno honi kutumama ku livoko liange lia cilio cipue lia cimuoshe keti yange
kutava, vuno honi viavaje vanavuaheselele.”
41 Kaha omo vaje vandongisi likumi vevuile eci, valuvalelele Tiango na Iuano.
42 Kaha Yesu ua vasanene vaije kuli ikeye kaha uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Muatantekeya ngueni vaje vanapandele kuyula vaje keti Vayunda valiyongola nguavo
vali na nzili hali vantu vavo, kaha naua vantuama vavo vali na nzili yakama hali
vakevo.
43 Vuno honi ku cikafu ngoco hhakati keni, vuno honi uoshe atonda mukuluntu
hhakati keni napande kupua ndungo yeni muvoshe.
44 Kaha naua uoshe atonda kupua ua kulivanga hhakati keni napande kupua ndungo
ua voshe.
45 Omuo Muna Muntu kezile mukumupangela vuno honi mukupanga, nakuhana
muono uendi linga apatule vantu vavengi.”

Yesu atonesa mesho a kapuputua Mbatimeo (Mateu20:29-34; Luka18:35-43)

46 Kaha vahetele ku Yeliko, kaha omo uakele nakuhuma mu Yeliko na vandongisi
vendi na civunga cakama ca vantu, Mbatimeo, uje kapuputua mukakulomba, muna
Timeo, uatumamene kumukulo ua ngila.
47 Kaha omo vovuile nguavo Yesu uaku Nazaleta, uaputukile kutambeka nguendi,
“Yesu Muna Ndaviti, njivuileko ngozi!”
48 Kaha vantu vavengi vamuvindikile, vamulekele nguavo aholoke, vuno honi
uatambekele cikuma nguendi, “Muna Ndaviti, njivuileko ngozi!”
49 Kaha Yesu uemanene kaha uahandekele nguendi, “Musaneni.” Kaha vasanene
uje kapuputua, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Kuata mutima, katuka,
alinakukusana.”
50 Kaha uombilile vuzalo vuendi kaha uemanene nakuya kuli Yesu.
51 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vika utonda kuli yange linga
njikulingile?”
Kaha uje yala uakapuputua uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, njitonda
njimone.”
52 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya, lutsililelo luove lua kukanguisa.”
Kaha hajevene uatonene kaha uaputukile na kumukava.

11

Yesu Akovela na Vumpau mu Yelusalema (Mateu21:1-11; Luka19:28-40; Iuano12:12-19)

1 Kaha omo vatondele kuheta kuyehi na Yelusalema, ku Mbetafanje na Mbeteniya,
ku munkinda ua Oliveta, uatumine vandongisi vendi vavali,
2 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni ku limbo lije lili ku kulutue
lueni, kaha omo mu kakovelamo mukauana muna cimulu ivanakutu, uje kanda
vacimulondeho laja, kaha muzituleni mumunehe kuno.
3 Nga umo ahandeka kuli yeni nguendi, ‘Vika mulingila eci?’ handekeni ngueni,
‘Muene alina kumutonda kaha tumuhiluisako naua ololo.’ ”
4 Kaha vaile, nakuuana muna cimulu vanamukutilila ku cikolo mu ngila, kaha
vamuzituile.
5 Kaha vaje vemanene kuje vahandekele kuli vakevo nguavo, “Vika mulinga kuli ou
muna cimulu?”
6 Kaha vavalekele muje muavalekelele Yesu, kaha vavecelele vaile nendi.
7 Kaha vanehele uje muna cimulu kuli Yesu, kaha vajalele vuzalo vuavo hali uje
muna cimulu, kaha ua tumameneho.
8 Kaha vavengi vajalele vintanga viavo mungila, vamo vajalele maputa a mintango
ije vatetele kumehia avo.
9 Kaha vaje vakele kulutue navaje vakele nakukavangeya munima vakele nakutam-
beka nguavo, “Hosana! Uakukuisula uje eja mu lizina lia Muene!
10 Vuakukuisula vumuene vua tatetu Ndaviti vuje vuli nakuija! Hosana ua muilu
mulahako!”
11 Kaha uakovelele mu Yelusalema, nakukakovela mu njivo ya Njambi, kaha omo
uatalele talele ku vioshe, kaha omo naua tele kuatoko laja, kaha uaile ku Mbeteniya
hamo na vandongisi vendi likumi na vavali.

Yesu Asinga Muti ua Mukuyu (Mateu21:18-19)

12 Liamukuavo, omo uahumine ku Mbeteniya, kaha Yesu uatsile njala.
13 Kaha uamuene muti ua mukuyu uje uakele kulahako uje uakele na maputa, kaha
uaileko nguendi hamo akauanako vushuka. Omo uahetele kuli ukeuo, kauaneneko
vushuka vuno honi maputa lika, omuo kuyapuile ntsimbu ya vushuka.

14 Kaha uahandekele kuli ukeuo nguendi, “Naumo uahi muntu akalia vushuka
kuhuma kuli yove naua.” Kaha vandongisi vendi vovuileko.

Yesu Avuahesa Njivo ya Njambi
(Mateu21:12-17; Luka19:45-48; Iuano2:13-22)

15 Kaha vahetele ku Yelusalema nakukovela mu Njivo ya Njambi kaha uaputukile
kusheka vaje vakele na kulandesa na kulandulula mu Njivo ya Njambi, kaha
uafulumikile vimesa via vaje vakele na kulandulula vimbongo na vituamo via vaje
vakele na kulandesa mavembe.
16 Kaha katavesele naumo kuambata cuma mu Njivo ya Njambi.
17 Kaha uavalongesele, nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Nkuma ku vacisonekele
nguavo, ‘Njivo yange ikapua Njivo ya malombelo ya vakamafuti oshe’? Vuno honi
muaipuisa muhela ua vezi.”
18 Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi a mashiko vacuvuile
kaha vatondele ngila ya kumutsihilamo, omuo vamuteuele, omuo civunga coshe
cakomokele ha vilongesa viendi.
19 Kaha omo cinguezi cahetele va humine mu nganda.

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mateu21:20-22)

20 Kaha omo vahitile cimene, vamuene uje muti ua mukuyu unomu naku mizi.
21 Kaha Petulu uavulukile kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, tala! Uje
muti ua mukuyu ua singile unomu.”
22 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Kaleni na lutsililelo muli Njambi.
23 Cilivene njimileka nguange, uoshe ahandeka kuli ou munkinda nguendi, ‘Katuka
uliumbile mu mema a kalunga,’ kaha nga kalingi vimpata mu mutima uendi, vuno
honi atsiliela nguendi vioshe ahandeka vikalingika, vaka mu lingila vio.
24 Nankuma njimileka nguange, vioshe mulomba mu lilombelo, tsilieleni ngueni
muavitambula laja, kaha cikapua ceni.
25 Kaha ha ntsimbu yoshe uimana nakulombela, konekela mukueni nga uli nacimo
nendi, linga ishueni ali muilu akamikonekele ku milonga yeni.
26 Vuno honi nga kumukonekela, kaha na ishueni ua muilu kakamikonekela ku
milonga yeni.”

Cihula ca ha Nzili Yakama ya Yesu
(Mateu21:23-27; Luka20:1-8)

27 Kaha vezile naua ku Yelusalema. Kaha omo uakele nakuenda mu njivo ya Njambi,
tusasendote vakama, navalongisi va mezi a mashiko, na vakuluntu vezile kuli ikeye,
28 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nzili yakama muka uli na kulikuasesa
hakulinga viuma evi, cipue iya uakuhanene nzili yakama linga ulinge evi?”
29 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njimihula cihula, kaha munjikumbulule,
kaha njimileka ha nzili yakama njili nakulikuasesa hakulinga evi viuma.
30 Cimbuitiko ca Iuano cahumine muilu indi ku vantu? Njikumbululeni.”
31 Kaha valingile vimpata umo na mukuavo nguavo, “Nga tuhandeka nguetu,
‘Cakuhuminine muilu,’ kaha ahandeka nguendi, ‘Vika honi muateuele ku mutsiliela?’
32 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, ‘Cahuminine ku vantu’?” Vateuele vantu, omuo
voshe vatantekeyele nguavo Iuano uapuile kananguizi ua vusunga.
33 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, “Kututantekeya.”
Kaha Yesu uavakumbuilile nguendi, “Kunjimileke nzili yakama njilinakuli kuasesa
kulinga viuma evi.”

12

Cisimo ca Vaka Kupanga mu Citungu ca Mikolovozi ya Vushuka vua Viniu (Mateu21:23-46; Luka20:9-19)

1 Kaha uaputukile kuhandeka kuli vakevo mu visimo nguendio, “Yala uakunine
citungu ca mikolovozi, kaha uazinguisileko cipatanga, kaha uahindile cina ca kuka-
muinamo viniu, kaha naua uatungile kaposhi, nakusezela vaka kupanga, kaha uaile
ku lifuti lieka.
2 Kaha omo ntsimbu yakuteja yahetele, uatumine ngamba kuli vaka kupanga, linga
vambate vushuka mu citungu ca mikolovozi.
3 Kaha vamukuatele na kumupupa, na kumusheka mavoko voko.
4 Kaha naua uatumine mukuavo ngamba, kaha vamuvetuesele ku mutue, naku-
mulinga muashuamua.
5 Kaha uatumine mukuavo, kaha naua vamutsihile, navakuavo naua vavalingile
muje vene, vamo vavapupangele vamo vava tsihile.
6 Kaha kuasalele umo, muana ua yala yazangele, ha mamanusuilo uamutumine kuli
vakevo, nakuvalekesa nguendi, ‘Vakasingimika munange.’
7 Vuno honi vaje vaka kupanga vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, ‘Ou ikeye
muna vavenia citungu, ijeni, tumutsihe, kaha vufuko vupua vuetu.’
8 Kaha vamukuatele nakumutsiha, nakumumbila kusinia lia citungu.”
9 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vika honi, viakalinga vavenia citungu ca
mikolovozi?” Kaha vamukumbuluile nguavo, “Akeja nakutsiha vaka kupanga,
nakuhana citungu ca mikolovozi ku veka.”
10 Ku muatandele evi visoneka?
“ ‘Livue lije vaka kutunga vavianene
likelio linapu lia seho kuli voshe,
11 eci cikeco calingile Muene,
kaha cinapu cakukomokesa kuli yetu.’ ”
12 Kaha vesekele linga vamukute, vuno honi vateuele civunga ca vantu, omuo
vasinganiekele nguavo nahandeka cisimo eci kuluisa vakevo, kaha vamusezele na
kuya.

Cihula ca ha Kufueta Lisimu (Mateu22:15-22; Luka20:20-26)

13 Kaha vatumine vamo Vafaliseo na vaka mpunga ya Helonde, kuli Yesu linga
vamukuate kuya nomu muahandekela.
14 Kaha vezile nakuhandeka kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, tuatantekeya nguetu
uapua ua vusunga, omuo kuesi kutala hali muntu cipue uapua ua vulemu cipue kuahi
kuuesi kulipesa ha muntu ha viyongola via muntu, kuuesi kutala hacituamo ca muntu,
kaha naua ukalongesa via vusunga via Njambi. Capandemo kufueta lisimu kuli Sezale,
indi kuahi?”
15 Tuvafuete indi, keti tuvafuete? Vuno honi Yesu hakumona visinganieka via
vipi, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika munjesekela? Njineheleni mbongo ya
muuaya uaya, njiyitale.”
16 Vanehele ije mbongo ya muuaya uaya. Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Cihanga ceya eci ciliho na lizina lieya liliho?”
Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Via Sezale.”
17 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Haneni Kasezale viakundama kuli
Kasezale, na kuli Njambi viakundama kuli Njambi.”
Kaha voshe vakomokele hali ikeye.

Cihula ca ha Vulo ca Kusanguka ku Vatsi (Mateu22:23-33; Luka20:27-40)

18 Kaha Vasanduki vezile kuli ikeye, vaje vakahandeka nguavo kukuesi kusanguka
ku vatsi, kaha vamuhuile cihula nguavo,
19 “Mulongisi, Mosesa uatusonekelele nguendi, ‘Nga muanaye atsa kaha naseze
mpuevo, vuno honi kasezele muana, uje yala napande kuambata uje mpuevo, linga
asemeneko vana vaje vanapandele kusemenako ikeye.’
20 Mulizimo liavo vapuile vatanu na vavali, uakulivanga uambatele mpuevo, kaha
omo uatsile kasezele vana,
21 Kaha ua mucivali ua muambatele, kaha nendi naua uatsile, kasezele vana, na ua
mucitatu naikeye naua cifua cimo,
22 kaha voshe kuvasezele vana. Kumamanuisilo uje mpue vo uatsile.
23 Hakusanguka uje mpuevo a kapua ueya? Vaje vatanu na vavali voshe uapuile
mpuevo yavo.”
24 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma ku muatantekeye ngueni
muapihisa, omuo kumutantekeya visoneka cipue nzili ya Njambi?
25 Omo vakahinduka ku vatsi, ku vakambata cipue kushuombuesa, vuno honi
vakapua ngue tungelo va muilu.
26 Kaha ha kusanguka vatsi, kumuatandele mu livulu lia Mosesa, hali lije liputa, omo
Njambi uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Yange Njambi ua Avilahama, na Njambi ua
Isake, na Njambi ua Yakomba’?
27 Keti Njambi uavakakutsa, vuno honi Njambi ua vakakuyoya, unapihisa.”

Lishiko Liakama Cikuma (Mateu22:34-40; Luka10:25-28)

28 Kaha umo ua valongisi va mashiko uahetele kaha ua vovuile valinga vimpata
kuli umo na mukuavo, kaha hakumona ngeci Yesu uavakumbuluile muacili, kaha
vamuihuile nguavo, “Lishiko muka ku mashiko oshe lia kulivanga?”
29 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Cakulivanga eci, ‘Tolilila, Yove Isaleli! Muene
Njambi yetu, uapua Muene umo,
30 kaha mu kazanga Muene yeni na mitima yeni yoshe, na muono ueni uoshe, na
mana eni oshe, na nzili yeni yoshe.’
31 Lishiko lia mu civali eli, ‘Zanga mukueni ngue muje muualizanga yove vavenia.’
Kukuesi naua lishiko liakama cikuma lipulakana aua.”
32 Kaha mulongisi ua mashiko vehuile Yesu nguendi, “Uahandeka vusunga, Mu-
longisi, vusunga vene uapua umo lika, kaha kukuesi ueka kuvanga ikeye lika,
33 kaha ku muzanga na mutima uoshe, nakuvuisisa kuoshe, na nzili yoshe,
nakuzanga mukueni ngue omuo ualizangela yove vavenia, viapulakana na tusitu va
cikombelo na vikombelo vikuavo naua.”
34 Kaha omo Yesu uamuene nguendi uakumbuluile na mana, uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Kuuesi kulahako na vumuene vua Njambi.”
Kuhuma haje naumo uahi naua uamuihuile cihula.

Uakuvuavesa uapua Muna Iya? (Mateu22:41-46; Luka20:41-44)

35 Kaha omo Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya Njambi, uahandekele nguendi,
“Cijavati honi linga vaka kulongesa mashiko vahandeke nguavo Kilistu muna Ndaviti?
36 Ndaviti vavenia, vamuvuavesele na Cimbembesi Uakulela kaha uahandekele
nguendi,
“ ‘Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
tumama ku livoko liange lia cilio,
kuvanga noho njikahaka vitozi veni ku viliato vieni.’

37 Ndaviti vavenia amusana nguendi ‘Muene,’ kaha cifua vati honi linga apue munendi?”

Yesu Anangula linga Vazangame kuli Valongisi va Mezi a Mashiko (Mateu23:1-36; Luka20:45-47)

Civunga covuilille kuli ikeye nakuvuahelela.
38 Kaha omo Yesu uakele nakulongesa uahandekele nguendi, “Zangameni kuli valongisi va mashiko, vaje vakai nakuenda mu tuzaku tualaha linga vavasingimike mu mihela ya kulandesela,
39 na vituamo viacili via mu vi njivo ya malombelo na mihela ya kasingimiko ya ku viuano,
40 vaje vali na kupihisa vinjivo via vantuluue mukulimuesa ha kulombela malombelo alaha. Vakatambula cihiso cakama.”

Mulambu ua Ntuluue (Luka21:1-4)

41 Kaha Yesu uatumamene kuyehi nakuakutambuila milambu, kaha uakele nakutala vantu omo vakele na kuhaka vimbongo mu cikuama ca njivo ya Njambi. Vavengi vakakufuka vakele nakulambuila vimbongo viavingi.
42 Kaha ntuluue uakuhutua uezile, kaha ualambuile tuuaya uaya tuvali tua vunengu tuatundende.
43 Kaha uasanene valongisi vendi linga veje kuli ikeye, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Cilivene njimileka nguange, ou ntuluue uacihutu nalambula viavingi kupulakana voshe vaje vanalambula mu cikuama.
44 Omuo voshe vanalambuile kusetekesa na vufuko vuavo vuavuingi, vuno honi ikeye nalambuila kuya mukuhutua cendi kaha naua ualambuila vioshe vimbongo viakele navio, viaku muyoyesa mu vuyoye vuendi.”

13

Yesu ahandeka ha kunonga kua Njivo ya Njambi (Mateu24:1-2; Luka21:5-6)

1 Kaha omo Yesu uahumine mu njivo ya Njambi, kaha umo uavandongisi vendi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Tala, Mulongisi, kuvuaha ca mavue aua na kuvuaha kua vinjivo evi!”
2 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uli nakumona evi vinjivo viakama ndi? Na limo liahi livue likasalaho helu lia likuavo, oshe vaka ombila kuti.”

Tuyando na Mapakeso (Mateu24:3-14; Luka21:7-19)

3 Kaha omo Yesu uatumamene ha munkinda ua Oliveta ha lutue lua njivo ya Njambi, Petulu na Tiango na Iuano na Anduleo vamuihuile kualikaliavo nguavo,
4 “Tuleke eci cikalingika ntsimbu muka, kaha cimueso muka cikalingiua omo vioshe evi vikalingiua?”
5 Kaha Yesu uaputukile kuhandeka kuli vakevo nguendi, “Zangameni linga keti umo akamikuise.
6 Vavengi vakeja mu lizina liange, nguavo, ‘Yange vene!’ kaha vakakuisa vantu vavengi.
7 Kaha omo mukevua vinzita na kalua ka vinzita, keti mukakomoke, evi viapande kusholoka, vuno honi keti kukotoka ca mavu.
8 Omuo lifuti likatengulukila lifuti likuavo, vumuene vukatengulukila vumuene vukuavo, kukakala mandunduma ku mitambela ya kuliseza seza, ku kakala njala ya liangengela. Evi vinapu ngue kuputuka ca mushongo uakusema.

9 “Vuno honi linuingeni yeni vavenia, omuo vakamituala ku vaka mpunga na
kumisompa, kaha vakamipupa mu vinjivo via malombelo, kaha mukemana ha mesho
a vanguvulu na vimiene omuo yange, linga muhane vukaleho ha mesho avo.
10 Kaha muzimbu uacili muapande ku uambulula ku mafuti oshe.
11 Kaha omo vakamineha ku kumisompa, na kumikuata keti mukateue vimukahan-
deka. Vuno honi mukahandeke vije vioshe vije vakamihana ha ola ijevene, omuo keti
yeni muka vihandeka, vuno honi Cimbembesi Uakulela.
12 Kaha muanaye a kenda vungungu munaina naku mutuala kukutsa, kaha ishe
akalinga ngoco na munendi, kaha vana vakatengulukila visemi viavo naku vatsiha,
13 kaha voshe vakamizinda omuo yange. Vuno honi uoshe akatualelaho na
kumamanusuilo akovoka.

Cimueso ca Shuama
(Mateu24:15-28; Luka21:20-24)

14 “Vuno honi nga mukamona cimueso ca shuama ca kukomouesa cije cikaneha
kunonga cinemana kuje kucapandele kuimana.” (Muka kutanda ovuisise), kaha vaje
vali mu Yundeya vateuele ku minkinda,
15 uoshe uje hali helu lia njivo keti ashuluke ha mavu, cipue kukovela mu njivo yendi,
linga ambate cuma,
16 kaha uoshe hali mu lihia keti ahiluke kunima nakuambata cikovelo cendi.
17 Caluvinda kuli vaje vanemita na kuli vaje vakajamuesa mu matangua aje!
18 Lombeleni linga keti cikalingike mu cisika.
19 Omuo ha matangua aje kukakala tuyando tuje kutuakeleko hume ha kutanga lifuti
lije Njambi uatangele kuheta na ntsimbu ino, kaha ku tukakalako naua.
20 Kaha nga Njambi kakehesele matangua, nga na muntu uahi akovoka, vuno honi
omuo ya vantu vendi vaje vahanguile, uakehesele ku matangua.
21 “Kaha ha ntsimbu ije nga kukakala umo akamileka nguendi, ‘Taleni, Kilistu uno!’
cipue nguavo, ‘Taleni, uje hali kuje!’ keti mutsiliele.
22 Omuo kukasholoka Vakilistu va makuli na tunanguizi va Njambi va makuli
nakulinga vitantekeyeso na vikomouesa linga vamizimbalese vaje vanahangula
Njambi, nga casiua na.
23 Vuno honi zangameni njamileke vuima vioshe ntsimbu kanda ihete.

Kuija kua Muna Muntu
(Mateu24:29-31; Luka21:25-28)

24 “Vuno honi ha matangua aje hanima ya tuyando, litangua lika zivala, kaha ngonde
kuikatu ceke,
25 na vintanga ntanga vikaua kuhuma kuilu, na lilu likaninganga.
26 Kaha vakamona Muna Muntu eja mu mashuela, na nzili yakama na vumpau.
27 Kaha akatuma tungelo vendi nakukungulula vantu vendi vahanguile na mahunzi
auana, kuhuma ku mamanusuilo a mavu nakumamanusuilo a melu.

Cilongesa ca Muti ua Mukuyu
(Mateu24:32-35; Luka21:29-33)

28 “Lilongeseni cilongesa ca muti ua mukuyu, omuo mintango ishoshela na kuhaka
maputa, kaha muatantekeya ngueni ntondue ili muyehi.
29 Kaha naua omo mumona viuma evi vilingiua, kaha mutantekeye ngueni vili
muyehi, vili ku cikolo.
30 Cilivene njimileka nguange, vantu ava vali na kuyoya ntsimbu ino kuvakatsi
kuvanga vuima vioshe evi vinalingiua.
31 Melu na mavu vioshe vikahua, vuno honi mezi ange kuuakahu.

Naumo uahi Atantekeya Litangua cipue Ntsimbu
(Mateu24:36-44)

32 “Vuno honi ha litangua lije cipue hola naumo uahi atantekeya, cipue vene tungelo
va muilu, cipue Muana, vuno honi Tate lika.
33 Nangukeni, taleleleni, omuo ku mutantekeya hola muka akeja.
34 Cinapu ngue yala nayi mu vungenzi, kaha omo ahuma hembo aseza vangamba
vendi linga vaniunge, umo na umo na vipangi viendi, na kushika muka kuniunga ku
cikolo linga atalelele.
35 Nankuma taleleleni, omuo ku muatantekeyele vavenia njivo akeja, indi ku
cinguezi, cipue mukati kavutsiki, cipue ha vandemba cipue ku cimene.
36 Nga eja vuasi keti akumiuane muakosa tulo.
37 Kaha vinjimileka vikevio vinjileka voshe nguange, taleleleni!”

14

Vavuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mateu26:6-13; Iuano12:1-8)

1 Kaha kuasalele lika matangua avali linga Paseka na ciuano ca mbolo yakuhona
cimbaluila. Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mashiko vakele nakutonda
ngila yavushueke ya kukuatelamo Yesu nakumutsiha.
2 Kaha vahandekele nguavo, “Kutuapandele ku cilinga ha ciuano, hamo vantu
vakaneha mpindangano.”
3 Kaha tele Yesu hali ku Mbeteniya mu njivo ya Simoni uje uakele na mbumba. Omo
te Yesu uatumamene ku mesa na kulia, mpuevo uezile kuli ikeye na nsuua yakupanga
ha livue lia kutoka ya kushula na mazi akutula nakunika na luengo luacili. Uapazuile
ije nsuua kaha uetilile ku mutue ua Yesu.
4 Vuno honi kuakele vamo vaje vahandekele kuli umo na mukuavo oku vaniengua
nguavo, “Vika vana pihisila aua mazi?
5 Ngue aua mazi vana alandesele ha ndando ya kupulakana vihita vitatu via muuaya
uaya (300) ya vimbongo vije vinapande kuhana tuhutu!” Kaha vaniengetelele cikuma
hali uje mpuevo.
6 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mueceni, vika muli na
kumupakesela? Nalingi cuma cacili kuli yange.
7 Omuo yeni ntsimbu yoshe muli na tuhutu, kaha naua ntsimbu yoshe mutonda,
muhasa kulinga muacili kuli vakevo, vuno honi kumukakala nange ntsimbu yoshe.
8 Nalingi muanasela, na vuavesa muvila uange mukunjivuahesela kunjitsinda.
9 Kaha cilivene njimileka nguange, kuoshe kuje kuvanambulula muzimbu uacili mu
lifuti lioshe, ca nalingi vakacihandeka na kumuanukilaho.”

Yundasa enda Yesu Vungungu
(Mateu26:14-16; Luka22:3-6)

10 Kaha Yundasa Sakaliote, umo ua vaje vandongisi likumi na vavali, uaile kuli
vakuluntu va tusasendote linga akamuende vungungu kuli vakevo.
11 Vavuahelele hakuivua vije viahandekele, kaha vamukulahesele kumuhana vim-
bongo. Kaha Yundasa uaputukile kutonda ngila yakumuendelamo vungungu.

Yesu Alia na vandongi vendi ku Ciuano ca Paseka
(Mateu26:17-25; Luka22:7-14;21-23; Iuano13:21-30)

12 Ha litangua liakulivanga lia mbolo yakuhona cimbaluila, omo valingile cikombelo
ca mpanga ca ha paseka, vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Kuli
utonda linga tukakuvuahesele kuje ukalila paseka?”

13 Kaha uatumine vandongisi vendi vavali, kaha uavalekele nguendi, “Yeni mu
nganda kaha mukauana yala nambata nsuua ya mema kaha akeja kuli yeni, kaha
mukamukave,
14 kaha muje muakakovela muka handeke kuli vavenia njivo ngueni, ‘Mulongisi
nguendi, ulikuli mulili uange uje ua vangenzi, muje njinapandelele kulila paseka
hamo na vandongisi vange?’
15 Kaha akamimuesa mulili uakama uakuvuahesa vuino uli helu ya milili ikuavo,
kukeko mukavuahesa.”
16 Kaha vandongisi vendi vaputukileko nakuya kuje ku nganda, kaha vakauanene
ngue muje vene muavalekeselelemo, kaha vavuahesele paseka.
17 Kaha omo capuile cinguezi uezile na vandongisi vendi likumi na vavali.
18 Kaha omo vakele ku mesa na kulia, Yesu uahandekele nguendi, “Muavusunga vene
njimileka nguange, umo ueni akanjenda vungungu, umo uje alinakulia nange.”
19 Vaputukile kulinienga, nakuhandeka kuli umo na mukuavo nguavo, “Yange ndi?”
20 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Umo ua vandongisi likumi na vavali,
umo uje hali nakutanta mbolo yendi mu lilonga nange.
21 Omuo Muna Muntu akaya ngue muje muvanacisoneka hali ikeye, vuno honi
luvinda hali uje yala nende vungungu Muna Muntu! Capuile muacili ngue uje yala
kasemukile.”

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-30; Luka22:14-20; 1 Kolinte11:23-25)

22 Kaha omo vakele nakulia, Yesu uambatele mbolo, na kuivezikisa, kaha uaipazuile,
naku ihana kuli vakevo, kaha uahandekele nguendi, “Ambateni, ou ukeuo muvila
uange.”
23 Kaha uambatele nganja naua, kaha muamanesele kutsatsela uavahanene, kaha
voshe vanuinemo.
24 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Aua akeuo maninga ange a litavasano,
aje anahitikila vavengi.
25 Muavusunga vene njimileka nguange, kunjikanuho naua neni viniu kuvanga
noho ha litangua lije omo njikanua neni viniu via viha mu vumuene vua Njambi.”
26 Kaha omo vamanesele kuimba muaso, vahuminemo nakuya ku munkinda ua
Oliveta.

Yesu Ahandeka ngeci Petulu Akamuviana
(Mateu26:31-35; Luka22:31-34; Iuano13:36-38)

27 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muva voshe mukateua, omuo
vacisoneka nguavo, ‘Njikapupa kaniungi, kaha vampanga vakalishandoka.’
28 Vuno honi hanima yakunjisangula, njikaya kulutue lueni ku Ngalileya.”
29 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Cipue voshe vakateua, vuno honi
yange kunjikateue.”
30 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muavusunga vene njikuleka nguange,
vuno vene vutsiki, ntsimbu kanda ndemba atambeke luvali, ukanjiviana lutatu.”
31 Vuno honi uavianene cikuma nguendi, “Nga kutsa nove kaha njikatsa, kunjikaku-
viana.” Kaha voshe vahandekele cifua cimo.

Yesu Alombela mu Ngetesemani
(Mateu26:36-46; Luka22:39-46)

32 Kaha vezile ku cihela civasanene Ngetesemani, kaha Yesu uahandekele kuli
vandongisi vendi nguendi, “Tumameni hano ntsimbu njilombela.”
33 Uambatele Petulu na Tiango na Iuano kukala nendi. Kaha uaputukile kuzeya na
vusiua.

34 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njivua vusiua vuakama mu mutima
uange, cipue ku kutsa, tumameni hano mutalele.”
35 Uaile halahako kavundende, kaha uauililile ha mavu nakulombela nguendi, nga
casiua, eyi hola imutuvakane.
36 Kaha uahandekele nguendi, “Tate, Tate, vuima vioshe via viasi kuli yove, humisa
eyi nganja kuli yange, vuno honi keti nge ku cizango cange, vuno honi cizango cove
cilingiue.”
37 Kaha uahilukile uavauanene vakosa tulo, kaha uahandekele kuli Petulu nguendi,
“Simoni, unakosa? Nkuma kuuasa kutona cipue ha hola?
38 Toneni na kulombela linga keti mukovele mu vieseko, cimbembesi cili na kutonda,
vuno honi ntsitu inazeye.”
39 Kaha naua uaile na kulombela, mezi a cifua cimo.
40 Kaha uahilukile ua vauanene vakosa tulo, omuo mesho avo alemene, kaha ku
vatantekeyele mua kumukumbuilila.
41 Kaha uelukile lua mucitatu, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Hanga
muakosa na kuhuima? Munapuisamo, hola inahete, Muna Muntu vana muende
vungungu na kumuhana mumavoko avaka vupi.
42 Indukeni, tuyeni, taleni, vakakunjenda vungungu vali muyehi.”

Yesu Vamukuata
(Mateu26:47-56; Luka22:47-53; Iuano18:3-12)

43 Kaha hajevene, omo te Yesu alinakuhandeka, Yundasa uezile, uje uapuile umo
ua vandongisi likumi na vavali kaha uakele na civunga cije cambatele mikuale
na vimbueti, vahumine kuli vakuluntu va tusasendote na valongisi va mashiko na
vakuluntu va Vayunda.
44 Kaha honi uje muka kuenda vungungu uahanene cimueso nguendi, “Uje umo
njikatsuemba ikeye yala mukakuata nakumutuala hamo nava kakunuinga.”
45 Kaha hajevene omo uezile, uaile kuli ikeye kaha uahandekele nguendi, “Mu-
longisi!” Kaha uamutsuembele.
46 Kaha vamukuatele na mavoko avo nakumukuta.
47 Vuno honi kuakele uje umo uemanene kumukulo uahumisile mukuale uendi
nakuteta lituitui lia ngamba ua kasasendote uakama.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma muneja ngue muluisa
muhuza, na mikuale na vimbueti mukunjikuata ndi?
49 Hatangua na tangua njinakala neni mu njivo ya Njambi nakulongesa, kaha ku
muanjikuatele. Vuno honi linga visoneka vilishulisise.”
50 Kaha vandongisi vendi voshe vamusezele, na kuteua.
51 Kaha mukuenje umo uamukavele, na cimo cahi cakele naco kuvanga lika cikovelo
ca linui cazalele, kaha vatondele kumukuata,
52 vuno honi uasezele ije ntanga ya linui nakuteua mutoto toto.

Vasompa Yesu ku Mesho a Mpunga
(Mateu26:57-68; Luka22:54-55;63-71; Iuano18:13; 14; 19:24)

53 Kaha vatualele Yesu kuli kasasendote uakama, kaha vakuluntu va tusasendote na
vakuluntu, na valongisi va mezi a mashiko vakungulukilile hamo.
54 Kaha Petulu uamukavele halahako, ku cipango ca kasasendote uakama, kaha
uatumamene na vaka kunuinga nakuota tuhia.
55 Kaha honi vakuluntu vatusasendote na mpunga yoshe vatondele vukaleho hali
Yesu linga va mutsihe, vuno honi ku vavuuanene vuahi.
56 Omuo vavengi vahandekele vukaleho vua makuli hali Yesu, vuno honi vukaleho
vuavo ku vualitombuele.
57 Vamo vemanene nakuhandeka vukaleho vua makuli hali ikeye, nguavo,

58 “Tua muivuile ahandeka nguendi, ‘njikapihisa eyi njivo ya Njambi ya kutunga na
mavoko, kaha mu matangua atatu nji katunga ikuavo naua, ije keti ya kutunga na
mavoko.’ ”
59 Kaha cipue ngoco vene vukaleho vuavo kuvua litombuele.
60 Kaha uje kasesondote uakama uemanene hhakati kavo, kaha uehuile Yesu
nguendi, “Nkuma kuuesi naviakuvakumbulula? Nkuma cuma muka eci vantu vali
nakukuvangeya hakuhana vukaleho vua makuli hali yove?”
61 Vuno honi Yesu uaholokele kulu kaha kahanene cikumbululo. Ceka naua
kasasendote uakama uamuihuile nguendi, “Nkuma yove Kilistu, Muana uakukuisuliua
ndi?”
62 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Yange vene, kaha mukamona Muna Muntu
natumama ku livoko liacilio lia nzili, kaha akahuminina muilu mu mashelua.”
63 Kaha uje kasasendote uakama uatavuile cikovelo cendi, kaha uahandekele
nguendi, “Nkuma vika tutondela naua vakaleho vukuavo?
64 Munevu muanashaula. Nkuma visinganieka vieni vika?” Kaha voshe vali-
tavasanene nguavo napande kutsa.
65 Vamo vaputukile ku mujekuila, nakumufuika ku mesho, nakumupupa, nakuhan-
deka kuli ikeye nguavo, “Nangula!” Kaha vaka kunuinga vamupupile vinkome.

Petulu Aviana Yesu
(Mateu26:69-75; Luka22:56-62; Iuano18:15-18;25-27)
66 Omo Petulu te acili mucipango umo ngamba ua mpuevo ua kasasendote uakama
uezile kuyehi nendi.
67 Kaha omo uamuene Petulu hali nakuota tuhia, uamutalele sui, kaha uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Nove, vene, uakele na Yesu uaku Nazaleta.”
68 Vuno honi uavianene nguendi, “Kunjimutantekeya, kaha kunjitantekeya nevi uli
nakuhandeka,” kaha uatuhukile nakuya. Kaha hajevene ndemba uatambekele.
69 Kaha uje ngamba ua mpuevo uamumuene kaha ualekesele vaje vemanene nendi
nguendi, “Nendi vene ua umo uavo!”
70 Vuno honi Petulu uavianene naua.
Ha kantsimbu kakandende lika vaje vemanene kuje vahandekele kuli Petulu naua
nguavo, “Kuuasa kuviana nguove nove umo uavo, omuo cilivene, uhuma ku Ngalileya.”
71 Kaha Petulu uaputukile kuhandeka visingo hali ikeye vavenia nguendi, “Njilisinga
nguange kunjimutantekeya ou yala muli nakuhandeka!”
72 Kaha hajevene ndemba uatambekele lua mu civali, kaha Petulu uanukile mua-
handekele kuli ikeye nguendi, “Ntsimbu kanda ndema atambeke luvali, ukanjiviana
lutatu nguove ku unjitantekeya.” Kaha ualilile.

15

Yesu vamutuala kuli Pilato
(Mateu27:1-2;11-14; Luka23:1-5; Iuano18:28-38)
1 Omo te cimene vakuluntu va tusasendote na vakuluntu, na valongisi va mezi a
mashiko, na vaka mpunga voshe valiuanene nakukutata Yesu nakumutuala kuli Pilato.
2 Kaha Pilato uamuihuile nguendi, “Yove Muene ua Vayunda?” Kaha uamukumbu-
luile nguendi, “Omo vene munahandeka.”
3 Kaha vakuluntu vatusasendote vamuvangeyele vuima viavingi.
4 Kaha Pilato uamuihuile naua nguendi, “Kuuesi na cikumbululo ca kuhandeka ndi?
Tala vuima vali nakukuvangeya.”
5 Vuno honi Yesu kamukumbuluile, kaha Pilato ualikomokelele.

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mateu27:15-26; Luka23:13-25; Iuano18:39; 19:16)

6 Kaha ha ciuano uakele nakuvahumisila umo mukamenga uje vakele na kutonda vantu.
7 Kaha hhakati ka vinzinda vaje vakele mu kamenga, vaje vaka kutsiha vantu omuo ya mpindangano, hakele yala ivatumbuile nguavo Mbalambasa.
8 Kaha civunga cezile nakuputuka kulomba Pilato linga alinge ngue muje muakalingila kuli vakevo ntsimbu yoshe.
9 Kaha Pilato uavakumbuluile nguendi, “Mutonda njimihumisile Muene ua Vayunda ndi?”
10 Omuo uatantekeyele nguendi capuile kutonda lika kua vakuluntu vatusasendote linga vatuale Yesu kuli ikeye.
11 Vuno honi vakuluntu vatusasendote vashongangeyele civunga linga pilato ahumise Mbalambasa.
12 Kaha Pilato uahandekele kuli vakevo naua nguendi, “Kaha njilinge vika nou yala ou umutumbula ngueni Muene ua Vayunda?”
13 Kaha vatambekele cikuma naua nguavo, “Mushukike.”
14 Kaha Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika, vupi muka vuanalingi?” Vuno honi vatambekele cikuma nguavo, “Mushukike.”
15 Kaha omo Pilato uatondele kuvuahelesa civunga, uavahumisilile Mbalambasa. Kaha uapupile Yesu na kuvahanaye linga vamushukike.

Masualale Vashendumuna Yesu (Mateu27:27-31; Iuano19:2-3)

16 Kaha masualale vamutualele mu lipela (mu cipango ca Nguvulu). Kaha vasanene voshe masualele.
17 Kaha vamuzikile ntanga ya vunengu, nakuzenga cilongo ca vimbimbo nakumuzika.
18 Kaha vaputukile kumumeneka nguavo, “Haaa, Muene ua Vayunda!”
19 Kaha vamupupile ku mutue na lihongo, nakumujekuila, kaha vatsikamene nakumulemesa.
20 Kaha hanima ya kumushendumuna, vamushuluile ije ntanga ya vunengu, nakumuzika vuzalo vuendi. Kaha vamutualele nakumushukika.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano (Mateu27:32-44; Luka23:26-43; Iuano19:17-27)

21 Kaha valiuanene na yala umo ua lizina lia Simoni uaku Silene, uje uezile mu lifuti uapuile ishe ya Elekizanda na Lufuse, kaha vamusindiyiye linga ambate cilindakano.
22 Kaha vamutualele ku cihela vatumbuile nguavo Ngolongota (kulumbununa nguavo cihela ca cikola).
23 Kaha kuje vamuhanene viniu viakupandakana na miila, vuno honi Yesu kavinuine.
24 Kaha vamushukikile ha cilindakano, nakulipangezela vuzalo vuendi hhakati kavo, na kuta nkela linga vauane muntu na muntu ambataho cika.
25 Kaha yapuile hola ya mu citatu na viuana ku cimene, omo vamushukikile.
26 Kaha vasonekeleho canukiso ca kumuvangeya nguavo, “Muene ua Vayunda.”
27 Kaha vashukikile vezi vavali hamo na Yesu umo ku livoko lia cilio mukuavo ku livoko lia cimoshue.
28 Mu ngila eyi vene visoneka viapuilemo vije vihandeka nguavio, “Vamushukikile hamo na vaka vupi.”
29 Kaha vaje vakele nakuhita vamushauile, na kuningangesa mitue yavo, na kuhandeka nguavo, “Aha! Yove uasa kupihisa njivo ya Njambi na kuitunga naua mu matangua atatu,
30 liyoyese yove vavenia, kaha shuluka ha cilindakano!”

31 Kaha naua cifua cimovene vakuluntu vatusasendote na valongisi va mezi a
mashiko vamushendumuine, na kuhandeka nguavo, “Uayoyesele vakuavo vuno honi
kasa kuliyoyesa ikeye vavenia,
32 eceleni ou Kilistu, Muene ua Isaleli linga ashuluke ha cilindakano linga tumumone
nakutsiliela.” Vaje vavamushukikile hamo nendi navakevo naua vamutengulukilile
nakumushaula.

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Luka23:44-49; Iuano19:28-30)
33 Kaha omo yapuile hola ya likumi na vivali ya mutania, kuakele milima ha mavu
hoshe kutuala ha hola ya mucitatu ya mutania.
34 Kaha ha hola ya mucitatu ya mutania Yesu uasanene na lizi liakutambeka
nguendi, “Eloi, Eloi, lama sambakatani?” Kulumbununa nguavo, “Njambi yange,
Njambi yange, vika uanjisezela?”
35 Kaha vamo vaje vakele nakuhita omo vevuile eci vahandekele nguavo, “Taleni,
alinakusana Eliya.”
36 Kaha umo uambuitikile mupelo mu viniu, naku haka ku lihongo na kumuhana
linga anue, kaha uahandekele nguendi, “Vandameneni, tumone indi Eliya eja naku-
mushuluisa.”
37 Kaha Yesu uatambekele na lizi liakama, kaha uatsile.
38 Kaha ntanga ya mu njivo ya Njambi ya tavukile hhakati kuhuma kuilu nakuheta
kuintsi.
39 Kaha mukuluntu ua masualale omo uevuile te alinakulila kaha uezile nakumona
muje muatsililile kaha uahandekele nguendi, “Cilivene ou yala uapuile Muna Njambi!”
40 Kuakele vampuevo vamo naua vaje vakele nakutalelela kulahako, hhakati kavo
kuakele Maliya Mandalena, na Maliya vaina ya Tiango shongo ya Yosefa na Salome,
41 vaje omo te hali mu Ngalileya vamukavele nakumukuasa kaha naua na vampuevo
vavengi vezile nendi ku Yelusalema.

Yesu Vamutsinda
(Mateu27:57-61; Luka23:50-56; Iuano19:38-42)
42 Kaha omo cinguezi cahetele, naua liapuile litangua lia kulivuahesela, litangua lije
ntsimbu kanda sapalalo ihete,
43 kaha Yosefa uaku Alamatiya, uasingimikile vaka mpunga, kaha naua uavan-
damenene kuija ca vumuene vua Njambi, uasimpile nakuya kuli Pilato nakulomba
muvila ua Yesu.
44 Kaha Pilato ualikomokelele indi nga Yesu natsi laja, kaha uasanene mukuluntu ua
masualale nakumuihula ndi Yesu natsi laja.
45 Kaha omo uovuile kuli mukuluntu ua masualale nguendi natsi laja, uahanene
muvila kuli Yosefa.
46 Kaha ualandele ntanga ya liniu, nakuneha muvila ha mavu, kaha uamuzengelele
muje mu ntanga ya liniu nakuutsinda mu cihilo cije ca kucokola mu livue, kaha
uasindumuinineko livue ku cikolo ca cihilo.
47 Maliya Mandalena na Maliya vaina ya Yosefa vamuene kuje va mutsindile.

16

Kusanguka ca Yesu
(Mateu28:1-8; Luka24:1-12; Iuano20:1-10)
1 Kaha omo sapalalo yahitile, Maliya Mandalena, na Maliya vaina ya Tiango, na
Salome, kaha valandele nkundu linga vakavuavese Yesu.
2 Kaha omo capuile cimene mene ca litangua liakulivanga ha calumingu vaile ku
cihilo omo litangua liatuhukile.

3 Kaha vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, “Iya honi akasa kukatuhumisila
lije livue liakulema lije lili ku cikolo ca cihilo?”
4 Kaha vatalele kuilu, vamuene lije livue valihumisako, liapuile liakama.
5 Kaha vakovelele mu cihilo, kaha vamuene yala natumama ku cilio, nazala kazaku
ka kutoka kalaha, kaha valikomokelele.
6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguavo, “Keti muli komokele, mulinakutonda Yesu
ua Nazaleta, uje vashukikile. Nasanguka, uahimo, mu cihela muvamutsindile.
7 Vuno honi yeni, mukaleke vandongisi vendi na Petulu ngueni alivanga kulutue
lueni ku Ngalileya, kuje mu kamumona, nge omo muamilekelele.”
8 Kaha vahuminemo nakuteua, nakujaja nakulikomokela, kaha na cimo cahi
civahandekele kuli muntu uoshe, omuo vovuile liova.

Yesu Alisholola kuli Maliya Mandalena
(Mateu28:9-10; Iuano20:11-18)

9 Honi omo Yesu uasangukile ha litangua liakulivanga cimene ca calumingu,
ualisholuele ha kulivanga kuli Maliya Mandalena, uje yahumisile mahamba vatanu
na vavali.
10 Kaha uaile nakuleka vaje vakele navo, vakele na vusiua na kulila.
11 Vuno honi cipue omo vovuile nguavo hali nakuyoya kaha na ikeye uamumuene,
vuno honi kuvamutsilielele.

Yesu Alisholola kuli vamo Vandongisi vendi vavali
(Luka24:13-35)

12 Hanima yeci ualisholuele mucifua ceka naua kuli vamo vantu vavali, omo vakele
nakuenda muli lifuti.
13 Kaha vahilukile nakuleka voshe, vuno honi kuvavatsilielele.

Yesu Alisholola kuli vaje Likumi Naumo
(Mateu28:16-20; Luka24:36-49; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-8)

14 Hanima yevi Yesu ualisholuele kuli vandongisi vendi likumi na umo omo
vatumanene ku mesa, kaha uavatenukilile omuo hakuhona lutsilielo na kukola ca
mitima yavo, omuo kuvatsilielele vaje vamumuene te nasanguka.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni mu lifuti lioshe nakuambulula
muzimbu uacili kuli muntu voshe.
16 Uoshe uje atsiliela nakumumbuitika akovoka, vuno honi uje katsiliela vaka-
muhisa.
17 Kaha vitantekeyeso vikakala na vaje vakatsiliela mu lizina liange, vakahumisa
mahamba kaha vakahandeka na mu vindaka vieka,
18 vakakuata manoka, kaha cipue vakanua cuma ca kutsiha ku cikavavulumuna,
vakasaleka mavoko avo hali vaka kuvavala, kaha vakakanguka.”

Yesu Vamutuala Muilu
(Luka24:50-53; Vilinga1:9-11)

19 Kaha hanima yakuhandeka navo, Muene Yesu vamutualele muilu, nakutumama
ku livoko lia cilio lia Njambi.
20 Kaha vaile nakuambulula kuoshe, kaha Muene uapangele navo nakushulisa mezi
a vitantekeyeso vije vivalingile. Ameni.

Muzimbu uacili uasonekele
LUKA
Citsindikisi

Muzimbu ua Luka, unapu umo ua mikanda iuana ya Mulitavasano Lialihia uje ulumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Umo na umo ua mikanda eyi vaitumbula nguavo “muzimbu.” kulumbununa nguavo “mizimbu ya cili.” Vaisonekele hanima ya kutsa kua Yesu kuli Mateu, Mako, Luka na Iuano. Luka kasonekele lika vimpande via vuyoye vua Yesu, vuno honi ua sonekele naua na vilinga vivalingile va ndongisi va Yesu hanima ya kutsa na kusanguka cendi, uavisonekele mu mukanda ua Vilinga via Tunganda. Naumo uahi atantekeya ntsimbu vene Muzimbu ua Luka vausonekele cipue ku vausonekelele, vuno honi vavengi vakakulilongesa cikuma valivuasana nguavo kumoneka vausonekele mu muaka ua 70 AD. Mukanda ua Luka vausonekele kuli ikeye Luka ou naua uapuile ndotolo. Mucifua mua u sonekelelemo nomu muanalikuaseselamo muyati cimonesa nguavo uapuile yala uakulilongesa cikuma. Luka uatondele kulumbununa muacili, kuhandeka vilinga omo mu vialingiuilemo, linga vakuavo vauaneneho vukuasi omo vautanda (Luka 1: 1-3). Kapuile ka Yunda (Makolose 4: 10-14) kaha uasonekele linga nava keti ma Yunda vovuisise. Eci camoneka hakutoka to muana lumbunuinamo cisemua ca ma Yunda (Luka 1: 8). Muzimbu ua Luka ua lifu cikuma na mikanda ya Mateu na Mako, omuo ilumbununa viuma vimo via kulifua. Hamikanda itatu eyi, Luka ikeye lika yana handekaho cikuma ha kusemuka kua Iuano mu kakumbuitika. Luka nahandeka naua ha lukonekelo (Kapetulu 3: 3, 11:4, 17: 3-4, 23:34, 24:47) na lilombelo (3: 21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Muanatumbikilamo mukanda muvuihi:

Cinimbu 1: 1-4, Luka ahandeka ha Muzimbu uendi na kulumbununa vika linga ausoneke.

Kaha alumbununa kusemuka kua Yesu nomu muva muvuaheselele cipangi cendi (1:5;4:13).

Kaha mutambela ua kama uoshe ua Muzimbu (4:14; 21:38), Luka ahandeka ha vipangi vije Yesu ualingile, cikumani ha vikomouesa via lingile na viuma via longesele.

Mukumanesa, havinimbu via kumanesela vivali (22-24), hali nakulumbununa omo Yesu muatsile, muva mutsindile, nomu muasangukile kuvatsi.

Majui akulivanga

1 Vantu vavengi vanesekele kusoneka vukaleho vua viuma vije vialishulisilile hhakati ketu.
2 Vantu vamo vamuene vukaleho vua viuma evi hume hambangelo. Vapangelele Njambi mukulekesa vantu Muzimbu uendi. Vantu ava vahanene vimpande vije viapangahalele kuli yetu.
3 Nankuma, nange njinayongola nguange njapande kukusonenavio yove mukuluntu Telefilo muvialikavelele, omuo njinavivuisisa vioshe hume havia putukilile.
4 Njapanga evi linga utantekeye vusunga vuacili vua viuma vije vivakulongesele.

Vambulula kusemuka kua Iuano Muka kumbuitika

5 Ha matangua a Helonde, muene ua Nganda ya Yundeya, kuakele kasasendote lizina liendi Zakaliya, ua kumuyati ua tusasendote va Aviya. Lizina lia mpuevo yendi liapuile Elizaveta, nendi naua uapuile uaku ntanga ya Alone.
6 Voshe vapuile vaka vusunga ku mesho a Njambi, vendele muacili na kuononoka Mashiko oshe a Muene Njambi.

7 Vuno honi vakevo kuvakele na muana omuo Elizaveta uapuile ntsimpi, kaha voshe
vavali vapuile vakulukazi.
8 Ha litangua limo Zakaliya uakele nakupanga vipangi viendi via vusasendote mu
njivo ya Muene Njambi, omuo yapuile ntsimbu yendi yahete ya kupanga.
9 Ngue kucilika civakavele tusasendote, Zakaliya vamuhanguile hakuta nkela linga
akovele Kumutambele Uakulela cikuma mu njivo ya Muene Njambi nakutsimika
insense ha mutula.
10 Ha ntsimbu Zakaliya uakele na kutsimika insense, civunga ca vantu vakele
hambanza na kulombela,
11 kaha kuamusholokelele kangelo ka Muene Njambi, uemanene kucilio ca mutula
uakutsimikila insense.
12 Omo Zakaliya uamumuene uaniangumukile, kaha uovuile liova.
13 Vuno honi Kangelo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti uvue liova Zakaliya!
Njambi novu lilombelo liove. Mpuevo yove Elizaveta akakusemena muana ua yala,
kaha ukamuluka lizina liendi Iuano.
14 Ukavuahelela na kujolela, kaha vavengi vakalisamba ha kusemuka cendi!
15 Ou muana akapua uakama ku mesho a Muene Njambi. Kakanu viniu cipue
viuma viakushasha vije vipendesa. Hume kanda asemuke na ha kusemuka cendi
Cimbembesi ca Kulela cika mutuamenena.
16 Kaha akahiluisila vantu vavengi va Isaleli kuli Muene Njambi yavo.
17 Akaya kulutue lua Muene, ngue ku nzili na cifua ca vilinga via Eliya kananguizi
ua Njambi. Akahiluisa vaishavo na vana vavo hamolika. Akatengulula vaka
kuhona kuononoka na kuvahiluisila naua kungila yakuyongola ngue vaka vusunga.
Akavuahesela vualumo vantu linga vavandamene Muene.”
18 Kaha Zakaliya uehuile kangelo nguendi, “Njikatantekeya vatihoni nga cuma eci
mucikapua? Omuo yange njinakolo laja, kaha naua mpuevo yange nakolo laja.”
19 Kaha kangelo uamukumbuluile nguendi, “Yange Ngambiliyele njinemana ku
mesho a Njambi. Nanjitumu kuhandeka nove nakukunehela muzimbu ou uacili.
20 Tolilila honi ukapua u kaveveve omuo kuua kulahelele mezi ange, aje akapua a
vusunga omo ntsimbu yauo ikaheta. Ukaholoka kuluu noho litangua lije likulaheso
liange kuli yove likapua lia vusunga.”
21 Vantu vavandamena Zakaliya hambanza kaha valikomokelele cikuma omo
uasimbuile cikuma mu Njivo ya Muene Njambi.
22 Omo Zakaliya uatuhukilemo kasele kuhandeka kuli vakevo. Kaha hakuhona
kuhandeka lizi limo, uapangesele vitantekeyeso na mavoko endi, kaha vantu vakele
hambanza vatantekeyele nguavo namono cimona mu Njivo ya Muene Njambi.
23 Zakaliya omo uamanesele vipangi viendi mu Njivo ya Muene Njambi, kaha
uahilukile kunjivo yendi.
24 Munima yevi mpuevo yendi Elizaveta uakele na lizimo, uakele mu njivo vingonde
vitanu.
25 Kaha Elizaveta uahandekele nguendi, “Hakukotoka Muene Njambi nanjimuesa
kavumbi, nanjihumisa shuamua ku mesho a vantu.”

Kangelo Ngambiliyele ambulula kusemuka kua Yesu

26 Omo Elizaveta uakele na vingonde vitanu na imo via lizimo, Njambi uatumine
kangelo Ngambiliyele aye ku Nazaleta mu nganda ya Ngalileya.
27 Kangelo uakele na lizi kuli muana mpuevo umo kanda alimone na yala lizina
liendi Maliya. Uje uapuile uakulama kuli yala lizina liendi Yosefa, uaku ntanga ya
muene Ndaviti.
28 Kaha kangelo uezile kuli Maliya uamumenekele na kuhandekele nguendi, “Muene
hali nove, kaha nakukuisula cikuma!”

29 Maliya uakele na citanga ha lizi lije liahandekele kangelo, uasinganiekele mu
mutima uendi nguendi, “Majui aua analumbunuka vika?”
30 Kaha kangelo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti uvue liova Maliya, omuo
unauana kavumbi kuli Njambi.
31 Tala, ukakala na lizimo, kaha ukasema muana ua yala, ukamuluka lizina liendi
Yesu.
32 Ou muana akapua uakama, kaha vakamutumbula Muna Njambi ua helu lia
vioshe. Kaha Muene Njambi akamupuisa muene, ngue muapuile kukuyendi Ndaviti.
33 Kaha akapua muene ua miyati ya Yakomba kumiaka yoshe, na vumuene vuendi
kuvukahu!”
34 Kaha Maliya uahandekele kuli kangelo nguendi, “Eci cikapua vati? Omuo yange
njimuana mpuevo uje kanda alimone na yala.”
35 Kaha kangelo uamukumbuluile nguendi, “Cimbembesi ca Kulela cikeja hali yove,
na nzili ya Njambi Uakuhiana ikakufuika. Nankuma, ha cuma eci uje muana Uakulela
vakamutumbula Muna Njambi.
36 Tala! Munanoko Elizaveta na ikeye nemita muana ua yala muvukuluntu vuendi.
Kaha ino inapu ngonde ya mucitanu na imo ya lizimo liendi cipue vene vamutumbuile
nguavo ntsimpi.
37 Omuo cuma nacimo cahi cahona Njambi kulinga.”
38 Kaha Maliya uakumbuluile kangelo nguendi, “Yange njinapu njingamba ya Muene
Njambi, cilingiue kuli yange ngue munahandekela.” Kaha munima yevi kangelo
uamusezele.

Maliya Ameneka Elizaveta

39 Hanima ya matangua amandende, Maliya ualivuaheselele na kuya ku mbonge ya
mu minkinda ya mu nganda ya Yundeya.
40 Omo uahete kaha uakovelele mu njivo ya Zakaliya, kaha uahinduisile Elizaveta.
41 Omo Elizaveta uovuile kuhinduisa ca Maliya, kaha kakeke uaniangumukile
muzimo liendi. Kaha Elizaveta uashulile na Cimbembesi ca Kulela,
42 kaha uahandekele na lizi liakama nguendi, “Yove uakukuisula hhakati ka
vampuevo voshe, nakuisuliua muana uje iukasema!”
43 Omuo vikahoni cuma cakama eci cilingiua kuli yange, ngeci vaina ya Muene yange
veje kuli yange?
44 Tala! Omo vene njovuile lizi liakuhinduisa kuove, haje vene kakeke muzimo
liange uaniangumukile na kujolela.
45 Yove uuakukuisula omuo uakutsiliela ngeci lizi lia Muene Njambi kuli yove
likapua lia vusunga!

Muaso ua vishangala ua Maliya

46 Maliya uahandekele nguendi,
“Mutima uange ushangazala vukama vua Muene Njambi,
47 Muono uange unavuahelela omuo Njambi Muyoyesi uange,
48 Omuo nanuka yange ngamba yendi uamundende! Kuhuma hano nakuya kulutue,
vantu voshe vakanjitumbula nguavo njimukakuvezika,
49 Omuo Njambi muka nzili yoshe nanjilingila viakama. Lizina liendi lia kulela.
50 Ikeye akamuesa cikeketima kuli voshe vamusingimika, kuhuma kucisemua cimo
kutuala ku cisemua cikuavo.
51 Ikeye nolola livoko liendi lia nzili, nashandula vaka viyongola via kulihalesa.
52 Nahumisa vamiene vakama ha matanda avo, kaha nahaka vaje vavandende
kuvukama.
53 Nalisa vaje vali na njala na viakulia viacili, kaha vaka kufuka navasheke mavoko
voko.

54 Ikeye naniungu likulaheso lije lia lingile na vakuluntu vetu, kaha neja nakukuasa
ngamba yendi Isaleli.
55 Nanuka kumuesa cikeketima kuli Avilahama naku vikota viendi vioshe ku miaka
yoshe!”
56 Kaha Maliya uasikamene na Elizaveta vingote vitatu, kaha uahilukile kuimbo liavo.

Kusemuka kua Iuano muka kumbuitika

57 Ntsimbu ya Elizaveta yakutota yahete kaha uapapele muana uayala.
58 Vandambo na vavushoko vendi vovuile muje Muene Njambi muanamumuesa
ngozi yakama, kaha voshe vavuahelelele hamo nendi.
59 Kaha ha litangua lia mucitanu na atatu, vezile nakutuhula muana ku mukanda,
vatondele kumuhindula ishe Zakaliya.
60 Vuno honi vaina vahandekele nguavo, “houe! Mulukeni Iuano.”
61 Vamukumbuluile nguavo, “Kukuesi kavushoko kove ivaluka lizina eli!”
62 Kaha vaniatele ishe na kulinga vitantekeyeso na mavoko avo ku muihula nguavo,
“Lizina muka utonda kuluka munove?”
63 Kaha Zakaliya ualombele citale asonekeho, omo vacinehele uasonekeleho
nguendi, “Lizina liendi Iuano.” Kaha voshe vali komokelele cikuma!
64 Ha ntsimbu ijevene Zakaliya uasele kuhandeka naua, kaha uaputukile
kushangazala Njambi.
65 Vandambo voshe vakele na liova, kaha muzimbu ua uatsimanene ku mutambela
uoshe ua minkinda mu nganda ya Yundeya.
66 Voshe vaje vovuile muzimbu ou vasinganiekeleho, kaha valihozuele nguavo, “Ou
kanike akafua vati?” Omuo casholokele muacili ngeci nzili ya Muene Njambi yakele
hali ikeye.

Muaso ua Zakaliya

67 Ishe ya Iuano, Zakaliya, uashulile na Cimbembesi ca kulela, kaha uahandekele
vimpande vije Njambi uamusholuelele nguendi,
68 “Kalemeso kuli Muene Njambi ya Isaleli! Neja nakukuasa vantu vendi na
kuvapatula.
69 Natuhana muyoyesi ua nzili, mutekulu ua ngamba yendi Ndaviti.
70 Uakulahesele laja muli tunanguizi va Njambi vendi va kulela
71 linga vakatuamene ku nzili ya vitozi vetu voshe vaje vatuzinda.
72 Ualingile eci kumuesa cikeketima kuli vakukuluila vetu na kushulisilila litavasano
liendi lia kulela.
73 Eci cikeco cisingo cije ca lisingile na cisemi cetu Avilahama.
74 Uakulahesele kutuohiela ku mavoko avitozi vetu, linga tukamupangele cakuhona
liova,
75 linga tupue vakulela na vaka vusunga ku mesho endi ku matangua oshe a muono
uetu.
76 “Kaha yove munange, vakakutumbula kananguizi ka Njambi uahelu lia vioshe.
Kaha ukatuama kulutue lua Muene muku vuahesa ngila yendi,
77 nakuleka vantu vendi ngeci vakavovola haku vakonekela ku vupi vuavo.
78 Omuo Njambi yetu uakala na cikeketima cakama akatumenekela ngue litangua
lituhuka kuhuminina kuilu.
79 Akatuila ceke kuli voshe vaje vanatumama mu milima na mucimbembe ca kutsa,
nakutuamenena mikono yetu mu ngila ya ciyulo.”
80 Iuano uakolele mu muvila na mu Cimbembesi. Uakele mu mpambo noho litangua
liendi lia kulisholola lia hete ku vantu va Isaleli.

2

Kusemuka kua Yesu (Mateu1:18-25)

1 Capuile ngacije ha ntsimbu ije, kuli Sezale Angushitu kua humine lizi lia kushika,
linga vasonekese voshe vantu mu vumuene vua Maloma.
2 Eci kusoneka cije ca katete civa lingile omo Kiliniu uapuile nguvulu ua Silia.
3 Kaha voshe vaile ku membo avo, va kavasonekeleko.
4 Kaha Yosefa uahumine ku mbonge ya Nazaleta mu nganda ya Ngalileya, uaile ku
mbonge ya Mbetehema mu Yundeya ku limbo lia semukilile Muene Ndaviti, muomu
uapuile muka muyati ua Ndaviti.
5 Uaile nakumusoneka hamo na Maliya uje ya lamene ikeye, uje uakele na lizimo.
6 Capuile ngacije omo vakele kuje matangua endi a kutota a hete.
7 Kaha uapapele munendi ua ntuatua ua yala, kaha ua muzengelele ha ntanga, kaha
uamu hakele mu cikasa ca kulila vangombe muomu kukuakele cihela cavo cakukala.

Tungelo vasholoka kuli Tuniungi

8 Ku mutambela uje vene kuakele tuniungi mucana, vakelenakuniuka vampanga
vavo vutsiki.
9 Kangelo ua Muene uasholokele kuli vakevo, kaha vumpau vua Muene vuatuile
ceke hhakati kavo. Vovuile liova liakama cikuma.
10 Kangelo uahandekele kuli vakevo nguendi, “Keti muvue liova! Omo njinaneha
Muzimbu Uacili kuli yeni, uje ukaneha kujolela cakama kuli vantu voshe.
11 Vutsiki vunovene mu mbonge ya Ndaviti munasemuka Muyoyesi ueni, ikeye
Kilistu Muene!
12 Kaha eci cikapua cizivukiso ceni, mukauana kakeke vanamuzengela ha vintanga
vana mulangeka mu cikasa caku lila vangombe.”
13 Hajevene kuasholokele civunga cakama ca masualale ca tungelo va muilu
vemanene hamo na kangelo uje uanehele muzimbu, vembile na kulemesa Njambi
nguavo,
14 “Vumpau kuli Njambi ua muilu,
ciyulo cikale hano ha mavu kuli vantu vaje valema!”
15 Omo tungelo vahilukile muilu kuhuma kuli tuniungi, kaha tuniungi valihandeke-
sele umo na mukuavo nguavo, “Tuyeni honi ku Mbetehema linga tuka mone eci cuma
cinalingiuako, cije cana tusholuela Muene.”
16 Nankuma, vaile hajevene vuasi vuasi vakauanene Maliya na Yosefa na kakeke
vana mulangeka mucikasa caku lila vangombe.
17 Omo tuniungi vamumuene, vambuluile mezi aje avalekele kangelo hali kakeke.
18 Kaha voshe vaje vovuile valikomokelele ha viuma vije vivahandekele tuniungi.
19 Vuno honi Maliya uaniungile mezi oshe aje naku uayongola mu mutima uendi.
20 Kaha tuniungi vahilukile na kushangazala na kulemesa Njambi ha viuma vioshe
voviule, na vije vamuene. Viuma vioshe vialingiuile ngue vene muje muavalekele
kangelo.

Yesu vamuluka lizina

21 Omo kunahiti matangua atanu na atatu, omo ntsimbu yahete yakutuhula kakeke
ku mukanda, kaha vamulukile lizina liendi Yesu, lizina lije lia mulukile kangelo
ntsimbu kanda amuimite.

Yesu Vamutuala mu Njivo ya Muene Njambi

22 Kaha omo matangua apuilemo akulilelesa, Yosefa na Maliya valingile ngue ku
Lishiko lia Mosesa. Nankuma, vatualele kanike ku Yelusalema linga vaka mukundike
kuli Muene Njambi,

23 ngue muvanasoneka mu Lishiko lia Muene Njambi, “Muana uoshe ua ntuatua ua
yala vaka mukundike kuli Muene Njambi.”
24 Mu Lishiko lia Muene Njambi naua lihandeka ngualio visemi vanapande
kukombelela nkombelo ya tute vavali cipue vana va mavembe vavali, eci cikeco
civalingile Yosefa na Maliya.
25 Kaha honi kuakele yala umo mu Yelusalema lizina liendi Simoni. Uapuile
muka vusunga kaha naua uazangele Njambi, uavandamanene kuovoka kua Isaleli.
Cimbembesi cakulela cakele hali ikeye,
26 Kaha vavisholuele kuli ikeye kuli Cimbembesi uakulela kakatsi kuakuhona
kumono Kilistu Muene.
27 Simoni ha kumutuamenena kuli Cimbembesi ca kulela, uakovelele mu Njivo ya
Muene Njambi. Omo visemi vanehele kakeke Yesu mu Njivo ya Muene Njambi va
mulinge ngue ku Lishiko vatumbikile lia Mosesa.
28 Simoni uatambuile kakeke mu mavoko endi, uatsatselele kuli Njambi na kuhan-
deka nguendi,
29 “Vuavuno Muene Njambi unaniungu likulaheso liove kuli yange,
vuavuno tava yange ngamba yove njije nakukala nove mu ciyulo,
30 omuo mesho ange anamono Muyoyesi iunatumu.
31 Vantu voshe vakamono kuamena cije ciunavuahesa.
32 Cikapua ceke cakusholola kuli vaje keti Vayunda,
nakuneha vumpau kuli vantu vove va Isaleli.”
33 Ishe na vaina vali komokelele hali vije via handekele Simoni hali Yesu.
34 Kaha Simoni uavakuisuile na kuhandeka kuli Maliya vanaye nguendi, “Tala!
kakeke ou vamuhanguile kuli Njambi mukunongesa na kuamena vavengi mu Isaleli.
Akapua cimueso ca kuhuma kuli Njambi, cije vantu vavengi vaka muluisa.
35 Cimueso cije vantu vavengi cikamuesa viyongola viavo via kushueka. Kaha yove
Maliya vusiua vukatuva mutima uove ngue mukuale uakuhomona.”
36 Kuakele umo kananguizi uamukuluntu ua mpuevo ua ntuluue, lizina liendi Ana
muna Fanuele uaku muyati ua Ashele. Uashombokele ha miaka itanu na ivali,
37 kaha honi uapuile ntuluue. Uakele na miaka makumi atanu na atatu na miaka
iuana. Ikeye kahumine mu njivo ya Muene Njambi, mutania na vutsiki uakele
nakulemesa Njambi ha kuliumina kulia na kulombela.
38 Ha ntsimbu ijevene uahete kuli Maliya na Yosefa uahanene cikandelela kuli
Njambi. uahandekele hali uje muana kuli voshe vaje vavandamenene Njambi
mukupatula Yelusalema.

Vahiluka ku Nazaleta

39 Omo Yosefa na Maliya vamanesele vioshe ngue ku Lishiko lia muene Njambi,
vahilukile kuimbo liavo ku Nazaleta mu Ngalileya.
40 Kaha muana uakolele uakele na nzili. Uakolele mu mana, kaha vikuisulo via
Njambi viakele hali ikeye.

Yesu hali mu Njivo ya Muene Njambi ha miaka likumi na ivali

41 Ha muaka na muaka visemi va Yesu vakele nakuya ku Yelusalema ku Ciuano ca
Paseka.
42 Omo Yesu uakele na miaka likumi na ivali, kaha vaile nendi ku Yelusalema ku
cilika ca ciuano ngue ntsimbu yoshe.
43 Omo matangua aje a ciuano ahuile, kaha vaputukile kuya kuimbo, vuno honi Yesu
uasalele munima mu Yelusalema. Visemi vendi kuvatantekeyele,
44 vayonguele nguavo hamo hali ha cendo, nankuma vendele vungezi vua litangua
limo, kaha vaputukile kumutonda hhakati kava vushoko vuavo nava vusamba vavo,

45 vuno honi kuva muuanene. Nankuma, vahilukile naua ku Yelusalema na
kumutonda.
46 Kaha ha litangua lia mu citatu vamuuanene mu Njivo ya Muene Njambi,
natumama hhakati ka valongisi va mashiko a Njambi, na kuvovuilila naku vehozola
vihula.
47 Kaha voshe vaje vovuile vali komokelele cikuma mangana endi nakukumbulula
cendi.
48 Visemi vendi omo vamumuene valikomokelele, kaha vaina vahandekele kuli
ikeye nguavo, “Munange, vika unatulingilamo? Tala! Isho nange tunaliniengele na
kukutonda cikuma ngeci tukuuane.”
49 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vika munanjitondela? Nkuma kumuatan-
tekeyele ngueni njinapande kukala mu njivo ya tate ndi?”
50 Vuno honi vakevo kuvatantekeyele kulumbunuka cakukumbulula cendi.
51 Kaha Yesu uaile navo ku Nazaleta, kaha kuje uatualeleleho kuvononoka. Vaina
vaniungile vioshe evi mu mutima uavo.
52 Kaha Yesu uakolele mu muvila, na mu mana, uauanene kavumbi kakama kuli
Njambi na vantu.

3

Iuano muka Kumbuitika avuahesa ngila ya Kilistu
(Mateu3:1-12; Mako1:1-8; Iuano1:19-28)

1 Evi vioshe vialingiuile omo Sezale Timbeliase te hanga aciyula ha miaka likumi na
itanu mu vumuene vua Loma. Ha ntsimbu ije Pontiyu Pilato uapuile nguvulu uamu
Yundeya, na Helonde uasuanene mu Ngalileya, munaina Filipu uasuanene mu nganda
ya Ituleya na nganda ya Talakoniti, Lisaniya uasuanene mu nganda ya Ambilene,
2 na Anase na Kayafase vapuile Tusasendote Vakama. Ha ntsimbu ijevene Njambi
uahandekele kuli Iuano muna Zakaliya omo uakele mu mpambo.
3 Kaha Iuano uaile ku cihela na cihela ca Ndonga ya Yundau na kuambulula
nguendi, “Tengulukeni ku vupi vueni vamimbuitike, kaha Njambi akamisambesa ku
vupi vueni.”
4 Ngue muvana soneka mu livulu lia Isaya kananguizi ua Njambi nguavo,
“lizi lia umo atambeka mu mpambo nguendi,
‘Vuaheseni tapalo ya Muene Njambi,
sungameseni ngila yendi linga akuhitilemo!
5 Vimbongo vioshe vanapande ku viofuela,
minkinda yoshe yakama neyi yaindende vaka viniekumuna,
na vingila via kuhenga vanapande kuviolola visungame,
na vingila via kuzika vanapande kuvilambesa.
6 Vantu voshe vakamona kuamena ca Njambi.’ ”
7 Kaha Iuano ualekele vije vivunga via vantu vezile kuli ikeye nakuvambuitika
nguendi, “Eni manoka! Iya honi naminangula linga muteue vukalu vua Njambi vuje
vuli nakuija?
8 Nga mutonda kuteua kuvukalu vua Njambi lingeni viuma vije vimuesa ngeci
munatenguluka ku vupi vueni. Keti mu lihandekese mu mitima yeni ngueni ‘Tuli
na cisemi cetu Avilahama.’ Mua vusunga njimileka nguange Njambi asa kutengulula
mavue aua naku uapuisa vatekulu va Avilahama!
9 Ngimbu vanaihaka laja kumizi ya muti, muti uoshe kuuimi vushuka vua cili vaka
uteta nakuumbila mu tuhia.”
10 Vantu vamuihuile nguavo, “Kaha honi tulinga vati?”
11 Uavakumbuluile nguendi, “Ou hali na vikovelo vivali ahaneko cimo uje kesi naco,
kaha nou alina via kulia ahaneko vakuavo.”

12 Vaka kutambula lisimo vezile linga avambuitike, kaha vamuihuile nguavo,
“Mulongisi, yetu tunapande kulinga vika?”
13 Kaha uavalekele nguendi, “Keti mukatambule kupulakana omo muvemika.”
14 Masualale vamo naua vamuihuile nguavo, “Netu naua tunapande kulinga vika?”
Kaha uavalekele nguendi, “Keti muka pukule viuma via vakueni, cipue kuvangela,
simpeni na fueto yeni.”
15 Vantu vakele nalikulahelo lia kuvandamena nguavo Kilistu eja honi, voshe vakele
na kulihozola mu mutima yavo hali Iuano nguavo hamo ikeye Kilistu.
16 Kaha Iuano uahandekele kuli voshe nguendi, “Njimimbuitika mu mema, vuno
honi ouo akeja napu uakama kupulakana yange. Ku njapandele cipue kuzitula mikole
ya ha vinkaku viendi. Ikeye akamimbuitika na Cimbembesi ca kulela na mu tuhia.
17 Lisehua lili mu livoko liendi, ikeye akapekula na kulelesa muacili vinona vioshe
kulijunguilo liendi, kaha tiliku akaitulika mu cishete cendi, vuno honi mujungu uoshe
akautsimika na tuhia tuakuhona kuzima!”
18 Ha kuvasindiya cikuma Iuano uambuluile Muzimbu ua Cili ku vantu.
19 Naua Iuano uatenukilile muene Helonde, omo Helonde uambate Helondiya
mpuevo ya munaina Filipu, kaha naua uamutenukilile omuo ualingile viuma vieka
via vipi.
20 Cuma cacipi cikuma ca lingile naua Helonde ca kuhaka Iuano mu kamenga.

Yesu Vamumbuitika
(Mateu3:13-17; Mako1:9-11)

21 Kaha omo Iuano uakele nakumbuitika vantu voshe na Yesu naua vamumbuitikile.
Ha ntsimbu ijevene Yesu omo uakele na kulombela, lilu liashokolokele.
22 Kaha Cimbembesi ca kulela ca shulukile hali ikeye mucifua ca livembe. Kaha
muilu mua humine lizi ngualio, “Yove munange injazema, njili na kuvuahelela hali
yove.”

Vakukuluila ya Yesu
(Mateu1:1-17)

23 Yesu uaputukile kuambulula na kulongesa kucivunga te hali na miaka makumi
atatu. Kaha vantu vamu tantekeyele nguavo ikeye muna Yosefa. Yosefa uapuile muna
Heli,
24 Heli uapuile muna Matati, Matati uapuile muna Levi, Levi uapuile muna Meleki,
Maleki uapuile muna Njanayi, Njanayi uapuile muna Yosefa,
25 Yosefa uapuile muna Matiyasi, Matayasi uapuile muna Amose, Amose uapuile
muna Nashumi, Nashumi uapuile muna Eseli, Eseli uapuile muna Nangai,
26 Nangai uapuile muna Maate, Maate uapuile muna Matatiya, Matatiya uapuile
muna Semehine, Semehine uapuile muna Yoseke, Yoseke uapuile muna Yonda,
27 Yonda uapuile muna Youanane, Youanane uapuile muna Lehesa, Lehesa uapuile
muna Zelumbambele, Zelumbambele uapuile muna Sheyaletiyele, Sheyaletiyele
uapuile muna Neli.
28 Neli uapuile muna Meleki, Meleki uapuile muna Andi, Andi uapuile muna
Kosame, Kosame uapuile muna Elemandame, Elemandame uapuile muna Ele,
29 Ele uapuile muna Yoshiua, Yoshiua uapuile muna Ezazale, Ezazale uapuile muna
Yolime, Yolime uapuile muna Matata, Matata uapuile muna Levi,
30 Levi uapuile muna Simioni, Simioni uapuile muna Yunda, Yunda uapuile muna
Yosefa, Yosefa uapuile muna Njoname, Njoname uapuile muna Eliakime,
31 Eliakime uapuile muna Meleya, Meleya uapuile muna Mena, Mena uapuile muna
Matata, Matata uapuile muna Natane, Natane uapuile muna Ndaviti,
32 Ndaviti uapuile muna Njesi, Njesi uapuile muna Ovende, Ovende uapuile muna
Mbouasi, Mbouasi uapuile muna Salemone, Salemone uapuile muna Naheshoni,

33 Nashone uapuile muna Aminandave, Aminandave uapuile muna Andemine,
Andamine uapuile muna Aleni, Aleni uapuile muna Izeloni, Izeloni uapuile muna
Peleze, Peleze uapuile muna Yunda,
34 Yunda uapuile muna Yakomba, Yakomba uapuile muna Isake, Iseke uapuile muna
Avilahama, Avilahama uapuile muna Tela, Tela uapuile muna Nahole,
35 Nahole ua puile muna Selunge, Selunge uapuile muna Leu, Leu uapuile muna
Pelenge, Pelenge uapuile muna Hevele, Hevele uapuile muna shela,
36 Shela uapuile muna Kainane, Kainane uapuile muna Alepakeshande, Alepake-
shande uapuile muna Shemi, Shemi uapuile muna Noua, Noua uapuile muna Lameki
37 Lameki uapuile muna Matusela, Matusela uapuile muna Enoki, uapuile muna
Njalende, Njalende uapuile muna Maalalele, Maalalele uapuile muna Kenane
38 Kenane uapuile muna Enoshe, Enoshe uapuile muna Sete, Sete uapuile muna
Andama, Andama uapuile muna Njambi.

4

Yesu va mueseka
(Mateu4:1-11; Mako1:12-13)

1 Yesu hakushula na Cimbembesi ca kulela, uahumine ku Ndonga ya Yundau, kaha
Cimbembesi camutuamenenene mu mpambo,
2 kuje Satana uakamuesekele matangua makumi auana. Ha ntsimbu ije yoshe Yesu
kalile nacimo cahi, omo matangua aje ahuile, kaha uovuile njala.
3 Kaha Satana uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna Njambi shika livue eli
linga lilihimpule mbolo.”
4 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneka nguavo,
‘Muntu kasa kuyoya na mbolo lika kuahi.’ ”
5 Kaha Satana ualondesele Yesu helu lia munkinda ualaha, kaha uamumuesele muka
ntsimbu kakandende vumuene vuoshe vuahano ha mavu.
6 Kaha Satana uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikakuhana vumuene ovu na
vufuko vuoshe vilimo, omuo vanjihanavio, kaha njikavihana kuli uoshe uje injitonda.
7 Nga unjilemesa, kaha vioshe evi vikapua viove.”
8 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneke nguavo,
‘Ukalemesa Muene Njambi yove, ikeye lika iukapangela!’ ”
9 Kaha Satana uamutualele ku Yelusalema, uamuhakele ha kashongua ka njivo ya
Muene Njambi, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga u Muna Njambi, liumbile ha
mavu kuhuma kuno kuilu,
10 omuo vanavisoneka mu Visoneka nguavo, ‘Njambi akashika tungelo vendi na
kukuniunga.’
11 Kaha vanavisoneka mu Visoneka naua nguavo, ‘Vakakukuata, linga viliato viove
keti vikatsutsuke ku livue.’ ”
12 Vuno honi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vanavisoneka mu Visoneka
nguavo, ‘Keti ueseke Muene Njambi yove.’ ”
13 Omo Satana uamanesele kueseka Yesu mu vingila vioshe, kaha uamusezele noho
hakauana ntsimbu ikuavo.

Yesu aputuka vipangi viendi mu Ngalileya
(Mateu4:12-17; Mako1:14-15)

14 Kaha Yesu uahilukile ku Ngalileya, na nzili ya Cimbembesi ca kulela yakele muli
ikeye. Kaha muzimbu uendi uatsimanene mu nganda yoshe ya Ngalileya.
15 Yesu uavalongesele mu vinjivo viavo via malombelo, kaha voshe vamushangaza-
lele.

Yesu vamuviana mu Nazaleta (Mateu13:53-58; Mako6:1-6)

16 Yesu uaile ku Nazaleta, kuje kuakolelele, kaha uakovelele mu njivo ya malombelo
ha litangua lia Sapalalo ngue ku cilika cendi. Kaha uemanene na kutanda Visoneka.
17 Vamuhanene livulu lia sonekele Isaya Kananguizi ua Njambi. Kaha uazengunuine
lije livulu liakuzenga, uauanene ha mutambela uje uatondele kutanda. Kaha
uatandele nguendi,
18 “Cimbembesi ca Muene Njambi cili muli yange, omuo nanjihangula kuambulula
Muzimbu ua Cili kuli vihutu. Nanjitumu kuambulula linga vinzinda vaka vapat-
ule, nakuambulula linga tupuputua vakamone, nakunjituma kupatula vaje vavali
nakuyandesa,
19 nakunjituma kuambulula ngeci ntsimbu inahete ya kavumbi ka Muene Njambi
ku vantu vendi.”
20 Yesu uazengele lije livulu, ualihanene naua kuli muka kuniunga, kaha uatu-
mamene. Vantu voshe vakele muje mu njivo ya malombelo vamutalele ntooma,
21 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Visoneka evi lelo vinapuisamo ku mesho
eni, ngue omo munovu vanakele nakulitanda.”
22 Kaha voshe vamushangazalele, valikomokelele ku mezi endi acili aje ahandekele,
vahandekele nguavo, “Ou ikeye uje muna Yosefa ndi?”
23 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga mukanjitela cisimo eci
ngueni, ‘Ove cimbanda likanguise yove vavenia!’ Cimukalumbununa cikapua ngueni,
‘Yove linga viuma vioshe muno muimbo liove, vijevene vituovuile viualingile mu
Capenama.’
24 Mua vusunga njimileka, naumo uahi kananguizi ua Njambi ivakatava muimbo
liendi.
25 Vuno honi muavusunga njimileka mu lifuti lietu lia Isaleli muakele vantuluue
vavengi ha matangua a Eliya kananguizi ua Njambi, omo kalunga kanokele miaka
itatu na vingonde vitanu na imo naua honi kuakele njala mu lifuti lioshe.
26 Eliya kuvamutumine kuli voshe, vuno honi kuli ntuluue uje keti Kayunda uje
uakele mu limbo lia Zelefani kuyehi na mbonge ya Sindone.
27 Kuakele vantu vavengi vakele nakuvavala mbumba mu Isaleli ha ntsimbu ya
Elisha kananguizi ua Njambi, vuno honi naumo uahi yakanguisile kuvanga lika
Namane keti Kayunda uaku Silia.”
28 Omo vantu vaje vakele mu njivo ya malombelo vazivile evi, vakele na litoto.
29 Vakatukile, kaha vakokelele Yesu hambaza ya nganda, vamutualele kuntsongo
ya munkinda haje ha vatungile nganda yavo. Vatondele ngeci vakamumbile mu
cimbongo.
30 Kaha uahitile mukati kavo nakuya.

Yala muka Cimbembesi ca kujuala (Mako1:21-28)

31 Yesu uaile ku Kapenama, mbonge ya mu Ngalileya, kuje uakalongesele vantu lia
Sapalalo.
32 Vantu voshe vakomokele cikuma kuambulula nguendi, omuo mezi endi akele na
nzili.
33 Kaha mu njivo ya malombelo muakele yala umo uakele na Cimbembesi ca kujuala,
catambekele cikuma.
34 “Haa! Yove Yesu uaku Nazaleta utonda kulinga vika kuno netu? Uneja
nakutunongesa ndi? Nja kutantekeya yove uapua umo Uakulela ua Njambi!”
35 Kaha honi Yesu uashikile Cimbembesi ca kujuala nguendi, “Kuluu huma muli
muntu ou!” Kaha cije Cimbembesi ca kujuala cauisilile uje yala ha mavu ku mesho
avo voshe, kaha ca humine muli ikeye kuakuhona kumuvetuesa.

36 Vantu voshe valikomokelele cikuma vaputukile kulihandekesa umo na mukuavo
nguavo, “Majui muka aua? Muntu ou hali na nzili ya kushika vimbembesi via kujuala
kaha vimuivuila.”
37 Kaha vialingile vioshe viovuikile mu cihela ca lifuti lije.

Yesu Akanguisa vantu vavengi
(Mateu8:14-17; Mako1:29-34)

38 Kaha Yesu uahumine mu njivo ya malombelo uaile ku njivo ya Simoni. Uauanene
vainamueno ya Simoni vavavala lisika sika liakama cikuma. Valombele Yesu linga
amukangule.
39 Kaha Yesu uaile kuli ikeye nakumukotamena, kaha uashikile lije lisika sika kuhua
kaha uakangukile na kuimana nakuputuka kuvapangela via kulia.
40 Hakulahuka kua litangua, voshe vaje vakele na mishongo yakuli sezaseza
vavanehele kuli Yesu, voshe uavahakele mavoko na kuvakanguisa.
41 Kaha vimbembesi via kujuala naua via huminemo mu vantu vavengi na
kutambeka nguavio, “Yove u Muna Njambi!” Vuno honi ikeye uashikile vimbembesi
via kujuala ngeci keti vihandeka nacimo cahi naua, omuo vikevio viamutantekeyele
nguavio ikeye Kilistu.

Yesu Ambulula mu Vinjivo via Malombelo
(Mako1:35-39)

42 Omo kuacele Yesu uatuhukile, nakuya kuali kaliendi lika. Vantu vaputukile
kumutondezeka, omo vamuuanene vatondele kumuvindika ngeci keti ahume kuli
vakevo.
43 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njapande kuambulula Muzimbu
Viacili via vumuene vua Njambi mu vimbonge vieka naua, omuo evi vikevo via
njitumine kulinga Njambi.”
44 Uakele na kuambulula mu vinjivo via malombelo via Njambi vioshe viamu
Yundeya.

5

Yesu asana Vandongisi va kulivanga
(Mateu4:18-22; Mako1:16-20)

1 Litangua limo Yesu uemanene ha ntunda ya cisali ca Ngenesaleta te vantu vakele
nakulisindika kuya kuli ikeye linga vovue lizi lia Njambi.
2 Kaha uamuene mato avali vanaatutika ku mukulo ua cisali. Vaka kuta vatsi
vahumine mu mato na kukusha manda avo.
3 Yesu uakovelele mu vuato vumo, vuakele vua Simoni, kaha uamulombele ngeci
avusindikile alahako kamandende na hantunda. Yesu uatumamene mu vuato, kaha
ualongesele cije civunga.
4 Omo Yesu uamanesele kuhandeka, kaha uahandekele kuli Simoni nguendi,
“Sindikila vuato haje ha mema a kulova, kaha yove na vakueni teni manda eni linga
mujevele vantsi.”
5 Simoni uamukumbuluile nguendi, “Muene, tunapanga cikuma vutsiki vuoshe vuno
honi nakamo tunakuata kahi. Vuno honi omuo ukahandeka ngoco, kaha tuta manda.”
6 Kaha omo vate manda vakuate vatsi vavengi cikuma, kaha manda aputukile
kutavuka.
7 Nankuma, vaniatele vavusamba vavo vakele mu vuato vukuavo veje vaku vakuase.
Vezile vashulisile mato oshe na vatsi mukemo vaputukile kuvombela.
8 Omo Simoni Petulu uamuene vije vialingiuile, uatsikamene ha mavuli ku mesho a
Yesu na kuhandeka nguendi, “Muene, huma kuli yange, omuo yange njimuka vupi!”
9 Simoni na vakuavo vali komokelele cikuma ha kumona vatsi vavengi vava kuatele.

10 Simoni uakele navavusamba vendi vavali mazina avo apuile Yakomba na Iuano
vana va Zembendeo, nava kevo naua vali komokele cikuma. Yesu uahandekele kuli
Simoni nguendi, “Keti uzive liova, hume hano ukata vantu.”
11 Vatutikile mato avo ku ntunda, vasezele vioshe, kaha vakavele Yesu.

Yesu akanguisa muka mbumba
(Mateu8:1-4; Mako1:40-45)

12 Litangua limo Yesu uakele mu mbonge imo muje muakele yala umo uakele
nakuyanda na mushongo ua mbumba. Omo uamuene Yesu, uauile nacihanga cendi
ha mavu amulambelelele nguendi, “Muene, nga utonda, uasa kunjikanguisa!”
13 Yesu uoluele livoko liendi uamukuate uahandekele nguendi, “Njitonda, kanguka!”
Hajevene uakangukile.
14 Yesu uamushikile nguendi, “Keti ulekeko muntu umo cuma eci kuahi, vuno honi
ya ukalisholole kuli kasasendote linga vantu voshe vatantekeye nguavo vakukangula,
ambahoni ukakombelele nkombelo ije yashikile Mosesa.”
15 Vuno honi muzimbu uahali Yesu uakele nakushanduokela kuoshe, kaha vivunga
via vantu vezile nakumuivuilila na kuvakanguisa ku mishongo yavo.
16 Vuno honi Yesu kakengi uakele nakuvaseza nakuya kuali kaliendi lika na
kulombela.

Yesu akanguisa muka kalepa
(Mateu9:1-8; Mako2:1-12)

17 Litangua limo omo Yesu uakele nakulongesa, Vafaliseo vamo na valongisi va mezi
a Lishiko lia Mosesa vatumamene kuje, vahumine mu membo a ku Ngalileya na ku
Yundeya na ku mbonge yakama ya Yelusalema. Nzili ya Muene Njambi yakele hali
Yesu mukukanguisa vantu.
18 Kaha vamala vamo vanehele yala muka kalepa vamulangeka ha citalatala,
vesekele kumukovelesa mu njivo linga vamulangeke ku lutue lua Yesu.
19 Omuo civunga ca vantu, kuvauanene ngila yaku mukovelesela mukati. Nankuma,
vamutualele helu lia njivo, vatuvile mbengua mu mateya, kaha vamusoselele na
citalatala cendi ha mavu mukati ka civunga kulutue lua Yesu.
20 Omo Yesu uavamuene lutsililelo luavo, uahandekele kuli uje yala nguendi,
“Kavusamba kange, vipi viove vana visambesa.”
21 Valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo vaputukile kusinganieka
nguavo, “Iya ou yala alinakushaula Njambi? Njambi lika ikeye muka kusambuesa
vupi!”
22 Yesu uazivukile viyongola viavo, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika-
honi mulina kuyonguela viuma via ngacije?
23 Cacasi cika, kuhandeka nguange, ‘Vipi viove vana visambesa,’ indi kuhandeka
nguange, ‘Katuka uende’?
24 Njimimuesa linga mutantekeye ngueni Muna Muntu hali na nzili hano ha mavu
ya kusambuesa vipi.” Kaha uahandekele kuli uje muka kakalepa nguendi, “Njikuleka
nguange katuka, ambata citalatala cove, uye ku njivo yove!”
25 Kaha hajevene uakatukile hhakati kavo, uambate citalatala cendi uaile ku njivo
nakushangazala Njambi.
26 Kaha voshe valikomokelele cikuma! Vovuile liova, vashangazalele Njambi
vahandekele nguavo, “Lelo tunamono viuma via kukomokesa!”

Yesu asana Levi
(Mateu9:9-13; Mako2:13-17)

27 Munima yevi, Yesu uatuhukile, kaha uamuene muka kutambula lisimu, lizina liendi Levi, natumama mu njivo yendi ya kutambuila lisimu. Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njikave.”
28 Kaha Levi uakatukile, uasezele vioshe na kumukava.
29 Kaha Levi calingiuile Yesu ciuano cakama cakulia mu njivo yendi, kaha hhakati kavaje vavalaniene hakele vaka kutambula lisimu na vantu veka vavengi.
30 Vafaliseo vamo na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vaje vakundamene ku mpunga yavo valiniengelele kuli vandongisi va Yesu. Vehuile nguavo, “Vikahoni mulia na kunua hamo na vaka kutambula lisimu na vaka vupi?”
31 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vakangule kuvekutonda cimbanda kuahi, kuvanga vaka kuvavala lika.
32 Ngoco vene yange kunjezile mukusana vantu vaje vanalimono vakevo vavenia nguavo vaka vusunga linga vatenguluke, vuno honi vantu vaje vaka vupi.”

Cihula caha kulikela kulia (Mateu9:14-17; Mako2:18-22)

33 Vantu vamo vahandekele kuli Yesu nguavo, “Vandongisi va Iuano vakalikela kulia vintsimbu viavingi na kulombela, na vandongisi va Vafaliseo naua vakalingi cuma cimo, vuno honi vandongisi vove vakali na kunua ntsimbu yoshe.”
34 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma yeni mutalelela vangenzi ku ciuano ca vulo linga vaye na njala ndi? Muavusunga vene kuahi! Omo vavenia vulo acili navo kuvapandele kulinga ngacije.
35 Vuno honi litangua likeja omo vakahumisa vavenia vulo hhakati kavo, ambahoni vakalikela kulia.”
36 Yesu uavatelele naua cisimo eci nguendi, “Kuuasa kutavula cikamba ku kazaku kakaha na kucitongela ha kazaku ka laja. Nga ulingamo, kaha utavula kazaku kakaha, cikamba caciha kucilitombola na ntanga yalaja.
37 Naua vene kuvekulongela viniu viavihia mu vinjeke via vilambu vialaja. Nga ulingamo vije vinjeke via vilambu vitavuka kaha viniu vihitikila muangoco.
38 Vuno honi viniu viavihia vaka vilongela mu vinjeke via vilambu viavihia.
39 Kuuasa kunua viniu viavihia omo unanu laja viniu vialaja. Uhandeka nguove, ‘Viniu vialaja viacili.’ ”

6

Yesu ikeye Muene ua Litangua lia Sapalalo (Mateu12:1-8; Mako2:23-28)

1 Ha litangua limo lia Sapalalo Yesu na vandongisi vendi vakele nakuhita mu mehia a tiliku. Vandongisi vendi vaputukile kushututozola mitue ya tiliku, vaitsenene mu mavoko avo, kaha valile vinona.
2 Kaha Vafaliseo vamo vakele kuje vavehuile nguavo, “Omo vika mulinakulingila evi kuvekulinga ha litangua lia Sapalalo kuya mu Lishiko lia Mosesa?”
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma kanda mutande vije vialingile Ndaviti na vaje vakele hamo nendi omo vazivile njala ndi?
4 Uakovelele mu njivo ya Muene Njambi, kasasendote uamuhanene lisesa lia kunona ije mbolo ivakombelele kuli Njambi, ualile, na kuhanako naua vantu vendi. Mbolo ije kuyapandele ku ilia kuli muntu uoshe kuvanga tusasendote lika.”
5 Kaha Yesu uamanesele nguendi, “Muna Muntu ikeye Muene ua Litangua lia Sapalalo.”

Yesu akanguisa yala uakusekua livoko (Mateu12:9-14; Mako3:1-6)

6 Ha litangua lia Sapalalo likuavo Yesu uakovelele mu njivo ya malombelo, kaha
ualongesele. Muakele yala umo uakusekua livoko lia cilio.
7 Kaha valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo vamo vatondele kashuilo
hali Yesu linga vamu uaneneho mulonga, nankuma, vamutalele ntoma muyehi yehi
linga vamone nga ikeye akanguisa uje muntu ha litangua lia Sapalalo.
8 Vuno honi Yesu uazivukile viyongola viavo, kaha uahandekele kuli uje yala
uakusekua livoko nguendi, “Katuka uije hano hhakati.” Kaha uje yala uakatukile
uemanene mukati.
9 Nankuma, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njimihula nguange, cuma
muka vanatutavesa ha Lishiko lietu kucilinga ha litangua lia Sapalalo? Kupanga viacili
indi kupanga viavipi? Kuamena muono ua muntu indi kuunongesa?”
10 Uatalele kuli vakevo voshe noku noku, kaha uahandekele kuli uje yala nguendi,
“Olola livoko liove.” Uoluele livoko liendi, kaha liakangukile.
11 Ha cuma eci valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo vakele na matoto,
kaha valihandekesele hhakati kavo vivapandele kulinga kuli Yesu.

Yesu ahangula tunganda likumi na vavali
(Mateu10:1-4; Mako3:13-19)

12 Ha ntsimbu ije Yesu ualondele ku munkinda na kulombela, kaha uakele naku-
lombela vutsiki vuoshe kuli Njambi.
13 Omo litangua liatuhukile, kaha uasanene vandongisi vendi linga veje kuli ikeye,
kaha uahanguileho likumi na vavali hhakati kavo, vaje vatumbuile tunganda.
14 Aua akeuo mazina avo: Simoni uje yalukile Petulu na munaina Anduleo, Yakomba
na Iuano, Filipu na Mbatolomeo,
15 Mateu na Tomasi, Yakomba muna Alufeya, na Simoni (uje ivatumbuile “Zelote.”)
16 Yundasa muna Yakomba, na Yundasa Sakaliote uje uamuendele vungungu.

Yesu Alongesa na Kukanguisa
(Mateu4:23-25)

17 Yesu na vandongisi vendi vahumine ku munkinda kaha vemanene ku mutambela
uaku jalamanena. Na civunga ceka cakama ca vandongisi vakele kuje nakumu-
vandamena. Naua civunga cakama ca vantu cahumine ku Yundeya kuoshe na ku
Yelusalema, naku vimbonge via ku cikuma ca Tile na ku Sindone.
18 Vezile nakumuvuilila na kuvakanguisa ku mishongo yavo. Voshe vaje vakele
nakuyanda na vimbembesi via kujuala vezile, kaha uavakanguisile.
19 Kaha civunga coshe ca vantu vesekele kumukambeka mavoko, omuo nzili
yahumine kuli ikeye na kuvakanguisa voshe.

Vikuisulo na Vinangulo
(Mateu5:1-12)

20 Yesu uatalele vandongisi vendi, kaha uahandekele nguendi,
“Muavezika yeni vaka kuhutua,
omuo Vumuene vua Njambi vunapu vueni!”
21 “Muavezika yeni muli na njala vuavuno,
omuo mukakuta!”
“Muavezika yeni mulinakulila vuavuno,
omuo mukajolelela!”
22 “Muavezika omuo vantu vamizinda na kumiviana na kumishaula na kumitum-
bula nguavo muva vapi, vioshe evi omuo mukavangeya Muna Muntu!”
23 Joleleni omo eci cilingiua, kineni na kujolela, omuo Njambi namivuahesela cikan-
delela ceni cakama muilu. Omuo vakuluntu vavo valingile ngacije kuli tunanguizi va
Njambi va Njambi.

24 “Vuno honi tuyando kuli yeni munafuku laja,
omuo muatambula laja kuyoya kuacili!”
25 “Tuyando tueni yeni munakuta vuavuno,
omuo mukaziva njala!”
“Tuyando tueni yeni muli nakujolela,
omuo muka pihilila na kulila!
26 “Tuyando tueni omuo vantu voshe vali nakumishangazala, omuo vakuluntu vavo valingile ngacije kuli tunanguizi va Njambi va makuli.

Zangeni vitozi veni
(Mateu5:38-48; 7:12a)

27 “Vuno honi njimileka yeni vaka kunjitolilila nguange, zangeni vitozi veni, lingeni muacili kuli vaje vamizinda,
28 vezikiseni vaje vamisinga, kaha lombeleleni vaje vali nakumiyandesa.
29 Nga muntu akupupa ku litama limo, kaha mutenguluile akupupe ku litama likuavo naua, nga muntu akunieka kazaku kove, muhane naua na cikovelo cove.
30 Muntu uje amilomba muhaneni cuma cije canamilombo, omo muntu ambata cuma cove, kaha keti ucihule naua.
31 Viuma vioshe vimutonda ngeci vakueni vamilingilevio, mukemuo vene, neni naua valingilenavio.
32 “Nga muzanga lika vaje vamizanga, vikahoni mutambuila vishangalo? Cipue vaka vipi vakazanga vaka kuvazanga!
33 Nga mulinga lika muacili kuli vaje vakamilingi muacili, vikahoni mutambuila vishangalo? Cipue vaka vupi mukemuo muvakalingi!
34 Nga mukumuisa lika vaje muavandamena ngueni vamihiluisila, vikahoni mutambuila vishangalo? Cipue vaka vupi naua vakalikumuisa, linga vatambule ngue muje muvanahana.
35 Vuno honi zangeni vitozi veni, kaha lingeni muacili kuli vakevo, vakumuiseni vuno honi keti muvandamene ngueni mukavitambula naua. Kaha cikandelela ceni cikapua cakama, mukapua vana va Njambi ua Helu lia Helu. Omuo ikeye akevuila ngozi vaje kuvekumukandelela na vaje vaka vupi.
36 Pueni vaka cikeketima ngue Ishueni uapua muka cikeketima.

Kuhisa Vakueni
(Mateu7:1-5)

37 “Keti muhise, kuteua neni vakamihisa, keti mupaye, kuteua neni vakamipaya, sambeseni, kaha neni vakamisambesa.
38 Haneni, kaha neni vakamihana. Cikapua nge muka kulandesa uje akuhana seteko ya vinona, akaizindangeya nakui niekumuna kaha akashulilisaho cikuma noho ishulisa muvimbango via cisetekelo na kumuanianga kaha honi akakuhanavio vioshe. Seteko ije museteka nayo vakueni, ikeyo naua vakamiseteka nayo.”
39 Kaha Yesu uavatelele cisimo eci nguendi, “Kapuputua umo kasa kutuamenena kapuputua mukuavo, nga alingamo voshe vavali vakauila mucina.
40 Kukuesi ndongisi atuvakana mulongisi uendi vuno honi ndongisi uoshe, omo namanesa kulilongesa cendi, ikeye naua akapua hamo na mulongisi uendi.
41 “Vikahoni umona kacishoni kali ha lisho lia mukueni, vuno honi ku uyongola mukambo uli mulisho liove?
42 Vatihoni uhandeka na mukueni nguove, ‘Mukuetu, teua njikuhumise kacishoni kali ha lisho liove,’ omo yove uli na mukambo mu lisho liove? Ove muka civembulu! Ha kulivanga humisa mukambo uli mu lisho liove, kaha umone muacili hakuhumisa kacishoni kali ha lisho lia mukueni.

Muti na Vushuka vuavo (Mateu7:16-20; 12:33-35)

43 “Muti uacili kuuasa kuima vushuka vuavupi, cipue muti uaupi kuuasa kuima
vushuka vuacili.
44 Muti uoshe vauzivukila ku vushuka vuauo, omuo kuuasa kuhela vushuka vua
mukuyu na mikolovozi ya viniu ku muti ua mambimbo.
45 Muntu uacili ikeye muka kusholola viuma via viacili via ku mutima uendi, muntu
ua mupi akasholola viuma viavipi via ku mutima uendi omuo kanua kakahandeka
vije viashula mu mutima.

Vaka kutunga vinjivo Vavali (Mateu7:24-27)

46 “Vika munjitumbuila ngueni, ‘Muene, Muene’, vuno honi kumulingi vinjimileka?
47 Njimileka cifua cendi uoshe uje eja kuli yange na kuvuilila mezi ange na
kuuononoka.
48 Napu ngue yala uakutungila njivo yendi, uahindile nakulovesa luvula ha livue.
Livazi liezile liapupile kuje ku njivo, vuno honi kuyaningangele, omuo luvula luaije
njivo luakele ha livue.
49 Vuno honi uoshe aziva mezi ange kuakuhona kuuononoka napu ngue yala
uatungile njivo yendi kuakuhona kuhinda luvula. Omo livazi liapupile kuje ku njivo,
kaha yasiukile hajevene, kuua kuayo kuapuile kuakupi cikuma!”

7

Lutsilielo lua Mukuluntu ua Loma (Mateu8:5-13)

1 Omo Yesu uamanesele kuhandeka viuma vioshe evi ku vantu, kaha uaile ku
Kapenama.
2 Mu mbonge ije muakele mukuluntu ua masualale va Loma uje uakele na ngamba
yendi uaseho cikuma kuli ikeye. Uje muntu uavavalele uatondele kutsa.
3 Omo uje mukuluntu uovuile lutsimo lua Yesu, uatumine vamo vakuluntu va
Vayunda kuli ikeye nakumulomba eje mukukanguisa ngamba yendi.
4 Vezile kuli Yesu vamulambelelele cikuma nguavo, “Ou yala napande kumukuasa.
5 Ikeye uazanga vantu vetu, naua uatutungilile njivo ya malombelo yetu.”
6 Yesu uaile navo, vuno honi omo uahete kuyehi na njivo, uje mukuluntu ua
masualale uatumine vavusamba vendi kuli Yesu nakumuleka nguavo, “Muene, keti
ukaluuise mutima uove omuo kucanjipandele yove ukakovele mu njivo yange.
7 Ngecivene nange naua kucanjipandele kuheta kuli yove. Handeka lika lizi, kaha
ngamba yange akakanguka.
8 Njitantekeye eci omuo nange njili muitsi lia nzili yakama, na masualale vali muitsi
liange, njishika umo nguange, ‘Ya!’ kaha aya, kaha naua njishika mukuavo nguange,
‘Ija!’ kaha eja. Njihandeka kuli ngamba yange nguange, ‘Linga evi!’ kaha acilinga.”
9 Yesu ualikomokelele omo uovuile evi, kaha uatengulukilile kuli cije civunga
camukavele, uahandekele nguendi, “Njimileka nguange, nakumo kuahi kunjinauana
lutsilieloliakama ngue eli, cipue mu Isaleli luahimo.”
10 Omo vaje vamala vavatumine vahilukile ku njivo ya uje mukuluntu vaka uanene
uje ngamba nakanguka.

Yesu asangula muna ntuluue ua yala

11 Munima yevi Yesu uaile ku mbonge ya Naine, vandongisi vendi na civunga
cakama vamukavele.

12 Omo ikeye uahete kuyehi na cikolo ca mbonge, kaha vantu vatuhuile civimbi
ha mbanza, uje yala uatsile uapuile muana umolika uaumo ntuluue, kaha civunga
cakama cahumine muje mu limbo cakele hamo nauje ntuluue.
13 Omo Muene Yesu uamumuene, kaha uamuivuilile cikeketima, kaha uahandekele
kuli ikeye nguendi, “Keti ulile.”
14 Ambahoni Yesu uaile uakakuate ku citala tala, kaha vaje tufunde vemanene. Yesu
uahandekele nguendi, “Ove kankalava, njikuleka nguange, hinduka!”
15 Kaha uje yala uatsile uasangukile uatumamene na kuputuka kuhandeka, kaha
Yesu uamuhanene kuli vaina.
16 Vantu voshe vovuile liova, kaha vashangazalele Njambi, vahandekele nguavo,
“Kananguizi ua Njambi uakama neja kuli yetu na Njambi neja nakuovola vantu vendi!”
17 Kaha lutsimo olu lua Yesu luashandokelele mu Yundeya muoshe na ku vinganda
vioshe via kulihata.

Iuano muka kumbuitika atuma vantu vavali kuli Yesu (Mateu11:2-19)

18 Omo vandongisi va Iuano vamulekele viuma vioshe evi, kaha uasaneneko
vandongisi vendi vavali.
19 Uavatumine kuli Muene Yesu nakumuihula nguavo, “Yove vene uija? Indi
tuvandameneko ueka naua.”
20 Omo vamala vezile kuli Yesu vahandekele nguavo, “Iuano muka kumbuitika
natutumu kuli yove nakuihula nga yove uje eja indi tucivandameneko ueka naua.”
21 Ha ntsimbu ijevene Yesu uakanguisile vantu vavengi ku kuvavala kuavo, naku
mishongo yavo nakuhumisa mahamba na kumuesa tupuputua vavengi.
22 Kaha uatavele vandongisi va Iuano nguendi, “Yemuye mukahandeke kuli Iuano
vimunamono nevi vimunevu. Tupuputua vamona, vilema venda, vaka mbumba
vanalele, tusinda matuitui vaziva, vatsi vasanguka, kaha muzimbu uacili vauambu-
lula kuli tuhutu.
23 Vanavezika vaje kuvakecela lutsilielo luavo muli yange.”
24 Omo vandongisi va Iuano vahilukile, kaha Yesu ualekele cije civunga hali Iuano
nguendi, “Omo muaile kuli Iuano mu mpambo muatondele kukamona muntu ua vati?
Indi muaile mukumona yala uakufua ngue vishoni via laha viakutepuzoka na mpunzi?
25 Muaile nakumona vika honi? Muntu nazala vuzalo vuasenga ndi? Vantu
vakakuzala muacili na kukala muasenga vakakala mu mihela ya muene.
26 Njilekeni muatondele kukamona vikahoni? Muatondele kukamona kananguizi
ua Njambi ndi? Eyo, ikeye vene naua ikeye kananguizi ua Njambi uakama.
27 Ou ikeye Iuano uje visoneka vihandeka nguavio, ‘Njikatuma kanganda kange
kulutue luove. Akavuahesa ngila yove.’
28 Njimileka nguange, ku vantu voshe vaje vanakeleko, naumo uahi napulaka Iuano.
Vuno honi uje uamundende kumaneselela mu vumuene vua Njambi ikeye napulakana
Iuano.”
29 Vantu voshe hamo na vaka kutambula lisimo vononokele vusunga vua Njambi,
kaha vavambuitikile kuli Iuano.
30 Vuno honi Vafaliseo na valongisi va Mashiko a Mosesa vavianene vilinga via
Njambi hali vakevo, mukemo kuva vambuitikile kuli Iuano.
31 Yesu uahandekele nguendi, “Kuliveya njasa kusetekesa vantu va matangua ano?
Vanapu ngue vika?
32 Vakevo vanapu ngue vanike vanatumama kumuhela uakulandesela viuma, kaha
valitambakana umo na mukuavo, ‘Tunamimbilile miaso ya vushombolua, vuno honi
kumuakinine! Tuamimbilile miaso ya vusiua vuno honi kumua lilile!’
33 Omo Iuano muka kumbuitika uezile, kalile mbolo cipue kunua viniu, kaha
muahandekele ngueni, ‘Ali na mahamba!’

34 Kaha omo Muna Muntu uezile, ikeye ualile nakunua, kaha muahandekele
ngueni, 'Taleni ou yala! Uapua mukamutupu na kupenda, kaha kavusamba ua vaka
kutambula lisimu na vaka vupi!'
35 Ngoco vene mana vana amuesa kupua acili kuvuyoye vua vaje vauakava."

Mpuevo ua vupi va musambesa

36 Litangua limo umo ua Vafaliseo ualizanga lia Simon ualaniene Yesu kulia nendi,
kaha uakovelele mu njivo Yakafaliseo nakutumama ku mesa.
37 Kuakele mpuevo ua mu mbonge ije, uapuile muka vupi. Omo uovuile nguendi
Yesu hali na kulia mu njivo ya Kafaliseo, uanehele kantsazi kacili ka mazi aluengo
luacili.
38 Kaha uemanene kunima ya viliato via Yesu, na kulila kaha uaputukile kujulisa
viliato via Yesu na misozi yendi, kaha uavihundile navi nkambu viendi naku tsuemba
ku viliato viendi, kaha uamuitilile mazi kumikono.
39 Omo Kafaliseo uje uamusanene uamuene eci, uahandekele kuli ikeye vavenia
nguendi, "Nga ou yala uapuile kananguizi, nge natantekeya nacifua muka cou mpuevo
na mukuata. Nge natantekeya nguendi uapua muka vupi."
40 Yesu uamulekele nguendi, "njili na cuma cimo njitonda kukuleka."
Kaha uatavele nguendi, "Cikahoni Mulongisi?"
41 Yesu uamutililile nguendi, "Kuakele vamala vavali vakumuine vimbongo kuli
muka kukumuisa. Umo uakumuine vimbongo via Siliva viakupua vihita vitanu,
mukuavo naua uakumuine vimbongo via Siliva makumi atanu.
42 Omo vahonouele kuvihiluisa, uava konekelele voshe vavali. Hakati kavo iya uje
akamuzanga cikuma?"
43 Simoni uamukumbuluile nguendi, "Njasinganieka nguange uje yakonekelele
cikuma."
Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Una yulu muacili."
44 Tala ou mpuevo, kaha lisikanieke yove vavenia. Kaha uatengulukilile kuli mpuevo
na kuhandekele kuli Simoni nguendi, "Uamumono ou mpuevo? Njakovelele mu njivo
yove, kuuanjihanene mema akutana ku viliato viange, vuno honi najulisa viliato
viange na misozi yendi na kunjihunda na vinkambu viendi.
45 Unahonouele cipue kunjitsuemba, vuno honi kuhuma ntsimbu njakovelele muno
mu njivo yove kecelele kutsuemba viliato viange.
46 Kuuanjitambuile mukunjitila mazi ku mutue uange, vuno honi ikeye nanjitila
mazi aluengo kuviliato viange.
47 Njimileka, vanamukonekela vupi vuavuingi mukemo uakala nacizangango
cikuma, vuno honi uje vanakonekela muvundende, uazanga via vindende."
48 Kaha Yesu uahandekele kuli uje mpuevo nguendi, "Vipi vuove vana
vanavikonekela."
49 Kaha vaje vakele nendi ku mesa vaputukile kusinganieka nguavo, "Iya ou, asa
kukonekela vipi?"
50 Kaha uahandekele kuli mpuevo nguendi, "Lutsililelo luove lua kusambuesa. Ya mu
ciyulo."

8

1 Hanima yevi, Yesu uakele nakuendangana mu vimbonge na mu membo, nakuam-
bulula muzimbu uacili ua vumuene vua Njambi. Vavandongisi vendi likumi na vavali
vaile hamo
2 Navampuevo vamo vaile hamo nendi. Yesu uahumisile mahamba muli vakevo na
kuvakanguisa ku mishongo yavo. Umo uavo uapuile Maliya mangandalena muli ikeye
uahumisile mahamba atanu na avali.

3 Mukuavo uapuile Njuana mpuevo ya Kuza, mukuluntu uakulama vitenga via mu
njivo ya Helonde, Mukuavo uapuile Susana na vakuavo vavengi. Ava vampuevo
vakele nakukuasa Yesu na vandongisi vendi navukuasi vua vimbongo viavo.

Cisimo ca Muka Kukuva
(Mateu13:1-9; Mako4:1-9)

4 Litangua limo vantu vavengi vezile nakukunguluka amo. Vahumine kuvi mbonge
via vingi via kuli sezaseza kua kuivuilila Yesu. Uavatelele cisimo eci:
5 Muka kulima uaile na kukuna vimbuto viendi. Omo uakele nakukuna vimbuto
viendi, imo yauililile kumukulo ua ngila kaha vantu valiatangeleleho na tuzila vailile.
6 Imo yauililile ha mavue kaha omo yamenene, yomine omuo kuya uanene mema.
7 Imo ya vimbuto yauililile ha mingonga, ha kukola kuayo vaituvile ku mingonga.
8 Vikuavo vimbuto via uililile ha mavu a vuilo, mbuto imo lika ya tuihuile cihita
cavimbuto. Kaha Yesu uamanesele kuhandeka nguendi, “Uje uoshe hali na matuitui,
azive!”

Vutumbe vua Visimo
(Mateu13:10-17; Mako4:10-12)

9 Vandongisi va Yesu Kilistu vamuihuile nguavo, Yesu, eci cisimo cilumbununa vika?
10 Uavakumbuluile nguendi, “Njambi namihangula linga mutantekeye vushueka vua
vumuene vuendi, vuno honi kuli vamo njihandeka mu visimo linga, ‘Cipue vamona,
vuno honi kuvamonesesa, cipue vovua vuno honi kuvovuisisa.’ ”

Yesu alumbununa cisimo ca muka Kukuva
(Mateu13:18-23; Mako4:13-20)

11 “Eci cikeco cilumbununa ca cisimo: mbuto ikeyo lizi lia Njambi.
12 Vimbuto vije via uililile kumukulo ua ngila vili ngue vantu vevua lizi lia
Njambi. Kaha satana eja na kuambata lizi mu mitima yavo, linga keti vakulahele na
kuyoyesiua.
13 Vimbuto viauililile ha mavu a mavue vinapu ngue vantu vaje vatambula lizi
nakuvuahelelela omo valivua, vuno honi kuvesi na mizi. Ha ntsimbu ya vieseko
vahilukila munima.
14 Vimbuto viauililile ha mingonga vinapu ngue vantu vaje vevua lizi lia Njambi,
vuno honi kulinienga, vufuko na senga via vuyoye via vatuvile. Kaha kuviakolele na
kuima vushuka.
15 Vuno honi vimbuto vije via uililile ha mavu acili vinapu ngue vantu vacili vaje
vali na mitima yacili, vovua lizi lia Njambi na kuliniunga na kukolesa ngo noho vema
vushuka.

Ndeya ya muintsi lia Liendeko
(Mako4:21-25)

16 “Naumo uahi a shuameka ndeya na kuishueka muintsi lia liendeko cipue kuyaka
muintsi lia muhela. Vuno honi vaihaka helu lia citumbiko linga uoshe akovela amone
ceke.
17 Vioshe vije vanashueke hano vikajomboloka na vioshe vije via kushueka hano
vakavitantekeya, na kuvineha ha ceke.
18 Mukemo muapande kuivuilila muacili kuvilongesa viange. Vaje vali navimo
vakatambula viavingi vuno honi voshe kuvesi nacimo vakavanieka cipue vije viavin-
dende vivasinganieka nguavo valinavio.”

Vaina ya Yesu na Vamuanaye
(Mateu12:46-50; Mako3:31-35)

19 Kaha vaina ya Yesu na vamuanaye vezile kuli ikeye na kumumona, vuno honi
vahonouele kushuena kuli ikeye omuo ya vantu vuingi.

20 Umo ua vantu vaje vakele kuje uamulekele nguendi, “Vanoko na vamuanoko
vanemana hambanza, vatonda ku kumona.”
21 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vanana na vamuanetu vaje vaziva mezi a Njambi
na kuakavangeya.”

Yesu aholuesa Linkimba liakama (Mateu8:23-27; Mako4:35-41)

22 Litangua limo Yesu uakovelele mu vuato na vandongisi vendi kaha uahandekele
nguendi, “Tuyeni musinia lia cisali.” Kaha vaputukile kuya.
23 Omo vakele nakujavuka Yesu uaile mutulo. Linkimba liaputukile mu cisali, ngeci
na vuato vuaputukile kushula na mema, kaha vakele muvukalu.
24 Vandongisi vaile nakumuhindula, nguavo, “Muene, Muene, tuli nakunonga!”
Uahindukile kaha uashikile mpunzi na mankimba, kaha vioshe vialikelele na
kuholoka.
25 Uavehuile nguendi, “Lutsilielo lueni luli kuli?” Mu liova na mukukomoka
valihuezele umo na mukuavo nguavo, “Iya ou? Ashika mpunzi na mema, kaha
vimuononoka.”

Yesu akanguisa yala ua Lihamba (Mateu8:28-34; Mako5:1-20)

26 Yesu na vandongisi viendi vajavukilile ku cihela kuje vantu va Ngalasene vakele
nakuyoya, cije cakele musinia lia cisali kuhuma ku Ngalileya.
27 Omo Yesu uahete ha ntunda, uali uanene na yala uje uakele na lihamba uamuje
mbonge. Ntsimbu yailaha ou yala kakele nakuzala vuzalo cipue kukala hembo, vuno
honi uakele nakukala lika ku vihilo.
28 Omo uamuene Yesu ualilile cikuma na kuuila ku mikono yendi, kaha uatam-
bakanene nguendi, “Utonda kulinga vika kuli yange, Yesu Muna Njambi Uakuhiana?
Njikulomba keti unjiyandese!”
29 Uje yala uahandekele evi omuo Yesu uahandekele kuli lije lihamba linga lihume
muli uje yala. Vintsimbu viavingi viakele nakumuyandesa. Vantu vakele na kumukuta
na malienge ku mavoko na ku mikono naku muniunga, vuno honi uakele nakuvatula
kaha lihamba liakele nakumutuala mu musenge.
30 Yesu uamuihuile nguendi, “Lizina liove yove iya?” Kaha uamukumbuluile
nguendi, “Tuvavengi,” omuo mahamba vavengi vakovelele muli ikeye.
31 Kaha mahamba vamulombele kushuakumo nguavo keti avatuale mu cina ca
kuhona cimbaluila.
32 Kuakele vangulu vavengi vakele na kulia kumukulo ua munkinda. Kaha
mahamba valombele Yesu nguavio vika kovele muli vaje vangulu, kaha uavitavesele.
33 Omo mahamba ahumine muli uje yala, aile muli vaje vangulu, kaha vaje vangulu
vahumine ha munkinda vashatukilile mu cisali na kunonga.
34 Omo vaje vaka kuniunga vangulu vamuene vije vialingiuile, vashatukile naku
kambulula mu mbonge na mu membo akulihata.
35 Kaha vantu vaile na kumona ovio vialingiuile. Omo vahete kuli Yesu, vamuene
uje yala yahumisile mahamba natumama ku viliato via Yesu, nazala na visinganieka
viendi viakele muacili, kaha vateuele.
36 Vaje va vimuene valekele vantu muje uje yala uakele na mahamba muamu
kanguisile.
37 Kaha vantu voshe vamu mbonge ya Ngalasa na vakumihela yakulihata valombele
Yesu nguavo, ahume kuli vakevo omuo vateuele cikuma. Kaha Yesu uakovelele mu
vuato na kulivuahesela linga aye.
38 Uje yala ya humisile mahamba ualombele Yesu nguendi, “Njikukave!” Vuno honi
Yesu uavianene ua handekele nguendi,

39 “Hiluka kuimbo ukavaleke viakama viana kulingila Njambi.” Kaha uje yala uaile
na kuleka vantu mu mbonge vije Yesu namu lingilavio.

Muna Njailusi ua mumbanda na mpuevo uje uakuate ku cikovelo ca Yesu
(Mateu9:18-26; Mako5:21-43)

40 Omo Yesu uahilukile ku Ngalileya, vantu vavengi vamutambuile, omuo voshe
vakele naku muvandamena.
41 Kaha yala umo uezile kuli Yesu. Lizina liendi Njailusi mukuluntu ua njivo ya
malombelo. Uauile ku viliato via Yesu na kumulomba nguendi, aye ku njivo yendi,
42 omuo munendi umo lika ua miaka likumi na ivali, uatondele kutsa.
Yesu uaile hamo nendi. Omo vakele nakuya civunga ca vantu vakele nakusindakana
Yesu.
43 Mu civunga cije vene muakele mpuevo uakele na mushongo uakuhita maninga
ha miaka likumi na ivali vuno honi naumo uahi uamukanguisile.
44 Uezile munima ya Yesu kaha uakuate ku mukunduilo ua vuzalo vuendi, kaha
hajevene kuhita maninga kuemanene.
45 Yesu uehuile nguendi, “Iya nanjikuata?” Omo voshe vavianene Petulu uahan-
dekele nguendi, “Muene vantu va kuzengeleka kaha naua vakusindakana.”
46 Vuno honi Yesu uahandekele nguendi, “Umo nanjikuata, omuo njatantekeya
nguange nzili yahumu muli Yange.”
47 Kaha uje mpuevo ha kumona nge vanamutantekeya. Uezile nakujaja na kuuila ku
viliato via Yesu. Kaha ku mesho a civunga ca vantu uahandekele omuo vika uakuatele
Yesu nomu muana kangukila mu vuasi.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Munange, lutsililelo luove lua
Kukuangisa. Ya na ciyulo.”
49 Tele Yesu uakele nakuhandeka, umo uezile kuhuma ku njivo ya Njailusi,
Uahandekele nguendi, “Munove ua mpuevo natsi keti uyandese mulongisi naua.”
50 Ha kuivua eci, Yesu uahandekele kuli Njailusi nguendi, “keti uzive liova, kulahela
lika, akayoya naua.”
51 Omo Yesu uahete ku njivo ya Njailusi, katavesele muntu kukovela nendi kuvanga
Petulu, na luano, na Yakomba, na vaishe na vaina vauje mumbanda.
52 Ha ntsimbu ije, vantu voshe vakele nakulinienga na kulila. Kaha Yesu uahan-
dekele nguendi, “Eceleni kulila, katsile vuno honi nakosa tulo.”
53 Vamujolele, omuo vatantekeyele nguavo natsi.
54 Kaha Yesu uaile kuje kumuhela kuakele uje mumbanda kaha uamukuate ku livoko
na kumusana nguendi, “Kanike, hinduka!”
55 Muono uendi uahilukile kaha ha ntsimbu ijevene uemanene. Kaha Yesu ualekele
visemi linga vamuhane viakulia alie.
56 Visemi vendi vali komokelele, kaha Yesu uavashikile keti valeke cipue umo via
lingiuile.

9

Yesu atuma Vandongisi likumi na vavali
(Mateu10:5-15; Mako6:7-13)

1 Yesu uasanene vandongisi likumi na vavali veje kuli ikeye, kaha uavahanene nzili
yakama ya kuhumisa mahamba voshe na kukanguisa mishongo.
2 Kaha uavatumine kuya na kuambulula Vumuene vua Njambi na kukanguisa vaka
kuvavala.
3 Uavalekele nguendi, “Keti muambate cuma cimo ha vungenzi vueni, cipue mbueti,
cipue cola, cipue viakulia, cipue vimbongo, cipue vikovelo vivali.

4 Kuoshe kuje kuvaka mitambula muacili, tumameni ku njivo ijevene noho
mukahuma mu mbonge ije.
5 Kuoshe kuje vaka viana kumitambula, kaha humeni mu mbonge ije, kaha
totomoneni likungu ku viliato vieni. Eci cikapua cinangulo ku vantu vamuje mu
mbonge nge Njambi akavasompesa."
6 Kaha vandongisi vaile, vaihitanganene mu membo oshe na kuambulula Muzimbu
Uacili na kukanguisa vantu uoshe.

Citanga ca Helonde
(Mateu14:1-12; Mako6:14-29)

7 Omo Helonde, muka kusuana mu Ngalileya, uovuile viuma vioshe vialingiuile,
kaha uakele na citanga, omuo vantu vamo vakele nakuhandeka nguavo, "Iuano muka
kumbuitika nasanguka ku vatsi."
8 Kaha vamo nguavo, kananguizi ua Njambi Eliya nasholoka, vamo nguavo, "Umo
ua tunanguizi va Njambi veka va Njambi valaja nasanguka naua."
9 Kaha Helonde uahandekele nguendi, "Iuano njamutapele mutue, vuno honi iya
honi ou yala injili nakuvua viendi?" Kaha uatondele cikuma kumumona Yesu.

Yesu Alisa Vantu vakupua makulukazi atanu
(Mateu14:13-21; Mako6:30-44; Iuano6:1-14)

10 Tunganda va Yesu vahilukile vamulekele vioshe vije vivalingile. Kaha uaile hamo
navo uavatualele kualikaliavo lika ku mbonge ivatumbuile Mbetesainda.
11 Omo civunga ca vantu vovuile evi, kaha vamukavele. Uavatambuile na kuval-
ongesa via Vumuene vua Njambi na kukanguisa vaje vakele nakuvavala.
12 Omo kuapuile cinguezi, vandongisi vaje likumi na vavali vezile kuli ikeye
vahandekele nguavo, "Shandola vivunga evi linga vaye ku membo na ku mehia aua
amuyehi vaka liuaneneko viakulia vakevo vavenia noku kuakukosa, omuo muno
munapu mu musenge uangoco."
13 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni vene vahaneni viakulia
linga valie." Kaha vamukumbuluile nguavo, "Kutuesi na viakulia vieka kuvanga
vimbolo vitanu na vatsi vavali. Nkuma yove utonda tuye na kulanda viakulia via
civunga coshe eci ndi?"
14 Kuakele vamala vakupua makulukazi atanu kuakuhona vampuevo na vanike
kuje. Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, "Lekeni vantu vatumame ha
mavu mu vimunga, munga na munga mukale vantu makumi atanu."
15 Vandongisi valingile ngacije na vantu voshe vatumamene ha mavu.
16 Kaha Yesu uatambuile vije vimbolo vitanu na vatsi vavali, uatalele muilu, kaha
uatsatselele kuli Njambi, kaha uavipazuile, uavihanene kuli vandongisi vendi linga
vavipangezele vivunga via vantu.
17 Voshe valile, vakutile, kaha vandongisi vakunguluile vimbazuvuila vije vi-
asaleleho, vashulisile mitonga likumi na ivali.

Petulu atava nguendi Yesu ikeye Kilistu
(Mateu16:13-20; Mako8:27-30)

18 Litangua limo omo Yesu uakele nakulombela kualikaliendi lika, vandongisi vendi
vakele kuyehi nendi. Kaha uavehuile nguendi, "Vantu vali nakunjitumbula nguavo
yange iya?"
19 Vamukumbuluile nguavo, "Vamo vali nakuhandeka nguavo yove Iuano Muka
kumbuitika, veka naua nguavo yove Eliya, vakuavo naua nguavo yove umo ua
tunanguizi va Njambi va Njambi valaja uje nasanguka."
20 Kaha Yesu uavehuile nguendi, "Yeni honi munjitumbula ngueni yange iya?" Petulu
uakumbuluileko nguendi, "Yove Kilistu ua Njambi."

21 Ambahoni Yesu uavashikile nguendi keti valekeko muntu umo cuma eci.

Yesu Ahandeka ha Tuyando na Kutsa cendi
(Mateu16:21-23; Mako8:3-9)
22 Kaha uahandekele naua kuli vakevo nguendi, “Muna Muntu napande kuyanda cikuma, vakuluntu na vakuluntu va vasasendote, na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vaka muviana. Kaha vakamutuala ku kutsa, vuno honi munima ya matangua atatu, akasanguka.”

Kupua Ndongisi ua Vusunga
(Mateu16:24-28; Mako8:34; 9:1)
23 Kaha Yesu uahandekele naua kuli vantu voshe vaje vakele kuje nguendi, “Nga muntu atonda kunjikava, napande kuliviana ikeye vavenia, ambate cilindakano cendi ha litangua na litangua, kaha anjikavangeye.
24 Omuo muntu uje uoshe atonda kuniunga muono uendi auzimbalesa, vuno honi muntu uje voshe azimbalesa muono uendi omuo lizina liange akauuana.
25 Nga muntu afuka mavu oshe, vuno honi alinongesa ikeye vavenia na kuzimbalesa muono uendi vika akauanaho?
26 Nga muntu anjuvuila shuamua na vilongesa viange, kaha Muna Muntu naua nendi akamiuvuila shuamua omo akeja mu vumpau vuendi na mu vumpau vua Ishe na mu vumpau vua tungelo vakulela.
27 Mua vusunga njimileka nguange, kuli vamo kuno, vaje kuvakatsi kuvanga vanamono Vumuene vua Njambi.”

Kulimpuka kua Yesu
(Mateu17:1-8; Mako9:2-8)
28 Munima ya matangua atanu na atatu omo uahandekele viuma evi, Yesu uaile hamo na Petulu, na Iuano, na Yakomba ku munkinda nakulombela.
29 Ntsimbu uakele nakulombela, cihanga cendi cahimbukile, kaha vuzalo vuendi vuatokele too ngue ceke.
30 Hajevene vamala vavali vasholokele vaputukile kuhandeka nendi, vapuile Mosesa na Eliya.
31 Vakele mu misha ya muilu. Vakele nakuhandeka na Yesu ha kuija kua kutsa cendi mu Yelusalema muje muakashulisililamo vutumbe vua Njambi.
32 Petulu na vaje vakele navo vakele mu tulo, vuno honi omo vahindukile vamuene misha ya Yesu na vamala vavali vaje vemanene navo.
33 Omo Mosesa na Eliya vatonde kuya, kaha Petulu uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene, cacili kuli yetu nga tukala kuno! Tutunga vintsingi vitatu, imo yove, imo ya Mosesa na imo ya Eliya.” Kazivukile vije viakele nakuhandeka.
34 Ntsimbu Petulu uakele nakuhandeka, lishelua liezile na kuvafuika, kaha vandongisi vazivile liova omo lishelua liavafuikile.
35 Kaha lizi liahumine mu lishelua liahandekele kuli vakevo ngualio, “Ou ikeye Munange injinahangula, muivuilileni!”
36 Omo lizi liaholokele, Yesu uakele halikaliendi lika. Kaha vandongisi vaholokele kuluu ha viuma vioshe evi, kaha ha ntsimbu ije kuvalekeleko muntu umo viuma vije vivamuene.

Yesu akanguisa kanike ka yala uje uakele na Lihamba
(Mateu17:14-21; Mako9:14-29)
37 Omo kuacele Yesu na vandongisi vendi vatatu vashulukile ku munkinda, civunga cakama caliuanene na Yesu.
38 Yala umo ua haje ha civunga uatambakanene nguendi, “Mulongisi, njikulomba tala munange, omuo ikeye lika umolika.

39 Evi vikevio vikalingika lihamba nga limu uana, kaha atambeka na kushinia na
kututumuna lifulu ku kanua, umuvetuesa cikuma kaha kuumuecela vuasi.
40 Njalambelelele vandongisi vove nguange vamuhumise vuno honi kuvasele."
41 Kaha Yesu uakumbuluile nguendi, "Yeni vaka kujeneka kutsiliela na vantu vaka
vupi! Lungahi honi njikakala neni? Lungahi honi mukeseka kusimpa kuange?" Kaha
uahandekele kuli uje yala nguendi, "Neha kuno munove."
42 Omo kanike uakele nakuija, kaha lihamba liamu uisilile ha mavu na kumushiniisa
cikuma. Kaha Yesu uashikile lije lihamba, uje kanike ka yala uakangukile kaha
uamuhanene kuli ishe.
43 Kaha vantu voshe vali komokelele ha nzili yakama ya Njambi.

Yesu ahandeka naua ha kutsa cendi
(Mateu17:22-23; Mako9:30-32)

Tele vantu voshe vakele nakulikomokela ha vioshe vije Yesu uapangele, kaha
uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
44 "Ivuilileni keti musuve evi njimileka! Muna Muntu vuavuno amuhana ku nzili ya
vantu."
45 Vuno honi vandongisi kuvatantekeyele mucalumbunukile cuma eci.
Vavashuekelele linga keti vacitantekeye, vovuile liova liakumuihula vije viahandekele.

Uje napu uakama kupulakana
(Mateu18:1-5; Mako9:33-37)

46 Kuaputukile vimpata hhakati ka vandongisi linga iya honi uakama kupulakana
hhakati kavo.
47 Yesu uatantekeyele viyongola via mu mitima yavo, nankuma, uasanene kanike
uamundende, uamuimikile kunionga yendi,
48 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Uoshe atambula kanike ou mu lizina
liange, kaha natambula yange vene, uoshe uje anjitambula, natambula naua uje
uanjitumine. Omuo uoshe uje napu uamundende hhakati keni muvavoshe, ikeye
napu uakama kupulakana."

Uoshe uje kamiluisa ikeye hali hamo neni
(Mako9:38-40)

49 Iuano uahandekele nguendi, "Muene, tuamuene yala umo uakele nakuhumisa
mahamba mu lizina liove, kaha tuamulekele linga alikele, omuo ikeye keti uamu
munga yetu."
50 Yesu uahandekele nguendi, "Keti mumuvindike, omuo uoshe uje kamiluisa ikeye
hali hamo neni."

Vamo vaka Samaliya vaviana kutambula Yesu

51 Omo matangua ashuenene kuyehi linga Yesu vamutuale muilu, uatenguluile
viyongola viendi, nakuya ku Yelusalema.
52 Uatumine vamo va vandongisi vendi kulutue, kaha vaile na kukovela mu limbo
lia muka Samaliya linga vaka muvuahesele vualumo kuakuhetela.
53 Vuno honi vantu vakele kuje kuva mutambuile, omuo vungenzi vuendi vuakele
vuakuya ku Yelusalema.
54 Omo vandongisi vendi Yakomba na Iuano vamuene evi, vahandekele nguavo,
"Muene, utonda linga tusane tuhia tua muilu tuije na kuvanongesa?"
55 Vuno honi Yesu uatengulukile kuli vakevo na kuvavindika.
56 Kaha vaile ku limbo likuavo.

Vaje vatonda kukavangeya Yesu
(Mateu8:18-22)

57 Omo Yesu na vandongisi vendi vakele nakuya mu ngila, yala umo uahandekele
kuli Yesu nguendi, “Njikakukava kuoshe kuuya.”
58 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vambanje vali na vina, na tuzila vali na
mashua, vuno honi Muna Muntu kesi naha ha kusatela mutue uendi.”
59 Kaha Yesu uahandekele kuli yala mukuavo nguendi, “Njikave.” Vuno honi uje yala
uahandekele nguendi, “Muene, ha kulivanga njitave njihiluke njikatsinde tahi tate.”
60 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Seza vaka kutsa valitsinde vakevo vavenia. Yove
ya na kuambulula via Vumuene vua Njambi.”
61 Yala mukuavo uahandekele nguendi, “Njikakukava Muene, vuno honi ha kuli-
vanga njitave njiye njikasalese tahi vavushoko vuange.”
62 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga umo naputuka kulima na vangombe
kaha atala kunima vipangi viendi kuvikapu viaseho. Mucifua cimo vene nga umo
anjikava kaha atenguluka kunima kuvipangi viendi vialaja kakapu uaseho kupanga
vipangi mu Vumuene vua Njambi.”

10

Yesu Atuma Vandongisi Makumi atanu na avali

1 Hanima yevi Muene Yesu uahanguile vandongisi makumi atanu na avali vakuavo.
Kaha uavatumine kulutue luendi vavali na vavali vaye mu vimbonge namu vihela
kuje vavenia uatondele kuya.
2 Tele kanda vaye uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuteja kuakama, vuno honi
vaka kuteja vavandende. Kaha ihuleni Muene ua kuteja atume vaka kuteja mu lihia
liendi.
3 Yeni! Njimituma kupua ngue vampanga mukati ka tungunga.
4 Keti muambate vikuama cipue vingonga cipue vinkaku, kaha keti mumeneke
muntu uoshe mu ngila.
5 Ntsimbu yoshe nga mukovela mu njivo, cakulivanga handekeni ngueni, ‘Ciyulo
cikale mu njivo ino.’
6 Nga muli muntu uayulo mu njivo ije, ciyulo ceni cikakala hali vakevo, nga keti
ngoco kaha cikamihilukila.
7 Tumameni mu njivo ije, nueni na kulia vioshe vamihana, omuo muka kupanga
napande kutambula fueto yendi. Keti muendangane ku njivo na njivo.
8 Nga mukovela mu mbonge na vantu vamo vamitambula, lieni vivana mivuahesela.
9 Kanguiseni vaka kuvavala valimo, kaha handekeni kuli vakevo ngueni, ‘Vumuene
vua Njambi vuneja muyehi neni.’
10 Vuno honi nga mukovela mu mbonge ku vamitambula, kaha yeni mu vingila
muhandeke ngueni,
11 ‘Cipue likungu lia mu mbonge yeni lili kumikono yetu tulitotomona linga
limilemuise. Vuno honi tantekeyeni eci: Vumuene vua Njambi vuneja.’
12 Njimileka, ha litangua lia Cisompelo vukalu vua vantu vamu Sondoma vukapua
nahongano kupulakana vantu vamu mbonge ije!

Yesu anangula Vantu vakuhona kutava
(Mateu11:20-24)

13 “Tuyando kuli yeni vantu vamu Kolazini! Tuyando kuli yeni naua vantu vamu
Mbetesainda! Nga evi vikomoueso vivalingile mu vimbonge vieni, nge njavipangele
mu vinganda via vaje keti Vayunda va mu Tile na Sindone vakevo vaje vantu nge
vatengulukile laja ha kuzala vijeke naku likuita muto.
14 Ha litangua lia Cisompelo, vukalu vua vantu vamu Tile na Sindone vukapuako
nahongano kupulakana vueni.

15 Yeni Vantu va mu Kapenama mutonda vaka mijundule kuheta na kuilu ndi? Houe,
vaka mineha ha mavu nakuya mu Ngehena!"
16 Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi, "Ou evuilila yeni novuilila yange, omuo
ou aviana yeni naviana naua yange, kaha nou aviana yange naviana naua nauje ua
njitumine."

Kuihiluka kua vandongi makumi atanu na avali

17 Vaje makumi atanu na avali vahilukile nakuvuahelela, na kuhandeka nguavo,
"Muene mu lizina liove na mahamba a tuvuililile omo tuakele nakuuahumisa!"
18 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Eyo! Njamuene Satana aua kuilu
ngue muhiato.
19 Taleni, njamihana nzili ya kuliata manoka na manieue, na nzili yoshe ya citozi,
kaha na cimo cahi cika mivetuesa.
20 Cipue ngocovene, keti muvuahelele hali eci lika, ngueni na mahamba amivuililile,
vuno honi vuaheleleni cikuma ngueni mazina eni vana asoneka muilu."

Yesu Avuahelela
(Mateu11:25-27; 13:16-17)

21 Ha ntsimbu ijevene Yesu ua vuahelelele mu Cimbembesi ca Kulela kaha uahan-
dekele nguendi, "Njikusatsela Tate, Muene ua muilu na mavu, omuo unashueka viuma
evi ku vaka mana na vaka kuzangama kaha uavisholola ku vanike vavandende, cili
Tate, eci cikeco ca kuvuaheselele naco.
22 "Tate nanjihana viuma vioshe. Naumo uahi atantekeya Muana kuvanga Ishe cipue
naumo uahi atantekeya Ishe kuvanga Muana. Na Muana akasholola Ishe kuli vaje
vatonda."
23 Kaha uatengulukile kuli vandongisi vendi na kuhandeka kuli vakevo ku mukulo
nguendi, "Avezika aje mesho amona vije vimu mona!
24 Njimileka nguange vavengi tunanguizi va Njambi va Njambi na vamiene vazan-
gele kumona vimumona, vuno honi kuva vimuene, naua vatondele kuivua vimuli na
kuivua, vuno honi kuva vivuile."

Cisimo ca muka Samaliya Uacili

25 Hajevene mulongisi ua mashiko uemanene kueseka Yesu nguendi, "Mulongisi,"
"Njilinge vati njikakale na muono ua yaye?"
26 Yesu uamuihuile nguendi, "Vika vanasoneka mu Lishiko lia Mosesa? Vika
ukatandamo?"
27 Uamukumbuluile nguendi, "Zanga Muene Njambi yove na mutima uove uoshe,
na muono uove uoshe, na nzili yove yoshe, na visinganieka viove vioshe, kaha zanga
mukueni ngue omo nalivanga yove vavenia."
28 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Uahandeka muacili, linga eci, kaha
ukakala muono ua yaye."
29 Vuno honi uje mulongisi uatondele kulimuesa ikeye vavenia, uehuile Yesu
nguendi, "Mukuetu ikeye iya?"
30 Yesu uamukumbuluile mu cisimo nguendi, "Litangua limo kuakele yala umo
uahumine ku Yelusalema nakuya ku Yeliko, kaha ua liuanene na vezi. Vamuivilile
vuzalo vuendi, na kumuveta na kuteua, na kumuseza na lezumuka.
31 Kaha capuile nge cakukasumuka, kasasendote uaile mu ngila ijevene, kaha omo
uamuene ou yala, uamuongolokele kumukulo.
32 Na Kalevi naua omo uahete kucihela cije uamumuene nendi naua kaha uamuon-
golokele.
33 Kaha ka Samaliya umo uakele nakuhita mu ngila ije, omo uahete kucihela cije
kuakosele uje yala kaha ua mumuene, kaha ua muivuilile cikeketima.

34 Uashuenene kuyehi na kumuzenga ha vimbandu, kaha uamuhakeleho mazi na viniu. Kaha uamuhakele ha Cimulu cendi na kumutuala ku njivo ya vangenzi, naku kamuniungilako.
35 Hakuca ca litangua uambate vimbongo viamu uayauaya vivali na kuhana muka kuniunga njivo ya vangenzi, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Umuniunge muacili,’ kaha omo njikahiluka nja kukufueta vioshe vije viulinakulikuasesa.”
36 Hanima yevi Yesu uehuile uje mulongisi ua mezi a mashiko a Mosesa nguendi, “Iya hhakati ka vantu ava vatatu uje uapuile ngue mukuavo ou yala, uje uauililile mu mavoko a vezi?”
37 Kaha uahandekele nguendi, “Uje uamumuesele ngozi.”
Kaha hanima yevi Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Eyo, ya ukalinge ngoco.”

Yesu Ameneka Mata na maliya

38 Omo Yesu na vandongisi vendi vaile mu ngila, vahete hembo haje hakele mpuevo ua lizina lia Mata ikeye uamutambuile mu njivo yendi.
39 Uakele na munaina Maliya, ou ua tumamene ku viliato via Yesu na kuivuilila viakele na kuhandeka.
40 Vuno honi Mata uakele nakulinga vipangi viavingi, kaha uezile kuli Yesu na kumuihula nguendi, “Muene, kuumono munanana na njecelela vipangi vioshe likaliange? Muleke anjikuaseko.”
41 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Mata, Mata, yove ua lijujukila na kunienguela vipangi viavingi.
42 Vuno honi cuma cimo citondeka. Maliya na hangula cuma cacili, oco ku cikahumisila kuli ikeye.”

11

Yesu Avalongesa Kulombela (Mateu6:9-13; 7:7-11)

1 Litangua limo Yesu uakele kumuhela umo na kulombela kuli Njambi. Omo uamanesele kulombela, umo ua vandongisi vendi uamuhandekesele nguendi, “Muene tulongese kulombela, ngue Iuano muka kumbuitika muana longeselele vandongisi vendi.”
2 Yesu uavalekele nguendi, “Omo mulombela kuli Njambi lombeleni ngueni,
“Tatetu
valemese lizina liove lia kulela
vumuene vuove vuije.
3 Tuhaneni cakulia cije tutonda litangua na litangua.
4 Tukonekele ku vipi vuetu,
omuo netu tukakonekela vantu vaka kutuvulumuina,
keti ututuamenene muvieseko.”
5 Kaha uahandekele nguendi, “Singaniekeni nge uli na kavusamba kove kaha uyako mukati kavutsiki na kumuhandekesa na kumulomba nguove, ‘Kavusamba, njantsantela njilombako vimbolo vitatu lika,
6 Kavusamba kange neja muvungezi vua kunjimenekela kaha kujesi naviakulia viaku mujumbula!’
7 Kaha uje kavusamba kove oku hali mu njivo akutava, ‘Keti unjitanganese njapata laja ku njivo kaha yange na vana vange tuakoso laja, Kunjasa kuhinduka na kukuhana cimo naua.’
8 Njimileka nguange, cipue ngocovene kakahinduka na kukuhana viakulia omuo uapua kavusamba kove, vuno honi akahinduka na kukuhana vioshe vije viutonda omuo akaziva shuamua kuakuhona kukuhana.

9 Kaha njimileka nguange, lombeni, kaha vakamihana, tondeni kaha mukauana, toteni kaha vaka mishokoliela.
10 Uoshe uje alomba akatambula, kaha uoshe uje atonda akauana, kaha kuli uje atota vaka mushokoluela.
11 Iya ishe hhakati keni, nga munendi amulomba itsi, kaha ikeye amuhana linoka?
12 Cipue nga amulomba mayaki amuhana linieue?
13 Nga yeni, vaka vupi mutantekeya kuhana viacili kuli vana veni, kaha honi Ishueni ua muilu akahanavene Cimbembesi ca Kulela kuli vaje vamulomba!"

Yesu na Mbelezembulu (Mateu12:22-30; Mako3:20-27)

14 Litangua limo Yesu uakele nakuhumisa lihamba lije vialingikile muntu kupua kaveveve. Omo lije lihamba liahumine kaha uje yala uaputukile kuhandeka. Omo vantu vamuene evi valikomokelele.
15 Vuno honi vamo vavo vahandekele nguavo, "Nahumisa lihamba mu nzili ya Mbelezembulu mukuluntu ua mahamba."
16 Kaha vamo vatondele kumueseka, lingahoni vamulombele linga apange ciko-moueso cije cimuesa nge Njambi ikeye namutumu.
17 Vuno honi Yesu ua tantekeyele vili mu mitima yavo, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga vantu vavumuene vumo valiluisa hhakati kavo vumuene vuje vukahua. Nga vantu vanjivo imo valiluisa hhakati kavo kaha ije njivo ikaua.
18 Nga vumuene vua Satana vuli navimunga vililuisa vikevio vavenia, kaha vumuene vuendi vukakola vatihoni? Njinehula eci omuo yeni muhandeka ngueni, njikahumisa mahamba mu nzili ya Mbelezembulu.
19 Honi nga njihumisa mahamba mu nzili ya Mbelezembulu, kaha vandongisi veni vaka likuasesa nzili yeya omo muvakahumisa mahamba? Eci cikeco vandongisi veni vaka mihisa.
20 Nga njihumisa mahamba mu nzili ya Njambi, kaha vumuene vua Njambi vuneja kuli yeni.
21 "Omo nga yala ua nzili nalivuahesela laja vitua viendi aniunga njivo yendi, kaha vupite vuendi vuoshe vukaniungiua muacili.
22 Nga uje hali na nzili ya kupulakana eje nakuluisa mukuavo na kumuhiana kaha akambata vitua vioshe via uje via kulahelele. Kaha akalipangezela na vakuavo vije vioshe vianambata.
23 "Kaha uoshe uje kesi kumutambela uange, muavusunga ikeye anjiluisa, kaha uoshe uje kakunguluka nange akashandola.

Kuhiluka kua lihamba (Mateu12:43-45)

24 "Omo lihamba lihuma muli muntu, kaha liendakana mu mpambo kutalezeka muhela uakuhuimina. Nga kuliasa kuuana muhela kaha lilihandekesa likelio vavenia ngualio, 'Njihiluka kuli muntu kuje njahumine.'
25 Kaha omo lihiluka liuana muhela uje uakulela vanauhaka muacili.
26 Kaha liya na kuneha vatanu na vavali mahamba veka vakupihia cikuma kupulakana likelio kaha vakovelamo na kukalamo. Kaha kupihia kua muntu uje kuakukotokela kupulakana kuje kua kuli vanga!"

Vikuisulo via vusunga

27 Omo Yesu uakele nakuhandeka vije, mpuevo umo uamuje mu civunga uje uakele nakuivuilila evi uatambakanene cikuma na kuhandeka nguendi, "Uakukuisula uje mpuevo uakusemene na kukulela!"
28 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, "Vakukuisula cikuma vaje vovua lizi lia Njambi naku likava!"

Valomba Yesu cikomoueso (Mateu12:38-42)

29 Omo civunga ca vantu calivuezelelele, Yesu uahandekele nguendi, “Vantu vavapi
va matangua ano vatonda lika cikomoueso vuno honi kuvacimono, kuvanga lika
cikomoueso ca Yona.
30 Ngue Yona uapuile cimueso ca vantu vamu Nanive, kaha Muna Muntu akapua
cimueso ca vantu va matangua ano.
31 Muene uampuevo uaku Sheva akemana nakuluisa vantu va matangua ano
ha litangua lia cisompelo na kuvahisa. Uahuminine kulahako kuakuivua mana a
Solomoni. Kaha honi taleni! Umo uakupulakana Solomoni hali kuno, vuno honi
muviana kumuivuila.
32 Vantu vaku Nanive vaka katuka nakuluisa vantu vamatangua ano ha litangua lia
cisompelo naku vahisa. Vantu vaku Nanive vatengulukile ku vilinga viavo via vipi
omo vovuile kuambulula kua Yona. Taleni honi! Uakama cikuma kupulakana Yona
halikuno vuno honi muviana kumuvuilila!

Ceke ca muvila (Mateu5:15; 6:22-23)

33 “Naumo uahi asa kushuameka ndeya yendi naku ishueka cipue kuifuika na
liendeko vuno honi ihaka haci tumbiko, kaha linga uoshe uje akovela mu njivo amone
ceke.
34 Mesho ove akeuo ceke ca muvila uove. Nga mesho ove amona muacili kaha muvila
uoshe ukashula na ceke, vuno honi nga mesho ove avavala kaha muvila uoshe ukapua
na milima.
35 Kaha tantekeya muacili nguove ceke cili muli yove keti cipue milima.
36 Nga muvila uove uoshe uashulu na ceke, kua kuhona kapenga kamilima, kaha
ukashula na ceke ngue muje ndeya muikaneha misha hali yove.”

Yesu atenukila Vafaliseo na Valongisi va mezi a Mashiko a Mosesa (Mateu23:1-36; Mako12:38-40)

37 Omo Yesu uamanesele kuhandeka, Kafaliseo umo uamulaniene linga akalie nendi.
Kaha Yesu uakovelele na kutumama nakulia hamo nendi.
38 Kafaliseo ualikomokelele omo uamuene Yesu katanene ku mavoko endi mukulia.
39 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Taleni yeni Vafaliseo muka lelesa
hambanza na lilonga helu, vuno honi mukati keni muashulu na lizangamena na vupi.
40 Yeni vilema! Kumutantekeya ngueni, Njambi uatangele helu lieni, ikeye naua
uatangele mukati ndi?
41 Haneni ku tuhutu muje mumuzivukila mu mitima yeni ngueni tunapande
kuviana, kaha mukapua vakulela kuli Njambi cipue kuakuhona kutana ku mavoko
eni.
42 “Tuyando kuli yeni Vafaliseo! Yeni mukahana kuli Njambi camulikumi ha viuma
mukatepesa kuvia kulia ngue minte, na luku, na visapa-sapa vikuavo, vuno honi
kumuekulinga muacili vantu naua kumuazangele Njambi. Evi munapande kuvilinga
kuakuhona kulikela kuli vije vikuavo.
43 “Tuyando tueni, Vafaliseo! Yeni muazanga kutumama ha vituamo viacili mu vin-
jivo via malombelo, kaha muzanga vantu kumikandelela na kumihana kasingimiko
mu mihela yakulandesela.
44 Tuyando tueni, omuo yeni muapua ngue vihilo vije viakuhona kumoneka. Vantu
vakendeho nakupua vaka vupi kuakuhona kutantekeya.”
45 Kaha umo ua valongisi va mezi a mashiko a Mosesa uahandekele kuli Yesu
nguendi, “Mulongisi, omo uli na kuhandeka evi, uli nakushaula yetu naua.”

46 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Tuyando tueni, yeni naua valongisi va
mezi a mashiko a Mosesa! Omuo mukatuika vantu vituika via kulema vuno honi yeni
vavenia kumuekukakulako cipue na munie umo kukuasa vaje vajundula vije viteli.
47 Tuyando tueni, omuo mukavuahesa ha vihilo via tunanguizi va Njambi va Njambi
vaje vavatsihile vakukuluila veni.
48 Nkuma yeni mulinavukaleho vuje mutava vije vivalingile vaje vakukuluila veni.
Vatsihile tunanguizi va Njambi va Njambi na yeni muatungile vihilo viavo.
49 Kaha cuma eci mana a Njambi ahandeka nguauo, ‘Njikavatumina tunanguizi va
Njambi va Njambi na tunganda kaha vakatsihaho vamo vavo na vamo naua muka
vayandesa cikuma.’
50 Nkuma vantu va ntsimbu ino vaka vazangamesa ha kutsiha tunanguizi va Njambi
va Njambi voshe hume hakutanga kua lifuti,
51 hume hakutsiha Avele nakuheta ha kutsiha Zakaliya uje vatsihilile mukati
ka mutula ha Muhela Uakulela. Njimileka nguange, vantu va ntsimbu ino vaka
vazangamesa voshe hali evi.
52 “Tuyando tueni, valongisi va mezi a mashiko a Mosesa! Omuo munanieke
vantu sapi yakushokoluesa ku cikolo ca mangana, vuno honi yeni vavenia kumue
kukovelamo, cipue vaje veseka kukovelamo kumue kuvatavesa!”
53 Omo Yesu uamanesele kuhandeka evi, uahumine kucihela kuje. Valongisi va mezi
a Lishiko lia Mosesa na Vafaliseo vaputukile kumuluisa cikuma na kumuihula vihula
viavingi vakumunienguesa.
54 Vavandamenene indi nga ahandeka via vipi linga vamukuateho.

12

Cinangulo ha civembulu
(Mateu10:26-27)

1 Ha ntsimbu ije vene vivunga viakama via vantu vavengi viakungulukile hamo,
vapuile vavengi mukemuo vakele na kuliliatangela umo na mukuavo, Yesu uaputukile
kuhandeka kuli vandongisi vendi nguendi, “Liniungeni ku cimbaluila ca Vafaliseo, cije
cikeco civembulu cavo.
2 Keti mupue ngue vakevo omuo nacimo cahi ca kufuika ku cikafukuliua, cipue ca
kushueka kuci kajomboloka.
3 Viunahandeka mu milima vaka viziva mu mutania, nevi uayevetela kumuhela
vaka vihandeka hambanza.”

Uje uakuteua
(Mateu10:28-31)

4 “Njimileka vavusamba keti muteue atsiha muvila kaha kuhumaho kasa naua
kulinga cuma cimo.
5 Vuno honi njimileka uje imunapande kuteua. Muteue uje nga namanesa kutsiha
muvila, hanga hali na nzili yaku miumbila mu ngehena. Eyo, njimileka muteueni.”
6 “Singaniekeni tumpiasa, kutuesi naseho cipue tutanu vatulanda ha vimbingo vivali.
Vuno honi naumo uahi uavo vakamusuva kuli Njambi.
7 Vuno honi cipue vinkambu viaku mutue uove vana vitanda. Keti muteue, muli
naseho yakama cikuma kupulakana tumpiasa vavengi.

Kutava Yesu cipue Kumuviana ku mesho a Vantu
(Mateu10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Njimileka nguange uoshe uje ahandeka hacivunga nguendi uakundama kuli
yange, na Muna Muntu naua aka muhandeka ku tungelo va Njambi.

9 Vuno honi uoshe uje anjiviana hakati ka civunga ca vantu, nange njikamuviana
ku tungelo va Njambi.
10 “Uoshe ashaula Muna Muntu vaka musambesa, vuno honi uoshe atuka Cimbem-
besi Uakulela ku vaka musambesa.
11 “Omo vakamituala mu vinjivo via malombelo kuli vaka kuyula na vaka nzili
mukumieseka, keti mukalinienge mu mukaliluila yeni vavenia, kuli vimukahandeka
na muje mu mukavakumbuiluila,
12 omuo Cimbembesi Uakulela cikamilongesa ha ntsimbu ije vimuapande kukahan-
deka.”

Cisimo ca muka Kufuka ua Cilema

13 Muntu umo uakele muje mu civunga uehuile Yesu nguendi, “Mulongisi, leka
muanetu linga tulipangele vitenga vije tate uatusezelelele.”
14 Vuno honi Yesu uamukumbuluile nguendi, “Kavusamba, iya nanjihangula kupua
muka kuyula cipue muka kuimanena hhakati keni?”
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Liniungeni! Zangameni ku miyati ya
lizangamena lioshe: vuyoye vua muntu kuvuesi mu vufuko vuendi.”
16 Kaha uavatelele cisimo eci nguendi, “Kuakele muntu umo uakufuka mu lihia liendi
muakele viakuteja viavingi.
17 Kaha uasinganiekele ikeye vavenia nguendi, ‘Njikalinga vati, omuo kunjesi na
vishete viakama via kutulikila viakuteja viange?’
18 Kaha naua uahandekele nguendi, ‘Njikalinga eci, njikasiula vishete viange na
kutunga viakama, muje mukemo njikahaka vimbuto viange na viuma viange vioshe.
19 Kaha njikahandeka ku muono uange nguange, Muono, uli na viuma viavingi
unalitumbikila ha miaka yaingi, huima, lia, nua na kuvuahelela.’
20 Vuno honi Njambi uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Yove cilema! Vutsiki vuno
vene muono uove vauambata. Kaha vije viuma viuna livuahesela vikapua vieya?’
21 “Omu mukemuo mucikapua kuli muntu uje, vikakala navaje vakalitulikila vufuko
vakevo vavenia vuno honi kuva fukile ku mesho a Njambi.”

Keti Mulinienge
(Mateu6:25-34)

22 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Nankuma njimileka
nguange, keti mulinienge ha vuyoye vueni vimukalia, cipue via muvila ueni
vimukazala.
23 Omuo vuyoye vunapu vuaseho kupulakana viakulia, na muvila kupulakana
vuzalo.
24 Singaniekeni makololo kuve kulima cipue kuteja, kuvakele na cishete cipue
muakutulikila viakulia, vuno honi Njambi alina kuvalisa. Yeni muvaseho cikuma
kupulakana tuzila.
25 Iya hhakati keni mu kulinienga asa kuhakelako cipue ka ntsimbu kakandende ku
vuyoye vuendi?
26 Nga kumuasa kulinga eci cuma cacindende, kaha vika muliniengela ha vioshe?
27 Singaniekeni vintemo muvikakolela: Kuvie kupanga cipue kulizika. Vuno honi
njimileka nguange, cipue vene muene Solomoni mu vufuko vuendi vuoshe kazalele
ngue vuzalo ngue vua evi.
28 Nga omu mukemo Njambi akazikilamo vishoni via musenge, vije vikalako lika lelo
kaha imene vavintsimika mu tuhia, yeni akamizika cikuma, keti mukale nalikulahelo
lialindende ngacije.”
29 “Keti mutualeleleho kulinienge hali vimu kalia cipue vimu kanua.
30 Vaka lifuti vakevo vakatondo evi vioshe viuma. Vuno honi yeni Ishueni azivuka
nguendi muvitonda.

31 Vuno honi tondeni tahi vumuene vua Njambi, kaha navioshe evi vaka mihanavio naua.”

Vufuko vua Muilu (Mateu6:19-21)

32 “Keti muvue liova yeni mpunga yaindende, Ishueni navuahelela kumihana vumuene.
33 Landeseni vufuko vueni nakuvuhana vimbongo kuli tuhutu. Livuaheseleni vikuama vieni vavenia vije kuvikapihia, vukevuo vufuko vua muilu vuje kuvuekuhua cipue vezi kuvasa kuvushuena na tuntembulu kuvasa kuvupihisa.
34 Oko kuli vufuko vuove, kukeko kukakala mutima uove.”

Ngamba uakutalelela

35 “Livuaheseleleni vipangi na vindeya vieni vishuame.
36 Pueni ngue vangamba vavandamena Muene uavo ahuma ku cilika cavulo. Omo nge eja nakutota ku cikolo ohovene kaha va mushokuelela.
37 Vanavezika vaje vangamba omo Muene uavo akavauana vatona na kulivuahesela nge eja. Njimileka muavusunga, Muene uavo akalizitika muiva uendi na kuvalania vatumame ku mesa na kuvahana viakulia.”
38 Vavezika vangamba vaje nga Muene uavo eja avauana vanalivuahesela vualuno cipue eje hhakati ka vutsiki cipue akasholoka hanima.
39 Naua Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi tantekeyeni eci, “Nga vavenia njivo akatantekeya ntsimbu ije muizi akeja, nge kekuseza njivo yendi vaituve.
40 Neni naua muapande kuli vuahesela, omuo Muna Muntu akeja ha ntsimbu kumua livuaheselele.”

Ngamba uakulongua na Uakuhona kulongua (Mateu24:45-51)

41 Petulu uehuile nguendi, “Muene, uli nakutulekesa eci cisimo yetu lika indi na voshe?”
42 Muene Yesu uamukumbuluile nguendi, “Kuakele ngamba ua mana na lutsilielo. Muene uendi uamuhakele kuendesa vakuavo vangamba nakukahana viakulia ha ntsimbu yatelamo.
43 Uakukuisula uje ngamba omo Muene uendi ahiluka amuuana hali laja kuvipangi.
44 Njimileka muavusunga, Muene uendi akamupuisa kupua mukuluntu ua vufuko vuendi vioshe.
45 Vuno honi vije vikalingika nga uje ngamba halihandekesa ikeye vavenia nguendi, ‘Muene uange nakotokela ha kuhiluka,’ kaha akaputuka kupupa vangamba vakuavo, va vamala nava va vampuevo na kulia na kunua na kupenda?
46 Nga Muene ua uje ngamba akahiluka ha litangua olio kamuvandamene na ola ije katantekeyele, akamutetanga vimpindi na kumuhaka hamo nava kakuhona kutava.
47 “Nga ngamba uje atantekeya viatonda Muene uendi, vuno honi kuvivuahesa kuahi cipue kalingi viatonda Muene uendi vaka mupupa na vimbanda viavingi.
48 Vuno honi uje katantekeya Muene uendi viatonda, kaha alinga viuma viafuila kashitiku vaka mupupa vimbanda viavindende. Kuli uoshe vanahana viavingi, viavingi naua vakatonda, kuli uje vanatulikisile viavingi, viavingi cikuma vakamuihula.

Vantu valiangununa omuo Yesu (Mateu10:34-36)

49 “Njezile nakuneha tuhia ha mavu, njatondo nge tunakuata laja!
50 Ha kulivanga njapandele kuhita mu cimbuitikilo ca tuyando tuatuingi, njinazeye kuvanga cinahiti!
51 Muasinganieka ngueni njinezile mukuneha ciyulo ha mavu? Houe, njimileka vuno honi njinanehe kulitepa.

52 Kuhuma hano ntanga ya vantu vatanu vakalitepa, vatatu valiluisa na vavali kaha
vavali valiluisa na vatatu.
53 Vakalipanga, vaishe valuisa vana va vamala, na va vamala kuluisa vaishavo, vaina
kuluisa vana vavo va vampuevo kaha na vana va vampuevo kuluisa vainavo, vaina
mueno kuluisa vaniotomueno yavo, vaina mueno kuluisa vaniotomueno yavo."

Kulumbununa vitantekeyeso via vintsimbu (Mateu16:2-3)

54 Yesu uahandekele ku civunga nguendi, "Nga mumona lishelua lihuminina kuli
katokela litangua, vuasi vuasi muhandeka ngueni, 'Ikanoka', kaha inoka.
55 Kaha nga muvua mpunzi ihuminina mu mbuela, muhandeke ngueni,
'Kukayukuma', kaha mukemo vene.
56 Yeni vaka civembulu! Muatantekeya kulumbununa cifua ca mavu cipue ca melu,
vuno honi vika kumutantekeyela kulumbununa viuma vije Njambi alina kulinga ha
vintsimbu vino tulimo?

Kulisambesa na Muka Nkole (Mateu5:25-26)

57 "Vika muhonoua kuli yula yeni vavenia hakulinga viuma viacili?
58 Nga uya na citozi cove kunzango, eseka cikuma kulivuasana nendi mu ngila. Nga
kuahi akakutuala kuli muka kuyula, kaha muka kuyula akakutuala kuli mukuluntu
ua kamenga kaha akakutuala mu kamenga.
59 Njimileka yeni nguange kumukahumumo kuvanga noho mukafueta vimbongo
viama maneselelo via mukuli."

13

Kutengulukeni kuvupi vueni

1 Ha ntsimbu ije kuakele vantu vamo valekele Yesu via Vangalileya vaje Pilato
uatsihile te valinakulinga vinkombelo viavo kuli Njambi.
2 Yesu uavehuile nguendi, "Omuo Vangalileya vaje vavatsihile mu ngila ije vene,
kaha yeni muayongola ngueni vapuile vaka vupi kupulakana Vangalileya voshe ndi?
3 Njimileka nguange, kuahi! Vuno honi nga kumutenguluka mukanonga ngue
vakevo naua.
4 Singaniekeni vaje vantu likumi na vatanu na vatatu vaje vatsile omo kaposhi ka
mu Siloame kavauililile. Musinganieka ngueni vapuile vaka vupi kupulakana voshe
vaje vakele mu Yelusalema ndi?
5 Njimileka nguange, kuahi! Vuno honi kuvanga mutenguluke keti ngoconi
mukanonga ngue vakevo naua."

Cisimo ca muti ua Mukuyu uakuhona kuima

6 Kaha Yesu uavatele cisimo eci, "Kuakele yala umo uakunine muti ua mukuyu mu
lihia liendi. Kaha uaile nakumonako vushuka vuno honi kavuuaneneko.
7 Kaha uahandekele kuli ndimi yendi nguendi, 'Tala, mu miaka itatu njinakele
nakuija nakutondako vushuka oku ku muti ua mukuyu, hanga nakamo kanjinauanako
kahi. Uteke! Vikahoni utualelelaho kushamuisa livu eli?'
8 Vuno honi uje ndimi uamukumbuluile nguendi, 'Muene, acitaleleleniko muaka
umo naua, njikahindako kuuzengeleka nakuhakako vuilo.
9 Nga ukema vushuka mungolosika, kaha muacili, vuno honi nga kuukemi, amba-
honi njikauteka.' "

Yesu akanguisa mpuevo ua cilema ha Litangua lia Sapalalo

10 Ha litangua limo lia Sapalalo Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya malombelo.

11 Kaha kuakele mpuevo muje uakele na lihamba lije liamu vavalesele miaka likumi
na itanu na itatu. Kaha ikeye uakotamene kasele kuhetuka kuahi.
12 Omo Yesu uamumuene, uamusanene nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Mpuevo,
njikukangula ku kuvavala kuove.”
13 Kaha Yesu uakambekele mavoko endi hali ikeye, hajevene uolokele na kuputuka
kushangazala Njambi.
14 Vuno honi mukuluntu ua mu njivo ya malombelo uanienguele omuo Yesu
uakanguisile muntu ha litangua lia Sapalalo, uakele na kuhandeka ku vantu nguendi,
“Kuli matangua atanu na limo aje tunapande kupanga vipangi. Ijeni mu matangua aje
linga vamikanguise, keti ha litangua lia Sapalalo, kuahi.”
15 Vuno honi Muene Yesu uamukumbuluile nguendi, “Eni vaka civembulu! Nkuma
yeni kumue kuzitula vangombe yeni cipue vimulu ceni nakumutuala ku mema ha
litangua lia Sapalalo ndi?
16 Taleni ou Mpuevo! Ikeye mutekulu ua Avilahama uje yakutile Satana miaka
likumi na itanu na itatu. Nkuma kuvapandele kumuzitula ha litangua lia Sapalalo
ndi?”
17 Kukumbulula nguendi kuazivisile vitozi vendi voshe shuamua, kaha vantu voshe
vajolelelele ha viuma viakukomokesa viacili vije vialingile.

Cisimo ca mbuto ya musalata
(Mateu13:31-32; Mako4:30-32)

18 Kaha Yesu uavehuile nguendi, “Vumuene vua Njambi vunapu ngue vika? Njivue-
sekesa na vika?
19 Vunapu ngue muje, muntu anona kanona kamo kambuto ya musalata
nakukakuna mu lihia citungu. Kaha kakakola kapua muti uakama, kaha tuzila veja
vakutungila mashua avo ku mintango yauo.”

Cisimo ca Cimbaluila
(Mateu13:33)

20 Kaha naua Yesu uavehuile nguendi, “Vumuene vua Njambi njivuesekesa na vika?
21 Vunapu ngue cimbaluila cije mpuevo uanonele na kuutsingasana na vunga vua
vuingi vua tiliku mu lilonga, noho mukasha uoshe uafutunukile.”

Cikolo ca Cindende
(Mateu7:13-14; 21; 23)

22 Yesu uahitile mu Vinganda na mu membo, ualongesele vantu oku hali mu
vungenzi vuakuya ku Yelusalema.
23 Kaha umo uamuhuile nguendi, “Muene, nkuma vavandende lika vakovoka ndi?”
Yesu uamukumbuluile nguendi,
24 “Licikinineni mukovele mu cikolo ca cindende, muavusunga omuo vavengi
vakatonda ku kovelamo vuno honi kuvakasa.
25 Omo vavenia njivo akemana na kushoka lipito, kaha mukemana hambanza na
kutota ha lipito ngueni, ‘Muene, tushokolueleko!’ Kaha akamikumbulula nguendi,
‘Kunjitantekeya oku kumuhuma.’
26 Kaha mukaputuka kuhandeka ngueni, ‘Tualile na kunua nove, kaha ualongesele
mu nganda yetu.’
27 Vuno honi akahandeka naua nguendi, ‘Kunjitantekeya oku muhuma. Humeni kuli
yange, yeni voshe vaka kulinga viavipi!’
28 Mukalila na kulishumanga ku mazo omo mukamona Avilahama, na Isake na
Yakomba na tunanguizi va Njambi va Njambi voshe mu Vumuene vua Njambi, vuno
honi yeni vakamiumbila hambanza.
29 Vantu vakahuma mu ngangela na mu kangombe ka yambi, ku kunto na mu
mbuela, vakatumama ku ciuano mu Vumuene vua Njambi.

30 Cilivene vaka kukotokela vakapua vaka kulivanga, kaha vaka kulivanga vakapua vakevo vaka kukotokela."

Cizango ca Yesu ha Yelusalema
(Mateu23:37-39)

31 Ha ntsimbu ijevene kuezile Vafaliseo vamo kuli Yesu na ku handeka nguavo, "Unapande kuhuma kuno uye kueka, omuo Helonde atonda kukutsiha."
32 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Yeni mukamuleke ouo mbanje ngueni, 'Njicili nakuhumisa mahamba na kukanguisa vantu kumavezi avo ku litangua lialelo na imene, kaha ha litangua lia mucitatu ambahoni njikamanesa vipangi viange.'
33 Cipue ngoco njinapandele kuenda lelo na imene na imenuavuze, omuo keti cacili kuli kananguizi ua Njambi kutsila kueka vuno honi kuvanga mu Yelusalema.
34 Yelusalema, Yelusalema, yove mu kakutsiha tunanguizi va Njambi va Njambi nakuasha mavue kuli vaje vavakutumina! Vintsimbu viavingi njatondele kukungulula vantu vove hamolika ngue cali muakavutikiya vana vendi mu mambava endi, vuno honi yove kuuanjitavele!
35 Tala, njivo yove ikasala ya mupulungua. Njikuleka nguange, kuukanjimono naua kuvanga noho ntsimbu ikeja omo ukahandeka nguove, 'Uakuvezika ou eja mulizina lia Muene.' "

14

Yesu akanguisa yala uakuvavala

1 Ha ntsimbu imo omo Yesu uaile ku njivo ya mukuluntu ua Vafaliseo na kulia via kulia ha litangua lia Sapalalo, voshe vaje vakele mu njivo vakele na kumutalela muyehi.
2 Ha lutue luendi hakele yala uakele nakuvavala kuzimba mikono uezile kuli Yesu.
3 Yesu uehuisile Vafaliseo na valongisi va mezi a mashiko a Mosesa nguendi, "Cinapu cacili kuli Lishiko lietu ku kanguisa vantu ha litangua lia Sapalalo, indi kuahi?"
4 Vuno honi vaholokele. Kaha Yesu uamuambate uje yala uakuvavala na kumukanguisa, nakumuecela aye.
5 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga hhakati keni hali umo hali na muana cipue ngombe uje nauila mulisima, kumuasa ku muhumisamo ha litangua lia Sapalalo ndi?"
6 Kaha vahonouele kumukumbulula eci.

Kulikehesa na kutambula vangenzi

7 Omo Yesu uamuene vangenzi vanahangula vihela via vituamo viakama, uavatelele cisimo nguendi,
8 "Omo nga vanakulaniako ku cilika cavulo, keti ukatumame ha cituamo ca kasingimiko, omuo hamo kuli umo ua kasingimiko kupulakana yove ivanalania.
9 Kaha uje uamilaniene muvavoshe a kahandeka kuli yove nguendi, 'Njimilomba mutumameko kuje linga ou yala atumameko ha cihela ceni.' Kaha mushuamua ukambata cituamo ca cindende kumaneselela.
10 Vuno honi nga vanakulania, ya ukatumame ha cituamo ca cindende ca kumaneselela, nga vavenia cilika akeja, akahandeka kuli yove nguendi, 'Kavusamba, tumama ku cituamo ca kasingimiko,' kaha uka tumama na kasingimiko kuli voshe ukatumama navo ku mesa.
11 Kaha voshe vaka lijundula vakevo vavenia va kavaneha ha mavu, kaha voshe vakalikehesa vakevo vavenia vakajundula."
12 Kaha Yesu uahandekele kuli uje uamulaniene nguendi, "Nga uhana viakulia ha ciuano, keti lika ulanie vavusamba cipue va ndumbuevo cipue vavushoko vove cipue

vakufuka vamua lihata navo, hamo vakamisana navakevo naua, kaha cikamuesa ngue vali nakumifueta.
13 Vuno honi nga uana viakulia ha ciuano, lania vihutu, na visualonda, na vilema na tupuputua.
14 Nga ulinga muje ukapua uakuvezika, omuo kuvakasa kukufueta, kaha vaka kufueta ha kusanguka ca vaka vusunga."

Cisimo ca ciuano cakama (Mateu22:1-10)

15 Umo mungenzi ivalaniene kukulia omo uovuile eci, uahandekele kuli Yesu nguendi, "uakukuisula uje akatumama ku ciuano mu vumuene vua Njambi!"
16 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Kuakele muntu umo uje ualingile ciuano cakama kaha ualaniene vantu vavengi.
17 Ha ntsimbu ya ciuano uatumine vangamba kuli vaje valaniene nguendi, 'Ijeni, omuo vioshe vinavua honi.'
18 Kaha umo na umo uakele nakuhandeka nguendi nazenzama. Uakulivanga ua handekele nguendi, 'Njinalanda lihia, kaha njitonda njikalimone, tambula kulomba kuange.'
19 Mukuavo uahandekele nguendi, 'Njinalanda vangombe likumi, kaha njili nakuya na kuveseka, tambula kulomba kuange.'
20 Mukuavo naua uahandekele nguendi, 'Njinambata mpuevo vene, kaha kunjasa kuija.'
21 Kaha uje ngamba uahilukile na kuambulula kuli Muene yendi. Kaha vavenia njivo uanienguele kaha uahandekele kuli ngamba yendi nguendi, 'Ya hano vene muvingila na mu vitapalo via mbonge unehe vihutu, na visualonda, na tupuputua na vilema.'
22 Omo ngamba yendi uahilukile uahandekele nguendi, 'Muene, viunashikile via lingiua, vuno honi kuhucili muhela.'
23 Kaha Muene uahandekele kuli ngamba yendi nguendi, 'Ya mu vingila via mumikulo na mu vitapalo via mumikulo, usindiye vantu veje vakovele mu njivo yange linga ishule.
24 Kaha njikuleka nguange naumo uahi kuli vaje vanjinalaniene a kevua ku viakulia viange!' "

Ndongisi napande kulivuahesela kuyandela Yesu (Mateu10:37-38)

25 Litangua limo omo vantu vavengi vaile na Yesu, kaha ualulukile na kuhandeka kuli vakevo nguendi,
26 "Uoshe uje eja kuli yange vuno honi kazindi va ishe na vaina, mpuevo yendi na vana vendi, na vandumbuendi na vamuanaye va vampuevo, cilivene, cipue ukeuo muono uendi, kasa kupua ndongisi uange.
27 Uoshe uje kambata cilindakano cendi na kunjikava kasa kupua ndongisi uange.
28 Nga utonda kutunga njivo yakama, kaha utumama ha mavu na kumona vije vitondeka, kumona nga uasa kuimanusula.
29 Vuno honi nga uaputuka kuhinda luvula kaha uonoua kuimanesa, voshe vakaimona kaha vakakujola
30 na kuhandeka nguavo, 'Uje mukuetu uaputukile kutunga vuno honi nahonoua.'
31 Cipue muene, nga aya ku nzita na kulua na mukuavo muene, kaha atumama ha mavu na kumona nga asa kulua na vantu va kupua makulukazi likumi na uje mukuavo eja na vantu vakupua makulukazi makumi avali.
32 Nga kasa, kaha omo mukuavo acili kulahako, akatumako vantu vakahandeke via ciyulo.

33 Mucifua cimo vene," "naumo uahi hali yeni apua ndongisi uange nga kaseze vioshe vianafuku.

Muongua ua kushamuka
(Mateu5:13; Mako9:50)

34 "Muongua uapua uacili, vuno honi nga uashamuka kaha kutovala caco cihiluka vati?
35 Kuukapu uacili ku mavu cipue ku vuilo, vaka umbila kuti. Uoshe hali na matuitui, napande kuivua evi!"

15

Cisimo ca Mpanga ua kuzimbala
(Mateu8:12-14)

1 Litangua limo omo vaka kutambula lisimu na vaka vupi vezile na kuivuilila Yesu,
2 kaha Vafaliseo na valongisi va mezi a mashiko a Mosesa vakele nakuningozola na kuhandeka nguavo, "Ou yala linakutambula vaka vupi na kulia navo."
3 Kaha Yesu uava telele cisimo eci nguendi,
4 "Iya hali yeni nga hali na Vampanga cihita kaha azimbalesaho umo, nkuma kaseze vaje makumi atanu na auana na vatanu na vauana (99) mu musenge na kuya nakutonda uje nazimbala kuvanga noho na muuana?
5 Nga namuuana, avuahelela na kumuhaka ha vitsili viendi,
6 omo ha kuya kuimbo, kaha akasana vavusamba vendi nava va lihata navo kaha akahandeka nguendi, 'Vuaheleleni hamo nange omuo njinauana mpanga uange uje uazimbalele.'
7 Njimileka nguange, mucifua cimo vene kukapua kuvuahelela kuakama muilu hali muka vupi umo nga natenguluka kupulakana vaje makumi atanu na auana na vatanu na vauana vantu vaje kuvatondo kutenguluka."

Cisimo ca mbongo ya kuzimbala

8 Yesu uatualeleleho kuleka vantu cisimo eci nguendi, "Nga mpuevo umo ali na vimbongo via mu uayauaya likumi, nga hazimbala imo, nkuma kashuameka ndeya yendi, nakukomba mu njivo na kutonda vuino kuvanga noho hakaiuanena?
9 Nga aiuana, kaha asana vavusamba vendi nava valihata navo na kuvaleka nguendi, 'Vuaheleleni hamo nange omuo njinaiuana mbongo yange ije njazimbalesele.'
10 Njimileka nguange, mucifua cimo vene, muli kuvuahelela hakati katungelo va Njambi hali umo muka vupi uje atenguluka."

Cisimo ca muana ua kuzimbala.

11 Yesu uatualeleleleho kuhandeka nguendi, "Kuakele yala uakele navana va vamala vavali.
12 Ua kanike uahandekele kuli ishe nguendi, 'Tate, njihaneko mutambela ua vufuko vuange,' kaha ishavo uavapangelele vufuko vuendi hakati kavo vana vendi vavali.
13 Kukuahitile ntsimbu yailaha kuhuma haje, ua kanike ua mbate vioshe uakele navio na kuya ku lifuti lilahako na kupihisa viuma viendi vioshe kusenga.
14 Muamanusuile kupihisa viuma viendi vioshe, kaha kuakele njala mu lifuti lioshe, kaha uaputukile kutsa njala na vuhutu.
15 Kaha uaile na kutonda vipangi kuli muntu umo uamu lifuti lije kaha ua mutualele ku lihia naku lisa vangulu.
16 Uatondele kulia vije vakele na kulia vangulu, vuno honi naumo uahi ua-muhaneneko cimo ca kulia.
17 Omo mana ahilukile muli ikeye, uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, 'Vaka kupanga va vatate vali na viakulia viavingi, yange kuno njili nakutsa njala!

18 Njikuta vungenzi njihiluke kuli tate kaha njikahandeka kuli ikeye nguange, “Tate,
njapihisila Njambi nove,
19 kunjapandele naua kunjisana munove, njipuise kupua umo uava Vaka kupanga
vove.” ’
20 Kaha uakatukile nakuya kuli ishe.
“Omo uakele nakuendela kulako, ishe ua mumuene kaha ua muivuililile cikeketima
kaha ishe uamushatukilile, uamuvumbatele na kumutsuemba.
21 Muana uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Tate njapihisila Njambi nove. Kunjapan-
dele naua kunjisana munove.’
22 Vuno honi ishe uahandekele kuli vangamba vendi nguendi, ‘Zambuleni! Neheni
cikovelo cacili mumuzike nakumuzika kanzeya ku munie uendi na vinkaku ku viliato
yendi.
23 Neheni muna ngombe uakuhindala mumutsihe, kaha tulieni na kuvuahelela,
24 omuo munange ou uatsile vuno honi nahinduka naua, uazimbalele vuno honi
nauaniua.’ Kaha vaputukile kulia na kuvuahelela.
25 “Ha ntsimbu ijevene, muana ua mukuluntu uakele mulihia. Omo uezile hayehi na
njivo, uovuile miaso na vakakukina.
26 Kaha uasanene umo ua vangamba na kumuihula vika ‘vili nakulingika.’
27 Uamukumbuluile nguendi, ‘Ndumbuove neja kaha isho natsihi muana ngombe
uakuhindala omuo nahiluka oku alimuacili.’
28 Muana ua mukuluntu ua nienguele na kuviana kukovela mu njivo. Kaha ishe
uatuhukile na kumulambelela akovele mu njivo.
29 Vuno honi uakumbuluile ishe nguendi, ‘Tala! Ha miaka yoshe njinakupangela
ngue ndungo kaha kunjashauile mashiko ove. Vuno honi kuuanjihaneko cipue muna
mpembe linga njivuahelele na vavusamba vange.
30 Vuno honi omo ou munove nahiluka, uje na pihisa vufuko vuove na vukoyi kaha
neja kuimbo, kaha una mutsihila muana ngombe uakuhindala!’
31 Ishe uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Munange, ntsimbu yoshe unakele nange,
kaha vioshe njilinavio vinapu viove.
32 Vuno honi tuapande kuvuahelela na kujolela, omuo shongoyove ou uatsile kaha
nayoyo naua, uazimbalele vuno honi nauaniua.’ ”

16

Cisimo ca muka Kutulika uakuzangama

1 Kaha Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Kuakele yala umo ua
kufuka uje uakele na muka kutulika vufuko vuendi. Muka kufuka uje vamulekele
nguavo muka kutulika vitenga viove hali nakupihisa vimbongo viove.
2 Kaha uamusanene na kuhandeka nguendi, ‘Vika evi njili nakuivua hali yove?
Njihane vukaleho vua viuma vioshe muje munatulikilamo vufuko vuange, omuo
kukapu naua muka kutulika uange.’
3 Muka kutulika ualihandekesele ikeye vavenia nguendi, ‘Nga muene uange anjihu-
misa vipangi, njilinga vatihoni? Kunjesi na nzili yakuhinda vina, nganjihuma vipangi
kuno, kaha naua njili na shuamua yakulomba.
4 Kaha honi njatantekeya vinjikalinga linga vantu vakanjitambule mu vinjivo viavo!
Omo vipangi viange vikahua.’
5 Kaha uasanene vantu vaje vakele na mikuli kuli muene uendi. Uehuile uakuli-
vanga nguendi, ‘Vungahi uakonguele kuli muene uange?’
6 Kaha uamukumbuluile nguendi, ‘Vihita vitanu na vitatu via mingomo ya mazi a
olive.’ Kaha uje muka kutulika uahandekele naua nguendi, ‘Livulu liove eli lije limuesa
makongo ove, tumama ha mavu sonekamo viseteko via vihita viuana via mingomo.’

7 Kaha uehuile mukuavo ua mucivali nguendi, ‘Uakonguele cingahi?’ Kaha
uamukumbuluile nguendi, ‘Cihita cimolika ca masaka a tiliku,’ kaha uamulekele
nguendi, ‘Ambata livulu liove eli sonekamo makumi atanu na atatu a masaka a tiliku.’
8 Kaha uje muene uendi uashangazalele uje muka kutulika uakuhona kulongua
hakukala na mana, omuo vantu va lifuti lino vatantekeya muakukela navakuavo
kupulakana vana vamu ceke.”
9 Njimileka nguange, pangeseni vufuko vua ha mavu kulinga vusamba kuli yeni na
tuhutu. Kaha omo vufuko vueni vukahua, omo mukatsa vaka mitambula mu vihela
via kuhona kuhua.
10 Uoshe akala na vusunga muvia vindende na mu viakama akakala na vusunga,
kaha uje kakala na vusunga muvia vindende kaha kakakala na vusunga mu viakama.
11 Kaha nga kuuakele na vusunga na vufuko vua ha mavu, iya honi akutsiliela na
vufuko vua vusunga?
12 Kaha nga kuuakele na vusunga ha vitenga via muntu, iya akakuhana vufuko vuje
vuakupande?
13 “Uahi ngamba asa kupangela vamiene vavali omuo uje ngamba akazindaho umo
naku zangaho mukuavo, cipue halihanako kuli umo na kushaula mukuavo. Kuuasa
kupangela Njambi na vimbongo.”

Vihandeka vimo via Yesu
(Mateu11:12; 13; 5:31-32; Mako10:11-12)

14 Vafaliseo vaje vapuile vaka kuzanga vimbongo, omo vovuile vioshe evi, kaha
vashendumuine Yesu.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vaje vaka limuesa kupua vaka
vusunga ku vantu, vuno honi Njambi atantekeya mitima yeni, omuo coshe cije
vashangazala hakati ka vantu, ku mesho a Njambi cinapu ca ngoco ngoco.
16 “Lishiko lia Mosesa na tunanguizi va Njambi va Njambi vatuamenene vantu noho
Iuano muka kumbuitika uezile. Kuhuma oho naha ntsimbu ino muzimbu uacili ua
vumuene vua Njambi vauambulula. Muntu uoshe alinakueseka cikuma kukovela omu
mu vumuene.
17 Vuno honi cacasi melu na mavu kuhita kupulakana ka lizi kakande kamu
mukanda ua Lishiko lia Mosesa kuhua.
18 “Uoshe akondola mpuevo yendi na kuambata ueka nalingi vupangala, kaha uoshe
ambata mpuevo uakukondola kuli yala liendi alinga vupangala.

Yala ua kufuka na Lazalu

19 “Kuakele yala umo uakufuka uje uakele nakuya vuzalo vua vunengu vuandando
yakutula, uakele na ciuano ca kulia cakama halitangua na tangua.
20 Kuakele yala uacihutu lizina liendi Lazalu uje ivakele nakuneha ku cikolo ca muka
kufuka, uje uakele na vimbandu muvila uoshe.
21 Lazalu uakele nakuvandamena kulia viakele na kuua ku mesa ya uje yala
uakufuka, na tutali vakele nakuija na kuliasa ha vimbandu viendi.
22 Uje yala uacihutu uatsile kaha tungelo vamuambate kukakala na Avilahama. Kaha
na uje yala uakufuka naikeye uatsile kaha vamutsindile.
23 Uakele mu ngehena na kuyanda. Uatalele kuilu kaha uamuene Avilahama
kulahako hali na Lazalu ku mukulo uendi.
24 Kaha uasanene nguendi, ‘Tate Avilahama, njizivileko cikeketima tuma Lazalu
ambuitike munie uendi mu mema anjitontuese ha ndaka yange, omuo njili na kuvua
kuvavala muno mu tuhia.’
25 Vuno honi Avilahama uamukumbuluile nguendi, ‘Munange, anuka ha ntsimbu
yove uakele nakuyoya uakele nakutambula viuma viove via cili, na ntsimbu ya Lazalu
uatambuile via vipi, vuno honi hali nakuyoya muacili yove uli na kuyanda.

26 Kaha naua mukati kove netu hali cina cakama, ngeci uoshe atonda kujavuka
kuhuma kuli yetu kuija oko keti ase, kaha naumo uahi asa kujavuka kuhuma oko
kuija kuno kutuli.'
27 Kaha yala ua kufuka uahandekele nguendi, 'Honi, tate, njilomba yove utume
Lazalu ku njivo ya tate,
28 omuo njili na vandumbuange vatanu. Ecela Lazalu aye nakuvanangula linga keti
vakeje naua kuno kucihela ca tuyando.'
29 Kaha Avilahama uakumbuluile nguendi, 'Vali na visoneka via Mosesa na tunan-
guizi va Njambi va Njambi, vanapande kuvovuilila.'
30 Uje yala ua kufuka uahandekele nguendi, 'houe, tate Avilahama, vuno honi nga
umo akasanguka kuvatsi aya kuli vakevo kaha vakatenguluka.'
31 Avilahama uamukumbuluile nguendi, 'Nga kuvevuilila ku visoneka via Mosesa na
tunanguizi va Njambi va Njambi, kaha cipue muntu uakuhuma ku vatsi ku vakatava.'
"

17

Vupi
(Mateu18:6-7; 21; 22; Mako9:42)

1 Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, "Viaseko via vupi mua vusunga
vihita, vuno honi tuyando kuli uje avineha!
2 Cacili kuli ikeye nga vaka mukutilila livue liakama muntsingo na kumumbila mu
cisali, kuhona akovelese umo ua vanike vavandende mu vupi.
3 Zangameni ku vije muli nakulinga. Nga mukueni alinga vupi munangule nga
halitavela mukonekele.
4 Kaha nga muntu umo vene akupihisila lutanu na luvali ha litangua limo, kaha
eja kuli yove lutanu na luvali na kuhandeka nguendi, 'njatenguluka,' unapande
kumukonekela."

Lutsilielo

5 Kaha tunganda vahandekele kuli Muene Yesu nguavo, "Vuezelela lutsilielo luetu!"
6 Kaha Muene Yesu uahandekele nguendi, "Nga muli nalutsilielo lualundende ngue
mbuto ya musalata, nge muasa kuhandeka ku muti ou uakama ua mizi yaingi ngueni,
'Tukuka uka shimbame ha mema a kalunga!' Kaha ukeuo ukamiononoka.

Vipangi via ngamba

7 "Nga ulina ngamba muka kulima cipue muka kuniunga vampanga uasa kuhandeka
kuli ikeye nga ahuminina ku mehia nguove, 'Ija hano vene uakutumame na kulia'?
8 Houe! Ukahandeka kuli ikeye nguove, 'Vuahesa viakulia viange via cinguezi, Naua
lizitikile vualumo muiva uove nakunjipangela noho njikalia na kunua, nga njamanesa
ambahoni ulie na kunua!'
9 Honi ngamba kuveku mutsatsela hakulinga vije vivamushikile kulinga ndi? Mua
vusunga kuahi!
10 Neni naua vene, omo mualingile vioshe vije vivamishikile kulinga, handekeni
ngueni, 'Tuva ngamba vangoco, tunalingi lika vipangi vietu.' "

Yesu akanguisa vamala likumi

11 Yesu hakuya ku Yelusalema uahitile mukati ka Samhaliya na Ngalileya.
12 Kaha uakovelele muimbo muje vamala vambumba likumi vamuuanene, ve-
manene kulahako.
13 Vatambakanene cikuma na kuhandeka nguavo, "Yesu, Muene tuvuileko cikeke-
tima!"
14 Omo Yesu uavamuene, uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni mukalimuese yeni
vavenia kuli tusasendote."

Omo vakele nakuya vavalelesele.
15 Kaha umo uavo omo uamuene nguendi nakanguka, uahilukile na kushangazala
Njambi na lizi liakama,
16 Uauile na cihanga cendi ku viliato ya Yesu na kumutsatsela. Ikeye uapuile
Kasamaliya.
17 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Kuvapuile likumi vanakanguka? Ava vatanu
na vauana vali kulihoni?
18 Vikahoni cipue umo kuija nakuhana cisantsela kuli Njambi kuvanga lika ou keti
kayunda?”
19 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Katuka uye, lutsililelo liove lua
kukanguisa.”

Kuija kua vumuene vua Njambi (Mateu24:23-28;37-41)

20 Kaha Yesu vamuihuile kuli Vafaliseo nguavo, “Ntsimbu muka vumuene vua
Njambi vukeja?” Kaha uavatavele nguendi, “Vumuene vua Njambi kuvukeja mungila
ije muasa kuvumona na mesho eni kuahi.
21 Kukuesi akahandeka nguendi, ‘Tala, vuno vulikuno!’ Cipue ‘Taleni, vuje vuli kuje!’
Omuo vumuene vua Njambi muli navuo hakati keni.”
22 Kaha honi Yesu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi, “Matangua akeja omo
mukatonda kumona litangua limo lia Muna Muntu, vuno honi kumukasa kuli mona.
23 Kaha kukakala vamo vakahandeka kuli yeni nguavo, ‘Taleni ali kuje!’ Cipue,
‘Taleni ali kuno!’ Keti muyeko, keti muvakavangeye.
24 Ngue muhiato mukahiatula muilu, kaha vaumona uhuma kumuhela umo ua lilu
nakuya ku muhela ukuavo ua lilu, mukemovene naua Muna Muntu muakafua ha
litangua liendi liakuhiluka.
25 Vuno honi napande kuyanda cikuma na kumuyengula kuli vantu va ntsimbu ino.
26 Nge mucapuile ku matangua a Noua mukemovene mucikapuilamo naku matan-
gua a Muna Muntu.
27 Vantu vakele nakulia na kunua, na kuliambata na kushombuesa, noho Noua
uakovelele mu vuato. Kaha livazi liezile nakuvanongesa voshe.
28 Nge mucapuile ku matangua a Lote: vantu voshe vanuine, valile, valandesele na
kulandulula, vakunine na kutunga,
29 vuno honi ha litangua lije Lote uahumine mu Sondoma, tuhia na mavue vianokele
ngue mema a kuhuma muilu, kaha via vanongesele voshe.
30 Cikapua ngue mujevene ha litangua liakasholoka Muna Muntu.
31 “Ha litangua lijevene, uoshe uje yala hali helu lia njivo keti akovele mu njivo na
kuambata viuma viendi, naua na uje hali mu lihia liendi keti ahiluke ku njivo yendi.
32 Singaniekeni hali mpuevo ya Lote.
33 Voshe vaje vatonda kuniunga muono uavo vavenia vaka uzimbalesa, vuno honi
vaje vazimbalesa muono uavo vakau uana.
34 Njimileka, ha vutsiki vuje kukakala vantu vavali ha muhela umo, umo vakamuam-
bata ou mukuavo vakamuseza.
35 Kaha kukakala vampuevo vavali vali mukutua hamo mucini cimo, mukuavo vaka
muambata na mukuavo vakamuseza.”
36 [Vamala vavali vakapanga mu lihia, umo vakaya nendi mukuavo vakamuseza.]
37 Kaha vandongisi vendi vamuihuile nguavo, “Kulihoni kuvikalingika, Muene?”
Kaha Yesu uavatavele nguendi, “Kuoshe kuje kuli civimbi kukeko kukalikunguluila
makuvi.”

18

Cisimo ca Ntuluue na muka Kuyula

1 Yesu ualekele vandongisi vendi cisimo eci kuvalongesa nguendi, vapande kulombela ntsimbu yoshe cakuhona kuecela.
2 Uahandekele nguendi, “Mu mbonge imo muakele muka kuyula uje kateuele Njambi cipue kusingimika vantu.
3 Kaha naua mu mbonge ijevene muakele ntuluue uje uakele nakuija kuli ikeye vintsimbu viavingi na kuhandeka nguendi, ‘njihaneko kapandi kange ha vitozi vange!’
4 Ha ntsimbu yaindende uje muka kuyula uavianene, hajevene uahandekele kuli ikeye vavenia nguendi, ‘Cipue kunjiteue Njambi cipue kusingimika vantu,
5 vuno honi ou ntuluue nanjishupu cikuma, njapande kumuhana kapandi kendi, omuo nga atualelelaho kuija kaha aka njihonesa!’ ”
6 Kaha Muene Yesu uahandekele nguendi, “Ivuilileni vije viahandeka uje muka kuyula uakuhona vusunga!
7 Nkuma Njambi kasa kuyula mu vusunga ku vantu vendi vaje valinakulilila kuli ikeye vutsiki na mutania? Nkuma ngueni akasimbula mukuvakuasa ndi?
8 Njimileka nguange, hajevene akavahana kapandi kavo. Vuno honi omo Muna Muntu akeja, akauanaho vantu vali nalutsilielo hano ha mavu ndi?”

Cisimo ca Kafavaliseo na muka kutambula lisimu

9 Yesu uate cisimo eci naua kuli vantu vaje vaka kutsiliela vusunga vuavo vavenia nakushaula vakuavo,
10 Uahandekele nguendi, “Vamala vavali vayile ku njivo ya Njambi nakulomba, umo Kafaliseo, mukuavo muka kutambula lisimu.
11 Kafaliseo uemanene na kulomba nguendi, ‘Njikutsantsela Njambi, yange kunjafuile ngue vakuetu vantsintsa, vaka kuhona vusunga, vaka vupangala. Yange kunjafuile ngue uje muka kutambula lisimu nemana kuje.
12 Njikaliumina kulia ha matangua avali mu simano, njikahana cimo kulikumi ca vioshe vinjikauana.’
13 Vuno honi uje muka kutambula lisimu uemanene ku lahako, kaha kasele cipue kutala kuilu, vuno honi ualivete ha ntulo na kuhandeka nguendi, ‘Njambi, civuile cikeketima yange muka vupi.’
14 Njimileka,” nguange, “uje muka kutambula lisimu uaile kuimbo liendi mu vusunga kupulakana uje Kafaliseo, voshe vaje valijundula vakevo vavenia vaka vakehesa, vuno honi voshe vaje valikehesa vakevo vavenia vakava jundula.”

Yesu akuisula vanike vavandende
(Mateu19:13-15; Mako10:13-16)

15 Vantu vanehelelele Yesu vanike vavandende linga avasaleke mavoko, kaha omo vandongisi vendi vacimuene, vesekele kuvindika vaje vantu.
16 Vuno honi Yesu uasanene vanike vavandende veje kuli ikeye, uahandekele nguendi, “Eceleni vanike vavandende veje kuli yange keti muvavindike, omuo vumuene vua Njambi vuli ku vantu ngue ava vanike vavandende.
17 Mua vusunga njimileka nguange, uoshe uje katambula vumuene vua Njambi ngue kanike uamundende, kakakovela mu vumuene vua Njambi.”

Yala ua kufuka
(Mateu19:16-30; Mako10:17-31)

18 Litangua limo umo mukuluntu ua Vayunda uehuile Yesu nguendi, “Mulongisi uacili, vika njinapande kulinga linga njikauane muono uakuhona kuua?”
19 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vika unjitumbuila nguove uacili?” Naumo uahi “uacili kuvanga Njamba lika.

20 Uatantekeya mashiko a Njambi nguauo, ‘Keti ulinge vupangala, keti utsihe, keti uive, keti uvangeye mukueni vukaleho vua makuli, singimika isho na noko.’ ”
21 Kaha uje yala uakumbuluile Yesu nguendi, “Mashiko oshe aua njaononoka laja hume kuvuanike vuange.”
22 Kaha omo Yesu uevuile evi, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Kunasupila cuma cimo ciunapande ku linga. Ya ukalandese vioshe viulinavio kaha ukahane vimbongo vioshe kuli tuhutu, kaha ukakala na vufuko muilu, kaha uije, uakunjikave.”
23 Vuno honi uje yala omo uevuile evi, kaha uanienguele, omuo ikeye uakele navufuko vua vuingi.
24 Omo Yesu uamuene nguendi naniengua, kaha uahandekele nguendi, “cinapu cacikalu kuli vaka kufuka kukovela mu vumuene vua Njambi!
25 Cacikalu kuli kamelu kukovela mu lisho lia nguya vuno honi cacikalu cikuma kuma muntu muka kufuka kukovela mu vumuene vua Njambi.”
26 Kaha vaje vantu vovuile, vamuihuile nguavo, “Iya honi akovoka?”
27 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Kuli viuma vije vantu kuvasa kulinga vuno honi Njambi asa kulinga coshe.”
28 Kaha Petulu uahandekele nguendi, “Tala! Yetu tunaseza vioshe vituli navio, nakukukava.”
29 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Eyo, mua vusunga njimileka uoshe uje naseza njivo yendi, cipue mpuevo yendi, cipue munaina, cipue visemi vendi, cipue vana vendi, omuo vumuene vua Njambi,
30 akatambula viavingi cikuma mu muono ou na muono ua yaye mu miaka ije ikeja kulutue.”

Yesu ahandeka ntsimbu ya mucitatu a kutsa cendi (Mateu25:14-30)

31 Yesu uatualele vandongisi vendi likumi na vavali kuavo lika, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Evuilileni! Tulinakuya mu Yelusalema kuje viuma vioshe vije vivasonekele kuli tunanguizi va Njambi va Njambi hali Muna Muntu linga vika lishulisise.
32 Muna Muntu vakamuhana ku mavoko a Maloma vaje vaka mushendumuna na kumutuka na kumujekuila malenzi.
33 Vaka muveta, kaha vaka mutsiha, vuno honi munima ya matangua atatu akasanguka.”
34 Vuno honi vandongisi vendi kuvovuisisile nacimo cahi ha viuma evi, omuo kulumbunuka kua mezi aua vavashuekeleleuo linga keti vatantekeye vije via handekele Yesu kuli vakevo.

Yesu akanguisa yala ua kapuputua (Mateu20:29-34; Mako10:46-52)

35 Omo Yesu uahete kuyehi na Yeliko, kuakele yala umo ua kapuputua uakele kumukulo ua ngila nakulomba.
36 Kaha omo uevuile civunga ca vantu cili nakuita, kaha uehuile nguendi “Vika vili nakulingika?”
37 Kaha vamulekele nguavo, “Yesu uaku Nazaleta hali nakuhita.”
38 Kaha uatambakanene nguendi, “Yesu! Muna Ndaviti! Njivuileko cikeketima!”
39 Kaha vantu vaje vakele kulutue lia civunga, vamulekele linga aholoke. Vuno honi ikeye uatambakanene cikuma nguendi, “Ove Muna Ndaviti! Njivuileko cikeketima!”
40 Yesu uemanene nakushika nguendi, “Muneheni kuno”. Omo uje yala uashuenene kuyehi, Yesu uamuhulisile nguendi,
41 “Vika utonda linga njikulingile?”
Kaha uamukumbuluile nguendi, “Muene njitonda linga njimone naua.”

42 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Mona! Lutsilielo luove luna
kukanguisa.”
43 Kaha hajevene uaputukile kumona, uakavele Yesu, na kushangazala Njambi. Omo
vantu vacimuene, kaha voshe vashangazalale Njambi.

19

Yesu na Sangeo

1 Hanima yevi Yesu kukovela mu Yeliko na kuputuka kuhitanganamo.
2 Muakele yala umo mu mbonge ije, uje uapuile mukuluntu ua vaka kutambula
lisimo lizina liendi Sangeo, uje uapuile muka kufuka.
3 Uatondele kumona Yesu, vuno honi kasele kumumona omuo uapuile uamuihi,
kaha naua kuakele civunga cakama.
4 Kaha uashatukilile kulutue lia civunga, ualondele ku muti ua linongo linga amone
Yesu uje uahitilile mu ngila ijevene.
5 Omo Yesu uahete ha mutambela uje, uatalele kuilu, kaha uahandekele kuli Sangeo
nguendi, “shuluka vuasi Sangeo, omuo lelo njapande kuija ku njivo yove.”
6 Sangeo uashulukile vuasi na kumutambula na kuvuahelela cikuma.
7 Vantu voshe vaje vamuene vialingiuile vaninguile nguavo, “Ou Yala nai kupua
mungezi ku njivo ya muka vupi!”
8 Kaha Sangeo uemanene na kuhandeka kuli Muene Yesu nguendi, “Muene ivuilila
njihana mutambela ua vufuko vuange kuli tuhutu, nga njambate cimo kuli umo mu
ngila ya makuli, kaha njika mufueta vintsimbu viuana.”
9 Yesu uahandekele nguendi, “Kuovoka ku neja mu njivo muno lelo, omuo yala ou
nalimuesa kupua muana ua vusunga ua Avilahama.
10 Mua vusunga Muna Muntu uezile nakutonda na kuovola vaje vana zimbala.”

Cisimo ca mbongo ya Ngolinde

11 Tele vantu vakele nakuivuilila vije Yesu uakele nakuhandeka, uavatele cisimo
omuo uakele kuyehi na Yelusalema, kaha vasinganiekele nge vumuene vua Njambi
hajevene vuavuno vusholoka.
12 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Kuakele muntu uaku vumuene uje uaile ku
lifuti lia kulahako linga vakamupuise muene, hanima yevi uasinganiekele kuhiluka
linga akuendese vantu vendi.
13 Tele kanda aye, uasanene vangamba vendi likumi kaha uahanene umo na umo
mbongo ya ngolinde na kuvaleka nguendi, ‘Landululeni noho njikeja.’
14 Vuno honi vantu vamu lifuti liendi vamuzindile cikuma, kaha vatumine tunganda
vamukave munima yendi na kukahandeka nguavo, ‘Ou yala kutumutondo linga apue
Muene yetu kuahi.’
15 “Omo uje yala uahilukile, hanima ya kumuhaka kupua muene, uashikile vaje
vangamba vahanene vimbongo linga veje kuli ikeye linga atantekeya cingahi vana
landuluilaho.
16 Kaha uakulivanga uezile nakuhandeka nguendi, ‘Muene, mbongo imolika ije
iuanjihanene yasemuininahoni vimbongo likumi vikuavo.’
17 Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Unalingi muacili cikuma, ngamba uacili!
Kaha muene uahandekele kuli ikeye nguendi, omuo unakala nalutsilielo mu viuma
viavindende, njikakuhana nzili yakama ya kutuamenena vimbonge likumi.’
18 Kaha uamucivali naua uezile uahandekele nguendi, ‘Muene, mbongo yove imolika
ije iuanjihanene yasemuinina vimbongo vitanu.’
19 Kaha naua muene uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Njikakupuisa muka kutuame-
nena vimbonge vitanu.’

20 Kaha mukuavo ngamba uezile uahandekele nguendi, ‘Muene, mbongo yove eyi,
hanga njaitulikilile akantanga kakandende.
21 Njakutinine, omuo yove uapua muntu uavutenu. Ukambata cije keti cove na
kuteja vije kuuakuvile.’
22 Kaha muene uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Yove ngamba uamupi! Njikakuhisa
na mezi akuhuma mu kanua kove! Utantekeye nguove yange nji yala uavutenu,
njikambata vije keti viange na kuteja vije kunjakuvile?
23 Vikahoni kuua yakele kuli vaka kusekasana mbongo yange? Omo yange njineja
nge njinauana mbongo yange hamo na kakondueso kayo.’
24 Kaha muene uahandekele kuli vaje vemanene kumukulo nguendi, ‘Muniekeni oyo
mbongo, muihane kuli uje hali na vimbongo likumi.’
25 Vuno honi vakevo vahandekele kuli ikeye nguavo, ‘Muene, hali laja na vimbongo
likumi!’
26 Kaha ikeye uavatavele nguendi, ‘Muavusunga njimileka nguange, uje hali naco,
vakamuhakelako viavingi, vuno honi uje kesi navio, cipue vene vije viavindende viali
navio vakamuniekavio.
27 Kaha honi ku vitozi vange, vaje kuvatondele linga yange njipue muene uavo,
vaneheni kuno nakuvatsihila ha mesho ange.’ ”

Yesu akovela na vumpau mu Yelusalema (Mateu21:1-11; Mako11:1-11; Iuano12:12-19)

28 Omo Yesu uamanesele kuhandeka evi, kaha uaile kulutue luavo nakuya ku
Yelusalema.
29 Omo Yesu uahete kuyehi na Mbetefenje na Mbeteniya ku munkinda ua Oliveta,
kaha uatumine vandongisi vavali kulutue,
30 Uavalekele nguendi, “Yeni ku limbo lije lili kulutue lueni, omo mukakovelamo
mukauana muna cimulu vanamukutu, uje kanda muntu alondeho. Kaha muzituleni
mumunehe kuno.”
31 Nga muntu umo amihula nguendi vika mumuzituila, mulekeni ngueni Muene
amutonda.
32 Kaha vaje vatumine vaile vakauanene muje muahandekelele Muene.
33 Tele vali nakuzitula uje muna cimulu, kaha vavenia cimulu uavehuile nguendi,
“Vika mumuzituila ou muna cimulu?”
34 Kaha vamutavele nguavo, “Muene hali nakumutonda.”
35 Kaha vatualele uje muna cimulu kuli Yesu. Kaha vajalele tuzaku tuavo ha muongo
ua cimulu, kaha valondeseleho Yesu.
36 Omo uakele nakuya ha cimulu, vantu vajalele tuzaku tuavo mu ngila kulutue lua
Yesu.
37 Omo Yesu uahete kuyehi na Yelusalema, kucikulo ca munkinda ua Oliveta, kaha
civunga cacingi ca vandongisi vendi vaputukile kuvuahelela na kulemesa Njambi na
mezi akama ha vikomoueso vioshe viakama vivamuene vije Yesu ualingile,
38 nguavo “Uakukuisula muene uje akeja mu lizina lia Muene Njambi! Ciyulo cikale
muilu na vumpau kuli Njambi!”
39 Kaha Vafaliseo vamo vaje vakele mu civunga vahandekele kuli Yesu nguavo,
“Mulongisi, shika vandongisi vove vaholoke”
40 Yesu uavatavele nguendi, “Njimileka nguange, nga ava valikela kulemesa kaha
aua mavue akaputuka kutambakana.”

Yesu alilila Yelusalema

41 Omo Yesu uahete kuyehi na kumona Yelusalema, uailililile,
42 uahandekele nguendi, “Nga uatantekeyele lika lelo nguove vika vitondeka linga
kukale ciyulo! Vuno honi vuavuno vacishuekesa ku mesho ove!

43 Ntsimbu ikeja hali yove, omo vitozi vove vaka kutungila cimpaka, nakukuhaka
mukati kavo, na kukushetuilamo mukati ku mitambela yoshe.
44 Kaha vakevo vakakunongesa hamo na vantu vove vaje vali mu vivumbe viove,
kuvakaseze livue limo mu muhela ualio, omuo yove kuuatantekeyele ntsimbu omo
Njambi uezile nakukuovola."

Yesu aya mu njivo ya Njambi
(Mateu12:12-17; Mako11:15-19; Iuano2:13-22)
45 Yesu uakovelele mu njivo ya Njambi, na kuputuka kushekamo voshe vaje vakele
na kulandesa,
46 uahandekele kuli vakevo nguendi, "Vanasoneka mu visoneka nguavio, 'Njivo
yange ikapua njivo ya Malombelo', vuno honi yeni muaipuisa muhela ua vizi!"
47 Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya Njambi ha litangua na litangua. Vakuluntu
va tusasendote na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na vantuama va vantu
vatondele kumutsiha,
48 vuno honi kuvauanene ngila yaku cilingila, omuo vantu voshe vakele naku
muvuilila linga keti vasezeho cipue lizi limo.

20

Cihula caha nzili ya Yesu
(Mateu21:23-27; Mako11:27-33)
1 Litangua limo Yesu uakele nakulongesa mu njivo ya Njambi na kuambulula
muzimbu uacili ku vantu, kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi a
Lishiko lia Mosesa, hamo na vakuluntu vezile.
2 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Tuleke, nzili muka ukalikuasesa nayo
kulinga viuma evi? Iya nakuhana nzili eyi?"
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nange naua njimihula cihula cimo. Njilekeni,
4 nzili ya likuasesele Iuano muka kumbuitika ya humine kuli Njambi indi kuli
vantu?"
5 Vaputukile vimpata hhakati kavo nguavo, "Vika tuhandeka? Nga tuhandeka
nguetu, 'ya humine kuli Njambi,' kaha akatuihula nguendi, 'Vikahoni kumua mukula-
helele Iuano?'
6 Vuno honi nga tuhandeka nguetu, 'Ihuminina ku vantu,' Kaha civunga coshe
ca vantu vakatutsiha mukutuasha mavue, omuo vovuisisile nguavo Iuano uapuile
Kananguizi ua Njambi."
7 Kaha vakumbuluile Yesu nguavo, "Kututantekeya kuje kuya humine."
8 Kaha Yesu uahandekele nguendi, "Nange naua kunjimileke kuihuminina nzili injili
nakulikuasesa kulinga viuma evi."

Cisimo ca vaka kupanga mu citungu ca Viniu
(Mateu21:33-46; Mako12:1-12)
9 Kaha Yesu uaputukile kuleka vantu cisimo eci nguendi, "Kuakele yala umo uakele
na citungu ca mikolovozi ya vushuka vua viniu, kaha uacikumuisile kuli vandimi
vamo, kaha uaile vungezi vuendi ha ntsimbu yalaha.
10 Omo ntsimbu ya kuteja vushuka yahete, uatumine ngamba uendi kuli vaje
vandimi, muku katambulako mutambela uendi kuli vije vanateje. Vuno honi vaje
vandimi vapupile uje ngamba, na kumuhiluisa mavoko voko.
11 Kaha uje vavenia citungu uatumineko naua ngamba mukuavo, vuno honi vaje
vandimi vamupupile na kumulinga mua mupi, kaha uamuhiluisile mavoko voko.
12 Uatumineko naua ngamba uamu citatu, kaha vaje vandimi vamu vulumuine naua
nakumumbila hambaza lia citungu.

13 Kaha honi vavenia citungu uahandekele nguendi, ‘Njilinga vati? Njikatuma
munange injazanga, hamo vaka musingimika!’
14 Vuno honi omo vandimi vamumuene, kaha valihandekesele hhakati kavo nguavo,
‘Ou ikeye muna uje vavenia citungu. Ijeni tumutsihe, kaha tukafungulula vufuko
vuendi!’
15 Nkuma, vamumbilile hambaza lia citungu, kaha vamutsihile.” Yesu uavehuile
nguendi, “Vika akalinga uje vavenia citungu kuli vaje vandimi?
16 Akeja na kutsiha vaje vantu na kuhana cije citungu kuli vandimi veka.” Kaha omo
vantu vavuile evi, vahandekele nguavo, “Mua vusunga vene keti ngoco kuahi!”
17 Yesu uavatalele nakuvehula nguendi, “Visoneka vilumbunuka vika omo vihan-
deka nguavio, ‘Livue lije livavianene vaka kutunga ngue kuliesi na seho likelio
vuavuno linapu liaseho kupulaka mavue oshe’?
18 Kaha uoshe uje akauila ha livue lije akapokoka, vuno honi nga lije livue lika uila
hali muntu umo, likamusaniuna.”

Cihula ca kufueta lisimo
(Mateu22:15-22; Mako12:13-17)

19 Kaha valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa na tusasendote vayonguele kukuata
Yesu haje vene, omuo vatantekeyele nguavo cisimo eci nacitela vakevo, vuno honi
vateuele vantu.
20 Nankuma, vatatele ntsimbu ya cili. Kaha vahanene lizika kanua kuli vantu vamo
valipuise nge vaka vusunga, kaha va vatumine kuli Yesu linga vakamueseke na vihula
linga vamuhane ku mavoko a Nguvulu ua Maloma.
21 Kaha vaje vavatumine vehuile Yesu nguavo, “Mulongisi tuatantekeya nguetu yove
ukahandeka vusunga na kulongesa vusunga naua kuue kutala hali muntu cipue uapua
ua vulemu, cipue keti ua vulemu vuno honi ntsimbu yoshe ukalongesa vantu vusunga
muje muatondela Njambi vayoyemo.
22 Tuleke, nkuma Lishiko lietu litutavesa kufueta lisimo kuli Sezale indi kuahi?”
23 Vuno honi Yesu uatantekeyela kuzangama kuavo, kaha uahandekele kuli vakevo
nguendi,
24 “Njimueseni mbongo ya siliva. Cihanga ceya na lizina lieya viliho?” Kaha
vamukumbuluile nguavo “via Sezale!”
25 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muacili, haneni kuli Sezale vije
viapande kuli Sezale, kaha haneni kuli Njambi vije viapande kuli Njambi.”
26 Kaha kuvasele kumu uanenaho mulonga ha mezi aua ku mesho a vantu.
Valikomokelele ku kukumbulula cendi kaha vaholokele kuluu.

Cihula ca kusanguka ku vatsi
(Mateu22:23-33; Mako12:18-27)

27 Kaha Vasanduki vamo, vaje vakulahela nguavo vantu kuvakasanguka ku vatsi,
vezile kuli Yesu nakumuihula nguavo,
28 “Mulongisi, Mosesa uatusonekelele Lishiko eli nguendi, ‘Nga yala atsa, kaha aseza
mpuevo yendi vuno honi kesi na vana, kaha munaina ambate uje ntuluue linga vakase
kukala na vana va uje natsi.’
29 Kuakele vamuanaye vatanu na vavali, kaha uje uamukuluntu uambate mpuevo,
uatsile kuakuhona vana.
30 Kaha uje ua mucivali uambate uje mpuevo naua uatsile kuakuhona vana
31 kaha mucitatu naua. Cuma cimo cafuile mujevene kuli voshe vatanu na vavali,
voshe vatsile kuakuhona vana.
32 Kaha kukumanusuila uje mpuevo uatsile.
33 Nankuma, ha litangua lije omo vatsi vaka sanguka, uje mpuevo akapua ueya
hhakati kavaje voshe vamuambate vatanu na vavali?”

34 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Vantu va lifuti lino vakambata na kushombuesa
naua,
35 vuno honi vampuevo na vamala vaje vapande kusanguka ku vatsi na kuyoya mu
ntsimbu ije ikeja kulutue kuva kambata cipue kushomboka.
36 Vakevo vakapua ngue tungelo kuvakasa naua kutsa omuo vanapu vana va Njambi,
omuo vanasanguka kuvatsi.
37 Mosesa nahana vukaleho linga vatsi vaka sanguka. Mu visoneka vije vihandeka
via lifo liakele nakuuema Mosesa ahandeka hali Muene Njambi ikeye vene ‘Njambi ya
Avilahama, Njambi ya Isake, na Njamba ya Yakomba.’
38 Ikeye uapua Njambi ua vaka kuyoya, keti ua vaka kutsa kuahi, omuo ku mesho a
Njambi voshe vantu vendi vayoya.”
39 Kaha vamo valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vahandekele nguavo, “Mu-
longisi, uakumbulula muacili!”
40 Kuhuma ha ntsimbu ije kuvasele naua kuihula Yesu vihula vieka.

Cihula hali Kilistu
(Mateu22:23-33; Mako12:18-27)

41 Yesu uavehuile nguendi, “Vatihoni vali nakuhandeka nguavo, Kilistu akapua ua
ku ntanga ya muene Ndaviti?
42 Ndaviti vavenia nahandeka mu livulu lia miaso nguendi, ‘Muene Njambi uahan-
dekele kuli Muene uange nguendi, Tumama ku livoko liange lia cilio,
43 noho njikapuisa vitozi vove ngue cituamo caku viliato viove.’
44 Ndaviti ikeye vavenia uamutumbuile nguendi, ‘Muene,’ vatihoni Kilistu apua
mutekulu lia Ndaviti?”

Yesu anangula linga vazangame kuli Valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa
(Mateu23:1-36; Mako12:38-40)

45 Kaha omo civunga ca vantu vakele nakuvuilia, kaha Yesu uakele nakuhandeka
kuli vandongisi vendi nguendi,
46 “Zangameni kuli valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa, vaje vazanga kuenda
na vikovelo viavo via laha viandando na kutsetsela na kasingimiko mumihela
yakulandesela na kuhangula vituamo viacili mu vinjivo via Njambi via malombelo
na mihela ya vantu va vulemu ku viuano.
47 Vakevo vakakuisi vantuluue na kuvevila vinjivo viavo, kaha vashueka vilinga
viavo na malombelo alaha! Kaha nakuzangamesa kuavo kukapu kuakama cikuma!”

21

Mulambu ua ntuluue
(Mako12:41-44)

1 Litangua limo omo Yesu uakele nakutalazeka, uamuene vaka kufuka vali
nakuhana mulambu uavo mu njivo ya Njambi,
2 kaha naua uamuene ntuluue umo ua cihutu uahanene tumbongo tuvali.
3 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Mua vusunga njimileka nguange, ou ntuluue ua
cihutu nahana viavingi kupulakana voshe vaje vantu vakufuka,
4 njahandeka evi omuo veka vanakala nakulambuila via kusalaho ku vufuko vuavo,
vuno honi ou mpuevo nalambuila vioshe vianakele navio via kulikuasa navio.”

Yesu ahandeka ha kunonga kua Njivo ya Njambi
(Mateu24:1-2; Mako13:1-2)

5 Vamo va vandongisi va Yesu vakele nakuhandeka ha njivo ya Njambi, ha vucili
vua mavue aje vaitungisile, na vuana vuje vakele nakuhana mukuivuahesa, kaha Yesu
uahandekele nguendi,

6 “Maneni njimileke ha viuma vioshe evi munamono. Ntsimbu ikaheta omo vitozi
veni vaka humisa livue lioshe lia njivo mu muhela uhalio, kaha mavue oshe a ka
siuka.”

Tuyando na Mapakeso
(Mateu24:3-14; Mako13:3-13)

7 Vandongisi va Yesu vamuihuile nguavo, “Mulongisi, muaka muka evi viuma
vikalingika?” Na cimueso muka tukatantekeya naco nguetu ntsimbu inahete ya viuma
vioshe evi vilingiue.
8 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Zangameni keti vamikuise. Vantu vavengi
vakeja mu lizina liange na kuhandeka nguavo, ‘Yange vene ikeye!’ Kaha naua nguavo,
‘Ntsimbu inahete vuavuno!’ Vuno honi keti mukava kavangeye.
9 Omo mukevua vizita na kulitengulukila, keti mukateue, viuma evi vinapande
kulingika tahi, vuno honi kuvilumbunuka nge kuhua kua mavu kunahete.”
10 Kaha Yesu uahandekele naua nguendi, “lifuti likalua nzita na lifuti likuavo, kaha
vumuene vukalua na vumuene vukuavo.
11 Kukala mandundumua, na njala yakama, na mishongo ya kulitambuisa kuoshe,
kukakala viuma viakuteuesa na vitantekeyeso viaku komouesa vikahuminina muilu.
12 Omo ntsimbu kanda viuma evi visholoke. Vakamikuata na kumiyandesa,
vakamituala kuvi njivo via malombelo avo naku kamiyula naku mihaka mutumenga,
kaha vakamituala ku vimiene naku vanguvulu mukunieseka omuo lizina liange.
13 Ikapua ntsimbu yacili kuli yeni ya kuambulula Muzimbu ua Cili.
14 Nankuma, vihakeni mu mitima yeni keti muvisinganiekele vualumo ngueni vika
tukahandeka,
15 omuo njikamihana mana akutantekeya vije vimukahandeka linga vitozi veni
kuvakasa kumihisa cipue kuviana vimukahandeka.
16 Cipue visemi vieni, na vamuanoko, na vavushoko veni na vavusamba veni
vakamienda vungungu. Kaha vamo hhakati keni vaka vatsiha.
17 Kaha voshe vakamizinda omuo lizina liange.
18 Vuno honi cipue cinkambu cimo ca kumutue ueni ku cikazimbala.
19 Takameseni, kaha mukohiela miono yeni.

Yesu ahandeka ha kunonga kua Yelusalema
(Mateu24:15-21; Mako13:14-19)

20 “Omo mukamona Yelusalema vana izengeleka ku civunga ca masualale, tan-
tekeyeni ngueni kunonga kuayo kuli muyehi.
21 Nankuma, vaje vali mu Yundeya vapande kuteuela ku minkinda, kaha vaje vali
mu mbonge vapande kuhumamo, kaha Vaje vali hambaza ya mbonge naku mehia
vapande keti vakovelemo mu mbonge.
22 Aua akeuo matangua akuzangamesa, vivahandekele mu visoneka linga vilishuli-
sise.
23 Luvinda ku vampuevo vaje vakakala na mazimo na vampuevo vaje vaka jamuesa
ha ntsimbu ije! Tuyando tuakama tukeja ha lifuti eli, na vukalu vua Njambi vukeja
hali vantu ava.
24 Kaha vamo vaka vatsiha na mukuale, kaha vakuavo vakavatuala ku vunzinda
ku mafuti eka, kaha vaje keti Vayunda vaka pihisa Yelusalema noho ntsimbu yavo
ikaheta.

Kuija kua Muna Muntu
(Mateu24:29-31; Mako13:24-27)

25 “Kaha viuma via kukomouesa vikapangiua ku litangua naku ngonde naku
vingongonosi. Vantu voshe vaha mavu vakevua liova lia kuohia kua mema a kalunga
na kukuma kua mankimba kaha kuvakatantekeya vivakalinga.

26 Vantu vaka lezimuka kuliova omo vakatatela vije vikasholoka hano ha mavu oshe,
omuo viuma vioshe via muilu vikalininganga.
27 Kaha vakamona Muna Muntu akeja mu mashuelua na nzili na vumpau vuakama.
28 Omo viuma evi vikaputuka kupangiua, katukeni nanzili na kutala kuilu, omuo
kuohela kueni kuli hayehi."

Cilongesa ca muti ua mukuyu
(Mateu24:32-35; Mako13:28-31)

29 Kaha Yesu uavatelele cisimo eci nguendi, "Singaniekeni ha muti ua mukuyu na
miti yeka yoshe.
30 Omo mumona mafo auo aputuka kuzovelela, muapande kutantekeye ngueni
ntondue ili muyehi.
31 Kaha mucifua aci vene, omo mukamona viuma evi vipangiua mutantekeye ngueni
vumuene vua Njambi vuli muyehi.
32 "Muavusunga njimileka, viuma vioshe evi vikapangiua oku vantu voshe va
ntsimbu ino vaciyoya.
33 Melu na mavu vikahita, vuno honi mezi ange kuakahiti.

Muapande kutalelela

34 "Zangameni! Keti mushoshomue cikuma mitima yeni ha ciuano viakulia na kunua
na kulinienga ha viuma vije via lifuti. Nga muvilinga litangua lije lika miniangumuna
ngue mukapiluka muheto.
35 Litangua lije likeja ku vantu voshe vali hano ha mavu.
36 Livuaheseleni na kulombela ntsimbu yoshe linga mukakale na nzili yakuhiana
vioshe vije vikapangiua na kuimana ku mesho a Muna Muntu."
37 Yesu uakale na kulongesa mu njivo ya Njambi ha matangua aje, kaha kuheta
ku ntsimbu ya cinguezi, uakele nakuhumamo na kuya ku munkinda ua Oliveta
kukakalako vutsiki vuoshe.
38 Kucimenemene coshe vantu voshe vakele nakuya mu njivo ya Njambi na
kumuivuilila.

22

Vutumbe vua kutsiha Yesu
(Mateu26:1-5; Mako14:1-2; Iuano11:45-53)

1 Omo ntsimbu yahete kuyehi ya ciuano ca kulia mbola ya kuhona cimbaluila,
civasana nguavo Ciuano ca Paseka.
2 Kaha vakuluntu vatusasendote na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vatondele
ngila ya vushueke ya kutsilamo Yesu omuo vakele na liova lia vantu.

Yundasa atava kuenda Yesu vungungu
(Mateu26:14-16; Mako14:10-11)

3 Kaha Satana uakovelele muli Yundasa ivasana Sakaliote, umo uavaje likumi na
vavali ua vandongisi.
4 Kaha Yundasa uaile na kukahande kuli vakuluntu vatusasendote na vaka kuniunga
Njivo ya Njambi, uavamuesela ngila yakuendela Yesu vungungu.
5 Kaha vakevo vavuahelelele cikuma, valitaivatumbuile nendi kumuhana vimbongo.
6 Yundasa uatavele, kaha uatalazekele ngila imo ya kuendelamo Yesu vungungu kua
kuhona vantu kutantekeya.

Yesu alivuahesela kulia kua ciuano ca Paseka
(Mateu26:17-25; Mako14:12-21; Iuano13:21-30)

7 Litangua liete ha ntsimbu ya ciuano ca mbolo ya kuhona cimbaluila, omo vatsihile
vana va vampanga vakulia ha Ciuano a Paseka.

8 Yesu uatumine Petulu na Iuano nguendi “Yemuye muka vuahesele vualumo mutu
kalila Ciuano ca Paseka.”
9 Kaha vamuihuile nguavo, “Kuli ku utonda linga tuka civuaheleseko?”
10 Kaha uavakumbuluile nguendi, “Omo mukakovela mu mbonge, muka uana
muntu nambata njava ya kutekuila mema. Mukaveni noho akaheta mu njivo ya
kakovela.
11 Handekeni kuli vavenia njivo ngueni, ‘Mulongisi natutumu kukuihula nguendi,
cilikuli cihela cituakulila yange na vandongisi vange Ciuano ca Paseka?’
12 Kaha akamimuesa cihela cakama helu lia njivo, vanauvuahesa vualumo, kuje
mukavuahese viakulia.”
13 Kaha vaile vauanene viuma vioshe nge muavalekelele Yesu, vavuahesele viakulia
via Ciuano ca Paseka.

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-30; Mako14:22-26; 1 Kolinte11:23-25)

14 Kaha omo ntsimbu ya hete Yesu uatumamene ku mesa hamo na tunganda vendi.
15 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njatondele cikuma kulia eci Ciuano ca
Paseka hamo neni ntsimbu kanda njiyande,
16 omuo njimileka nguange, kuhuma lelo kunjikacili naua kuvanga noho cal-
ishulisilila muacili mu Vumuene vua Njambi.”
17 Kaha Yesu uanonele hambanza ya viniu, kaha uahandekele kuli Njambi, na
kuhandeka kuli vandongisi vendi nguendi, “Ambateni hambanza eyi mulishumuine
hhakati keni.
18 Njimileka nguange, kuhuma lelo kunjikanu naua neni viniu kuvanga noho
vumuene vua Njambi vuneja.”
19 Kaha uambate naua mbolo uakandelele kuli Njambi, kaha uaitavuile uava
haneneyo nguendi, “ Ei inapu muvila uange uvanahana ha yeni. Lingelingeni eci
mukunjivuluka yange.”
20 Omo vamanesele kulia uambate kambanza uahandekele nguendi, “Eyi kambanza
inapu litavasano lihaliha lia Njambi livanakutu na maninga ange aje ahitikila hali
yeni.
21 “Vuno honi taleni! Ou anjenda vungungu hali hamo nange kuno ku mesa!
22 Muna Muntu akatsa nge muje muasinganiekelemo Njambi, vuno honi tuyando
tuendi uje akamuenda vungungu!”
23 Kaha vandongisi vendi vaputukile kulihozola hhakati kavo nguavo, iya honi
akalinga cuma eci.

Vimpata hali uje napu uakama kupulakana

24 Kaha kuaputukile vimpata hhakati ka vandongisi va Yesu nguavo, iya umo hhakati
kavo napu uakama kupulakana.
25 Kaha Yesu uandekele kuli vakevo nguendi, “Vamiene va vaje keti Vayunda vali na
nzili ha vantu vavo. Kaha vaje vaka kushika vavatumbula vakuasi va vantu.”
26 Vuno honi ei keti ikeyo ngila hhakati keni, vuno honi uoshe uje uakama hhakati
keni napande kupua uamundende, kaha ntuama yeni napande kupua ngue ngamba.
27 Iya uakama kupulakana? Uje natumama kukulia cipue uje hamuhana viakulia?
Nguetu uje natumama kukulia ikeye uakama ndi? Vuno honi yange njili hakati keni
nguange muka kuhana viakulia.
28 Yeni munakala nange mu tuyando tuange tuoshe.
29 Nge mua nanjihanena Tate nzili ya kuyula, neni naua njikamihana nzili yakuyula.
30 Linga yeni mukalie na kunua mu vumuene vuange, kaha mukatumama ku
vituamo vua vumuene na kuyula miyati likumi na ivali ya Isaleli.

Yesu ahandeka nge Petulu akamuviana
(Mateu26:31-35; Mako14:27-31; Iuano13:36-38)

31 Simoni, Simoni! Ivuilila, Satana atonda linga amieseke yeni mu vavoshe, ku
hangununa vacili ku vavapi nge muka kulima muaka hangununa tiliku ku mujungu.
32 Vuno honi yange njakulombelela linga lutsilielo luove keti luhue. Kaha omo
ukatenguluka na kuhiluka kuli yange, unapande kukolesa vamuanoko.
33 Kaha Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, “Muene, njalivuahesela laja kuya
mu kamenga nove na kukatsa nove!”
34 Kaha Yesu uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga, Petulu” njikuleka nguange,
“vutsiki vuno vene kanda ndemba atambeke, ukanjiviana lutatu.”

Cikuama, Ngonga na Mukuale

35 Yesu uehuile vandongisi vendi nguendi, “Muje njamitumine cakuhona cikuama,
ngonga cipue vinkaku muahonoueleko cuma cimo ndi?”
Kaha vamukumbuluile nguavo, “houe!”
36 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vuno honi” ntsimbu ino, “Ou hali na
cikuama cipue ngonga napande kuambata, kaha uoshe nahonoua mukuale napande
kulandesa kazaku kendi alande mukuale.
37 Muomu vanacisoneka nguavo, ‘Vamutandelele kumo na vaka kushaula Lishiko.’
Kaha njimileka nguange eci cinapande kulishulisisa hali yange. Eyo vioshe vije
vivanasoneka hali yange vili nakulishulisisa.”
38 Kaha vandongisi vahandekele nguavo, “Muene tala! Kuli mikuale ivali ei!”
Kaha uavakumbuluile nguendi, “Mukemo vene!”

Yesu Alombela ha munkinda ua Oliveta
(Mateu26:36-46; Mako14:32-42)

39 Kaha Yesu uahumine mu mbonge, kaha uaile ku munkinda ua Oliveta nge
muakele nakulingilamo. Kaha vandongisi vendi vamukavele.
40 Omo uahete kuje uavalekele nguendi, “Lombeleni linga keti mukovele muvieseko.”
41 Kaha uahumine kavundende kuli vakevo kaha uatsikamene na kulombela,
42 nguendi, “Tate nga mutonda hambanza eyi ya tuyando ihite kulahako nange. Keti
nge ku cizango cange kuahi, vuno honi cizango cove cilingiue.
43 Kangelo uahumine kuilu uasholokele kuli ikeye na kumusimpisa.
44 Omuo ha tuyando tuakama ua lombelele cikuma, kaha ntuima yendi yapuile ngue
mambase a maninga anduekelele ha mavu.”
45 Kaha omo uakatukile kuhuma ku kulombela, uaile kuli vandongisi vendi
uavauanene vanakosa tulo, omuo vazeyele na vusiua.
46 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vikahoni muakosela? Hindukeni mu
lombele, linga keti mukovela muvieseko.”

Yesu vamukuata
(Mateu26:47-56; Mako14:43-50; Iuano18:3-11)

47 Kaha te Yesu uakele nakuhandeka navo, hajevene civunga ca vantu cahete.
Yundasa Sakaliote uje uava likumi na vavali uatuamene kulutue luovo. Kaha
uashuenene kuli Yesu na kumuntsuemba.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yundasa nkumani yove uenda Muna
Muntu vungungu na kumutsuemba ndi?”
49 Kaha omo vandongisi vaje vakele hamo na Yesu vamuene vije viapangikile
vahandekele nguavo, “Muene tulikuasese mikuale ndi?”
50 Kaha umo ua vandongisi va Yesu uavatuile lituitui lia ngamba ua kasasendote
uakama.
51 Vuno honi Yesu uamu vianesele nguendi, “Ecela” kaha uakuate lituitui lia uje yala
nakulihiluisilako naua.

52 Kaha Yesu uahandekele kuli vaje vakuluntu va tusasendote na vamo vakuluntu
va vaka kuniunga njivo ya Njambi na vakuluntu vaje vezile na kumukuata nguendi,
“Nkumani muneja namikuale na vimbueti ngue njimuizi ndi?
53 Njinakele neni mu njivo ya Njambi ha matangua oshe vikahoni kumuanjikuate.
Vuno honi eyi ikeyo ntsimbu yeni yakuipanga, omo nzili ya milima ili nakuhiana.”

Petulu aviana Yesu
(Mateu26:57-58;69;75; Mako14:53;54;66;72; Iuano18:12-18;25-27)

54 Vakuate Yesu kaha vamutualele ku njivo ya Kasasendote uakama, kaha Petulu
uamukavele munima uakele kulahako.
55 Vamo vavuekele tuhia mukati ka cipango vatumamene nakuota, kaha Petulu
uatumamene navo.
56 Omo ngamba umo uampuevo uamuene Petulu natumama kuje ku tuhia, uamu-
talele ntoma, kaha uahandekele nguendi, “Yala ou naua uakele hamo na Yesu.”
57 Vuno honi Petulu uavianene nguendi, “Yove mpuevo yange kunjimutantekeya!”
58 Kaha omo kuahitile ka ntsimbu kakandende, yala ueka naua uamuene Petulu,
kaha uahandekele nguendi, “Nove naua ua umo vendi” Vuno honi Petulu uamukum-
buluile nguendi, “Yala, kuahi, keti yange!”
59 Omo kuahitile ola lika, kaha yala mukuavo naua uahandekele nanzili nguendi,
“Ou yala cilivene uakele hamo na Yesu, nendi naua Kangalileya!”
60 Vuno honi Petulu uamukumbuluile nguendi, “Yove yala yange kunjitantekeya evi
ulinakuhandeka!”
Hajevene te acili nakuhandeka kaha ndemba uatambekele.
61 Kaha Yesu uatengulukile uatalele kuli Petulu, kaha Petulu uavulukile vije
via mulekele Yesu nguendi, “Ntsimbu kanda ndemba atambenge vutsiki vunovene
ukanjiviana lutatu”
62 Kaha Petulu uatuhukile hambanza na kulila cikuma.

Yesu Vamushendumuna na Kumupupa
(Mateu26:67-68; Mako14:65)

63 Vamala vaje vaniungile Yesu vamushendumuine na kumupupa.
64 Vamukitile tanga ha mesho, kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nga ukanan-
guizi, tuleke! Iya na kupupu?”
65 Vahandekele viuma viavingi via kumushaula.

Vasompesa Yesu ku mesho a mpunga
(Mateu26:59-66; Mako14:55-64; Iuano18:19-24)

66 Kaha omo kuacele vakuluntu voshe va vantu valiuanene hamolika. Vakuluntu va
tusasendote, na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa voshe kuvakele, kaha vanehele
Yesu ku mpunga yavo.
67 Kaha vamuihuile nguavo, “Tuleke, yove Kilistu ndi?”
Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Cipue nga njimileka nguange yange, ku-
mukanjikulahela.”
68 Kaha naua nga njimihula cihula, kumukasa kunjitava.
69 Vuno honi hume lelo nakutuala kulutue Muna Muntu akatumama ku livoko lia
cilio lia Njambi muka nzili yoshe.
70 Kaha voshe vamuihuile nguavo, “Nkuma yove u Muna Njambi ndi?”
Ikeye uavakumbuluile nguendi, “Mumu nahandeka mukemo vene.”
71 Kaha vahandekele nguavo, “Vikahoni tutondela naua vukaleho vueka? Yetu
vavenia tualivuila laja muanacihandeka.”

23

Yesu vamutuala kuli Nguvulu Pilato
(Mateu27:1-2;11-14; Mako15:1-5; Iuano18:28-38)

1 Kaha mpunga yoshe yakatukile na kutuala Yesu kuli Nguvulu Pilato.
2 Kaha vaputukile kumuvangeya nguavo, “Tuauana ou yala aleka vantu vetu linga valuise Fulumende yetu, alina kuvavindika kufueta lisimu kuli Sezale na kulihandeka ikeye vavenia nguendi ikeye Kilistu Muene uetu.”
3 Kaha Pilato uamuhulisile nguendi, “Yove Muene ua Vayunda ndi?” Yesu uamukumbuluile nguendi, “Munahandeka mukemo vene.”
4 Kaha Pilato uahandekele ku tusasendote vakama na civunga nguendi, “Yange kunjauanene mulonga kuli ou muntu.”
5 Vuno honi vakevo vahandekele na nzili nguavo, “Ikeye alinakulinga mpindakano ku vantu na vilongesa viendi linga valuise Yundeya yoshe. Uaputukilile mu Ngalileya, kaha hano vene nejakuno.”

Yesu vamutuala kuli Muene Helonde

6 Omo Nguvulu Pilato uevuile eci, kaha ueuile nguendi, “Nkuma ou yala ka Ngalileya ndi?”
7 Omo Pilato uatantekeyele nge Yesu uahumine ku nganda ije yakele nakuyula Muene Helonde naua mukemo muakele, kaha uamutumine kuli Muene Helonde, uje uakele mu Yelusalema ha ntsimbu ije.
8 Muene Helonde uavuahelele cikuma omo uamuene Yesu, omuo uovuile viendi na laja uakele nakutonda cikuma kumumona. Uakele nalishungu lia kumona Yesu alinga vikomouesa.
9 Kaha Muene Helonde ueuile Yesu vihula viavingi, vuno honi Yesu katavele cipue lizi limo.
10 Kaha vakuluntu va tusasendote na valongisi va mezi a Lishiko lia Mosesa vaile kulutue nakuvangeya Yesu muakama.
11 Kaha Muene Helonde na masualale vendi vamushendumuine naku mupanga mua mupi, kaha vamuzikile mukanjo uandando, kaha Helonde vamuhiluisile kuli Pilato.
12 Kaha ha litangua lije vene Helonde na Pilato valikuate vusamba, te kanda lievi vapuile muntu na citozi cendi.

Yesu vamusompela kutsa
(Mateu27:15-26; Mako15:6-15; Iuano18:39; Iuano19:16)

13 Pilato uasanene hamo vakuluntu va tusasendote na vantuama na vantu,
14 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muanehe ou yala kuli yange na kuhandeka ngueni alinakulekesa vantu linga valuise Fulumende. Ivuilileni, yange njamuihuile ku mesho eni, kaha kunjauanene mulonga ua cuma cimo cacipi cimunamuvangeya.
15 Cipue Helonde kauanene mulonga muli ikeye mukemo namuhiluisa kuli yetu. Ou yala kukuesi cuma canalingi linga va muuaneneho mulonga ua kutsa.
16 Njikamupupa lika kaha njikamuecela linga aye.”
17 Kuakele cilika cavo cije Pilato uatondele kuhumisila vantu cinzinda umo mu kamenga uje ivatondele ha ntsimbu ya Ciuano ca Paseka.
18 Kaha civunga coshe ca vantu ca tambakanene nguavo, “mutsihe!” Tuzituile Mbalambasa.
19 (Mbalambasa vamuhakele mu kamenga omuo uakele nakuluisa Fulumende mu mbonge na kuntsiha vantu.)
20 Vuno honi Pilato uatondele kuecela Yesu, kaha uahandekele naua ku civunga.
21 Vuno honi vakele nakutambeka nguavo, “Mushukike ha cilindakano! Mushukike ha cilindakano!”

22 Kaha Pilato uahandekele naua lua mucitatu nguendi, “Vupi muka vuanapanga?
Yange kunjauanene cuma cimo ca kumutsihila! Njimupupa lika na kumuecela aye.”
23 Vuno honi vantu vatualeleleho kutambeka nguavo Yesu vamushukike ha cilin-
dakano, kaha hakutambeka nguavo uavahaneneye.
24 Nankuma, Pilato uatete cije cimpande, ngue muvalombele vakevo.
25 Kaha Pilato uecelele Mbalambasa muntu ivatondele, uje uakele mu kamenga
ha mulonga ua kuluisa Fulumende na kutsiha vantu. Kaha uavahanene Yesu linga
vamulinge muje muvatondelele vavenia.

Yesu va mushukika ha cilindakano
(Mateu27:32-44; Mako15:21-32; Iuano19:17-27)

26 Kaha masualale vatualele Yesu mukumushukika te vali nakuya valiuanene na
yala umo ua lizina lia Simoni uaku Silene, uje uezile mu mbonge kuhuma ku mehia.
Kaha vamukuate nakumutuika cilindakano ca Yesu kaha vamulekele linga akave Yesu
munima.
27 Civunga cakama ca vantu ca mukavele, hhakati kavo hakele vampuevo vaje vakele
nakulilila ikeye cikuma.
28 Yesu uatengulukile kuli vakevo nakuhandeka nguendi, “Yeni vampuevo vamu
Yelusalema! Keti mulile yange vuno honi lililenі yeni vavenia na vana veni.
29 Kaha matangua alina kuija omo vantu vakahandeka nguavo, ‘Vanakuisuliua vaje
vantsimpi, vaje kuvasemene tukeke na vaje kuvalelele.’
30 Ikapua ntsimbu ije vantu vakahandeka ku minkinda nguavo, ‘Tuuileni! Naku
malundu nguavo, tufuikeni!’
31 Nga valinga viuma evi ku muti uakutontola, kaha honi cikafua vati ku muti
uakuma?”
32 Kaha naua kuakele mihuza vavali va vamala vavatualele hamo na Yesu na
kuvashukika.
33 Omo vahete kumuhela vatumbuile nguavo, “Cikola,” kaha vashukikile Yesu ha
cilindakano na vaje mihuza vavali umo ku livoko lia cilio mukuavo ku livoko lia
cimoshue.
34 Yesu uahandekele nguendi, “Tate vakonekele! Omuo kuvatantekeya cije civali
nakulinga.” Kaha masualale valipangezelele vuzalo vuendi na kuta nkela.
35 Kaha vantu vemanene kuje nakutalela te vantuama va Vayunda vamushendu-
muine nguavo, “Uovuele vakuavo, nendi aliovole ikeye vavenia nga ikeye Kilistu uje
ya nahangula Njambi!”
36 Kaha masualale vamushendumuine naua vezile hayehi kuli ikeye vamuhanene
viniu via kushasha.
37 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Liovole yove vavenia nga u Muene ua Vayunda!”
38 Helu lia cilindakano cendi hakele mezi aua nguavo, “Ou ikeye Muene ua Vayunda.”
39 Kaha muhuza umo ivamushukikile hamo nendi uahandekele lizi lia kumushaula
nguendi, “Nkumani keti yove Kilistu ndi? Liovole yove vavenia netu naua utuovolo!”
40 Kaha uje mukuavo muhuza uamutenukilile nguendi, “Nkuma yove kuuteue
Njambi ndi? Yove unambata cihiso ngue ikeye.
41 Cihiso cetu cinatupande, omuo tunambata fueto ya vilinga vuetu, vuno honi yala
ou kesi na vupi.”
42 Kaha uahandekele kuli Yesu nguendi, “Yesu njivuluke omo ukeja mu vumuene
vuove.”
43 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Mua vusunga njikuleka nguange lelo vene
ukakala hamo nange mu vumuene vua muilu.”

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Mako15:33-41; Iuano19:28-30)

44 Omo ntsimbu yapuile hhakati ka litangua, kaha litangua liazivalele kuakekele
milima mu lifuti lioshe ije yakeleko noho ha ola ya citatu ya cinguezi.
45 Kaha ntanga ije yakele mu njivo ya Njambi yatavukile hhakati kuhuma kuilu na
mavu.
46 Kaha Yesu uatambekele na lizi liakama nguendi, “Tate! Njihaka muono uange mu
mavoko ove.” Hanima yakuhandeka mezi aua uatsile.
47 Omo mukuluntu ua masualale uamuene vije via lingiuile, ualemesele Njambi
nakuhandeka nguendi, “Mua vusunga yala ou uapuile muka vusunga.”
48 Omo vantu vaje vakungulukilile kuje ku muhela vamuene viuma vije valingiuile,
kaha vahilukile ku vinjivo viavo vali pupangele ha vintulo viavo mu vusiua.
49 Kaha voshe vaje vatantekeyele Yesu ha mutuntu uendi hamo na vampuevo vaje
vamukavele kuhuma ku Ngalileya vemanenene kulahako nakutala viuma evi.

Vatsinda Yesu
(Mateu27:57-61; Mako15:42-47; Iuano19:38-42)

50 Kuakele yala umo lizina liendi Yosefa uaku mbonge ya Alamatiya mu nganda ya
Yunda. Uapuile yala uacili ua kasingimiko,
51 uje uakele nakutalelela kuija kua vumuene vua Njambi. Cipue vene uapuile umo
uamu mpunga, katavele ku vutumbe vuavo vua kuluisa Yesu na vilinga viavo.
52 Uaile kuli Pilato nakulomba muvila ua Yesu.
53 Uahumisile muvila ua Yesu ha cilindakano, kaha uauzengelele ha ntanga ya liniu,
kaha ualangekele muvila ua Yesu mu cihilo cije civa cokuele mu livue lije kanda
vantsindemo muntu kuyehi na munkinda uaundende.
54 Liapuile litangua lia mucitanu cinguezi omo litangua lia Sapalalo kanda lihete.
55 Vampuevo vaje vakavele Yesu kuhuma ku Ngalileya vaile hamo na Yosefa,
vakamuene cihilo cije na kumona muje muvalangekelelemo muvila ua Yesu.
56 Kaha vaile ku vinjivo viavo nakukavuahesa mukundu na mazi aluengo luacili
linga vaka vuahese muvila ua Yesu. Kaha ha litangua lia Sapalalo vahuimine kuya ku
Lishiko lia Mosesa.

24

Kusanguka kua Yesu
(Mateu28:1-10; Mako16:1-8; Iuano20:1-10)

1 Omo kuacele lia calumingo vampuevo vaile ku cihilo, vambate mazi avavuahesele.
2 Kaha vauanene livue liakama vana lihumisa ku cikolo ca cihilo.
3 Kaha vakovelelemo vuno honi kuuanenemo muvila ua Muene Yesu.
4 Vemanene kuje te valikomokela, kaha hajevene kuasholokele vamala vavali mu
vuzalo vuakuviakuma kuli vakevo.
5 Vaje vampuevo vovuile liova cikuma kaha vakotamene ha mavu, vaje vamala
vavehuile nguavo, “Vika mutondela muka muono ku vantsi?
6 Uahiko kuno nasanguka laja. Vulukeni muje muahandekele kuli yeni tele ali ku
Ngalileya.
7 ‘Muna Muntu vaka muhana mu mavako a vantu vavupi, kaha vaka mushukika, a
kasanguka hanima ya matangua atatu.’ ”
8 Kaha vampuevo vavulukile mezi endi.
9 Kaha vahumine kuje ku cihilo vakalekele viuma vioshe vivamuene kuli vaje likumi
na umo lia vandongisi na vakuavo voshe.
10 Vaje vampuevo vapuile Maliya Mangandalena, na Njuana, na Maliya vaina ya
Yakomba na vampuevo vakuavo valekele evi viuma kuli tunganda va Yesu.
11 Vuno honi tunganda vasinganiekele nge vije vivahandekele vampuevo keti
viaseho kaha kuva vakulahelele.

12 Vuno honi Petulu uakatukile na kushatukila ku cihilo, uakotamenenemo kaha uamuenemo lika vintanga na ceka cahi. Kaha uahilukile kuimbo na kulikomokela ha viuma vije via lingiuile.

Kuenda kuya kulimbo lia Emausi (Mako16:12-13)

13 Ha litangua lijevene vandongisi vavali va Yesu vendele kuya ku limbo lije liivatumbuile nguavo Emausi, ntunda yakele matambo likumi na imo kuhuma ku Yelusalema.
14 Vakele nakuhandeka ha viuma vioshe vije vialingiuile.
15 Tele vacili nakuhandeka na kuliyongola, Yesu uezile hayehi navo nakuenda navo.
16 Vamumuene vuno honi kuvamutantekeyele.
17 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vimpande muka muli nakuhandeka oku muenda?” Vemanene kaha vihanga viavo viasolokele mu vusiua.
18 Kaha umo uavo lizina liendi Kolopase, uamukumbuluile nguendi, “Yove lika mungezi muno mu Yelusalema uje katantekeya vinapangika ha matangua ano.”
19 Kaha uavehuile nguendi, “Viuma muka?”
Vamutavele nguavo, “Via Yesu uaku Nazaleta. Yala ou uapuile kananguizi ka Njambi na vantu voshe vamutavele kupua muka nzili mu viuma vioshe uahandekele na vije via lingile na Njambi uamu kulahelele.
20 Kaha tusasendote vakama na vakakuyula vamuhanene kuli Nguvulu ua Maloma linga vamutsihe, kaha vamushukikile ha cilindakano.
21 Tuakele na likulahelo nguetu ikeye akapatula Isaleli! Kaha lelo linapu litangua lia mucitatu kuhuma haje vialingiuile viuma evi.
22 Vampuevo vamo hhakati ketu vatukomokesele, vamenekelele ku cihilo cimenemene,
23 vuno honi kuvakauanene muvila uendi. Kaha vahilukile nguavo vakamuene cimona ca tungelo vaje vavalekele nguavo hali nakuyoya.
24 Kaha vamo hakati ketu vaileko ku cihilo, kaha vakauanene nge muje muvahandekelele vaje vampuevo, vuno honi kuvamumuene.”
25 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vilema, vaka kusimbula kutsiliela vije vioshe vivahandekele tunanguizi va Njambi va Njambi!
26 Nkumani Kilistu kapande kuyanda ha viuma evi nakukovela mu vumpau vuendi ndi?”
27 Kaha Yesu uaputukile kuvalumbuinina vioshe viuma vije vahandekele mu visoneka hali ikeye, kuputuka na mavulu a Mosesa na kutuala ku visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi voshe.
28 Kaha omo vahete kuyehi na limbo kuje vakele nakuya, Yesu ualingile ngue atuvakana kamandende kuya kulutue,
29 Vuno honi vamulombele na kuhandeka nguavo, “Tumama netu omuo cinguezi na litangua liatoko.” Kaha uaile na kukala navo.
30 Uatumamene navo mukulia kaha uambatele mbolo naku ikuisula uaipazuile na kuvahana.
31 Kaha mesho avo ashokolokele vatantekeyele nguavo nkumani ikeye, vuno honi ualavukile ku mesho avo.
32 Kaha valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Nkumani mukemo mitima yetu yovuile kuvuahelela cikuma omo uakele nakuhandeka netu mu ngila na kutulumbunuina viuma viamu visoneka.”
33 Vakatukile ha ntsimbu ijevene vahilukile ku Yelusalema, vauanene vandongisi likumi na umo vanalikungulula na vaje vakuavo veka naua.
34 Vahandekele nguavo, “Mua vusunga vene Muene Yesu nasanguka! Nalisholola kuli Simoni!”

35 Kaha vaje vavali vambuluile vije vialingiuile mu ngila, nomu vatantekeyele
nguavo nkuma ikeye Muene Yesu omo uatavuile mbolo.

Yesu alisholola kuli vandongisi vendi
(Mateu28:16-20; Mako16:14-18; Iuano20:19-23; Vilinga1:6-8)

36 Tele ntsimbu vaje vavali vakele nakuvaleka viuma evi, vuasi vuasi Yesu vavenia
uemanene hakati kavo uahandekele nguendi, “Ciyulo cikale neni.”
37 Kaha vovuile liova cikuma, omuo vasikaniekele nguavo vanamono ndumba ya
muntu.
38 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vikahoni munalijujukila? Omo vika
muli na vimpata mu mitima yeni?
39 Taleni mavoko ange na mu viliato viange. Taleni yange vene. Njikuateni, kaha
mutantekeya omuo nduma ya muntu kakele na ntsitu na vitsiha ngue evi muomono
njili navio.”
40 Uahandekele evi na kuvamuesa mavoko na viliato viendi.
41 Cipue ngoco kuva kulahelele omuo vavuahelele cikuma na kulikomokela kaha
Yesu uavehuile nguendi, “Muli na viakulia linga njilie ndi?”
42 Kaha vamuhanene mbazuvuila ya intsi uakuoca.
43 Kaha uaitambuile na kulia ha mesho avo.
44 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Evi vikevio viuma vije njamilekele omo
njakele neni nguange viuma vioshe vije vasonekele hali yange mu Lishiko lia Mosesa,
na visoneka via tunanguizi va Njambi va Njambi na mu miaso viapande kulishulisisa.”
45 Kaha uashokoluele mana avo linga vovuisise visoneka
46 na kuhandeka kuli vakevo nguendi, “Visoneka viahandeka nguavio, Kilistu
napande kuyanda kaha akasanguka hanima ya matangua atatu.”
47 Visoneka viahandeka naua nguavio linga kualuluka na lukonekelo lua vipi vaka
viambulula mu lizina liendi ku mafuti oshe, kuputukila mu Yelusalema.
48 Yeni munapu muvakaleho ha viuma evi.
49 Kaha yange njikatuma Cimbembesi Cakulele kuli yeni cije cakulahesele Tate.
Muapande kuvandamena mu mbonge noho mukatambula nzili ei kuhuminina muilu.

Yesu vamutuala muilu
(Mako16:19-20; Vilinga1:9-11)

50 Kaha uahumine navo mu mbonge uavatualele kuyehi na Mbeteniya kuje uajun-
duile mavoko endi naku vakuisula.
51 Tele hali nakuvakuisula, ualisezele navo nakumutuala muilu.
52 Vamushangazalele kaha vahilukile mu Yelusalema na kuvuahelela cikuma.
53 Kaha vakele ntsimbu yoshe mu njivo ya Njambi na kusantsela Njambi.

Muzimbu Uacili uasonekele
IUANO
Citsindikisi

Muzimbu ua Iuano unapu umo ua mavulu auana amu Litavasano Lialiha uje ulumbununa vuyoye vua Yesu Kilistu. Limo ku limo lia mavulu aua vaka atumbula nguavo "Muzimbu." uje ulumbununa "muzimbu uacili." Va asonekele hanima ya kutsa ca Yesu kuli Mateu, Luka na Iuano. Muzimbu ua Iuano cilivene vausonekele kuli Kanganda Iuano ha miaka ya makumi atanu na iuana (90) AD. Cipuevene nguavo eli livulu kulimuesa ngeci Iuano ikeye ualisonekele, vuno honi kusoneka calio cinalifu cikuma ngue kusoneka ca mikanda ya Iuano uakulivanga, na Iuano uamucivali na Iuano uamucitatu. Vamo vaje vaka kusoneka valaja vahandeka nguavo Iuano uakele nakukala mu nganda ya Efeso ha ntsimbu ije, nankuma cilivene cimuesa ngeci eli livulu valisonekelele mu Efeso.

Iuano cilivene ahandeka vika viasonekelele eli livulu, ualisonekelele kukuasa vantu linga vatsiliele ngeci Yesu ikeye Kilistu, Muna Njambi Uakuyoya (20:31). Ha kutsiliela eci, kaha tukakala na muono mu lizina liendi. Eli livulu valisonekelele ku voshe, Vayunda na vaje keti Vayunda. Muzimbu ua Iuano kuvimo unaliseza ku mizimbu ikuavo itatu. Ikeye uatalele cikuma kusoneka ha vikomoueso vije vialingile Yesu kaha kasonekele cikuma ha visimo viendi. Vilinga vimo via seho viakulifua ngue kumbuitika ca Yesu, na vieseko vije via mu mpambo viose evi kuvavisonekele mu muzimbu ou.

Muvanautumbikilamo:

1. Iuano aputuka muzimbu mu kapetulu (*1:1-18*).
2. Ambahoni uasonekele viavingi ha vikomoueso vije Yesu ualingile mu kapetulu (*1:19; 12:50*).
3. Cakuhatako, ualumbunuine vilinga viavingi via vuyoye vua Yesu vije viamutualele ku kutsa naku kusanguka cendi mu kapetulu (*13:1; 20:31*).
4. Iuano amanusula muzimbu mu kapetulu 21, muje ahandeka ntsimbu imo Yesu uasholokele ku vantu munima yakusanguka ku vatsi kaha naua uahandekele vika vije viasonekelele livulu eli.

Lizi lia litenguluile kupua Muntu

1 Hambangelo kuakele Lizi, kaha Lizi liakele hamo na Njambi, kaha Lizi liapuile vene Njambi.
2 Hume hambangelo, lizi liakele hamo na Njambi.
3 Muli ikeye Njambi uatangele viuma vioshe, kukuesi cuma civatangele kuakuhona ikeye.
4 Muli ikeye muakele muono, kaha muono uapuile ceke ca vantu voshe.
5 Ceke catuile mu milima, kaha na milima kuyasele kucihiana.
6 Kuakele yala ivatumine kuli Njambi, lizina liendi liapuile Iuano.
7 Uezile ngue mukaleho, mukuhandeka vukaleho vua ceke, linga voshe vatsiliele kuhitila muli ikeye.
8 Ikeye kapuile ceke, vuno honi uezile nakuambulula vukaleho vua ceke.
9 Ceke ca vusunga cije cikatuila hali muntu uoshe cezile ha mavu.
10 Lizi liakele ha mavu, kaha na mavu va atangele kuhitila muli ikeye, vuno honi cipue ngoco vene mavu ka amutantekeyele.
11 Uezile ku lifuti liendi, vuno honi vantu vendi kuvamutambuile.
12 Vuno honi kuli voshe vaje vamutambuile, vaje vatsilielele mu lizina liendi, uavahanene nzili yakupua vana va Njambi,

13 vaje vasemukile keti ku maninga cipue ku mashungu a yala, cipue ku cizango ca
kusemuka ku yala, vuno honi Njambi ikeye vavenia uapuile Ishavo.
14 Kaha lizi liahimpukile muntu nakukala hhakati ketu, uashulile na kavumbi na
vusunga, tunamono vumpau vuendi, vumpau vuje hakupua Muana umolika ua Ishe.
15 Iuano uahandekele vukaleho hali ikeye nakutambeka nguendi, “Ou ikeye uje
injahandekele nguange, ‘Ou eja munima yange napu uakama kupulakana yange,
omuo ikeye uakeleko te kanda yange!’ ”
16 Hakushula cendi, yetu voshe tunatambula kavumbi ha kavumbi.
17 Omuo lishiko cilivene valihanene kuhitila muli Mosesa, vuno honi kavumbi na
vusunga viezile kuhitila muli Yesu Kilistu.
18 Naumo uahi uamonaho Njambi, kuvanga lika Muana uje umolika, uje ali kuyehi
na mutima ua Ishe, uje ikeye namutantekeyesa.

Vukaleho vua Iuano Muka Kumbuitika (Mateu3:1-12; Mako1:1-8; Luka3:1-18)

19 Ovu vukevuo vukaleho vuahanene Iuano omo Vayunda vatumine tusasendote na
Valevi kuhuma ku Yelusalema mukumuihula nguavo, “Yove iya?”
20 Iuano uahandekele vukaleho, kavianene kuvakumbulula, vuno honi uahandekele
kuli vakevo nguendi, “Keti yange Kilistu.”*
21 Vamuhuile nguavo, “Honi yove iya? Yove Eliya ndi?”
Vuno honi Iuano uavakumbuluile nguendi, “Houe, keti yange!”
Vamuhuile naua nguavo, “Yove kananguizi ua Njambi ndi?”
Iuano uavakumbuluile nguendi, “Houe keti yange.”
22 Kaha vamuhuile nguavo, “Indi yove iya honi? Tuleke linga tukaleke vaje
vanatutumu kuli yove. Ulitumbula nguove yove iya?”
23 Iuano uavakumbuluile nguendi,
“Yange lizi liaumo atambeka mu mpambo nguendi,
‘Sungameseni ngila ya MUENE,’ ngue muahandekele kananguizi ua Njambi Isaya.”
24 Honi omo vavatumine kuli Vafaliseo,
25 vehuile Iuano nguavo, “Vikahoni ulinakumbuitikila nga keti yove Kilistu, cipue
Eliya, cipue kananguizi ua Njambi?”
26 Iuano uavakumbuluile nguendi, “Yange njimbuitika na mema, vuno honi hhakati
keni hanemana umo uje kumutantekeya.
27 Ikeye umo uje eja munima yange, yange kunjafuililile cipue kuzitula miva yaha
vinkaku viendi.”
28 Vioshe evi vialingiuilile mu Mbeteniya musinia lia ndonga ya Yundau kuje kuakele
nakumbuitikila Iuano.

Yesu Muna Mpanga ua Njambi

29 Liamukuavo Iuano uamuene Yesu alinakuija kuli ikeye, kaha uahandekele
nguendi, “Taleni, Muna Mpanga ua Njambi uje akambata vupi vua vaka mavu!
30 Ou ikeye uje ijahandekele nguange, ‘Munima yange mukeja yala uakama
kupulakana yange omuo ikeye uakeleko hambangelo yange tele kanda njisemuke.’
31 Yange kunjamutantekeyele nguange ikeye, vuno honi njezile nakumbuitika na
mema linga vaka Isaleli vamutantekeye.”
32 Iuano uambuluile vukaleho ovu nguendi, “Njamuene Cimbembesi cishuluka
kuhuma muilu ngue livembe, na kutonkama hali ikeye.
33 Yange kunjatantekeyele nguange ikeye, vuno honi uje uanjitumine kumbuitika
na mema ikeye uahandekele kuli yange nguendi, ‘Hali uje ukamona Cimbembesi
cikashulukila nakumutonkama ikeye vene akambuitika na Cimbembesi Uakulela.’

* **1:20** Lizina lia Kilistu likeliovene limolika na Mesiya vuno honi vialitepesa lika ngue Kilistu mu Cingelengu kaha Mesiya mu Cihevelu.

34 Yange vene vavenia njacimono nakuhandeka vukaleho nguange ou ikeye vene
Muna Njambi."

Vandongisi va Yesu Vakulivanga

35 Liamukuavo naua Iuano uemanene na vandongisi vendi vavali,
36 omo uamuene Yesu uakele nakuhita, uahandekele nguendi, "Taleni! Uje Muna
Mpanga ua Njambi!"
37 Vaje vandongisi vavali vovuile Iuano ahandeka evi, kaha vakavele Yesu.
38 Omo Yesu uatengulukile, kaha uavamuene valinakumukava, kaha uahandekele
kuli vakevo nguendi, "Muli nakutonda vika?"
Vamukumbuluile nguavo, "Lambi" (Eli lizi lilumbunuka "Mulongisi"). "Uakala kuli?"
39 Uahandekele kuli vakevo nguendi, "Ijeni mumone." Vezile nakumona kuje kuakele
nakukala, vakele nendi litangua lije. Omuo capuile mutania ua cinguezi ua hola ya
likumi na vitanu na imo (16: 0 0).
40 Umo ua vaje vavali vovuile Iuano ahandeka nakumukava uapuile Anduleo,
munaina ya Simoni Petulu.
41 Hajevene Anduleo uauanene munaina Simoni, kaha uamulekele nguendi, "Tu-
nauana Mesiya." lizi eli lilumbunuka ngualio Kilistu.
42 Ambahoni Anduleo uatualele munaina Simoni kuli Yesu.
Yesu uamutalele, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, "Yove Simoni muna Iuano,
vuno honi vakakutumbula Kefase." (Lije lilumbunuka Petulu).

Yesu Asana Filipu na Natanele

43 Liamukuavo cimene Yesu uayonguele kuya ku Ngalileya. Tele ali nakuya
uauanene Filipu kaha uahandeka kuli ikeye nguendi, "Njikave!"
44 Honi Filipu uahumininine ku Mbetesainda, ku nganda kuje ku vakele Anduleo na
Petulu.
45 Filipu uauanene Natanele, kaha uamulekele nguendi, "Tunauana uje yasonekele
Mosesa mu livulu lia Lishiko naua uje na tunanguizi va Njambi va Njambi ivasonekele,
ikeye Yesu uaku Nazaleta, muna Yosefa."
46 Natanele uamuhuile nguendi, "Nkuma ku Nazaleta kuasa kuhuma cuma cacili
ndi?"
Filipu uamukumbuluile nguendi, "Ija ukamone."
47 Omo Yesu uamuene Natanele alinakuija kuli ikeye, uahandekele hali Natanele
nguendi, "Ou ikeye Kaisaleli ua vusunga, uje muli ikeye kumuesi makuli!"
48 Natanele uamuhuile nguendi, "Unanjitantekeyela kuli?"
Yesu uamukumbuluile nguendi, "Njakumuene uatumama muintsi lia muti ua
mukuyu tele kanda Filipu akusane."
49 Natanele uamukumbuluile nguendi, "Mulongisi, yove unapu Muna Njambi! Yove
Muene ua Isaleli!"
50 Yesu uamukumbuluile nguendi, "Unatsiliela omuo njinakuleke nguange njaku-
muene uatumama muintsi lia muti ua mukuyu ndi? Ukamona viuma viakama
kupulakana evi!"
51 Kaha naua Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Muavusunga njimileka
nguange, mukamona lilu liashokoloka, kaha na tungelo va Njambi valonda na
kushuluka hali Muna Muntu."

2

Ciuano ca Vulo mu Kana

1 Ha litangua lia mucitatu kuakele ciuano ca vulo ku Kana mu Ngalileya, na vaina
ya Yesu vakeleko.
2 Yesu na vandongisi vendi navo naua vavalaniene ku ciuano cije.

3 Omo viniu viahuile, vaina ya Yesu vahandekele kuli ikeye nguavo, “Viniu vinahu.”
4 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yove mpuevo, keti unjileke viakulinga, ntsimbu yange kanda ihete.”
5 Vaina ya Yesu valekele vaje vangamba nguendi, “Lingeni vioshe vije viamileka.”
6 Kuje kuakele vinjava via mavue viakutekuila mema vitanu na imo via Vayunda ngue ku muyati uavo ua kulilelesa, imo na imo yasele kukala na malita a mema akupua vihita (100).
7 Yesu ualekele vaje vangamba nguendi, “Shuliseni evi vinjava na mema.” Kaha vavishulisile vioshe naku kanua.
8 Uavalekele nguendi, “Honi tekulenimo amo mutuale kuli mukuluntu ua ciuano.” Nankuma vamutualelele.
9 Omo uje mukuluntu ua ciuano uamakelele aje mema aje atengulukile kupua viniu, ikeye katantekeyele kuje kuviahumine vije viniu (cipue vene vaje vangamba vatekuile aje mema vatantekeyele), nankuma mukuluntu ua ciuano uasanene vavenia vulo
10 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muntu voshe akalivanga kuhana viniu viacili, ambahoni ahana via vishamu munima ya vaje vavanalania vanapende laja. Vuno honi yove hanga uatulika viniu viacili kuheta na kuntsimbu ino.”
11 Yesu ualingile eci citantekeyeso cendi ca kulivanga ku Kana mu Ngalileya, nakusholola vumpau vuendi, na vandongisi vendi vatsilielele muli ikeye.
12 Munima yevi, Yesu uaile ku Kapenauma na vaina, na vamuanaye, na vandongisi vendi, vakele kuje matangua amandende lika.

Yesu Aya ku Njivo ya Njambi
(Mateu21:12-13; Mako11:15-17; Luka19:45-46)

13 Omo Ciuano ca Paseka ca Vayunda cakele muyehi, nankuma Yesu uaile ku Yelusalema.
14 Mu vimbalaka via njivo ya Njambi uauanene vantu vaje vakele nakulandeselamo vangombe, na vampanga, na mavembe na vaka kulandulula vimbongo vatumamene ku vimesa viavo.
15 Nankuma uapangele likote, voshe uavashekelele hambanza lia vimbalaka via njivo ya Njambi, hamolika na vampanga na vangombe, kaha uombilile vimbongo via muuaya uaya via vaje vakele nakulandulula kaha uafulumikile vimesa viavo.
16 Kaha ualekele vaje vakele nakulandesa mavembe nguendi, “Tuhuiseni evi viuma muno! Keti mupuise Njivo ya Tate mutambela uakulandesela!”
17 Vandongisi vendi vanukile ngeci vanavisoneka mu visoneka nguavo, “Cizango cange ha Njivo ya Tate cishukuma ngue tuhia muli yange.”
18 Vayunda vamuhuile nguavo, “Cimueso muka uasa kutumuesa ngeci uli na nzili yakama yakulinga eci?”
19 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Siuleni eyi Njivo ya Njambi, kaha mu matangua atatu njikaitunga naua.”
20 Kaha Vayunda vahandekele nguavo, “Eyi Njivo ya Njambi vanaitungile mu miaka yakupua makumi auana na miaka itanu na umo (46), kaha yove ukaitunga vati mu matangua atatu?”
21 Vuno honi uakele nakuhandeka Njivo ya Njambi ya muvila uendi.
22 Hanima ya kusanguka ku vatsi, vandongisi vendi vanukile nguavo vikevio viahandekele evi, kaha vatsilielelele visoneka na lizi lije liahandekele Yesu.

Yesu Atantekeya via mu Mutima ua Muntu

23 Honi omo Yesu uakele mu Yelusalema ku ciuano ca Paseka, vavengi vatsilielelele mu lizina liendi omuo vamuene vitantekeyeso vije vialingile.
24 Vuno honi Yesu kalihanene ikeye vavenia kuli vakevo,

25 omuo uatantekeyele vantu voshe kaha katondele muntu umo amuleke vukaleho vua hali mukuavo, omuo ikeye vavenia uatantekeyele vije viakele muli muntu uoshe.

3

Yesu na Nikondemo

1 Honi kuakele Kafaliseo ualizina lia Nikondemo, ntuama ua Vayunda.
2 Uaile kuli Yesu vutsiki nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Mulongisi, tuatantekeya nguetu u mulongisi uakuhuminina kuli Njambi, omuo naumo uahi asa kulinga vitantekeyeso evi vi ulinakulinga kuakuhona nzili ya Njambi.”
3 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga njikuleka, naumo uahi asa kumona vumuene vua Njambi kuakuhona kusemuka luvali.”
4 Nikondemo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Vatihoni muntu asa kusemuka luvali munima yakukola laja? Nkuma muntu asa kukovela muzimo lia vaina luvali na kusemuka naua ndi?”
5 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga vene njikuleka nguange, naumo uahi asa kukovela mu vumuene vua Njambi kuakohona kusemuka ku mema na ku Cimbembesi.
6 Uje uasemuka ku muntu uapua muntu na uje uasemuka ku Cimbembesi uapua Cimbembesi.
7 Keti ukomoke nga njikuleka nguange unapande kusemuka luvali.
8 Mpunzi ikapekumuka kuoshe kuje kuikatondo, kaha mukevu cililimo cayo, vuno honi kuuasa kutantekeya kuje kuihuminina cipue kuje kuiya. Nankuma, omu mukemo vene mucinapu na kuli uoshe uje asemuka ku Cimbembesi.”
9 Nikondemo uamuhuile nguendi, “Evi vikalingiua vatihoni?”
10 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Keti yove mulongisi ua Isaleli, nkuma naua kuuvitantekeya evi viuma ndi?”
11 Muavusunga vene njikuleka, tukahandeka vije vitutantekeya nakuambulula vukaleho vua vije vitukamono, vuno honi yeni kumue kutambula vukaleho vuetu.
12 Njamilekele viuma via ha mavu, vuno honi kumua njitsiliela, kaha vatihoni mukanjitsiliela nga njikamileka viuma via muilu?
13 Naumo uahi uaya muilu kuvanga Muna Muntu lika uje uezile kuhuma muilu.
14 Ngue Mosesa muje muajunduile linoka mu vindinda, mucifua cimo vene vakajundula na Muna Muntu,
15 linga uoshe akatsiliela muli ikeye akakale na muono uayaye.
16 Omuo Njambi uazangele vaka mavu cikuma ngeci uahanene Munendi umolika, linga uoshe atsiliela muli ikeye keti akanonge vuno honi akale na muono uayaye.
17 Omuo Njambi katumine Munendi hano ha mavu mukuhisa vaka mavu, vuno honi linga mavu ovoke kuhitila muli ikeye.
18 Uje natsiliela muli ikeye kuvakamuhisa, vuno honi uje katsiliela vanamuhisa laja, omuo katsilielelele mu lizina lia Muna Njambi umolika.
19 Nankuma eci cikeco cisompelo, ceke cezile ha mavu, vuno honi vantu vazangele milima kupulakana ceke omuo vilinga viavo viapuile via vupi.
20 Omuo uoshe uje muka kulinga vupi uazinda ceke nakuhona kuija ku ceke, linga vilinga viendi keti vilisholole.
21 Vuno honi uoshe uje muka kulinga via vusunga akeja ku ceke, linga cilimuese cilivene vilinga viendi viakundama kuli Njambi.

Yesu na Iuano Muka Kumbuitika

22 Munima yevi, Yesu na vandongisi vendi vaile ku cihela ca Yundeya, kuje kuakele navo ka ntsimbu lika nakuvambuitika.

23 Iuano naua uakele nakumbuitika ku Aenone kuyehi na Salime omuo kuakele
mema amengi kuje, na vantu vakele nakuya nakuvambuitika.
24 Ha ntsimbu ije Iuano tele kanda vamuhake mu kamenga.
25 Vamo vandongisi va Iuano vakele nakulinga vimpata na Kayunda umo ha futisi
ya kulilelesa.
26 Vaile kuli Iuano nakumulekesa nguavo, “Mulongisi, yala uje uakele nove musinia
lia ndonga ya Yundau uje iualingilile vukaleho, kuno ali nakumbuitika, na vantu voshe
valinakuya kuli ikeye.”
27 Iuano uavakumbuluile nguendi, “Naumo uahi asa kutambula cuma kuvanga
vanamuhanaco kuilu.
28 Yeni muvakaleho vange ngue muje munjahandekele nguange, ‘Keti yange Kilistu,
vuno honi vananjitumu kulutue luendi.’
29 Uje ali na shombolua ikeye vavenia vulo, vuno honi kavusamba ua vavenia
vulo uje nemana nakumuivuilila, avuahelela cikuma omo evua lizi lia vavenia vulo.
Nankuma, mukemo mucikafua kuvuahelela cange.
30 Ikeye napande kuvuezelela, vuno honi yange njapande kuhumisa.”

Uje Ahuma Muilu

31 Uje ahuma muilu nahiana voshe, uje ahuma hano ha mavu nakundama kuvia ha
mavu nakuhandeka viuma via hano ha mavu. Vuno honi uje ahuma muilu ali helu
lia voshe.
32 Akahandeka vukaleho vua vije viakamono na kuivua, vuno honi naumo uahi
akatambula vukaleho vuendi.
33 Uoshe uje natambula vukaleho vuendi amuesa ngeci Njambi uapua ua vusunga.
34 Uoshe uje yanatumu Njambi akahandeka mezi a Njambi, omuo Njambi
mukakuhana Cimbembesi kuakuhona kuseteka.
35 Ishe uazanga Muana, kaha nahana viuma vioshe mu mavoko endi.
36 Uoshe atsiliela muli Muana ali na muono ua yaye, kaha uoshe kononoka Muana
kakakala na muono, vuno honi vutenu vua Njambi vukakala hali ikeye.

4

Yesu na Mpuevo uaku Samaliya

1 Honi omo Muene uatantekeyele nguendi Vafaliseo vanovu nguavo Yesu alinaku-
uana nakumbuitika vandongisi vavengi kupulakana Iuano
2 (cipuevene nguavo keti Yesu uje uakele nakumbuitika vuno honi vandongisi vendi
vacilingile.)
3 Omo Yesu uevuile vije vivakele nakuhandeka, kaha uahumine ku Yundeya
nakuhilukila ku Ngalileya.
4 Vuno honi mu vungenzi vuendi vuakuya kuje uahitile mu Samaliya.
5 Nankuma, mu Samaliya uahetele ku nganda ivatumbuile Sikali, muyehi na lihia
lije Yakomba uahanene kuli munendi Yosefa.
6 Lisima lia Yakomba liakele kuje, Yesu uatumamene kuyehi na lisima omuo
uahonene cikuma kuenda. Ntsimbu yapuile hhakati ka mutue.
7 Mpuevo ua Kasamaliya uezile nakutekula mema, kaha Yesu uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Njihaneko mema njinue.” (
8 Vandongisi vendi vaile mu nganda nakulanda via kulia.)
9 Mpuevo ua Kasamaliya uamukumbuluile nguendi, “Cija vatihoni yove Kayunda
ulombe mema akunua kuli mpuevo ua Kasamaliya?” (Vayunda kuvekulitambosona
viuma hamolika na vaka Samaliya.)

10 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nga uatantekeyele vuana vuje Njambi vualinavuo hali yove, nou ali nakuhandeka kuli yove nguendi, ‘Njihaneko mema akunua,’ ngue unamulombo, kaha ngue nakuhana mema a muono.”
11 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kuuesi na cuma cakutekuisa mema, na lisima lialovo. Kulihoni ukauana mema a muono?
12 Nkuma yove uuakama kupulakana kuku yetu Yakomba, uje uatuhanene lisima eli, nakunuinamo ikeye vavenia na vana vendi na vimuna vendi vaje vanuinininemo ndi?”
13 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Uoshe anua ku mema aua akevua naua mpuila,
14 vuno honi voshe vakanua ku mema aje anjikavahana kuvakevu naua mpuila. Mema aje anjikamuhana akapua lisima lia livuelu vuelu muli vakevo lije likavahana mema a muono na kuvahana muono ua yaye.”
15 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, njihaneko ouo mema, linga keti njikevue naua mpuila cipue keti njikeje eje naua kuno nakutekula mema.”
16 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya ukasane yala liove, kaha uhiluke kuno.”
17 Mpuevo uamukumbuluile nguendi, “Kunjesi na yala.” Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ukahandeka muacili omo ukahandeka nguove, ‘Kuuesi na yala’,
18 omuo unashomboka ku vamala vatanu, honi ou yuli nendi hano keti yaliove. Viunahandeka via vusunga!”
19 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, njamono nguange u kananguizi ua Njambi.
20 Vakukuluila vetu valemeselele ha munkinda ou, vuno honi yeni muhandeka ngueni cihela cije vantu vanapande lika kulemeselani mu Yelusalema.”
21 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ove mpuevo, njitsiliele, ntsimbu ilinakuija omo kumukalemesela Tate ha munkinda ou cipue mu Yelusalema.
22 Yeni mukalemesa uje kumutantekeya, vuno honi yetu tukalemesa uje itutantekeya, omuo kuovoka cahuma kuli Vayunda.
23 Vuno honi ntsimbu ilinakuija, naua inahete laja, omo vaka kulemesa va vusunga vakalemesa Tate mu Cimbembesi na mu vusunga, omuo Tate uatonda vantu ava kumulemesa.
24 Njambi ikeye vene Cimbembesi, na voshe vaje vamulemesa vanapande kulemesa mu Cimbembesi na mu vusunga.”
25 Mpuevo uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njatantekeya nguange Mesiya ali nakuija” (uje ivatumbula Kilistu) “Omo akeja, akatuleka viuma vioshe.”
26 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Yange vene ikeye, uje ali nakuhandeka nove.”
27 Hajevene vandongisi va Yesu vezile. Valikomokelele cikuma hakuuana Yesu ali nakuhandeka na mpuevo, vuno honi naumo uahi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uli nakutonda vika?” Cipue kuihula Yesu nguavo, “Vika uli nakuhandekela nendi?”
28 Ambahoni uje mpuevo uasezele njava yendi nakuhiluka ku nganda. Uakalekele vantu kuje nguendi,
29 “Ijeni mukamone yala uje nanjileka viuma vioshe vinjalingile! Asa kupua Kilistu ndi?”
30 Kaha vahumine mu nganda nakuya kuli Yesu.
31 Tele vandongisi vakele nakumulambelela nguavo, “Mulongisi, liako viakulia.”
32 Vuno honi uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njilina viakulia vije kumutantekeya.”
33 Nankuma, vandongisi vaputukile kulihula umo na mukuavo nguavo, “Nkuma kuli umo namunehela viakulia ndi?”
34 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Viakulia viange vinapu kupanga cizango cendi uje uanjitumine nakumanesa cipangi cendi.

35 Nkuma kumue kuhandeka ngueni, ‘Kuasala lika vingonde viuana, kaha tukateja
ndi?’ Vuno honi njimileka nguange, taleseseni muacili, taleni muje vimbuto
muvinahilamo linga vaviteje.
36 Muka kuteja natambula laja fueto yendi, naua ali nakukungulula vushuka vua
muono uayaye, linga muka kukuna na muka kuteja voshe vavuahelele hamolika.
37 Nankuma, lizi eli liapua lia vusunga ngualio, ‘Umo akuna kaha mukuavo akateja.’
38 Njinakutumu kuteja vije kuuapangele. Vakueni vapangele, kaha yove unauanen-
amo vimo ha vipangi viavo.”
39 Vaka Samaliya vavengi vamu nganda ije vatsilielele kuli Yesu omuo uje mpuevo
uahandekele nguendi, “Nanjileka viuma vioshe vinjalingile.”
40 Nankuma, omo vaka Samaliya vezile kuli ikeye, vamulombele linga akale navo,
kaha Yesu uakele kuje matangua avali.
41 Vavengi vatsilielele kuli ikeye omuo ya mezi endi.
42 Vantu valekele uje mpuevo nguavo, “Keti nguavo omuo viunahandeka viatune-
hesa linga tutsiliele, vuno honi tualiuvuila yetu vavenia, tuatantekeya nguetu ou mua
vusunga vene ikeye Muyoyesi ua vaka mavu.”

Yesu Akanguisa Muna Nguvulu ua Valoma

43 Omo Yesu uakele kuje matangua avali, kaha uahumineko uaile ku nganda ya
Ngalileya
44 (omuo ikeye vavenia uahandekele nguendi naumo uahi kananguizi ua Njambi
ivasingimika mu lifuti liendi).
45 Omo uahete mu nganda ya Ngalileya, vaka Ngalileya vamutambuile muacili,
omuo vakamuene vioshe vije vialingile mu Yelusalema ku ciuano, omuo navakevo
vaile ku ciuano.
46 Ambahoni Yesu uahilukile ku Kana mu nganda ya Ngalileya, kuje uatenguluile
mema kupua viniu. Kuje kuakele mukuluntu ua vaka kusuana uakele na munendi ua
yala uje uakele na kuvavala mu Kapenauma.
47 Omo uevuile ngeci Yesu nahumu ku Yundeya neja ku nganda ya Ngalileya,
uaile kuli ikeye nakumulomba ngeci eje ku Kapenauma nakukanguisa munendi, uje
uatondele kutsa.
48 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Naumo uahi hhakati keni atsiliela
kuvanga mumone vitantekeyeso na vikomoueso.”
49 Uje mukuluntu uahandekele nguendi, “Muene tuye mumo ntsimbu kanda mu-
nange atse.”
50 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya, munove akayoya!”
Uje yala uatsilielele mezi a Yesu, kaha uaile.
51 Omo uakele nakuya kuimbo, ualiuanene na vangamba vendi vaje vamulekele
nguavo munove ali nakuyoya.
52 Nankuma, uavehuile ntsimbu muka munendi uayoyele, kaha vamukumbuluile
nguavo, “Izau tele mutania, lisika sika lia muhumine.”
53 Ishe uanukile ngeci ikeyo ntsimbu ije Yesu uamulekele nguendi, “Munove
akayoya.” Nankuma, ikeye hamo na ntanga yendi voshe vatsilielele muli Yesu.
54 Eci cikeco citantekeyeso ca mucivali cije ca lingile Yesu omo uahumine ku nganda
ya Yundeya kuija ku nganda ya Ngalileya.

5

Yesu Akanguisa Muka Kalepa ku Cisali

1 Munima yevi, Yesu uaile ku nganda ya Yelusalema ku ciuano ca Vayunda.
2 Kuje ku Yelusalema kuyehi na Cikolo ca Vampanga kuakele cisali cakele na
mambalanda atanu, cije mu Cihevelu vacitumbula nguavo Mbetezasa.

3 Civunga cakama ca vaka mishongo ya vupuputua, vilema, na vaka kalepa vakosele kuje.
4 Omuo kangelo ka Muene ha ntsimbu yoshe uashulukilile muje mu cisali na kutupuisa mema. Kaha uoshe uje muka kuvavala alivangamo, akanguka ku mushongo uendi.
5 Kuakele yala umo kuje uavavalele miaka makumi atatu na miaka itanu na itatu (38).
6 Omo Yesu uamumuene nakosa kuje nakutantekeya nguendi uje yala nakala kuje ntsimbu yailaha, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Utonda kukanguka ndi?”
7 Uje yala uakuvavala uamukumbuluile nguendi, “Muene, kunjesi naumo uakunjikovelesa mu cisali omo mema atupuka, omo njeseka nguange njikovelemo, ueka naua alivangamo.”
8 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Katuka, ambata linala liove kaha enda.”
9 Hajevene uje yala uakangukile, uambatele linala liendi nakuputuka kuenda.
Lije litangua liapuile lia sapalalo.
10 Nankuma, Vayunda valekele uje yala ivakanguisile nguavo, “Lino linapu lia sapalalo, eci cinapu kuluisa lishiko omo unambata linala liove.”
11 Vuno honi uavakumbuluile nguendi, “Yala uje nanjikangula ikeye nanjileka nguendi, ‘Ambata linala liove, enda!’ ”
12 Vamuhuile nguavo, “Iya ou yala nakuleka nguendi, ‘Ambata linala liove kaha enda’?”
13 Honi uje yala ivakanguisile katantekeyele indi uapuile iya, omuo Yesu uavombolokele mu civunga cije cakele kuje.
14 Munima yevi, Yesu uamuuanene ali mu Njivo ya Njambi kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Tala, unakanguka! Keti ukalinge vupi naua, kuteua viavipi vikalingiue kuli yove.”
15 Ambahoni uje yala uaile nakuleka vaje vantuama va Vayunda nguendi Yesu ikeye namukanguisa.
16 Nankuma, vaputukile kupakesa Yesu, omuo uakanguisile muntu ha litangua lia sapalalo.
17 Vuno honi Yesu uavakumbuluile nguendi, “Tate alinakupanga ntsimbu yoshe, nange naua njinapande kupanga.”
18 Vihandeka evi vialingisile cikuma vantuama va Vayunda linga vamutsihe, omuo keti lika uapokuele lishiko lia ha litangua lia sapalalo, vuno honi uahandekele naua nguendi Njambi ikeye Ishe, mu ngila eyi ualipuisile mumo na Njambi.

Nzili Yakama ya Muana

19 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga njimileka nguange: Muana kasa kupanga hali kaliendi lika, vuno honi akalingi lika vije amona Ishe avilinga, omuo vije vioshe viakalingi Ishe, vikevio naua vialinga Muana.
20 Omuo Ishe uazanga Muana kaha amumuesa vioshe vije viakalingi, amumuesa vipangi viakama kupulakana evi, linga muka likomokelele.
21 Ngue muje Ishe akasangula vatsi nakuvahana muono, mucifua cimo vene naua Muana akahana muono kuli vaje atonda.
22 Ishe kekusompa hali uoshe vuno honi nahana cisompelo kuli Muana,
23 linga voshe vasingimike Muana ngue muvakasingimika Ishe. Uoshe uje kasingimika Muana kasingimika Ishe uje uamutumine.
24 “Mua vusunga njimileka nguange, uoshe evua lizi liange na kutsiliela kuli uje uanjitumine alina muono uayaye, naua kuvakamusompo vuno honi nahumu ku kutsa nakovela ku muono.

25 “Mua vusunga njimileka nguange, ntsimbu ilinakuija, naua inahete laja, omo vatsi
vakevua lizi lia Muna Njambi, kaha voshe vaje valivua vakayoya.
26 Ngue muje Ishe uakala na muono muli ikeye vavenia, mukemo vene napuisa na
Muana kukala na muono muli ikeye vavenia,
27 naua namuhana nzili yakama ya cisompelo, omuo ikeye napu Muna Muntu.
28 Keti mulikomokele hali eci, omuo ntsimbu ilinakuija omo voshe vaje vali mu vihilo
vakevua lizi liendi
29 kaha vakahumamo, voshe vaje vapangele muacili vakasangukila ku muono na
vaje voshe vapangele vupi vakasangukila ku cihiso.

Vukaleho vua hali Yesu
30 “Kunjasa kulinga cimo mu nzili yange vavenia. Njikasompo lika muje muanjileka
Njambi, cisompelo cange naua capua lika ca vusunga, omuo kunjekulilingila cizango
cange vuno honi cizango cauje uanjitumine.
31 “Nga njiliambulula yange vavenia, vukaleho vuange keti vua vusunga.
32 Kuali ueka uje akuambulula vukaleho vuange, njatantekeya nguange vukaleho
vuje ali nakuambulula hali yange vunapu vua vusunga.
33 Muatumine tunganda kuli Iuano, uavalekele vusunga.
34 Keti ngue vukaleho vunjitambula vuahumu ku muntu, vuno honi njilinakuhan-
deka evi viuma linga muovoke.
35 Uapuile ndeya yakushukuma na kutua ceke, neni muavuahelelele ka ntsimbu lika
mu ceke cendi.
36 Vuno honi yange njili na vukaleho vuakama kupulakana vukaleho vuje vuam-
buluile Iuano. Omuo evi vikevio vipangi viananjihana Tate linga njivimanusule,
vipangi evi vene vinjilinakupanga, vilinakuhandeka hali yange kumuesa ngue Tate
uanjitumine.
37 Na Tate uje uanjitumine alinakuhandeka vukaleho hali yange. Kanda muvueho
lizi liendi, cipue kumona cihanga cendi,
38 naua yeni kumuekuniunga mezi endi mu mitima yeni, omuo kumuatsilielele kuli
uje yatumine.
39 Muli nakulilongesa visoneka omuo muyongola ngueni mu vikevio muuanamo
muono uayaye, nkuma visoneka evi vene vikevio viambulula vukaleho vuange.
40 Vuno honi yeni muviana kuija kuli yange linga mukale na muono.
41 “Yange kunjitondo linga vantu vanjishangazale.
42 Vuno honi njatantekeya nguange kumuesi na cizango ca Njambi muli yeni.
43 Njineja mu lizina lia Tate, vuno honi yeni kumuanjitambuile, nga ueka eja mu
lizina liendi lika, mukamutambula.
44 Muasa kutsiliela vati? Yeni mukatambula vumpau kuli umo na mukuavo
nakuhona kusetela vumpau vuje vuhuminina kuli umo lika ikeye Njambi.
45 Keti muyongole ngueni njikamivangeya kuli Tate, Mosesa vene uje imuatsilielele
ikeye akamivangeya.
46 Nga muatsilielele kuli Mosesa, nange naua ngue muanjitsiliela, omuo ikeye
uasonekele viange.
47 Vuno honi nga kumutsiliela vije viasonekele, kaha vatihoni mukatsiliela vinjihan-
deka?”

6

Yesu Alisa Vantu Vavengi
(Mateu14:13-21; Mako6:30-44; Luka9:10-17)
1 Munima yevi Yesu uaile musinia lia Cisali ca Ngalileya, cije civatumbula naua
nguavo Cisali ca Timbeliase.

2 Civunga cakama camukavele, omuo vamuene vitantekeyeso vije viakele nakulinga
ku vaka kuvavala.
3 Yesu ualondele ku munkinda nakutumama hamo na vandongisi vendi.
4 Tele Paseka Ciuano ca Vayunda cakele muyehi.
5 Omo Yesu uanduile mesho endi uamuene civunga cakama cili nakuija kuli ikeye,
nankuma uehuile Filipu nguendi, “Kuli tuasa kulanda viakulia via vantu ava linga
valie?”
6 Uahandekele eci mukumueseka, omuo ikeye vavenia uatantekeyele vije viakalinga.
7 Filipu uamukumbuluile nguendi, “Cipue vihita vivali (200) via vimbongo via
muuaya uaya kuviasa kulanda viakulia viakulisa ava linga umo na umo auane
kakandende.”
8 Umo ua vandongisi vendi, Anduleo munaina ya Simoni Petulu, uahandekele kuli
ikeye nguendi,
9 “Kuli kanike kayala kuno alina mikasha itanu ya mbolo na vantsi vavali. Vuno honi
viasa kupuamo kuli vantu voshe ava ndi?”
10 Yesu uahandekele nguendi, “Lekeni vantu voshe vatumame ha mavu.” Kuakele
muila uauingi ku cihela cije, nankuma voshe vatumamene ha mavu, kuakele vamala
vakupua mu makulukazi atanu (5,000).
11 Kaha Yesu uatambuile ije mikasha ya mbolo, uatsatselelele kuli Njambi, kaha
uaipangezelele vantu vaje vatumamene, ualingile cuma cimo naku vantsi naua, voshe
valile kaha vakutile muva tondelelelemo.
12 Omo voshe vakutile, Yesu ualekele vandongisi vendi nguendi, “Kungululeni evi
vimbazuvuila vinasalaho, keti tuvihiseho cipue tuatundende.”
13 Nankuma vavikunguluile vioshe, kuje ku vimbazuvuila via mikasha itanu ya
mbolo ivasezele vaje valile, vashulisileho mitonga likumi na ivali.
14 Omo vantu vamuene vitantekeyeso vialingile Yesu, vaputukile kuhandeka
nguavo, “Cilivene ou ikeye kananguizi ua Njambi uje akeja hano ha mavu.”
15 Omo Yesu uatantekeyele nguendi vatonda kumukuata linga vamupuise muene,
uaile naua ku munkinda likaliendi lika.

Yesu Enda ha Mema (Mateu14:22-33; Mako6:45-52)

16 Omo litangua liatokele, vandongisi va Yesu vaile ku cisali,
17 vakovelele mu vuato nakuya musinia lia cisali ku Kapenauma. Kuaputukile
milima, tele hanga Yesu kanda acihete kuli vakevo.
18 Cisali cakele nakulininganga omuo kuahitile mpunzi yakama.
19 Omo vajavuile ntunda ya mantambo akupua atatu cipue auana, vamuene Yesu
alinakuenda ha mema kuija kuyehi na vuato, kaha vovuile liova.
20 Vuno honi Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yange vene, keti muvue liova.”
21 Kaha vatondele kumukovelesa mu vuato, hajevene vuato vuahetele ku ntunda
kumutambela kuje vakele nakuya.

Vantu Vatonda Yesu

22 Liamukuavo civunga ca vantu vaje vasalele musinia lia cisali vamuene nguavo
kuakele lika vuato vumolika kuje. Vamuene naua nguavo Yesu kakovelele hamo mu
vuato na vandongisi vendi, vuno honi vandongisi vendi vaile lika likaliavo.
23 Kaha mato amo aje ahumine ku Timbeliase ezile kuyehi na cihela kuje kuvalililile
mbolo hanima ya Muene kuitsatselela kuli Njambi.
24 Nankuma, omo civunga camuene ngeci Yesu na vandongisi vendi vahiko kuje,
vakovelele mu mato nakuya ku Kapenauma mukutonda Yesu.

Yesu Ikeye Mbolo ya Muono

25 Omo vamuuanene musinia lia cisali, vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mulongisi,
tangua lika unezile kuno?”
26 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Mua vusunga vene njimileka nguange, muli
nakunjitonda, keti ngue omuo muamuene vitantekeyeso viange, vuno honi omuo
mualile mbolo nakukuta.
27 Keti mupangele viakulia vije vikapola, vuno honi pangeleni viakulia via muono
ua yaye, vije Muna Muntu akamihanavio. Omuo Njambi, Ishe namuhaka cimueso ca
kumutava.”
28 Kaha vamuhuile nguavo, “Vika tuapande kulinga linga tulinge vije viatonda
Njambi?”
29 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Eci cinapu cipangi ca Njambi, linga mutsiliele
muli uje yanatumu.”
30 Nankuma, vamuihuile nguavo, “Citantekeyeso muka ukatuhana honi, linga
tukacimone na kukutsiliela? Cipangi muka ukalinga?
31 Vakukuluila vetu valile maana mu Mpambo, ngue muvanacisoneka nguavo,
‘Uavahanene mbolo yakuhuminina kuilu linga valie!’ ”
32 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga vene njimileka
nguange, kapuile Mosesa uje uamihanene mbolo yakuhuma kuilu, vuno honi Tate
ikeye akamihana mbolo ya vusunga ya kuhuma kuilu.
33 Omuo mbolo ya Njambi yapua ije ihuma muilu nakuhana muono kuli vaka mavu.”
34 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, tuhane eyi mbolo ntsimbu yoshe.”
35 Yesu uavalekele nguendi, “Yange mbolo ya muono. Uoshe uje eja kuli yange
kakatsiho njala, naua uoshe uje atsiliela kuli yange kakevuiho mpuila.
36 Vuno honi njamilekele nguange muanjimono vuno honi kumuasa kunjitsiliela.
37 Coshe cije canjihana Tate cija kuli yange, na uoshe uje eja kuli yange kunjika-
musheke,
38 omuo njahumine muilu, keti ngue mukulinga cizango cange, vuno honi cizango
cauje uanjitumine.
39 Honi eci cikeco cizango cauje uanjitumine, linga keti njikahone cimo ku vioshe
vije viananjihana, vuno honi njikavasanguile ku muono ha litangua liama manusuilo.
40 Eci cilivene cikeco cizango ca Tate, ngeci uoshe amona Muana nakutsiliela kuli
ikeye akakale na muono ua yaye, kaha njikamusanguile ku muono ha litangua liama
manusuilo.”
41 Kaha vantuama va Vayunda vaputukile kuliniengetela hali ikeye omuo uahan-
dekele nguendi, “Yange mbolo ije yahumine kuilu.”
42 Vakele nakuhandeka nguavo, “Keti ikeye Yesu ou, muna Yosefa, uje ishe na vaina
vatutantekeya ndi? Cija vati ahandeke nguendi, ‘Njahumininine muilu’?”
43 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Keti muliniengete hhakati keni.
44 Naumo uahi asa kuija kuli yange kuvanga uje yaneha Tate uanjitumine, kaha
njikamusanguile ku muono uje muntu ha litangua liama manusuilo.
45 Vanacisoneka ku tunanguizi va Njambi va Njambi nguavo, ‘Voshe Njambi
akavalongesa.’ Uoshe evua Tate nakulilongesa kuli ikeye eja kuli yange.
46 Keti nguavo muntu uoshe uamona Tate, vuno honi kuvanga lika uje uahuma kuli
Njambi ikeye uamona Tate.
47 Mua vusunga vene njimileka nguange, uje uoshe atsiliela alina muono uayaye.
48 Yange mbolo ya muono.
49 Vakukuluila veni valile maana mu Mpambo na kutsa.
50 Eyi ikeyo mbolo ije ihuma muilu, linga uoshe uje aliako kakatsi.
51 Yange mbolo ya muono ije yahumine muilu. Uoshe uje alia ku mbolo eyi akayoya
miaka yoshe, kaha mbolo ije injikahana ya muono ua vaka mavu inapu muvila uange.”

52 Vantuama va Vayunda vaputukile kulinga vimpata hhakati kavo, vahandekele nguavo, “Cija vati ou yala atuhane muvila uendi linga tu ulie?”
53 Nankuma, Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Mua vusunga vene njimileka nguange, nga kumukali muvila ua Muna Muntu na kunua maninga endi, kaha kumukakala na muono.
54 Voshe valia muvila uange na kunua maninga ange valina muono uayaye, kaha njikavasanguila ku muono ha litangua liama manusuilo,
55 omuo muvila uange ukeuo viakulia via vusunga na maninga ange akeuo viakunua via vusunga.
56 Vaje voshe valia muvila uange na kunua maninga ange vakala muli yange, nange njikala muli vakevo.
57 Ngue muanjitumine Tate uakuyoya, nange njilinakuyoya omuo Tate, nankuma uoshe akanjilia akayoya omuo yange.
58 Eyi ikeyo mbolo ije yahumine muilu, keti ngue ije ivalile vakukuluila veni, kaha vatsile. Vuno honi uoshe uje alia mbolo eyi akayoya miaka yoshe.”
59 Yesu uakele nakuhandeka evi oku tele ali nakulongesa mu njivo ya malombelo ku Kapenauma.

Mezi a Muono Uayaye

60 Omo vandongisi vendi vavengi vovuile evi, vahandekele nguavo, “Vilongesa evi viavikalu, iya asa kuvitambula?”
61 Vuno honi Yesu hakutantekeya ngeci vandongisi vendi vali nakuliniengetela ha cikeco, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nkuma eci cilinakumivuisa kupihia ndi?
62 Kaha vatihoni nga muamuene Muna Muntu alonda kuya kuakele ha kulivanga?
63 Cimbembesi ua Njambi ikeye akahana muono, muvilani uapua uangoco. Mezi aua anjinahandeka kuli yeni akeuo a Cimbembesi na muono.
64 Vuno honi hhakati keni kuli vamo vaje vakuhona kutsiliela.” Omuo Yesu uatantekeyele laja hume hambangelo vaje vaka kuhona kutsiliela, na vaje vaka muenda vungungu.
65 Nankuma, uahandekele nguendi, “Ha cuma eci njamilekele nguange naumo uahi asa kuija kuli yange kuvanga Tate amutavese.”
66 Omuo yevi vilongesa, vandongisi vendi vavengi vahilukilemo nakuhona naua kumukavangeya.
67 Nankuma Yesu uehuile vandongisi vendi likumi na vavali nguendi, “Neni naua mutonda kuhilukamo ndi?”
68 Simoni Petulu uamukumbuluile nguendi, “Muene, kuli iya tuasa kuya? Yove uli na mezi a muono ua yaye.
69 Tuatsiliela honi nakutantekeya nguetu yove uapua Umo Uakulela ua Njambi.”
70 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma keti yange njamihanguile, yeni vandongisi likumi na vavali ndi? Vuno honi umo ueni napu satana.”
71 Uakele nakuhandeka Yundasa muna Simoni Sakaliote, cipue vene uapuile umo uavaje vandongisi likumi na vavali, ikeye akamuenda vungungu.

7

Yesu na Vamuanaye

1 Munima yevi, Yesu uendanganene mu Ngalileya. Katondele kuendangana mu Yundeya omuo vantuama va Vayunda vakele nakutonda ngila ya kumutsihilamo.
2 Ntsimbu ya ciuano ca Mapapela ca Vayunda cakele mu yehi.
3 Nankuma, vamuanaye vahandekele kuli ikeye nguavo, “Huma kuno uye ku nganda ya Yundeya linga vandongisi vove navakevo naua vakamone vipangi viulinakulinga,

4 omuo naumo uahi ashueka vije vialinga nga atonda kutsimana. Nga ulinakulinga viuma evi, lisholole yove vavenia ku vaka mavu."
5 (Omuo cipue vene vamuanaye kuvamutsilielelele.)
6 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Ntsimbu yange kanda ihete, vuno honi yeni ntsimbu yoshe ili kuno.
7 Vaka mavu kuvasa kumizinda, vuno honi vazinda yange omuo njilinakuvaleka nguange vipangi viaho via vipi.
8 Yeni ku ciuano yeni vavenia. Yange kunjiiko ku ciuano eci, omuo ntsimbu yange kanda icihete."
9 Munima yakuhandeka evi, Yesu uasalele mu Ngalileya.

Yesu ku Ciuano ca Mapapela

10 Vuno honi omo vamuanaye vanai laja ku ciuano, ambahoni Yesu nendi uaile, kaile citoma mesho vuno honi uaile mu vushueke.
11 Vantuama va Vayunda vakele nakumutonda ha ciuano nakuhandeka nguavo, "Alikuli ikeye?"
12 Kuje kuakele kumufueya mu civunga. Vamo vakele nakuhandeka nguavo, "Ou yala uacili," kaha vamo vakele nakuhandeka nguavo, "houe, alinakutangula civunga."
13 Vuno honi naumo uahi uahandekele hali ikeye citona mesho omuo vakele na liova lia vantuama va Vayunda.
14 Ciuano cakele kuyehi nakuhua omo Yesu uaile ku Njivo ya Njambi nakukaputuka kulongesa.
15 Vantuama va Vayunda valikomokelele cikuma, kaha vahandekele nguavo, "Cija vati yala ou akale navilongesa evi, omo ikeye kalilongesele?"
16 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, "Vilongesa evi keti viange vuno honi via uje uanjitumine."
17 Uoshe uje atonda kulinga vije viatonda Njambi akatantekeya nga evi vinjilinakulongesa vihuma kuli Njambi cipue njilinakulihandekela lika yange vavenia.
18 Vaje vakalihandekela vakevo vavenia, vakatondo kuuana vumpau vakevo vavenia, vuno honi uje atonda vumpau vua uje uamutumine napu muntu ua vusunga, naua muli ikeye kumuesi makuli.
19 "Nkuma Mosesa kamihanene lishiko ndi? Vuno honi naumo uahi hhakati keni aniunga lishiko eli. Vika muli nakutondela ngila ya kunjitsihilamo?"
20 Vivunga vamukumbuluile nguavo, "Uli na lihamba! Iya alinakutonda kukutsiha?"
21 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Njalingile cipangi cimo, kaha muva voshe mualikomokelele.
22 Mosesa uamishikile kulovoka ku mukanda (kucapuile ca Mosesa, vuno honi cahumine kuli vakukuluila veni), yenihoni mukalovola yala ha litangua lia sapalalo.
23 Nga yala alovoka ku mukanda lia sapalalo linga keti mupokole lishiko lia Mosesa, nkuma vika munienguela yange omuo njakanguisile muntu ha litangua lia sapalalo?
24 Keti musompele vulemu vuno honi sompeni mu vusunga."

Ou ikeye Kilistu ndi?

25 Vamo vantu vaku Yelusalema vakele nakuhandeka nguavo, "Keti ikeye ou yala uje ivatonda kutsiha vantuama va Vayunda ndi?
26 Nkuma ali kuno, mukuhandeka citona mesho ku vantu vuno honi vakevo nacimo cahi civali nakuhandeka kuli ikeye! Nkuma vaka nzili yakama vatantekeya ngeci ikeye vene Kilistu ndi?
27 Yetu tuatantekeya laja kuje kuahuminina ou yala, vuno honi omo Kilistu akeja, naumo uahi akatantekeya kuje kuakahuma."

28 Kaha Yesu uatambakanene cikuma tele alinakulongesa mu vimbalaka via Njivo ya
Njambi nguendi, “Muanjitantekeya naua muatantekeya kuje njihuma. Kunjalizililile
vuno honi uje nanjitumine uapua ua vusunga naua kumu mutantekeya.
29 Yange njimutantekeya, omuo njihuma kuli ikeye naua ikeye uanjitumine.”
30 Kaha vatondele kumukuta vuno honi naumo uahi uasalekele livoko hali ikeye,
omuo ntsimbu yendi tele kanda ihete.
31 Vuno honi vantu vavengi va muje mu civunga vamutsilielelele nakuhandeka
nguavo, “Omo Kilistu akeja, nkuma ikeye akalinga vitantekeyeso viavingi kupulakana
evi vianalingi ou yala ndi?”

Vaka Kuniunga Vavatuma Kukuata Yesu

32 Vafaliseo vovuile civunga cije cakele nakungunguta hali Yesu ha viuma evi,
nankuma, vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo vatumine vaka kuniunga Njivo ya
Njambi mukukuata Yesu.
33 Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Njikakala neni ka ntsimbu kakandende lika,
ambahoni njikaya kuli uje uanjitumine.
34 Mukanjitonda vuno honi kumukanjiuana, kaha kuje njikakala kumukasa kuyako.”
35 Vantuama va Vayunda valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Kuli atonda
kuya ou yala kuje kutukasa kumuuana? Atonda kuya ku Vinganda via Vangelengu
kuje kuvanashandokela vantu vetu nakulongesa Vangelengu ndi?
36 Alinakulumbununa vika mukuhandeka nguendi, ‘Mukanjitonda vuno honi ku-
mukanjiuana’ naua ‘kuje njikakala, kumukasa kuyako’?”

Vindonga via Mema a Muono

37 Ha litangua lia kumanusula ciuano naua likelio litangua liakama, tele Yesu
nacimana kuje, uatambakanene cikuma nguendi, “Uoshe uje ali nampuila eje kuli
yange linga akunue mema,
38 na uoshe uje atsiliela kuli yange anue. Ngue muvinahandeka visoneka nguavio,
‘Mu mitima ya vaka kutsiliela mukahuma vindonga via mema a muono!’ ”
39 Yesu uahandekele evi hali Cimbembesi uje vaka kutsiliela ivakatambula, haje tele
kanda kukale Cimbembesi omuo Yesu tele kanda vamujundule ku vumpau.

Lihangununo hhakati ka Vantu omuo ya Yesu

40 Omo vovuile mezi aua, vamo mu civunga vahandekele nguavo, “Mua vusunga
vene ou yala ikeye kananguizi ua Njambi.”
41 Kaha vamo vahandekele nguavo, “Ou ikeye vene Kilistu.”
Vuno honi vamo vehuile nguavo, “Nkuma Kilistu asa kuhuma ku Ngalileya ndi?
42 Nkuma visoneka kuviahandekele nguavio Kilistu akahuminina ku muyati ua
Ndaviti na kusemukila mu Mbetelehema, mu limbo muje muakele Ndaviti ndi?”
43 Nankuma kuakele lihangununo hhakati ka civunga omuo yendi Yesu.
44 Vamo vatondele kumukuta vuno honi naumo uahi uasalekele mavoko hali ikeye.

Kuhona Kutsiliela ca vantuama va Vayunda

45 Omo vaka kuniunga Njivo ya Njambi vahilukile kuli vakuluntu va tusasendote na
kuli Vafaliseo, vavehuile nguavo, “Vika kumua mukutilile?”
46 Vaka kuniunga Njivo ya Njambi vakumbuluile nguavo, “Naumo uahi asa kuhan-
deka ngue ou yala!”
47 Kaha Vafaliseo vavakumbuluile nguavo, “Neni naua vamikuisa ndi?
48 Nkuma kuli umo ua vaka nzili yakama cipue ua Vafaliseo natsiliela kuli ikeye ndi?
49 Vuno honi civunga eci kucitantekeya lishiko lia Mosesa, kaha cinasingiua.”
50 Nikondemo uje uaile kuli Yesu hakulivanga, uehuile vakuavo nguendi,

51 “Nkuma lishiko lietu likahisa vantu vaje kanda tucivue viavo na kuuana vika
vivanalingi ndi?”
52 Vakevo vamukumbuluile nguavo, “Nkuma nove naua uhuma ku Ngalileya ndi?
Tondesesa kaha ukauana nguove naumo uahi Kananguizi ua Njambi akahuminina ku
Ngalileya.”
53 [Kaha muntu na muntu uaile kuimbo liendi,

8

Mpuevo Ivakuatele oku Alinga Vupangala

1 Vuno honi Yesu tele nayi ku Munkinda ua Oliveta.
2 Cimene mene uahilukilile ku vimbalaka via Njivo ya Njambi. Kaha vantu voshe
vezile kuli ikeye kaha uatumamene ha mavu nakuvalongesa.
3 Valongisi va mashiko na Vafaliseo vanehele mpuevo uje vakuatele oku alinga
vupangala, nakumuimika ha lutue luavo voshe,
4 kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mulongisi, ou mpuevo tuamuuana alinga
vupangala.
5 Mu lishiko lije Mosesa uatushikile lihandeka ngualio mpuevo ua cifua eci napande
kumutsiha na mavue. Honi yove uhandekaho vika?”
6 Vahandekele eci mukumueseka, linga vamuuaneneho mulonga. Yesu uakotamene
nakusoneka na munie uendi ha mavu.
7 Omo vatualeleleleho kumuihula, kaha uandukile nakuhandeka kuli vakevo
nguendi, “Iya uje hhakati keni kesi na vupi aputuke kumuasha livue.”
8 Kaha naua uakotamene nakusoneka ha mavu.
9 Omo vovuile eci, vaputukile kuya umo na umo kuputukila ku vakuluntu, kaha Yesu
uasalele likaliendi na mpuevo uje yemanene nendi.
10 Yesu uandukile nakuhandeka kuli uje mpuevo nguendi, “Mpuevo, valikuli?
Nkuma naumo uahi nakuhisa ndi?”
11 Uahandekele nguendi, “Naumo uahi, Muene.”
Kaha Yesu uahandekele nguendi, “Nange kunjikuhisa. Ya, kuhuma hano kuya
kulutue keti ukalinge vupi naua.”]

Yesu Ikeye Ceke ca Mavu

12 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yange ceke ca mavu. Uoshe
anjikava kakende mu milima vuno honi akakala na ceke ca muono.”
13 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli ikeye nguavo, “Ulinakuhana vukaleho vuove
vavenia, vukaleho vuove keti vua vusunga.”
14 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Cipue vene njilinakuhana vukaleho vuange
vavenia, vukaleho vuange vunapu vua vusunga omuo njitantekeya oku njihuma noku
njiya, vuno honi kumutantekeya oku njihuma noku njiya.
15 Mukasompo mu vuntu, vuno honi yange uahi njikasompo.
16 Cipue vene nga njikasompo, kusompa cange capua ca vusunga, omuo keti
likaliange njikasompo, vuno honi yange na Tate uje uanjitumine.
17 Mu lishiko lieni vasoneka nguavo vukaleho vua vantu vavali vunapu vua vusunga.
18 Njihana vukaleho vuange hali yange vavenia, kaha naua na Tate uanjitumine
ahana vukaleho hali yange.”
19 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Ali kuli Isho?”
Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nga kumutantekeya yange kaha na Tate kumu
mutantekeya. Nga muanjitantekeyele nga na Tate muamutantekeya naua.”
20 Uakele nakuhandeka evi oku tele ali nakulongesa mu vimbalaka via njivo
ya Njambi kuyehi na mulili ua vimbongo via mulambu, vuno honi naumo uahi
uamukutile, omuo ntsimbu yendi tele kanda ihete.

Oku Njiya, Kumuasa Kuyako

21 Naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njili nakuya, kaha mukanjitonda,
vuno honi mukatsa na vupi vueni. Oku njiya, kumuasa kuyako.”
22 Kaha vantuama va Vayunda vahandekele nguavo, “Aya nakulitsiha ndi? Vikahoni
vianalumbununa mukuhandeka nguendi, ‘Oku njiya, kumuasa kuyako’?”
23 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni muhuma kuintsi, vuno honi yange
njihuma kuilu. Yeni mu vaka mavu, vuno honi yange keti njiuahano ha mavu.
24 Njamilekele nguange mukatsa ku vupi vueni, cilivene mukatsa ku vupi vueni
kuvanga noho muatsiliela ngueni, ‘Yange vene ikeye.’ ”
25 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Yove iya?”
Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vika vinjihandekela viakulifua hume
hambangelo kuli yeni?
26 Njili naviavingi via kuhandeka hali yeni na viavingi via kumisompa, vuno honi
ou uanjitumine uapua ua vusunga, kaha njihandeka ku vaka mavu vije vinjinevu kuli
ikeye.”
27 Kuvatantekeyele nguavo uakele nakuhandeka kuli vakevo via hali Ishe.
28 Kaha honi Yesu uahandekele nguendi, “Nga muamujundula Muna Muntu, amba-
honi mukatantekeye ngueni yange vene, kunjililingila viuma lika liange, vuno honi
njikahandeka viuma evi kuya muje Tate nanjishikilamo.
29 Nauje uanjitumine ali nange, kanjisezele lika liange, omuo ntsimbu yoshe
njikalingi via kumuvuahelesa.”
30 Oku tele ali nakuhandeka evi viuma, vavengi vatsilielele muli ikeye.

Vusunga vuka Mipatula

31 Kaha Yesu uahandekele kuli Vayunda vaje vatsilielele muli ikeye nguendi, “Nga
mutualelelaho kuononoka lizi liange, kaha cilivene mu vandongisi vange va vusunga,
32 kaha mukatantekeya vusunga, na vusunga kaha vukamipatula.”
33 Vamukumbuluile nguavo, “Yetu tuvatekuluila va Avilahama kaha kanda tupueho
tu vandungo ku muntu. Ulumbununa vika omo uhandeka nguove, ‘Vakamipatula’?”
34 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Mua vusunga vene njimileka nguange, uoshe
alinga vupi napu ndungo ua vupi.
35 Ndungo kakele na muhela ua kutumamenena ku ntanga ije keti yendi, vuno honi
muana ikeye atumamenena ntsimbu yoshe.
36 Nga Muana akupatula, cilivene ukapua uakupatuka.
37 Njatantekeya vene nguange muvatekuluila va Avilahama, vuno honi mulinaku-
tonda ngila yakunjitsihilamo, omuo ku muesi lizi liange muli yeni.
38 Njihandeka vije vinjinamono kuli Tate, neni naua muapande kulinga vimunevu
kuli ishueni.”
39 Vamukumbuluile nguavo, “Avilahama ikeye tatetu.” Yesu uahandekele kuli vakevo
nguendi,
“Nga muapuile mu vana va Avilahama, ngue muli nakulinga vialingile Avilahama.
40 Vuno honi mulinakutonda kunjitsiha, yala uje namilekesa vusunga vuje vunje-
vuile kuli Njambi. Eci keti cikeco calingile Avilahama.
41 Cilivene muli nakulinga vije vialingile isho.”
Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Yetu keti tuvana vaku vupangala, tuli na Tate
umolika, ikeye Njambi likaliendi.”
42 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Nga Njambi uapuile Ishueni, ngue
muanjizange, omuo njahuma kuli Njambi kaha yange uno. Kunjalizilile lika liange,
vuno honi ikeye uanjitumine.
43 Nkuma vika kumuvuisisa vinjihandeka? Omuo kumutambula lizi liange.

44 Muahuma kuli Ishueni Satana, kaha muahangula kulinga mashungu a ishueni.
Uapuile muka kutsiha hume hambangelo kaha uahona vusunga, omuo kumuesi
vusunga muli ikeye. Omo akeja, akahandeka kuya muafuilamo, omuo ikeye uapua
ua makuli naua ishe ya vaka makuli.
45 Vuno honi omuo njikahandeka vusunga, kumuasa kunjitsiliela.
46 Iya hhakati keni ahandeka nguendi nanjiuana na mulonga ua vupi? Nga
njihandeka vusunga, kaha vika kumunjitsiliela?
47 Uoshe ahuma kuli Njambi evua mezi a Njambi. Mulonga omuo kumueku evuilila
omuo kumuhumu kuli Njambi."

Yesu na Avilahama

48 Vakuluntu va Vayunda vamukumbuluile nguavo, "Nkuma kutuahandekele mua-
cili omo tuahandeka nguetu u Kasamaliya kaha uli na lihamba ndi?"
49 Yesu uakumbuluile nguendi, "Kunjesi na lihamba, vuno honi njikasingimika Tate,
kaha yeni ku munjisingimika.
50 Kunjekutonda vumpau vuange vavenia, vuno honi kuali ali nakutonda vumpau
kaha ikeye naua muka kusompa.
51 Mua vusunga njimileka nguange, uoshe aniunga lizi liange kakatsiho."
52 Vakuluntu va Vayunda vahandekele kuli ikeye nguavo, "Tunamono cili vene
nguetu uli na lihamba. Avilahama uatsile, kaha na tunanguizi va Njambi va Njambi
vatsile, vuno honi uhandeka nguove, 'Uoshe aniunga lizi liange kakatsiho.'
53 Nkuma yove u uakama kupulakana tatetu Avilahama uje uatsa ndi? Na vaje
tunanguizi va Njambi va Njambi vatsile. Usinganieka nguove yove iya?"
54 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nga njilihana vumpau yange vavenia, vumpau
vuange kaha vunapu vuangoco. Tate ikeye muka kunjihana vumpau, ou muhandeka
ngueni, Njambi yeni.
55 Cipue vene ku mumutantekeya. Vuno honi yange njimutantekeya, nga njihandeka
nguange kunjimutantekeya, kaha njipua ua makuli ngue yeni. Vuno honi njamutan-
tekeya naua njiniunga lizi liendi.
56 Ishueni Avilahama uavuahelele ngue akamone litangua njikeja, kaha ualimuene
nakuvuahelela."
57 Kaha Vakuluntu va Vayunda vahandekele kuli ikeye nguavo, "Kanda uhete ha
miaka makumi atanu (50), honi uamumono vati Avilahama?"
58 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Mua vusunga vene njimileka nguange,
ntsimbu kanda Avilahama a semuke, yange kunjili."
59 Nankuma vambatele mavue nakumuasha, vuno honi Yesu ua lishuekele
nakuhuma mu vimbalaka via njivo ya Njambi.

9

Yesu Akanguisa Yala ua Semukile Vupuputua

1 Tele Yesu alinakuenda, uamuene yala uje ua semukile vupuputua.
2 Vandongisi vendi vamuhuile nguavo, "Mulongisi, iya ualingile vupi, ou yala indi
visemi vendi, linga a semuke vupuputua?"
3 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Voshe kuvalingile vupi, uasemukile vupuputua
linga vipangi via Njambi visholoke muli ikeye.
4 Tuapande kupanga vipangi viendi uje uanjitumine tuyeni tupange ntsimbu kucili
mutania, omo vutsiki vukeja tukahona kupanga.
5 Ntsimbu njicili ha mavu, njinapu ceke ca vaka mavu."
6 Omo uamanusuile kuhandeka evi, uajekuilililе ha mavu kaha uambatele mavu a
kupandakana na malenzi naku ahaka ha mesho a uje yala,

7 nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Ya, ukatane ku mesho ove mu cisali ca Siloame”
(Siloame ilumbunuka vana mutumu). Kaha uaile nakutana omo uahilukile uaputukile
kumona.
8 Vandambo vendi na vaje vamumuene laja tele acili muka kulomba vukuasi,
vaputukile kuihula nguavo, “Ou keti ikeye uje yala uakele nakutumama na kulomba
vukuasi ndi?”
9 Vamo vaputukile kuhandeka nguavo, “Ikeye vene.” Vamo vahandekele nguavo,
“houe, vuno honi muntu lika ueka uakulifua nendi.”
Kaha ikeye uahandekele nguendi, “Yange vene uje yala.”
10 Vuno honi vatualeleleho kumuihula nguavo, “Kaha mesho ove anemuka vati?”
11 Uavakumbuluile nguendi, “Yala ivatumbula nguavo Yesu uambatele mavu nakun-
jihaka ha mesho, nakuhandeka kuli yange nguendi, ‘Ya ku Siloame ukatane.’ Kaha
njaile nakutana mukemo njaputukile kumona.”
12 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Ali kuli honi?”
Uahandekele nguendi, “Kunjitantekeya.”

Vafaliseo Vatondesesa ha Kukanguisa eci

13 Vanehele uje yala uapuile kapuputua kuli Vafaliseo.
14 Liapuile litangua lia Sapalalo lije Yesu uemuisile uje yala.
15 Kaha Vafaliseo naua vaputukile kumuihula nguavo, cineja vati linga umone. Ua-
handekele kuli vakevo nguendi, “Uanjihakele mavu ha mesho ange. Kaha njataneneko,
mukemo njili nakumona.”
16 Vamo va Vafaliseo vahandekele nguavo, “Ou yala kahumu kuli Njambi, omuo
kekuniunga litangua lia sapalalo.”
Vuno honi vakuavo vahandekele nguavo, “Muka vupi asa vati kulinga vitantekeyeso
evi?” Kaha vali hangunuine.
17 Kaha Vafaliseo vahandekele naua kuli uje kapuputua nguavo, “Uhandekaho vika
hali ikeye? Mesho ove akeo anemuisile.”
Uahandekele nguendi, “Ikeye Kananguizi ua Njambi.”
18 Vakuluntu va Vayunda kuvatsilielele nguavo uapuile kapuputua kaha ali naku-
mona naua, kuvanga noho vasanene visemi va uje yala ivemuisile
19 nakuvehula nguavo, “Ou ikeye vene muneni, uje imuahandekele ngueni nase-
muka vupuputua ndi? Cija vatihoni linga amone?”
20 Visemi vendi vakumbuluile nguavo, “Tuatantekeya vene nguetu ou ikeye munetu,
naua ikeye vene uje uasemukile vupuputua,
21 vuno honi kutuatantekeyele cije canehesa linga amone, kaha kutuatantekeyele
naua nauje nemuisa mesho endi. Muhuliseni, mukuluntu alihandekela ikeye vavenia.”
22 Visemi vendi vahandekele eci omuo vateuele vantuama va Vayunda, omuo
vantuama va Vayunda valitavasanene nguavo uoshe ahandeka nguendi Yesu ikeye
Kilistu vakamusheka mu njivo ya malombelo.
23 Nankuma visemi vendi vahandekele nguavo, “Nakolo, muhuliseni.”
24 Nankuma vasanene uje yala uapuile kapuputua lua mucivali, kaha vahandekele
kuli ikeye nguavo, “Hana kalemeso kuli Njambi! Tuatantekeya nguetu ou yala napu
muka vupi.”
25 Uakumbuluile nguendi, “Kunjitantekeya indi muka vupi indi kuahi. Cuma cimo
cinjitantekeya lika nguange njapuile njikapuputua, vuno honi hano njimona.”
26 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Nalingile vika kuli yove? Nakuimuisa vati?”
27 Uavakumbuluile nguendi, “Njamilekesa laja, vuno honi ku muanjivuilile. Vika
mutondela naua kucivua? Neni naua mutonda kupua vandongisi vendi ndi?”
28 Kaha vaputukile nakuhandeka nguavo, “Yove ndongisi uendi, vuno honi yetu
tuvandongisi va Mosesa.

29 Tuatantekeya nguetu Njambi uahandekele kuli Mosesa, vuno honi hali ou yala,
kutuatantekeyele kuje kuahuma."
30 Uje yala uakumbuluile nguendi, "Eci cinapu cuma cakukomouesa! Kumuatan-
tekeyele kuje ahuminina, vuno honi nemuisa mesho ange.
31 Tuatantekeya nguetu Njambi kekuivuilila kuva ka vupi, vuno honi akevuilila kuli
uje muka kumulemesa na uje muka kuononoka cizango cendi.
32 Hume kuva tangelele mavu, naumo uahi uevua muntu uje emuisa muntu
uasemukile vupuputua.
33 Nga ou yala kahumine kuli Njambi, ngue nevi ali nakulinga viahi."
34 Vamukumbuluile nguavo, "Yove uasemukililile mu vupi, nkuma utonda kutu-
longesa ndi?" Kaha vamushekele mu njivo ya malombelo.

Vupuputua vuamu Cimbembesi

35 Omo Yesu uevuile nguavo vanamusheke, kaha omo uamuuanene, uahandekele
nguendi, "Uatsiliela muli Muna Muntu ndi?"
36 Uamukumbuluile nguendi, "Napu iya, Muene? Njileke, linga njimutsiliele."
37 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, "Uamumono, nou ali nakuhandeka kuli yove
ikeye vene."
38 Uahandekele nguendi, "Muene, njitsiliela." Kaha uamulemesele.
39 Yesu uahandekele nguendi, "Njezile hano ha mavu mu kusompa linga vaje
kuvamono linga vamone, naua navaje vamona linga keti vamone."
40 Vamo va Vafaliseo vaje vakele hayehi nendi vovuile eci vahandekele kuli ikeye
nguavo, "Cili vene netu naua tutupuputua ndi?"
41 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Nga muapuile tupuputua, ngue kumuesi
na vupi. Vuno honi muhandeka ngueni, 'Tumona,' vupi vueni hanga vuakala."

10

Cisimo ca Kaniungi

1 Yesu uahandekele nguendi, "Mua vusunga vene njimileka nguange, uoshe uje
akovelela ku cikolo ca limba lia vampanga napu kaniungi ua vusunga, vuno honi uje
alikuasesa ngila yeka napu muizi cipue muhuza,
2 vuno honi uje akovelela ku cikolo napu kaniungi ka vampanga.
3 Muka kuniunga ku cikolo akamushokuelela cikolo, kaha vampanga vakevu lizi
liendi. Akavasana vampanga vendi ha lizina nakuvatuamenena mukulovoka.
4 Omo nga natuhuisa voshe, akai kulutue luavo, kaha vampanga vaka mukavangeya
omuo vatantekeya lizi liendi.
5 Kuvakakava mungenzi, vuno honi vakamuteua omuo kuvatantekeya lizi lia
vangenzi."
6 Yesu ualikuasesele mezi aua kuli vakevo, vuno honi kuvevuisisile viakele nakuhan-
deka kuli vakevo.

Yesu Ikeye Kaniungi Uacili

7 Kaha naua Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Cili vene njimileka nguange,
yange cikolo ca vampanga.
8 Voshe vezile kulutue luange vapuile vezi na mihuza, vuno honi vampanga
kuvevuilililе kuli vakevo.
9 Yange cikolo, uoshe akovela kuhitila muli yange, akovoka, kaha akakovela
nakulovoka na kuuana muila ua cili.
10 Muizi akeja lika na kuiva, na kutsiha na kupihisa, yange njezilile lika linga vakale
na muono uacili mukushula.
11 "Yange kaniungi uacili. Kaniungi uacili akatsila vampanga vendi.

12 Uakukumuna uje keti kaniungi naua kakele na vampanga, omo amona kangunga
kaha aseza vampanga na kuteua, kaha uje kangunga akuata vaje vampanga naku-
vashandola.
13 Uje uakukumuna ateua omuo kazangele vampanga.
14 Nji kaniungi uacili, njitantekeya vange kaha vange naua vanjitantekeya,
15 ngue omuo Tate anjitantekeya nange naua njitantekeya Tate, kaha njitsila
vampanga vange.
16 Kaha njili na vampanga veka, vaje keti va mulimba lino, njapande kuvaneha naua,
kaha vakovuilila lizi liange. Kaha vakapua vutanga vumo, na kaniungi umo.
17 "Mucifua eci vene Tate uanjizanga, omuo njihana muono uange, linga njikauam-
bate naua.
18 Naumo uahi akauambata kuli yange, vuno honi njihana muono uange mukuli-
hana. Njili nanzili yaku utula, naua njili nanzili yaku uambata, eci kushika
njinacambata kuli Tate."
19 Kaha naua vantuama va Vayunda valihangunuine omuo ya mezi aua.
20 Vuingi vuavo vahandekele nguavo, "Ali na lihamba naua nazaluka, vika muli naku
muivuililila?"
21 Vakuavo vakele nakuhandeka nguavo, "Aua keti mezi a muntu uje ali na lihamba.
Nkuma lihamba liasa kuimuisa kapuputua ndi?"

Yesu Vamuviana

22 Ha ntsimbu ije ciuano ca Kukundika cakele ku cihela ca Yelusalema. Capuile
cisika,
23 na Yesu uakele nakuenda mu vimbalaka via njivo ya Njambi, mu mbalanda ya
Solomoni.
24 Kaha vantuama va Vayunda vamuzengelekele nakuhandeka kuli ikeye nguavo,
"Vintsimbu vingahi ukatuseza mu citanga? Nga yove Kilistu tuleke vusunga."
25 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Njamilekele vuno honi ku muanjitsilielelele.
Vipangi vije njikapanga mu lizina lia Tate, vihandeka vukaleho hali yange,
26 vuno honi kumuvitsiliela, omuo kumuakundamene ku vampanga vange.
27 Vampanga vange vakevu lizi liange, kaha njivatantekeya naua vakanjikavangeya.
28 Njikavahana muono uayaye, naua kuvakanongo. Naumo uahi akavahumisa mu
livoko liange.
29 Vije viananjihana Tate vinapu viakama kupulakana vioshe, kaha naumo uahi asa
kuvihumisa mu livoko lia Tate.
30 Tate nange tunapu umolika."
31 Vantuama va Vayunda vambatele mavue linga vamuashe.
32 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Njamipangela vipangi viacili viavingi vi-
akuhuminina kuli Tate, hali vioshe evi njalingi cilihoni munjashela mavue?"
33 Vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo, "Keti nguavo ha vipangi viacili
tukuashela mavue, vuno honi yove uli nakushaula Njambi, omuo yove u muntu lika
vuno honi ulinakulilinga ngue u Njambi."
34 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Nkuma kuvacisonekele mu lishiko lieni nguavo,
'Njahandekele nguange, mu vanjambi ndi'?
35 Nga kuli vaje lizi lia Njambi liezile vavatumbuile nguavo 'vanjambi' (naumo uahi
asa kuhaka kumukulo vije vivihandeka visoneka),
36 nkuma muhandeka ngueni uje Tate yanalelesa nakumutuma ha mavu ali-
nakushaula Njambi omuo njahandekele nguange, 'Nji Muna Njambi ndi'?
37 Nga kunjesi nakupanga vipangi via Tate, kaha keti munjitsiliele,
38 vuno honi nga njilinakuvipanga, cipue vene kumunjitsiliela, tsilieleni vipangi,
linga mukatantekeye na kuvua ngueni Tate ali muli yange kaha nange njili muli Tate."
39 Kaha vesekele kumukuta vuno honi uapusunukile mu mavoko avo.

40 Kaha uahilukilile naua musinia lia ndonga ya Yundau ku cihela cije Iuano uakele
nakumbuitikila ha kulivanga, kaha uakakele kuje.
41 Vavengi vezile kuli ikeye nakuhandeka nguavo, “Iuano kalingile vitantekeyeso
vuno honi vioshe vije Iuano uahandekele hali ou yala viapuile via vusunga.”
42 Kaha vavengi vamutsilielelele.

11

Kutsa ca Lazalu

1 Kuakele yala uakele nakuvavala ua lizina lia Lazalu uaku Mbeteniya, kuje kuvakele
vamunaina Maliya na Mata.
2 Ou ikeye Maliya uje uetilile Muene mazi akunika aseho nakumuhunda ku viliato
na vinkambu viendi ikeye uje munaina Lazalu uakele nakuvavala.
3 Nankuma vamuanaye vatumine mezi kuli Yesu nguavo, “Muene, uje kavusamba
kove ali nakuvavala.”
4 Vuno honi omo Yesu uacivuile uahandekele nguendi, “Eci kuvavala keti ca kutsa,
vuno honi cinapu ca vumpau vua Njambi, linga Muna Njambi vamujundule kuhitila
muli cikeco.”
5 Yesu uazangele Mata na munaina Lazalu.
6 Munima yakuivua nguavo Lazalu ali nakuvavala, uatumameneko naua matangua
avali kuje kuakele.
7 Kaha munima yakuivua ou muzimbu uahandekele kuli vandongisi vendi nguendi,
“Tuyeni ku nganda ya Yundeya naua.”
8 Vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Lambi, vantuama va Vayunda
vatondele kukuasha mavue, nkuma uciyako naua ndi?”
9 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Nkuma keti mahola likumi na avali ha litangua
ndi? Vaje vakakuenda mutania, kuvekutsutsuka omuo vakamono ceke ca ha mavu.
10 Vuno honi vaje vakakuenda vutsiki vakatsutsuka, omuo ceke kucesi muli vakevo.”
11 Munima yakuhandeka eci, uavalekele nguendi, “Kavusamba ketu Lazalu nakosa
tulo, vuno honi njiya naku muhindula mutulo.”
12 Vandongisi vendi vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, nga nakosa tulo, kaha
akahinduka.”
13 Yesu uahandekele kutsa ca Lazalu, vuno honi vakevo vasinganiekele nguavo
nahandeka nguendi nakosa tulo lika.
14 Kaha Yesu uavalekele vusunga nguendi, “Lazalu natsi.
15 Omuo yeni njavuahelela ngeci kunjakeleko, linga mutsiliele. Vuno honi tuyeni
kuli ikeye.”
16 Tomasi, ivatumbuile nguavo Mpasa, uahandekele kuli vakuavo vandongisi
nguendi, “Netu tuyeni, linga tukatse nendi.”

Yesu Ikeye Kusanguka na Muono

17 Omo Yesu uahetele, uauanene Lazalu tele ali na matangua auana mu cihilo.
18 Mbeteniya yapuile kuyehi na nganda ya Yelusalema mu mantambo atatu lika,
19 kaha vuingi vua Vayunda vezile kuli Mata na Maliya mukuva simpisa omuo
hakutsa ca munaina Lazalu.
20 Omo Mata uevuile nguavo Yesu ali nakuija, uamusheshele, tele Maliya ali mu
njivo.
21 Mata uahandekele kuli Yesu nguendi, “Muene, nga unakele kuno, muanetu ngue
katsile.
22 Vuno honi cipue ntsimbu ino njatantekeya nguange vioshe ulomba kuli Njambi,
akakuhanavio.”
23 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muanoko ahinduka naua.”

24 Mata uahandekele kuli ikeye nguendi, “Njatantekeya vene nguange akahinduka
ha ntsimbu ya kusanguka ha litangua lia mamanusuilo.”
25 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yange kusanguka na muono, voshe vaje
vatsiliela muli yange, cipue vakatsa, vakayoya naua,
26 kaha uoshe ayoya nakutsiliela muli yange kakatsiho. Utsiliela eci ndi?”
27 Uahandekele kuli ikeye nguendi, “Eyo, Muene, Njatsiliela nguange yove Kilistu
Muna Njambi, uje akeja hano ha mavu.”

Yesu Alila

28 Munima yakuhandeka evi, Mata uaile nakusana munaina Maliya, uamusanenene
kuali kaliendi nakumulekesa nguendi, “Mulongisi uno ali nakukusana.”
29 Kaha omuo uacivuile, uakatukile vuasi vuasi nakuya kuli Yesu.
30 Honi Yesu tele kanda ahete hembo, vuno honi uakele ku cihela kuje kualiuanenene
na Mata.
31 Vayunda vaje vakele nendi mu njivo nakumusimpisa, vamuene Maliya akatuka
vuasi vuasi nakuya hambanza, vamukavele omuo vasinganiekele nguavo alinakuya
ku cihilo nakulililako.
32 Omo Maliya uahetele kuje kuakele Yesu nakumumona, uauililile ku viliato viendi
nakuhandeka nguendi, “Muene, nga unakele kuno ngue muanetu katsile.”
33 Omo Yesu uamumuene alinakulila na vaje Vayunda vezile navo, uakele na vusiua
cikuma mu Cimbembesi.
34 Kaha uahandekele nguendi, “Mua mutsindi kuli?”
Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, ija umone.”
35 Yesu ualilile.
36 Kaha Vayunda vahandekele nguavo, “Haaa! Taleni mua muzangelelele!”
37 Vuno honi vamo vavo vahandekele nguavo, “Keti ikeye uje uemuisile uje yala ua
kapuputua ndi, vikahoni kalingilililе ou yala linga keti atse?”

Yesu Asangula Lazalu

38 Kaha Yesu naua uakele na vusiua cikuma, kaha uaile ku cihilo. Capuile cihilo
cakuhinda mu livue, kuakele livue ku cikolo ca cihilo.
39 Yesu uahandekele nguendi, “Humiseniko livue eli.”
Mata munaina ya uje yala uatsile, uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, ntsimbu
ino alinakunika, omuo ali na matangua auana mu cihilo.”
40 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma kunjakulekele nguange nga
uatsilielele nga umona vumpau vua Njambi ndi?”
41 Kaha vahumisileko livue. Kaha Yesu uandukile nakuhandeka nguendi, “Tate,
njantsantselako ha kunjivua.
42 Njatantekeya nguange ukanjivu ntsimbu yoshe, vuno honi njahandeka evi ha
mesho a vantu ava vanemana hano, linga vatsiliele nguavo yove uanjitumine.”
43 Munima yakuhandeka evi, uatambakanene nguendi, “Lazalu, humamo!”
44 Uje uatsile uahindukile, oku mavoko na mikono yendi yakukuta na vintanga,
na cihanga cendi vacizengele na ntanga. Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi,
“Muzituleni, kaha mueceleni aye.”

Vutumbe vua Kutsiha Yesu
(Mateu26:1-5; Mako14:1-2; Luka22:1-2)

45 Vuingi vua Vayunda vaje vezile na Maliya omo vamuene vialingile Yesu, vat-
silielele muli ikeye,
46 vuno honi vamo vaile kuli Vafaliseo nakuvalekesa vialingile Yesu.
47 Nankuma vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo valiuanene na vaka mpunga
nakuhandeka nguavo, “Vika vituapande kulinga? Omuo ou yala alinakulinga vitan-
tekeyeso viavingi.

48 Nga tumuecelela muje vene, kaha muntu uoshe akatsiliela muli ikeye, kaha
Valoma vakeja naku pihisa njivo ya Njambi na lifuti lietu."
49 Vuno honi umo uavo, Kayafase, uje uapuile kasasendote uakama ha muaka uje,
uahandekele kuli vakevo nguendi, "Navimo viahi vimutantekeya!
50 Kumuevuile nguavo cacili muntu umolika kutsila vantu, kupulakana lifuti lioshe
kunonga."
51 Kahandekele eci mu nzili yendi lika, vuno honi mukupuako kasasendote uakama
ha muaka uje, uananguile nguendi Yesu napande kutsila vantu,
52 kaha keti vantu lika vuno honi kukungulula vana va Njambi na vaje valishan-
dokela ku mafuti eka.
53 Kuhuma ha litangua lije vatondele ngila ya kumutsihilamo.
54 Nankuma Yesu kalisholuele ceka naua kuli Vayunda, vuno honi uahumine kuje
nakuya ku nganda ije ivatumbuile Efalime ku mutambela uje uakele kuyehi namu
mpambo, kaha uakakele kuje na vandongisi vendi.
55 Tele Ciuano ca Paseka ya Vayunda cakele kuyehi, vavengi vahumine mu lifuti
nakuya ku Yelusalema ntsimbu kanda Paseka ihete nakulilelesa vakevo vavenia.
56 Vakele nakutonda Yesu kaha vakele nakulihozola umo na mukuavo oku tele vali
mu vimbalaka via njivo ya Njambi nguavo, "Musinganieka vika? Nkuma cilivene keja
kuno ku ciuano ndi?"
57 Honi vakuluntu va tusasendote na Vafaliseo vashikile nguavo uoshe uje atan-
tekeya kuje kuali Yesu avalemuise, linga vamukuate.

12

Maliya Avuavesa Yesu ku Mbeteniya
(Mateu26:6-13; Mako14:3-9)

1 Tele matangua atanu na limo kanda ahete a paseka, Yesu uezile ku Mbeteniya
kuimbo lia Lazalu, uje ya sanguile Yesu kuvatsi.
2 Vamuvuaheselele kulia ca cinguezi, Mata uamuhanene via kulia, na Lazalu uapuile
umo uavaje vakele nendi ku mesa.
3 Maliya uambatele kantsazi kakupuisa hhakati ka mazi a luengo luacili naku-
vuavesa ku viliato via Yesu nakuhunda viliato viendi na vinkambu viendi, kaha njivo
yoshe yashulile na luengo luacili lua mazi.
4 Vuno honi Yundasa Sakaliote, umo ua vandongisi vendi (ikeye uje akamuenda
vungungu), uahandekele nguendi,
5 "Vika aua mazi a luengo lua cili ku va alandesela ha vimbongo via muuaya uaya
viakupua vihita vitatu (300) na kuviana ku tuhutu?"
6 Uahandekele evi keti ngue uakele nakuniunga vuino tuhutu vuno honi omuo
uapuile muizi, uakele na cikuama cakuhaka vimbongo muje muakele nakuiva.
7 Yesu uahandekele nguendi, "Mueceleni atumbikile ha ntsimbu yange ya kun-
jitsinda.
8 Tuhutu mukala navo ntsimbu yoshe, vuno honi yange kumukakala nange ntsimbu
yoshe."

Vutumbe vua kutsiha Lazalu

9 Omuo civunga ca Vayunda ca tantekeyele nguavo ali kuje, vezile keti lika omuo ya
Yesu vuno honi kuija nakumona Lazalu, uje ivasanguile ku vatsi.
10 Kaha vakuluntu va tusasendote vasinganiekele muakutsihila Lazalu naua.
11 Omuo ya vije vialingiuile kuli ikeye vuingi vua Vayunda va vavianene kaha
vatsilielelele Yesu.

Yesu Akovela na Vumpau mu Yelusalema
(Mateu21:1-11; Mako11:1-11; Luka19:28-40)

12 Omuo kuacele liamukuavo vantu vavengi vezile ku ciuano kaha vovuile nguavo
Yesu ali nakuija ku nganda ya Yelusalema.
13 Kaha vambatele mintango ya miti ya mambale nakumushesha oku vatambeka
nguavo, “Hosana! Hosana! Uakukuisuliua uje eja mu lizina lia Muene, Shukulu ua
Isaleli!”
14 Kaha Yesu uauanene muna cimulu, kaha ualondeleho nakutumama, ngue muje
vacisoneka mu visoneka nguavio,
15 “Keti uteue, muana ua mpuevo ua Zioni,
tala, Muene yove ali nakuija
natumama ha muongo ua muna cimulu!”
16 Vandongisi vendi kuvatantekeyele evi hakulivanga, vuno honi omuo Yesu vamu-
junduile mu vumpau vuendi, kaha vanukile nguavo evi viuma vavisonekele hali ikeye
kaha vialingiuile kuli ikeye.
17 Civunga cije cakele nendi omo muahinduile Lazalu na kumuhumisa mu cihilo
nakumusangula kuvatsi vahanene vukaleho.
18 Omo civunga cevuile nguavo nalingi vitantekeyeso kaha vaile nakuliuana nendi.
19 Kaha Vafaliseo vahandekele kuli umo na mukuavo nguavo, “Taleni, mavu oshe ali
nakumukava.”

Vangelengu vamo vatonda Yesu

20 Hhakati kavaje vaile na kulemesa ku ciuano, vamo vapuile Vangelengu.
21 Kaha vezile kuli Filipu uje uahumine ku Mbetesainda ku nganda ya Ngalileya,
vahandekele kuli ikeye nguavo, “Muene, tutonda linga tumone Yesu.”
22 Filipu uaile nakuleka Anduleo, kaha Anduleo uaile na Filipu nakuleka Yesu.
23 Kaha Yesu uavakumbuluile nguendi, “Ntsimbu inahete linga Muna Muntu
vamujundule.
24 Cilivene njimileka nguange, kuvanga nona ya tiliku iuile ha mavu na kutsa, kaha
ikakala likaliayo, vuno honi nga itsa, kaha ikahaka vushuka vua vuingi.
25 Voshe vaje vazanga miono yavo vaka izimbalesa, kaha na vaje voshe vazinda
miono yavo hano ha mavu vanalitulikila miono yayaye.
26 Nga uoshe uje anjipangela napande kunjikava, kaha kunjikakala yange, na
vangamba vange vakakalako. Uoshe anjipangela, na Tate akamusingimika.

Yesu Ahandeka ha Kutsa cendi

27 “Mutima uange uli nakulinienga. Kaha njikahandeka vika, ‘Tate, njohiele ha hola
ino ndi’? Houe, omuo ha cuma eci njinahete ha hola ei.
28 Tate, lemesa lizina liove.”
Kaha lizi liahumine muilu ngualio, “Njalilemesa, kaha njikalilemesa naua.”
29 Civunga cije cemanene kuje cevuile evi kaha vahandekele nguavo muhiato
unalumu. Veka vahandekele nguavo, “Kangelo nahandeka kuli ikeye.”
30 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Eli lizi linezila omuo yeni, keti yange.
31 Eci cinapu kusompa ca mavu, honi muka kuyula ua hano ha mavu vaka
muhumisaho.
32 Nga yange omo vaka njijundula hano ha mavu, vantu voshe vakeja kuli yange.”
33 Uahandekele eci kumuesa kutsa cije cakatsilamo.
34 Civunga camukumbuluile nguavo, “Tunevu ku lishiko ngualio Kilistu akayoya
miaka yoshe. Cineja vati uhandeke nguove Muna Muntu vakamujundula? Iya honi
ou Muna Muntu?”
35 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ceke cili neni lika muka ntsimbu
kakandende. Endeni oku muli na ceke, linga milima keti imihiane, uje enda mu
milima, kekutantekeya kuje ali nakuya.
36 Ha ntsimbu ije mucili na ceke, tsilieleni mu ceke, linga mukapue vana va ceke.”

Kuhona Kutsiliela ca Vantu

Munima yakuhandeka evi, Yesu uaile nakulishueka.
37 Cipue vene ualingile vitantekeyeso viavingi hhakati kavo, vuno honi vantuama
va Vayunda kuvamutsilielele.
38 Eci capuile kushulisisa lizi liahandekele kananguizi ua Njambi Isaya ngualio:
“Muene, iya natsiliela muzimbu uetu,
kaha kuli iya livoko lia Muene kuvanalisholuela?”
39 Kaha kuvatsilielelele, omuo Isaya naua uahandekele nguendi,
40 “Napuisa mesho avo vupuputua
nakukolesa mitima yavo,
linga mesho avo keti amone,
na mitima yavo keti ivuisise kaha kuvakatengulukila
kuli yange linga njika vakanguise.”
41 Isaya uahandekele eci omuo uamuene vumpau vuendi na kuhandeka hali Yesu.
42 Cipue vene ngoco, vamo vantuama va Vayunda vavengi vatsilielelele muli ikeye.
Vuno honi omuo hakuteua Vafaliseo kuvalitavelelele, hakuteua nguavo vakavasheka
mu njivo ya malombelo,
43 omuo vazangele kulemesa ca vantu kupulakana kulemesa ca Njambi.

Mezi a Yesu Akavasompa

44 Kaha Yesu uatambakanene cikuma nguendi, “Uoshe atsiliela muli yange, kat-
silielele muli yange lika vuno honi muli uje ua njitumine.
45 Kaha uoshe uje amona yange, namono naua na uje ua njitumine.
46 Njineja ngue ceke ha mavu, linga uoshe atsiliela muli yange keti akale mu milima.
47 Kunjikasompo uoshe uje evua mezi ange nakuhona kuaniunga, omuo kujezile
mukusompesa mavu, vuno honi muku ovola.
48 Uje uoshe anjiviana nakuhona kutambula lizi liange alina muka kusompa, ha
litangua liama manusuilo lizi eli njahandeka likapua ngue muka kusompa.
49 Omuo kunjahandekele mu nzili yange lika, vuno honi Tate uje uanjitumine ikeye
vavenia nanjihana lishiko muje munjikahandekela.
50 Kaha njatantekeya nguange lishiko liendi linapu muono uayaye. Evi njihandeka,
nankuma, njihandeka kuya muje Tate muananjilekela.”

13

Yesu Atanesa Viliato via Vandongisi vendi

1 Tele kanda ciuano ca Paseka cihete, Yesu uatantekeyele nguendi ntsimbu yendi
yakuhuma ha mavu nakuya kuli Ishe inahete. Ha kuzanga vendi vaje vakele ha mavu,
uavazangele nakumamanusuilo.
2 Kaha ha kulia ca cinguezi, Satana tele nakovela laja mu mutima ua Yundasa
Sakaliote, muna Simoni, uje akamuenda vungungu,
3 Yesu ha kutantekeya nguendi Ishe namuhana vioshe mu mavoko endi, omuo
uahumine kuli Njambi kaha naua ali nakuhiluka kuli Njambi,
4 uakatukile ku mesa, uashuluile cikovelo cendi cahelu, kaha ualikutile ntanga yendi
mu mbunda.
5 Kaha uetilile mema mu lilonga, nakuputuka kutanesa viliato via vandongisi vendi,
kaha uavahundile na ntanga ije ya likutile mu mbunda.
6 Uezile kuli Simoni Petulu, kaha Petulu uahandekele nguendi, “Muene, ukatanesa
viliato viange ndi?”
7 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vinjili nakulinga kumuvitantekeya ha ntsimbu
ino, vuno honi kulutue muka vitantekeya.”

8 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ku ukatanesaho viliato viange.”
Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nga kunjikutanesa, ku ukapu naua ndongisi uange.”
9 Simoni Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, keti utanese lika viliato viange vuno honi utanese na mavoko ange na mutue uange!”
10 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uoshe uje natana katela kutana naua, kuvanga lika ku viliato viendi, vuno honi muvila uendi una lele laja, kaha neni mualele, vuno honi keti muva voshe.”
11 Omuo uatantekeyele uje akamuenda vungungu, ha cuma eci mukemo uahandekele nguendi, “Keti muva voshe munalele.”
12 Omuo Yesu uamanusuile kuvatanesa ku viliato viavo, kaha uambatele kazaku kendi nakuzala, uahilukile nakukatumama ku mesa, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muatantekeya vinjinalingi kuli yeni ndi?”
13 Mukanjitumbula ngueni, “Mulongisi na Muene, eyo mukahandeka muacili, omuo omu mukemo vene munjafua.
14 Nga yange vene Muene ueni na Mulongisi ueni, njamitanesa ku viliato vieni, neni naua muapande ku tanesa umo na mukuavo ku viliato vieni.
15 Omuo yange njamihana cimueso, linga neni mulinge munjinalingi kuli yeni.
16 Cilivene muavusunga njimileka nguange, ngamba kapulakana muene uendi, cipue kanganda kasa kupulakana uamutumine.
17 Nga muatantekeya evi viuma, kaha mupua vakukuisuliua nga muvilinga.
18 “Kunjesi nakuhandeka muva voshe, njatantekeya ava njinahangula. Vuno honi linga visoneka vilishulisilile vije vihandeka nguavio, ‘Uje ualile mbolo yange lelo na njitengulukila.’
19 Njimileka eci ha ntsimbu ino kanda vilingiue, linga omuo vikalingiua mukatsiliele ngueni, ‘Yange vene ikeye.’
20 Cilivene muavusunga njimileka nguange, uoshe uje atambula uje injituma natambula yange, kaha uoshe anjitambula atambula uje uanjitumine.”

Yesu Ahandeka hali Uje Akamuenda Vungungu (Mateu26:20-25; Mako14:17-21; Luka22:21-23)

21 Munima yakuhandeka evi, Yesu uakele na vusiua mu Cimbembesi, kaha uahandekele nguendi, “Cilivene muavusunga njimileka nguange, umo ueni akanjenda vungungu.”
22 Vandongisi vendi valitalele umo na mukuavo, kuvatantekeyele uje yahandekele.
23 Umo ua vandongisi vendi uje Yesu yazangele cikuma, uajendamenene cikuma ha ntulo ya Yesu,
24 nankuma Simoni Petulu uayevetele kuli ikeye nguendi, “Muihule atuleke uje yali nakuhandeka.”
25 Omuo uajendamenene cikuma kuli Yesu, uamuhuile nguendi, “Muene, nkuma iya honi?”
26 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Uje vene injikahana ei mbazuvuila ya mbolo munima yakuitanta mu lilonga.” Kaha omo naitanta, uaihanene Yundasa, muna Simoni Sakaliote.
27 Munima yakutambula ije mbazuvuila ya mbolo, Satana uakovelele muli Yundasa. Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Linga vuasi vije viutonda kulinga.”
28 Naumo uahi kuje ku mesa uatantekeyele vika uahandekelele evi kuli ikeye.
29 Vamo vasinganiekele nguavo, omuo Yundasa uapuile muka kuniunga cikuama ca vimbongo, Yesu uamulekele nguendi, “Landa vije vitondeka ha ciuano,” cipue ahaneko vimo kuli tuhutu.
30 Munima ya kutambula mbazuvuila ya mbolo, hajevene uahumineho. Tele vutsiki.

Lishiko Lialiha

31 Omo Yundasa uahumineho, Yesu uahandekele nguendi, “Vuavuno Muna Muntu
vamulemesa, kaha muli ikeye naua Njambi vamulemesa.
32 Nga Njambi vamulemesa kuhitila muli ikeye, na Njambi naua akamulemesa
kuhitila muli ikeye vavenia, nakumulemesa ha ntsimbu ije vene.
33 Vana vavandende, njili neni katsimbu kakandende lika. Mukanjitonda, ngue
muje munjahandekele kuli vantuama va Vayunda mukemo naua njihandeka kuli yeni
nguange, ‘Kunjili nakuya, kumukasa kuyako.’
34 Njimihana lishiko lialiha: lizangeni umo na mukuavo. Ngue munjinamizange-
lamo, neni naua muapande kulizanga umo na mukuavo.
35 Hakulinga eci vantu voshe vakatantekeya nguavo mu vandongisi vange, nga muli
na cizango hali umo namukuavo.”

Yesu Ahandeka ngeci Petulu Akamuviana
(Mateu26:31-35; Mako14:27-31; Luka22:31-34)

36 Simoni Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kuli ulinakuya?” Yesu
uamukumbuluile nguendi, “Oku njili nakuya kumuasa kunjikava ha ntsimbu ino,
vuno honi mukanjikava munima.”
37 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, vika kunjasela kukukava ha
ntsimbu ino? Njikatula muono uange hali yove.”
38 Yesu uakumbuluile nguendi, “Nkuma ukasa kutula muono uove hali yange ndi?
Muavusunga vene njikuleka nguange, ntsimbu kanda ndemba atambeke ukanjiviana
lutatu.

14

Yesu Ikeye Ngila yakuya kuli Tate

1 “Keti mulinienge mu mitima yeni, tsilieleni muli Njambi kaha tsilieleni muli yange
naua.
2 Mu njivo ya Tate muakala milili yaingi, nga ketimo, nga njamileke nguange njiya
nakumivuahesela cihela ndi?
3 Honi nga njiya nakumivuahesela cihela, njikeja naua nakumiambata yange
vavenia, linga kuje kunjakala neni mukakaleko.
4 Kaha honi mukatantekeya ngila ya kuje ku cihela kunjili nakuya.”
5 Tomasi uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, kututantekeya oku ulinakuya,
tukatantekeya vati ngila?”
6 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Yange ngila, na vusunga, na muono. Naumo
uahi eja kuli Tate, kuvanga kuhitila muli yange.
7 Nga muatantekeya yange, kaha na Tate muamutantekeya naua, kuhuma hano
kutuala kulutue muamutantekeya kaha mua mumono.”
8 Filipu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, tumuese Isho, kaha tuapuisamo.”
9 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma kunjakele nove ntsimbu
yailaha Filipu, vuno honi na ntsimbu ino kanda unjitantekeya ndi? Uoshe namono
yange namono na Tate naua, uhandeka vatihoni nguove, ‘Tumuese Tate’?
10 Nkuma ku uatsilielele nguove njakala muli Tate, na Tate uakala muli yange ndi?
Mezi aua njihandeka kuli yeni,” kunjesi nakuhandeka mu nzili yange vavenia, vuno
honi Tate uakala muli yange ikeye akapanga vipangi viendi.
11 Njitsilieleni ngueni njakala muli Tate kaha na Tate uakala muli yange, vuno honi
nga kumunjitsiliela, kaha tsilieleniko lika vipangi njili nakulinga.
12 Muavusunga vene njimileka nguange, uoshe atsiliela muli yange na ikeye akalinga
vipangi vinjili nakulinga, cilivene akalinga vipangi viakama kupulakana evi, omuo
njilinakuya kuli Tate.

13 Njikalinga coshe mukalomba mu lizina liange, linga Tate vaka mulemese kuhitila
muli Muana,
14 Nga mulomba cili coshe mu lizina liange, njikamilingilaco.

Cikulaheso ca Cimbembesi Uakulela

15 “Nga munjizanga, mukaniunga mashiko ange.
16 Njikalomba Tate, kaha akamihana mukuasi mukuavo, uje akakala neni miaka
yoshe.
17 Ou ikeye Cimbembesi ua vusunga, uje vaka mavu kuvasa kumutambula, omuo
kuvekumumona cipue kumutantekeya. Yeni mu mutantekeya, omuo uakala neni,
naua akakala muli yeni.
18 “Kunjikamiseze ngue vantsiua, njikeja kuli yeni.
19 Muka ntsimbu kakandende vaka mavu kuvakanjimono, vuno honi yeni mukanji-
mona. Omuo njayoya, neni naua mukayoya.
20 Ha litangua lije mukatantekeya ngueni njakala muli Tate, kaha yeni muakala muli
yange, nange naua muli yeni.
21 “Voshe vaje vali na mashiko ange naku aniunga vakevo vaje vanjizanga,
kaha voshe vaje vanjizanga na Tate akavazanga, nange naua njikavazanga kaha
njikalisholola yange vavenia kuli vakevo.”
22 Yundasa (keti Sakaliote) uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, cikapua vati
linga ukalisholole yove vavenia kuli yetu, vuno honi keti ku vaka mavu?”
23 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Uje uoshe uanjizanga akaniunga lizi liange. Kaha
na Tate akamuzanga, kaha tukeja kuli ikeye nakutumama hamo nendi.
24 Uoshe uje kanjizanga, kaniungu mezi ange, na mezi munevu keti ange, vuno honi
a Tate uje uanjitumine.
25 “Njahandeka evi viuma kuli yeni ha ntsimbu ino njili neni.
26 Vuno honi Mukuasi, Cimbembesi Uakulela, uje Tate akatuma kuhitila mu lizina
liange, akamilongesa vioshe, nakumianukisa vioshe njahandeka kuli yeni.
27 “Ciyulo cikale neni, ciyulo cange njamihana. Kunjicihana kuli yeni ngue muje
mavu akahanenamo. Mitima yeni keti ilinienge, naua keti muteue.
28 Muevuile omo njahandekele kuli yeni nguange, ‘Njili nakuya, kaha njikeja naua
kuli yeni.’ Nga muanjizangele, ngue muavuahelela ngueni njiya kuli Tate, omuo Tate
uakama kupulakana yange.
29 Njimileka viuma evi ntsimbu kanda vilingiue, linga omuo vikalingiua mutsiliele.
30 Kunjikahandeka cikuma neni, omuo muka kuyula ua hano ha mavu alinakuija.
Kesi na nzili hali yange,
31 vuno honi njilinga ngue omuo muananjishikilamo Tate linga mavu akatantekeye
nguauo njazanga Tate.
“Katukeni, tuyeni tuhume kuno ku cihela.

15

Yesu Ikeye Mukolovozi ua Vusunga

1 “Yange mukolovozi ua vushuka vua vusunga, kaha Tate ikeye ndimi.
2 Ikeye akatete mintango muli yange ije kuyimi vushuka. Kaha muntango uoshe uje
uima vushuka aunonga linga uime vushuka vua vuingi.
3 Vamilelesa laja na lizi lije njahandeka kuli yeni.
4 Kaleni muli yange ngue omuo yange njakala muli yeni. Ngue omuo muntango
kuuasa kuima vushuka hali kaliauo vuno honi kuvanga ukala ha mukolovozi, neni
naua kuvanga mukale muli yange.

5 “Yange mukolovozi, kaha yeni munapu mintango kaha vaje vakakala muli yange
nange njikakala muli vakevo. Kaha vakema vushuka vua vuingi, omuo kuakuhona
yange nacimo cahi muasa kulinga.
6 Uje uoshe kakala muli yange vakamumbila ngue muntango kaha akoma, kaha
mintango ya cifua eci vaka yihaka hamo nakuyumbila mu tuhia nakuitsimika.
7 Nga mukala muli yange, na mezi ange akakala muli yeni, lombeni vioshe
vimutonda, kaha vakamihanavio.
8 Mucifua eci, Tate vaka mulemesa cikuma omo nga mukema vushuka vua vuingi
na kupua vandongisi vange.
9 Ngue muje muanjizanga Tate, nange vene njamizanga, kaleni mu cizango cange.
10 Nga muniunga mashiko ange, mukakala mu cizango cange ngue muje yange
munjaniungila mashiko a Tate nakukala mu cizango cendi.
11 “Njahandeka viuma evi kuli yeni linga kuvuahelela cange cikale muli yeni, kaha
kuvuahelela ceni cikapuisemo.
12 Eli likelio lishiko liange, lizangeni umo na mukuavo ngue munja mizangela.
13 Naumo uahi alina cizango cakama ngue eci, cakutsila va vusamba vendi.
14 Muva vusamba vange nga mulinga vije vinjimishika.
15 Kunji kamisana vandungo naua, omuo vandungo kuvekuntatekeya vije via kalingi
Muene uavo, vuno honi njamisana vavusamba vange, omuo njamitantekeyesa vioshe
vije vinjevuile kuli Tate.
16 Kumuanjihanguile vuno honi njamihanguile. Kaha njamihanguile nguange
mukeme vushuka, vushuka vuje kuvukahu, linga Tate akamihane vioshe vije
vimukalomba mu lizina liange.
17 Njili nakumihana aua mashiko linga mukalizange umo na mukuavo.

Cizindo ca Vaka Mavu

18 “Nga vaka mavu vaka mizinda, mutantekeye ngueni vazindile yange tele kanda
vazinde yeni.
19 Nga muakundamene ku vaka mavu, ngue vaka mavu vaka mizanga ngue muvavo.
Omuo kumuakundamene kuva ka mavu, vuno honi njamihangula kuhuma kuli vaka
mavu, nankuma vaka mavu vamizinda.
20 Anukeni lizi lije linjahandekele kuli yeni nguange, ‘Vandungo kuvasa kupulakana
vimiene vavo.’ Nga vanjipakesele, kaha neni naua vakamipakesa, nga vaniungile lizi
liange, kaha neni naua vakaniunga mezi eni.
21 Vuno honi vakalinga vioshe evi kuli yeni omuo lizina liange, omuo kuvatantekeya
uje uanjitumine.
22 Nga kunjezile nakuhandeka kuli vakevo ngue kuvakele na vupi, vuno honi kuvesi
nacimo cije casa kuvohiela ku vupi vuavo.
23 Uoshe uanjizinda, uazinda Tate naua.
24 Nga kunjalingile vipangi vije naumo uahi uavilinga hhakati kavo, nga kuvesi na
vupi, vuno honi vanavimono, kaha vananjizindi nakuzinda Tate.
25 Capuile kushulisisa lizi lije livasoneka mu lishoko liavo nguavo, ‘Vanjizindile
kuakuhona mulonga.’
26 “Vuno honi omo Mukuasi akeja, uje injikatuma kuli yeni kuhuminina kuli Tate,
cipue Cimbembesi ua vusunga uje akahuminina kuli Tate, akahandeka vukaleho
vuange.
27 Neni naua mukahana vukaleho omuo munakala nange hume hambangelo.

16

1 “Njahandeka evi kuli yeni, linga keti mukahilukile munima ku kutsiliela ceni.

2 Vakamisheka mu vinjivo via malombelo. Cilivene ntsimbu ikaheta omo
vaje vakamitsiha vakasinganieka nguavo mukulinga evi vali nakuhana mulambu
uakulemesa kuli Njambi.
3 Kaha vakalinga evi omuo kuvantatekeya Tate cipue yange.
4 Vuno honi njinamileke evi omo ntsimbu yavio ikeja linga mukanuke ngueni
njamilekelevio.

Cipangi ca Cimbembesi Uakulela

“Kunjahandekele viuma evi kuli yeni hambangelo, omuo njakele neni.
5 Vuno honi hano njili nakuya kuli uje uanjitumine, vuno honi na umo uahi hali yeni
anjihula nguendi, ‘Ulina kuya kuli?’
6 Omuo njinahandeka evi kuli yeni, vusiua vunashulu mu mitima yeni.
7 Cipue ngocovene njimileka vusunga, cacili kuli yeni nga njiya, nga kunjiyi, mukuasi
kakeja kuli yeni, vuno honi nga njiya, njikamutuma kuli yeni.
8 Kaha omo akeja, akamuesa vaka mavu ha vupi na vusunga na cisompelo,
9 ha vupi, omuo kuvanjitsilielelele,
10 ha vusunga, omuo njilinakuya kuli Tate kaha kumukanjimono naua,
11 ha cisompelo, omuo muka kuyula mavu vanamusompo laja.
12 “Njicili navia vingi via kuhandeka neni, vuno honi vimilemuuila cikuma.
13 Omo Cimbembesi ua vusunga akeja, akamituamenena ku vusunga vuoshe, omuo
kakahandeka mu nzili yendi, vuno honi akahandeka vije via kevua, nakuhandeka kuli
yeni viuma vije vikeja.
14 Akanjijundula omuo akambata viange nakumilekavio.
15 Vioshe vije viali navio Tate vinapu viange. Mucifua eci vene njahandekele
nguange akambata vije viange nakumilekavio.

Vusiua na Kuvuahelela

16 “Muka ntsimbu kakandende lika, kumukanjimono, kaha naua muka ntsimbu
kakandende lika, mukanjimona.”
17 Kaha vamo va vandongisi vendi valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Vika
alinakulumbununa mukuhandeka kuli yetu nguendi, ‘Muka ntsimbu kakandende lika,
kumukanjimono, kaha naua nguendi muka ntsimbu kakandende lika, mukanjimona’,
omuo ‘Njili nakuya kuli Tate’?”
18 Vahandekele nguavo, “Vika alinakulumbununa omo alinakuhandeka nguendi,
‘Muka ntsimbu kakandende lika’? Kututantekeya evi alinakuhandeka.”
19 Yesu mukutantekeya nguendi vatondele kumuihula, kaha uahandekele kuli
vakevo nguendi, “Muli nakulihandekesa yeni vavenia vika njalumbununa omo
njahandeka nguange, ‘Muka ntsimbu kakandende lika kumukanjimono, naua muka
ntsimbu kakandende lika mukanjimona’?”
20 Mua vusunga vene njimileka nguange, mukalila na kusikoka cikuma vuno honi
vaka mavu vaka vuahelela, muka pihilila, vuno honi kupihilila ceni cikahimpuka
kuvuahelela.
21 Nga mpuevo ali ku cihela ca kusemena, akevu kuvavala, omuo ntsimbu yendi
yahete. Vuno honi nga muana nasemuka, kekuvuluka naua kuje kuvavala ca nevuile
omuo cakuvuahelela cije cakuneha muntu ha mavu.
22 Muvua kuvavala hano, vuno honi njikamimona naua, kaha mitima yeni ikavua-
helela, naumo uahi akambata kuvuahelela ceni.
23 Ha litangua lije nacimo cahi cimukalomba kuli yange. Mua vusunga njimileka
nguange, nga mukalomba cuma kuli Tate mu lizina liange, aka mihanaco.
24 Hume haje na kuheta lelo kumualombele nacimo cahi mu lizina liange. Vuno honi
lombeni kaha mukatambula, linga kuvuahelela ceni cikapuemo.

Kuhiana Mavu

25 Njahandeka viuma evi kuli yeni mu visimo. Ntsimbu ikeja omo kunjikahandeka
neni mu visimo, vuno honi njikamilekesa via Tate via vusunga.
26 Ha litangua lije mukalomba mu lizina liange. Kunjahandekele kuli yeni nguange
njikamilombelela kuli Tate,
27 omo Tate ikeye vavenia ua mizanga, omuo muazanga yange kaha muantsiliela
ngueni njahuma kuli Njambi.
28 Njahumininine kuli Tate kaha njezile ha mavu naua, njili nakuseza mavu kaha
njili nakuhiluka kuli Tate.
29 Vandongisi vendi vahandekele nguavo, “Haaa! Ulinakuhandeka muacili kaha honi
tulinakuivuisisa, kuuesi nakulikuasesa visimo!
30 Kaha hano tuatantekeya nguetu utantekeya viuma vioshe, kaha naumo uahi asa
kukuihula vihula naua, ha viuma evi tuatsiliela nguetu uhuma kuli Njambi.”
31 Yesu uavehuile nguendi, “Muatsiliela honi ndi?
32 Ntsimbu ikeja, kaha ineja laja, omo mukalishandozoka muntu na muntu ku njivo
yendi, kaha mukanjiseza lika liange. Vuno honi kunjesi lika liange omuo Tate ali
nange.
33 Njahandeka evi kuli yeni, ngeci kuhitila muli yange linga mukale na ciyulo. Ha
mavu mukamona mapakeso. Vuno honi simpeni, njahiana mavu!”

17

Yesu Alilombelela Ikeye Vavenia

1 Yesu omo uamanesele kuhandeka mezi aua, uatalele kuilu nakuhandeka nguendi,
“Tate ntsimbu inahete jundula Munove linga na Munove akujundule.
2 Omuo uamuhanene nzili ya kuyula vantu voshe, na kuhana muono uayaye kuli
vaje voshe vaua muhanene.
3 Kaha ou ukeuo muono uayaye, linga vakutantekeye ngeci uapua Njambi ua
vusunga lika, na Yesu Kilistu uje iuatumine.
4 Njakujundula hano ha mavu mukumanesa vipangi vije viuanjihanene kupanga.
5 Kaha honi Tate njijundule ha mesho ove, na vumpau vuje njakele navuo hamo
nove tele kanda utange mavu.

Yesu Alombelela Vandongisi Vendi

6 “Njinalingisa lizina liove linga valitantekeye kuli vantu vaje uanjihanene hano ha
mavu. Vapuile vove, vuno honi uanjihanenevo, kaha vanononoka lizi liove.
7 Kaha vanatantekeya vioshe vije viuanjihanene vije via humine kuli yove.
8 Kaha aje mezi auanjihanene njinahana kuli vakevo, kaha vana atambula naku-
tantekeya muavusunga nguavo njihuminina kuli yove, kaha vanatsiliela nguavo yove
uanjitumine.
9 “Njili nakuvalombelela. Kunjesi nakulombelela vaka mavu, vuno honi njilinaku-
lombelela vaje vauanjihanene, omuo yove.
10 Voshe vange vanapu vove, naua vove vanapu vange, kaha vumpau vuange
vukalisholola muli vakevo.
11 Hano honi kunjesi ha mavu, vuno honi vakevo vali ha mavu, yange njili-
nakuhiluka kuli yove naua. Tate Uakulela! Vaniunge mu lizina lije liuna njihana,
linga vakapue umolika, ngue omo yetu tuapua umolika.
12 Omo njakele navo njavaniungile mu lizina liove lije liuanjihanene. Njavaniungile,
kaha naumo uahi uavo uazimbalele kuvanga uje ivatantekeyele nguavo akazimbala,
linga visoneka vilishulisise.
13 Kaha honi njilinakuija kuli yove, njili nakuhandeka mezi aua ku vaka mavu linga
vakakale nanzolela yange ije ikashula muli vakevo.

14 Njavahana mezi ove, vuno honi vaka mavu vana azindi omuo kuuakundamene
kuli vaka mavu, ngue yange kunjakundamene kuli vaka mavu.
15 Kunjesi nakulomba linga uvahumise hano ha mavu, vuno honi njikulomba linga
uvaniunge ku citozi.
16 Kuvakundamene kuli vaka mavu, ngue yange kunjakundamene ku vaka mavu.
17 Valelese mu vusunga omuo lizi liove liapua lia vusunga.
18 Ngue muje uanjitumine ha mavu, nange naua njavatumu ha mavu.
19 Omo yavakevo njalilelesa yange vavenia, linga navakevo valilelese mua vusunga.

Yesu Alombelela vaka Kutsiliela voshe

20 "Kunjilombo omuo yavo lika, vuno honi kuli voshe vaje vatsiliela muli yange
kuhitila mu mezi avo,
21 linga voshe vapue vamo lika. Ngue omo yove, Tate, uakala muli yange nange
naua njakala muli yove, kaha na vakevo vakale muli yetu, linga vaka mavu vatsiliele
nguavo yove uanjitumine.
22 Vumpau vuje vuuanjihanene njavahanako navo, linga vapue vamolika, omo yetu
tuapua umolika,
23 yange muli vakevo kaha yove muli yange, kaha navo vapue vantu vamolika mu
vusunga, linga vaka mavu vatantekeye nguavo yove uanjitumine kaha uavazanga
ngue omo muuazangela yange.
24 "Tate, njitonda nguange vaje vauanjihanene vakakale hamo nange kuje ku
njikakala, linga vakamone vumpau vuange vuje vuuanjihanene omuo uanjizangele
tele kanda utange mavu.
25 Tate uavusunga, vaka mavu kuvakutantekeya, vuno honi yange njikutantekeya,
kaha ava vatantekeya nguavo yove uanjitumine.
26 Njatantekeyesiua lizina liove kuli vakevo, kaha njikalitsimanesa, linga cizango cije
ciuanjizanga naco cikakale muli vakevo, kaha nange muli vakevo."

18

Yesu Vamukuata
(Mateu26:47-56; Mako14:43-50; Luka22:47-53)

1 Hanima ya Yesu kuhandeka mezi aua, uaile na vandongisi vendi musinia lia
cana ca Kindeloni. Ku cihela kuje kuakele citungu cije ikeye na vandongisi vendi
vakovelelemo.
2 Kaha Yundasa uje uamuendele vungungu, nendi uatantekeyele ku cihela kuje,
omuo vintsimbu via vingi Yesu uakele na kuliuanenako cikuma na vandongisi vendi.
3 Kaha Yundasa uaile ku citungu cije, uaile hamo namasualale va Loma na vamo
vaka kuniunga Njivo ya Njambi vaje vavatumine kuli tusasendote hamo na Vafaliseo,
vezile na mitetengo ya tuhia, na vindeya na vitua.
4 Kaha omo Yesu ha kutantekeya vije vikalingiua kuli ikeye, uezile kuli vakevo
nakuvehula nguendi, "Iya muli nakutonda?"
5 Vamukumbuluile nguavo, "Yesu uaku Nazaleta."
Yesu uavakumbuluile nguendi, "Yange vene ikeye."
Yundasa uje uamuendele vungungu uakele hamo navo.
6 Omo Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yange vene ikeye," vahilukilile
munima kaha vauililile ha mavu.
7 Kaha naua uavehuile nguendi, "Iya muli nakutonda?"
Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Yesu uaku Nazaleta."
8 Yesu uavakumbuluile nguendi, "Njamileke laja nguange yange vene ikeye." Kaha
nguendi, "Nga munjitonda, eceleni ava va mala vaye."

9 Uahandekele evi linga vije viahandekele vilishulisise nguavo, “Kunjazimbaleseleho
naumo uahi kuli vaje vauanjihanene.”
10 Kaha Simoni Petulu uakele na mukuale, uatete ndungo ya kasasendote uakama
lituitui lia ku cilio. Lizina lia uje ndungo liapuile Maleka.
11 Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi, “Haka mukuale uove mucindalo cauo.
Nkumani yange kunjasa kunua ei nganja yanjihanene Tate ndi?”

Yesu Vamutuala kuli Anase

12 Nankuma, masualale Valoma na mukuluntu ua vaka kushika na vaka kusuana va
vantuama va Vayunda vakuatele Yesu, kaha vamukutile
13 Ha kulivanga vamutualele kuli Anase, uje uapuile vaishe mueno ya Kayafase, uje
uapuile kasasendote uakama ha muaka uje.
14 Kayafase ualekele vantuama va Vayunda nguendi cacili muntu umo kutsila vantu
voshe.

Petulu Aviana Yesu
(Mateu26:69-70; Mako14:66-68; Luka22:55-57)

15 Kaha honi Simoni Petulu na ndongisi mukuavo vakavangeyele Yesu. Uje ndongisi
vamutantekeyele cikuma kuli kasasendote uakama, uakovelele na Yesu mu cipango
ca njivo ya kasasendote uakama,
16 vuno honi Petulu uemanene hambanza ku cikolo. Ngeci uje mukuavo ndongisi,
uje ivatantekeyele cikuma kuli kasasendote uakama, uaile hambanza, nakuhandeka
na mpuevo uje uakele nakuniunga ku cikolo, kaha uakovelesele Petulu mukati.
17 Uje mpuevo uahandekele kuli Petulu nguendi, “Nkuma keti yove uavamo ua
vandongisi va yala ou ndi?”
Petulu uamukumbuluile nguendi, “Keti yange.”
18 Kaha vangamba na vaka kuniunga vavuekele tuhia omuo kuakele lisika, kaha
voshe valizengelekele kuje ku tuhia nakuota. Na Petulu nendi uemaneneko nakuota.

Kasasendote Uakama Ehula Yesu
(Mateu26:59-66; Mako14:55-64; Luka22:66-71)

19 Kasasendote uakama uehuile Yesu via vandongisi vendi na vilongesa viendi.
20 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Njahandekele citona mesho ku vaka mavu,
njinakala nakulongesa mu vinjivo via malombelo na mu njivo ya Njambi, muje muva
kakungulukila Vayunda voshe. Kunjahandekele cuma mu vushueke.
21 Vika munjihuila? Ihuleni vaje vovuile vije vinjakele nakuhandeka kuli vakevo,
vatantekeya vije njakele nakuhandeka.”
22 Omo uahandekele eci, umo ua vaka kuniunga uemanene hayehi nendi, uapupile
mbanda Yesu ha mesho nakuhandeka nguendi, “Nkuma omu mukemo muuapande
kutava Kasasendote uakama ndi?”
23 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Nga njinahandeka cuma ca cipi, leka vantu voshe
vatantekeye. Vuno honi nga njinahandeka vusunga, vika honi uanjipupila?”
24 Kaha Anase uatumine Yesu kuli Kayafase uje uapuile Kasasendote uakama oku
vanamukutu.

Petulu Aviana Yesu naua
(Mateu26:71-75; Mako14:69-72; Luka22:58-62)

25 Kaha Simoni Petulu uemanene nakuota tuhia. Vamuhuile nguavo, “Keti yove umo
ua vandongisi vendi ndi?”
Uavianene nakuhandeka nguendi, “Keti yange.”
26 Umo ngamba ua Kasasendote uakama, kavushoko kauje yala yatetele lituitui
Petulu, uamuhuile nguendi, “Nkuma kunjakumuene na Yesu mu citungu ndi?”
27 Kaha naua Petulu uavianene, kaha ha ntsimbu ije vene ndemba uatambekele.

Yesu Vamutuala kuli Pilato
(Mateu27:1-2; 11:14; Mako15:1-5; Luka23:1-5)

28 Tele cimenemene vahumisile Yesu kuli Kayafase nakumutuala kuli Pilato ku lipela liakama. Kuje vakevo kuvakovelele mu lipela liakama, omuo kuvatondele kulijualesa linga vakase kulia ciuano ca Paseka.
29 Kaha Pilato uaile hambanza kuli vakevo nakuhandeka nguendi, “Mulonga muka muamu uana nauo ou yala?”
30 Vamukumbuluile nguavo, “Nga ou yala kapuile muhuza, ngue kutuamunehele kuli yove.”
31 Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muambateni yeni vavenia linga muka musompe muje muayila lishiko lieni.”
Vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo, “Kuvatutavesele kutsiha muntu.”
32 (Eci capuile kushulisisa aje mezi ahandekele Yesu omo uahandekele kutsa cije akatsa naco apue a vusunga.)
33 Kaha Pilato uakovelele mu lipela liakama naua, uasanene Yesu nakumuihula nguendi, “Yove Muene ua Vayunda ndi?”
34 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Cihula eci cihuminina kuli yove vavenia, indi kuli vamo vanakuleke viange?”
35 Pilato uamukumbuluile nguendi, “Usinganieka nguove yange Kayunda ndi? Vantu vove na vakuluntu va tusasendote vakevo vanahana yove kuli yange. Vika unalingi?”
36 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Vumuene vuange keti vua hano ha mavu, nga vumuene vuange vuapuile vua hano ha mavu, ngue vakuasi vange ngue vanalu kuvingilika kunjihana ku mavoko a vantuama va Vayunda. Vuno honi ngue mucinafuilamo, vumuene vuange keti vua hano ha mavu.”
37 Pilato uamuhuile nguendi, “Nkumani yove muene ndi?”
Yesu uamukumbuluile nguendi “Ukahandeka nguove nji muene. Ha cuma eci vene mukemo njasemukile, kaha naua ha cuma eci vene mukemo njezile ha mavu mukuhandeka vusunga. Uoshe uje nakundama ku vusunga akevuilila ku lizi liange.”
38 Pilato uamuhuile nguendi, “Vusunga vika?”

Yesu Vamusompela Kutsa
(Mateu27:15-31; Mako15:6-20; Luka23:13-25)

Munima yakuhande evi vioshe, Pilato uaile naua hambanza kuli vantuama va Vayunda nakuvaleka nguendi, “Kunjauanene mulonga uakumuluisa nauo ou.
39 Vuno honi muli na cilika ngueni njimihumisile umo ha litangua lia Paseka. Nkuma mutonda linga njimihumisile Kuene ua Vayunda ndi?”
40 Vatambakanene cikuma nakumukumbulula nguavo, “Keti ou yala, vuno honi mbalambasa!” Honi mbalambasa uapuile muhuza.

19

1 Kaha Pilato uambatele Yesu nakuvahanaye linga va mupupe makote.
2 Masualale vazengele cilongo ca vimbimbo vacihakele ku mutue uendi, nakumuzika cikovelo calaha ca vunengu.
3 Vakele nakuija kuli ikeye okuvahandeka nguavo, “Uavulie, Muene ua Vayunda!” Oku valinakushuena kuyehi nendi nakumupupanga ku cihanga.
4 Pilato naua uatuhukile hambanza nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Taleni, njilinakumuneha kuli yeni linga mutantekeye ngueni kunjauanene mulonga muli ikeye uakumuluisa.”
5 Kaha honi Yesu uatuhukile hambanza, oku nazala cilongo ca vimbimbo na cikovelo calaha ca vunengu. Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ou yala uno.”

6 Omo vakuluntu va tusasendote na vaka kuniunga njivo ya Njambi vamumuene,
vatambakanene cikuma nguavo, “Mushukikeni! Mushukikeni!”
Pilato uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muambateni yeni vavenia linga mu-
mushukike, kunjauanene mulonga muli ikeye uakumuluisa nauo.”
7 Kaha vantuama va Vayunda vamukumbuluile nguavo, “Tuli na lishiko, kaha kuya
ku lishiko eli napande kutsa omuo nalitumbula kupua Muna Njambi.”
8 Honi omo Pilato uevuile eci, uovuile liova kupulakana hakulivanga.
9 Uakovelele naua mu lipela liendi nakuihula Yesu nguendi, “Uhuminina kuli?”
Vuno honi Yesu kamukumbuluile.
10 Nankuma Pilato uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma uviana kuhandeka
nange ndi? Nkuma kuuatantekeyele nguove yange njili na nzili yaku kuhumisa, na
nzili ya kukushukika ndi?”
11 Yesu uamukumbuluile nguendi, “Kuuesi na nzili hali yange kuvanga
vanakuhanayo kuhuminina kuli Njambi, nankuma uje uanjinehele kuli yove ali
na mulonga ua vupi uakama.”
12 Kuhuma haje Pilato uatondele ngila ya kumuecela, vuno honi vantuama va
Vayunda vatambakanene cikuma nguavo, “Nga uecela ou yala linga aye, kaha keti
ukavusamba ka Sezale. Uoshe uje alitumbula ikeye vavenia kupua muene napu citozi
ca Sezale.”
13 Omo Pilato uevuile mezi avahandekele, uatuhuisile Yesu hambanza, kaha
uatumamene ha citumamo ca kusompela ku cihela civatumbuile nguavo, “Cihela
cakujala mavue,” kaha mu Cihevelu nguavo “Ngavata.”
14 Kaha liapuile litangua lia Kulivuahesela Paseka, tele mutania. Pilato uahandekele
kuli vantuama va Vayunda nguendi, “Ou Muene ueni!”
15 Vatambakanene cikuma nguavo, “Mutsihe! Mutsihe! Mushukike ha cilindakano!”
Kaha Pilato uavehuile nguendi, “Mutonda njishukike Muene ueni ndi?”
Vakuluntu va tusasendote vamukumbuluile nguavo, “Kutuesi na muene ueka vuno
honi Sezale.”
16 Kaha Pilato uavahaneneye linga vamushukike.

Yesu Vamushukika ha Cilindakano
(Mateu27:32-44; Mako15:21-32; Luka23:26-43)

Kaha vambatele Yesu linga vakamushukike
17 kaha Yesu uambate cilindakano cendi vavenia, vaile ku cihela cije civatumbula
nguavo Cikola, mu Cihevelu vacitumbula nguavo Ngolongota.
18 Kuje kuvamushukikile, kaha vashukikile naua nava mala vavali, umo ku cilio
mukuavo ku cimoshue, na Yesu mukati kavo.
19 Pilato uasonekele helu lia cilindakano nguendi, “Yesu uaku Nazaleta, Muene ua
Vayunda.”
20 Vayunda vavengi vatandele haje helu lia cilindakano, omuo ku cihela kuje
kuvamushukikilile cakele kuyehi na nganda, kaha haje hacilindakano uasonekeleho
mu Cihevelu na mu Cilatini, na mu Cingelengu.
21 Kaha vakuluntu va tusasendote na vantuama va Vayunda vahandekele kuli Pilato
Nguavo, “Keti usonekeho nguove, ‘Muene ua Vayunda,’ vuvoni nguove, ‘Ou yala
uahandekele nguendi nji Muene ua Vayunda.’ ”
22 Pilato uavakumbuluile nguendi, “Vinjasoneka, njasoneka.”
23 Omo masualale vamanusuile kushukika Yesu, vambatele vizalo viendi, kaha
vavipangele mu vimbazuvuila viuana, lisualale umo na umo uambateleko cendi. Kaha
naua vambatele cikovelo cendi ca mukati cakupanga ha ntanga imolika ya maka
yakuhona mungundo, kuhuma kuilu na ha mavu.

24 Valihandekesele umo na mukuavo nguavo, “Keti tucitavule, vuno honi tuteni nkela
tumone iya akacambata.” Eci calingiuile linga visoneka vilishulisise vije vihandeka
nguavio,
“Valipangezelele vizalo viange hhakati kavo,
kaha omuo ya vuzalo vuange vatile nkela.”
Evi vikevio vivalingile masualale.
25 Kaha vaje vemanene kuyehi na cilindakano ca Yesu vapuile vaina, na shongo ya
vaina, na Maliya mpuevo ya Kolopase, na Maliya Mangandalena.
26 Omo Yesu uamuene vaina na ndongisi uje yazangele cikuma uemanene kuyehi
nendi, kaha Yesu uahandekele kuli vaina nguendi, “Mpuevo, tala, munove!”
27 Kaha uahandekele kuli ndongisi yendi nguendi, “Tala vanoko!” Kuhuma ha
ntsimbu ije uje ndongisi uatualele vaina ya Yesu ku njivo yendi.

Kutsa ca Yesu
(Mateu27:45-56; Mako15:33-41; Luka23:44-49)

28 Hanima yevi Yesu uatantekeyele ngeci vioshe vinahu kaha uahandekele nguendi,
“Linga visoneka vilishulisise, ‘Njilinakuvua mpuila!’ ”
29 Kuakele nganja kuje ije ya shulile na viniu. Kaha vajavekelemo mupelo muje mu
viniu na ku haka ku muntango ua Isope, vaukakuile naku haka ku kanua kendi
30 Omo Yesu uatambuile viniu kaha uahandekele nguendi, “Kunahu.” Kaha uatepuile
mutue uendi nakuecela Cimbembesi cendi.

Yesu Vamutuva Likunga

31 Omo liapuile litangua lia Kulivuahesela ciuano ca paseka. Vayunda kuvatondele
mivila isale ha cilindakano ha litangua lia Sapalalo omuo liapuile litangua liakama
cikuma. Kaha Vayunda valombele Pilato linga vapokozole mikono ya vaje vamala va
vashukikile na mivila yavo linga vaihumise ha vilindakano.
32 Kaha masualale vezile nakupokozola mikono ya vaje mihuza va vashukikile hamo
na Yesu.
33 Vuno honi omo vahetele kuli Yesu vamuuanene natsi laja, nankuma kuvapokuele
mikono yendi.
34 Umo ua vaje masualale, uatuvile Yesu likunga ku vimpati, kaha haje vene maninga
na meme atuhukileko.
35 (Uje uamuene vioshe evi muvialingiuile uahanene vukaleho ngeci neni naua
mutsiliele. Vukaleho vuendi vua vusunga, kaha atantekeya nguendi ahandeka
vusunga.)
36 Vioshe evi via lingiuile linga visoneka vilishulisise vije vihandeka nguavio,
“Kuvitsiha viendi nacimo cahi cikapokokako.”
37 Kaha naua visoneka vikuavo vihandeka nguavio, “Vakatonda uje ivatuvile
likunga,”

Yesu Vamutsinda
(Mateu27:57-61; Mako15:42-47; Luka23:50-56)

38 Munima ya viuma evi, Yosefa uaku Alamatiya, uje uapuile ndongisi ua Yesu mu
vushueke, omuo ya liova lia vantuama va Vayunda uezile kuli Pilato nakumulomba
linga ambate muvila ua Yesu. Kaha Pilato uamuhanene nzili yakuhumisa muvila ua
Yesu ha cilindakano, Kaha ua uhumisile.
39 Nikondemo, uje ikeye ha kulivanga uaile kuli Yesu vutsiki na ikeye uaileko,
uambatele makilo akupua makumi atatu a mukundu, uakupandakana na miila na
malimangango.
40 Vambatele muvila ua Yesu nakuzengela ha vintanga via liniu hamo na mukundu,
kuya muvakatsindila ku cilika ca Vayunda.

41 Kuakele citungu ku cihela cije kuvamushukikilile, muje mu citungu muakele cihilo
cije kanda vatsindemo muntu.
42 Omuo liapuile litangua lia Vayunda lia Kulivuahesela ciuano ca paseka, kaha
omuo na cihilo cakele muyehi, kaha vatsindilemo Yesu.

20

Cihilo ca Mupulungua
(Mateu28:1-8; Luka24:1-12)

1 Cimene mene ha litangua lia calumingu tele kuacizivala, Maliya Mangandalena
uaile ku cihilo, kaha uamuene livue vana lihumisa ku cihilo.
2 Kaha uashatukilile kuli Simoni Petulu na ndongisi mukuavo naua uje uazangele
Yesu cikuma, kaha uavalekele nguendi, “Muene uetu vana muhumisa mu cihilo kaha
kututantekeya oku vanamuhaka!”
3 Hajevene Petulu na uje ndongisi mukuavo vaile ku cihilo.
4 Kaha voshe vavali vakele nakushatuka hamo, vuno honi uje ndongisi mukuavo
uashatukile cikuma kupulakana Petulu, kaha uapuile uakulivanga kuheta ku cihilo.
5 Uemanene nakutalezeka mu cihilo, kaha uamuene vintanga via liniu, vuno honi
kakovelelemo.
6 Simoni Petulu uje uamukavele munima na ikeye uahetele, hajevene ikeye
uakovelele mu cihilo uamuene lika vintanga via liniu vili ha mavu,
7 na ntanga ije yakele ku mutue ua Yesu kuyakele hamo na vintanga via liniu vuno
honi yalihuminine nakukala hali kaliayo lika.
8 Kaha uje ndongisi mukuavo ualivangele kuheta ku cihilo, nendi naua
uakovelelemo, kaha uamuene nakutsiliela.
9 Cipue ngocovene kuvovuisisile visoneka vije viahandekele nguavio napande
kusanguka ku vatsi.
10 Kaha vaje vandongisi vahilukile ku membo avo.

Yesu Alisholola kuli Maliya Mangandalena
(Mateu28:9-10; Mako6:9-11)

11 Vuno honi Maliya uemanene ku cihilo nakulila kaha omo tele ali nakulila
uakotamene nakutala mu cihilo,
12 uamuene tungelo vavali vanazala vizalo via kutoka vanatumama kuje kuakele
muvila ua Yesu, umo ku mitue mukuavo ku viliato.
13 Vahandekele kuli ikeye nguavo, “Mpuevo vika ulinakulila?”
Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vanambata Muene uange, kaha kunjitan-
tekeya oku vanamuhaka!”
14 Omo tele acili nakuhandeka vioshe evi, uatalele kunima kaha uamuene Yesu
nemana kuje, vuno honi katantekeyele nguendi Yesu.
15 Yesu uamuhuile nguendi, “Mpuevo, vika ulinakulila iya utonda?”
Maliya uasinganiekele nguendi ndimi, kaha uahandekele kuli ikeye nguendi,
“Muene, indi yove unamuambata, njileke oku kunamuhaka, linga njikamuambateko.”
16 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Maliya!”
Kaha Maliya uatengulukile nakuhandeka nendi mu Cihevelu nguendi, “Lavoni!”
(Kulumbununa Mulongisi).
17 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Keti unjikuate omo kanda njilonde
kuya kuli Tate. Vuno honi ya kuli vavusamba vange ukavaleke nguove njili nakuhiluka
kuli Tate ikeye uje ishueni, kuli Njambi yange ikeye uje Njambi yeni.”
18 Maliya Mangandalena uaile nakuleka vandongisi nguendi, “Njinamono Muene.”
Kaha Maliya Mangandalena uavalekele nguendi Yesu ikeye nahandeka viuma evi kuli
ikeye.

Yesu Alisholola kuli Vandongisi vendi
(Mateu28:16-20; Mako16:14-18; Luka24:36-49)

19 Omo capuile cinguezi ca litangua lia calumingu, vandongisi valikunguluilile
hamolika mu njivo ije vikolo viapuile viakupata omuo vakele na liova lia kuteua
vantuama va Vayunda, kaha Yesu uezile nakuimana navo nakuhandeka nguendi,
“Ciyulo cikale neni.”
20 Omo uamanesele kuhandeka evi, uavamonesele mavoko endi mukati na helu,
kaha vandongisi vendi vavuahelelele kumona Muene uavo.
21 Yesu uahandekele kuli vakevo naua nguendi, “Ciyulo cikale neni. Omuo Tate
uanjitumine nange naua njimituma.”
22 Omo uamanesele kuhandeka evi, uavahuiminine nakuhandeka kuli vakevo
nguendi, “Tambuleni Cimbembesi Uakulela.
23 Nga mukonekela vipi vuamukueni, kaha vanamukonekela, nga kumuvakonekela,
kaha kuva kavakonekela.”

Yesu na Tomasi

24 Vuno honi Tomasi (uje ivatumbuile nguavo mpasa), uje umo ua vaje likumi na
vavali kakele hamo navo omo Yesu uezile.
25 Kaha vakuavo vandongisi va Yesu vamulekele nguavo, “Tuamono Muene.”
Kaha ikeye uahandekele kuli vakevo nguendi, “Kuvanga njinamumono mu mavoko
muje mu vatuvile vimbambo, nakukuatamo na munie uange, nga keti ngoconi
kunjitsiliela.”
26 Omo kuahitile matangua atanu na atatu kaha vandongisi vendi naua vakele mu
njivo, kaha Tomasi uakele hamo navo. Cikolo capuile cakupata, vuno honi Yesu uezile
nakuimana hhakati kavo nakuhandeka nguendi, “Ciyulo cikale neni.”
27 Kaha uahandekele kuli Tomasi nguendi, “Kuata munie uove mu livoko liange, tala
mavoko ange kaha humisa livoko liove nakulihaka ku vimpati viange linga keti ukale
navimpata vuno honi untsiliele.”
28 Tomasi uamukumbuluile nguendi, “Muene uange, Njambi yange!”
29 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Uatsiliela omuo uanjimono ndi?
Vanakuisuliua vaje kuva njimuene vuno honi vanatsiliela.”

Vutumbe vua Livulu eli

30 Kaha Yesu ualingile vitantekeyeso viavingi ha mesho a vandongisi vendi, vije
kuvasonekele mu livulu eli.
31 Vuno honi evi vanavisoneka linga mutsiliele ngeci Yesu ikeye Kilistu, Muna
Njambi, kaha mukutsiliela mukakala na muono kuhitila mu lizina liendi.

21

Yesu Alisholola kuli Vandongisi Vatanu na Vavali

1 Hanima yevi Yesu ualisholuele vavenia naua kuli vandongisi vendi ku cisali ca
Timbeliase, ualisholuele ikeye vavenia mu ngila eyi.
2 Simoni Petulu, na Tomasi uje ivatumbuile mpasa, na Natanele uje uahumine ku
Kana mu nganda ya Ngalileya, na vana va Zembendeo na vakuavo vandongisi vavali
voshe vakele hamo.
3 Simoni Petulu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Njili nakuya nakuta vatsi.”
Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, “Tuya mumo.” Kaha vaile hamo mu vuato,
vuno honi vutsiki vuje kuvakuatele na umo uahi.
4 Liamukuavo cimene mene, Yesu uemanene ku cisali, vuno honi vandongisi vendi
kuvatantekeyele nguavo Yesu.
5 Kaha Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Vana vange, kumuakuateleko cipue
itsi umo ndi?”

Kaha vamutavele nguavo, “Houe.”
6 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Teni vuanda vueni ku cihela ca cilio
ca vuato, kaha mukakuata vatsi.” Vatele vuanda vuavo kuje kaha vahonouele cipue
kukoka vuje vuanda omuo vatsi vapuile vavengi.
7 Uje ndongisi ivazangele cikuma kuli Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi,
“Nkumani Muene!” Omo Simoni Petulu uevuile nguendi uapuile Muene, uazalele
vizalo viendi, omuo uashuluile vizalo viendi viahelu, kaha uakovelele mu mema.
8 Vuno honi vandongisi veka vakevo vezile mu vuato, vakele nakukoka vuanda vuje
vuashulile na vatsi. Omo kuvakele kulahako na ntunda, vuno honi yapuile lika ntunda
yakupua matambo cihita (100).
9 Kaha omo vahetele ha ntunda vamuene manungu a tuhia hali na itsi na mbolo.
10 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Neheniko vatsi vamo vamu nakuata.”
11 Kaha Simoni Petulu uakovelele mu vuato, nakukokela vuanda ku ntunda vuje
vuashulile na vatsi vakama cikuma, vatsi vapuile cihita na makumi atanu na vatsi
vatatu (153), kaha cipue vene tele vatsi vapuile vavengi, vuno honi vuanda ku
vuatavukile.
12 Yesu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ijeni muakulie via kulia via cimene.”
Kaha naumo uahi ua vandongisi uehuileko nguendi, “Yove iya?” Omuo vatantekeyele
nguavo Muene.
13 Kaha Yesu uezile nakuambata mbolo na kuvahanayo, kaha ualingile cimo vene
naua na ku vatsi.
14 Eyi yapuile ntsimbu ya mucitatu ije Yesu ualisholuele kuli vandongisi vendi
hanima yakusanguka ku vatsi.

Yesu na Petulu

15 Omo vamanusuile kulia via kulia via cimene, kaha Yesu uahandekele kuli Simoni
Petulu nguendi, “Simoni muna Iuano, nkuma uanjizaka kupulakana ava ndi?” Petulu
uamukumbuluile nguendi, “Eyo Muene nove utantekeya nguove njakuzanga.” Yesu
uahandekele kuli ikeye nguendi, “Lisa vana va vampanga vange.”
16 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye ntsimbu ya mucivali nguendi, “Simoni muna
Iuano, uanjizanga ndi?”
Petulu uamukumbuluile nguendi, “Eyo, Muene, nove utantekeya nguove
njakuzanga,”
Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Niunga vampanga vange.”
17 Kaha Yesu uahandekele kuli ikeye ntsimbu ya mucitatu nguendi, “Simoni muna
Iuano, uanjizaka ndi?”
Petulu uevuile kupihia omuo uamuihuile ntsimbu ya mucitatu nguendi, “Uanjizanga
ndi?” Kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muene, utantekeya nove nguove
njakuzanga.”
Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Lisa vampanga vange.
18 Cilivene mua vusunga njikuleka nguange omo tele uapuile u kanike, uakele
nakulikuta muiva uove mu mbunda nakuya kuoshe kuje ku uatondele. Vuno honi
omo ukakuluvala ukolola mavoko ove kaha mukueni akakukuta muiva mu mbunda
yove nakukutuala kuje ku utondo.”
19 (Mukuhandeka evi, Yesu uahandekele vutsi vuje vuakatsa navuo Petulu vuje
vukaneha vumpau kuli Njambi.) Kaha Yesu uahandekele kuli Petulu nguendi,
“Njikave!”

Yesu na Ndongisi uje Yazangele cikuma

20 Petulu uatengulukile kaha uamuene uje ndongisi ivazangele cikuma kuli Yesu
alinakumukava, uje uasindamenene ha ntulo ya Yesu ha ntsimbu ije ivalile via kulia
via cinguezi naua ikeye uje uahandekele nguendi, “Muene iya akakuenda vungungu?”

21 Omo Petulu uamumuene, uehuile Yesu nguendi, “Muene, vika vikalingiua kuli ou
yala?”
22 Yesu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nga ku cizango cange akayoya noho njikeja,
nkuma evi vikevio vika kuli yove? Njikave!”
23 Kaha muzimbu ou uashandokelele muimbo lioshe, nguavo ou ndongisi ka katsi.
Vuno honi Yesu kahandekele kuli ikeye nguendi ka katsi, vuno honi nguendi, “Nga ku
cizango cange ngue akayoya noho njikeja, evi vikevio vika kuli yove?”
24 Ou ikeye ndongisi uje ahandeka vukaleho vua viuma evi vialingiuile nakuvi-
soneka, kaha tutantekeya nguetu vukaleho vuendi vunapu vua vusunga.

Mamanusuilo

25 Vuno honi kuvili vimo viuma viavingi vikuavo vije Yesu ualingile, nga vioshe va
visonekele, njatantekeya nguange nga mavu oshe ku asele kuuana cihela cakutulikila
mavulu aje avanasoneka.

VILINGA
via Tunganda
Citsindikisi

1 Kuli ua cizango Telefilo,
Mu livulu lia kulivanga Njasonekele hali vije vioshe Yesu ualingile na kulongesa
cendi hume hambangelo,
2 nakuheta litangua lije vamutualele muilu, munima yakuhana vishika kuhitila mu
Cimbembesi Uakulela ku tunganda vaje vahanguile.
3 Munima ya kutsa na kusanguka cendi, ualisholuele ikeye vavenia kuli vakevo mu
vingila vije viakele na vukaleho ngeci ikeye alinakuyoya. Ualisholuele kuli vakevo mu
matangua akupua makumi auana nakuhandeka via vumuene vua Njambi.
4 Tele acilinavo, uavashikile nguendi, “Keti vakahume mu Yelusalema vuno honi
vakavandamenene kuje cikulaheso ca Tate. Evi vikevio viahandekele vije vimuevuile
kuli yange.
5 Iuano uambuitikile na mema vuno honi ha matangua amandende lika vakamim-
buitika na Cimbembesi Uakulela.”

Yesu Vamutuala Muilu

6 Omo tunganda vakele hamo na Yesu, vamuihuile nguavo, “Muene, nkuma
kuntsimbu inovene ukahiluisila vumuene ku Isaleli?”
7 Yesu uavakumbuluile nguendi, “Keti kuli yeni kutantekeya vintsimbu cipue
matangua aje Tate anavuahesa kuya ku nzili yendi.
8 Vuno honi mukatambula nzili omo Cimbembesi Uakulela cikeja hali yeni, kaha
mukapua vakaleho vange mu Yelusalema, na mu Yundeya muoshe na mu Samaliya,
na kuma manusuililo a mavu.”
9 Omo uamanusuile kuhandeka eci, vamukakuile naku mutuala muilu te oku
vamutalelela, lishelua liamuambate kaha kuvamumuene naua.
10 Tele vali nakutalelela muilu, hajevene vamala vavali vazalele via kutoka ve-
manene kuli vakevo.
11 Vehuile nguavo, “Vamala vaku Ngalileya, vika munemanena nakutala muilu? Ou
Yesu, uje ivanambata kuli yeni nakumutuala muilu, akeja naua mucifua cimo nge
muje mumuamumuenene aya muilu.”

Uje uahingile mu muhela ua Yunda

12 Kaha tunganda vahilukille ku Yelusalema omo vahumine ku Munkinda ua Oliveta
uje uakala kuyehi na Yelusalema, yapuile ntunda yakupua ngue kilomita imolika.
13 Omo vakovelele mu nganda, kaha vaile ku mulili ua kuilu kuje kuvakele va Petulu,
na Iuano, na Tiango, na Anduleo, na Filipu, na Tomasi, na Mbatolomeo, na Mateu,
na Tiango muna Alufeya, na Simoni Zelote uje ualuisile vaka kusuana va Valoma, na
Yundasa muna Tiango.
14 Vakele nakulikunguluila hamolika mukulombela na mutima umo, hamo na
vampuevo veka na Maliya vaina ya Yesu hamolika na vashongo vendi Yesu.
15 Mu matangua aje Petulu uemanene hhakati ka vaka kutsiliela hamolika na
civunga cakupua cihita na vantu makumi avali (120) nakuhandeka nguendi,
16 “Vavusamba vange, visoneka vinapande vilishulisise muje Cimbembesi Uakulela
kuhitila muli Ndaviti cahandekele hali Yundasa, uje uatuamenenene vaje vakutile
Yesu.
17 Yundasa uapuile umo uetu, omuo vamuhanguile kupua uakuvipangi vietu.”

18 (Na vimbongo vije viatambuile Yundasa ha vilinga viendi via vipi, uavilandele
lihia muje mualiuilililile na kutsa, uatavukile lizimo na mila yendi yatutulukilile
hambanza.
19 Vantu voshe vakele mu Yelusalema vacuvuile, kaha mu muyati uavo vatumbuile
lije lihia nguavo Akalundama, “kulumbununa nguavo Lihia lia Maninga.”)
20 “Omuo vanacisoneka mu livulu lia Miaso nguavo,
‘Njivo yendi ipue yamupulungua,
keti mukale cipue umo.’
vacisoneka naua nguavo,
‘Muntu ueka akahinge ha vipangi viendi.’
21 Nankuma tuapande kuhangula umo ha vamala vaje vanakala netu ntsimbu yoshe
ije Muene Yesu uendanganene netu,
22 kuputukila ku ntsimbu ije Iuano uambuluile muzimbu uendi uakumbuitika
nakuheta ha litangua lije omo vahumisile Yesu kuli yetu nakumutuala muilu. Ha cuma
eci, umo uavo napande kupua mukaleho uetu ku kusanguka cendi.
23 Nankuma, vahanguile vamala vavali, Yosefa uje ivalukile Mbalasambase (naua
vamutumbuile nguavo Njasitase) na Maseyase.
24 Ambahoni valombelele nguavo, “Muene, utantekeya mutima ua muntu uoshe.
Tumuese hali ava vavali iya uje iunahangula
25 kuambata cihela mu vipangi evi na kupanga vipangi via vunganda vije Yundasa
uasezele nakuya ku mutambela uendi.”
26 Kaha vavatelele nkela, na nkela yauililile hali Maseyase, nankuma vamupan-
dakanene ku tunganda likumi na umo.

2

Kuija kua Cimbembesi Uakulela

1 Omo litangua lia Pentekosita liahete, vaka kutsiliela voshe vakungulukile mu njivo
imolika.
2 Hajevene muilu muahumine cililimo ngue kupekumuka kua mpunzi yakama, kaha
yashulisile njivo yoshe muje muvatumamene.
3 Vamuene vije viafuile ngue milengi ya tuhia vije vialihangunukile kaha imo na imo
yakele hali umo na umo uavo.
4 Voshe vashulile na Cimbembesi Uakulela kaha vaputukile kuhandeka mu vindaka
vieka, nge muje Cimbembesi cavalingile linga vahandekemo.
5 Mu Yelusalema muakele Vayunda vaka kuivuila Njambi liova vaje vahumine ku
mafuti oshe ahano ha mavu.
6 Omo vovuile kalua kaje, civunga cakama cakungulukile. Voshe valikomokelele
omuo muntu uoshe uovuile vaje vaka kutsiliela vahandeka mu vindaka viavo.
7 Voshe valikomokelele cikuma nakuhandeka nguavo, “Nkuma ava vali nakuhan-
deka ngeci keti voshe Vangalileya ndi?
8 Cija vati honi tuvavoshe tuvevua umo na umo mu muyati uetu vavenia?
9 Vamo vetu vahuma ku Palitiya, Mendiya na ku Elame, vakuavo ku Mesopotamia,
Yundeya na ku Kapandosiya, vakuavo ku Pontiyasi na ku vinganda vimo via Valoma
via mu Asiya,
10 vamo ku Filingiya na ku Pampiliya, vakuavo ku Ingito na ku mitambela ya
Limbiya kuyehi na Silene, vamo vangenzi vahuma ku nganda ya Loma
11 (Vayunda na ava keti Vayunda vuno honi lika vakakava futisi ya Vayunda), vamo
vetu vahuma ku Kelete na ku Alambiya yetu tuvavoshe tulinakuvevua vahandeka
vikomoueso via Njambi mu miyati yetu.”

12 Kaha voshe valikomokelele nakukala na citanga, kaha valihozuele umo na
mukuavo nguavo, “Eci cilumbunuka vika?”
13 Vuno honi vamo vavo vashendumuine vaka kutsiliela nakuhandeka nguavo,
“Vantu ava vanapende viniu!”

Muzimbu ua Petulu

14 Vuno honi Petulu uemanene na vakuavo tunganda likumi na umo, uahandekele
na lizi liakama ku civunga cije nguendi, “Vamala vaku Yundeya neni voshe muakala
mu Yelusalema, tantekeyeni eci cuma, kaha ivuilileni muacili kuli evi njihandeka.
15 Cilivene, vantu ava kuvapendele nge mumuli nakuyonguelamo, ino inapu
ntsimbu ya mucitanu na viuana ku cimene.
16 Vuno honi evi vikevio viahandekele kananguizi ua Njambi Njuele nguendi.
17 Njambi ahandeka nguendi, ‘Eci cikeco njikalinga mu matangua amamanusuililo
njiketila Cimbembesi cange hali muntu na muntu.
Vana veni va vamala na ava va vampuevo vakambulula vunanguizi,
na vakuenje veni vakamona vimona,
na vakulukazi veni vakalota vinjozi.
18 Mu matangua aje njiketila Cimbembesi cange,
cipue hali vangamba vange, va vamala na ava va vampuevo
kaha vakambulula vunanguizi.
19 Njikalinga vikomoueso muilu
na vitantekeyeso hano ha mavu,
kukakala maninga, na tuhia, na vuisi vuakama.
20 Litangua likazivala vuiii,
na ngonde ikavenga ngengu ngue maninga,
ntsimbu kanda litangua liakama lia vumpau vua Muene lihete.
21 Kaha uoshe akasana lizina lia Muene akovoka.’
22 Yeni vamala vaku Isaleli! “Ivuilileni ku mezi aua, Yesu uaku Nazaleta uapuile
yala uje nzili yendi yakama yavu Njambi yasholuele muacili kuli yeni vikomoueso na
vitantekeyeso vije vialingile Njambi kuhitila muli ikeye hhakati keni, nge muje yeni
vavenia mualitantekeyela.
23 Njambi mu kutantekeya cendi na mu viyongola viendi via laja ngeci Yesu
vaka muhana ku mavoko eni, kaha yeni muamutsihile hakutava vaka vupi linga
vamushukike ha cilindakano.
24 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi, uamupatuile ku nzili ya kutsa, omuo
kucatavele linga kutsa cimupuise cinzinda.
25 Omuo Ndaviti uahandekele hali ikeye nguendi,
‘Muene kulutue luange ntsimbu yoshe,
omuo ali ku livoko liange lia cilio kaha kunjikajaja.
26 Nankuma mutima uange uvuahelela,
na mezi ange anashulu na nzolela.
Kaha muvila uange ukahuima mu lutsililelo.
27 Omuo kukanjiseze mu vukalo vua vatsi,
cipue kutava muka kulela uove linga apolele mu cihilo.
28 Unanjitantekeyesa vingila vituala ku muono,
ukanjishulisa na nzolela mukukala muyehi nove.’
29 “Vakuetu, njihandeka kuli yeni nakusimpa hali kukuluila yetu Ndaviti uje uatsile
na kumutsinda, na cihilo cendi hanga tucili naco na lelo lino.
30 Ndaviti uapuile kananguizi ua Njambi, kaha uatantekeyele nguendi Njambi
uamukulahesele na kulisinga nguendi akapuisa umo ua vatekuluila vendi kukala ha
litanda lia vumuene.

31 Ndaviti ha kumona vije vikalingika kulutue, uahandekele ha kusanguka kua
Kilistu omo uahandekele nguendi,
‘Ikeye kuvamusezele mu vukalo vua vatsi,
muvila uendi kuuapolelele mu cihilo.’
32 Njambi nasangula ou Yesu ku vatsi, kaha yetu voshe tunapu vakaleho va viuma evi.
33 Ikeye hakumujundula kuya ku livoko lia cilio lia Njambi, nakutambula Cimbembesi
Uakulela kuli Ishe cije camu kulahesele, kaha netilahoni vije vimuli nakumona na
kuivua hali yetu.
34 Omuo keti Ndaviti uje ualondele muilu, vuno honi ikeye uahandekele nguendi,
‘Muene uahandekele kuli Muene yange nguendi,
Tumama ku livoko liange lia cilio
35 noho cikapuisa vitozi vove vuliatelo vuave.’
36 “Nankuma vantu voshe va Isaleli vanapande kutantekeya muacili ngeci ou ikeye
Yesu, uje imuashukikile ha cilindakano ikeye Njambi yanapuisa Muene na Kilistu.”
37 Omo vantu vovuile evi, cavakuate ku mitima yavo kaha vahandekele kuli Petulu
na kuli tunganda vakuavo nguavo, “Eni vakuetu, tuapande kulinga vati?”
38 Petulu uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muntu na muntu napande kutenguluka
ku vipi viendi nakumumbuitika mu lizina lia Yesu Kilistu linga vamisambese ku vipi
vieni, kaha mukatambula vuana vua Cimbembesi Uakulela.
39 Omuo cikulaheso ca Njambi cinapu ceni na vana veni, na kuli voshe vaje vali
kulahako, vaje voshe vakasana Muene Njambi yetu veje kuli ikeye.”
40 Petulu uahandekele kuli vakevo na mezi eka akuvanangula nakuvalambelela
nguendi, “Lioheleni yeni vavenia ku miyati eyi ya vilinga via vipi.”
41 Vaje voshe vatambuile muzimbu ua Petulu vavambuitikile, kaha ha litangua lije
kualivuezelelele vantu vakupua makulukazi atatu (3, 0 0 0).
42 Vakakateyele ku vilongesa via tunganda na mukukunguluka hamo, na muku-
tavula mbolo na mukulombela.

Vuyoye vua Vaka kutsiliela

43 Vikomoueso na vitantekeyeso viavingi vivalingile tunganda viovuisile vantu
voshe liova.
44 Vaka kutsiliela voshe vakele hamo mukulitombola, kaha valipangelele vufuko
vuavo voshe.
45 Valandesele viuma viavo na vufuko vuavo, kaha valipangezelele vimbongo
hhakati kavo, kuya muje muanazenekela muntu.
46 Ha litangua na litangua valikunguluile mu Njivo ya Njambi, vakele nakutavula
mbolo mu vinjivo viavo na kulia viakulia viavo mukuvuahelela na mitima ya
kulikehesa,
47 nakushangazala Njambi, nakuvazanga ku vantu voshe. Ha litangua na litangua
Muene uavuezeleleleko ku civunga cavo vaje vantu vakele nakuovoka.

3

Petulu akanguisa yala ua Cilema

1 Ha litangua limo Petulu na Iuano vaile ku Njivo ya Njambi ha ntsimbu ya
kulombela, yapuile ntsimbu ya maola atatu ku mutania.
2 Kuje ku cikolo civatumbuile nguavo Cikolo Cacili ca Njivo ya Njambi, kuakele yala
umo uje uapuile cilema hume kukusemuka cendi. Vakele nakumutuala tuala ku cikolo
ha litangua na litangua linga alombe vuana kuli vantu vaje vakele nakukovela mu
Njivo ya Njambi.
3 Omo uamuene Petulu na Iuano valinakukovela mu Njivo ya Njambi, uavalombele
linga vamuhaneko cimo.

4 Petulu na Iuano voshe vamutalele ntoma, kaha Petulu uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Tutale!”
5 Nankuma uavatalele ntoma, uayonguele nguendi hamo vamuhanako cimo.
6 Vuno honi Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Kunjesi na Silivela cipue
Ngolinde, vuno honi eci njilinaco cikeco cinjikuhana, mu lizina lia Yesu Kilistu uaku
Nazaleta imana linga uende.”
7 Ambahoni uamukuate ku livoko liendi lia cilio nakumukatula, hajevene viliato na
tutsendengele tuendi viakele na nzili.
8 Uakatukile nakutumbuka kaha uaputukile kuenda, uakovelele hamo navo mu
Njivo ya Njambi, uendele nakutumbuzoka na kushangazala Njambi.
9 Vantu voshe kuje vamumuene alinakuenda nakushangazala Njambi,
10 omo vamutantekeyele ngeci ikeye uje uakele nakutumama ku cikolo cije civa-
tumbuile nguavo Cikolo Cacili ca Njivo ya Njambi nakulomba vuana, kaha voshe
valikomokelele cikuma ha cuma cije calingiuile kuli ikeye.

Petulu ambulula mu Njivo ya Njambi

11 Omo uje yala uakakateyele kuli Petulu na Iuano, vantu voshe valikomokelele kaha
voshe vashatukililile kuli vakevo mu Mbalanda ya Solomoni.
12 Omo Petulu uamuene vaje vantu, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vaka
Isaleli, vikahoni mualikomokela ha cuma eci, cipue vikahoni mututalela ntoma?
Muayongola ngueni eci cinalingiua mu nzili yetu cipue mu vunjambi vuetu mukemo
tunendesa ou muntu ndi?
13 Njambi ua Avilahama, na Isake na Yakomba, Njambi ya vakukuluila vetu,
ikeye nahana vumpau kuli ngamba yendi Yesu, uje imuahanene kuli vaka kusuana
nakumuviana ku mesho a Pilato, cipue Pilato te nayongola kumuecela.
14 Vuno honi yeni muamuvianene Uakulele na Vusunga kaha muashikile Pilato linga
amiecelele na kumihana muhuza.
15 Kaha muamutsihile uje ikeye Vavenia muono, vuno honi Njambi uamusanguile
ku vatsi. Yetu tunapu tuvakaleho ha cuma eci.
16 Mukutsiliela mu lizina lia Yesu, lizina liendi ikeye vavenia likelio liahana ou
yala nzili, ou mumona nakutantekeya, nalutsililelo luakuhitila muli Yesu lunamuhana
kukanguka kuacili ku mesho eni voshe.
17 “Honi vamuanetu njatantekeya nguange vije mualingile kuli Yesu, yeni na
vantuama veni muavilingilile mu nzimba.
18 Mu ngila eyi vene Njambi uashulisilile vije viahandekele laja kuhitila ku tunan-
guizi va Njambi va Njambi voshe nguendi, Kilistu uendi akayanda.
19 Omuo acuma eci tengulukeni, kaha hilukeni kuli Njambi linga amisambese ku
vipi vieni,
20 Vitsimbu via kuuima vikahuminina kuli Muene kaha akatuma Kilistu uendi uje
yahanguile laja ikeye Yesu.
21 Napande kukala muilu noho ntsimbu ikaheta ije Njambi akapuisa viuma vioshe
vuha, nge muahandekele laja kuhitila muli tunanguizi va Njambi vendi va kulela.
22 Mosesa uahandekele nguendi, ‘Muene Njambi yeni akamitumina kananguizi ngue
muje muatumine yange, akapua umo uakuhuma hhakati ka vantu veni, mukononoke
vioshe vije viakamileka.
23 Uoshe kakononoka uje kananguizi vakamuhumisa kuli vantu va Njambi.’
24 Tunanguizi va Njambi voshe nge muvana vahandekelamo, kuhuma kuli Samuele
na vaje vezile munima yendi, navo naua vambuluile vije vilingiua matangua ano.
25 Mu vatekuluila va tunanguizi va Njambi va Njambi na litavasano lije Njambi
uahanene kuli vakukuluila veni nge muahandekele kuli Avilahama nguendi, ‘Kuhitila
muli vatekuluila vove miyati yoshe ya vantu hano ha mavu vakakuisuliua.’

26 Omo Njambi ujunduile ngamba yendi, uamutumine kuli yeni hakulivanga,
mukumikuisula linga muntu uoshe ahume ku vilinga viendi via vipi."

4

Petulu na Iuano ku mesho a mpunga

1 Tele Petulu na Iuano vacili nakuhandeka ku vantu, vamo tusasendote na ntuama
ua Njivo ya Njambi na Vasanduki vezile kuli vakevo.
2 Vanienguele cikuma omuo vakele nakulongesa vantu nguavo Yesu nasanguka ku
vatsi, eci camuesele ngeci vatsi vakasanguka.
3 Nankuma, vavakuate nakuvahaka mu kamenga noho liamukuavo, omuo kuapuile
laja cinguezi.
4 Vuno honi vavengi vaje vovuile lizi vatsililelelele, kaha vuingi vua vamala vapuile
makulukazi atanu (5, 0 0 0).
5 Liamukuavo vantuama va Vayunda, na vakuluntu, na valongisi va mezi a Lishiko
valikunguluilile mu Yelusalema.
6 Valiuanene hamo na Anase Kasasendote Uakama na Kayafase na Iuano na
Alekizanda na voshe vaje vapuile vaka ntanga ya Kasasendote Uakama.
7 Omo vemikile Petulu na Iuano ku mesho avo vatondele kutantekeya kaha
vavehuile nguavo, "Nzili yeya mulinayo cipue mu lizina lieya munalingi cuma eci?"
8 Ambahoni Petulu hakushula na Cimbembesi Uakulela, uavakumbuluile nguendi,
"Yeni vantuama va vantu na vakuluntu,
9 nga muli nakutuihula lelo ha vilinga viacili vinalingiua kuli yala ou ua cilema na
vati muje muanakangukilamo,
10 yeni voshe munapande kutantekeya, na vantu voshe vamu Isaleli vanapande
kutantekeya ngeci muntu ou nemana ku mesho eni nakanguka muacili mu lizina lia
Yesu Kilistu ua ku Nazaleta, uje imuashukikile ha cilindakano, uje yasanguile Njambi
ku vatsi.
11 Ou Yesu ikeye uje visoneka vihandeka nguavo
'Livue limuayenguile yeni vaka kutunga,
ikeye honi napu cisimi caseho cikuma ca mumbango kupulakana vioshe.'
12 Kutuasa kuuana kuovoka muli ueka naua, omuo kukuesi lizina lieka hano ha mavu
lianahana Njambi ku vantu litunapande kuovokelamo."
13 Vaka mpunga vakomokele omo vamuene kusimpa kua Petulu na Iuano omuo
vamuene ngeci vapuile vantu vangoco vakuhona kulilongesa, kaha vavanongonuene
ngeci vakevo vakele hamo na Yesu.
14 Vuno honi hakumona uje muntu ivakanguisile nemana hamo na Petulu na Iuano,
kuvasele kuhandeka cuma cimo cakuvaluisa naua.
15 Nankuma, vavalekele linga vatuhuke mu njivo ya Mpunga, kaha vaputukile
kulihandekesa hhakati kavo nguavo,
16 "Vika tulinga nava vamala? Omuo muntu uoshe mu Yelusalema natantekeya ngeci
eci cikomoueso caciha civanalingi, kaha kutuasa kuciviana.
17 Vuno honi kuvindika cuma eci ngeci keti citsimane naua hhakati ka vantu,
tunanguleni ava vamala linga keti vahandeke naua kuli muntu mu lizina lia Yesu."
18 Nankuma, vasanene mukati nakuvashika linga keti vahandeke cuma cimo cipue
kulongesa naua mu lizina lia Yesu.
19 Vuno honi Petulu na Iuano vavakumbuluile nguavo, "Yeni vavenia uaneni cuma
muka cacili ku mesho a Njambi, kuononoka yeni indi kuononoka Njambi.
20 Omuo kutuasa kuholoka kuhandeka viuma vije vituamono nevi vitunevu."
21 Hanima yakuvanangula cikuma kaha vavecelele. Vamuene ngeci capuile cacikalu
kuvahana kashitiku, omuo vantu voshe vashangazalele Njambi ha vije vialingiuile.

22 Uje yala ivalingilile cimueso cakumukanguisa uakele na miaka yakupulakana
makumi auana.

Vaka kutsiliela valombelela ha kusimpa

23 Omo Petulu na Iuano vavecelele, vahilukile kuli vantu vavo nakuvaleka vije
vivahandekele vakuluntu va tusasendote na vantuama kuli vakevo.
24 Omo vaka kutsiliela vovuile viuma evi, voshe vakungulukile hamo nakulombela
kuli Njambi nguavo, “Muene Samatanga ua lilu na mavu, na mema a kalunga na vioshe
vilimo!
25 Yove uahandekele na Cimbembesi Uakulela kuhitila muli kukuluila yetu Ndaviti,
ngamba yove, omo ikeye uahandekele nguendi,
“ ‘Kaha omuo vika ava keti Vayunda vanienguele,
na omuo vika vantu vatumba matumbe akuhona seho?
26 Vamiene va hano ha mavu valivuaheselele vualumo vakevo vavenia,
na vaka kusuana valikunguluile hamo
nakuluisa Muene na Kilistu uendi.’
27 Cilivene Helonde na Pontiyu Pilato valikunguluile hamo mu nganda ino hamo
na ava keti Vayunda na vantu va Isaleli nakuluisa ngamba yove uakulela Yesu, uje
iuavuavesele.
28 Valikunguluile nakulinga vioshe vije viuatondele laja na nzili yove na cizango cove
linga vikalingiue.
29 Kaha vuavuno, Muene, tala muvali nakutushunguiya, kaha tava linga vangamba
vove vambulule lizi liove na kusimpa.
30 Sholola livoko liove mukukanguisa nakulinga vitantekeyeso na vikomoueso mu
lizina lia ngamba yove uakulela Yesu.”
31 Omo vamanusuile kulombela, cihela cije vakungulukilile caliningangele. Kaha
voshe vashulile na Cimbembesi Uakulela nakuambulula lizi lia Njambi nakusimpa.

Vaka kutsiliela valipangezela vufuko vuavo

32 Civunga ca vaka kutsiliela vakele na mutima umolika na viyongola vimolika,
naumo uahi uatumbuile viuma viendi vije viafukile kupua viendi, vuno honi vali-
pangezelele vioshe viavo vije vivakele navio.
33 Kaha na nzili yakama tunganda vambuluile vukaleho vua kusanguka kua Muene
Yesu, kaha na kavumbi kakama kakele hali vakevo.
34 Kukuakele umo hhakati kavo uajenekele cuma, omuo vaje vakele na mehia
cipue vinjivo vavilandesele kaha vanehele vimbongo vivatambuile ku viuma vije
valandesele
35 nakuvihana kuli tunganda, kaha vavipangezelele ku muntu na muntu ngue
kukujeneka cendi.
36 Kaha Yosefa, Kalevi uje uasemukilile mu sapulasi, uje tunganda vamutumbuile
nguavo Mbanambasa, kulumbunuka nguavo “Muka kuzembeleka,”
37 ualandesele lihia liendi, kaha uanehele vimbongo nakuvihaka kuli tunganda.

5

Ananiya na Safila

1 Kuakele yala umo lizina liendi Ananiya, na mpuevo yendi Safila valitavasanene
kulandesa mutambela ua vufuko vuavo.
2 Hakulitavasana na mpuevo yendi uashuekele mutambela ua fuvuko, kaha uat-
ualele mutambela umo ua vimbongo kuli tunganda.
3 Kaha Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ananiya, vika unatavela Sa-
tana akovele mu mutima uove nakuhandeka makuli kuli Cimbembesi Uakulela
hakushueka mutambela ua vimbongo viunatambula hakulandesa lihia liavo?

4 Tele kanda uvulandese, vuakele vuove, naua namunima yakuvulandesa, vimbongo viapuile viove. Nkuma vika uayonguela kulinga cuma eci? Kuakuisile vantu vuno honi unakuisi Njambi!”
5 Hajevene omo Ananiya uovuile mezi aua, uauililile ha mavu na kutsa, kaha vantu voshe vaje vuovuile evi vakele na liova.
6 Vakuenje vezile nakuzenga muvila uendi, kaha vamutualele hambanza na kumutsinda.
7 Omo kuahitile maola atatu mpuevo yendi uezile, katantekeyele cuma cije calingiuile.
8 Petulu uamuihuile nguendi, “Njileke nga evi vikevio vimbongo vimunalandesele lihia lieni yove na yaliove?” Kaha Safila uamukumbuluile nguendi,
“Eyo, vikevio vene evi.”
9 Nankuma, Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Nkuma vika yove na yaliove muayongola kueseka Cimbembesi ca Muene? Tala, vamala vanakatsinda yaliove ava vali ku cikolo, vakevo vakutuala nove naua.”
10 Hajevene Safila uauililile ha mavu ku viliato via Petulu na kutsa. Omo vaje vakuenje vakovelele vamuuanene natsi, kaha vamutualele nakumutsinda kuyehi na yaliendi.
11 Cikungulukilo coshe na vantu voshe vaje vovuile viuma evi vakele na liova liakama.

Vitantekeyeso na Vikomoueso

12 Tunganda valingile vitantekeyeso na vikomoueso viavingi hhakati ka vantu. Kaha vaka kutsiliela voshe vakungulukilile hamo mu Mbalanda ya Solomoni.
13 Cipue vene vantu vavashangazalele cikuma, vuno honi naumo uahi ualipandakanene navo.
14 Vantu vavengi valivuezelele ku civunga cavo, civunga ca vamala na vampuevo vaje vatsilielelele kuli Muene.
15 Nankuma, ku vije vivalingile tunganda, vantu vakele nakuneha vaka kuvavala ku vitapalo nakuvalangeka ha mihela na ha vitalatala linga Cimbembesi ca Petulu cihite helu lia vamo omo ahita kuyehi.
16 Vivunga via vantu vavengi vezile kuhuma ku membo akuzenguluka Yelusalema, vanehele vaka kuvavala na vaje vakele navaje vanakele nakuyandisiua ku vimbembesi via kujuala, kaha voshe vavakanguisile.

Tunganda vavayandesa

17 Ambahoni kasasendote uakama na vakuavo vaje va mu mpunga ya Vasanduki, vovuile cipululu kaha vakele na vutumbe vua kuvaluisa.
18 Vakuate tunganda nakuvahaka mu kamenga ka civunga.
19 Vuno honi ku vutsiki vujevene kangelo ua Muene uashokoluele vikolo via kamenga, kaha uatuhuisile tunganda hambanza, nakuhandeka kuli vakevo nguendi,
20 “Yeni mukemane mu Njivo ya Njambi nakuleka vantu vioshe via muono ou ua uha.”
21 Omo vovuile evi vakovelele mu Njivo ya Njambi cimene mene nakuputuka kulongesa vantu.
Omo Kasasendote uakama na vantu vendi vahete kaha vasanene mpunga hamo navakuluntu voshe va vamtu va Isaleli, kaha honi vatumine vantu ku kamenga linga vanehe tunganda ku mesho avo.
22 Vuno honi omo vaje vaka kuniunga Njivo ya Njambi vahete kuje, kuvauanene vaje tunganda mu kamenga, nankuma vahilukile ku Mpunga nakuambulula nguavo,

23 “Omo tuahete ku kamenga tuauanene kuakupata ngongongo na vaka kuniunga voshe te vanemana ku vikolo, vuno honi omo tunashokoluele tuauanene mukati naumo alimo uahi.”
24 Omo vakuluntu va tusasendote na mukuluntu ua vaka kuniunga Njivo ya Njambi vovuile viuma evi, valikomokelele cikuma nguavo cuma muka cinalingiua.
25 Ambahoni yala umo uezile nakuhandeka kuli vakevo nguendi, “Taleni, vaje vamala vamunahakele mu kamenga vali mu Njivo ya Njambi nakulongesa vantu!”
26 Nankuma, uje mukuluntu ua vaka kuniunga Njivo ya Njambi uaile na vantu vendi mukuambata tunganda. Kuvakapangesele nzili omuo vovuile liova nguavo hamo vantu vavasha mavue.
27 Omo vanehele tunganda, vavemikile ku mesho a Mpunga. Kaha kasasendote uakama uavehozuele nguendi,
28 “Tuamishikile nguetu keti mulongese naua mu lizina lia yala ou, vuno honi yeni munashandola laja vilongesa vieni mu Yelusalema muoshe kaha mutonda naua mutuhake mulonga ua kutsa cendi!”

29 Vuno honi Petulu na tunganda vakuavo vavakumbuluile nguavo, “Tunapande kuononoka cikuma Njambi kupulukana vantu.
30 Njambi ya vakukuluila vetu ikeye uasanguile Yesu ku vatsi, uje imuatsihile mukumushukika ha cilindakano.
31 Njambi uamujunduile nakumutuala ku livoko liendi lia cilio na kumupuisa Ntuama na Muyoyesi linga akahane Isaleli ntsimbu yakutenguluka ngeci vavasambese ku vipi viavo.
32 Tuvakaleho va viuma evi, yetu hamo na Cimbembesi Uakulela cije Njambi nahana kuli vaje vamuononoka.”

33 Omo vaje vaka Mpunga vovuile evi, vanienguele cikuma nakutonda linga vatsihe tunganda.
34 Vuno honi umo uavo, uapuile Kafaliseo lizina liendi Ngamaliele, uapuile mulongisi ua mezi a Lishiko kaha naua vantu vamusingimikile cikuma, uakatukile nakushika Mpunga linga vacituhule tunganda hambanza muka ntsimbu kakandende.
35 Kaha uahandekele ku Mpunga nguendi, “Yeni vakuetu Vaisaleli, zangameni ha viuma evi mulinakulinga kuli ava vamala.
36 Ha vintsimbu via kunima kuasholokele Teundase uje ualipuisile uakama, kaha vamala vakupua makulukazi auana (400) valipandakanene nendi. Vuno honi vamutsihile kaha na voshe vaje vamukavele valishandokele, kaha cije civunga cendi cahuile.
37 Munima yendi Yundasa Kangalileya uasholokele ha ntsimbu yakutanda vantu, uakokele civunga cakama vuno honi nendi naua vamutsihile kaha na voshe vaje vamukavele valishandokele.
38 Nankuma, ha cihande eci njimileka nguange, keti mueseke kulinga cuma cimo hali ava vamala. Veceleni! Nga evi vanayongola nevi vali nakulinga vinahumu ku vantu, kaha vikahua,
39 vuno honi nga vinahumu kuli Njambi, kaha kumuasa kuvahiana. Ha mulonga ou mukaliuana lika muli nakuluisa Njambi!” Kaha vovuisisile mezi a Ngamaliele. Kaha Mpunga yakavele kunangula kua Ngamaliele.

40 Nankuma, vasanene vaje tunganda linga vakovele, vavapupile nakuvashika nguavo keti naua vahandeke mu lizina lia Yesu, kaha vavecelele.
41 Ambahoni omo tunganda vasezele ije Mpunga, vavuahelelele cikuma omuo Njambi uavayonguelele kuyanda nakushauka omuo ha lizina lia Yesu.
42 Kaha ha litangua na litangua vakele nakulongesa nakuambulula Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu mu Njivo ya Njambi na mu vinjivo via vantu.

6

Vahangula vakuasi vatanu na vavali

1 Mu matangua aje, omo vandongisi vakele nakulivuezelela, kuakele Vayunda
vaje vakele nakuhandeka ndaka ya Cingelengu valingile vimpata na Vayunda vaje
vakele nakuhandeka ndaka ya Cihevelu omuo vantuluue vavo vakele nakuvayengula
hakuhana viakulia via ha litangua na litangua.
2 Nankuma, vaje tunganda likumi na vavali vasanene vandongisi voshe nakuhan-
deka kuli vakevo nguavo, “Kucitava tuecele kuambulula lizi lia Njambi linga tutale ha
cimpande ca kupangezela viakulia.
3 Nankuma, vakuetu, hanguleni vamala vatanu na vavali hhakati keni vaje vamu-
tantekeya ngeci vanashulu na Cimbembesi Uakulela na mana, tuvahake linga vapange
cipangi eci.
4 Kaha yetu tukalihane lika ku kulombela nakupanga vipangi viakuambulula.”
5 Civunga coshe cavuahalelele cikuma na viyongola via tunganda, nankuma,
vahanguile Setefano, yala uakushula nalutsilielo na Cimbembesi Uakulela, hamolika
na Filipu, na Polokolase, na Nikanole, na Timoni, na Palamanase, na Nikolau uje keti
Kayunda ua ku Antiyoke uje uakavele futisi ya Vayunda.
6 Civunga cemikile vaje vamala ku mesho a tunganda, vaje vakevo vavalombelelele
nakuvasaleka mavoko.
7 Kaha lizi lia Njambi liashandokele. Civunga ca vandongisi mu Yelusalema
calivuezelelele cikuma, na civunga ca tusasendote vavengi vatsilielele.

Setefano vamukuata

8 Kaha honi Setefano, mukushula na kavumbi ka Njambi na nzili, ualingile
vitantekeyeso na vikomoueso viakama hhakati ka vantu.
9 Vamuluisile kuli vamala vamo vaje vapuile vaka njivo ya malombelo ya Vamala
Vakupatuka (nge muje muvaitumbuile), muje muakele Vayunda vakuhuma ku Silene
na ku Alekizandiliya. Vakuavo vahumine ku mbonge ya Silisiya na ku Asiya valingile
vimpata na Setefano.
10 Vuno honi Cimbembesi cahanene Setefano mana linga omo ahandeka naumo uahi
uasele kumuhiana kulinga nendi vimpata.
11 Ambahoni vahanene vamala vamo lizika kanua linga vahandeke nguavo, “Tuna-
muvu alinakuhandeka mezi akushaula Mosesa na Njambi.”
12 Kaha mu ngila eyi vene vashongangeyele vantu na vakuluntu na valongisi va mezi
a Lishiko. Vakuate Setefano nakumutuala ku Mpunga.
13 Ambahoni vanehele vakaleho vamakuli vaje vamuvangeyele nguavo, “Ou yala
ntsimbu yoshe alinakuluisa Njivo ya Njambi ya kulela na Lishiko lia Mosesa.
14 Tunevu ahandeka nguendi ou Yesu ua ku Nazaleta akasiula Njivo ya Njambi,
nakutengulula futisi yatuhanene Mosesa.”
15 Voshe vatumamene muje mu Mpunga mesho avo atalele hali Setefano, kaha
vamuene cihanga cendi casholokele ngue ca kangelo.

7

Majui a Setefano

1 Kaha Kasasendote uakama uehuile Setefano nguendi, “Viuma evi vinapu via
vusunga ndi?”
2 Kaha Setefano uavakumbuluile nguendi, “Vamuanetu na vatate njivuililenі!
Njambi ua vumpau ualisholuele kuli kukuluila uetu Avilahama te acili mu
Mesopotamia, ntsimbu kanda acikale mu Halane,

3 kaha uahandekele kuli ikeye nguendi, ‘Seza lifuti liove na ntanga yove kaha ya ku
lifuti lije linjikakumuesa.’
4 Ambahoni uasezele lifuti liandi lia Kalundiya uaile nakukala mu lifuti lia Halane.
Munima ya kutsa kua ishe ya Avilahama, kaha Njambi uamuhumisile mu lifuti lije
nakumuneha mu lifuti lino limulinakukala hano.
5 Njambi kahanene Avilahama mutambela umo ua lifuti linga upue uendi, cipue
kamutambela kakandende ka kuliata ka livu, vuno honi Njambi uamukulahesele
kumuhanalio linga lipue liendi na vatekuluila vendi cipue vene te Avilahama kanda
akale na muana.
6 Kaha evi vikevio viahandekele Njambi nguendi, ‘Vatekuluila vove vakakala mu
lifuti lia vungezi, kaha vakapua vandungo nakuvayandesa cikuma miaka yakupua
vihita viuana (400).
7 Njikahisa vantu vaje vavakapangela, kaha munima ya viuma evi vatekuluila vove
vakahuma mu lifuti lije, kaha vakanjilemesa mu mutambela uno vene.’
8 Ambahoni Njambi uahanene Avilahama cilika cakulovoka ku mukanda kupua
cimueso ca cikumiyiyo. Nankuma, Avilahama uapuile ishe ya Isake kaha uamutuhuile
ku mukanda omo kuahitile matangua atanu na atatu kuhuma ha kusemuka cendi,
kaha Isake uatuhuile munendi Yakomba, na Yakomba uatuhuile vana vendi likumi na
vavali, vaje vakevo vakukuluila vakutsimana va muyati uetu.

9 “Kaha vakuavo vana va Yakomba vovuililile cipululu shongo yavo Yosefa, vamu-
landesele ku vundungo mu Ingito. Vuno honi Njambi uakele hamo nendi
10 nakumuniunga muacili mu tuyando tuendi tuoshe. Omo Yosefa uasholokele ku
mesho a Falao muene ua Ingito, Njambi uamuhanene mana na kavumbi, kaha muene
ua Ingito uapuisile Yosefa nguvulu uaka yula Ingito yoshe ya njivo ya muene.
11 Ambahoni kuakele njala mu lifuti lioshe lia Ingito na mu Kanana, kaha njala ije
yanehele tuyando tuakama. Kaha vakukuluila vetu kuvasele kuuana viakulia,
12 vuno honi omo Yakomba uovuile nguavo ku Ingito kuli viakulia, uatumineko vana
vendi, vakukuluila vetu, ha vungezi vuavo vua kulivanga.
13 Kaha ha vungenzi vuavo vua mucivali Yosefa ualisholuele kuli vamuanaye, kaha
Falao muene ua Ingito uatantekeyele ntanga ya Yosefa.
14 Nankuma, Yosefa uatumine lizi kuli ishe Yakomba linga vakamuleke hamo na
ntanga yendi ngeci veje ku Ingito, vapuile makumi atanu na avali na vantu vatanu
(75).
15 Ambahoni Yakomba uasikumukile uaile ku Ingito, ikeye na vakukuluila vetu
vakatsililileko.
16 Mivila yavo vaitualele ku Shekeme kuje vakavatsindile mu cihilo cije calandele
Avilahama na vimbongo kuli vana va Hamole.

17 “Vuno honi omo ntsimbu yahete muyehi linga Njambi ashulisise cikulaheso cendi
kuli Avilahama, vantu vetu valanene cikuma mu Ingito.
18 Kaha kuasuanene muene ueka uje katantekeyele Yosefa.
19 Ikeye uazangamesele vakukuluila vetu nakuvapangesa mua mupi, nakuvasindiya
linga vombile kuti vana vavo linga vatse.
20 Ha ntsimbu ivene Mosesa uasemukile, uapuile kanike uacili cikuma ku mesho a
Njambi. Vamulelele mu njivo ya ishe mu vingonde vitatu,
21 kaha omo vamuhumisile mu njivo yavo, muna muene Falao ua mpuevo uamuam-
bate nakumulela muacili nge munendi.
22 Mosesa vamulongesele mana oshe a vaka Ingito, kaha uapuile yala uakama
mukuhandeka cendi na mu vilinga.

23 “Omo Mosesa uakele na miaka makumi auana (40), cahuminine kuintsi lia mutima
uendi kuya nakumenekela vavushoko vendi vaka Isaleli.

24 Kaha omo uamuene Kaingito ali nakuyandesa umo ua kuli vavushoko vendi,
nankuma, uashueneneko nakuohiela uje Kaisaleli kaha uatsihile uje Kaingito.
25 Uayonguele nguendi hamo va Isaleli vendi vovuisisa ngeci Njambi alinakumu-
pangesa linga akavohiele, vuno honi kuvatantekeyele.
26 Ha litangua liamukuavo Mosesa uamuene Vaisaleli vavali valinakulua, kaha
uezile mukati kavo nakuhandeka kuli vakevo na mezi a ciyulo nguendi, 'Eni vamala
ivuilileni, yeni muvushoko vueni, kaha vika mulinakuliluisa umo namukuavo?'
27 Vuno honi uje yala uakele nakuluisa mukuavo uanakuile Mosesa nakuhandeka
kuli ikeye nguendi, 'Iya nakupuisa muka kusuana cipue lihako hhakati ketu?
28 Nkuma utonda linga unjitsihe naua nge munatsihile uje Kaingito izau ndi?'
29 Omo Mosesa uovuile mezi aua, uateuele mu Ingito nakuya nakukala mu lifuti lia
Mindyani. Kaha kuje uakakele na vana vavali va vamala.
30 "Omo kuahitile miaka makumi auana (40), kangelo uasholokele kuli Mosesa mu
mulengi ua tuhia tuakele nakushukuma mu liputa mu mpambo kuyehi na Munkinda
ua Sinai.
31 Omo Mosesa uamuene evi ualikomokelele ha cuma cije camuene, kaha
uashuenene kuyehi na liputa mukumonesesa muacili. Vuno honi uovuile lizi lia
Muene ngualio,
32 'Yange Njambi ya vakukuluila vove, Njambi ya Avilahama na Isake na Yakomba.'
Kaha Mosesa uajajele nakuvua liova, kaha kataleleko naua.
33 Kaha Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, 'Shulula vinkaku viove, omuo ha
mutambela ha unemana hanapu ha kulela.
34 Njinamono omo muvali na kuyandeselamo vantu vange vaje vali mu Ingito.
Kaha njinevu kulinienieta kuavo, njineja ha mavu nakuvamena. Kaha ija honi, linga
njikakutume ku Ingito.'
35 "Ou ikeye Mosesa uje ivavianene omo vahandekele nguavo, 'Iya nakupuisa muka
kusuana cipue lihako hhakati ketu?' Ikeye vene uje yatumine Njambi kupua muka
kusuana na muka kupatula kuhitila muli kangelo uje uasholokele kuli ikeye mu liputa
lije liakele nakuuema.
36 Ikeye uahumisile vantu mu Ingito, ualingile vitantekeyeso na vikomoueso mu
Ingito, na ku Cisali ca Kuvenga naua na mu mpambo ha miaka makumi auana (40).
37 "Ou ikeye Mosesa uje ualeke vantu va Isaleli nguendi, 'Njambi akahumisa
kananguizi ngue yange uje akahuma hhakati ka vantu veni vavenia.'
38 Ikeye uakele hamo na vantu va Isaleli omo vakungulukilile mu mpambo, naua
hamo na vakukuluila vetu na kangelo uje uahandekele kuli ikeye ha Munkinda ua
Sinai, kaha uatambuile muzimbu ua kuyoya ua Njambi nakutuhanauo.
39 "Vakukuluila vetu vavianene kumuononoka, kaha vamunakuililile kumukulo
nakutonda linga vahilukile naua ku Ingito.
40 Nankuma, vahandekele kuli Alone nguavo, 'Tupangele vanjambi linga vatutu-
amenene. Kututantekeya cuma muka cinalingiua kuli Mosesa uje uatuhumisile ku
Ingito.'
41 Yapuile ntsimbu ije ivamungile kamponia mu cifua ca ngombe ua nkomba
nakukombelelako nkombelo nakulinga ciuano cakusingimika cipangi ca mavoko avo.
42 Vuno honi Njambi uavatalesele nima, kaha uavecelele linga valemese viuma via
muilu, nge muvanasoneka mu livulu lia tunanguizi va Njambi va Njambi nguavo,
" 'Vantu va Isaleli! Keti kuli yange
muatsihilile nakukombelela tusitu
ha miaka makumi auana mu mpambo.
43 Yapuile mbalaka ya njambi Moleki ikeyo ije imuambate,
na cifua ca Lefane, njambi yeni ua vintangantanga,

ava vakevo tumponia tueni tuje tumuapangele linga mutulemese.
Nankuma, njikamituma ku vunzinda musinia lia Mbambilone.' "
44 "Vakukuluila vetu vakele na mbalaka yakulihanena vukaleho mu mpambo. Vaipangele nge Njambi muashikile Mosesa linga vaipangemo, kuya mu cifua cije vene civamuesele Mosesa.
45 Vakukuluila vetu vaje vatambuile mbalaka kuli vaishavo vayambate omo vaile na Yoshua nakutambula lifuti ku miyati ije yashekelemo Njambi omo vakele nakuya kulutue. Nankuma, cakele kuje noho ha ntsimbu ya Ndaviti.
46 Ikeye vene Ndaviti uje uauanene kavumbi ku mesho a Njambi, kaha uehuile Njambi amutavese linga atungile Njambi ya Yakomba Muakukala.
47 Vuno honi uapuile Solomoni uje uamutungilile njivo.
48 "Vuno honi Njambi ua Helu Liavioshe kekukala mu vinjivo viakutunga na mavoko a vuntu, ngue muje alinakuhandeka kananguizi ua Njambi nguendi,
49 'Muene ahandeka nguendi, lilu lipua litanda liange,
na mavu apua vuliatelo vuange.
Njivo ya muyati muka muasa kunjitungila?
Mutambela ua muyati muka munjasa kukala?
50 Nkuma keti livoko liange vene vavenia liapangele evi viuma vioshe ndi?'
51 "Yeni vantu vakukaluua," Kaha Setefano uatualeleho kuhandeka nguendi, "Yeni vantu va mitima yakuhona kukutsiliela, na matuitui eni anashoko ku lizi lia Njambi! Yeni naua muli nakuviana Cimbembesi Uakulela nge muvalingile vakukuluila veni.
52 Iya kananguizi ua Njambi ivahonouele kuyandesa vakukuluila veni? Vatsihile tunganda va Njambi vaje kusenkulu vambuluile kuija kua Ngamba yendi ua Vusunga. Kaha honi yeni muamuendele vungungu nakumutsiha.
53 Yeni muatambuile Lishiko lia Njambi lije livamihanene tungelo, vuno honi kumualiononokele."

Setefano vamuasha mavue

54 Omo vaje vaka mpunga vovuile evi viuma kuli Setefano, vanienguele cikuma nakulishumanga ku mazo avo mukupihilila.
55 Vuno honi Setefano mukushula na Cimbembesi Uakulela uatalele muilu, kaha uamuene vumpau vua Njambi na Yesu nemana ku livoko lia cilio lia Njambi.
56 Uahandekele nguendi, "Taleni! Njinamono lilu linashokoloka na Muna Muntu nemana ku livoko lia cilio lia Njambi!"
57 Vuno honi vaje vaka mpunga vatambekele na lizi liakama cikuma na kuzika matuitui avo. Kaha voshe vaile hamo vuasi kuli ikeye,
58 ambahoni vamukokelele hambanza lia nganda, kaha vamuashele mavue. Vakaleho vasezele vikovelo viavo mukuviniunga kuli mukueje umo lizina liendi Saulu.
59 Tele vali nakumuasha mavue, Setefano ualombelele nguendi, "Muene Yesu tambula Cimbembesi cange!"
60 Kaha uatsikamene ha mavuli endi nakutambakana na lizi liakama nguendi, "Muene, keti uanuke vupi vuavo ovu vuvanalingi!" Omo uahandekele mezi aua kaha uatsile.

8

Saulu Apakesa Cikungulukilo

1 Kaha Saulu uatavele kutsa kua Setefano.
Ha litangua lije vene cikungulukilo ca mu Yelusalema caputukile kuyanda na mapakeso. Vaka kukutsiliela voshe valishandokelele mu mafuti a Yundeya na mu Samaliya kaha kuvanga lika tunganda vakevo vasalelemo.
2 Vamo vamala vaka kulemesa Njambi vatsindile Setefano, vamulilile cikuma.

3 Vuno honi Saulu uesekele kunongesa cikungulukilo, uaile ku njivo na njivo
nakukokangeya vamala na vampuevo nakuvahaka mu kamenga.

Muzimbu Uacili vauambulula mu Samaliya

4 Vaka kukutsiliela vaje vashandokele vaile mutambela na mutambela nakuambul-
ula lizi.
5 Filipu uasikumukile ku nganda ya Samaliya nakuambulula muzimbu ua Kilistu
kuli vantu vaje vakele kuje.
6 Omo civunga ca vantu vovuile Filipu nakumona vitantekeyeso vije vialingile, kaha
voshe vovuililile kuli vije viakele nakuhandeka.
7 Vimbembesi viakujuala viahumine muli vantu vavengi oku vitambakana na lizi
liakama, vaka tulepa vavengi na vilema vakangukile.
8 Nankuma, mu nganda ya Samaliya muakele kujolela kuakama.
9 Mu nganda ije muakele yala umo ua lizina lia Simoni, uje ha ntsimbu yahanima
uakomokesele vaka Samaliya na mantseno endi. Ualimuesele ikeye vavenia kupua
umo uakama,
10 kaha vantu voshe muje mu nganda, vantu va vulemu na vaje keti va vulemu
vovuililile kuli ikeye, kaha vahandekele nguavo, “Ou ikeye vene nzili ya Njambi uje
ivatumbula nguavo Nzili Yakama.”
11 Vakele nakumuivuilila omuo ha ntsimbu yalaha uavakomokesele na mantseno
endi.
12 Vuno honi omo vatsilielelele uje muzimbu uahandekele Filipu kuli vakevo ua
muzimbu uacili ua vumuene vua Njambi na via Yesu Kilistu, kaha voshe vamala na
vampuevo vavambuitikile.
13 Cipue Simoni nendi vene naua uatsilieliele, kaha omo vamumbuitikile uakele
hamo na Filipu, ualikomokelele cikuma omo uamuene vikomoueso na vitantekeyeso
viakama vije viakele nakulinga.
14 Omo tunganda vaje vakele mu Yelusalema vovuile nguavo vantu va mu Samaliya
vanatambula lizi lia Njambi, Nankuma, vavatuminine Petulu na Iuano.
15 Omo vahete kuje, vakalombelelele vaje vaka kutsiliela linga vatambule Cimbem-
besi Uakulela,
16 omuo Cimbembesi Uakulela te kanda cije kuli vakevo, vuno honi vavambuitikile
lika mu lizina lia Muene Yesu.
17 Ambahoni Petulu na Iuano vasalekele mavoko avo hali vakevo, kaha vatambuile
Cimbembesi Uakulela.
18 Omo Simoni uamuene nguendi tunganda vanahana Cimbembesi kuli vaka
kutsiliela mukusaleka mavoko avo hali vakevo, nankuma uahanene vimbongo kuli
Petulu na Iuano
19 nakuhandeka nguendi, “Nange naua njihaneniko eyi nzili yakama linga uoshe
injikasaleka mavoko ange akatambule Cimbembesi Uakulela.”
20 Vuno honi Petulu uamukumbuluile nguendi, “Yove na vimbongo viove munonge
hamo, omuo yove uayongola nguove hamo uasa kulanda vuana vua Njambi na
vimbongo!
21 Yove kuuesi na mutambela cipue cihela mu vipangi vietu, omuo mutima uove
kuuesi muacili ku mesho a Njambi.
22 Nankuma, tenguluka linga uhume ku viyongola viove via vipi, kaha lomba kuli
Muene linga akusambese ku viyongola viove nge evi.
23 Omuo njinamono nguange yove unashulu na cipululu cacipi naua unapu u
cinzinda ca vupi.”
24 Kaha Simoni uahandekele kuli Petulu na Iuano nguendi, “Njilombeleleniko kuli
Muene linga viuma evi vimunahandeka keti vilingiue kuli yange.”

25 Omo vamanusuile kuhana vukaleho vuavo nakuambulula muzimbu ua Muene,
Petulu na Iuano vahilukile ku Yelusalema. Mu ngila yavo vakele nakuambulula
Muzimbu Uacili mu membo amengi a mu Samaliya.

Filipu na Nguvulu ua ku Isopia

26 Kaha kangelo ka Muene uahandekele kuli Filipu nguendi, “Katuka uye ku mbuela
ku ngila ije ihuma ku Yelusalema iya ku Ngaza.” (Ngila eyi yapua ya mu mpambo.)
27 Nankuma, Filipu uakatukile nakuya kaha ualiuanene na kayunuke uje uapuile
Kaisopia, ikeye uapuile mukuluntu ua vulemu muka kuniunga vufuko vuoshe vua
Kandeke muene ua mpuevo ua ku Isopia. Kaha uaile laja ku Yelusalema nakulemesa
Njambi.
28 Omo uahilukile kuimbo uatumamene mu litemba liendi nakutanda livulu lia Isaya
kananguizi ua Njambi.
29 Kaha Cimbembesi Uakulela cahandekele kuli Filipu nguaco, “Shuena kuyehi na
litemba lije.”
30 Nankuma, Filipu uashatukilileko kaha uamuivuile ali nakutanda mu livulu
lia kananguizi ua Njambi Isaya. Kaha uamuhuile nguendi, “Ulinakuivuisisa evi
ulinakutanda ndi?”
31 Uje mukuluntu uamukumbuluile nguendi, “Vatihoni njasa kuvivuisisa kuvanga
umo anjilumbuininevio?” Kaha ualombele Filipu linga alonde nakutumama hamo
nendi mu litemba.
32 Kaha mezi amu visoneka atandele uje yala akeuo aua:
“Uapuile ngue mpanga uje vatuala nakumutsiha.
Ngue muna mpanga uje aholoka kuluu kuli vaka kumutehula.
Mukemo vene muaholokelelele na ikeye.
33 Vamukehesele, kaha kuvamusompelelele vusunga.
Iya asa kuambulula ntanga yendi?
Omuo muono uendi vauambate hano ha mavu.”
34 Kaha uje Kayunike uehuile Filipu nguendi, “Njileke, iya nkuma yanatumbula
kananguizi, ikeye vavenia indi mukuavo ueka?”
35 Ambahoni Filipu uaputukile kuhandeka na visoneka evi, uamulekele Muzimbu
Uacili ua Yesu.
36 Kaha omo vakele nakuenda mu ngila, vahete ku mutambela umo kuje kuakele
mema, kaha uje Kayunike uahandekele nguendi, “Tala mema aua! Vika naua
vihonouesa kunjimbuitika?”
37 [Filipu uamukumbuluile nguendi, “Citava kukumbuitika nga unatsiliela na
mutima uove uoshe.” Ikeye uamukumbuluile nguendi, “Muavusunga vene njitsiliela
nguange Yesu Kilistu ikeye Muna Njambi.”]
38 Kaha uje Kayunike uashikile linga vemike litemba, kaha voshe vavali, Filipu na
uje Kayunike vakovelele mu mema, kaha Filipu uamumbuitikile.
39 Omo vajavulukile mu mema, Cimbembesi ca Muene catualele Filipu kueka. Kaha
uje Kayunike kamumuene naua, vuno honi uaile vungezi vuendi nakuvuahelela
cikuma.
40 Vuno honi Filipu ualiuanene ikeye vavenia ali ku Azotase, kaha uaile ku Sesaliya,
mu ngila muoshe uaile nakuambulula Muzimbu Uacili mu vinganda vioshe.

9

Saulu Atsiliela muli Yesu
(Vilinga22:6-16; 26:12-18)

1 Ha ntsimbu ijevene Saulu uakele navutenu vuakutonda kutsiha vandongisi va
Muene, uaile kuli kasasendote uakama

2 nakuvalomba mikanda ya ku vinjivo via malombelo vije viakele ku Ndamasika,
linga nga akauanako vamo vakundama ku Ngila ya Yesu, vampuevo cipue vamala,
akavakuate nakuvatuala ku Yelusalema.
3 Omo Saulu uahete kuyehi na nganda ya Ndamasika, vuasi vuasi ceke cahumine
muilu nakutuila hali ikeye nakumuzengeleka.
4 Uauililile ha mavu kaha uovuile lizi lihandeka kuli ikeye ngualio, “Saulu, Saulu,
vika ulinakunjiyandesela?”
5 Kaha Saulu uehuile nguendi, “Yove iya, Muene?”
Kaha lizi liakumbuluile ngualio, “Yange Yesu, uje iulinakuyandesa.
6 Vuno honi katuka uye mu nganda, kaha vakakuleka viunapande kulinga.”
7 Vamala vaje vendele hamo na Saulu vemanene kuakuhona kuhandeka omuo
vovuile lika lizi vuno honi kuvamuene muntu cipue umo uje alihandeka.
8 Saulu uakatukile ha mavu kaha uemuine mesho endi vuno honi kamuene cuma
cimo. Nankuma, vamukuate ku livoko nakumutuala ku Ndamasika.
9 Ha matangua atatu kasele kumona, kalile cipue kunua cuma cimo.
10 Mu Ndamasika muakele ndongisi ua Njambi lizina liendi Ananiyasi. Uamuene
cimona cije Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ananiyasi!”
Kaha ikeye uakumbuluile nguendi, “Yange uno Muene.”
11 Kaha Muene uamulekele nguendi, “Katuka uye ku Ngila ya Kusungama ku njivo
ya Yundasa ukehuleko yala nahumu ku Talisi lizina liendi Saulu. Omuo ha ntsimbu
inovene alinakulombela,
12 kaha mu cimona cendi namono yala umo lizina liendi Ananiyasi neja naku-
musaleka mavoko endi linga ase kumona naua.”
13 Vuno honi Ananiyasi uakumbuluile nguendi, “Muene, njinevu viou yala kuli
vantu vavengi, na viuma viavingi viavikalu vianalingi ku vantu vove vakulela mu
Yelusalema.
14 Kaha neja kuno na nzili yakama yakuhuma kuli vakuluntu va tusasendote
mukukuata voshe vaje valemesa lizina liove.”
15 Vuno honi Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, “Ya, omuo njinamuhangula
linga anjipangele mukusholola lizina liange kuli vaje keti Vayunda na kuli vamiene
na kuli vantu va Isaleli.
16 Yange vavenia njikamuleka muje muanapande kuyanda omuo ya lizina liange.”
17 Nankuma, Ananiyasi uaile nakukovela mu njivo kaha uasalekele mavoko endi
hali Saulu nakuhandeka nguendi, “Muanetu Saulu, Muene Yesu uje uasholokele kuli
yove mu ngila omo uakele nakuija kuno, nanjitumu linga uase kumona naua kaha
ushule na Cimbembesi Uakulela.”
18 Hajevene viuma viakufua ngue mavanda viahumine ha mesho endi, kaha uasele
kumona naua. Ambahoni uakatukile kaha vamumbuitikile,
19 kaha munima yakulia viakulia, uakele na nzili naua.

Saulu ambulula mu Ndamasika

Saulu uakele matangua amandende lika na vandongisi mu Ndamasika.
20 Hajevene uaile ku vinjivo via malombelo via Vayunda nakukaputuka kuambulula
nguendi Yesu ikeye Muna Njambi.
21 Voshe vaje vamuvuile valikomokelele nakuihula nguavo, “Nkuma ou keti ikeye
uje yala uakele mu Yelusalema uje uakele nakutsiha voshe vaje valemesele lizina eli
ndi? Kaha nkuma kezile kuno mukukuata vaje vantu linga avatuale kuli vakuluntu
va tusasendote ndi?”
22 Saulu uakele na nzili cikuma, uapayesele Vayunda vaje vakele mu Ndamasika
mukuvaleka vusunga nguendi Yesu ikeye Kilistu.

Saulu Ateua Vayunda ku Ndamasika

23 Omo kuahitile matangua amengi, Vayunda valikunguluile hamo nakutumba
vutumbe vuakutsiha Saulu,
24 vuno honi Saulu uatantekeyele via vutumbe vuavo. Mutania na vutsiki vakele
nakuniunga ku vikolo via ku nganda linga vamutsihe.
25 Vuno honi vutsiki vumo vandongisi vendi vamuhakele mu mutonga nakumu-
sosela hambanza lia civumbe mu njanena.

Saulu mu Yelusalema

26 Omo Saulu uaile ku Yelusalema uesekele kulipandakana hamo na vandongisi,
vuno honi voshe vamuteuele omuo kuvatsilielele nguavo ikeye napu ndongisi.
27 Vuno honi Mbanambasa uamuambate nakumutuala kuli tunganda. Uavalumbun-
uine muje Saulu uamuene Muene ha ngila na muje Muene uahandekele kuli ikeye.
Kaha naua uavalekele kusimpa kua Saulu omo uambuluile mu lizina lia Yesu mu
Ndamasika.
28 Nankuma, Saulu uatumamene hamo navo kaha uahitanganene mu Yelusalema
muoshe nakuambulula mu lizina lia Muene nakusimpa.
29 Uahandekele nakuliluisa na Vayunda vaje vakele nakuhandeka Cingelengu, vuno
honi vatondele kumutsiha.
30 Omo vaka kutsiliela vovuile evi, vatualele Saulu ku Sesaliya nakumutuma ku
Tasisi.
31 Nankuma, cikungulukilo coshe mu Yundeya na mu Ngalileya na mu Samaliya
viakele na ntsimbu ya ciyulo. Hakukuasa kua Cimbembesi Uakulela vikungulukilo
viakolele nakulivuezelela, nge hakuyoya kuavo kuakuvuila Muene liova.

Petulu ali mu Linda na mu Yopa

32 Petulu uendanganene oku noku, kaha ha ntsimbu imo uaile nakumona vaka
kutsiliela vaje vakele mu Linda.
33 Kuje uakauanene yala umo lizina liendi Aeneyase uje uapuile muka kalepa kasele
kuhuma ha linala ha miaka itanu na itatu.
34 Petulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Aeneyase, Yesu Kilistu akukanguise.
Katuka jandula linala liove.” Hajevene Aeneyase uakatukile.
35 Vantu voshe vamu Linda na mu Shalone vamumuene kaha vatengulukilile kuli
Muene.

Petulu asangula Ndokasi ku vatsi

36 Mu Yopa muakele ndongisi ua mpuevo lizina liendi Tambita, (lizina liendi mu
Cingelengu ikeye Ndokasi, kulumbunuka “Nsonge”) ntsimbu yoshe uakele nakulinga
viacili nakukuasa tuhutu.
37 Ha ntsimbu ijevene uavavalele, kaha uatsile. Vatanesele muvila uendi nakuu-
langeka ku mulili ua helu lia njivo.
38 Linda yakele kuyehi na Yopa, kaha omo vandongisi vaje vakele mu Yopa vovuile
nguavo Petulu ali mu Linda vatumine vamala vavali kuli ikeye nguavo, “Muane,
unapande kuija vuasi kuno kuli yetu.”
39 Nankuma, Petulu uakatukile nakuya navo. Omo uahete kuje vamutualele
ku mulili uahelu kuje vantuluue voshe vamuzengelekele nakulila nakumumuesa
vimbinja na vikovelo vije vialingile Ndokasi ha ntsimbu ije yakele navo.
40 Petulu uavahumisilemo voshe muje mu mulili, kaha uatsikamene ha mavu
nakulombela, ambahoni uatengulukilile ku civimbi ca Ndokasi nakuhandeka nguendi,
“Tambita, hinduka!” Kaha uemukile, kaha omo uamuene Petulu, uahindukile na
kutumama.
41 Petulu uamukuate ku livoko nakumuimika. Ambahoni uasanene vaka kutsiliela
voshe na vaje vantuluue, kaha uavahaneneye oku alinakuyoya.

42 Kaha Muzimbu ou uashandokelele mu Yopa muoshe, kaha vantu vavengi
vatsilielelele kuli Muene.
43 Kaha Petulu uakele mu Yopa ntsimbu yalaha hamo na Simoni muka kufutungula
vilambu.

10

Petulu na Koneliasi

1 Kuakele yala umo mu Sesaliya lizina liendi Koneliasi, uje uapuile ntuama
uamasualale cihita cimo (100) va Valoma vaje vavatumbuile nguavo, “Civunga ca
masualale va Itali.”
2 Uapuile yala uavakakulemesa Njambi uakuivuila Njambi liova hamo na ntanga
yendi yoshe. Naua uakele nakukuasa cikuma vantu vakuhutua, kaha ntsimbu yoshe
uakele nakulombela kuli Njambi.
3 Kuntsimbu imo te mutania ua vihola vitatu, uakele nacimona cije muamuene
muacili kangelo ua Njambi uezile nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Koneliasi!”
4 Uatalele kuli kangelo na liova nakuhandeka nguendi, “Vika Muene?”
Kangelo uamukumbuluile nguendi, “Njambi navuluka malombelo ove na ku vipangi
viove viacili.
5 Kaha honi tuma vamala vaye ku Yopa kuli yala umo Simoni ivatumbula Petulu
kaha vamunehe kuno.
6 Ikeye napu mungezi mu njivo ya Simoni uje muka kufutungula vilambu, njivo
yendi ili kuyehi na mema a kalunga.”
7 Omo uje kangelo yakele nakuhandeka nendi uaile, kaha Koneliasi uasanene
vangamba vendi vavali na lisualale uje uapuile uavaka kulemesa Njambi, umo uavaje
vakele nakumupangela.
8 Hanima yakuvaleka vioshe, uavatumine ku Yopa.
9 Liamukuavo, omo vakele mu ngila nakuya ku Yopa, kaha Petulu uaile ha tsimba
lia njivo nakulombela te litangua lili hhakati ka mutue.
10 Uevuile njala kaha uakele nakutonda viakulia, te vali nakuvuahesa viakulia,
uakele nacimona.
11 Uamuene lilu liashokoloka na cuma cimo cakulifua ngue ntanga yakama ije
yazezumukilile ha mavu yakuta ku vimbango viuana via lifuti.
12 Mukati kayo muakale miyati yoshe ya tusitu, tusitu vakulikoka ha mavu na tuzila.
13 Kaha uevuile lizi ngualio, “Katuka Petulu, tsiha kaha alia.”
14 Vuno honi Petulu uahandekele nguendi, “Muene kuahi, omuo kanda njicilieho
cuma cimo cakujuala cipue cakujeneka kujela.”
15 Kaha lizi liahandekele kuli ikeye naua ntsimbu ya mucivali ngualio, “Keti
utumbule nguove viakujuala vije Njambi nalelesa
16 Eci calingiuile vintsimbu vitatu, kaha cije cuma vacihiluisile naua muilu.”
17 Tele Petulu nalikomokela cije cimona mucinalumbunukila, vamala vaje vavatu-
mine kuhuma kuli Koneliasi vehuile ku njivo ya Simoni kaha vemanene ku cikolo.
18 Vehuile nguavo, “Kuli mungezi kuno ivatumbula nguavo Simoni Petulu ndi?”
19 Tele Petulu ali nakusinganieka cimona, Cimbembesi cahandekele kuli ikeye
nguaco, “Tala, vamala vatatu vali nakukutonda.
20 Katuka yauye ha mavu, linga ukaye navo kuakuhona kuhona, omuo yange
njavatumu.”
21 Kaha Petulu uaile ha mavu kuli vaje vamala nakuhandeka nguendi, “Yange uno
muli nakutonda. Vika munezila kuno?”
22 Kaha vamukumbuluile nguavo, “Koneliasi Ntuama ua masualale cihita cimo (100)
ikeye natutumu kuno. Ikeye yala uacili mukakulemesa Njambi, kaha naua Vayunda

voshe vakamusingimika. Kaha Kangelo ua Njambi kamulekele linga akulanie uye ku njivo yendi linga akevuilile vije viukahandeka."
23 Kaha Petulu ualaniene vaje vamala linga vakose mu njivo yendi.

Kaha liamukuavo uaile hamo navo, navamo vaka kutsiliela vaje vahumine ku Yopa vahile hamo nendi.
24 Kaha liamukuavo vahete ku Sesiliya, kuje Koneliasi uakele nakuvavandamena, hamo navavushoko na vavusamba vendi vaje valaniene.
25 Hakuheta kua Petulu, Koneliasi uamusheshele nakuua ku viliato viendi nakumulemesa.
26 Vuno honi Petulu uamukatuile nakuhandeka nguendi, "Katuka njinapu nji muntu lika."
27 Kaha omo uakele nakuhandeka nendi, uakovelele mu njivo kaha uauanene vantu vavengi valikungulula hamo.
28 Kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, "Yeni munatantekeya ngueni Kayunda Lishiko liendi kulitavesa kulimenekele na kukala hamo nava keti Vayunda. Vuno honi Njambi nanjimuesa ngeci yange keti njiyongole muntu umo nguange uakujuala cipue uakuhona kulela.
29 Kaha omo muanjisanene, njinezile kuakuhona vimpata. Kaha honi njihula vika muanjisanenena."

30 Koneliasi uamukumbuluile nguendi, "Yapuile nge ntsimbu ino vene te munahiti matangua auana omo njakele na kulombela mu njivo yange ha ola ya mucitatu ya cinguezi. Kaha hajevene yala umo uazalele vizalo viakuviazima uemanene kulutue luange.
31 Kaha uahandekele nguendi, 'Koneliasi lilombelo liove vanalivu na vipangi viove vanavianuka kuli Njambi.
32 Tuma umo ku Yopa linga akasane yala umo lizina liendi Simoni ivatumbula Petulu. Napu mungezi ku njivo ya Simoni uje mukakufutungula vilambu uje uakala kungenge ya cisali.'
33 Nankuma, njakusanene vuasi vuasi, kaha unavuahesa omo uneja. Kaha tuvavoshe tuli kuno ku mesho a Njambi nakuivuilila vije Muene nakushiki kuhandeka."

Kuambulula kua Petulu mu njivo ya Koneliasi

34 Kaha Petulu uaputukile kuhandeka kuli vakevo nguendi, "Mua vusunga njinevuisisa nguange Njambi kekuyengula.
35 Vaje voshe vamuteua nakulinga vije viacili navatambula, kakatala ku muyati ua vantu.
36 Muatantekeya muzimbu uatumine kuli Vaisaleli, uje uakuambulula Muzimbu Uacili ua ciyulo kuhitila muli Yesu Kilistu, Muene ua voshe.
37 Uje muzimbu uashandokelele mu Yundeya, uaputukilile mu Ngalileya munima ya Iuano ha kuambulula kumbuitika kua kutenguluka.
38 Muje Njambi uavuavesele Yesu uaku Nazaleta na Cimbembesi Uakulela na nzili. Uakele nakuya kuoshe nakupanga viacili nakukanguisa vaje voshe vakele na nzili ya Liyavolo, omuo Njambi uakele hamo nendi.
39 Tuvakaleho kuvije vioshe vialingiuile mu Yundeya namu Yelusalema. Kaha vamutsihile mukumushukika ha cilindakano.
40 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi ha litangua lia mu citatu na kumutavesa linga alisholole,
41 keti ku vantu voshe vuno honi kuli yetu lika vaje vahanguile Njambi kupua vakaleho vendi, yetu vaje valile nendi na kunua nendi munima yakusanguka ku vatsi.
42 Uatushikile kuambulula ku vantu na kuambulula vukaleho ngeci Njambi namuhangula kupua muka kuyula uavaka kuyoya na vatsi.

43 Kaha tunanguizi va Njambi voshe va Njambi vakahana vukaleho nguavo uoshe uje akatsiliela muli ikeye vakamukonekela ku vupi vuendi kuhitila muli lizina liendi."

Vaje keti Vayunda vatambula Cimbembesi Uakulela

44 Tele Petulu uakele nakuhandeka, Cimbembesi Uakulela cezile hali voshe vaje uevuile muzimbu.
45 Kaha Vayunda vaje vaka kutsiliela vaje vezile na Petulu kuhuma ku Yopa valikomokelele cikuma hakumona vuana vua Cimbembesi Uakulela vanacihana cipue kuli vaje keti Vayunda.
46 Vevuile vali nakuhandeka mu vindaka viakuliseza seza nakulemesa vukama vua Njambi, kaha Petulu uahandekele nguendi,
47 "Ava vantu vanatambula Cimbembesi Uakulela, nge muje yetu tuacitambuile. Nkuma kuli umo asa kuvavindika kuvambuitika ku mema ndi?"
48 Kaha uavashikile linga vavambuitike mu lizina lia Yesu Kilistu. Kaha vamulombele linga akale navo matangua amandende lika.

11

Vukaleho vua Petulu ku cikungulukilo mu Yelusalema

1 Kaha Tunganda na vaka kutsiliela vaje vakele mu Yundeya vovuile nguavo vaje keti Vayunda navakevo vanatambula lizi lia Njambi.
2 Omo Petulu uaile ku Yelusalema, vaje keti Vayunda vaje vauanene kavumbi ha kulovoka vamuluisile,
3 nakuhandeka nguavo, "Vika unaila kuli ava keti Vayunda vakuhona kulovoka nakulia navo?"
4 Kaha Petulu uaputukile kuvalumbunuina kuputukila hambangelo nguendi,
5 "Omo tele njakele nakulombela mu mbonge ya Yopa, njamuene cimona. Njamuene cimo cezile ha mavu cakulifua ngue ntanga yakama yakukuta ku vimbango viuana kuhuminina muilu, kaha yatulilile kuyehi nange.
6 Omo njatalele cikuma mukati kayo njamuene miyati ya tusitu vamikono iuana, tungunga, tusitu vakulikoka ha mavu, na tuzila.
7 Kaha njevuile lizi lihandeka kuli yange ngualio, 'Katuka Petulu, ntsiha kaha ulie!'
8 Vuno honi njakumbuluile nguange, 'Muene kuahi, omuo kanda njicilieho cuma cimo cakujuala cipue cakujeneka kulela.'
9 Kaha lizi liahandekele kuli yange naua ntsimbu ya mu civali kuhuminina muilu ngualio, 'Vije Njambi nalelesa, keti uvitumbule nguove viakujuala.'
10 Eci calingiuile ha vintsimbu vitatu, kaha ije ntanga na vioshe vije viakeleho vavihiluisile naua muilu.
11 Kaha hajevene vamala vatatu vaje vavatumine kuli yange kuhuminina ku Seseliya vahete ku njivo kuje kunjakele.
12 Cimbembesi canjilekele nguaco njiye navo kuakuhona kulisindiya. Ava vakuetu vatanu na umo vaka kutsiliela vaile hamo nange ku Seseliya, kaha tuvavoshe tuakovelele hamo mu njivo ya Koneliasi.
13 Uatulekele omo muamuenenenemo kangelo uje uemanene mu njivo yendi nakuhandeka nguendi, 'Tuma vantu ku Yopa vakasane Simoni, uje ivatumbula Petulu.
14 Akamihana muzimbu uje yove na ntanga yove yoshe mukovokela.'
15 Omo njaputukile kuhandeka, Cimbembesi Uakulela cakele hali vakevo nge muje mucakele hali yetu hambangelo.
16 Nankuma njili nakuvuluka lizi liahandekele Muene nguendi, 'Iuano uambuitikile na mema, vuno honi vakamimbuitika na Cimbembesi Uakulela.'
17 Nga Njambi avahana vuana vuakulifua ngue vuje vua tuhanene omo tuatsilielele muli Muene Yesu Kilistu, kaha yange iya honi linga njivianese Njambi?"

18 Kaha omo vovuile vije viahandekele, vecelele kumuluisa kaha vaputukile kulemesa Njambi nakuhandeka nguavo, “Nkuma Njambi nahana ntsimbu kuli ava keti Vayunda linga vatenguluke naku yoya.”

Cikungulukilo ca ku Antioke

19 Vakakutsiliela vaje valishandokele ha mapakeso na ha ntsimbu ije ivatsihile Setefano vaile kulahako, vaile ku Funisiya na ku sapulasi na ku Antioke nakuambulula lizi kuli Vayunda lika.
20 Vuno honi vaka kutsiliela vakuavo vaje vahuminine ku Sapulasi naku Silene vaile ku Antioke kaha naua vaile nakuambulula muzimbu kuli Vangelengu, nakuvalekesa Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu.
21 Nzili ya Muene yakele hamo navo, kaha vantu vavengi vatengulukile na kutsiliela muli Muene.
22 Muzimbu uoshe uahete ku cikungulukilo ca mu Yelusalema, kaha vatumine Mbanambasi ku Antioke.
23 Omo uezile uamuene kavumbu ka Njambi muje muka nakuisuliua vantu, uavuahelelele kaha uavalambelele ngeci vapue vaka vusunga kuli Muene na mitima yavo yoshe.
24 Mbanambasa uapuile yala uacili uakushula na Cimbembesi Uakulela na lutsililelo, kaha na vantu vavengi vezile kuli Muene.
25 Kaha Mbanambasa uahile ku Tasisi mukutonda Saulu.
26 Kaha omo uamuuanene uamutualele ku Antioke, mu muaka uoshe uamutuntu ava vavali valiuanene na vantu va mu cikungulukilo nakulongesa civunga cakama kaha ku Antioke kuje Vandongisi vavaputukile kuvahandeka nguavo vaka Yesu.
27 Ha ntsimbu ije tunanguizi va Njambi va Njambi vahumine ku Yelusalema vasikumukile ku Antioke.
28 Umo uavo ua lizina lia Angambase uemanene na nzili ya Cimbembesi nakuambulula vunanguizi nguendi njala yakama ilinakuija hano ha mavu oshe a vaka Loma (kaha eci calingiuile omo Kalaundiase uapuile Sezale).
29 Nankuma vandongisi vasinganiekele ngeci umo na umo hhakati kavo akatume vukuasi ngue muanasela mukukuasa vakuavo vaka kutsiliela vaje vakele mu Yundeya.
30 Kaha valingile cuma eci, vahanene vimbongo kuli Mbanambase na Saulu ngeci vavituale kuli vakuluntu va cikungulukilo.

12

Tiango vamutsiha kaha Petulu vamuhaka mu Kamenga

1 Kaha ha ntsimbu ije vene muene Helonde uaputukile kupakesa vaka cikungulukilo.
2 Uatsihile Tiango munaina ya Iuano, namukuale.
3 Kaha omo uamuene ngeci navuahelesa Vayunda, kaha uatualeleleleho lutue kukuta Petulu. (Eci capangiuile ha ntsimbu ya ciuanao ca Mbolo yakuhona cimbaluila.)
4 Kaha omo uamukutile uamuhakele mu kamenga, kaha vamuhanene ku vivunga via masualale viuana muje muakele vauana mu civunga cimo na cimo linga vamuniunge. Helonde uatondele kumusompesela ha civunga ca vantu omo ciuano ca Paseka nga cinahu.
5 Tele Petulu acili mu kamenga, Cikungulukilo cakele nakumulombelelela kuli Njambi.

Kangelo ahumisa Petulu mu kamenga

6 Vutsiki vujevene ntsimbu Helonde kanda a mutuale kuli vantu, Petulu uakosele mukati kavaje vakele nakumuniunga vavali. Vamukutile na malienge avali, kaha kuakele masualale ha cikolo vaje vakele nakuniunga.

7 Kaha hajevene kangelo ua Njambi uasholokele na ceke kutuila mu kamenga, kaha
uje kangelo uaningangele Petulu nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Katuka vuasi.”
Kaha hajevene malienge aje akele ku mavoko endi azitukile.
8 Kaha kangelo uahandekele naua kuli ikeye nguendi, “Kuta muiva uove kaha zala
na vinkaku viove.” kaha Petulu ualingile muje muamulekelelemo, kaha kangelo
uahandekele naua nguendi, “Zala cikovelo cove kaha njikave.”
9 Kaha Petulu uamukavangeyele hambanza lia kamenga, vuno honi katantekeyele
nguendi vije viakele nakulinga kangelo viapuile via vusunga, uasinganiekele nguendi
hamo ali nakumona lika cimona.
10 Omo vapulakanene civunga ca masualale ca kulivanga na cije ca mucivali, kaha
vahete ku cikolo lia cikuavo cije cakushokoluela cikolo caku nganda. Kaha cikolo
calishokolokelele cikeco vavenia, kaha vatuhukile hambaza. Vendele hamo kaha
hajevene kangelo uasezele Petulu.
11 Petulu uasinganiekele hali vije vialingiuile kuli ikeye kaha uahandekele nguendi,
“Hano honi njatantekeya muavusunga ngeci Muene natumu kangelo uendi linga
anjovole ku nzili ya Helonde naku vioshe vije Vayunda vasinganiekele nguavo
vikalingiua.”
12 Omo uatantekeyele vioshe vije via lingiuile, uaile ku njivo ya Maliya vaina ya
Iuano uje ivatumbuile Mako, kuje kuvakungulukilile vantu vavengi nakulombela.
13 Kaha Petulu ua tote ha cikolo ca hambanza, kaha ngamba umo ua lizina lia Londa
uezile nakumutava.
14 Uatantekeyele lizi lia Petulu kaha uavuahelele cikuma, uahilukile kuli vakevo
kuakuhona kushokolola cikolo nakuhandeka nguendi, “Petulu ali hambaza.”
15 Kaha voshe vahandekele kuli ikeye nguavo, “Uzaluka!” Kaha uavasindiyiye
nguendi njimileka vusunga. Kaha vamukumbuluile nguavo, “kumani kangelo uendi.”
16 Vuno honi Petulu uatualeleho kutota ha cikolo, kaha omo vashokoluele ku cikolo
vamumuene kaha valikomokelele cikuma.
17 Uavaniatelele na livoko liendi linga vaholoke kulu, kaha uavalekele omo Muene
namuhumisilamo mu kamenga nguendi, “Lekeni evi kuli Tiango na vakakutsiliela.”
Kaha uavasezele nakuya ku mutambela ueka.
18 Kaha omo kuacele cimene kuakele citanga cikuma hhakati ka masualale vaje vaka
kuniunga kamenga, hali vije vialingiuile kuli Petulu.
19 Helonde uavashikile linga vamutonde vuno honi kuvamuuanene, uehozuele vaje
vaka kuniunga kaha uashikile linga vavatsihe, nankuma Helonde uahumine mu
Yundeya na kuya ku Sesaliya, nakukalako.

Kutsa kua Helonde

20 Nankuma Helonde uanienguelele cikuma vantu vaku Tile na Kusindone. Kaha
civunga cakama caile nakumumona. Hakulivanga valambelele Mbalasitase muka
kuniunga lipela ngeci avakuase. Kaha honi vaile kuli Helonde nakumulomba ngeci
kukale ciyulo, omuo lifuti liavo liakele nakutambula via kulia via kuhuma ku lifuti lia
muene.
21 Ha litangua lia kuhangula, Helonde ualikutile mukole uendi ua vumuene
nakutumama ha vumuene vuendi nakuhandeka ku vantu.
22 Vatambakanene cikuma nguavo, “Keti lizi lia muntu lihandeka vuno honi lizi lia
tunjambi!”
23 Hajevene kangelo ua Njambi uapupile Helonde, omuo kahanene kasingimiko kuli
Njambi. Kaha mavuno amulile, kaha uatsile.
24 Vuno honi lizi lia Njambi liatualeleleleho kuya lutue.
25 Omo vamanusuile vije vivaililile kuli Mbanambasa na Saulu kaha vahilukile ku
Yelusalema hamo na Iuano, uje ivatumbuile naua nguavo Mako.

13

Mbanambase na Saulu vavahangula nakuvatuma

1 Kaha mu cikungulukilo ca Antioke kuakele tunanguizi va Njambi va Njambi na
valongisi, vapuile Mbanambase na Simioni uje ivatumbuile nguavo uaku zivala, na
Luyasi (uje uahumine ku Silene) na Manane, (Uje ivalelele hamo na Sezale Helonde)
na Saulu.
2 Omo vakele nakulemesa Muene nakuliumina via kulia, Cimbembesi Uakulela
cahandekele nguaco, “Njitepeseleniko Mbanambase na Saulu linga vapange vipangi
vije njavasanenene.”
3 Hanima yakuliumina via kulia na kulombela, nakuvasaleka mavoko kaha vavatu-
mine.

Mbanambase na Saulu vambululа mu Sapulasi (Vilinga12:25)

4 Omo Cimbembesi Uakulela ca tumine Mbanambase na Saulu vaye ku Seleusiya,
kaha hakuhuma kuje vasikumukile mu vuato ku nkundu lia Sapulasi.
5 Omo vahete ku Salamisi vaputukile kuhandeka lizi lia Njambi mu vinjivo via
malombelo via Vayunda. Kaha Iuano uakele hamo navo mukuvakuasa vipangi.
6 Vendele mu nkundu muoshe nakuheta kuli Pafose kuje vakauanene umo muka
matseno lizina liendi Mbala-Yesu, ikeye Kayunda uje ualitumbuile ikeye vavenia
kupua kananguizi ua makuli.
7 Uapuile kavusamba kauje mukuluntu uamuje mu nkundu lizina liendi Selengiyase
Pauluse, uje uapuile yala uamangana. Nguvulu ua Loma uasanene Mbanambase na
Saulu omuo uatondele kuivua lizi lia Njambi.
8 Vuno honi vakele nakuvaluisa kuli muka mantseno Eliamase (eli likelio lizina
liendi lia Cingelengu), uje uesekele kuhumisa Nguvulu lutsilielo.
9 Vuno honi Saulu uje ivatumbuile nguavo Paulu uashulile na Cimbembesi Uakulela,
uatalele uje muka mantseno.
10 Nakuhandeka nguendi, “Yove muna Liyavolo, yove citozi ca vusunga, uakushula
na makuli oshe na lizangamena lioshe, kaha yove ntsimbu yoshe uli nakueseka
kutengulula vusunga vua Muene kuvupuisa makuli.
11 Muene akakuluisa, kaha ukapua kapuputua muka ntsimbu lika, kukamono
kutua ca litangua.” Kaha hajevene mbundu na milina viezile ha mesho endi kaha
uahonouele kumona, uaputukile kutonda muntu linga amukuate ku livoko.
12 Kaha omo Nguvulu uavimuene vije via lingiuile uatsilielele, omuo ualikomokelele
cikuma ha vilongesa via Muene.

Paulu na Mbanambasi vali mu Antioke ya mu Pisindiya

13 Kaha Paulu na vakuavo vajavukile mu vuato kuya musinia lia Pafose, kaha
vezile ku Pelenga nganda ya mu Pamefeliya, kaha Iuano uavasezele uahilukile ku
Yelusalema.
14 Vahumine ku Pelenga vahete ku Antioke mu Pisindiya, kaha lia Sapalalo vaile mu
njivo ya malombelo ya Vayunda na kutumama.
15 Omo vatandele Lishiko lia Mosesa na visoneka via tunanguizi va Njambi va
Njambi kaha vantuama va mu njivo ya malombelo ya Vayunda vatumine lizi kuli
vakevo nguavo, “Vavusamba tumilomba nguetu muhandeke kuli vantu nga muli na
mezi akuvatakamesa.”
16 Kaha Paulu uemanene na kualola livoko liendi muilu nakuhandeka nguendi,
“Vavushoko vuange vaka Isaleli neni keti Vayunda vaka kulemesa Njambi, tolilileni
kuli yange!

17 Njambi ua vantu va Isaleli uahanguile vakukuluila vetu, nakuvapuisa muyati
uakama ha tsimbu ije vakele vangezi mu Ingito. Kaha Njambi uavahumisile mu Ingito
na nzili yendi yakama,
18 Kaha uavaniungile mu mpambo miaka yakupua makumi auana.
19 Uanongesele mafuti a miyati itanu na ivali mu lifuti lia Kanana, kaha uapuisile
lifuti lije vusuana vua vantu vendi.
20 Kaha evi viuma vioshe via lingiuile ha miaka yakusetekesa vihita viuana na
makumi atanu (450).
“Kaha munima yevi uavahanene mahako noho ha ntsimbu ya kananguizi Samuele.
21 Valombele muene, kaha Njambi uavahanene Saulu muna Kishe, uaku muyati ua
Mbenjameni, ngeci apue muene uavo ha miaka makumi auana (40).
22 Kaha omo Njambi uahumisile Saulu ha vumuene, uapuisile Ndaviti muene uavo.
Eci cikeco cahandekele Njambi hali ikeye nguendi, ‘Njinauana Ndaviti muna Njesi
ikeye yala uje injazanga, uje akalinga vioshe vije njitonda ngeci avilinge.’
23 Ikeye Yesu uaku ntanga ya Ndaviti uje Njambi uamupuisile muyoyesi ua vantu va
Isaleli ngue muakulahesele laja.
24 Ntsimbu kanda Yesu aputuke vipangi viendi, Iuano uambuluile kuli vantu voshe
va Isaleli ngeci vatenguluke ku vupi vuavo nakuvambuitika.
25 Kaha omo Iuano uahete muyehi nakumanesa vipangi viendi, uehuile vantu
nguendi, ‘Musinganieka ngueni Yange iya? Keti yange uje muli na kuvandamena.
Vuno honi ivuilileni! Alinakuija munima yange, yange kunjasa cipue kuzitula miva
ya vinkaku viendi.’
26 “Vavushoko vange vaka Isaleli vatekuilila va Avilahama, kaha neni voshe keti
Vayunda yeni mulikuno vaka kulemesa Njambi: muzimbu ou uakuovoka vanautumu
kuli yetu!
27 Omuo vantu vaje valinakuyoya mu Yelusalema na vakuluntu omuo kuvatan-
tekeyele ngeci ikeye napu muyoyesi, cipue kuivuisisa mezi a tunanguizi va Njambi
va Njambi aje avakatanda ha litangua na litangua lioshe lia Sapalalo, cipue ngoco
valingisile mezi a tunanguizi va Njambi va Njambi kupua a vusunga mukuhana Yesu
mulonga.
28 Cipue ngocovene kuvauanene vukaleho ngeci vamuhatuile mulonga ua kutsa,
vuno honi valombele Pilato linga amutsihe.
29 Kaha omo valingile vioshe vije ngue muviahandeka visoneka hali ikeye, vamuhu-
misile ha cilindakano na kumuhaka mu cihilo.
30 Vuno honi Njambi uamusanguile ku vatsi,
31 kaha ha matangua amengi ualisholuele kuli vaje uendele navo kuhuma ku
Ngalileya nakuheta ku Yelusalema. Vakevo honi vanapu vakaleho vendi kuli vantu
va Isaleli.
32 Yetu tulikuno naku minehela Muzimbu Uacili, uje Njambi uakulahesele vakuku-
luila vetu kuvilinga,
33 vikevio natulingila yetu vatekuluila vavo mukusangula Yesu ku muono ngue
muvanasoneka mu livulu lia mucivali lia Miaso ngualio,
‘Yove unapu u munange,
litangua lia lelo njinapu nji Isho.’
34 Kaha eci cikeco cahandekele Njambi hakumusangula ku vatsi nguendi kakapolela
mu cihilo kuahi,
‘Njikakuhana vivesikiso via kulela via vusunga
vije njakulahesele Ndaviti.’
35 Ngue muanahandeka naua mu mikanda yeka nguendi,
‘Kukatava ngamba yove uakulela linga apole mu cihilo.’

36 Kaha omo Ndaviti uapangele cizango ca Njambi ha ntsimbu yendi vavenia, kaha
uatsile, vamutsindile na vakukuluila vendi, kaha muvila uendi uavolele mu cihilo.
37 Vuno honi kuli uje yasanguile Njambi ku vatsi muvila uendi kuuapolelele mu cihilo.
38 “Kaha yeni voshe vavushoko vange vaka Isaleli munapande kutantekeya ngeci
kuhitila muli Yesu mukemuo vali nakuambulula muzimbu uaku sambuesa ca vipi.
39 Kaha muapande kutantekeye ngeci uoshe uje atsiliela muli Yesu nazituka ku vipi,
Njambi amupuisa kupua ua vusunga ku viuma vioshe vije Lishiko lia Mosesa ku liasele
kumupuisa ua vusunga.
40 Zangameni linga vije vivahandekele Tunanguizi keti vilingiue kuli yeni.
41 “ ‘Taleni yeni vaka kusembulula, kaha likomokeleni na kutsa!
Omuo cuma cije njikalinga mu matangua eni cikapua cuma cije kumukatsiliela,
cipue vamilumbunuineco!’ ”
42 Omo Paulu na Mbanambase vahumine mu njivo ya malombelo ya Vayunda, vantu
vavalaniene naua kuhiluka kuli vakevo ha litangua lia Sapalalo likuavo nakuvaleka
viuma evi.
43 Omo vantu vahumine kuje ku njivo ya malombelo ya Vayunda, Vayunda vavengi
na vaje keti Vayunda vaje vapuile va kulongua ku futisi ya Vayunda vakavele Paulu na
Mbanambase. Kaha vahandekele kuli vakevo nakuvatakamesa kukakateya ha kuyoya
mu kavumbi ka Njambi.
44 Kaha lia Sapalalo yakaveleho vantu vavandende lika vasalele mu nganda omuo
voshe vezile mukuivua lizi lia Muene.
45 Omo Vayunda vamuene civunga, vakele nacipululu, valuisile vije viakele
nakuhandeka Paulu nakumutukanga.
46 Vuno honi Paulu na Mbanambase vahandekele nakusimpa nguavo, “Capandele
ngue lizi lia Njambi valihandeke kuli yeni ha kulivanga. Vuno honi mualivianene,
kaha munalisinganieka yeni vavenia ngueni kumuafuililile kutambula muono uayaye,
kaha tumiseza nakuya kuli vaje keti Vayunda.
47 Omuo eli likelio Lishiko lianatushiki Muene nguendi,
“ ‘Njinamipuisa ceke kuli ava keti Vayunda,
ngeci vaka mafuti voshe vakovoke.’ ”
48 Omo vaje keti Vayunda vuovuile evi, vavuahelele nakulemesa lizi lia Muene, kaha
vaje vavahanguile kupua na muono uayaye vatsilielele.
49 Kaha lizi lia Muene liashandokelele kuoshe mu lifuti lije.
50 Vuno honi Vayunda vashongangeyele vantuama va mu nganda, nava vampuevo
vakutsimana vaje keti Vayunda vaje vakulongua vaka kulemesa Njambi. Kaha
vaputukile kupakesa Paulu na Mbanambase nakuvasheka mu lifuti liavo.
51 Vuno honi tunganda vatotomuene likungu ku viliato viavo kupua cihiso ca vantu
va kuje, kaha vaile ku Ikoniyame.
52 Kaha vandongisi mu Antioke vashulile nakuvuahelela na Cimbembesi Uakulela.

14

Paulu na Mbanambase mu Ikoniyame

1 Cuma cimolika calingiuile mu Ikoniyame, muje Paulu na Mbanambase vaile mu
njivo ya malombelo ya Vayunda vahandekele mu ngila ije yanehesele ngeci civunga
cakama ca Vayunda na Vangelengu linga vatsiliele.
2 Vuno honi Vayunda vaje vakakuhona kutsiliela vashongangeyele vaje keti Vayunda
nakuluisa vaka kutsiliela.
3 Kaha Paulu na Mbanambase vakele kuje ntsimbu yalaha, vahandekele nakusimpa
hali Muene, uje uasholuele ngeci muzimbu uavo ua kavumbi uapuile ua vusunga
mukuvahana nzili ya kulinga vitantekeso na vikomoueso.

4 Vuno honi vantu va muje mu nganda valitepele, vamo vemanene na Vayunda,
vakuavo vemanene na tunganda.
5 Kaha Vayunda na vaje keti Vayunda hamo na vakuluntu vavo, valitavasanene
kuyandesa tunganda nakuvasha mavue.
6 Kaha omo tunganda vanangukile eci, vateuelele ku Lisitala na ku Ndemba
vinganda via mu Likaoniya na ku mitambela yakuhatako.
7 Kaha kuje vambuluile Muzimbu Uacili.

Paulu na Mbanambase mu Seseliya

8 Mu Lisitala muakele yala umo uje uapuile cilema ua mikono hume ha kusemuka
cendi kasele kuenda.
9 Uatumamene kuje nakuivua mezi a Paulu, Paulu uamuene ngeci natsiliela, kaha
asa ku kanguka nankuma uamutalele ntoma.
10 Kaha Paulu uatambekele na lizi liakama nguendi, “Katuka uimane na mikono
yove!” Kaha uje yala uatumbukile nakuputuka kuenda.
11 Omo civunga camuene vije Vialingile Paulu, vaputukile kutambeka mu ndaka
yavo ya Cilikaoniya nguavo, “vanjambi vaneja kuli yetu mu cifua ca vuntu!”
12 Kaha valukile Mbanambase lizina nguavo Zeyase, naua lizina lia Paulu nguavo
Helemese, omuo ikeye uapuile mukuluntu uakuhandeka.
13 Kasasendote ua Zeyase uje njivo yendi yakulemesela yakele hambanza lia nganda,
uanehele vangombe va vankomba na vitsani ku cikolo, omuo ikeye na vaje vivunga
vatondele kukombelela nkombelo ku tunganda.
14 Vuno honi omo Mbanambase na Paulu vovuile vije vatondele kulinga, vatavozuele
vizalo viavo nakushatukila mukati ka civunga nakutambeka nguavo,
15 “Vika muli nakulingila cuma eci? Netu tunapu vantu ngeci yeni! Tulikuno
mukuambulula Muzimbu Uacili, nakumitengulula ku viuma viangoco ngeci muije kuli
Njambi ua kuyoya, uje uatangele lilu na mavu na mema a kalunga na vioshe vilimo.
16 Ku miaka ya vakukuluila vetu uatavesele vantu voshe linga vaye mu vingila viavo
vavenia.
17 Vuno honi ha ntsimbu ije uahanene vukaleho vuakukala cendi vavienia ha viuma
via cili, kaha akamihana kalunga na vimbuto ha ntsimbu yavio, akamihana via kulia
nakushulisa mitima yeni nakuvuahelela.”
18 Cipue ngocovene na mezi aua a tunganda kuvasele kuvindika civunga
kukombelela nkombelo kuli vakevo.
19 Vuno honi Vayunda vamo vahuminine ku Antioke mu Pisindiya naku Ikoniyame
vashongangeyele vivunga kaha vashele mavue Paulu nakumukokela hambaza ya
nganda omo vayonguele nguavo hamo natsi.
20 Vuno honi omo vandongisi vamuzengelekele, uahindukile nakuimana nakuhiluk-
ila mu nganda. Kaha liamukuavo ikeye na Mbanambase vaile ku Ndemba.

Kuhilukila ku Antioke mu Seseliya

21 Omo Paulu na Mbanambase vambuluile Muzimbu Uacilil mu Ndemba, kaha
vauauanene vandongisi vavengi. Kaha vahilukile ku Lisitala na ku Ikonoyame noho
vahete ku Antioke, mu Pisindiya.
22 Vakolesele vandongisi nakuvatakamesa ngeci vapue vaka vusunga mukutsiliela,
vavalongesele nguavo, “Tuapande kuhita mu tuyando tuatuingi ngeci tukovele mu
vumuene vua Njambi.”
23 Mu cikungulukilo na cikungulukilo vemikilemo vankulutu, kaha na malombelo
na kuli kela kulia vavakundikile kuli Muene uje ivatsilielelele.
24 Kaha omo vahete mu mutambela ua Pisindiya, vezile ku Pampaliya,
25 kuje vambuluile lizi ku Pelenga, kaha vasikumukile ku Ataliya.

26 Kaha kuhuma kuje vajavukile mu vuato nakuhiluka ku Antioke ku mutambela
uje vavakundikile kukavumbi ka Njambi ku vipangi vije vinamanesele ku linga ha
ntsimbu ije.
27 Omo vahete mu Antioke vakunguilile hamo vantu vaka cikungulukilo nakuvaleka
viuma vije via lingile Njambi, muje mua shokololuele ngila kuli vaje keti Vayunda
ngeci vatsiliele.
28 Kaha vakele kuje ntsimbu yalaha na vandongisi.

15

Vantuama va Cikungulukilo valiuana mu Yelusalema

1 Vuno honi vamala vamo vahumine ku Yundeya vaile ku Antioke vaputukile
kulongesa vaka kutsiliela nguavo, “Kumuasa kuovoka kuvanga mutuhuke ngue kuya
ku Lishiko lia Mosesa.”
2 Kaha Paulu na Mbanambase vakele na vimpata cikuma na vakevo ha cuma eci,
vasinganiekele ngeci Paulu na Mbanambase na vamo veka vantu va mu Antioke vaye
ku Yelusalema nakuliuana na tunganda na vakuluntu vamu nganda ije.
3 Nankuma, cikungulukilo ca vatumine, kaha omo vahitile mu Fonisiya na mu
Samaliya, kaha valumbunuine muje vati vaje keti Vayunda vatengulukilile kuli
Njambi, ou muzimbu uanehele kuvuahelela cikuma kuli vaka kutsiliela voshe.
4 Kaha omu vahete Yelusalema, vavatambuile ku cikungulukilo na tunganda na
vakuluntu, kaha valimbunuine vuoshe vije valingile Njambi.
5 Vuno honi vakakutsiliela vamo vaje vakundamene ku civunga ca Vafaliseo
vakatukile nakuhandeka nguavo, “Vaje keti Vayunda vanapande kulovoka nakuvaleka
ngeci vononoke Lishiko lia Mosesa.”
6 Tunganda hamo na vakuluntu vakungulukile na nakusinganieka cihula eci.
7 Kaha omo vahandekele ntsimbu yalaha, Petulu uakatukile nakuhandeka kuli
vakevo nguendi, “Vakakutsiliela muatantekeya hume laja Njambi uahanguile yange
hhakati keni na kuambulula Muzimbu Uacili kuli vaje keti Vayunda ngeci vovue na
kutsiliela.
8 Njambi uje atantekeya visinganieka via muntu uoshe, uamuesele vukaleho vuendi
kuli vaje keti Vayunda hakuvahana Cimbembesi Uakulela, ngue muje muatuhanene
yetu.
9 Kaha kamonesele kahangu hhakati kavo netu, vuno honi uavasambesele ku vupi
vuavo omo vatsilielele.
10 Kaha honi vika muesekela Njambi nakutuika citeli ha miongo ya vandongisi cije
cipue vakukuluila vetu cipue yetu kutuasa kucambata.
11 Tutsiliela na kuovoka ha kavumbi ka Muene Yesu, ngue vakevo naua.”
12 Kaha civunga coshe ca vantu vaholokele kulu omuo vovuile Mbanambase na
Paulu valumbununa vitantekeyeso na vikomoueso vije vialingile Njambi muli vakevo
hali vaje keti Vayunda.
13 Omo vamanusuile kuhandeka vioshe, kaha Yakomba uahandekele nguendi,
“Vavusamba njivuilileni!
14 Simoni ahavene natulumbunuina muje vati Njambi hakulivanga uahakelele mana
kuli vaje keti Vayunda mukuhangulaho vamo hhakati kavo ngeci vapue vantu vendi.
15 Vihandeka via tunanguizi va Njambi va Njambi via litombola muacili na viuma
evi. Ngue muje muviendeka visoneka,
16 ‘Kaha Muene Njambi alinakuhandeka
Nguendi, munima ya
viuma evi njikeluka nakuiluisa naua vumuene vua Ndaviti
njikavutungulula

nakuvukolesa naua.
17 Kaha vantu voshe vakeja kuli yange,
voshe vaje keti Vayunda vaje vanjikana kupua vange.
18 Kaha omu mukemuo mualinakuhandekela Muene, uje uasholuele viuma vioshe kusankulu.'
19 Yakomba uahandekele nguendi "Muvisinganieka viange," nguange, "kutua kupesa vaje keti Vayunda vaje vanatengulukila kuli Njambi.
20 Vuno honi tunapande kuvasonekela mukanda uakuvaleka nguetu keti valie viakulia via kujeneka kulela omo vanavikombelela ku tumponia nakulitenga kuvupangala, kaha naua keti valie tusitu tua kutikinia cipue kulia maninga.
21 Kuhuma kuntsimbu ya laja Lishiko lia Mosesa valitanda muvi njivo via malombelo via Vayunda ha litangua lia Sapalalo, kaha naua mezi endi va ambulula mu vinganda vioshe."

Mukanda kuli vaje vaka kutsiliela vaje keti Vayunda

22 Kaha tunganda na vakuluntu hamo na cikungulukilo coshe vasinganiekele kuhangula vantu vamo, vahanguile vamala ku civunga cavo ngeci vavatume ku Antioke hamo na Paulu na Mbanambase. Vahanguile naua vamala vavali vaje vavasingimikile cikuma vaka kutsiliela, Yundasa ivasanene Mbalambase na Silasi.
23 Kaha vavatumine hamo na mukanda uakuya kuli vakevo nguavo, "Vakuetu yetu tunganda na vakuluntu, tunatumu vihindu vietu kuli yeni voshe vakuetu vaje keti Vayunda ku cisemua vaje muakala mu Antioke na mu Silisha.
24 Tunevu nguavo vamo vamala vamu civunga cetu vaneja na nakumitanganesa na vije vivanahandeka vakevo kuvatambuile vilongesa viakuhuma kuli yetu.
25 Kaha tualikunguluile nakulitavasana tu vavoshe kuhangula vamo vamala nakuvatuma kuli yeni. Hamo na vavusamba vetu vatuazangele cikuma Mbanambasa na Paulu,
26 vaje vahanene muono uavo mukupangela Muene uetu Yesu Kilistu.
27 Kaha tunatumu Yundasa na Silasi vaje vakamileka viuma vimo vije vituli na kusoneka.
28 Omo Cimbembesi Uakulela hamolika netu tualitavasana ngeci kutuapandele kumituika citeli ceka lelo kuvanga lika mashiko aua nguetu,
29 Keti mulie viakulia vije viakukombelela ku tumponia, keti munue maninga, keti mulie kasitu uakutikinia, kaha litengeni ku vupangala, mukakala muacili nga muliniunga kuakuhona kulinga viuma evi, vihindu vieni."
30 Kaha vaje vavatumine vasikumukile ku Antioke kuje vakakunguluile civunga coshe ca vaka kutsiliela nakuvahana uje mukanda.
31 Kaha omo vantu muvatandele uje mukanda vavuahelelele cikuma ha muzimbu uakuvasimpisa.
32 Kaha Yundasa na Silasi vaje vapuile tunanguizi va Njambi va Njambi, va vasimpisile nakuvatakamesa cikuma.
33 Omo vakele navo kuje ha ntsimbu imo, kaha vaka kutsiliela vavahiluisile kuli vaje vavatumine nakuhandeka kuli vakevo nguavo endeni mu ciyulo.
34 [Kaha Silasi uasinganiekele kukala kuje.]
35 Vuno honi Paulu na Mbanambasi vasalele mu Antioke, hamolika na vakuavo veka vavengi valongesele na kuambulula Muzimbu Uacili ua Muene.

Paulu na Mbanambase valitepa

36 Ha ntsimbu imo Paulu uahandekele kuli Mbanambase nguendi, "Tuye tuhiluke linga tukameneke vakakutsiliela mu vinganda vioshe muje tuambuluile lizi lia Muene, linga tukamone vati muje vali nakuyoya."

37 Kaha Mbanambase uatondele kuambata Iuano uje ivatumbuile Mako, linga vaye nendi.
38 Vuno honi Paulu uasinganiekele nguendi keti cacili kuya nendi, omuo kakele hamo navo mukumanesa vipangi, vuno honi uahilukile nakuvaseza mu Pampaliya.
39 Hakele vimpata, kaha valitepele Mbanambase uambate Mako nakuya ku Sepulasi na vuato.
40 Vuno honi Paulu uahanguile Silasi nakuya nendi, vamutavesele kuli vaka kutsiliela kuhitila mu kavumbi ka Muene.
41 Omo vaile vahitile mu silia namu Silisha mukukolesa vikungulukilo

16

Timoteo aya hamo na Paulu na Silasi

1 Kaha Paulu uahete naua ku Ndemba na kuli Lisitala, kuje kuakele mukua Yesu umo lizina liendi Timateo. Vaina navakevo vapuile vakua Yesu vaje vapuile Kayunda, vuno honi ishe uapuile Kangelengu.
2 Kaha voshe vaka kutsiliela vamu Lisitala na mu Ikoniyame vashangazalele cikuma Timoteo.
3 Kaha Paulu uatondele kuya na Timoteo, kaha uamutuhuisile. Ualingile vioshe evi omuo Vayunda voshe vaje vakele mu mitambela ije vatantekeyele ngeci ishe ya Timoteo uapuile Kangelengu.
4 Omo vakele nakuhita mu vinganda, vahanene vakakutsiliela mashiko aje avasinganiekele tunganda na vakuluntu mu Yelusalema, kaha vavalekele linga vononoke aje mashiko.
5 Vikungulukilo viakele na nzili mukutsiliela kaha valivuezelele ha litangua na litangua.

Cimona ca Paulu Mu Tolouase

6 Kaha vahitile mu mutambela ua Filingiya na mu Ngalatiya omuo Cimbembesi Uakulela cavavindikile kuambulula muzimbu mu nganda ya Asiya.
7 Kaha omo vahete ku nginga ya Misiya vesekele kuya mu lifuti lia Mbitaniya, vuno honi Cimbembesi ca Yesu kucavatavesele.
8 Kaha vahitile mukati ka Misiya nakuya ku Tolouase.
9 Kaha ku vutsiki vuje vene Paulu uamuene cimona muje uamuene yala umo ua ku Masendoniya nemana nakumulomba nguendi, “Ija kuno ku Masendoniya uakutukuase.”
10 Kaha omo Paulu uamuene eci cimona, hajevene tuakatukile nakuya ku Masendoniya, omuo tuasinganiekele nguetu Njambi natusana mukuambulula Muzimbu Uacili kuli vantu kuje.

Kutenguluka kua Lindiya mu Filipu

11 Omo tuahumine ku Tolouase tuajavukile mu vuato nakuya ku Samotalase, kaha lia mukuavo tuaile mu Neyapolise.
12 Kaha kuhuma kuje tuahile ku Filipu, nganda yamutambela uakulivanga mu lifuti lia Masendoniya, ikeyo naua yapuile nganda ya Loma kaha tuakele muje mu nganda matangua amengi.
13 Kaha lia Sapalalo tuakatukile mu nganda tuaile ku ngenga ya ndonga kuje tuayonguele nguetu kuli mutambela uakukungulukila mukulombela. Kaha tuatumamene nakusikama na vampuevo vaje vakungulukilili kuje.
14 Kaha umo uavo uatuvuile uapuile Lindiya uahumine ku Tiyatile uapuile mukakulandesa vintanga viacili viakuvenguluka naua uapuile mpuevo ua kulemesa Njambi, kaha Muene uashokoluele mutima uendi kukuivuilila ku vije viakele nakuhandeka Paulu.

15 Kaha omo vamumbuitikile ikeye na vantu vamu njivo yendi, kaha uatulaniene nguendi, “Ijeni mukakale mu njivo yange nga muasinganieka ngueni njinapu muka kutsiliela muli Muene.” Nankuma uatusindiile linga tuye.

Mu kamenga ku Filipu

16 Ha litangua limo omo tuakele nakuya ku muhela uakulombelela, tualiuanene na ngamba ua mpuevo uje uakele na Cimbembesi cakujuala uje uakele nakumupangesa mukumona viuma via kulutue. Kaha uapitisile cikuma muene uendi mukuhandeka viuma viacili vije vikalingiua kulutue.
17 Ou mpuevo uakavele Paulu hamo netu kaha uatambekele nguendi, “Ava vamala vanapu vangamba va Njambi Uahelu lia Vioshe! Vali nakuambulula kuli yeni ngila ya kuovoka!”
18 Nankuma ualingile eci matangua amengi, vuno honi Paulu uapililihile, kaha uatengulukile nakuhandeka kuli uje Cimbembesi nguendi, “Mu lizina lia Yesu Kilistu njikushika nguange huma muli ikeye!” Kaha hajevene Cimbembesi cahumine muli uje mpuevo.
19 Omo liavenia uje ngamba uevuile nguendi uje mpuevo ngila ya kupangelamo vimbongo inahu, vakuate Paulu na Silasi nakuvakokangeya nakuvatuala hambanza kuli vakakusuana ku muhela uakulandesela.
20 Kaha vavatualele ku mesho a vakuluntu Valoma nakuhandeka nguavo, “Ava vamala vanapu Vayunda, kaha valinakuneha vukalu mu nganda yetu.
21 Vali nakulongesa futisi ije iluisa Lishiko lietu, yetu tu Valoma, kaha kutuasa kutava futisi yavo cipue kuyikava!”
22 Kaha civunga coshe calitavasanene kuluisa Paulu na Silasi.
Kaha honi vaje vakuluntu vatavozuele vizalo via Paulu na Silasi. Nakushika ngeci vavapupe.
23 Kaha omo vavapupile cikuma, vavahakele mu kamenga, kaha vashikile cikuma muka kuniunga kamenga ngeci apate cikuma ku vikolo.
24 Omo uje muka kuniunga kamenga uatambuile Lishiko eli, kaha uavahakele mukati ka mulili ua kamenga nakuhaka mikono yavo mu vikuali.
25 Vuno honi mukati kavuntsiki Paulu na Silasi vakale nakulombela nakuimba miaso ya Njambi, kaha vaje vinzinda vakele mu kamenga vavevuilile.
26 Hajevene kuakele mandunduma akama cikuma kaha luvula lua kamenga lua-jajele cikuma. Kaha hajevene vikolo via kamenga viashokolokele, kaha malienge ahumine kuli vinzinda voshe.
27 Omo uje mukakunianga kamenga uahindukile, kaha omo uamuene vikolo via shokoloka, uasinganiekele nguendi, vinzinda voshe vanateue, kaha uashomuene mukuale uendi linga alitsihe.
28 Kaha Paulu uatambakanene cikuma na lizi liakama nguendi, “Keti ulitsihe! Omuo tuvavoshe mutuli muno!”
29 Kaha uje mukakuninga kamenga uasanene ngeci vamuneheleko ndeya, kaha uashatukillilemo, kaha uatsikamene ku mikono ya Paulu na Silasi oku ali nakujaja.
30 Kaha uavatuhuile hambanza nakuvehula nguendi, “Muene, vika njasa kulinga linga njovoke?”
31 Kaha vamukumbuluile nguavo, “tsiliela kuli Muene Yesu, kaha ukovoka, yove na ntanga yove yoshe.”
32 Kaha vambuluile lizi lia Muene kuli ikeye na kuli voshe vaje vakele mu njivo yendi.
33 Kaha ha ntsimbu ijevene ya vutsiki uje mukakuniunga kamenga uaile navo, kaha uakushile ha vimbandu viavo, kaha hajevene ikeye na ntanga yendi voshe vavambuitikile.
34 Nankuma, uatualele Paulu na Silasi ku njivo yendi, kaha uakavahanene viakulia. Kaha ikeye na ntanga yendi vavuahelele cikuma, omuo vatsilielele muli Njambi.

35 Kaha liamukuavo cimenemene vakuluntu Valoma vashikile vantuama masualale
nguavo, “Eceleni ava vamala vaye.”
36 Kaha uje muka kuniunga kamenga ualekele Paulu nguendi, “Vakuluntu Valoma
vanashiki lizi kuli yove na kuli Silasi nguavo tumiecele. Muasa kuya, kaha yeni mu
ciyulo.”
37 Vuno honi Paulu uahandekele kuli vaje vankuluntu vamasualale va kamenga
nguendi, “Kuvatuuanene na mulonga, vuno honi vanatupupilile ku mesho a vantu
kuakuhona kutusompesa, cipuevene yetu tuapua vandambo va lifuti lia Loma! Kaha
vanatuhakele mukamenga. Kaha vuavuno vatonda kutuecela mu vushueke indi?
Vakuluntu Valoma vanapande kuija kuno vakutuecele vakevo vavenia linga tuye.”
38 Kaha vantuama vamasualale vambuluile mezi aua kuli vankulutu Valoma, kaha
omo vovuile ngeci Paulu na Silasi vapuile vandambo va lifuti lia Loma, kaha vovuile
liova.
39 Kaha vaile kuli vakevo nakulomba cikonekelo, kaha honi vavahumisile mu
kamenga, kaha vavalombele linga vahume mu nganda ije.
40 Omo Paulu na Silasi vahumine mu kamenga, vaile ku njivo ya Lindiya. Kuje
vakaliuanene na vaka kutsiliela, kaha vahandekele kuli vakevo mezi akuvasimpisa,
kaha vaile.

17

Paulu na Silasi mu Tesalonika

1 Paulu na Silasi omo vaile vahitile mu Afipolise na mu Apoloniya, kaha vezile ku
Tesalonika, kuje kuakele njivo ya malombelo ya Vayunda.
2 Kaha ngue ku cilika cendi Paulu, uaile mu njivo ya malombelo ya Vayunda ha
matangua atatu a Sapalalo uakele nakuhandeka na vantu nakuvaleka,
3 nakuvalumbunuina visoneka, nakuvamuesa vukaleho vua kuhuma mu visoneka
ngeci Kilistu napande kuyanda nakusanguka ku vatsi. Kaha Paulu uahandekele
nguendi, “Ou Yesu njihandeka kuli yeni ikeye vene Kilistu.”
4 Kaha vamo hhakati kavo vatsilielele, kaha valipandakanene na Paulu na Silasi
hamo na vampuevo vaje vapuile vantuama na civunga cakama ca Vangelengu vaje
vakakulemesa Njambi.
5 Vuno honi Vayunda vakele na cipululu, kaha vakunguluile vamo viendangane va
mihuza mu vitapalo, kaha vapangele civunga. Vanehele citanga cakama muje mu
nganda yoshe, kaha valuisile njivo ya Njasone mukueseka kuuana Paulu na Silasi linga
vavatuale ku civunga ca vantu.
6 Vuno honi omo kuvavauanene, vakokangeyele Njasone na vamo vaka kutsiliela
nakuvatuala kuli vakuluntu va nganda kaha vatambakanene nguavo, “Ava vamala
vananeha vukalu mu lifuti lioshe kaha vaneja kuno,
7 kaha Njasone uavatambuile mu njivo yendi. Voshe valinakupokola mashiko a
Sezale nakuhandeka nguavo kuli muene ueka naua lizina liendi Yesu.”
8 Kaha ha mezi aua vanehele citanga cakama ku civunga na kuli vakuluntu va
nganda.
9 Kaha vakuluntu va nganda vafuetesele Njasone na vakuavo vimbongo vije
viatondekele linga vavecele vaye.

Paulu na Silasi mu Mbeleya

10 Hajevene omo vutsiki vuezile vaka kutsiliela vatumine Paulu na Silasi ku Mbeleya.
Omo vahete kuje vaile mu njivo ya malombelo ya Vayunda.
11 Vayunda vakuje vapuile va ceke kupulakana vaku Tesalonika. Vakele nakuivuilila
ku lizi na mitima yakuzituka kaha ha litangua na litangua vakele nakutanda mu
visoneka linga vamone vije viandekele Paulu indi via vusunga.

12 Kaha vuingi vua Vayunda vatsilielele, kaha na vampuevo vamo vavengi va
vakuluntu va Vangelengu na vamala vamo vavengi va Vangelengu vatsilielele navo.
13 Vuno honi omo Vayunda vaku Tesalonika vatantekeyele nguavo Paulu nambulula
lizi lia Njambi mu Mbeleya vaile kuje naku shongangeya civunga.
14 Kaha hajevene vaka kutsiliela vatumine Paulu ku cikuma ca mema a kalunga,
vuno honi Silasi na Timateo vasalele mu Mbeleya.
15 Kaha vamala vasindikiile Paulu vaile nendi kuvanga naku Atena kaha vahilukilile
ku Mbeleni, kaha Paulu uavashikile nguendi Silasi na Timateo vanapande kumuka-
vangeye vuasi vuasi.

Paulu mu Atena

16 Omo te Paulu uakele nakuvandamena Silasi na Timateo mu Atena, uanienguele
cikuma omo uamuene muje mu nganda muashulile tuponia tuatuingi cikuma.
17 Kaha muje mu njivo ya malombelo ya Vayunda uahandekele na Vayunda na
vaje keti Vayunda vaje vaka kulemesa Njambi, kaha ha litangua na litangua uakele
nakuhandeka na vaje vakele nakuliuana navo ku cihela cakulandesela.
18 Vamo valongisi va civunga civatumbula nguavo Epikuliu na civunga ca Sitoike
valingile vimpata nendi, kaha vamo vamuhuile nguavo, “Vika atonda kuhandeka ou
cilema uakulihalesa?” veka vahandekele nguavo, “Kumoneka ngue ali nakuhandeka
vanjambi veka naua.” Vahandekele evi omo Paulu uakele nakuambulula via Yesu na
cisangukilo.
19 Kaha vamuambate nakumutuala ku mpunga ya nganda ya Alapangase nakuhan-
deka nguavo, “Tutonda kutantekeya eci cuma caciha ciuli nakulongesa.
20 Omo vimo viuma tuli nakuivua uhandeka vinapu viavihia kuli yetu, kaha tutonda
kutantekeya muvialumbunukila.”
21 (Omo vaka Atena voshe na vangezi vakele muje vatondele kupihisa ntsimbu yavo
yoshe mukuhandeka na kuivua viuma viavihia.)
22 Kaha Paulu uemanene ha lutue lua mpunga ya Alepangase nakuhandeka nguendi,
“Yeni vantu vamu Atena, njamono nguange mu vilinga vieni vioshe munapu mu vaka
kulemesa.
23 Omuo njakele nakuenda mu nganda yeni nakutala muacili mutambela mukaleme-
sela, njauanene ha mutula uasonekele nguavo, ‘Kuli Njambi uje kututantekeya.’ Cije
mukalemesa cipue ku mucitantekeya cikeco njilinakuambulula kuli yeni lelo.
24 Njambi uje uatangele lifuti na vuoshe via kalamo, uapua Muene ua Melu na Mavu,
kaha kekuyoya mu njivo yakutunga ku mavoko a vantu.
25 Cipue kekutonda linga tumupangele cipue cuma cimo, omuo ikeye akahana
muono na mpunzi ije ituhuima na viuma vioshe kuli vantu voshe.
26 Kaha uatangele mihati yoshe kuhuma kuli yala umo ngeci vakale ha mavu oshe.
Ikeye vavenia uavuahesele laja vintsimbu na vinginga na vihela kuje vaka yoyela.
27 Ualingile eci linga vamutonde, kaha omo vakamutonda hamo vaka muuana. Vuno
honi cipue ngoco Njambi kakele kulako netu kuahi,
28 ngue umo uahandekele nguendi,
‘Muli ikeye mu kemo mutuayoyela, mukemuo mutuendela
mukemuo mutuli.’
Ngue muihandeka miaso yeni imo nguayo,
‘Netu naua tunapu tu vana vendi.’
29 Kaha hakupua tuvana vendi, kutuapandele kusikanieka nguetu Njambi uapua ngue
cifua ca Ngolinde cipue ca Siliva indi cipue livue lia kushonga na vutongue na mana
a muntu.
30 Laja Njambi uakele nakutalelela vantu omo kuvamutantekeyele, kaha hanohoni
alinakushika vantu voshe kuoshe linga vatenguluke ku vupi vuavo.

31 Omuo nalivuahesela laja litangua lije akasompa lifuti lioshe kuakuhona kahangu kuhitila muli yala uje yanahangula. Kaha ha cuma eci nahana vukaleho kuli muntu uoshe hakusangula yala uje ku vatsi!"
32 Omo vovuile Paulu ahandeka kusanguka ku vatsi, vamo vamushendumuine vuno honi vamo vahandekele nguavo, "Tutonda linga tuvue viuma evi naua kuli yove."
33 Kaha Paulu uasezele cije cikungulukilo.
34 Kaha vamo vamala valipandakanene nendi nakupua vaka kutsiliela, hhakati kavo umo uapuile Ndiyonisiyase, uapuile umo ua mpunga ca Elepase, na mpuevo umo lizina liendi Ndamalise, navakuavo veka naua.

18

Paulu mu Kolinte

1 Hanima ya viuma evi, Paulu ua humine ku Atena na kuya ku Kolinte.
2 Kaha kuje ualiuanene na Kayunda ualizina lia Akuila, uje uasemukilile ku Pontase, uje uahuminine ku Itali na mpuevo yendi Pilisila, Omuo Sezale Kalaundiasi uashikile linga Vayunda voshe vahume mu Loma. Kaha Paulu uaile nakuvamona,
3 kaha uatumamene nakupanga hamo navo, omuo uakele nakutunga vimbalaka, ngue muvakele nakulinga vakevo.
4 Paulu uakele nakuhandeka mu njivo ya malombelo ya Vayunda ha litangua lia Sapalalo lioshe, mukuesaka Vayunda na Vangelengu linga vatsiliele.
5 Omo Silasi na Timoteo vahete mukuhuma ku Mbeteseniya, Paulu ha ntsimbu yendi yoshe ualihanene kuambulula muzimbu nakuhana vukaleho kuli Vayunda ngeci Yesu ikeye Kilistu.
6 Omo vamuluisile nakuhandeka viuma via vipi kuli ikeye, kaha uatotomuene likungu ku vintanga viendi nakuhandeka nguendi, "Nga munazimbala, unapu mulonga ueni vavenia! Yange kujesi namulonga naumo uahi. Kuhuma lelo nakuya kulutue njiya kuli vaje keti Vayunda."
7 Kaha Paulu uahumine mu njivo ya malombelo ya Vayunda nakuya ku njivo ya yala umo lizina liendi, Tito Yusitasi muka kulemesa Njambi, njivo yendi yalihatela na cikolo ca njivo ya malombelo ya Vayunda.
8 Kaha Kilisipase uje uapuile ntuama ua mu njivo ya malombelo ya Vayunda uje uatsilielelele kuli muene hamo lika na ntanga yendi yoshe, kaha na vantu vavengi vamu Kolinte vovuile lizi na kutsiliela kaha vavambuitikile.
9 Kaha vutsiku vumo Paulu uamuene cimona cije Muene uahandekele kuli ikeye nguendi, "Keti uvue liova, vuno honi tualelelaho kuhandeka kaha keti ulikele,
10 omuo yange njili hamo nove. Kaha naumo uahi asa kukuvulumuna, omuo njili na vantu vavengi munganda eyi."
11 Kaha Paulu uakele kuje muaka umo na vingonde vitanu na imo, mukulongesa vantu lizi lia Njambi.
12 Omo Ngaliyo uapuile nguvulu ua Loma mu nganda ya Akaya, kaha Vayunda valikunguliuile hamo vakuate Paulu nakumutuala hambanza lia nzango ya kusompela.
13 Vahandekele nguavo, "Yala ou alinakusindiya vantu kulemesa Njambi mu ngila ya kuluisa Lishiko!"
14 Tele Paulu uatondele kuhandeka kaha Ngaliyo uahandekele kuli Vayunda nguendi, "Nga eci cimpande capuile ca mulonga uakuvulumuna cipue via vupi vumo vuanalingi, nge njinevuilila yeni Vayunda.
15 Vuno honi omuo cinapu cimpande ca kulivianangana ha mezi na mazina na Lishiko lieni vavenia, munapande kuvimanusula yeni vavenia. Yange kunjapandele kupua lihako ua viuma evi!"
16 Kaha uavashekele mu nzango ya kusompela.

17 Kaha voshe vakokangeyele Sosetene, uje uapuile ntuama ua njivo ya malombelo
ya Vayunda, vamupupilile ha mesho a nzango yakusompela. Vuno honi Ngaliyo
kombileko mutima ku cuma cije.

Paulu ahiluka ku Antioke

18 Kaha Paulu uakele mu Kolinte hamo na vaka kutsiliela matangua amengi, kaha
honi uavasezele uaile mu vuato ku Siliya hamo na Pilisila na Akuila. Tele kanda ahume
ku Senkilise Paulu uatehuile ku mutue uendi omuo ya cisingo cije calisingile.
19 Omo uahete mu Efeso, kuje Paul uasezele Pilisila na Akuila, uakovelele mu njivo
ya malombelo ya Vayunda nakuhandeka na Vayunda.
20 Omo vantu vamulombele linga akale navo ntsimbu yalaha, vuno honi kavatavele.
21 Vuno honi uavalekele omo uavasezele nguendi, “Nga eci cinapu cizango ca Njambi,
kaha njikahiluka naua kuli yeni.” Kaha uakovelele mu vuato nakuhuma ku Efeso.
22 Omo uahete ku Sesaliya, uaile ku Yelusalema mukukameneka cikungulukilo,
ambahoni uaile ku Antioke.
23 Munima yakukala navo ntsimbu imo, uahumineko uaile mu mutambela ua
Ngalatiya na mu Filingiya nakukolesa vandongisi voshe.

Apolo mu Efeso na mu Kolinte

24 Ha ntsimbu ije Kayunda umo ua lizina lia Apolo uje uasemukilile mu Alek-
izandiliya uezile ku Efeso. Uapuile muntu uakuhandeka muacili, kaha uakele na mana
akulumbununa visoneka.
25 Vamunanguile laja mu Ngila ya Muene, kaha uakele na ntuima yakuambulula
nakulongesa muacili cili viuma via hali Yesu. Cipuevene ngoco, vuno honi uatan-
tekeyele lika viakumbuitika kua Iuano.
26 Uaputukile kuhandeka nakusimpa mu njivo ya malombelo ya Vayunda. Vuno
honi omo Pilisila na Akuila vamuvuile, vamutualele ku njivo nakumunangula muacili
cili cikuma Ngila ya Njambi.
27 Omo Apolo uatondele kuya ku Akaya, kaha vaka kutsiliela va mu Efeso va-
mukuasele mukusonekela mukanda kuli vandongisi va mu Akaya nakuvalomba ngeci
vamutambule muacili. Omo uahele kuje, uapuile mukakukuasa cikuma kuli vaje
vapuile vaka kutsiliela ngue ku kavumbi ka Njambi.
28 Omuo ha nzili yendi yakulivianangana uavianene Vayunda muviahandeka viavo
citona mesho mukumuesa vukaleho vua mu visoneka ngeci Yesu ikeye Kilistu.

19

Paulu mu Efeso

1 Tele omo Apolo uakele mu Kolinte, Paulu uahitile ku vihela via minkinda via mu
mbonge kaha uasikumukilile ku Efeso. Kuje uakauanene vandongisi vamo
2 kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Muatambuileho Cimbembesi Uakulela
omo muapuile vaka kutsiliela ndi?” Vamukumbuluile nguavo, “houe, kanda tuivueho
nguavo kuakala Cimbembesi Uakulela.”
3 Kaha uahandekele nguendi, “Mu cimbuitiko muka va mimbuitikile naco?” Va-
mukumbuluile nguavo, “Mu cimbuitiko ca muka kumbuitika Iuano.”
4 Kaha Paulu uahandekele nguendi, “Iuano uambuitikile mu cimbuitikilo cakuten-
guluka ku vupi, kulekesa vantu linga vatsiliele kuli uje eja munima yendi, uje ikeye,
Yesu.”
5 Omo vovuile eci, kaha vavambuitikile mu lizina lia Muene Yesu.
6 Omo Paulu uavasalekele mavoko endi, Cimbembesi Uakulela cezile hali vakevo
kaha vaputukile kuhanda mu mindaka vieka kaha naua vaputukile kuambulula
vunanguizi.
7 Voshe vapuile ngue likumi na vavali.

8 Uakovelele mu njivo ya malombelo ya Vayunda kaha ha vingonde vitatu uahandekele nakusimpa, nakulambelela cikuma vantu via vumuene vua Njambi.
9 Omo vamo vakukola mitima vavianene kutsiliela nakuhandeka viavipi angila ya Njambi ku mesho ya civunga ca vantu, kaha uavasezele, nakuya na vandongisi uakele nakuhandeka navo mu njivo ya kuli longesela mu Tilanase.
10 Eci catualeleleleho ha miaka ivali, linga voshe vantu vamu mbonge ya Asiya, Vayunda na Vangelengu vovue lizi lia Muene.

Vana va Sikeva

11 Njambi ualingile vikomoueso viavingi kuhitila muli Paulu.
12 Cipue vitambala na vizalo vije viakele nakulikuasesa vavihanene kuli vakakuvavala, kaha na mishongo yoshe yavahumine, kaha na vimbembesi viavipi via humine muli vakevo.
13 Kaha vamo Vayunda vaje vakele nakuendangana nakuhumisa vimbembesi via vipi mukulikuasesa mukutumbula lizina lia Muene Yesu kuhumisa vimbembesi viavipi. Kaha vakele nakuhandeka kuli vaje vakele navio nguavo, “Njimishika mu lizina lia Yesu uje yali nakuambulula Paulu humamo.”
14 Vaje vana vatanu na vavali va vamala va Kayunda uje uapuile Mukuluntu ua Kasasendote ivatumbuile nguavo Sikeva, vakevo vakele nakulinga evi.
15 Vuno honi Cimbembesi cacipi ca handekele kuli vakevo nguaco, “Yesu njamutantekeya, na Paulu naua njamuivuaho viendi, vuno honi yeni, yeni veya?”
16 Kaha uje yala uakele na Cimbembesi cacipi uavaluisile, navukalu, nakuvahiana voshe kaha vahumile mu njivo mutotototo na vimbandu.
17 Omo eci vacitantekeyele ku vantu voshe vaje vakele Efeso, Vayunda na Vangelengu, kaha muntu uoshe uakele na liova, kaha lizina lia Muene Yesu valilemesele.
18 Kaha naua vuingi vuavaje vapuile vakakutsiliela vahandekele vupi vuavo na kuambulula vilinga viavo.
19 Vuingi vua vaje vakele nakulinga matseno vambate mavulu avo na ku atsimika hakati ka civunga, kaha omo vapandakanene vimbongo via aje mavulu viapuile makulukazi a makumi atanu a vimbongo via muuayauaya Siliva (50 0 0 0).
20 Kaha lizi lia Muene liakolele cikuma nakushandoka.

Mpindangano mu Efeso

21 Hanima ya kulingiua viuma evi, Paulu hakupua mu Cimbembesi uasinganiekele kuya ku Makandonia na ku Akaya kaha nakutualelelaho kuya ku Yelusalema. Kaha uahandekele nguendi, “Munima yakuya kuje, njapande naua kuya ku Loma”.
22 Kaha uatumine vakuasi vendi vavali, Timateo na Elasitase, ku Makindoniya, te ikeye uacikele mu mbonge ya Asiya ha ntsimbu imo.
23 Ha ntsimbu ije kuakele mpindangano yakama mu Efeso omuo ya Ngila ya Muene.
24 Yala umo ivatumbuile nguavo Ndemetaliase mukakufula viuma via siliva, ualingile cifua ca njivo ya siliva yakulifua ngue njivo ya Atemesi kalunga ua mpuevo, kaha evi vipangi viendi vianehele vimbongo viavingi kuli vaka kupanga.
25 Uakunguluile voshe hamolika vakuavo veka vaje vakele navipangi ngue viavo, kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vamala, muatantekeya ngueni vufuko vuetu vukahumu ku vipangi evi.
26 Mu namono kaha munevu naua nguavo keti mu Efeso lika vuno honi na mu mutambela ua mbonge ya Asiya, ou Paulu nakoko vantu vavengi nakuhandeka nguendi tumponia tuakupanga na mavoko keti tulunga.
27 Kaha kuli vukalu keti lika kundando yetu vuno honi naua na ku njivo yakama ya kamponia ua mpuevo Atemise kuvaihana kalemesa, kaha uoshe muntu ua mu mbonge Asiya na lifuti lioshe uahi akamulemesa!”

28 Omo vovuile evi, vanienguele na kutambakana nguavo, “Uakama Atemise uava
Efeso!”
29 Mu nganda muoshe muakele kalua, kaha vantu vashatukilile mu njivo yakue-
hela kaha vakuate Ngayasie na Alisitakase, vaku makondoniya vavali vaje vapuile
nakusindikiya Paulu.
30 Paulu uazangele kuya ha katati kacivunga, vuno honi vandongisi vamuvindikile,
31 navajevene vakuluntu va mbonge ya Asiya, vaje vapuile vasepa liendi, vamutu-
minine mezi akumulekesa nguavo keti akovele mu njivo yakuehela.
32 Ha ntsimbu ije, vamo vakele na kutambakana cuma cimo, vamo cikuavo, kaha
civunga cakele namiyoyo na vuingi vavo kuvatantekeyele civali kunguilililе.
33 Vamo vantu va ha civunga cije vasompesele Alekizanda, uje ivatualele Vayunda
kulutue. Kaha Alekizanda uavaholuesele nakueseka kuliohiela hhakati ka vantu.
34 Vuno honi omo vatantekeyele nguavo ikeye Kayunda, mu vihola vivali voshe
vatambakanene mukulivuasana nguavo, “Uakama Atemise ua va Efeso!”
35 Vuno honi omo muka kusoneka ua nganda uaholuesele civunga, uahandekele
nguendi, “Vantu va mu Efeso, iya katantekeya nguendi nganda ya Efeso yapua njivo
ya kutumbikila Atemisi uakama na kamponia uje uauile kuilu?
36 Omuo viuma evi kuviasiua kuviviana muapande kuholoka kaha naua keti
mulinge viuma muvuasi.
37 Munanehe vantu ava keti ngue vezi va mu njivo ya tumponia cipue nguavo
vanashaula kamponia ua mpuevo.
38 Nga Ndemeteliase na vaka kupanga vendi valinakuvangeyaho umo, vinzango
viashokoloka mukuhana ciyulo, kaha tuli naua na vaka nzili yakama vaka kusompesa
kaha veceleni vanehe vimpande viavo viakuliluisa vakevo vavenia.
39 Nga kuli vimo vikuavo mutonda kutantekeya, muapande kuvihandekela mu
nzango yakuliuanena.
40 Hanima yevi vinalingiua lelo, tuli muvukalu vuakama vuakutuvangeya nguavo
yetu tunanehe mpindangano. Kaha kukuesi kusambuesa ha kalua aka koshe
kanalingiua lelo, kutuasa kuhana vukaleho vuacili ha viuma evi.”
41 Hanima yakuhandeka evi uasunuine ciuano eci.

20

Paulu aya ku Mesendoniya na Akaya

1 Hanima yakuhua kuampindangano ije Paulu uasanene vandongisi, kaha uahan-
dekele kuli vakevo mezi akuvasimpisa nakuvasalesa. Ambahoni uakatukile nakuya
ku Mesendoniya.
2 Omo te alinakuhita mu vihela vije nakukolesa cikuma vandongisi, uaile ku Akaya,
3 kuje uakatumamene vingonde vitatu. Ha ntsimbu ije uakele nakulivuahesela
linga aye na vuato ku Silia kaha kalua ka kumuluisa kuli Vayunda kaputukile, kaha
uasinganiekele kuhiluka nakuhita ku Mesendoniya.
4 Vamusindikiile kuli Sopata muna Pihase uakuhuma ku Mbeleya, na Alisitikase na
Sekundase uaku Matesolonika, na Ngayase na Timoteo vaku ndemba, Taikikase na
Tolofimase vaku mbonge ya Asiya.
5 Vaile kulutue luetu na kutuvandamena mu Tolouasi,
6 vuno honi tuajavukile mu vuato kuhuma ku Filipu hanima ya ciuano ca mbolo
yakuhona cimbaluila, kaha munima ya matangua atanu tuakavauanene ku Tolouasi,
kuje kukeko tuakakele matangua atanu na avali.

Paulu aya ku Tolouasi

7 Ha cinguezi cakuhua litangua lia Sapalalo, tualiuanene nakutavula mbolo, kaha
Paulu uakele nakuhandeka navo, kaha uatualeleho kuhandeka cikuma noho mukati
kavutsiki, omuo uatondele kuya lia mukuavo.
8 Muakele vindeya viavingi mu milili ya kuilu uje mukemo tuakele nakuliuanena.
9 Mukueje ua lizina lia Yutikase, uje uatumamene ku njanena, uaputukile kunen-
guka omo te Paulu alinakuhandeka ntsimbu yailaha, kaha uauililile ha mavu kuhuma
haje ha mulili uahelu lia njivo ya mu citatu ya injivo viakulipandakana. Kaha omo
uamukuate uauanene natsi.
10 Vuno honi Paulu uasikumukile ha mavu, nakukotama hali ikeye nakumuvumbat-
ela. Kaha uahandekele nguendi, “Keti mulishoshomuene, omuo hanga acilina kuyoya!”
11 Kaha Paulu ualondele ku mililí ya kuilu, kaha hanima yakupazula mbolo na kulia,
uatualeleleleho kuhandeka navo mu ntsimbu yailaha noho cimene, kaha uaile.
12 Kaha vatualele uje mukuenje kuimbo liavo oku te ali na kuyoya kaha eci cava
simpile cikuma.

Paulu ahuma ku Tolouasi aya ku Miletase

13 Vuno honi yetu tualivangele kuya mu vuato nakukajavuka kuya ku Asose, kuje
tuaile nakukambata Paulu linga akovele mu vuato. Uatushikile kulinga evi, omuo
uaile kuje na ngila ya ntunda.
14 Kaha omo uatuuanene ku Asose, tuamukovelesele mu vuato ka tuahete ku
Mitilene.
15 Kaha omo tuajavukile mu vuato kuhuma kuje, liamukuavo tuahete kuje ku cihela
ca kulitala na Ciyosi, kaha liamukuavo tuaile ku Samose kaha naua hanima ya litangua
eli tuaile ku Miletu.
16 Nankuma, Paulu uasinganiekele kuhona kuhita ku Efeso, linga keti akale ntsimbu
yailaha mu Asiya, omuo uatondele kuheta ku Yelusalema, nge casiua, ha litangua lia
Pentekosita mu mbonge ya Asiya.

Majui a Paulu akulisalesa na Vakuluntu mu Efeso

17 Omo uakele ku Miletu kaha uatumine mezi ku Efeso ku vakuluntu va cikungulukilo linga valiuane nendi.
18 Kaha omo vezile kuli ikeye, uahandekele kuli vakevo nguendi, “Yeni vavenia
muatantekeya omo njayoyele hhakati keni ha ntsimbu yoshe kuputuka ha litangua
liakulivanga lije linjahete mu mbonge ya Asiya,
19 mukupangela Muene nakulihana na masozi na vieseko vianjiuanene omuo
yakunjiyandesa kuli Vayunda.
20 Nacimo cahi cije cacili njahonouele kuhandeka kuli yeni, kaha naua nakumilonge-
sela hhakati ka vantu, kaha nakumilongesela ku njivo na njivo.
21 Nakuhana vukaleho kuli Vayunda na Vangelengu ha kutengulukila kuli Njambi
na lutsililelo kuli Muene uetu Yesu Kilistu.
22 Kaha taleni njilinakuya ku Yelusalema ngue muje mucitondelamo Cimbembesi
Uakulela, kuakuhona kutantekeya vika vikalingiua kuli yange kuje.
23 Njatantekeyele lika nguange mu nganda muoshe Cimbembesi Uakulela cinjinan-
gula nguaco, kamenga na vukalu vinanjivandamena.
24 Vuno honi njasinganieka nguange mmuono uange kuuesi na seho kuli yange,
njatondo lika kumanesa vipangi vianjihanene Muene Yesu kuvilinga, vije vikevio
kuambulula Muzimbu Uacili ua kavumbi ka Njambi.
25 “Kaha honi njatantekeya nguange naumo uahi hhakati keni injinambuluila
Vumuene vua Njambi, akamonaho cihanga cange,lueka naua.
26 Nankuma njimilekesa ha litangua lia lelo nguange kunjesi na mulonga ua
maninga hali umo ueni nga azimbala.
27 Omuo kunjahonouele kumileka vioshe via cizango ca Njambi.

28 Liniungeni kaha naua niungeni vutanga vua vampanga vuje Cimbembesi
Uakulela camihana kumona, kuniunga cikungulukilo ca Njambi cije cambate na
maninga a munendi.
29 Njatantekeya nguange nga njinai, tungunga vaje vakuteuesa vakeja hhakati keni
na kupihisa vutanga vua vampanga.
30 Vamo vaku civunga ceni vakeja nakuhandeka makuli linga vatangule vandongisi
linga vavakave.
31 Nankuma zangameni, anukeni ngueni ha miaka itatu vutsiki na mutania kunja-
honouele kunangula uoshe na masozi.
32 Kaha honi njimikundika kuli Njambi linga aminiunge naku muzimbu ua Kavumbi
kendi, uje uasa kumitungisa na kumihana vikuisulo vije viali navio Njambi ha vantu
vendi voshe.
33 Ku njatondele siliva cipue ngolinde cipue vuzalo vua muntu.
34 Muatantekeya yeni vavenia ngueni njapangele na mavoko ange vavenia haku-
likuasa yange vavenia na vakuasi vange.
35 Ha vioshe evi njamihana cimueso ngeci ha vipangi evi tuapande kukuasa vaka
kuzeya, kuvuluka mezi a Muene Yesu, omuo ikeye vavenia uahandekele nguendi,
‘Cinapu cakuvezika cikuma kuhana kupulakana kutambula.’ ”
36 Omo uamanuisile kuhandeka, uatsikamene ha mavu navo voshe na kulombela.
37 Valilile cikuma hhakati kavo voshe, kaha vamuvumbatele na ku mutsuemba.
38 Vakele na vusiua omuo vovuile ahandekele nguendi ku vakamumonoho ceka
naua. Kaha vamusindikiile ku vuato.

21

Paulu aya ku Yelusalema

1 Hanima yakulisalesa navo kaha tuajavukilile musinia, kaha tuahete ku Kose, kaha
lia mukuavo tuahete ku Londese, kaha kuhuma kuje tuahete ku Patala.
2 Omo tuauanene vuato vuakuya ku Fonisiya, tuakovelele mu vuato kaha tuaile.
3 Tuahete kaha tuamuene sipulase, kaha tuajavukilile ku mbuela yaku Silia kaha
tuahete ku Tile, omuo vuato vuapandele kuhumisa vitenga kuje.
4 Tuakauanene vandongisi kaha tuakakele navo matangua atanu na avali. Kuhitila
mu Cimbembesi valekele Paulu nguavo keti aye ku Yelusalema.
5 Omo matangua etu ahuile kuje, tuatualeleleho na vungenzi vuetu, kaha voshe
va mala na va mpuevo vavo na vanike, vatusindikiile hakuhuma munganda. Kuje
tuatsikamene hamavu kungenga amame a kalunga kaha tua lombelele.
6 Kaha tualisalesele umo namukuavo. Kaha tuaile nakukovela mu vuato, kaha
vakevo velukile ku membo avo.
7 Tuatualeleleleho vungenzi vuetu kuhuma ku Tile, kaha tuahete ku Putolemaise
kaha tuamenekele vakakutsiliela kaha tuatumamene navo litangua limo.
8 Omo kuacele tuaile kaha tuahete ku Sesilia, kaha tuakovelele mu njivo ya Filipu
uje mukakutuala lizi lia Njambi ku vantu, uavaje vatanu na vavali, vaje vavahanguile
mu Yelusalema kupua vakuasi kaha tuatumamene nendi.
9 Uakele na vana vendi vauana va vampuevo vakuhona kushomboka vaje vakele na
vuana vua vunanguizi.
10 Tuatumamene kuje ha matangua amo, kananguizi ua Njambi iva tumbuile nguavo
Angambase uezile kuhuma ku Yundeya.
11 Uezile kuli yetu kaha uambate muiva ua Paulu, ualikutile kuviliato na mavoko
endi na muiva uje, kaha uahandekele nguendi, “Cimbembesi Uakulela cihandeka
nguaco, Eyi ikeyo ngila Vayunda vamu Yelusalema vakakuta yala uavavenia muiva
ou kaha vakamuhana kuli vaje keti Vayunda.”

12 Omo tuevuile eci, yetu na vakuetu vakele muje tualombele Paulu linga keti aye ku
Yelusalema.
13 Kaha Paulu uakumbuluile nguendi, “Vika muli nakulinga, kulila ngacije kaha
muli nakupokola mutima uange? Njalivuahesela keti lika kunjikuta vuno honi cipue
kukatsila mu Yelusalema omuo ha lizina lia Muene Yesu.”
14 Omuo kutuahasele kumusindiya, tuaholokele kulu kaha tuahandekele nguetu,
“Cizango ca Muene cilingiue.”
15 Hanima ya matangua akukala kuje kaha tualivuaheselele kuya ku Yelusalema.
16 Vamo va vandongisi vaje vahumine ku Sesaliya na vakevo vezile netu kaha
vatutualele ku njivo ya Manasone ua ku sipulasi, uje uapuile ndongisi uakulivanga.

Paulu aheta mu Yelusalema

17 Omo tuahete ku Yelusalema, kaha vakuetu vaka kutsiliela vatutambuile muacili.
18 Omo kuacele Paulu uaile netu hamo nakukamona Tiango, na vakuluntu va
cikungulukilo kuvakele.
19 Hanima yakuvameneka, Paulu ualumbuniune cimo na cimo ha viuma Njambi
vialingile kuli vaje keti Vayunda kuhitila mucipangi cendi.
20 Omo vacivuile, vashangazalele Njambi. Kaha vahandekele kuli vakevo nguavo,
“Tala, muanetu Paulu, unamono makulukazi aje a Vayunda vaje muje muvanatsiliela,
kaha namuje muvanalihanenamo vakevo vavenia voshe ku Lishiko lia Mosesa.
21 Vanavalekesa viove nguavo ulinakulongesa voshe Vayunda vaje vatunga hhakati
kavaje keti Vayunda linga keti vakave Lishiko lia Mosesa, kaha naua nguove keti
vatuhule vana vavo cipue keti vaniunge futisi ya Vayunda.
22 Cilivene vakevua nguavo unaija. Kaha vikahoni vikalingika?
23 Evi vikevio vitutonda yove linga uvilinge. Kuli vamala vauana kuno vaje
vanakulahesa Njambi.
24 Ya hamo nava vamala vauana ulipandakane navo mu cilika ca kulilelesa, kaha
fueta ndando yavo, linga vakatehule ku mitue yavo. Mu ngila eyi vene muntu uoshe
akatantekeya ngeci vioshe vijevene vanakala nakuhandeka hali yove keti via vusunga,
vuno honi yove vavenia uli nakuononoka Lishiko lia Mosesa.
25 Vuno honi hali ava keti Vayunda vuno honi vaka kutsiliela, tunatumu mukanda
ua kusompa kuetu nguetu vahume ku via kulia vije vanakombela ku tumponia na ku
maninga naku tusitu tuakutikinia nakulihimisa vakevo vavenia ku vupangala.”
26 Kaha liamukuavo Paulu uaile navaje vamala hanima yakulilelesa, uakovelele mu
Njivo ya Njambi navo, nakuvalekesa matangua a kulilelesa muje muakahuila, omo
vakakombela nkombelo hali umo na umo uavo.

Paulu va mukuta mu Njivo ya Njambi

27 Vuno honi omo matangua atanu na avali te atonda kuhua, Vayunda vaje vahumine
ku mbonge ya Asiya, vaje vamuene Paulu mu Njivo ya Njambi. Vashongangeyele
civunga coshe linga vakuate Paulu.
28 Vatambekele nguavo, “Vamala vaku Isaleli, tukuaseni! Ou ikeye yala uje ali
nakulongesa vantu voshe kuoshe linga valuise vantu va Isaleli, na Lishiko lia Mosesa,
na Njivo ya Njambi ino. Kaha honi nanehe naua na Vangelengu mu Njivo ya Njambi
linga vajualesa eci cihela cakulela.”
29 Omo vamuene Tolofimase uaku Efeso hamo na Paulu mu nganda, kaha vasin-
ganiekele nguavo hamo Paulu uamutualele mu Njivo ya Njambi.
30 Kaha citanga eci cashandokelele mu nganda yoshe, kaha vantu voshe vashatukile
hamo. Vakuate Paulu nakumuhumisa mu Njivo ya Njambi, kaha hajevene vashokele
vikolo.
31 Cije civunga casinganiekele kumutsiha, kaha lizi liaile kuli Ntuama ua masualale
ua Loma ngualio Yelusalema yoshe ili mumpindangano.

32 Hajevene uambate masualale na vantuama ua masualale cihita cimo (100) kaha
vashatukilile ku civunga. Kaha omo vamuene Ntuama ua masualale na masualale,
kaha vecelele kupupa Paulu.
33 Kaha Ntuama ua masualale uezile kuli Paulu, uamukutile, kaha uashilkile nguendi
vamukute na malienge avali, kaha uavehuile nguendi, “Ikeye iya ou yala, kaha naua
nalingi vika.”
34 Vamo mu civunga vatambekele vimo, vakuavo naua vieka. Mulonga uakuhona
kuivuisisa muacili vialingiuile omuo ya citanga, ualekesele vatuale Paulu ku vinjivo
kuje kuvakakala masualale.
35 Omo Paulu uahete ha vindendelo, kaha vukalu vua civunga vuakele vuakama
ngeci valingile uakukakula kuli masualale.
36 Civunga cije cavakavele catualeleleleho kutambeka, “Mutsiheni!”

Paulu Aliamena

37 Hajevene Paulu vatondele kumuneha mu vinjivo muje muakala masualale.
Ntuama ua masualale likulukazi limo (1, 0 0 0) uahandekele kuli vakuluntu nguendi,
“Njasakuhandekako cuma cimo kuliyeni?” Uje Ntuama ua masualale likulukazi limo
(1, 0 0 0) uakumbuilile nguendi,
“U tantekeya ci Ngelengu?”
38 Nkuma keti yove Kaingito uje ha ntsimbu yakunima uatengulukilile vumuene
nakutuamenena vamala vanzita vakupua makulukazi auana (4, 0 0 0) mu ndinda ndi?
39 Paulu uakumbuilile nguendi, “Yange nji Kayunda, njasemukilile ku Talisi mu
Silisha, mundambo ua nganda yakasingimiko. Njitavese linga njihandeke kuli vantu.
40 Kaha uje mukakushika masualale uamuhanene ntsimbu yakuhandeka, kaha
Paulu uemanene ha vindendelo nakuolola livoko liendi linga vantu voloke. Omo vantu
vaholokele, kaha Paulu uahandekele kulivakevo mu Cihevelu.

22

1 “Vamuanetu na vatatetu Vayunda, njivuililenі omo njili na kuliamena hakati keni.”
2 Kaha omo vamuvuile ali nakuhandeka kuli vakevo mu Cihevelu, kaha vaholokele
cikuma. Kaha uahandekele nguendi,
3 “Yange Kayunda, njasemukilile ku Talisi mu Silisha, njakolele mu nganda ino
vene ya Yelusalema, kaha Ngamaliele ikeye uapuile mulongisi uange, nakulilongesa
muacili lia Lishiko lia vakukuluila vetu, na kulikolesa cikuma kuli Njambi, nge omo
mu munapu muva voshe lelo.
4 Njapakesele noho nja tsihile vantu vaje vakavele Ngila ya Muene eyi. Njakutile
vamala na vampuevo nakuvatuala mukamenga.
5 Kupua Kasesondote uakama na mpunga yoshe vanahase kuhana vukaleho hali
yange. Kulivakevo njatambuile mikanda yakuhuminina kuli vakuetu Vayunda va
ku Ndamasika, kaha njaileko linga njikakuate vaje vakele kuje nakuvahiluisa mu
Yelusalema linga vavazangamese.”

Paulu ahandeka omo Yesu ualisholuele kuli ikeye (Vilinga9:1-19; 26:12-18)

6 “Kaha omo njakele nakuya nakuheta kuyehi na Ndamasiku, hhakati ka mutania
kaha vuasi vuasi ceke ca humine muilu ca kuviazima catuile nakunjizengeleka.
7 Kaha njauilililile ha mavu kaha njevuile lizi lihandeka kuli yange ngualio, ‘Saulu,
Saulu, vika uli na kunjiyandesela?’
8 Kaha njehuile nguange, ‘Yove iya Muene?’ Kaha lizi liakumbuluile ngualio, ‘Yange
Yesu ua ku Nazaleta uje ulinakuyandesa.’
9 Vuno honi vaje vamala vakele hamo nange vamuene lika ceke vuno honi kuvovuile
lizi lia uje uakele nakuhandeka kuli yange.

10 Kaha njehuile nguange, ‘Njilinge vati honi, Muene?’ Kaha Muene uahandekele
kuli yange nguendi, ‘Katuka linga uye ku Ndamasika, kuje vakakuleka viuma vioshe
vije via nakuimikila Njambi linga uvilinge.’
11 Kaha njapuile njikapuputua omuo ca ceke cakuviazima, kaha vaje njendele navo
vanjikuate ku livoko nakunjituala ku Ndamasika.”
12 “Mu nganda muje muakele yala umo lizina liendi ikeye Ananiyasi, uakulongua
nakuononoka Lishiko lietu kaha vamusingimikile cikuma kuli voshe Vayunda vakele
Mundamasika.
13 Uezile kuli yange, kaha uemanene kuyehi nange kaha uahandekele nguendi,
‘Muanetu Saulu mona naua!’ Kaha ha ntsimbu ijevene njamuene naua nakutala kuli
ikeye.
14 “Kaha uahandekele nguendi, ‘Njambi ua vakukuluila vetu nakuhangula linga
utantekeye cizango cendi, nakumona ngamba yendi ua vusunga nakumuivuila omo
ahandeka na lizi liendi.
15 Omuo ukapua mukaleho uendi ku vantu voshe ku vije viunamono na ku vije
viunevu.
16 Kaha honi vika viuvandamena? Katuka linga vakumbuitike, kaha vupi vuove
vavusambese, hakusana lizina liendi.’

Paulu vamusana linga Ambulule kuli vaje keti Vayunda

17 “Hanima ya kuhilukila ku Yelusalema, kaha ha ntsimbu ije njakele nakulombela
mu Njivo ya Njambi, njamuene cimona,
18 mu cimona cije njamuene Muene ahandeka kuli yange nguendi, ‘Zangulako huma
mu Yelusalema vuasi, omuo vantu valimuno kuvasa kutambula vukaleho vuove omuo
yange.’ ”
19 “Kaha njamukumbuluile nguange, ‘Muene, vakevo vavenia vatantekeya nguavo
njakele nakuya mu vinjivo vioshe via malombelo via Vayunda kaha njakele nakuya
nakuvakuta nakuvapupa vaje vatsilielele muli yove.
20 Kaha omo mukaleho uove Setefano muva mutsihile, kunjakele nange vene
hakulitavasana navo ha kutsa cendi, kaha njaniungile tuzaku tua vaje vamutsihile.’ ”
21 “Kaha Muene uahandekele kuli yange nguendi, ‘Ya, omuo njikakutuma kulahako
kuli vaje keti Vayunda.’ ”

Paulu Vamusana linga Ambulule kuli vaje keti Vayunda

22 Kaha vantu vovuile vije viahandekele Paulu, kaha vaputukile kutambakana
cikuma nguavo, “Kutuamutondele ou yala! Mutsiheni! Kapandele kuyoya!”
23 Vakele nakutambakana cikuma na kuashanga vizalo viavo, nakushauila livu
muilu.
24 Kaha uje mukuluntu ua masualale ua Loma uashikile vantu vendi linga vatuale
Paulu mu vinjivo muvakakala masualale kaha uavalekele nguendi vamupupe naku-
uana omuo vika Vayunda vakele nakutambekela nakumuluisa.
25 Vuno honi omo vamukutilile linga vamupupe, Paulu uahandekele kuli mukuluntu
uje uemanene kuje nguendi, “Nkuma linapu Lishiko kupupa mundambo ua mu lifuti
lia Loma uje kuvasompelele linga vauane mulonga uanalingi ndi?”
26 Omo uje ntuama ua masualale cihita cimo (100) uevuile evi, uaile kuli
mukakushika ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) kaha uahandekele kuli ikeye
nguendi, “Vika utonda kulinga? Ou yala napu ka Loma.”
27 Kaha uje mukakushika ua masualela uaile nakuihula Paulu nguendi, “ Njileke,
unapu uka Loma ndi?” Kaha Paulu uahandekele nguendi, “Eyo.”
28 Kaha uje mukuluntu uamasualale uahandekele nguendi, “Yange ovu vundambo
vua mu lifuti lia Loma njavulandele na vimbongo viavingi cikuma.” Vuno honi Paulu
uamukumbuluile nguendi, “Vuno honi yange njasemukila mu nove vene.”

29 Hajevene vaje vamala vatondele kuihula Paulu vamushondolekele nakuya kaha
na uje mukuluntu uamasualale naua uevuile liova, omo uakutantekeyele nguendi
nkuma Paulu uapuile mundambo ua mu lifuti lia Loma, vuno honi uamuhakele mu
malienge.

Paulu ku mesho a Mpunga ya Vayunda

30 Vuno honi uje mukakushika masualale uatondele muacili vika cuma cika Vayunda
vakele nakuvangela Paulu, kaha liamukuavo uashikile linga vazitule Paulu, kaha
uashikile vakuluntu vavasasendote na vakampunga voshe vakunguluke. Ambahoni
uatualele Paulu nakumuimika ha mesho avo.

23

1 Tele Paulu uatalele ntoma hali ije mpunga, kaha uahandekele nguendi, “Va-
muanetu, vaka Isaleli! Visinganieka viange vinapu via vusunga ha ngila ije injinayoyo
nayo ku mesho a Njambi nakuheta ku litangua lia lelo.”
2 Kaha mukuluntu ua kasasendote uakama ua lizina lia Ananiyasi uashikile vaje
vemanene kuyehi nendi linga vapupe Paulu kukanua.
3 Ambahoni Paulu uahandekele kuli ikeye nguendi, “Muavusunga vene Njambi
akupupa, yove civumbe cakukuita mufuitilo uakutoka! Uatumama aha linga unji-
sompe kuya na Lishiko, vuno honi yove unapokola Lishiko lia Mosesa mukuvashika
linga vanjipupe!”
4 Vaje vamala vemanene kuyehi na Paulu vahandekele nguavo, “Ulinakutuka
Kasasendote Uakama ua Njambi!”
5 Kaha Paulu uavakumbuluile nguendi, “Vamuanetu vaka Isaleli kunjatantekeyele
nguange uapuile Kasasendote Uakama, omuo vacisoneka nguavo, ‘Keti uhandeke vupi
hali ntuama ua vantu vove.’ ”
6 Vuno honi omo Paulu uamuene nguendi vamo va muje mu civunga uapuile Vasan-
duki kaha naua vakuavo vapuile Vafaliseo, uatambakanene ku mpunga nguendi,
“Vamuanetu, yange nji Kafaliseo, muna Vafalisi. Va linakunjisompa kuno omuo ya
hakutsiliela cinje cinjili naco ca ha kusanguka kua vatsi.”
7 Kaha omo uahandekele evi, hajevene Vafaliseo na Vasanduki vaputukile vimpata,
kaha vaka mpunga valipangele.
8 (Omuo Vasanduki vahandeka nguavo vantu kuvakasanguka ku vatsi, kaha naua
kukuesi tungelo cipue vimbembesi, vuno honi Vafaliseo vatsiliela muviuma vioshe
evi vitatu).
9 Ambahoni vantu vaputukile kutambakana cikuma mukuhandeka, kaha vamo
valongisi va mashiko a Mosesa vaje vakele ku mpunga ya Vafaliseo vemanene
nakuhandeka na nzili nguavo, “Kutuauanene cuma cimo cacipi canalingi ou yala!
Hamo muavusunga Cimbembesi cipue kangelo nahandeka kuli ikeye!”
10 Kaha omuo vimpata viatualeleleho cikuma, uje Ntuama ua masualale cihita
cimo (1, 0 0 0) uevuile liova nguendi hamo Paulu vamutavozola vimpindi vimpindi.
Kaha uashikile masualale kukovela hakati ka mpunga cije linga vakatundiseho Paulu
nakumutuala ku vinjivo vivakatumama masualale.
11 Kuvutsiki vujevene Muene uemanene kuyehi na Paulu kaha nakuhandeka
nguendi, “Keti uivue liova! Unahana vukaleho vuove hali yange muno mu Yelusalema,
kaha uapande kulinga cifua cimo naua na mu Loma.”

Vutumbe vuakutsiha Paulu

12 Kaha omo liamukuavo cimene vamo Vayunda valiuanene nakulitumba vutumbe
vuavushuenge. Valisingile nguavo naumo uahi alia cipue kunua kuvanga noho
vanatsihi Paulu.
13 Kuakele vantu vakupulakana makumi auana vaje vatumbile vutumbi vuje hamo.

14 Kaha vaile kuvakuluntu va tusasendote na ku vakuluntu kaha vahandekele
nguavo, “Tunalikutu tuva voshe nakulisinga nguetu naumo uahi amakela vioshe
kuvanga noho tuatsihi Paulu.
15 Kaha honi yeni na vaka mpunga muapande kutuma lizi ku Ntuama ua masualale
cihita cimo (1, 0 0 0) ua Loma linga atume Paulu kuli yeni, mulikuise ngue mutonda
kuuana vukaleho vuacili hali ikeye. Vuno honi yetu tulivuahesela kumutsiha ha
ntsimbu kanda ahete kuno.”
16 Vuno honi muihua ua Paulu uevuile vutumbe ou, kaha uaile ku vinjivo vivakakala
masualale, uakalekele evi kuli Paulu.
17 Kaha Paulu uasanene umo ua vaje Vantuama va masualale cihita cimo (100)
nakuhandeka kuli ikeye nguendi, “Tualeni ou mukuenje kuli Ntuama ua masualale
likulukazi vimo (1, 0 0 0) ali navimo vije atonda kumuleka.”
18 Ambahoni uje ntuama ua masualale cihita cimo (100) uamutualele kuli Ntuama
ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) nakuhandeka nguendi, “Ou cinzinda Paulu na
njilombele nguendi njinehe ou mukuenje kuli yove, kuli vimo atonda kukuleka.”
19 Kaha Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) va Loma uakuate ku livoko lia
uje mukueje, nakumutuala ikeye vavenia, kaha uamusanene kumukulo kualikaliavo,
uamuhuilisile nguendi, “Vuima vikahoni utonda kunjileka?”
20 Kaha uahandekele nguendi, “Vaka nzili yakama ya Vayunda valitavasana kuku-
lomba linga vatuale Paulu kuli va ku mpunga imene, mukulimuesa nge vakatondesesa
muacili ha vukaleho vuendi.
21 Vuno honi keti uvevuilile, omuo kuvali vamala vakupulakana makumi auana
vaje vakavanda nakuvandamena Paulu. Vanalisingi linga keti valie viakulia cipue
kunua mema kuvanga noho vanamutsihi. Vanalivuahesela laja kulinga eci, kaha
vanamuvandamena nakuvandamena lika yove linga uvatave.”
22 Kaha uje ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uahandekele nguendi, “Keti
ulekeko muntu cipue umo nguove unahandeka evi kuli yange.” Kaha uashikile uje
mukuenje linga aye.

Paulu Vamutuma kuli Nguvulu Felekisi

23 Ambahoni Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uasanene vantuama ua
masualale cihita cimo (100) vavali kaha uahandekele kuli vakevo nguendi, “Ambateni
masualale vakupua vihita vivali (200) valivuahesele kuya ku Sesaliya, hamo makumi
vatanu na avali vaje kakuendela ha tuvalu na masualale vakupua vihita vivali (200)
vaje vakakulua na makunga, livuaheseleni kukatuka ha ntsimbu ya vitanu na viuana
vutsiki vuno vene.
24 Vuaheseniko vamo tuvalu linga Paulu alondeho, kaha muheteseni muacili kuli
nguvulu Felekisi.”
25 Kaha uje Ntuama ua masualale cihita cimo (1, 0 0 0) uasonekele mukanda muje
muakele mezi aua,
26 “Kalaundiase Lisiyase kalemesa, kuli Nguvulu Felekisi, vihindu.
27 Vayunda vakuate ou yala kaha vatondele kumutsiha. Kaha omo njevuile nguavo
mundambo ua mu lifuti lia Loma, njaile na masualale vange na kumuyoyesa.
28 Kaha njatondele kutantekeya vika vakele nakumuvangeya, nankuma, njamu-
tualele kuli vaka mpunga yavo.
29 Njauanene nge nacimo cahi cacipi calingile cije vatondele kumutsihila cipue
kumuhaka mu kamenga. Vakele nakumuvangeya viuma vije viakundama kuvihula
via mashiko avo vavenia.
30 Kaha omo vanjilekesele nguavo vali navutumbe vua kumuluisa, hajevene njasin-
ganiekele kumutuma kuli yeni. Njalekesele vaje vamuvangeyeye linga vamuhane
mulonga ha mesho eni.”

31 Masualale valingile mu vavashikilililemo. Vambate Paulu nakumutuala vutsiki
vuje vene kuli Antipatilisise.
32 Liamukuavo vaje masualale vahilukile kuvihela viavo nakuseza vaje vaka
kuendela ha tuvalu linga vaye nendi.
33 Vamutualele ku Saseliya, kaha vahanene uje mukanda kuli Nguvulu, nakuhetesa
Paulu kuli ikeye.
34 Nguvulu uatandele uje mukanda kaha uehuile Paulu nguendi uhuma ku mbonge
muka. Omo uauanene nge Paulu uatundile ku Silisha,
35 kaha uahandekele nguendi, “Njikakuivuilila nga vaje vanakuvangeya vanahete
kuno.” Kaha uashikile linga vaniunge Paulu mu mapela a Nguvulu.

24

Vayunda vavangeya Paulu

1 Hanima ya matangua atanu Kasasendote Uakama Ananiyasi uaile ku Sesaliya na
vamo vakuluntu na lihako umo ua lizina lia Tetulase. Vezile ku mesho a Nguvulu
Felekisi nakumulekesa mulonga ua Paulu.
2 Kaha uasanene Paulu linga akovele mukati, kaha Tetulase uaputukile kuvangeya
Paulu nguendi, “Uakalemesa Felikisi, kutuamenena kuove kua mana cinatunehela
ciyulo ntsimbu yakama, kaha viuma viavinga vinatenguluka linga vantu vetu vakale
muacili.
3 Tunacitambula eci kuoshe na ha ntsimbu yoshe, kaha naua tuavuahelela cikuma
kuli yove.
4 Kunjatondele kumipihisila ntsimbu yeni cikuma, cipue ngoco, njikulomba
ukakeleko na ngozi nakuvuilila ku mezi etu amandende.
5 Tuauana ou yala kupua muntu ua kalua, uaputukile kulinga mpindangano hhakati
ka Vayunda mu cifuti coshe, kaha naua ikeye ntuama ya mpunga ya vaka Nazalite.
6 Ikeye naua uatondele kujualesa Njivo ya Njambi, kaha tuamukutile. [
7 Vuno honi Lisiyase ntuama ua masualale cihita (1, 0 0 0) ua Loma uezile, kaha na
nzili yakama uatutambuileye.]
8 Nga umuhulisa yove vavenia ou yala uasa kuuana kuli ikeye vioshe vije vitunamu-
vangeya.”
9 Vayunda navo naua vamuvangeyeye nguavo vioshe evi via vusunga.

Paulu aliohela ku mesho a Felekisi

10 Kaha Nguvulu uashovueyele Paulu linga ahandeke, kaha Paulu uahandekele
nguendi,
“Njatatentekeya nguange yove unapu ulihako ua lifuti eli ha miaka yaingi, kaha
njavuahelela cikuma kuliohiela yange vavenia ku mesho ove.”
11 Ngautondesesa, keti matangua a kupulakana matangua likumi na avali anahitimo
ha njailile nakulemesa ku Yelusalema.
12 Vayunda ku vanjiuanene njili nakulinga vimpata naumo mu Njivo ya Njambi
cipue kuneha mpindangano mu civunga cipue mu njivo ya malombelo ya Vayunda
cipue mu nganda yoshe.
13 Cipue vase kukuhana vukaleho vua makuli aua vali nakunjihana hano.
14 Vuno honi njitava cuma eci kuli yove nguange njikalemesa Njambi ua vakukuluila
vetu mukukavangeya Ngila ije ivatumbula vakevo nguavo ya makuli. Kahanaua
njikatsiliela mu vioshe vije vivanasoneka mu Lishiko lia Mosesa na mu mavulu a
tunanguizi va Njambi va Njambi.
15 Njili na lutsilielo muli Njambi nge muje muvalinaluo vakevo, luje luvatumbula
nguavo kukakala kusanguka kua vaka vupi na vaka vusunga.

16 Nankuma njili nakulinga na nzili yange yoshe linga njikale na lishungu ku mesho
a Njambi na ku mesho a vantu.
17 Hakuhona kukala mu Yelusalema ha miaka yaingi, kaha njahilukileko mu kutuala
vukuasi ku vantu vange nakukakombelela vinkombelo.
18 Omo yapuile ntsimbu ije njakele nakulinga eci vanjiuanene mu Njivo ya Njambi
te njinamanesa kulijelesa. Kunjakele na civunga ca vantu cahi, cipue kulinga kalua.
19 Vuno honi vamo va Vayunda vaje vahumine ku mbonge ya Asiya vakele kuje,
vakevo vapandele kuija ku mesho ove nakunjivangeya nga vakele navimo viakuluisa
yange.
20 Cipue tava ava vamala valikuno linga vahandeke mulonga uvanjiuanene nauo
omo njemanene ku mesho a mpunga.
21 Kuvanga lika mpano ha cuma cimo cije njatambekele omo njemanene ku mesho
avo nguange, “Mulinakunjisompa ku litangua lia lelo omuo njatsiliela nguange vatsi
vaka sanguka.”
22 Ambahoni Felekisi, uje ualilongesele cikuma ha vimpande via Ngila ya Muene
uemikile kuje kusompa, “Omo Lisiyase uje ntuama ua masualale cihita (1, 0 0 0) akeja
ambahoni njikasinganieka ha mulonga uove.”
23 Kaha uashikile uje muka kunuinga linga anuinge muacili Paulu, vuno honi
napande kumuhanako kupatuka kumo nakuta vavusamba vendi linga vamukuase.

Paulu ku mesho a Felekisi na Ndulusiya

24 Hanima ya matangua amo Felekisi uezile na mpuevo yendi Ndulusila, uje uapuile
Kayunda, uamuminine vantu linga vakambate Paulu linga eje kaha akumuvuilile uje
muahandeka via lutsililelo muli Kilistu Yesu.
25 Vuno honi Paulu uakele nakuhandeka ha vucili, na kuliniunga, kaha na ha kuija
kua Litangua lia cisompelo, Felekisi uevuile liova kaha uahandekele nguendi, “Yahoni
ha tsimbu ino, omo njikauana ntsimbu kaha njikakusana naua.”
26 Hatsimbu ijevene uasinganiekele nguendi hamo Paulu amuhanako vimbongo
vimo, kaha ha mulonga ou linga akamusane sane nakuhandeka nendi.
27 Munima yakuhita miaka ivali, Posiyase Fesitase uasuanene mucihela ca Felekisi
kupua Nguvulu. Felekisi uatondele kuvuahelesa Vayunda, kaha uasezele Paulu mu
kamenga.

25

Paulu Atuala Vimpande Viendi kuli Sezale

1 Hanima ya matangua atatu Fesitase uahete mu nganda, uahumine ku Sesiliya
nakuya ku Yelusalema,
2 kuje vakuluntu va tusasendote na vakuluntu va Vayunda vamuhanene vimpande
viakuuanena mulonga Paulu. Kaha valombele Fesitase
3 linga avakuaseko kutuma Paulu ku Yelusalema omuo vatumbule vutumbe vuaku-
mutsihila mu ngila.
4 Fesitase uakumbuluile nguendi Paulu vali nakumuniungila mu kamenga ka ku
Sesaliya kaha naua ikeye vavenia na singanieka kuhiluka kuje hano vene.
5 Kaha uahandekele nguendi, “Haliyeni vamo vaje vali na nzili vaye nange, nga
kulicimo capihiako kuli uje yala, linga vakamuvangeye mulonga.”
6 Hanima yakutumama navo matangua keti akupulakana matangua atanu na atatu
cipue likumi, kaha uaile ku Sesaliya, liamukuavo cimene uatumamene ha cituamo
cendi cakusompela kaha uashikile vanehe Paulu kuli ikeye.
7 Omo Paulu uahete, Vayunda vaje vahumine ku Yelusalema vamuzengelekele,
kuneha milonga hali ikeye, ha viuma vije kuvahanene vukaleho.

8 Paulu ualiamenene ikeye vavenia nguendi, “Naimo yahi ngila injinapokuelamo
Lishiko lia Vayunda, cipue kuluisa mu Njivo ya Njambi, cipue kuluisa Sezala.”
9 Vuno honi Fesitase, uatondele kuvuahelesa Vayunda kaha uehuile Paulu nguendi,
“Nkuma utonda kuya ku Yelusalema linga njikakusompele kuje ha milonga eyi ndi?”
10 Paulu uahandekele nguendi, “Njikemana ku mesho a Sezale, kaha kuje vene
munapande kunjisompesa. Nacimo cahi njapihisa kuli Vayunda, nge nove vene muje
munatantekeyela.
11 Nga njapokola Lishiko nakulinga cuma ca cipi cije cinjinapande kutsila, kaha kun-
jikalombo kuteua. Vuno honi nga kuhesi vusunga ha milonga eyi ivali nakunjinehela,
kaha naumo uahi akanjihana ku mavoko avo. Kaha njikatualaho kulomba kuli Sezale.”
12 Kaha Fesitase hanima ya kulitavasana na vakakumunangula vendi uakumbuluile
nguendi, “Unatuala vimpande viove kuli Sezale, kaha kuli Sezale vene kukeko ukaya.”

Paulu ku mesho a Angilipa na Mbenisi

13 Hanima ya matangua amo muene Angilipa na Mbenisi vaile ku Sesaliya kumeneka
Fesitase.
14 Omo vakele kuje matangua amo, Fesitase uanehele mulonga ua Paulu kuli muene
kaha uahandekele nguendi, “Kuli yala kuno yasezele Felekisi mu kamenga,
15 omo njakele mu Yelusalema, vakuluntu vatusasendote navakuluntu va Vayunda
vanjilekele via hali ikeye kaha vanjilombele nguavo njimuhane mulonga.
16 Kaha njavalekele nguange keti kuvutisi yetu va Loma kuhisa muntu uje ivana-
vangeya mulonga, ntsimu kanda alimone mesho na mesho navaje vanamuvangeya,
nakumuhana ntsimbu ya kuliamena ku mulonga uendi.
17 Kaha omo vezile kuno, kunjeshualele, kaha lia mukuavo njatumamene ha cituamo
ca vusompele kaha njashikile uje yala nguange vamunehe kuli yange.
18 Kaha omo vaka kumuvangeya vemanene, kuvamuhanene mulonga uavupi ngue
muje njavandamenene nguange vaka lingamo.
19 Vuno honi vakele nakulinga vimpata nendi ha lutsililelo luavo nali yala umo
ivatumbuile nguavo Yesu, uje uatsa, vuno honi Paulu anga anjili nakuhandeka
nguendi acili nayoya.
20 Omuo njahonouele kutondesesa cimpande eci, njamuihuile nguange utonda kuya
ku Yelusalema linga vaka musompeleko ha milonga ei.
21 Vuno honi Paulu ualombele linga vamuniunge kaha na Sezala linga asinganieke
ha mulonga uendi. Kaha njahanene mashiko kuli ikeye linga vamuniunge kuvanga
noho njikamutuma kuli Sezale.”
22 Angilipa uahandekele kuli Fesitase nguendi, “Njitonda njimuivue yange vavenia
ou yala omo a handeka.” Kaha Fesitase uakumbuluile nguendi, “Imene ukamuivua.”

Paulu vamuneha ku mesho a Angilipa

23 Kaha liamukuavo Angilipa na Mbenisi vezile na kalua kua kama, kaha vakovelele
mu njivo muva kakungulukila civunga na vakuluntu va masualale na vamala ava
vakakumona via nganda. Kaha Fesitase uashikile linga Paulu vamunehe mukati.
24 Kaha Fesitase uahandekele nguendi, “Muene Angilipa na voshe valihano netu,
muamono ou yala uje Vayunda voshe kuluisa kuavo hali yange, voshe vamu
Yelusalema na vamuno, vali nakutambeka nguavo kapandele kuyoya naua.
25 Vuno honi njauanene nguavo nacimo cacipi canalingi cahi oco napandela kutsila
kaha omo ualilombelele kuli Sezale, njatondele kumutuma kuli ikeye.
26 Vuno honi kunjesi na cimo hali ikeye cinjapandele kusonekela Sezale. Nankuma
njamuneha hhakati keni voshe, ngue cikuma kuli yove muene Angilpa, linga, hanima
yakutondesesa mulonga uendi, hamo njikala nacimo ca kusoneka.

27 Omuo kucikamoneka muacili kuli yange kutuala cinzinda mu kamenga
kuakuhona kumonesa mulonga uendi."

26

Paulu Aliamena ku mesho a Angilipa

1 Angilipa uahandekele kuli Paulu nguendi, "Uli na ntsimbu yakuliamena yove
vavenia." Kaha Paulu uoluele livoko liendi kaha uaputukile kuliamena ikeye vavenia
nguendi,
2 "Muene Angilipa! Njamono nguange njavezika hakuliamena yange vavenia
kulitangua lia lelo ku mesho ove ha viuma vioshe vali na kunjivangeya Vayunda,
3 Omuo unatantekeya muacili futisi na viula via Vayunda. Nankuma njikulomba
unjivuilile mukusimpa.
4 'Vayunda voshe vatantekeya vati njinayoyo hume kuvukuenje vuange. Vatan-
tekeya kuyoya kuange kuoshe, ha vantu vange na mu Yelusalema.
5 Ntsimbu yoshe vanatantekeya, nga vatonda kuhana vukaleho ovu, njapuile umo
ua civunga ca Vafaliseho vaje vaka kavangeya cikuma ngila ya muje tukalemeselamo
Njambi yetu.
6 Kaha honi njinemana hano linga vanjisompe omuo njahaka lutsililelo mu cikulah-
eso ca Njambi calingile kuli vakukuilila vetu,
7 Aci cikeco cikulaheso cije miyati yetu likumi na ivali cije civatonda kumona
cili shulisise omuo yakulemesa Njambi vutsiki na mutania. Muene Angilipa, omuo
lualutsililelo olu mukemo Vayunda vali nakunjivangeya evi.' "
8 Vika muhandekela ngueni cakaluua kuli yetu kutsiliela ngueni Njambi akasangula
vatsi?
9 "Nange vene njasinganiekele kulinga viuma viavingi viakuluisa lizina lia Yesu uaku
Nazaleta.
10 Evi vikevio njalingile mu Yelusalema. Ha kutambulako nzili kuli vakuluntu
vatusasendote, na kuhaka vantu vavengi va Njambi mukamenga, omo vavatsihele
nange naua njatavele."
11 Njavazangamesele ha vintimbu viavingi mu vinjivo via malombelo via Vayunda
njesekele linga vaviane kutsiliela kuavo. Kaha njanienguele cikuma navo ngeci njaile
ku vinganda via vungezi na kuvayandeselako.

Paulu Avaleka Kutenguluka Kuendi
(Vilinga9:1-19; 22:6-16)

12 "Ha mulonga ou njaile ku Ndamasika na nzili yakama cikuma na Lishiko lia
kuhuma kuli vakuluntu vatusasendote.
13 Yapuile mu ngila omo te litangua lili hakatati kamutue, yove Muene, njamuene
ceke cakuviazima cikuma kupulakana litangua cahumine muilu canjizengelekele na
vantu vaje njendele navo.
14 Kaha tuvavoshe tuauililile hamavu, kaha njevuile lizi mu Cihevelu lihandeka
kuliyange ngualio, 'Saulu, Saulu! Vika ulinakunjiyandesela? Ulinakulivulumuna yove
vavenia omo ulinakuliamena, ngue ngombe uakulimisa aliatangela ku citi ca muene
uendi.'
15 Ka njehuile nguange, 'Yove iya Muene?' Muene uanjikumbuilile nguendi, 'Yange
Yesu ulinakuyandesa.
16 Honi katuka njalisholola kuli yove linga njikuhangule kupua ngamba na
mukaleho uange ha viuma evi unamo navije ukamona kulutue.
17 Njikakuamena kuli vantu va Isaleli navaje keti Vayunda kuje kunjikakutuma.
18 Ukatonesa mesho avo na kuvahumisa kumilima na kuvatuala ku ceke naku-
vahumisa ku nzili ya satana nakuvatuala kuli Njambi, linga ha kutsiliela kuavo kuli

yange vakavasambese ku vupi vuavo nakutambula muhela uavo hakati ka vantu vaje vanahangula Njambi.' "

Paulu Avaleka Vipangi Viendi

19 "Nankuma Muene Angilipa, njononokele cimona cije njamuene cahumine muilu.
20 Vuno honi hakulivanga njambuluile mu Ndamasika, kaha mu Yelusalema ambahoni mu lifuti lia Yundeya, na kati kavaje keti va Vayunda, njambuluile linga vatenguluke ku vupi vuavo nakuhiluka kuli Njambi nakulinga viuma vije vimuesa linga vanatenguluka.
21 Omuo ha cuma eci mukemuo vanjikuate Vayunda mu Njivo ya Njambi kaha vatondele kunjitsiha.
22 Vuno honi na kulitangua lia lelo Njambi nanjikuasa, nankuma njihana vukaleho vuange kuli yeni voshe, vakuluntu na vanike. Vije vinjihandeka vinapu vimo vije vivahandekele laja tunanguizi va Njambi tua Njambi na Mosesa linga vikalingiue:
23 nguavo Kilistu napande kuyanda nakupua umo uakulivanga kusanguka kuvatsi nakuambulula ceke ca kuovoka kuli Vayunda na kuli vaje keti Vayunda."
24 Kaha omo Paulu uakele nakuliamena mungila eyi, Fesitase uatambekele kuli ikeye nguendi, "Ove Paulu unazaluka! Kulilongesa kuove kua cikuma kuli nakukuzaluisa!"
25 Vuno honi Paulu uakumbuluile nguendi, "Yove muene Fesitase, kunjazalukile! Vuno honi njili nakuhandeka mezi a cili a vusunga.
26 Kunjasa kuteua kuhandeka cuma eci kuli Muene Angilipa! Omuo njatentekeya nguange atantekeya cuma eci. Kaha unamonoho cimo hali umo na umo uovo voshe, omuo cuma eci kucalingiuilile muvushueka.
27 Muene Angilipa, uatsiliela tunanguizi va Njambi va Njambi? Njazivuka nguange utsiliela!"
28 Kaha Angilipa uahandekele kuli Paulu nguendi, "Mukantsimbu kakandende uasinganieka nguove uasa kunjipuisa mu kua Yesu?"
29 Kaha Paulu uamukumbuluile nguendi, "Cipue njilinge vuasi cipue mu ntsimbu yailaha, lilombelo liange kuli Njambi nguange yove na vaje voshe vali nakunjivuilila lelo vapue ngue munjinapu yange kuhumisako lika aua malienge!"
30 Kaha Muene uemanene, hamo na nguvulu na Mbenisi na voshe vaje vatumamene navo,
31 kaha omo uapuile nakuya, vahandekele kuli umo na mukuavo, "Ou yala viahi napihisa linga atse cipue va muhake mukamenga."
32 Angilipa uahandekele kuli Felisitase nguendi, "Ou yala napandele kumuecela ngue kaile kuli Sezale."

27

Paulu vamutuala ku Loma mu Vuato

1 Omo vasinganiekele nguavo tuapande kujavuka nakuya ku Italia, vahanene Paulu na vakuavo vinzinda mu mavoko a Njuliasi mukuluntu ua mpunga ya masualale ua va Loma ije vatumbuile nguavo, "Masualele va Nguvulu."
2 Kaha tuakovelele muvuato kuhuma ku Andalamitayame, vuje vavuaheselele cimueja kuya kuvikuma via ku mbonge ya Asiya, kaha vasunuine vuato nakuya. Kaha Alisitakase uje Kamasindonia uahumine ku Tesalonika, uakele hamo netu.
3 Liamukuavo tuahete ku Sindone. Kaha Njuliasi uakele na ngozi kuli Paulu kaha uamutavesele kuya kuli vasepa vendi linga vakamuhaneko vukuasi.
4 Tuahumine ku Sindoni nakuya. Kaha mpunzi yakele nakuhuminina kuje tuakele nakuya kaha tuakele na kukavangeya lika nkundu lia Sepulasi.
5 Hanima yakujavuka musinia lia mema a kalunga kuseza Silisha namu Pamefiliya, kaha tuahete ku Maila mu Lisiya.

6 Kuje mukuluntu uauanene vuato vuahumine ku Alekizandiya vuakele nakuya ku
Itali, kaha uatukoveselemo.
7 Tuajavuile matangua amengiko kamandende kamande kaha tuauanene vukalu
vuakama te kanda tuhete ku nganda ya Sinindase. Kaha mpunzi yatuvindikile
kuya kulutue, kaha tuasuangesele lika nkundu lia Kelete kuje mpunzi kuyakele na
kupekumuka cikuma nakuhita muyehi na cikuma ca Salemone.
8 Tuashueniele kuyehe na cikuma na kukaluhua cikuma, kaha tuahete kumutam-
bela uje vatumbuile nguavo Vikuma viakuhona vukalu, keti kulako na nganda ya
Laseya.
9 Kaha tuakele kuje ntsimbu yalaha cikuma omuo kuakele na vukalu muvungenzi
vuetu, omuo ntsimbu ino litangua lia ku liumina via kulia linahiti laja. Ngue
muavananguile Paulu,
10 Nguendi “Yeni vamala njamono nguange vungenzi vuetu kuhuma hano nakuya
kulutue vukakala na vukalu, vitenga vili muvuato vi kapihia, kaha naua na vuato
vukapihia na miono ikanonga.”
11 Vuno honi mukuluntu ua masualale uatavele via mukakuendesa vuato navije
viahandele vavenia vuato kupulakana via handekele Paulu.
12 Kaha cije cikuma kucapuile cacili kukalamo ha ntsimbu ya cisika, nankuma
vamala vakele na cizango cakusununa vuato nakueseka kuheta Fonikisi, nga citava,
linga tukakaleko ha ntsimbu ya cisika. Fonikisi capuile cikuma camu Kelete cije
cakenga mu mbuela ya mu kangombe kayambi na mukunto ya mungangela.

Mpunzi yakama a mema a Kalunga

13 Kaha mpunzi lia lindende liahumine ku mbuela yaputukile kuhuua kaha vaje
vamala vasinganiekele nguavo vasa kutualelaho na vutumbe vuavo, linga vakokele
lisonga lia vuato nakujavuka kuhita kuyehi na cikuma ca Kelete.
14 Vuno honi vuasi vuasi mpunzi yakama ije vatumbuile nguavo, “mpunzi ya mu
mbuela ya Ngangela,” ya huuile kuhuma ku ntunda ya nkundu.
15 Kaha mpunzi yapupile ku vuato, kaha capuile ca cikalu cikuma kutalesa ntongo
ya vuato kuvuizililo vuampunzi, kaha tuecele vuato linga mpunzi ivupekumune.
16 Kaha mpunzi ya huile omo tuahete ku mbuela ya nkundu lia lindende lije
vatumbuile nguavo kaunda. Kaha kuakele vukalu vumo tuasele kukuata kavuato kaje
kakandende nakukahaka mu vuato vuakama linga kakale muacili.
17 Vakokele kaje ka vuato kamandende nakukakutilila helu lia vuato vua kama,
ambahoni vakutile vuato vuakama na mikole nakuvushetula cikuma. Vakele na
liova cikuma nguavo hamo vuato vukakateya ha mutumbo ualishekeshe lia masima
a mema a kalunga kuyehi na cikuma ca Limbiya, linga vavungile vije vintanga
viendesele vuato na mpunzi nakuecela vuato linga vupekumuke lika na mpunzi.
18 Mpunzi yakama cikuma liakele na kuhuua, nankuma, liamukuavo vaputukile
kumbangela mundonga vivala vimo vije viakele mu vuato,
19 Kaha ha litangua lia mucitatu naua vombilile mu ndonga vimo viakulikuasesa ku
vuato.
20 Kaha matangua amangi kutuahasele kumona litangua cipue vintanga ntanga,
kaha mpunzi liakele na kuhuua cikuma. Kaha hamamanusuililo kutuakele na
lutsililelo lua kuovoloka.
21 Omo voshe vakele ntsimbu yailaha kuhona kulia, kaha Paulu uemanene nakuhan-
deka kuli vakevo nguendi, “Vamala, nga muanjivuilile na kuhona kujavuka kuhuma
ku Kelete nga viuma evi ku viapihile na kuzimbala.
22 Vuno honi njimilomba honi nguange koleseni, mitima naumo uahi ueni a
kazimbalesa muono uendi, kuvanga lika vuato.

23 Omuo izau vutsiki kuli yange kunemanene kangelo ka Njambi kuje kunjakundama nauje njikalemesa,
24 kaha uahandekele nguendi, ‘Keti muvue liova, Paulu! Uapande kuimana ku mesho a Nguvulu. Kaha Njambi na kuniungila voshe ava uli nakujavuka navo mu vuato.’
25 Kaha likoleseni, vamala, muomu njili na lutsililelo muli Njambi kaha cikalingiua vene ngue omuo vana njilekelele mo.
26 Vuno honi mankimba akatutuala ku linkanda limo.”
27 Omo vuakele vutsiki vua mu likumi navuuana, tuakele na kuhungumuka mu cisali ca Andiliya, omo vuakele vtsiki kaha va kakujavula vasinganyekele nguavo vuavuno vahete kuntunda.
28 Kaha vesekele kulova kua mema, kaha vauanene kulova kuapuile mamita makumi auana (40), omo kuahitile ka ntsimbu kakandende naua vesekele kulova kua mema naua, kaha vauanene kulova kua mema mamita makumi atatu. (3 0)
29 Kaha vakele na liova nguavo vuato vukongumukila ku mavue, nankuma, kaha vasoselele vinkovo viuana mu mema ku ntongo ya kunima ya vuato, kaha vavandamene nguavo kuke vuasi
30 Vuno honi omo vakakujavula vesekele kuteua kuhuma muvuato, vahakele kavuato kakandende mu mema linga vaje vaya nakuhaka vinkovio vimo ku ntongo ya kulutue luavuato.
31 Vuno honi Paulu uahandekele kuli uje mukuluntu na masualale nguendi, “Nga ava vakakujavula kuvakala muvuato kuvasa kuovoka.”
32 Kaha masualale vavatuile mukole uakuate vuato nakuvueca vuye.
33 Omo litangua kanda like Paulu uavalombele voshe valie viakulia nguendi, “Munakala na kuvandamena matangua likumi na auana, kaha ntsimbu yoshe ei kumuakele nakulia viakulia.
34 Nankuma njimilomba muvoshe mulie viakulia, linga muyoye, omuo naumo uahi a kunongesa cinkambu cakumutue uendi.”
35 Hanima yakuhandeka evi, uambate mbolo, nakusatsela kuli Njambi ha mesho avo voshe, uaipazuile nakuputuka kulia.
36 Kaha voshe valisimpisile kaha vambate viakulia valile.
37 (Tuvavoshe tuapuile vihita vivali na makumi atanu naua avali na vantu vatanu na umo tuakele muvuato.) (276)
38 Hanima yakulia nakukuta, vombilile tiliku mu mema a kalunga linga vuato vuehuke.

Kutavozoka kua vuato

39 Kaha omo kuacele, vakakujavula vamuene vuno honi ku vatantekeyele kuje kuvakele, vuno honi vamuene cinkonde cimo cakele na lishenkavu, kaha vayonguele nguavo nga citava, vapande vakatutike vuato kuje kulishenkavu.
40 Nankuma vavatuile vinkovo nakuviseza vivombele mu mema, kaha ha ntsimbu ije vene vazituile mikole ije yakele ku vilapo vije viendesele vuato. Ambahoni vajuinduile vintanga vije viendesele vuato na mpunzi vije viakele kulutue lua vuato linga mpunzi lipekumune vuato kulutue, kaha tuasungamene ku cikuma
41 Vuno honi vuato vuapupile ha mutumbo ua mushekesheke lia ha cimbaluila lia mema, kaha vuakakatele, kaha kuyahasele kushuena, ha ntsimu ijevene ntongo ya kunima ya putukile kutavozoka vimbazivuila-mbazivuila na nzili ya mankimba.
42 Vutumbe vua masualale vatondele kutsiha vinzinda, linga cipue naumo napandele kuteua.
43 Vuno honi mukuluntu ua masualale, uazangele kuyoyesa Paulu, uavavindikile kulinga vutumbe vuavo. Uashikile voshe vaje vahonele kutana linga vatumbuke muvuato cakulivanga kaha vatane nakuya ku ntunda,

44 kaha voshe vaje vasaleleho vavakave, valikuatele ha mavaya vamo valikuatele
kuviuma vije via pokuozokele ku vuato. Kaha voshe vahete muacili kuntunda.

28

Mu Melita

1 Omo tuhete ku ntunda kuhona vukalu, tuauanene ngeci linkanda lije vatumbuile
nguavo Melita.
2 Vavenia Vaje vakele kuje vakele na ngozi netu. Kaha kalunga uaputukile kunoka,
kaha kuakele lisika kujevene, vatuvuekelele tuhia nakututambula muacili tuvavoshe.
3 Kaha Paulu uakunguiye mukuta uavikuni, kaha omo uahakele vije vikuni acoto, uje
linoka akuivua ku yukuma uahumine muje mutuhia na kumushuma nakuniengelela
ku livoko liendi.
4 Vavenia Vaje vakele kuje vamuene uje linoka ali nakuniengela ku livoko lia Paulu,
vali handekesele umo na mukuavo nguavo, “Cili vene ou yala napande mu ka kutsiha,
cipue vene novoka kumema njambi uje uazangamesele vantu kuvipi viavo akalinga
ngeci atse.”
5 Vuno honi Paulu uamiakelele uje linoka mu tuhia kuakuhona kuvetua.
6 Vamutalelele hamo a nzimba vuasi cipue kuuila hamavu na kutsa. Vuno honi omo
vavandamenene ntsimbu yakama kuakuhona kumona cuma cimo cacikalu calingiuile
kuli ikeye, kaha vatenguluile visikanieka viavo, na kuhandekele nguavo, “Napu
njambi.”
7 Kaha kuyehi namutambela uje kuakele mehia a Pambiliase, muene ualije linkanda.
Uatutambuile muacili, kaha tuampuile tu vangezi vendi matangua atatu.
8 Kaha ishe ya Pambiliase uakele mu mulili uendi na kuvavala cikuma masika sika
na kuhuma maninga. Kaha Paulu uakovelele mu mulili uendi, ualombelele kaha
uasalekele mavoko endi hali ikeye nakumukakuisa.
9 Omo eci calingiuile, voshe vaje vakakuvavala vamuje mu linkanda vezile, kaha
vakangukile.
10 Vatusingimikile cikuma, kaha omo tuasunuine vuato, vahakele mu vuato vioshe
vije tuatondele a vungenzi vuetu.

Kuhuma ku Melita na kuya ku Loma

11 Kaha omo kuetile vingonde vitatu tuakovelele mu vuato vua humine ku Alek-
izandiliya, vuje vatumbuile nguavo, “Vanjambi va Vana vampasa,” vuje vuakele kuje
cisika coshe muje mu nkundu.
12 Tuahete mu nganda ya Silakuse, tuakele kuje matangua atatu.
13 Kuhuma kuje tuajavukile mu vuato nakueta mu nganda ya Lendile. Kaha
liamukuavo naua mpunzi ya shangumukile kuhuma ku mbuela, kaha mu matangua
avali tuahete mu nganda ya Puteoli.
14 Kuje tuauanene va kakutsiliela vamo vaje vatulombele kukala navo matangua
atanu na avali. Kaha tuete ku Loma.
15 Kaha vakakutsiliela va mu Loma omo vovuile nguavo tunete, vezile kuhuma
ku vinganda viakulako via kulandesela via Apiyase na vinjivo vitatu via vangezi
mukuliuana netu. Omo Paulu uavamuene, kaha uatsatselele kuli Njambi nakulikolesa.

Paulu aya mu Loma

16 Omo tuahete mu Loma, Paulu vamutavesele kukala mua lika liendi lika amo na
lisualale muka ku muniuka.
17 Ha matanga atatu uasanene vakuluntu voshe vayunda linga valiuane hamo. Omo
valiuanene hamo, uendekele kuli vakevo nguendi, “Vakuetu vaku Isaleli, cipue ngoco
kunjalingile cimo ca kuluisa vantu cipue futisi ije ituatambuile kuli vakukuluila vatu,
vuno honi vanjikutile Mu Yelusalema nakunjihana kumavoko a Valoma.

18 Omo vanjihuile, Valoma vatondele kunjecela, omuo kuvauanene cuma cimo cije
cinjalingile cije cinjapandela kutsila.
19 Vuno honi omo Vayunda vavianene eci, kaha canjilingisile linga njituale cimpande
cange kuli Sesale, cipue yange kunjauanenene vantu vange mulonga.
20 Omuo ha cuma eci mukemuo njamisanene linga njimimone nakuhandeka neni.
Yange njili mu malienge aua omuo lizina liou uje muvanatsiliela vantu va Isaleli."
21 Kaha vahandekele kuli ikeye nguavo, "Kutuatambuile mikanda yakuhuma ku
Yundeya ya hali yove, cipue kuno kukuezile umo ua vamuanetu kuhuma kuje na
muzimbu umo, cipue kuhandeka via vipi hali yove.
22 Vuno honi tutonda kutantekeya viyongola viove, omuo tuatantekeya nguetu
kuoshe kuoshe vantu valinakuhandeka viakuluisa civunga eci cije mu uli."
23 Nankuma, vahanguile litangua liakuliuana na Paulu. Kuhuma ku cimene kuheta
ku cinguezi uavalumbunuinine muzimbu uendi ua Vumuene vua Njambi, kaha
uesekele kuvalumbunuina vukaleho vua Yesu ha kuvaleka mezi a mu Lishiko lia
Mosesa na mezi a mu visoneka via tunanguizi va Njambi tua Njambi.
24 Vamo vatavele mezi endi, vuno honi veka kuvatsilielelele.
25 Nankuma, vaile oku valinakuliviana hakati kavo, omuo Paulu nahandeka navo
cuma eci nguendi, "Cimbembesi Uakulela cahandekele vusunga kuli vakukuluila veni
hali kananguizi Isaya!
26 Omo uahandekele nguendi,
'Ya ukahandeke kuli vantu ava nguove,
kuivua mukevuilila, vuno honi kumukevuisisa,
kumona mukamona, vuno honi kumukamonesesa.
27 Omuo mitima ya vantu ava inapu yakuzeya,
vanaziki matuitui avo,
kaha vanalalameka na mesho avo.
Kuteua mesho avo amona,
na matuitui avo evua,
kaha mana avo akevua,
kaha vakatengulukila kuli yange, mukemo mualinakuhandeka Njambi,
kaha njikavakanguisa.' "
28 Kaha Paulu uamanesele kuhandeka nguendi, "Munapande kutantekeya ngueni
muzimbu ua Njambi uakuovola vanautumu kuli vaje keti Vayunda. Kaha vakauiv-
uilila!"
29 Omo Paulu uamanesele kuhandeka mezi aua, Vayunda vamusezele oku vali-
nakulinga vimpata viakama hhakati kavo vavenia.
30 Paulu uakele kuje miaka ivali mu njivo yakulifuetela ikeye vavenia, kaha uakele
nakutambula voshe vaje vezile kuli ikeye nakumumona.
31 Uambuluile via vumuene vua Njambi nakulongesa via Muene Yesu Kilistu
nakusimpa na mutima uakupatuka.

Mukanda ua Paulu kuli vaka LOMA

Citsindikisi

Livulu lia Loma valisonekele kuli Kanganda Paulu ha miaka ya mukati ka makumi atanu na iuana nakutuala hamiaka makumi atanu na miaka itanu na itatu (54-58) hanima yakusemuka kua Kilistu. Te Paulu kanda aciye mukumeneka ku Loma kaha uatumine mukanda ou kuleka vaka Yesu mu Loma, kuli vaje Vayunda na vaje keti Vayunda. Ou mukanda uausonekele te acili munganda ya Kolintu omuo ha ntsimbu ije kukekuo kuakele nakukala. Paulu uasonekele linga mafuti oshe a tsiliele nakuononoka Yesu Kilistu (16-26). Livulu lia Loma liapua livulu lia seho ku vaka Yesu kuoshe na mu vintsimbu vioshe omuo ya muje mulialumbunuka muacili na muje mualitumbikilhamo Paulu mukulumbununa muacili kuovoka kuje kutuasa kukala naco kuhitila muli Yesu Kilistu. Paulu naua uanungakanene Muzimbu Uacili ua Yesu Kilistu ku Litavasano Lialaja. Vakakulilongesa vavengi vakaliluisa nguavo cinimbu ca seho mu livulu eli capua 1: 16 eci cihandeka nguaco, “Kunjivu shuamua ha muzimbu uacili, omuo ukeuo nzili ya Njambi ha kuovoka kuli uoshe uje atsiliela: hakulivanga kuli Vayunda, kuhumaho kuli vaje keti Vayunda.” Mbazuvuila yakulivanga ya Loma kuhuma (1-11) inahandeka cikuma via hali Njambi, kaha mbazuvuila ya mucivali kuhuma (12-15) ili naviavingi vishika ha vuyoye vua vaka Yesu.

Muvanautumbikilamo

Paulu, mu mukanda uendi aputuka kuliambulula ikeye vavenia na ku vantu vaje vausonekelele (1: 1; 15).

Cakuhatako asoneka vuyoye vua muntu na kuovoka kuhitila muli Yesu Kilistu (1: 16; 11:36)

Hanima yevi Paulu ahana cishika ca vuyoye vua Yesu (13: 1; 15: 13).

Uamanusuile Livulu lia Loma mukuhana vimeneka ku vantu va cikungulukilo ca Loma (16).

1 Yange Paulu, ndungo ya Yesu Kilistu na kanganda uje yahanguile nakunjisana kuli
Njambi mukuambulula Muzimbu uendi Uacili.
2 Njambi uakulahesele laja Muzimbu Uacili kuhitila muli tunanguizi va Njambi
vendi, nge muvanavisoneka mu Visoneka via Kulela.
3 Vinapu via Munendi, ngue ku vuyoye vuendi vua ha mavu, uasemukile ku ntanga
ya Ndaviti,
4 kuhitila mu Cimbembesi Uakulela Yesu vamumuesele na nzili yakama kupua Muna
Njambi omo vamusanguile ku vatsi.
5 Kuhitila muli Yesu tuatambuile kavumbi na vunganda linga tusane vaje keti
Vayunda linga vononoke kulutsilielo omuo ya lizina liendi.
6 Kaha neni naua munapu vamo hhakati kavaje keti Vayunda vaje vavanasana linga
vakundame kuli Yesu Kilistu.
7 Nankuma, njilinakusonekela kuli yeni voshe muli mu Loma vaje Njambi vazanga
nakumisana linga mupue vantu vendi vakulela.
Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane kavumbi na ciyulo.

Lilombelo lia Cikandelelo

8 Cakulivanga, njitsatsela kuli Njambi yange kuhitila muli Yesu Kilistu hali yeni
voshe, omuo lutsilielo lueni lunatsimana ha mavu oshe.
9 Njambi ikeye mukaleho uange linga vije vioshe vinjihandeka vinapu via vusunga,
Njambi uje injili nakupangela na mutima uange uoshe mukuambulula Muzimbu Uacili
ua Munendi. Njambi natantekeya ngeci njikamianuka,

10 ntsimbu yoshe mu malombelo ange njikalombo nguange Njambi mu cizango
cendi nga atava njije kuli yeni nakumimeneka.
11 Njishunguiya cikuma kumimona, linga njakumihaneko vuana vua mu Cimbem-
besi mukumitakamesa.
12 Hano njilumbununa ngeci yeni nange tuakulikolesa ha ntsimbu imolika, yeni ha
lutsilielo luange kaha nange ha lutsilielo lueni.
13 Vavusamba vange, munapande kuvuluka ngueni vintsimbu viavingi njakele na
vutumbe vuakuija oko nakumimeneka, vuno honi kuli cuma cimo cinanjivindika.
Njitonda kukoka vantu hhakati keni ngue munjinalingi hhakati ka vaje keti Vayunda.
14 Njilina likongo lia vipangi hhakati ka vantu voshe, kuli Vangelengu na ava keti
Vangelengu, na kuli vaka kunangula na vilema.
15 Nankuma, njitonda cikuma kuambulula Muzimbu Uacili nakuli yeni naua
muakala mu Loma.

Nzili ya Muzimbu Uacili

16 Kunjesi na shuamua ya kuambulula muzimbu uacili, omuo unapu nzili ya Njambi
ije ineha kuovoka kuli vaje voshe vatsiliela, hakulivanga kuli Vayunda, kaha naua na
kuli Vangelengu.
17 Omuo muli likelio vusunga vua Njambi vanavusholola kuhitila mulutsilielo ngue
muvihandeka visoneka nguavio, “Muntu uje ivanapuisa muka vusunga ku mesho a
Njambi ha lutsilielo akayoya.”

Vantu voshe vali na mulonga ku mesho a Njambi

18 Vutenu vua Njambi vunasholoka kuhuma muilu nakuluisa vupi vuoshe na
vilinga via kupihia via vantu vaje vilinga viavo viavipi vivindika vusunga linga keti
vavutantekeye.
19 Omuo vije vineha nguavo linga vatantekeye Njambi vinasholoka, omuo Njambi
navisholola kuli vakevo.
20 Hume haje Njambi hatangelele mavu, vifua viendi vije kutuasa kumona, nzili
yendi ya yaye na cifua cendi ca Vunjambi vinasholoka muacili, vantu vasa kuvitan-
tekeyela mu viuma vije vianalingi Njambi. Nankuma, vantu ava kuvasa kulisambuesa
kuahi.
21 Cipue vene vatantekeyele Njambi, vuno honi kuvamusingimikile cipue kumuhana
citsatsela. Vuno honi visinganieka viavo vinapu viangoco kaha na mitima yavo
yamupulungua inashulu na milima.
22 Vakahandeka nguavo vanapu vaka mana, vuno honi vanapu vilema,
23 kaha vanalikela kulemesa uje kekutsa, nakulemesa viuma via vifua via vuntu vije
kuviekuyoya miaka yoshe na vifua via tuzila cipue tusitu cipue viakulikoka.
24 Nankuma, Njambi navecelela linga valinge viuma via mazilo ngue ku mashungu
a mitima yavo, kaha valinga viuma via shuamua kuli umo na mukuavo.
25 Vanaviana kutsiliela vusunga vua Njambi, kaha vanatsiliela makuli nakulemesa
nakupangela vije vianatanga Njambi kuhona kulemesa vavenia uje uavitangele, uje
ivanapande kushangazala miaka yoshe ya yaye! Ameni.
26 Omuo ha cuma eci, Njambi navecela linga valinge viuma via shuamua ngue ku
mashungu avo. Cipue vampuevo vanatenguluka kulinga vilika na vamala mu ngila ya
cisemua, vuno honi valinakuvilinga mu vingila vije kuviapandelemo.
27 Kaha mu ngila imo naua vamala vanatenguluka kulinga vilika na vampuevo mu
ngila ya cisemua, vuno honi valinakulinga vukoyi na vakuavo vamala. Vamala vali
nakulinga viuma via shuamua kuli umo na mukuavo, kaha ha cuma eci vanatambula
fueto inavapande omuo ya vilinga viavo viavipi vije vivanalingi.

28 Omuo vantu ava vanaviana kuniunga vusunga vuakuivuisisa Njambi mu viyongola viavo, Njambi navecelela linga vakale na mana a api, linga valinge viuma vije kuvapandele kulinga.
29 Vanashulu na viuma vioshe via mazilo na vipi na lizangamena na cizindo, vanashulu na cipululu nakutsiha na luozi na makuli na lizangamena. Vakafueye,
30 nakuhandeka viavipi hali umo na mukuavo, vanapu vakakuzinda Njambi, vaka likamba, vaka kulihalesa, kaha vaka kulipamba, vayongola vingila viavingi viakupangelamo vupi, kuvekuononoka visemi vavo,
31 kuvekuvuisisa, kuvekuniunga vikulaheso viavo, kaha kuvekumuesa ngozi cipue kuvuila vakuavo cikeketima.
32 Cipuevene vatantekeya nguavo kusompa kua Njambi kuhandeka nguanguo vantu vaje vayoya mu ngila eyi vanapande kutsa, keti lika viuma evi valinakutualelelaho kulinga kuahi, vuno honi naua vacilitavasana na vaje vakakuvilinga.

2

Kusompa ca Njambi

1 Yove kavusamba kange, nkuma ukasompo vakueni ndi? Kuli yove kukuesi kusambua, cipue vene yove iya. Nga yove usompa vakueni kaha ulinga viuma vije vivalinga vakevo, ulinakulihisa yove vavenia.
2 Tuatantekeya ngeci kusompa ca Njambi capua ca vusunga ha vantu vaje valinga viuma via vipi.
3 Nkuma omo yove, muntu lika, usompa vakueni kaha naua ukalingi viuma vije vivakalingi, uayongola nguove uasa kuputumuka ku kusompa ca Njambi ndi?
4 Cipue ulinakukehesa ngozi yendi yakama na kulongua cendi na kusimpa cendi. Muavusunga utantekeya nguove Njambi uakala na ngozi omuo alinakueseka kukutuamenena linga utenguluke.
5 Vuno honi omuo ya mutima uove uakukola nakukaluua, kaha ulinakulingisa cihiso cove linga cipue cakama ha Litangua lije omo vutenu vua Njambi nakusompa cendi ca vusunga vikasholoka.
6 Njambi akahana vuana ku muntu na muntu kuya kuvipangi viendi vije vianalingi.
7 Vamo vantu vali nakutualelelaho kulinga muacili, nakutonda vumpau na kasingimiko na muono uje kuuekutsa, kuli vakevo Njambi akavahana muono ua yaye ya yaye.
8 Vuno honi vamo vantu valizanga vakevo vavenia nakuviana via vusunga nakukava vije viakupihia, kaha Njambi akamuesa vutenu vuendi na matoto endi hali vakevo.
9 Kukakala tuyando nalamba kuli vantu voshe vaje valinga vupi, hakulivanga kuli Vayunda kaha naua nakuli Vangelengu.
10 Vuno honi Njambi akahana vumpau na kasingimiko na ciyulo kuli voshe vaje valinga muacili, hakulivanga kuli Vayunda kaha naua na kuli Vangelengu.
11 Muafua Njambi kakele nacivembulu.
12 Vaje keti Vayunda vaje kuvesi na lishiko lia Mosesa, valinga vupi kaha vazimbala omuo liakuhona lishiko. Vayunda vaje vali na lishiko, valinga vupi kaha vavasompa na lishiko.
13 Muafua keti hakuvua lika lishiko lia Mosesa ngeci vantu vavapuisa vaka vusunga kuli Njambi, vuno honi vaje vononoka lishiko lia Mosesa vakavatumbula nguavo vaka vusunga.
14 Cilivene vaje keti Vayunda kuvakele na lishiko lia Mosesa, vuno honi vioshe vivakalingi na mana aje muaya lishiko lia Mosesa, vakevo vavenia vanapu lishiko liavo, cipuevene kuvakele na lishiko lia Mosesa.

15 Cifua cavo cimuesa ngeci vije lishiko lia Mosesa lishika vanavisoneka mu mitima
yavo. Kaha naua na vilinga viavo vimuesa ngeci viuma evi vinapu via vusunga,
omuo vintsimbu vimo viyongola viavo vikavahisa kaha naua vintsimbu vikuavo
vikavamena.
16 Kaha ngue kuya ku Muzimbu Uacili unjilinakuambulula, omu mukemo mucikafua
ha Litangua lia Kusompa lije omo Njambi akahisa viyongola viavushueke via vantu
voshe kuhitila muli Yesu Kilistu.

Vayunda na Lishiko lia Mosesa

17 Honi yove, nga ulitumbula yove vavenia nguove nji Kayunda, nga uajendamena
ha Lishiko lia Mosesa nakulipamba hali Njambi,
18 kaha unatantekeya vika Njambi atonda linga uvilinge, kaha unalilongesa ku
lishiko lia Mosesa kuhangula vije vinapu vusunga,
19 kaha unatantekeya muacili ngeci yove unapu ntuama ua tupuputua, naua ceke
kuli vaje vali mu milima,
20 unapu umuka kusungamesa vilema, naua mulongisi ua vaje vali kunzimba.
Uatantekeya muacili nguove mu lishiko lia Mosesa unauanamo mana akushula na
vusunga.
21 Ukalongesa vakueni, nkuma vikahoni kulilongesela yove vavenia? Ukambulula
nguove, “Keti muive.” Vuno honi yove vika ukevila?
22 Ukahandeka nguove, “Keti mulinge vupangala.” Nkuma yove vika ukalingila
vupangala? Uazinda tumponia, nkuma ukevi via mu vinjivo viakulemesela tumponia
ndi?
23 Ukalishasha ha lishiko lia Njambi, vuno honi kuuekuvuisa Njambi shuamua omo
upokola lishiko liendi ndi?
24 Visoneka vihandeka nguavio, “Omuo yeni Vayunda, nankuma, vaje keti Vayunda
vashaula Njambi.”
25 Nga muononoka lishiko, kulovoka ceni cili na seho, vuno honi nga kumuononoka
lishiko, mukapua cilivene ngue kumualovokele.
26 Nga vaje keti Vayunda, vaje kuvatuhukile, vononoka vije lishiko lia Mosesa
lilinakushika, nkuma Njambi kakavaniungu ngue vaka kulovoka ndi?
27 Kaha yeni Vayunda vakamihisa kuli vaje keti Vayunda omuo mukapokola lishiko
lia Mosesa, cipuevene vanamisonekelalio kaha naua muapua muvaka kulovoka, vuno
honi vakevo valinakuononoka lishiko cipuevene kuvatuhukile ku cisemua.
28 Munima yavioshe evi, iya Kayunda ua vusunga, uje uakulovoka muavusunga?
Keti muntu uje ikeye Kayunda hambanza lika, uje kulovoka cendi kunapu kua muvila
lika.
29 Vuno honi Kayunda ua vusunga ikeye muntu uje Kayunda mukati, uje mutima
uendi unalovoka, kaha eci cinapu cipangi ca Cimbembesi ca Njambi, keti ca lishiko
liakusoneka. Muntu ua cifua eci Njambi amushangazala, keti vantu kuahi.

3

1 Nkuma Vayunda vanapulakana vaje keti Vayunda ndi? Cipue nkuma kulovoka cili
na seho ndi?
2 Cuma cakama cikuma mu vingila vioshe! Mu cihela cakulivanga, Njambi
uakundikile lizi liendi kuli Vayunda.
3 Vuno honi vatihoni nga vamo vavo kuvapuile vakulongua? Nkuma eci cilum-
bunuka ngue Njambi keti muka kulongua ndi?
4 Houe keti ngoco! Njambi napande kupua ua kulongua, cipue vantu voshe vapua
vaka makuli. Ngue muvasoneka mu visoneka nguavo,
“Unapande kusholoka muka kulongua omo uhandeka,
unapande kuhiana mulonga uove omo vakusompa.”

5 Vuno honi nga vilinga vietu viakupihia vije vituli nakulinga vishololа muacili
vusunga vua Njambi, nkuma tuasa kuhandeka nguetu Njambi akalingi muamupi omo
atuhana kashitiku ndi? (Njilinakuhandeka mucifua ca vuntu.)
6 Houe keti ngoco! Nga Njambi keti ua kulongua, kaha vatihoni asompa vaka mavu?
7 Vuno honi nga makuli ange amuesa vumpau vua Njambi hakushololа vusunga
vuendi muacili, omuo vika naua hanga vacinjisompa ngue muka vupi?
8 Kaha vikahoni kumuhandekela ngueni, “Tulingeni vupi linga vucili vusholoke?”
Cilivene, vantu vamo vali nakunjishaula nakunjivangeya nguavo njinahandeka cuma
eci! Vakavahisa ngue mucinapandelamo.

Naumo uahi Muka Vusunga

9 Vatihoni, nkuma yetu Vayunda tunapu tuvacili kupulaka Vangelengungu ndi? Keti
ngoco kuahi! Omuo njamilekele laja nguange Vayunda na Vangelengu voshe vali mu
nzili ya vupi.
10 Ngue muvasoneka mu visoneka nguavo,
“Naumo uahi muka vusunga,
11 naumo uahi ali na mana
cipue muka kulemesa Njambi.
12 Voshe vanatenguluka kuhuma kuli Njambi,
voshe vanalingi vupi,
naumo uahi akalingi cuma ca vusunga.
13 Majui avo anashulu na vusungu vua makuli,
vindaka viavo vihandeka makuli,
tunua tuavo tuhandeka mezi akupihia ngue vusungu vua linoka.
14 Hendekesi yavo inashulu na visingo via kushasha.
15 Vakazambula kuvulumuna na kutsiha vakuavo,
16 mu vingila viavo muli kupihisa na kunongesa.
17 Ku vatantekeya ngila ya ciyulo,
18 kaha na mu mesho avo kuvekuivuila Njambi liova.”
19 Honi tuatantekeya ngeci viuma vioshe mu lishiko viakundama kuli vaje vali
mu lishiko, mukuvindika kulisambuesa kuoshe kua vantu nakuneha vantu voshe
kukusompa ca Njambi.
20 Omuo naumo uahi napu muka vusunga ku mesho a Njambi mukulinga vije lishiko
litonda, vipangi via lishiko vikevio vinapu kuleka yetu linga tutantekeye nguetu tu
vaka vupi.

Muje vati Njambi natupuisa tu vaka vusunga ku mesho endi

21 Vuno honi ngila ya Njambi yakupuisa vantu linga vapue vaka vusunga ku mesho
endi inasholoka. Kuyesi nacimo na lishiko, cipue lishiko lia Mosesa na tunanguizi va
Njambi vahanene vukaleho hali likelio.
22 Vusunga vua Njambi kuhitila mu lutsililelo muli Yesu Kilistu kuli voshe vaka
kutsiliela. Omuo kukuesi kahangu kahi,
23 vantu voshe vanalingi vupi, kaha vakelekulahako na vumpau vua Njambi.
24 Vuno honi vanavapuisa vaka vusunga kuli Njambi ha vuana vua kavumbi ka
Njambi kuhitila muli Yesu Kilistu, uje navapatula.
25 Njambi uamupuisile nkombelo, linga ha nkombelo ya kutsa cendi akapue cihingo
cakusambuesa vupi vua vantu halutsililelo luavo muli ikeye. Njambi ualingile cuma
eci mukumuesa ngeci napu muka vusunga. Ha kulivanga Njambi uasimpile, kaha
kahakeleko mutima ku vupi vua vantu,

26 vuno honi ku ntsimbu ino alinakusompa vupi vua vantu, mukumuesa vusunga
vuendi. Mu ngila eyi vene Njambi alinakumuesa ngeci ikeye vavenia napu muka
vusunga kaha muntu uoshe uje atsiliela muli Yesu Njambi amupuisa muka vusunga.
27 Kaha honi kulihi naua tukalishasha? houe vene! Omuo tuononoka lishiko ndi?
houe, vuno honi omuo tutsiliela.
28 Omuo tuayongola ngeci muntu vamupuisa muka vusunga ku mesho a Njambi ha
lutsilielo lika, vuno honi keti mukulinga vije lishiko vilishika.
29 Cipue Njambi nkuma uapua Njambi ua Vayunda lika ndi? Nkuma kapuile Njambi
ua vaje keti Vayunda naua ndi? Cilivene uapua Njambi uavoshe.
30 Omuo Njambi uapua umolika, kaha akapuisa Vayunda kupua vaka vusunga ku
mesho endi halutsilielo luavo.
31 Nkuma eci cinalumbunuka ngeci halutsilielo tunaviana lishiko ndi? Houe keti
ngoco, vuno honi tulinakukolesa lishiko.

4

Cimueso ca Avilahama

1 Nankuma, vikahoni tuhandeka hali kukuluila yetu Avilahama?
2 Nga Avilahama vamupuisile muka vusunga ku mesho a Njambi ha viuma vije
vialingile, nge uapandele kulishasha, vuno honi ikeye kalishashele ku mesho a Njambi.
3 Visoneka vihandeka nguavio, “Avilahama uatsilielelele Njambi, kaha omuo ha
lutsilielo luendi, Njambi uamutambuile kupua muka vusunga.”
4 Muntu uje apanga atambula fueto, vuno honi fueto yendi kuvasa kuitumbula
nguavo vuana, omuo inapu cuma cije napangela.
5 Vuno honi muntu uje natsiliela lika ha lutsilielo, keti ha vilinga viendi, kaha uje
atsiliela kuli Njambi uje muka kusambuesa muka mulonga kupua uakuhona mulonga,
kunapu kutsiliela cendi kuje Njambi ayongola linga amupuise muka vusunga ku
mesho endi.
6 Eci cikeco calumbunuine Ndaviti omo uahandekele hakuvezika kua muntu uje
Njambi namupuisa muka vusunga, kuakuhona cuma cimo cije calinga uje muntu,
7 “Vanavezika vantu vaje Njambi navasambesa ku vipi viavo,
Vantu vaje vipi viavo vanavifuiki!
8 Uakukuisula muntu uje Muene kakamuanukila vipi viendi!”
9 Nkuma kuvezika kuje kuahandekele Ndaviti kuakundama lika kuli vaka kulovoka
ndi? Cilivene kuahi! Kunakundama naua nakuli vaje vaka kuhona kulovoka. Omuo
tunamono laja mu visoneka nguavio, “Avilahama uatsilielelele kuli Njambi, kaha
omuo ha lutsilielo luendi Njambi uamutambuile kupua muka vusunga.”
10 Ntsimbu mukahoni eci calingiuile? Eci calingiuile te Avilahama kanda atuhuke,
keti te natuhuka laja.
11 Vamutuhuile, kaha kulovoka cendi kuapuile cimueso cakumuesa linga omuo
hakutsiliela cendi Njambi uavatambuile kupua muka vusunga ntsimbu kanda vacimu-
tuhule. Nankuma, Avilahama napu ishe ua voshe vaka kutsiliela kuli Njambi, kaha
Njambi navatambula kupua vaka vusunga, cipue vene kuvatuhukile.
12 Kaha ikeye naua napu ishe ua voshe vaje vanatuhuka, keti lika kuli vaje
vanatuhuka vuno honi linga vavuezeleleko mukulovoka, vayoya yoyesi yakutsiliela
ije yayoyele tatetu Avilahama ntsimbu kanda vamutuhule.

Cikulaheso ca Njambi vacitambula ha lutsilielo

13 Omo Njambi uakulahesele Avilahama na vatekuluila vendi ngeci vakasuana
mavu, ualingile eci, keti nge Avilahama uononokele lishiko kuahi, vuno honi uat-
silielelele, kaha Njambi uamutambuile kupua muka vusunga.

14 Omuo nga vije viakulahesele Njambi vavihana kuli vaje vononoka lishiko lia
Mosesa, kaha lutsililelo lua muntu lupua luangoco, naua kaha cikulaheso ca Njambi
cinapu cakuhona seho.
15 Omuo lishiko lineha vutenu vua Njambi, vuno honi nga kukuesi lishiko, kaha
kukuesi kupokola lishiko.
16 Nankuma, cikulaheso cajendamenene ha lutsililelo, linga cikulaheso vapande
kucikolesela kupua vuana vua Njambi kuli vatekuluila voshe va Avilahama, keti lika
kuli vaje vononoka lishiko kuahi, vuno honi na kuli vaje vatsiliela nge mualingile
Avilahama. Omuo Avilahama napu tate yetu voshe vaka kutsiliela.
17 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Njinakupuisa ishe ya mafuti oshe.”
Nankuma, cikulaheso cinapu cacili ku mesho a Njambi, uje yatsililelelele Avilahama,
Njambi uje muka kusangula vatsi, uje hakushika cendi aneha viuma vije kuviesiko
linga vikaleko.
18 Avilahama uatsililelele nakukala na lutsililelo, cipuevene kukuakele cuma cat-
silielele, kaha uapuile “Ishe ya mafuti oshe.” Ngue muvanasoneka mu visoneka
nguavo, “Nankuma, vatekuluila vove vakapua vavengi cikuma nge vintangantanga.”
19 Avilahama ha ntsimbu ije uakele na miaka yakupua cihita cimolika (100), vuno
honi lutsililelo luendi luazeyele omo uayonguele ha muvila uendi uje uakele kuyehi na
kutsa, cipue ha cuma cije ngeci Sala kasa kusema vana.
20 Kalitaliangelelele mukutsiliela cendi, kaha kakele na kulunienga ha cikulaheso ca
Njambi, vuno honi uatsililelelele cikuma kaha uashangazalele Njambi.
21 Uatsililelele nguendi Njambi asa kulinga vije vianamukulahesa.
22 Omu mukemo Avilahama ha lutsililelo luendi, vamutambuile kupua muka
vusunga ku mesho a Njambi.
23 Mezi aua a “Vamutambuile kupua muka vusunga,” kuva asonekelele kuli ikeye
lika kuahi.
24 Va asonekelele naua nakuli yetu kupua vaka vusunga, vaje vanatsiliela kuli
Njambi uje uasanguile Muene yetu Yesu ku Vatsi.
25 Vamuecelele linga atse omuo vipi vietu, kaha uamusanguile linga vatupuise vaka
vusunga ku mesho a Njambi.

5

Kutupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi

1 Nankuma, omuo vanatupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi kuhitila mu
lutsililelo, kaha tuli mu ciyulo na Njambi hali Muene yetu Yesu Kilistu.
2 Hali ikeye natulingisa linga tutantekeye kavumbi ka Njambi, kaje tuli nakuyoye-
lamo hano. Kaha tulinakulipamba ha kutsiliela kua vumpau vua Njambi.
3 Keti lika ovio vuno honi tuli nakulipamba ha tuyando tuetu, omuo tunatantekeya
nguetu tuyando tusholola lukakateya,
4 kaha lukakateya lupuisa linga muntu apue ua vilinga viacili, kaha evi vilinga
vineha kutsiliela.
5 Kaha kutsiliela eci kucasa kutuvuisa shuamua, omuo Njambi netila cizango cendi
mu mitima yetu kuhitila mu Cimbembesi Uakulela, uje ikeye napu vuana vua Njambi
kuli yetu.
6 Ha ntsimbu ije tuapuile tuvakuzeya, Kilistu uatsililile vaka vupi ha ntsimbu ije
yahanguile Njambi.
7 Cinapu cuma cacikalu cikuma kuuana muntu atava kutsila muka vusunga.
Cipuevene nguavo casa kupua cacasi kuuana muntu uje atava kutsila muntu uacili.
8 Vuno honi Njambi nasholola cizango cendi cakama kuli yetu, omo ha ntsimbu ije
tuapuile tuvaka vupi kaha Kilistu uatutsililile!

9 Omuo ya maninga a Yesu Kilistu, vanatupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi,
nankuma, cikahiana cikuma Kilistu kutuamena ku vutenu vua Njambi!
10 Tuapuile vitozi va Njambi, vuno honi tunapu vavusamba vendi kuhitila ha kutsa
kua munendi. Kaha honi omuo tunapu vavusamba va Njambi, tukovoka ha muono
ua Kilistu!
11 Vuno honi keti evi lika kuahi, tujolela omuo ha vije vianalingi Njambi kuhitila
muli Muene uetu Yesu Kilistu, uje hanohoni natupuisa vavusamba va Njambi.

Kutsa kuhitila muli Andama na Muono kuhitila muli Kilistu

12 Vupi vuezile hano ha mavu kuhitila mu muntu umolika, nankuma vupi vuendi
vuanehele kutsa. Kaha kutsa kuezile ku miyati yoshe ya vantu omuo voshe vanalingi
vupi.
13 Vupi vuakele ha mavu ntsimbu kanda vahane lishiko, vuno honi kuje kukuakele
lishiko, vupi kuvavutandelako.
14 Vuno honi kuhuma ku ntsimbu ya Andama nakuheta ku ntsimbu ya Mosesa, kutsa
cayulile ha vantu voshe, cipue hali vaje kuvalingile vupi ngue mualingile Andama omo
kononokele lishiko lia Njambi.
Andama uapuile cimueso ca uje akeja.
15 Vuno honi vuana vuje kuvuakele ngue vupi, omuo vuana vua Njambi kuvuakele
ngue vupi vua Andama kuahi. Muavusunga vene vantu vavengi vanatsi omuo vupi
vua muntu umolika. Vuno honi kavumbi ka Njambi kakama cikuma, kaha na vuana
vuendi vuakuhona kupangela vuje vuanahana kuli vantu vavengi mu kavumbi ka
muntu uje umolika, ikeye Yesu Kilistu vunapu naua vuakama cikuma.
16 Vuana vua Njambi kuvasa kuvuesekesa nge vupi vua muntu umolika. Munima
ya vupi vumolika, kuezile “Kuhisa,” Vuno honi munima ya vipi viavingi, kuneja vuana
vuakuhona kupangela vuje vunaneha “Kukonkama!”
17 Muavusunga kuhitila mu vupi vua muntu umolika kutsa cayulile omuo ya uje
muntu umolika. Vuno honi viuma vije vinasholoka vialingile uje muntu umolika,
ikeye Yesu Kilistu vinahiana cikuma! Voshe vaje vanatambula kavumbi ka Njambi ka
miaka yoshe ya yaye vanavapuisa vaka vusunga ku mesho endi vakayula mu muono
kuhitila muli Kilistu.
18 Nankuma, nge ha vupi vumolika vantu voshe vanavahisa, mu ngila eyi vene
cipangi cimolika ca kukonkama cinapatula vantu voshe nakuvahana muono.
19 Kaha nge vantu voshe vavapuisile vaka vupi hakuhona kuononoka kua muntu
umolika, mu ngila eyi vene voshe vakavapuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi ha
kuononoka kua muntu umolika.
20 Lishiko liasholokele linga vilinga via vupi vilane, vuno honi kuje kuvualanene
vupi, kavumbi ka Njambi kalanene cikuma.
21 Nankuma, nge omo vupi vuayulile ha kutsa, mukemo vene naua kavumbi ka
Njambi kalinakuyula ha vusunga, nakututuamenena ku muono ua yaye ya yaye
kuhitila muli Yesu Kilistu Muene yetu.

6

Kutsa kuhuma ku vupi vuno honi kuyoya muli Kilistu

1 Nankuma, vikahoni tukahandeka? Nkuma tunapande kutualelelaho kuyoya mu
vupi ngeci kavumbi ka Njambi kalane ndi?
2 Houe keti ngoco! Tunatsi ku vupi, kaha vatihoni tuasa kuyoyelamo?
3 Omuo muavusunga munatantekeya ngueni omo vatumbuitikile hamo muli Kilistu
Yesu, vatumbuitikile mu kutsa cendi.

4 Kaha hakutumbuitika, tuatsile hamo nendi kaha vatutsindile hamo nendi, ngeci,
ngue omo Kilistu vamusanguile ku vatsi na vumpau vua Ishe, ngeci netu tunapande
kuyoyela mu muono uauha.
5 Omuo nga tunapu hamo nendi mu kutsa cendi, mu ngila eyi vene tukapua hamo
nendi ha kusanguka cendi.
6 Kaha tuatantekeya nguetu vuntu vuetu vualaja vavushukikile hamo na Kilistu ha
cilindakano, ngeci muvila ua vupi vaunongese, ngeci keti tupue naua tuvandungo va
vupi.
7 Kaha omo tutsa, vatuzitula ku nzili ya vupi.
8 Omuo tunatsi na Kilistu, tutsiliela nguetu tukayoya naua hamo nendi.
9 Omuo tuatantekeya nguetu Kilistu uasangukile ku vatsi kaha kakatsi naua kuahi,
kutsa kukuesi na nzili naua hali ikeye.
10 Kaha omuo ikeye uatsile, kakatsiho naua ku vupi, kaha honi alinakuyoyela muli
Njambi.
11 Mu ngila eivene munapande kuanuka ngueni munatsi, kuesakesa na vupi, vuno
honi muli nakuyoya muli Njambi hali Kilistu Yesu.
12 Keti mutave vupi vuyule mu mivila yeni ije kuye kuyoya yaye, mukuononoke
mashungu auo.
13 Cipue vilio vieni keti muviecelele ku vupi mukuvipangesa mu viuma via
kuhenga-henga vuno honi likundikeni kuli Njambi, ngue vantu vaje vavahumisa ku
kutsa nakuvaneha ku muono, kaha kundikeni vilio vieni vioshe kuli Njambi ngeci
vavipangese mu viuma via vusunga.
14 Omuo vupi kuvuapandele ku miyula kuahi, omuo kumuesi nakuyoya ku Lishiko
lia Mosesa kuahi vuno honi, mu kavumbi ka Njambi.

Vandungo va vusunga

15 Vatihoni tuhandeka? Nkuma tunapande kulinga vupi, omuo kutuesi ku Lishiko
lia Mosesa vuno honi tuli mu kavumbi ka Njambi ndi? Houe keti ngoco.
16 Muavusunga muatantekeya ngeci omo mulikundika yeni vavenia ngue vandungo
kukuononoka muntu umo, munapu mu vandungo va uje muene imuli nakuononoka,
cipue ku vupi vuje vuneha kutsa, cipue hakuononoka, kuje kuneha kumipuisa vaka
vusunga ku mesho a Njambi.
17 Vuno honi tutsatsela kuli Njambi! Omuo cipue laja muapuile mu vandungo
va vupi, muononoka na mitima yeni yoshe mu vusunga vuli mu vilongesa vije
vimuatambuile.
18 Kaha vamipatuile ku vupi, munapu vandungo va vusunga.
19 (Njilinakulikuasesa mezi amasi kuuakuata omuo kuzeya kua mitima yeni ya
vuntu.) Kaha ha ntsimbu imo mualikundikile vutuntu kupua vandungo va viuma
via mazilo na kapenga. Kaha mu ngila eyi vene hano vene munafuila kulikundika
muvamutunu kupua vandungo va vusunga ngeci mulinge viuma via kulela.
20 Omo muapuile vandungo va vupi, kumuapatukile ku vusunga.
21 Vuno honi vikahoni muauaneneho hakulinga viuma vije vimuli nakuivuila
shuamua? Fueto ya viuma vije inapu kutsa!
22 Vuno honihoni vanamipatula ku vupi, kaha munapu vandungo va Njambi linga
mulele kaha mukale na muono uayaye.
23 Kaha omuo fueto ya vupi inapu kutsa, vuno honi vuana vua Njambi vunapu
muono uayaye muli Kilistu Yesu Muene yetu.

7

Cimueso ca vulo

1 Vavusamba vange, mua vusunga muasa kuvuisisa evi vinjihandeka kuli yeni, omuo
yeni voshe muatantekeya Lishiko lia Mosesa. Lishiko lia Mosesa lili na nzili hali vantu
omo valinakuyoya lika.
2 Mpuevo uakushomboka vanamukutu na Lishiko kuli yala liendi, omo yala liendi ali
nakuyoya, vuno honi nga yala liendi atsa, kaha honi uje mpuevo napatuka ku Lishiko
lije lia mukutile kuli yala liendi.
3 Kaha nga uje mpuevo akala na yala ueka naua omo yala liendi acili na kuyoya,
kaha vamuhandeka nguavo muka vupangala, vuno honi nga yala liendi atsa, kaha
akashomboka kuli yala ueka naua, ou mpuevo napatuka kapu naua muka vupangala.
4 Vavusamba vange, neni naua cifua cimo, neni naua mu natsi ku lishiko omuo
munapu vilio via muvila ua Kilistu, kaha honi munakundama kuli ikeye, uje
ivasanguile ku vatsi linga tupangele Njambi vipangi viacili.
5 Omuo tuayoyele mu vusitu, mashungu a vupi aje Lishiko lia Mosesa liashangu-
muine akele nakupanga mu mivila yetu, kaha vioshe vitualingile viatutuelele ku kutsa.
6 Vuno honi, tunapatuka ku Lishiko lia Mosesa, omuo tuatsile ku cije catupuisile
vinzinda. Kutuesi naua nakupanga mu ngila ya laja ya Lishiko lia Mosesa lia kusoneka,
vuno honi mu ngila yaiha ya Cimbembesi.

Lishiko lia Mosesa na vupi

7 Kaha honi, tunapande kuhandeka nguetu Lishiko likelio liapua vupi ndi? Houe
keti ngoco! Vuno honi liapuile Lishiko lije lianjilingisile linga njitantekeye vupi. Nga
Lishiko lia Mosesa kuliahandekele ngualio, “Keti uliveyele cuma ca mukueni,” Nga ku
njatantekeyele lishungu eli.
8 Vuno honi vupi vua uanene muhela mukushangumuna mashungu a vupi amengi
muli yange. Nga Lishiko liahi, nga vupi kuvuesi na nzili.
9 Nange vene ha ntsimbu imo njayoyele kuakuhona Lishiko, vuno honi omo lishiko
liezile, vupi vuakele na nzili,
10 kaha njatsile. Kaha Lishiko lije liapandele kuneha muono, lianehele kutsa kuli
yange.
11 Kaha vupi vuauanene muhela, kaha mu nzili ya lishiko vupi vuanjikuisile na
kunjitsiha.
12 Kaha Lishiko lia Mosesa likelio liapua lia kulela, naua na Lishiko liapua lia kulela
na vusunga vua cili.
13 Vuno honi nkuma eci calumbunuka ngeci cije cacili cikeco canehele kutsa kuli
yange ndi? Keti ngoco kuahi! Eci calingiuile omuo vupi, hakupangesa cije cacili, vupi
vuanehele kutsa kuli yange, linga cifua cavuo cisholoke ngeci mua vusunga vunapu
vupi. Kaha mu nzili ya lishiko vupi vunasholoka kupua vua vupi cikuma.

Nzita mukati ketu

14 Tuatanekeya nguetu Lishiko lia Mosesa liapua liakucimbembesi, vuno honi yange
njinapu muntu ua muvila ua ntsitu, uakulandesa ngue ndungo ku vupi.
15 Kunjitantekeya vinjilinga, omuo kunjekulinga vije vinjitonda kulinga, vuno honi
njikalingi vije njazinda.
16 Kaha omo nga njilinga vije kunjatondele kulinga, eci njimuesa nguange Lishiko
lia Mosesa linapu lia vusunga.
17 Kaha keti yange vene mua vusunga njili nakulinga viuma evi, vuno honi vupi vuje
vuli nakuyoya muli yange.
18 Omuo njatantekeya nguange kumuesi vucili muli yange, mu vuntu vuange. Cipue
muli yange muli lishungu liakulinga via cili, vuno honi ku njasa kuvilinghamo.
19 Omuo kunjekulinga vucili vuje vunjikatondo kulinga, vuno honi njikalingi vupi
vuje kutualelelaho.

20 Nga njilinga cije kunjatondele kulinga, eci cinalumbunuka ngeci keti yange
njilinakucilinga, vuno honi vupi vuje vuli muli yange vukevuo vulinakucilinga.
21 Kahavene, njinauana nguange Lishiko lia Mosesa eli lilinakupanga, omo njitonda
kulinga via cili, kaha haje vene vupi vusholoka.
22 Omuo njivuahelela mu Lishiko lia Njambi mukati ka mutima uange.
23 Vuno honi njimona Lishiko lieka lilinakupanga mu muvila uange, Lishiko lije
lilinakuluisa Lishiko lije linjinatsiliela mu mutima uange. Linanjipuisa cinzinda ca
Lishiko lia vupi lije vulinakupanga mu muvila uange.
24 Yange muntu uakuvindama! Iya honi akanjamena ku muvila ou unjituala ku
kutsa?
25 Kutsatselela kuli Njambi hali Muene uetu Yesu Kilistu!

Kaha, mukemuo munjinafu, nge lika njasa kupanga Lishiko lia Njambi na mutima
uange lika, vuno honi vuntu vuange vupangela Lishiko lia vupi.

8

Muono mu Cimbembesi

1 Kukuesi cihiso kuli vaje vali na kuyoya muli Kilistu Yesu.
2 Kaha omuo Lishiko lia Cimbembesi, lije litunehela muono muli Kilistu Yesu,
linanjipatula ku lishiko lia vupi na kutsa.
3 Njambi ualingile vije lishiko lia Mosesa liahonouele kulinga. Omuo vuntu vuakele
vua kuzeya, Uahisile vupi mu vuntu hakutuma Munendi, uje uezile mu cifua ngue
cetu ca vuntu, mukuhumisa vupi.
4 Njambi uapangele eci ngeci vilinga via vusunga via Lishiko lia Mosesa vavishulise
muli yetu vaje vavali nakutuamenena mucimbembesi, keti mu vuntu kuahi.
5 Kaha omo vaje vanapu vaka vuntu, vayongola viuma via vuntu, vuno honi vaje
vanapu vaka Cimbembesi, vayongola viuma via Cimbembesi.
6 Nga cizango ca vuntu cikutuamenena, kaha fueto yaco kutsa vuno honi nga cizango
ca Cimbembesi cikutuamenena, kaha fueto yaco inapu muono na ciyulo.
7 Muntu uje akatonda via vuntu akempuka citozi ca Njambi, omuo akaviana
kukavangeya mashiko a Njambi, muavusunga vene kaha akavangeya.
8 Kaha voshe vaje vali nakuvatuamenena ku vuntu kuvasa kuvuahelesa Njambi.
9 Kumuekuyoya nge muje vuntu vutonda linga muyoyemo, vuno honi muyoya ngue
muje Cimbembesi mucitondelahamo, nga Cimbembesi ca Njambi cikala muli yeni.
Uoshe uje kesi na Cimbembesi ca Kilistu, kaha kakundama kuli Kilistu.
10 Vuno honi nga Kilistu ali muli yeni, cipue mivila yeni inapu ya kutsa omuo vupi,
vuno honi vimbembesi vieni vilinakuyoya muli yeni omuo vanamipuisa vaka vusunga
ku mesho a Njambi.
11 Nga Cimbembesi ca Njambi, cije casanguile Yesu ku vatsi, cikala muli yeni, kaha
uje uasanguile Kilistu ku vatsi ikeye naua akahana muono ku mivila yeni ya kutsa ha
Cimbembesi cendi cije cili muli yeni.
12 Kaha vavusamba vuange, kutuapandele ngue kuyoyela mu vuntu ngue muvua-
tonda vuntu vuetu kuahi.
13 Kaha nga muyoya ku vupi vua vuntu mukatsa, vuno honi nga ku Cimbembesi
mutsihia vilinga via muvila ua vupi vua vuntu, kaha mukayoya.
14 Omuo voshe vaje Cimbembesi ca Njambi cilinakuvatuamenena vanapu vana va
Njambi.
15 Kaha Cimbembesi cije canamihana Njambi camipuisile mu vandungo linga
mukale na liova, vuno honi Cimbembesi cije scinamipuisa vana va Njambi, kaha na
nzili ya Cimbembesi tulinakutambeka kuli Njambi nguetu, “Abba! Tatetu!”

16 Cimbembesi ca Njambi calintavasana na Cimbembesi cetu ngeci tu vana va Njambi.
17 Omuo tu vana va Njambi, tukatambula vikuisulo vije Njambi natulikila vantu vendi, kaha naua tukatambula muli Kilistu vije vianamutulikila Njambi, omuo tuyanda hamo na Kilistu, kaha naua tukakala hamo nendi mu vumpau vuendi.

Vumpau vua kulutue

18 Yange njasinganieka nguange tuyando otu tutulinakuyanda ntsimbu ino kutuasa kutuseteka na vumpau vuje vukasholoka kuli yetu.
19 Nankuma, viakutanga vioshe vili na cizango cakama cakuvandamena Njambi ngeci asholole vana vendi.
20 Omuo viakutanga vioshe vavihisile ngeci vipue viuma viangoco, keti ngue ku cizango cavio kuahi, vuno honi capuile cizango ca Njambi linga cipue ngacije. Vuno honi cipue ngocovene kuakele kutsiliela
21 nga viakutanga ku litangua limo vikapatuke ku vundungo vua kutsa, kaha vukakale na vumpau vuakupatuka kua vana va Njambi.
22 Omuo tutantekeya nguetu kuheta na ku ntsimbu ino, viakutanga vioshe vili nakulikemanga ngue mpuevo uje atonda kusema.
23 Vuno honi keti viakutanga lika vilinakulikemanga kuahi, netu naua tuli na Cimbembesi ngue vaje vakulivanga kupua vana va Njambi ngeci atupuise vana vendi nakupatula mivila yetu.
24 Omuo tunovoka muafua ha kutsiliela, vuno honi kutsiliela kuje kutumona kukeko keti kutsiliela, nkuma iya honi ali nakutsiliela vije vianamono?
25 Vuno honi nga tuli na kutsiliela vije kutuamuene, kaha hanga tucivandamena nakusimpa.
26 Mu ngila iyivene Cimbembesi citukuasa mukuzeya kuetu. Omuo kututantekeya muje vati tunapande kulombela vuno honi Cimbembesi cikeco cikalambelela kuli Njambi na mezi akulikemanga aje kutuasa kutumbula.
27 Kaha Njambi uje amona mu mitima yetu, atantekeya muviafua visinganieka via Cimbembesi omuo Cimbembesi cikalambelela kuli Njambi hali vantu vendi ngue ku cizango cendi.
28 Tutantekeya nguetu mu viuma vioshe Njambi akalingi muacili na vaje va-muzanga, kaha navaje vanasana ku cizango cendi.
29 Kaha vaje vahanguile Njambi vakevo naua vatepele kuvapuisa ngue Munendi, linga Munendi apue uakulivanga kusemuka ha vavengi vakakutsiliela.
30 Kaha vaje vatepele Njambi, vakevo vasanene, kaha vaje vasanene, uavapuisile vaka vusunga ku mesho endi, kaha vaje vapuisile vaka vusunga ku mesho endi vakevo vahanene vumpau vuendi.

Cizango ca Njambi muli Kilistu Yesu

31 Kaha ha viuma vioshe evi, tukahandeka vatihoni? Nga Njambi napu uetu, kaha iya honi asa kutuluisa?
32 Njambi kavianene kuhana munendi umo lika, vuno honi uatueceleleye yetu voshe! Uje uatuhanene Munendi, nkuma kasa kutuhana viuma vioshe ndi?
33 Kaha iya honi asa kuvangeya vaje vanahangula Njambi? Njambi ikeye muka kuvapuisa vusunga.
34 Kaha iya asa kuvahisa? Keti Kilistu Yesu, uje uatsile, cipue uje ivasanguile ku vatsi kaha ali ku livoko lia cilio lia Njambi, mukutulambelelako kuli Njambi!
35 Kaha iya asa kutuhangununa ku cizango ca Kilistu? Tuyando cipue vukalu, cipue mapakeso cipue njala cipue kuhutuua, cipue vushonde, cipue kutsa ndi?
36 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,

“Omuo ya lizina liove tuli muvushonde vua kutsa ntsimbu yoshe,
valinakutupangesa ngue vampanga vaje vaya mukuvatsihia.”
37 Houe, mu viuma vioshe yetu tunahiana muli ikeye uje uatuzangele!
38 Omuo njatantekeya nguange mua vusunga nacimo cahi casa kutuhumisa ku cizango ca Njambi, cipue kutsa cipue muono, cipue tungelo cipue vaka kusuana cipue vaka nzili vaje vakala muilu, cipue ku ntsimbu ino vene cipue ku ntsimbu ya kulutue,
39 cipue cuma cili muilu, cipue cuma cili ha mavu, nacimo cahi cakutanga casa kutuhumisa ku cizango ca Njambi cije cinapu cetu muli Kilistu Yesu Muene yetu.

9

Njambi na vantu vendi

1 Njihandeka vusunga muli Kilistu Yesu, kaha kunjesi nakuhandeka makuli. Visinganieka viange lelo vilinakuambulula hamo nange hali Cimbembesi Uakulela,
2 kaha omo njikahandeka nguange njili na vusiua vuakama cikuma, nakuvavala kuje kukuasa kuhua mu mutima uange,
3 njayonguele nguange njakele mu cisingo ca Njambi na kulitepa kuli Kilistu omuo ya vantu vange.
4 Kaha ava vanapu vaka Isaleli, vaje Njambi uapuisile vana vendi mukuvasholuela vumpau vuendi, ualingile litavasano navo nakuvahana Lishiko lia Mosesa, vakalemesa mu njivo ya Njambi, kaha vakatambula vikulaheso via Njambi.
5 Kaha vanapu vatekuluila va vakukuluila vakutsimana, na Kilistu mu vuntu vuendi, nakundama ku cisemua cavo. Njambi uje muka kuyula viuma vioshe, vamushangazalele miaka yoshe! Ameni.
6 Kunjesi nakuhandeka nguange cikulaheso ca Njambi cinahonoua, omuo keti vantu voshe va Isaleli vapua vantu va Njambi.
7 Keti voshe vatekuluila va Avilahama vapua vana va Njambi kuahi. Vuno honi Njambi uahandekele kuli Avilahama nguendi, “Kuhitila muli Isake mukemuo lika mukakala na vatekuluila vaje njamikulahesele.”
8 Eci calumbunuka ngue vana vaje vasemuka ku cisemua ca vuntu keti vana va Njambi, vuno honi vantu vaje vanasemuka omuo cikulaheso ca Njambi vakevo vavatumbula vatekuluila va vusunga.
9 Cikulaheso ca Njambi calishulisisile ha mezi aua nguaco, “Ha ntsimbu ino vene mungolosika njikahiluka naua, kaha Sala akasema muana ua yala.”
10 Kaha keti eci lika kuahi. Vuno honi omuo vana va Lambeka va vamala vakele na ishavo umolika, ikeye kukuluila yetu Isake.
11 Omo kanda vaje vampasa vasemuke naua te kanda valinge viacili cipue viavipi, linga cizango ca Njambi cakuhangula citualeleleho,
12 kaha Njambi ualekele Lambeka nguendi, “Mukuluntu akapangela shongo yendi.”
13 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Njazangele Yakomba, nakuzinda Isau.”
14 Vikahoni tuhandeka? Nkuma Njambi uakahangu ndi? Houe keti ngoco.
15 Kaha Njambi uahandekele kuli Mosesa nguendi, “Njikovuila cikeketima hali uoshe uje njikazanga, kaha njikevuila ngozi hali uoshe uje injitonda kuivuila ngozi.”
16 Kaha viuma vioshe kuvikundama kuli vije viatonda muntu cipue vije vialinga kuahi, vuno honi ha cikeketima ca Njambi lika.
17 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo Njambi uahandekele kuli muene ua Ingito nguendi, “Njakupuisile muene linga njikupangese mukusholola nzili yange nakunjitsimanesa mu lifuti lioshe.”
18 Kaha honi, Njambi ali na cikeketima hali uoshe yatonda, kaha akaluuisa mitima ya uoshe uje yatonda.

Vutenu vua Njambi na Cikeketima cendi

19 Kaha nga umo ueni akanjihula nguendi, “Nga omu mukemo mucinafu, kaha
Njambi asa kutupaya vati? Iya asa kuviana cizango ca Njambi?”
20 Kaha yove iya kavusamba kange, linga ulikumbulule na Njambi? Ndeho ya vuma
kuyasa kuihula muntu uje uaishongele nguayo, “Nkuma vika uanjimungila muje?”
21 Nkuma uje muka kushonga vindeho kesi na nzili yakupangesa vuje vuma muoshe
muatondela ndi? Nkuma kasa kushonga vindeho vivali ha cipama cimolika ca vuma,
ndeho imo yakupangesa viuma via seho, kaha ndeho ikuavo yakupangesa viuma
viangoco ndi?
22 Kaha eci cinapu cavusunga ha vije vianalingi Njambi. Njambi uatondele kumuesa
vukalu vuendi nakumuesa nzili yendi. Vuno honi uasimpile nakuyanda hali vaje
uatalele na vukalu, vaje uafuililile kunongesa.
23 Kaha naua Njambi uatondele kumuesa vumpau vuendi vuakama, vuje vua-
muaniene hali yetu vaje amuesa cikeketima, yetu vaje vanavuahesa linga tutambule
vumpau vuendi.
24 Kaha omuo tunapu vana vaje vanasana, keti lika hhakati ka Vayunda kuahi, vuno
honi naua na hhakati ka vaje keti Vayunda.
25 Kaha evi vikevio Njambi uahandekele mu livulu lia Hosiya nguendi,
“Vantu vaje kuvapuile vange
Njikavasana ‘Vantu vange.’
vantu vaje kunjazangele
Njikavasana nguange, ‘vanjazanga.’
26 Kaha ku cihela kuje kuvavalekele nguavo, ‘Keti mu vantu vange,’
Kuje vakavasana nguavo vantu va Njambi ua kuyoya.”
27 Kaha Isaya uahandekele hali vaka Isaleli nguendi, “Cipue vantu va Isaleli vanalana
nge museke ua ku cikuma ca mema a kalunga, vuno honi vavandende lika vakovoka.
28 Omuo Njambi akasompa vuasi vuasi vantu voshe va hano ha mavu ntsimbu imolika
nakumanusula.”
29 Ngue muje muahandekele Isaya ha kulivanga nguendi, “Nga Njambi muka nzili
yoshe nge katusezeleleko vatekuluila, nge tunapu ngue Sondoma na Ngomola.”

Muzimbu Uacili na Isaleli

30 Kaha vikahoni tukahandeka? Tukahandeka nguetu vaje keti Vayunda vaje
kuvalipuisile vakevo vavenia vaka vusunga ku mesho a Njambi, vavapuisile vaka
vusunga ku mesho endi ha lutsililelo,
31 te kanda vantu va Njambi vaje vatondele Lishiko lia Mosesa linga livapuise vaka
vusunga ku mesho a Njambi, kuvaliuanene.
32 Kaha omuo vikahoni? Omuo kuvajendamenene ha lutsilielo vuno honi hali vije
vivalingile. Kaha vatsutsukile ha “livue lia kutsutsukisa.”
33 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Tala njikahaka livue mu Siyone
Lije likatsutsukisa vantu,
Livue lije likavauisa.
Vuno honi uoshe uje atsiliela kuli ikeye kakovu shuamua.”

10

1 Vavusamba vange, vinjitonda cikuma mu mutima uange na lilombelo liange kuli
Njambi vinapu vantu vange vovoke!
2 Yange njinapu mukaleho uavo omuo vakevo vapua vakakulihana cikuma kuli
Njambi, vuno honi kulihana kuavo keti kua mana avusunga.

3 Omuo kuvatantekeyele ngila ije yakapuisa Njambi vantu linga vapue vakavusunga
ku mesho endi, vuno honi vakevo vaneseka kupangesa ngila yavo vavenia, ngeci,
kuvalihanene vakevo vavenia ku ngila ya Njambi ije yakapuisa vantu linga vapue vaka
vusunga.
4 Muafua Kilistu ikeye mamanusuluilo a Lishiko lia Mosesa, linga uoshe uje atsiliela
vamupuise muka vusunga ku mesho a Njambi.

Kuovoka cinapu ca voshe

5 Mosesa uasonekele evi hakupuisa muntu linga apue muka vusunga ku mesho a
Njambi ha kuononoka Lishiko nguendi, “Uoshe uje ononoka Lishiko akayoya.”
6 Vuno honi visoneka vihandeka hakupua muka vusunga ku mesho a Njambi ha
lutsililelo vikevio evi nguavio, “Keti ulihule yove vevenia nguove, iya honi akalonda
muilu?” (Cinapu ngue uli nashulisa Kilistu ha mavu).
7 “Cipue keti ulihule yove vavenia nguove iya akaya ku vukalo vua vaka kutsa?” (Eci
cinapu ngue uli nakuhumisa Kilistu ku kutsa).
8 Evi vinjili nakuhandeka vikevio evi, “lizi lia Njambi lili muyehi neni, lili kukanua
kove na mu mutima uove” likelio, lizi lia lutsililelo lije tuli nakuambulula.
9 Nga ulitavela na kanua kove nguove Yesu ikeye Muene nakutsiliela mu mutima
uove nguove Njambi uamusanguile ku vatsi, ukovoka.
10 Muafua ha lutsililelo luetu mukemo vanatupuisa vaka vusunga ku mesho a Njambi,
hakulitavela kuetu mukemo tunovoka.
11 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Uoshe uje akatsiliela muli ikeye kakevu
shuamua.”
12 Omuo eci njinahandeka ha vantu voshe omuo kukuesi kuhangula hhakati ka
Vayunda na Vangelengu, Kilistu ikeye Muene ua voshe, ikeye akakuisula cikuma voshe
vaje vasana kuli ikeye.
13 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Uoshe uje akasana lizina lia Muene
mukumukuasa akovoka.”
14 Vuno honi vatihoni vakasana kuli ikeye linga avakuase nga kuvatsililelele? Kaha
vati vakatsiliela nga kuvovuile lizi? Kaha vatihoni vakevua lizi nga kuvaliambuluile?
15 Kaha vakambulula vatihoni lizi nga tunganda kuvavatumine? Nge muvana-
soneka mu visoneka nguavo, “Cinapu cakuvuahelele cikuma omo tunganda vakeja
nakuneha muzimbu uacili!”
16 Vuno honi keti voshe vanatambula muzimbu uacili. Isaya vavenia alinakuhan-
deka nguendi, “Muene, iya uatsililelele vije vivovuile kuli yetu?”
17 Kaha lutsililelo lukahumu hakuivua lizi, kaha na kuivua lizi likahumu hakuambu-
lula via Kilistu.
18 Vuno honi njihula nguange, muavusunga nkuma kuvovuile lizi ndi? Cilivene
valiuvuile, omuo nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,

“Mutambi ua lizi liavo uashandokelele mu lifuti lioshe,
Majui avo ahetele naku ntsongo ya mavu oshe.”

19 Kaha njihula naua nguange, nkuma vantu va Isaleli kuvevuisisile ndi? Mosesa ikeye
vavenia uapuile uakulivanga kukumbulula nguendi,

“Njikapangesa vaje keti Vayunda vaje kuhona seho
linga vantu vange vakevue cipululu,
Njikapangesa vaje keti Vayunda vakuhona mana
linga vakanienguese vantu vange.”

20 Kaha Isaya nakusimpa uahandekele nguendi,

“Vanjiuanene vaje kuvanjitondele,
njasholokele kuli vaje kuvanjihuile.”

21 Kaha Isaya uahandekele naua hali vaka Isaleli nguendi, “Ntsimbu yoshe njikolola
mavoko ange mukutambula vantu vaje vakuhona kuononoka nava vaka kutenguluk-
ila.”

11

Cikeketima ca Njambi ku vaka Isaleli

1 Kaha njihula nguange, nkuma Njambi naviana vantu vendi ndi? Houe keti
ngoco! Nange vene njapua njika Isaleli, mutekuluila ua Avilahama, uaku muyati ua
Mbenjamine.
2 Njambi kavianene vantu vendi, vaje vahanguile kuhuma ha mbangelo. Yeni
muatantekeya nge muvanasoneka mu visoneka mu mutambela uje uhandeka hali
Eliya uje ualambelele Njambi hali vaka Isaleli nguendi,
3 “Muene, vanatsihi tunanguizi va Njambi vove, kaha vanasihula mitula yove, kaha
naua vali na kutonda kunjitsiha.”
4 Kaha Njambi uamukumbuluile nguendi, “Njalitumbikila vamala vakupua maku-
lukazi atanu na avali (7 0 0 0) vaje kanda valemese kamponia ka mbale.”
5 Nankuma, cinapu cuma cimo vene, vuavuno kuli civunga ca cindende ca vantu
vanasalaho vaje vahanguile Njambi omuo ya kavumbi kendi.
6 Kuhangula cendi cinajendamena ha kavumbi kendi, keti ngue ha vije vivanalingi
kuahi. Omuo nga kuhangula ca Njambi caya ngue kuli vije vivanalingi vantu, nge
kavumbi kendi kukapuile kavusunga.
7 Vikahoni vantu va Isaleli kuvauanene cije vakele nakutonda. Capuile lika civunga
cacindende ca vantu vaje vahanguile Njambi vakevo vaciuanene, kaha vaje vasaleleho
vapuile tusinda-matuitui kukusana ca Njambi.
8 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Njambi navahana cimbembesi
cakuhona kulitavasana, mesho akuhona kumona na matuitui akuhona kuvua
nakuheta kuli litangua lialelo.”
9 Kaha Ndaviti ahandeka nguendi,
“Viuano viavo vipue miheto yavo, kaha vatsemo
vanapande kuua, vanapande kuvazangamesa!
10 Mesho avo apue a vupuputua linga keti vamone,
kaha vakotame miongo yavo mu tuyando tuavo ntsimbu yoshe.”
11 Nankuma njihula nguange, omo Vayunda vatsutsukile, nkuma vauile nakunonga
ndi? Houe keti ngoco! Omuo valingile vupi, kuamena kuneja kuli vaje keti Vayunda
linga Vayunda vavovuile cipululu.
12 Kaha vupi vua Vayunda vuanehele vikuisulo viakama ha mavu, kaha kuhutua
kuavo kua mu Cimbembesi kuanehele vikuisulo viakama kuli vaje keti Vayunda.
Ambahoni omu mukemo vikuisulo viakama cikuma omo vuingi vua Vayunda
vanalivuezelela!

Kuamena kuli vaje keti Vayunda

13 Njili nakuhandeka honi kuli yeni vaje keti Vayunda. Njilinakulihalesa mu vipangi
viange omuo njapua nji kanganda keni vaje keti Vayunda.
14 Hamo njasa kulingisa vantu vaku muyati uange cipululu, linga njihase kuame-
nako vamo.
15 Omuo vavavianene, kaha vantu vamo vavatenguluile linga keti vapue vitozi va
Njambi, vuno honi vapue vavusamba va Njambi. Cikapua vatihoni omo vanavatam-
bula? Cikapua ngue muono kuvakakutsa!
16 Nga mbazuvuila yakulivanga ya mbolo vaihana kuli Njambi, nankuma, na-
mukasha uoshe uamutuntu unapu uendi naua, nga mizi ya muti vaikombela kuli
Njambi, kaha na mintango naua inapu yendi.

17 Vuno honi nga mintango imo ya ku muti ya olive yakukuna vana kuhojola, kaha
muntango ua olive ua mu musenge vanainungiyako. Kaha yeni keti Vayunda munapu
ngue muti uamumusenge ua olive, kaha honi mulipangela cimbembesi ca vuyoye vua
Vayunda.
18 Nankuma, kumuapandele kuyengula vaje vavahojuele ngue mintango. Vatihoni
muhasa kulihalesa? Yeni munapu lika mu mintango, kumue kukuata mizi, vuno honi
mizi ikeyo ili nakumikuata.
19 Vuno honi muhandeka ngueni, “Eyo, vuno honi ije mintango vahojuele linga
vanjinungileko yange.”
20 Eci cinapu ca vusunga. Vavahojuele omuo kuvatsilielele, vuno honi yeni
muatumamene mumuhela ueni omuo munatsiliela. Vuno honi keti mulihalese ha
visinganieka evi, munapande kulikolesa kaha mukale na liova.
21 Nga Njambi katetela Vayunda vaje vanapu ngue mintango ya cisemua, kaha
musinganieka ngueni akamitetela ndi?
22 Hano tumona ngozi ya Njambi nakukaluua cendi. Ikeye napu uakukaluua kuli
vaje vanau, vuno honi napu muka ngozi kuli yeni nga mutualelaho mu ngozi yendi.
Vuno honi nga kumulingi ngoco, kaha neni naua vakamihojolako.
23 Nga Vayunda vakaputuka kutsiliela naua, kaha vakavahiluisila naua mumutam-
bela muje muvakele, omuo Njambi asa kulinga ngacije naua.
24 Yeni keti Vayunda munapu ngue muntango ua muti ua olive uamu musenge uje
uvanahojola, kaha ngue keti mucifua cauo, vuno honi vanaunungila ku muti ua olive
uakukuna. Vayunda vanapu ngue uje muti uakukuna, kaha cikapua cacasi cikuma
kuli Njambi kunungilako eyi mintango ivanajokuele ku muti uayo naua.

Cikeketima ca Njambi ku vantu voshe

25 Vavusamba vange kuli vusunga vuakushuekesa vuje njitonda linga mutantekeye,
omuo vukamivindika kusinganieka ngueni munapu vakuzangama. Okukukaluua kua
mitima yeni vantu va Isaleli keti ngue ku miaka yoshe kuahi, vuno honi kukakalako
lika noho vaje keti Vayunda vanapumo kuija kuli Njambi.
26 Omu mukemo vantu va Isaleli voshe muva kavamena. Nge muvanasoneka mu
visoneka nguavo,
“Muyoyesi akahuma ku Siyone,
kaha akahumisa vupi vuoshe kuvatekuluila va Yakomba.
27 Kaha njikalitavasana navo litavasano
eli omo njikahumisa vupi vuavo.”
28 Omuo vanaviana Muzimbu Uacili, kaha ava Vayunda vanapu vitozi va Njambi omuo
yeni keti Vayunda. Vuno honi omuo kuhangula ca Njambi vanapu vavusamba vendi
omuo hali vakukuluila vavo.
29 Omuo Njambi kekutengulula visinganieka viendi kuli vaje nahangula na kukuisula.
30 Ngue hali yeni keti Vayunda, kumuononokele Njambi ku senkulu, vuno honi
vuavuno munatambula cikeketima ca Njambi omuo hakuhona kuononoka ca
Vayunda.
31 Mucifua cimo vene, omuo ya cikeketima cimunatambula, Vayunda honi kuvesi
nakuononoka Njambi linga navakevo vatambule cikeketima ca Njambi.
32 Omuo Njambi napuisa vantu voshe vinzinda vakuhona kuononoka, linga amuese
cikeketima kuli voshe.

Kushangala Njambi

33 Vufuko vua Njambi vuapua vuavuingi cikuma! Kutantekeya cendi na mana endi
viapua viakulova cikuma! “Iya honi asa kulumbununa matumbe endi?”
34 Nge muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Iya honi atantekeya mana a Muene?

Iya honi asa kumunangula?”
35 “Cipue iya honi uamuhanene cuma cimo
linga amuhiluisile fueto?”
36 Omuo ikeye uatangele viuma vioshe, kaha viuma vioshe vilinakuyoya muli ikeye nahali ikeye. Kuli Njambi kukale vumpau ku miaka yoshe ya yaye! Ameni.

12

Vuyoye mukupangela Njambi

1 Nankuma, vavusamba vange, omuo cikeketima ca Njambi cakama cikuma kuli yetu, njimilambelela nguange, lihaneni yeni vavenia kuli Njambi ngue cikombelo cakuyoya, likundikeni kuvipangi viendi nakumuvuahelesa. Okukukeko kulemesa kua vusunga kuje munapande kulinga.
2 Keti mulipuise ngue mu vantu vahano ha mavu, vuno honi eceleni Njambi atengulule visinganieka via mu mitima yeni. Ambahoni mukatantekeye cizango ca Njambi, vije viacili nevi vimuvuahelesa nevi via kusungama.
3 Omuo vuana njinatambula vua kavumbi ka Njambi, njihandeka kuli yeni voshe nguange, keti musinganieke yeni vavenia kupua vakama cikuma kupulakana muje mumunafu. Vuno honi, muapande kulikehesa muvisinganieka vieni, lihiluleni yeni vavenia ngue ku lutsililelo lueni luje luanamihana Njambi.
4 Tuli navilio viavingi mu muvila umo, kaha cimo na cimo cili navipangi viaco.
5 Mucifua cimo vene, cipue tunapu tuvavengi, tunapu muvila umolika muli Kilistu kaha yetu voshe vanatunungu kuvilio via muvila umolika.
6 Nankuma, tunapande kupangesa vuana vuetu vuakuliseza-seza ngue ku kavumbi ka Njambi, kaje natuhana. Nga vuana vuetu vunapu vuakuambulula vunanguizi, kaha tunapande kuambulula vunanguizi kuya ngue nalutsilielo luetu tuli naluo,
7 nga vuakupangela, kaha tunapande kupanga vene, nga vuakulongesa, tulongeseni vene,
8 nga vuakukolesa vakuetu, kaha tunapande kulinga ngoco vene. Uoshe uje mukakuhana vakuavo napande kuhana na mutima umo, kaha uje uoshe muka nzili napande kupanga cikuma na nzili, uoshe uje amuesa ngozi kuli vakuavo napande kucilinga nakuvuahelela.

Vipangi via Cizango

9 Cizango cinapande kutungukua. Zindeni viuma vioshe vije vinapu viavipi, kakateyeni kuli vije viacili.
10 Lizangeni umo na mukuavo, kaha lisingimikeni umo na mukuavo.
11 Nankuma pangeni cikuma na nzili keti mupue vilenda. Pangeleni Muene nakulihakako na mutima uoshe.
12 Vuaheleleni mukutsiliela kueni, pueni vaka ku simpa mutuyando tueni, kaha lombeleni ntsimbu yoshe.
13 Lipangezeleni vije mulinavio navakueni vaka Yesu vaje vana honoua, tambuleni vangenzi mu vinjivo vieni.
14 Vezikiseni vaje valinakumiyandesa, eyo, vavezikiseni, kaha keti muvasinge kuahi.
15 Vuaheleleni navaje valinakuvuahelela, lileni navaje vali nakulila.
16 Yoyeni mulitavasano umo na mukuavo. Keti mulihalese, vuno honi likeheseni muvipangi. Keti musinganieke yeni vavenia ngue munapu vakakuzangama.
17 Nga umo nakupihisila, keti umuhiluisile vupi vuendi naua. Lingeni viacili ku mesho a vantu voshe.
18 Lingeni viuma vioshe ngue mumunahasela nakuyoya mu ciyulo kuli muntu na muntu.

19 Keti mulihiluisile vupi ku vupi, vuno honi eceleni vukalu vua Njambi vucilinge.
Omuo visoneka vihandeka nguavio, “Yange njikahiluisila vupi, njikavahiluisila fueto
yavo, muanahandeka Muene.”
20 Vuno honi nge muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Nga citozi cove ali na
njala, muhane viakulia, nga ali nampuila, muhane mema anue, omuo hakulinga eci
ulinakumulingisa linga evue shuamua.”
21 Keti mutave vupi vumihiane, vuno honi hianeni vupi na viuma viacili.

13

Kusingimika vaka nzili yakama

1 Vantu voshe vapande kuononoka kuli vaka nzili, omuo naumo uahi asa kushika
kuvanga Njambi namuhangula, kaha vaka nzili vaje valiko Njambi ikeye navahakaho.
2 Nankuma, uoshe uje aluisa vaka nzili kaha naluisa na vije via nashiki Njambi, kaha
uoshe alinga evi alinehela cihiso ikeye vavenia.
3 Omuo vakakulinga muacili kuvasa kuivuila liova vakakuyula, vuno honi kuvanga
vaje valinga mua mupi. Yove ku uivuila liova muntu uje alina nzili yakama ndi?
Nankuma linga muacili kaha na ikeye akakushangazala,
4 omuo vanapu vangamba va Njambi valinakumipangela viacili. Vuno honi nga
ulinga mua mupi, kaha vovuile liova, omuo nzili yavo yakukuzangamesa inapu ya
vusunga. Vakevo vanapu vangamba va Njambi, kaha valinakuneha kuzangamesa ca
Njambi kuli vaje valinga mua mupi.
5 Nankuma ha cuma eci muapande kuononoka ku vaka nzili yakama, keti ngue
hakuzangamesa ca Njambi lika kuahi, vuno honi naua omuo ha visinganieka viacili.
6 Eci cikeco naua mulinakufuetela lisimu, omuo vaka nzili yakama vali nakupangela
Njambi omuo nga vashulisa vipangi viavo.
7 Nankuma fueteni vije vinapu viavo, vafueteni vieni na lisimu lia ku vufuko vueni,
kaha mueseni kasingimiko kuli voshe ava.

Kapandi keni kuli umo na mukuavo

8 Keti mukale nalikongo kuli umo na mukuavo, likongo munapande kukala nalio
linapande kulizanga umo namukuavo. Uoshe uje azanga mukuavo kaha nonoka
lishiko.
9 Mashiko nguauo, “Keti ulinge vupangala, keti utsihie, keti uive, keti uliveyele cuma
camukueni.” Kaha vioshe evi, navieka naua, vanavipuisa lishiko limolika nguavo,
“Zanga mukueni ngue muualizanga yove vavenia.”
10 Nga uzanga mukueni, kaha kukasa kumulinga mua mupi, nankuma, kuzanga,
kukekuo kuononoka lishiko lia Mosesa lioshe.
11 Yeni munapande kulinga ngacijevene, omuo munatantekeya ngueni ntsimbu
inahete ya kuhinduka mutulo. Omuo ntsimbu ya kutuamena ilimuyehi kupulakana
muje muyakele omo tuatsilielele hakulivanga.
12 Vutsiki vuavuno vuhua, litangua vuavuno lituhuka. Tulikeleni kulinga viuma vije
viakundama ku milima, kaha tuambateni vitua viakulua navio mumutania.
13 Tuendeni muacili, ngue vantu vaje valinakuyoya mu ceke ca mutania, keti kulinga
kalua kakuviuano cipue kupenda, cipue kulinga vupangala, cipue lizangamena, cipue
kulinga luozi cipue cipululu.
14 Vuno honi zaleni vitua via Muene Yesu Kilistu, keti muivuilile naua cifua ceni ca
vuntu na kukavangeya mashungu aco kuahi.

14

Keti uhise vakueni

1 Tambuleni vaje vanazeye mulutsilielo, vuno honi keti mulinge vimpata navo ha
visinganieka viavo.
2 lutsilielo lua vantu vamo luvatavesa kulia nkala coshe, vuno honi vantu vamo vaje
vanazeye mulutsilielo valia lika visapa sapa.
3 Muntu uje alia vioshe keti ayengule muntu uje ke kulia vioshe, kaha uje alia lika
visapa sapa keti ahise uje alia nkala coshe, omuo Njambi ikeye namutavesa.
4 Yove iyajo linga uhise ngamba yambala? Kuvanga uje Muene yavo ikeye ahangula
nga valinga muacili cipue vanahonoua. Omuo Muene yavo akavakolesa linga vase.
5 Vantu vamo vasinganieka ngue litangua limo lili naseho kupulakana matangua
akuavo, kaha vakuavo naua vasinganieka nguavo matangua oshe apua hamolika.
Muntu na muntu napande kukolesa mukusinganieka viendi viampua viacili.
6 Vaje Voshe vasinganieka seho ya litangua limo napande alinge mukusingimika
Muene, uoshe uje alia cuma coshe napande ku cilia mukusingimika Muene, omuo
atsetsela kuli Njambi ha kulia. Voshe vaje vaviana viakulia vimo vaviana kusingimika
Muene, kaha atsetsela kuli Njambi.
7 Naumo uahi haliyetu aka liyoyela ikeye vavenia, kaha naumo uahi haliyetu
akalitsila ikeye vavenia.
8 Nga tuyoya, tulinakuyoyela kuli Muene, kaha nga tutsa, tutsila kuli Muene.
Nankuma, cipue tuyoya cipue tutsa, tunapu vana va Muene.
9 Omo Kilistu uatsile, kaha uayoyele naua mukupua Muene ua vakakuyoya na vatsi.
10 Nankuma, kuli yove ukali lika visapa sapa, vikahoni uhisa mukueni? Kaha naua
yove ukali vioshe, omuo vika uyenguila mukueni? Yetu voshe tukemana kumesho a
Njambi na kutusompesa.
11 Omo vavisoneka muvisoneka nguavo,

“Mua vusunga omo njiyoya,
vantu voshe vakatsikama kumesho ange,
kaha vantu voshe vakalitavela nguavo yange Njambi.”

12 Nankuma, yetu voshe, tukahandeka vietu vavenia kumesho a Njambi.

Keti utsutsuse mukueni

13 Nankuma tuecele kulihisa umo namukuavo. Vuno honi uapande kusinganieka
linga keti uhake citsutsukiso mungila ya mukueni cipue cakumuuisa.
14 Muvumo vuange muli Muene Yesu muavusunga njitatekeya nguange kukuesi
viakulia viakujuala mua lika liavio, vuno honi nga munatsiliela linga viakulia vimo
vinapu viakujuala, nankuma, vipua viakujuala kuli yeni.
15 Nga uvulumuina vakueni omuo ha cakulia, kaha kuuesi nakumuesa cizango
kuahi. Keti utave viakulia vije viulia vinongese muntu uje yanatsililile Kilistu!
16 Nankuma, keti utave vije viacili ku mesho ove linga vipue nalizina lia lipi.
17 Omuo vu Muene vua Njambi keti ngue vunapu vuakulia na kunua kuahi, vuno
honi vunapu vua vusunga na ciyulo nakujolelela mu Cimbembesi Uakulela.
18 Kaha nga mupangela Kilistu mungila eyi vene, muvuahesa Njambi, kaha na vantu
vamutsiliela naua.
19 Nankuma, ntsimbu yoshe tunapande kusinganieka ha viuma vineha ciyulo navije
vikuasa kukolesa umo na mukuavo.
20 Keti unongese vipangi via Njambi omuo havia kulia lika. Via kulia vioshe viapua
via kulela, vuno honi keti muacili kulia cuma cimo cije casa kulingisa umo linga auile
mu vupi.
21 Cuma cacili kulinga cinapu keti mulie ntsitu nakunua viniu, cipue kulinga cuma
cimo cije cistustukisa mukueni.

22 Lutsilielo luje lu muli nalio lutulikeni hhakati keni vavenia na Njambi,
nakukuisula muntu uje kevu shuamua omo a panga cuma cimo namono nguendi
cacili!
23 Vuno honi nga vakevo vali navimpata hali vije vialia, kaha Njambi navahisa laja
omo vavilia, omuo vilinga viavo kuviakundamene ha lutsilielo. Omuo cuma coshe cije
kucakundamene halutsilielo cinapu vupi.

15

Vuaheleseni Vakueni keti Yeni Vavenia

1 Yetu vaje vanakolo mu lutsilielo tunapande kukuasa vaje kanda vakole mu
lutsilielo hakuvakuasa kuambata viteli viavo. Kutuapandele kulivuahelesa yetu
vaveni.
2 Vuno honi tuva voshe tuapande kuvuahelesa vakuetu mukuvalingila viacili, linga
vakole mu lutsilielo.
3 Omuo Kilistu kalivuahelesele ikeye vavenia kuahi. Vuno honi ngue muvanasoneka
mu visoneka nguavo, “Kushaula kuje kuvamishauile kuneja hali yange.”
4 Vuima vioshe vije vanasoneka mu visoneka vavisonekele linga vitulongese, linga
tusimpe na kulitakamesa kuje kuvanatuhana mu visoneka linga tukale nakutsiliela.
5 Kaha Njambi uje ikeye ntsina ya kusimpa na kutakamesa, amihane kuyoya vuino
mukati keni umo na mukuavo kuhitila muli Kilistu Yesu,
6 linga mu voshe mukashangazale Njambi Ishe ya Muene uetu Yesu Kilistu na lizi
limo.

Muzimbu kuli Vaje keti Vayunda

7 Nankuma, litambuleni umo namukuavo, ngue muanamitambula Kilistu, linga
muhane vumpau kuli Njambi.
8 Omuo njimileka nguange Kilistu vamupuisile mukakupangela Vayunda, muku-
muesa nge Njambi uapua ua vusunga, mukulingisa vikulaheso viendi kuli vakukuluila
vavo linga vipue via vusunga,
9 kaha naua mukulingisa vaje keti Vayunda linga vashangazale Njambi ha cikeke-
tima cendi. Nge muvanavisoneka muvisoneka nguavo,
“Nankuma, njikakushangazala hhakati ka vaje keti Vayunda,
njikemba nakukushangazala.”
10 Kaha naua nguavo,
“Yeni vaje keti Vayunda joleleni hamo na vantu va Njambi!”
11 Kaha naua nguavo,
“Shangazaleni Muene, yeni voshe keti Vayunda,
mushangazaleni yeni vantu voshe!”
12 Kaha naua Isaya ahandeka nguendi,
“Mutekuluila ua Njesi akasholoka,
akeja mukuyula vaje keti Vayunda,
kaha vakahaka kutsiliela kuavo muli ikeye.”
13 Kaha Njambi, uje ntsina ya kutsiliela, amishulise na kuvuahelela kuoshe na ciyulo
omuo halutsilielo lueni muli ikeye, linga kutsiliela ceni citualeleleho kukola na nzili
ya Cimbembesi Uakulela.

Omuo vikahoni Paulu ua vasonekelele na kusimpa

14 Vavusamba vange, yange vavenia njinamono nguange muavusunga yeni mu-
nashulu na vucili, kaha muli na mana oshe, kaha naua muasakulilongesa umo na
mukuavo.
15 Vuno honi mu mukanda ou njinasimpi ha kusoneka viuma vimo njamianukisa.
Njinasimpi omuo ha kapandi kaje kananiihana Njambi,

16 ha kupua ngamba ya Kilistu Yesu hakupangela vaje keti Vayunda. Njilinakupanga ngue kasasendote mukuambulula Muzimbu Uacili ua Njambi, linga vaje kenti Vayunda vapue nkombelo yakuvatambula kuli Njambi, ije ivanalelesa kuli Cimbembesi Uakulela.
17 Muvumo muli Kilistu Yesu, njihasa kulishasha hakupangela Njambi.
18 Omuo njikasimpa nakuhandeka lika vije vianalingi Kilistu kuhitila muli yange mukutuamenena vaje keti Vayunda linga vononoke Njambi. Nalingi evi muli mezi na vilinga,
19 na nzili ya vikomoueso na vitakeyeso, na nzili ya Cimbembesi ca Njambi. Nankuma, kuhuma ku Yelusalema na kuheta ku Ilikiume, njinamanesa kuambulula Muzimbu Uacili ua Kilistu.
20 Cizango cange ntsimbu yoshe cinapu kuambulula Muzimbu Uacili mumitambela ije kanda vovue via Kilistu, kuteua njikatungila ha luvula luanahindi laja muntu ueka.
21 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Vaje kuvavalekele via hali ikeye vakamumona,
kaha vaje kuvevuile, vakevuisisa.”

Vutumbe vua Paulu vuakuya ku Loma

22 Kaha evi vikevo vianjihonouesele vintsimbu viavingi kuija kuli yeni.
23 Vuno honi omo honi njamanesa vipangi viange mu vihela evi, kaha njatondele ha miaka yayingi linga njije njakumimone,
24 njinatsiliela kulinga ngoco vene. Njitonda kumimona ha vungenzi vuange vuakuya ku Sepeine, linga muakunjikuase hakuya kuje, kaha njikahandeke neni mu matangua amandende lika.
25 Kaha hano vene njili nakuya ku Yelusama nakupangela vantu va Njambi kuje.
26 Omuo vikungulukilo viamu Masendonia na mu Akaya vanasinganieka kuhanako mulambu mukukuasa tuhutu hhakati ka vantu va Njambi mu Yelusalema.
27 Viapuile visinganieka viavo vavenia lika, vuno honi cilivene ha cuma eci, vakevo vakele na likongo lia kuvakuasa. Omuo Vayunda valipangelele vikuisulo viavo via cimbembesi na vaje keti Vayunda, kaha vaje keti Vayunda vanapande kupangesa vikuisulo viavo via vufuko mukukuasa Vayunda.
28 Omo njinamanesa vipangi evi nakuneha vimbongo vioshe kuli vakevo vije vivanavakunguluila, kaha njikaya ku Sepeine nakumisikamesa ha vungenzi vuange vua kuya kuje.
29 Kaha omo njikeja kuli yeni, njatantekeya nguange njikeja nakushula kua vikuisulo via Kilistu.
30 Njimilambelela vavusamba vange, kuhitila muli Muene uetu Yesu Kilistu na kuhitila mu cizango ca Cimbembesi, lipandakaneni hamo nange mukunjilombelela cikuma kuli Njambi.
31 Lombeleni linga njikahone kukala na vushonde kuli vakakuhona kutsiliela mu Yundeya, kaha naua vipangi viange mu Yelusalema vakavitambule vantu va Njambi vaje vali muje.
32 Nankuma, njikeja kuli yeni nakuvuahelela kuoshe, nga cinapu cizango ca Njambi, na kuvuahelela mukumisikamesa.
33 Kaha Njambi, ntsina ya ciyulo, akale neni voshe. Ameni.

16

Vihindu via Paulu kuli vantu va mu Loma

1 Njikundika muanetu uampuevo Fuivi kuli yeni, uje muka kupangela cikungulukilo ca ku Senkili.

2 Mutambuleni mu lizina lia Muene nge muje muvakalingi vantu va Njambi, kaha
mukuaseni vioshe vije atonda kuli yeni, omuo ikeye uapua kavusamba uacili kuli
vantu vavengi na kuli yange naua.
3 Vihindu kuli Pilisika na Akuila, vaka kupanga nange mu vipangi via Kilistu Yesu,
4 vakevo vecelele muono uavo omuo yange. Njatsetsela, keti yange lika, vuno honi
naua na vikungulukilo vioshe via vaje keti Vayunda.
5 Vihindu naua ku cikungulukilo ca vaje vakakungulukila mu njivo yavo.
Vihindu kuli kavusamba kange Epaenetase, uje uapuile yala uakulivanga kutsiliela
muli Kilistu mu mumbonge ya Asiya.
6 Vihindu kuli Maliya, uje uamipangelele cikuma.
7 Vihindu naua kuli Andolonikase na Njuniyase, vakuetu Vayunda vaje mutu-
akelelele mu kamenga, vapua vakutsimana hhakati ka tunganda, kaha vapuile vaka
Yesu ntsimbu kanda yange njitsiliele.
8 Vihindu viange kuli Ampiliatase, kavusamba uange ha kulitombola muli Muene.
9 Vihindu naua kuli Ambanase, mukuetu mu vipangi via Kilistu, na kuli Sitacise
kavusamba kange ua cizango.
10 Vihindu kuli Apelese, uje kulongua cendi muli Kilistu vanacishangala. Vihindu
kuli vaje vanakundama ku ntanga ya Alisitombolase.
11 Vihindu kuli Helondione, mukuetu Kayunda, na kuli vaka Yesu mu ntanga ya
Nasisase.
12 Vihindu viange kuli Talafaena na kuli Talafosa vaje vapanga mu vipangi via
Muene, na kuli kavusamba kange Pelesise, uje napanga cikuma vipangi via Muene.
13 Vihindu kuli Lufase, uje uakuhangula muli Muene, hamo na vaina vaje vakele
nakunjiniunga ngue nji munendi.
14 Vihindu kuli Asinikilitase na Felengone na Helemese na Patolombase na Helemese
na vakuetu voshe muli Yesu vali hamo navo
15 Vihindu kuli Filolongese na Njuniyase na Neliase na ndumbuendi uampuevo, na
kuli Olimpase na kuli vantu voshe va Njambi vaje vali hamo navo.
16 Kaha lihinduiseni umo na mukuavo nakulitsuemba ca kulela. Vikungulukilo
vioshe via Kilistu vanamimeneka.

Vilongesa viakumanesela

17 Njimilomba vamuanetu nguange, Zangameni kuli vaje vaneha kulihangunuka
nakutanganesa lutsilielo lua vantu nakuluisa vilongesa vije vimuatambuile. Vashon-
dolokeni!
18 Kaha omo voshe vaje valinga viuma evi, kuvesi nakupangela Kilistu Muene yetu
vuno honi vali nakupangela lika mazimo avo, kaha na mezi avo akukokueya na
hendekesi yavo yakuzembeleka vakuise vantu vakuhona mulonga.
19 Omo vantu voshe vanovu kulongua kueni ku muzimbu uacili kaha acuma eci
njili nakuvuahelela cikuma hali yeni. Njitonda nguange mupue vaka mana kuviuma
viacili, vuno honi mpueni vakakuhona mulonga kuviuma via vupi.
20 Kaha Njambi ua ciyulo, vuavuno akatsena Satana muintsi ya viliato viendi.
Kavumbi ka Muene yetu Yesu kakale hamo neni.
21 Mukuetu Timoteo muvipangi, alinakumihana vihindu, na Lusiyasi na Njasone na
Sosipata vakuetu Vayunda.
22 Kaha yange Teshase muka-kusoneka mukanda ou njamitumu vihindu muli
Muene.
23 Ngayase, muka kunjijumbula, uje mu njivo yendi cikungulukilo cikaliuanena,
na Elasitase uje mukakutulika cikuama ca nganda, namuanetu Kuatase, vanatumu
vihindu viavo kuli yeni.
24 Ciyulo ca Muene Yesu Kilistu cikale neni. Ameni

Lilombelo liakumanusuila lia Vishangazala

25 Nankuma vumpau vukale kuli Njambi! Ikeye asa kumipangesa linga mukolese
mulutsilielo lueni, kuya ku muzimbu ua cili njikambulula via Yesu Kilistu, nakuya
kukusolola kua vusunga vuakushueka vuje vuvashuekele hume laja.
26 Vuno honi vuje vusunga vanavunehe ambanza mutania muelu muvisoneka via
tunanguizi va Njambi tua Njambi, nakushika ca Njambi ua miaka yoshe vanavutan-
tekeyesa kuli vaje keti Vayunda voshe, linga voshe vatsiliele nakuononoka.
27 Kuli Njambi umo lika uje ua mana oshe, kukale vumpau kuhitila muli Yesu Kilistu
ku miaka yoshe ya yaye! Ameni.

Mukanda ua kulivanga ua Paulu kuli vaka KOLINTE
Citsindikisi

1 Kuhuminina kuli yange Paulu uje ivasanene ku cizango ca Njambi kupua kanganda
ua Kilistu Yesu, njili na Sosetane muanetu.
2 Njili nakusonekela Ku cikungulukilo ca Njambi cije cili ku Kolinte, kuli vaje
vanakundama kuli Kilistu Yesu, vaje vavasanene nguavo vantu va kulela va Njambi
hamo na voshe vaje vali mu mitambela yoshe ije ikasana ha lizina lia Muene Yesu
Kilistu, ikeye muene uavo na muene uetu.
3 Kavumbi kakaleneni na ciyulo kuhuminina kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu
Kilistu.

Vikuisulo muli Kilistu

4 Ntsimbu yoshe Njikahana citsantselo kuli Njambi, hali yeni omuo ya kavumbi ka
Njambi kaje kavamiahanene yeni muli Kilistu Yesu,
5 linga mu viuma vioshe mupue vakupita muli ikeye na vihandeka vioshe na mana
oshe,
6 cipue vene vukaleho vua Kilistu vanavushulisisa hali yeni,
7 linga keti muhonoue cimo mu vuana vua Cimbembesi, omo muli nakuvandamena
cikuma kuma kusholoka kua Muene uetu Yesu Kilistu,
8 ikeye uje akamikolesa noho na kumamanusuililo, linga keti vakamiuane na
mulonga mulitangua lia Muene uetu Yesu Kilistu.
9 Njambi uapua kulongua uje muli ikeye vanamisanene kupua vumo na munendi
Yesu Kilistu Muene uetu.

Mahangununo mu cikungulukilo

10 Njimilambelela yeni vamuenetu, mu lizina lia Muene uetu Yesu Kilistu, linga yeni
mu voshe mu litavasane kaha naua linga keti hakale mahangununo hhakati keni, vuno
honi linga mulitombole mu mana amo na viyongola vimo.
11 Omuo vantu vaku Koloe vanacambulula kuli yange nguavo kuli kulicokota
hhakati keni vamuanetu.
12 Njilumbununa ngeci umo na umo ueni ahandeka nguendi, “Njakundama kuli
Paulu,” cipue nguendi, “Njakundama kuli Apolo,” cipue nguendi “Njakundama kuli
Kefase,” cipue nguendi “Njakundama kuli Kilistu.”
13 Nkuma Kilistu vamutepe ndi? Nkuma Paulu vamushukikile omuo yeni ndi? Cipue
nkuma vamimbuitikile mu lizina lia Paulu ndi?
14 Njitsantsela ngeci kunjambuitikile cipue umo kuli yeni kuvanga lika Kilisipase na
Ngayase,
15 linga naumo uahi ase kuhandeka nguendi vamumbuitikile muli lizina liange.
16 (Njambuitikile naua ntanga ya Setefanase. Kuhuma hali ava naua kunjitantekeya
indi njambuitikileho umo naua.)
17 Omuo Kilistu kanjitumine mukumbuitika vuno honi mukuambulula muzimbu
uacili, keti na mana a vuntu, linga cilindakano ca Kilistu keti vacihuise nzili yaco.

Kilistu ikeye Nzili na Mana a Njambi

18 Omuo lizi lia cilindakano linapu lia vulema kuli vaje vananongo, vuno honi kuli
yetu vaje vavanovola linapu nzili ya Njambi.
19 Omuo vacisoneka nguavo, “Njikanongesa mana a vaka kuzangama, nakuvuisisa
ca vaka kulilongesa njikacipihisa.”

20 Nkuma ali kuli yala ua mana? Nkuma ali kuli mulongisi? Nkuma ali kuli muka
vimpata ua matangua ano? Nkuma Njambi kalingile mana a mavu ku apuisa vulema
ndi?
21 Hume laja mu mana a Njambi, mavu katantekeyele Njambi kuhitila mu mana
auo, mavu avuahelesele Njambi kuhitila mu viuma via ngoco vije vituambuluile
mukuovola vaje vaka kutsiliela.
22 Omuo Vayunda vakatondo vimueso kaha va Ngelengu vakatondo mana,
23 vuno honi yetu tuambulula kushukika ca Kilistu ha cilindakano, livue liakutsut-
suka kuli Vayunda kaha liapua lia vulema kuli vaje keti Vayunda,
24 vuno honi kuli vaje vavanasana voshe Vayunda na va Ngelengu, Kilistu ikeye nzili
ya Njambi na mana a Njambi.
25 Omuo vulema vua Njambi vunapu vua mana kupulakana vantu, na kuzeya ca
Njambi cinapu ca nzili kupulakana vantu.
26 Vamuanetu singaniekeni muje mumuafuile omo vamisanene, keti vuingi vueni
vuoshe muapuile vaka mana kuya mucinafuilamo mavu, keti voshe vapuile va nzili,
keti vuingi vuavo vasemukile muacili.
27 Vuno honi Njambi uahanguile via vulema ha mavu linga apayese vaka mana, naua
Njambi uahanguile vije via kuzeya hano ha mavu linga apayese vaka nzili,
28 Njambi uahanguile vije via kulikehesa na vije viakusembulula ha mavu, na vuima
vije kuviesiko, linga ahonouese viuma vije vivanamono nguavo vili naseho kupua
viangoco,
29 linga keti muntu alihalese ku mesho a Njambi.
30 Ikeye ntsina ya vuyoye vueni muli Kilistu Yesu, uje Njambi yanapuisa mana etu,
vusunga vuetu, nakulela cetu na vovoke vuetu,
31 nankuma ngue muje muvanacisoneka nguavo, “Eceleni uoshe uje alihalesa,
alihalesele muli Muene.”

2

Muzimbu ua hali Kilistu Uakushukika

1 Omo njezile kuli yeni vamuanetu, kunjezile nakuambulula kuli yeni vukaleho vua
Njambi muku likuasesa mezi akama cipue mana.
2 Omuo kunjatondele kutantekeya cipue cimo cahi hakati keni kuvanga lika Yesu
Kilistu uje ivashukikile ha cilindakano.
3 Kaha njakele neni mu kuzeya na mu liova cikuma na kujaja,
4 kaha vihandeka viange na muzimbu uange kuviakele na mezi avutongue a mana,
vuno honi na citantekeyeso ca Cimbembesi ua nzili,
5 ngeci linga lutsililelo lueni keti lukundame mu mana a vantu vuno honi mu nzili
ya Njambi.

Mana a Njambi

6 Honi kuli vaje vanakolo mu mana tukahandeka navo mu mana, cipue vene keti
mana a ntsimbu ino cipue a vaka kuyula va ntsimbu ino, vaje nzili yavo ikahua.
7 Vuno honi tukahandeka vushueke na mana a Njambi akulishueka, aje Njambi
nahangula omuo ya vumpau vuetu tele ntsimbu kanda mavu aputuke.
8 Na umo uahi hali vaka kuyula va ntsimbu ino vovuisisile eci, nga vovuisisile ngue
kuvashukikile Muene ua vumpau.
9 Vuno honi ngue muje vacisoneka nguavo,
“Cije lisho ku liamuene cipue lituitui kulievuile,
cipue mutima ua muntu kuuasinganiekele nguavo cikalingiua,
vikevio vije Njambi navuahesela vaje vamuzanga,”

10 Njambi na tusholuela laja kuhitila mu Cimbembesi. Omuo Cimbembesi cikatondo viuma vioshe, cipue vene viuma viakulova via Njambi.
11 Nkuma keti cimbembesi ca muntu cije cili muli ikeye cikeco citantekeya visinganieka viendi ndi? Nankuma mu ngila imo vene naumo uahi atantekeya mana a Njambi kuvanga lika Cimbembesi ca Njambi.
12 Honi kutuatambuile cimbembesi ca mavu, vuno honi Cimbembesi cije cihuminina kuli Njambi, linga tuvuisise vuana vuanatuhana Njamba.
13 Tuahandeka evi mu mezi aje keti akutulongesa ku mana a vuntu vuno honi ku mezi aje atualilongesele kuli Cimbembesi, kulumbununa vusunga vua ku cimbembesi kuli vaje vali na Cimbembesi.
14 Muntu uje uakuhona cimbembesi kekutambula mavuana a Cimbembesi ca Njambi, omuo anapu akuhona seho kuli ikeye, kaha kasa ku evuisisa omuo anapu aku Cimbembesi.
15 Muntu uaku cimbembesi akasompo viuma vioshe, vuno honi ikeye naumo uahi asa kumusompa.
16 Ngue muvihandeka visoneka nguavio,
“Nkuma iya atantekeya mana a Muene
linga amushike?”
Vuno honi tuli na mana a Kilistu.

3

Vangamba va Njambi

1 Vuno honi vamuanetu, kunjasele kuhandeka kuli yeni ngue vantu vaje vayoya mu cimbembesi, vuno honi ngue vantu vaje vayoya mu vuntu, ngue tukeke muli Kilistu.
2 Njamilisile na mavele keti na via kulia via kukola, omuo tele kanda mucili vuaheselelevio, kaha cipue hano vene kanda mulivuahesele,
3 omuo hanga mucili ku vuntu. Omuo nga hanga hhakati keni ha cili cipululu na lifuua, nkuma keti yeni vaka mavu, vantu vaje vayoya kufutisi ya mavu ndi?
4 Nkuma nga omo umo ahandeka nguendi, “Yange njakundama kuli Paulu,” kaha mukuavo nguendi, “Yange njakundama kuli Apolo,” Nkuma yeni keti mu vantu va mavu ndi?
5 Nkuma Apolo ikeye iya? Nkuma Paulu ikeye iya? Tu vangamba lika kuhitila muli uje imuatsilielele, kuya muje Muene uacihanene kuli umo na umo.
6 Yange njakunine, kaha Apolo uetilile mema, vuno honi Njambi ikeye uakolesele.
7 Nankuma muka kukuna cipue muka kuitilila na umo uahi ali naseho, vuno honi kuvanga lika Njambi uje muka kukolesa.
8 Muka kukuna na muka kuitilila voshe vanalieseka. Kaha umo na umo akatambula fueto kuya kuvipangi viendi.
9 Omuo tunapu vamo mu vipangi via kupangela Njambi, kaha yeni munapu lihia lia Njambi,
Naua munapu njivo ya Njambi.
10 Kuya ku kavumbi kaje kanjihanene Njambi, ngue muka kutunga uavutongue njajalele luvula, kaha muntu ueka naua alinakutungilaho. Kaha muntu ueka napande kuzangama muje muatungilaho.
11 Omuo nalumo luahi luvula lueka luje muntu asa kujalaho kupulakana luje luvanajala laja lukeluo Yesu Kilistu.
12 Honi nga muntu umo atunga haje ha luvula na ngolinde, na siliva, na mavue a seho cikuma, na viti na muila cipue na vishati,
13 muntu na muntu vipangi viendi vikasholoka, omuo Litangua lia Muene lika visholola, omuo vikasholoka na tuhia, tuhia tukeseka cifua muka ca vipangi cije muntu na muntu napanga.

14 Nga vipangi vije viatungile muntu na muntu uoshe ha luvula vili muacili, kaha
akatambula vuana.
15 Kaha nga vipangi via muntu na muntu uoshe vaka viuemeka, kaha nacimo cahi
cakauanaho, cipue vene ikeye liavenia vaka muovola, vuno honi kuhitila lika ngue
unaputumuka mu tuhia.
16 Nkuma yeni kumuatantekeyele ngeci muapua mu njivo ya Njambi, kaha ngeci
Cimbembesi ua Njambi uakala muli yeni ndi?
17 Nga muntu apihisa njivo ya Njambi, kaha na Njambi akamupihisa. Omuo njivo
ya Njambi yapua lika ya kulela, kaha ije njivo ya Njambi ikeyo vene yeni.
18 Keti kukale muntu umo alikuise ikeye vavenia. Nga hhakati keni hali umo
asinganieka nguendi ali na mana a matangua ano, mueceleni apue cilema ngeci
akapue ua mana.
19 Omuo mana a mavu ano apua a vulema kuli Njambi. Omuo vacisoneka nguavo,
“Akakuata vaka mana mu kuzangama cavo,”
20 kaha naua nguavo, “Muene atantekeya ngeci visikanieka via vaka mana viapua
viangoco.”
21 Nankuma keti kukale muntu cipue umo alihalese omuo ya vantu. Omuo viuma
vioshe vinapu vieni,
22 cipue vene Paulu, cipue Apolo, cipue Kefase, cipue mavu, cipue muono, cipue
kutsa, cipue ntsimbu ino, cipue kulutue, vioshe vinapu vieni,
23 kaha yeni munapu vantu va Kilistu, kaha Kilistu napu ua Njamba.

4

Tunganda va Kilistu

1 Omu mukemo muntu muanapande kutuambatelamo ngue vangamba va Kilistu,
na vaka kuniunga vusueke vua Njambi.
2 Kaha cuma cije citondeka cikuma kuli vakakuniunga ngeci vapue vantu
vakukonkama.
3 Vuno honi kuli yange cinapu cuma ca cindende ngeci linga yeni munjisompe cipue
na mpunga ili yoshe ya vantu. Cipue vene yange vavenia kunjekulisompa.
4 Kunjitantekeyaho cipue cimo cije cakuliluisa naco yange vavenia, vuno honi cipue
ngoco kucimuesa ngue kunjesi na mulonga. Vuno honi muene ikeye uje akanjisompo.
5 Nankuma keti musompe ntsimbu kanda iyete, ntsimbu kanda Muene eje, uje
akaneha ku ceke viuma vije hano vialisueke mu milima nakusholola mashungu a
mutima. Ambahoni muntu ku muntu akatambula vije via mupande kuhuminina kuli
Njambi.
6 Njinalingi vioshe evi kuli yange vavenia na kuli Apolo omuo yeni, vamuanetu ngeci
mulilongesele kuli yetu linga keti mupulakane vije vivanasoneka, ngeci keti kukale
umo ueni alihalesele ku umo kaha asembulule mukuavo.
7 Nkuma iya akamona cuma ca kuliseza muli yeni? Vika muli navio vije kumuatam-
buile? Ambahoni nga muacitambuile, kaha vika mulihalesa ngue ku capuile vuana?
8 Muli laja na viuma vioshe vimutonda! Kaha laja naua munapu vaka kufuka!
Kuakuhona yetu munapu vimiene! Kaha munapande ngeci muyule, linga netu tuase
kuyula neni!
9 Omuo njiyongola ngeci Njambi natuhaka yetu tunganda ngue vakumanusuila ku
voshe, ngue vaje vantu va vanasompela kutsa, tunapu cimueso ku vaka mavu, naku
tungelo naku vantu.
10 Tuvilema omuo ya Kilistu, vuno honi yeni muvaku zangama muli Kilistu, yetu
tuvakuzeya, vuno honi yeni muva kutakama. Yeni vamisingimika, vuno honi yetu
vatushaula.

11 Kuntsimbu ino tunantsi njala na kuvua mpuila, tuzala via kutavuozoka nakutuyandesa kaha kutuesi na membo,
12 kaha tukapanga cikuma na mavoko etu vavenia. Omo vatusinga, yetu tukuisula, omo vatupakesa, yetu tutualelelaho kuimana ngoo,
13 Kaha nga vatushaula, yetu tukeseka kulitavasana, tunapu kaha honi tunapu ngue vilinge via ngoco via ha mavu, kuvuima vioshe na kuntsimbu ino.
14 Kunjasonekele eci ngeci yeni muvue shuamua, vuno honi mukuminangula ngue vana vaje vanjazanga.
15 Kaha nga cipue vene muli navaka kuimanena vavengi vaje kuvasiua kuvatanda muli Kilistu, vuno honi kumuesi navaishueni vavengi. Omuo yange njapuile ishueni muli Kilistu Yesu kuhitila mu muzimbu uacili.
16 Ambahoni njimisindiya nguange mpueni vaka kunjitemuinina.
17 Nankuma njituma Timateo kuli yeni, muana uje injazanga uakulongua muli Muene, linga amianukisa vingila viange muli Kilistu, ngue muje munjika vilongeselamo kuoshe mu vikungulukilo vioshe.
18 Vamo vanapu vaka kulihalesa, nguevene kunjezile kuli yeni.
19 Vuno honi njili nakuija kuli yeni vuavuno, nga cizango ca Muene citava, kaha kunjikauana lika vihandeka via vantu ava vaka kulihalesa vuno honi nzili yavo.
20 Omuo vumuene vua Njambi kuvuapuile lika mukuhandeka vuno honi na mu nzili.
21 Nkuma vika mutonda? Mutonda njije kuli yeni na likote indi na cizango mu cimbembesi ca kulikehesa?

5

Vupangala mu cikungulukilo

1 Vana cambulula vene nguavo kuli cikuma vupangala hakati keni, vuje cipue hhakati ka vaje vakakuhona kutsiliela kuvekuvulinga, omuo yala alinga vupangala na mpuevo ya ishe.
2 Kaha muli nakulihalesa! Nkuma kumuapandele kupihilila ndi? Kaha uoshe uje nalingi eci vamuhumise hhakati keni.
3 Cipuevene nguavo kunjesi neni mu vuntu, vuno honi njili neni mu cimbembesi. Kaha nga kunjili, njinasompo laja
4 mu lizina lia Muene Yesu hali yala uje nalingi viuma evi. Omo mukukunguluka hamo, kaha cimbembesi cange cili neni hamo na nzili ya Muene yetu Yesu,
5 haneni ou yala kuli Satana linga anongese muvila, ngeci cimbembsi cendi vakacovole ha litangua lia Muene Yesu.
6 Kulihalesa ceni keti cacili, nkuma kumutantekeya ngueni cimbaluila cacindende casa kufutunuisa mukasha uoshe ndi?
7 Humiseni cimbaluila calaja linga mupue mukasha uauha, ngue muje cilivene mumulimo vakuhona cimbaluila, omuo Kilistu ikeye napu muna mpanga ua paseka yetu kaha vana munkombelela laja.
8 Nankuma tuyeni tuvuahelele Ciuano eci, keti na cimbaluila calaja, cikeco cimbaluila ca vungungu na vupi, vuno honi na mbolo yakuhona cimbaluila ya kulela na vusunga.
9 Njasonekele mu mukanda uange nguange yeni keti mukalehamo na vantu vaje vakakulinga vupangala,
10 kunjilumbununa nguange vupangala vua hano ha mavu, cipue vaje vaka cipululu na vezi, cipue vaje vaka kulemesa tumponia, ambahoni acuma eci yeni munapande kuhuma a mavu aua.
11 Vuno honi njimisonekela nguange keti mukalehamo na uoshe uje alitumbula ikeye liavenia nguendi muka kutsiliela nga ikeye ali na mulonga uakulinga vupangala

cipue cipululu, cipue ikeye ali na kulemesa tumponia, muka kushaula, muka kupenda, cipue muizi. Keti mueseke cipue kulia na muntu uacifua eci.
12 Vikahoni nkuma vinjilinga nga njisompa vaje vali hambanza? Nkuma keti vaje vali mukati ka cikungulukilo vakevo vamunapende kuvasompa indi?
13 Njambi akasompo vaje vali hambanza. Ngue muje muvihandeka visoneka nguavio, “Humiseni uoshe muka vupi uje ali hhakati keni.”

6

Kulisompesa yeni vavenia ku Vinzango

1 Omuo nga hhakati keni hali umo ali nienga hali munaina, nkuma napande kuya kuvaka lishiko vaje vaka kuhona kulela kupulakana kuya ku vantu vakulela va Njambi ndi?
2 Nkuma kumutantekeya ngueni vantu va Njambi vakulela vakasompa mavu ndi? Kaha nga mavu vakasompa kuli yeni, kaha muhonoua vati kusompa vimpande via vindende?
3 Nkuma kumutantekeya ngueni yetu tukasompa tungelo ndi? Kaha tukahonoua vati honi kusompa viuma vije viakundama ku vuyoye ovu!
4 Nankuma nga muli na vimpande via cifua eci, nkuma vika mukavitualela kuli vaje kuvasingimikiua mu cikungulukilo?
5 Njilinakuhandeka evi linga shuamua imikole. Nkuma hhakati keni kukuesi yala ali na mana cikuma linga ase kusompa kulinienga cije cili hhakati ka vaka kutsiliela ndi?
6 Vuno honi muka kutsiliela atuala mukuavo muka kutsiliela ku lishiko mukulisompa kuli vaje vakakuhona kutsiliela?
7 Cije cineha linga mulituale umo na mukuavo kuvaka lishiko cimuesa ngeci muahonoua. Nkuma vikahoni kumutavela linga vamipihisile? Nkuma vikahoni kumutavela linga vamikuise?
8 Vuno honi yeni vavenia mukapihisa na kuiva, cipue kuli vamuanoko.
9 Nkuma kumutantekeya ngueni vaka vupi ku vakasuana vumuene vua Njambi ndi? Keti vamikuise, cipue vikuizi cipue vaka kulemesa tumponia cipue vaka kulinga vupangala cipue vundeyi,
10 cipue vaka kuiva cipue vaka cipululu cipue vaka kupenda cipue vaka kushaula cipue mihuza navakevo kuva kasuana vumuene vua Njambi.
11 Kaha na hhakati keni vamo muapuile ngue vakevo, vuno honi vamikushile na kumilelesa, vamipuisile vaka vusunga mu lizina lia Muene Yesu Kilistu na mu Cimbembesi ua Njambi yetu.

Pangeseni Mivila yeni ku Vumpau vua Njambi

12 “Viuma vioshe viapua via lishiko kuli yange,” vuno honi keti viuma vioshe vije viasa kunjikuasa. Viuma vioshe viapua via lishiko kuli yange. Vuno honi yange kunjikapu nji ndungo ku cuma coshe.
13 Viakulia viapua via lizimo, kaha lizimo liapua lia viakulia. Vuno honi Njambi akapihisa vioshe. Nankuma muvila kuvahupangelele kulinga vupangala vuno honi ukeuo vaupangelele Muene, kaha Muene vamupangelele mu muvila.
14 Kaha Njambi uje uasanguile Muene ikeye naua akatusangula na nzili yendi.
15 Nkuma kumutantekeya ngueni mivila yeni yapua vilio via Kilistu? Nankuma njasa kuambata vilio via Kilistu na kuvipuisa vilio via cinkoyi ndi? Kuahi!
16 Nkuma ngeci kumutantekeya ngueni uoshe uje alipandakana ikeye vavenia na cinkoyi apua muvila humo nendi ndi? Omuo ngue muje muvacisoneka nguavo, “Vavali vakapua muvila umo.”
17 Vuno honi uoshe uje nalipandakana kuli Muene napu Cimbembesi umo nendi.

18 Humeni kuvupangala. Kaha vupi voshe vueka vuje muntu a linga vunapu vua
hambanza lia amuvila uendi, vuno honi muntu uje alinga vupangala akalingi vupi
vua kuluisa muvila uendi vavenia.
19 Nkuma kutantekeya nguove muvila uove uapua njivo ya Njambi ya Cimbembesi
ua kulela uje ali muli yove, uje yuli nendi kuhuminina kuli Njambi ndi? Kaha yeni
kumuakundamene kuli yeni vavenia,
20 yeni vamilandele na ndando. Nankuma shangazaleni Njambi mu mivila yeni.

7

Vihula via hali Vulo

1 Honi kuya kuvimpande vije vimuasonekele, cacili kuli yala kuhona kulinga
vupangala na mpuevo.
2 Vuno honi omuo ya vieseko vua vupangala, kaha yala uoshe napande kukala na
mpueyendi kaha naua na mpuevo uoshe napande kukala na yaliendi.
3 Kaha yala napande kulinga vije via mupande kuli mpueyendi, kaha na mpuevo
naua napande kulinga mumo vene kuli yaliendi.
4 Omuo mpuevo kesi na nzili yakuyula muvila uendi vavenia, vuno honi kuvanga
yaliendi, mu ngila imo vene yala kasa kuyula muvila uendi vavenia, vuno honi
kuvanga mpueyendi.
5 Keti muli vianene umo na mukuavo, kuvanga nga mualitavasana ha cuma cimo
linga mulihane yeni vavenia mukulombela, vuno honi munima yavio munapande
kulipandakana hamo naua, kuteua Satana linga keti amieseka omuo yakuhona kuli
hilula yeni vavenia.
6 Njilinakuhandeka evi mukumitavesa, vuno honi keti ngue kumishika.
7 Njitonda nguange ngue muva voshe muapua ngue muje munjili yange, vuno honi
muntu uoshe ali na vuana vuamutela vuje vuhuma kuli Njambi, ou vueka kaha
mukuavo vueka.
8 Kuli vazike na kuli vantuluue njihandeka nguange cacili kuli vakevo kukala muje
vene kuakuhona kuliambata ngue muje mu njilimo yange.
9 Vuno honi nga kuvasa kulihilula vakevo vavenia kaha vanapande kuambata, omuo
cacili kuambata kupulakana kukala nantuima ya mashungu.
10 Kuli vaje vaka kuliamba njili nakumishika, keti yange vuno honi Muene ngeci,
mpuevo kapandele kulitepa na yaliendi,
11 (vuno honi nga alitepa na yaliendi napande kukala muzike cipue kulihiluisa na
yaliendi), kaha na yala kapandele kukondola mpueyendi.
12 Ku voshe njilinakuhandeka eci, keti Muene, nguange nga muanoko ali na
mpueyendi uje keti uakutsiliela, kaha atava kukala nendi, kaha kapandele kumukon-
dola.
13 Nga mpuevo uoshe uje ali na yaliendi uakuhona kutsiliela, kaha atava kukala
nendi kaha kapandele kumukondola.
14 Omuo yala uje uakuhona kutsiliela vanamulelesa kuhitila muli mpueyendi, kaha
na mpuevo uje uakuhona kutsiliela vanamulelesa kuhitila muli yaliendi. Keti ngoconi
vana veni vakapua vakuhona kulela, vuno honi muje mucilimo vanapu vakulela.
15 Vuno honi nga mukuavo uje uakuhona kutsiliela ashunguiya kulitepa, cifue
ngocovene, kaha ha mulonga ou munaina ua yala cipue uampuevo napatuka, omuo
Njambi uatusanenene ciyulo.
16 Yove mpuevo nkuma utantekeya vati nguove uasa kukovola yaliove? Kaha nove
naua yala nkuma utantekeya vati nguove uasa kukovola mpueyove?

Yoya ngue muje muakusanenenemo Njambi

17 Muntu uoshe napande kuyoya vuyoye vuje Muene namuhana, kaha na muje
Njambi namusanenamo. Eli likelio lishiko liange mu vikungulukilo vioshe.
18 Nkuma muntu uoshe ualovokele laja ha ntsimbu ije ivamusanene ndi? Kaha keti
ahumise cimueso cije cimuesa nguavo nalovoka laja. Muntu uoshe uje ivasanene tele
kanda alovoke ha ntsimbu ije ivamusanene ndi? Kaha ngoconi kaha keti alovoke.
19 Kulovoka cipue kuhona kulovoka kucilumbununa cimo, vuno honi kutulika
mashiko a Njambi.
20 Omuo muntu ali uoshe napande kukala mungila ije ivamusanene nayo.
21 Nkuma uapuile undungo omo vakusanene ndi? Nankuma keti uhakeleko mana,
vuno honi nga uasa kuuana kupatuka cove, likuasese ntsimbu yove.
22 Omuo uoshe uje ivasanene muli Muene ngue ndungo ikeye napu muntu uaku-
patuka ua Muene. Kaha mu ngila imo vene uje uapuile uakupatuka omo vamusanene,
ikeye napu ndungo ua Kilistu.
23 Vamilandele na ndando, ngeci keti mupue vandungo va vantu.
24 Nankuma vamuanetu, mu ngila yoshe ije ivakusanenemo, muje vene kalamo na
Njambi.

Vihula via hali Vazike na Vantuluue

25 Honi kuya kuli vije vimuahandekele hali vazike, kunjesi na cimo cahi cinjishika
cije cihuminina kuli Muene, vuno honi njihana viyongola viange ngue umo uje ha
kuya ku cikeketima ca Muene napu muka vusunga.
26 Njasinganieka nguange kuya ku vieseko vije vili nakulingiua hano, cacili kuli
muntu kukala muje vene mualimo.
27 Nkuma vakukutu ku mpueyove ndi? Kaha keti utonde kupatuka. Nkuma
uapatuka kuli mpueyove ndi? Kaha keti utonde vulo.
28 Vuno honi nga yala ambata kaha kalingi vupi, kaha nga mpuevo ashomboka kaha
kalingi vupi. Vuno honi vaje vambata vakakala na makalu a hano ha mavu, vuno honi
yange njitonda nguange keti mukale nauo.
29 Vamuanetu vinjilumbununa evi, ntsimbu ije ivahanguile ili muyehi, nankuma
kuhuma hano honi eceleni voshe vaje vanambata vayoye ngue kuvambatele,
30 kaha na vaje vali navusiua vakale ngue kuvesi mu vusiua, na vaje vajolela vapue
ngue kuvesi mu nzolela, kaha na vaje vakakulanda vapue ngue vaje kuvesi na viuma,
31 kaha na vaje valinakupangela vufuko vua hano ha mavu, vapue ngue kuvavupan-
gelele. Omuo viuma via hano ha mavu vikahiti lika.
32 Njitonda nguange mupatuke kuvishoti, yala uakuhona kuambata ikeye ali na
cishoti lika ha vipangi via Muene, muje vati asa kuvuaheleselamo Muene.
33 Vuno honi yala uakuambata ikeye ali na cishoti ca viuma vije via hano ha mavu,
muje vati muasa kuvuaheleselamo mpueyendi,
34 Kaha viyongola viendi viampua via kuli hangununa. Kaha na mpuevo uje
uakuhona kushomboka cipue uje kanda alimone na yala ikeye ali nacishoti ku vipangi
via Muene, muje vati muasa kulelesa muvila uendi na cimbembesi, vuno honi mpuevo
uakushomboka ikeye ali nacishoti ku viuma via hano ha mavu, muje vati muasa
kuvuaheleselamo yaliendi.
35 Njihandeka eci omuo ya kumikuasa ceni, kunjitondo kumiteuesa. Vuno honi
linga mukale mu ngila yacili ya kusungama ya kuhona lihangununo mukulihana kuli
Muene.
36 Kaha nga muntu umo asinganieka nguendi kesi nakulinga muacili kuli muna
mpuevo uje ya nalama, kaha nga mashungu endi anapu akama cikuma, kaha napande
kulinga muje muatondelamo, nankuma vanapande kuliambata kuvalingi vupi.

37 Vuno honi uoshe uje natambula eci mu mutima uendi, kuakuhonoua kumusindiya
vuno honi asa kuendesa mashungu endi, mukumuniunga kupua mpueyendi uje kanda
alimone na yala kaha akalinga muacili.
38 Nankuma uoshe uje ambata uje mpuevo kanda alimone na yala alinga muacili,
vuno honi uje kamuambata alinga muacili cikuma.
39 Mpuevo vanamukutu kuli yaliendi mu miaka yoshe ije yaliendi ayoya, nga yala
atsa, napatuka kushomboka naua kuli yala uoshe uje yatonda, kuvanga lika kuli yala
uje ali muli Muene.
40 Vuno honi mukusompa cange ou mpuevo napu uakuvuahelela nga akala muje
vene muali, kaha njasikanieka ngeci nange vene njili na Cimbembesi ua Njambi.

8

Cihula caha Viakulia Viakukombelela Tumponia

1 Honi kuya ha via kulia vije viakukombelela ku tumponia, tutantekeya nguetu,
“Tuvavoshe tuli namana.” Mana aje akalingisa muntu linga alihalese, vuno honi
cizango cikeco citungisa.
2 Nga kuli umo akasinganieka nguendi atantekeyako vimo, vuno honi katantekeya
kuya muje muanapandele kutantekeyelamo.
3 Vuno honi nga uoshe uje azanga Njambi, ou vanamutantekeya omuo ya Njambi.
4 Nankuma kuya ku kulia viakulia vije viakukombelela tumponia, tutantekeya
nguetu kamponia cilivene kekuyoya, kaha kukuesi Njambi ueka vuno honi umo.
5 Omuo cipue vene nga kuvali vaje vavasana nguavo, “vanjambi,” muilu cipue hano
ha mavu, cilivene ngue muje mukuli “vanjambi” vavengi na “vimuene” vavengi,
6 vuno honi kuli yetu kuli lika Njambi umo, Tatetu, kaha kuli ikeye kukeko kuahuma
viuma vioshe, kaha muli ikeye mukemo tuyoyela, ikeye Muene umo lika, Yesu Kilistu,
ikeye uje muli ikeye muli viuma vioshe kaha muli ikeye mukemo tuyoyela.
7 Vuno honi keti vantu voshe vatantekeya mana aua, vuno honi vamo hanga vacili
na cisemua cakulemesa tumponia, vakali viakulia vije vivanakombelela ku tumponia,
kaha visinganieka viavo hakupua via kuzeya vinajuala.
8 Viakulia kuviasa kutuneha kuyehi na Njambi, nacimo cahi casa kutukuasa cipue
nga kutuvili, kaha nacimo cahi naua cituua naho cipuevene tuvilie.
9 Kaha zangameni lika kuteua eci kupatuka ceni linga keti cikapue citsutsuiso kuli
vaje vanazeye.
10 Omuo nga muntu umo akumona, yove yala uje ua mana, uatumama ku mesa mu
njivo ya tumponia, nkuma kasa kusimpa nga visinganieka viendi viazeye linga alie
viakulia vije vivanakombelela ku tumponia ndi?
11 Omuo ya mana ove kaha uje yala uakuzeya akanonga, muanoko uje omuo ya ikeye
mukemo Kilistu uantsile.
12 Kaha nga ulinga vupi kuli muanoko nakuvulumuna visinganieka viendi omo
vinazeye, kaha uli nakulinga vupi kuli Kilistu.
13 Nankuma nga viakulia vilingisa muanoko linga alinge vupi, kaha kunjikaliho
ntsitu naua, kuteua njilingisa muanetu kuuila mu vupi.

9

Kapandi na Vipangi via Kanganda

1 Nkuma kunjapatukile ndi? Nkuma keti nji kanganda ndi? Nkuma kunjamuene
Yesu Muene uetu ndi? Nkuma keti yeni vushuka vua vipangi viange muli Muene ndi?
2 Nga honi kuveka keti yange kanganda, cilivene kuli yeni njinapu nji kanganda,
omuo yeni munapu kasateso ka vunganda vuange muli Muene.

3 Kaha eci cikeco kuliluila cange kuli vaje vanjeseka.
4 Nkuma kutuesi nakapandi ha viakulia na viakunua ndi?
5 Nkuma kutuesi nakapandi kakutusindikiya kuli mpueyetu, ngue vakuetu tunganda
na vamuanaye ya Muene na Kefase ndi?
6 Nkuma kuvanga lika Mbanambasa nange yetu lika vaje kuvesi na kapandi
kakuhona kupangela vuyoye ndi?
7 Nkuma iya akapanga ngue lisualale kaha alifueta ikeye vavenia? Nkuma iya
akuna lihia lia mikolovozi ya viniu kuakuhona kulia ku vushuka vuayo? Nkuma iya
akaniungu vampanga kuakuhona kunua mavele avo?
8 Nkuma njili nakuhandeka evi na nzili yakama ya vuntu ndi? Nkuma lishiko
kulihandeka evi vene viakulifua ndi?
9 Omuo vanacisoneka mu lishiko lia Mosesa nguavo, “Keti mukute ngombe ku kanua
omo oku alinakujungula vinona.” Nkuma Njambi nahakela lika mana vangombe ndi?
10 Nkuma cilivene kekuhandeka evi vioshe omo yetu ndi? Vacisonekele omuo yetu
nguavo, omuo uoshe uje muka kulima napande kulima mu kutsiliela kaha na muka
kujungula napande kujungula mu kutsiliela kumutambela ua vimbuto viendi.
11 Nga tunakunu vimbuto via Cimbembesi hhakati keni, nkuma kucipu cuma
cakama cikuma nga tuteja vuana vuje vuli muli yeni ndi?
12 Nga kuli vamo vaje vali navukuasi vuje vuhuminina kuli yeni, nkuma kutuesi
navuo mu vuingi ndi?
Cipue ngoco vene kutualikuaseseleko muacili aka kapandi. Vuno honi tunapande
kuyanda mu viuma vioshe kupulakana kutanganesa muzimbu uacili ua Kilistu.
13 Nkuma kumutantekeya ngueni vaje valinakupanga mu njivo ya Njambi vakauana
viakulia viavo mu njivo ya Njambi, kaha na vaje vakapanga ha mutula vakalipangela
kombelo ije ivakankomelela ha mutula ndi?
14 Mungila imo vene, Muene uashikile nguendi vaje vambulula muzimbu uacili
vanapande kuuana vuyoye vuavo ku muzimbu uacili.
15 Vuno honi kunjalikuasesele cipue cimo kukapandi aka, kaha naua kunjesi
nakusoneka eci linga aka kapandi kapue kange, omuo cacili njitse kupulakana
kutavesa muntu uoshe kunjihumisa eci kulihalesa cange.
16 Omuo nga njambulula muzimbu uacili, cije cinjilinga yange linga keti njilihalese,
omuo canjipande yange kuambulula, kaha cikafua vati vukalu kuli yange nga
kunjambulula muzimbu uacili.
17 Omuo nga njilinga eci cuma muayilamo cizango cange, kaha njinatambula vuana,
vuno honi nga keti muayilamo cizango cange, kaha vananjikundika cipangi eci.
18 Nkuma honi vuana vuange vuka? Hali eci omuo mukuambulula cange hamo
njikapuisa muzimbu uacili kupua ua vuana cakuhona ndando, kuakuhona kupangesa
kapandi kange mukushula ku muzimbu uacili.
19 Omuo cipuevene nguavo njapatuka kuli muntu uoshe, vuno honi njalipuisa yange
vavenia ndungo ku voshe, linga njiuane vantu vavengi.
20 Kuli Vayunda njezile ngue nange nji Kayunda linga njivanganiale Vayunda, kaha
kuli vaje vali muintsi lia lishiko lia Mosesa njezile ngue uje ali muintsi lia lishiko lia
Mosesa, vuno honi cipuevene yange kunjesi muintsi lia lishiko lia Mosesa, vuno honi
linga njivanganiale vaje vali muntsi lia lishiko.
21 Kuli vaje kuvesi muintsi lia lishiko lia Mosesa njezile ngue umo uje kesi muintsi
lia lishiko lia Mosesa, eci kucilumbununa ngeci kunjesi muintsi lia lishiko lia Njambi
vuno honi njili muintsi lia lishiko lia Kilistu linga njivanganiale vaje kuvesi muintsi
lia lishiko.
22 Kuli vaka kuzeya mu cimbembesi njapuile muka kuzeya, linga njinganiale vaje
vaka kuzeya. Kaha njinalipuisa viuma vioshe ku vantu voshe, linga njase kukuovolako
vamo.

23 Njili nakulinga vioshe evi omuo ya muzimbu uacili, linga njiuaneko vikuisulo viamo.
24 Nkuma kumutantekeya ngueni vaka kushatuka voshe vakaliluisa, vuno honi umo lika ikeye akatambula vuana, nankuma neni shatukeni linga mukatambule vuana.
25 Muka kuliluisa uoshe akalivuahesela mu vuima vioshe. Vakevo vaka cilingi linga vatambule cilongo cije ca kantsimbu lika, vuno honi yetu linga tukatambule cilongo ca yaye.
26 Nankuma yange kunjekushatuka mua ngoco, kunjekulua na vinkome ngue uje apupa mu mpuzi,
27 vuno honi yange njikakolesa muvila uange na vinkombe naku upuisa ndungo yange linga munima ya kuambulula ku vakuetu, linga yange vavenia keti njikahonoue kuuana fueto.

10

Vinangulo via ha Tumponia

1 Vamuanetu njitonda linga mutantekeye nguange vakukuluila vetu voshe vakele muintsi lia lishelua, kaha voshe vahitile mu mema a kalunga.
2 Kaha voshe va vambuitikile kuhitila muli Mosesa mu lishelua na mu mema a kalunga,
3 kaha voshe valile viakulia via kulifua viaku cimbembesi,
4 kaha voshe vanuine via kunua via kulifua viaku cimbembesi omuo vanuine mu Livue lia ku cimbembesi lije lia vaka vangeyele, kaha lije Livue liapuile Kilistu.
5 Cipue ngocovene Njambi kavuahelelele kuli vamo vavo, omuo vatsililile mu mpambo.
6 Honi evi viuma vinapu cinangulo kuli yetu, keti tushunguiye vupi ngue muje muvalingile vakevo.
7 Keti mulemese tumponia ngue muje muvalingile vamo vavo, ngue muje muvacisoneka nguavo, “Vantu vatumamene mu kulia na kunua kaha vemanene mukukina.”
8 Kutuapandele kulinga vupangala ngue muje vamo vavo valingile, kaha voshe makulukazi avali na vatatu vatsile litangua limo.
9 Kutuapandele kueseka Muene, ngue muje muvalingile vamo vavo kaha voshe vavashumine ku manoka na kutsa.
10 Kaha kutuapandele kulinienieta ngue muje muvalingile vamo vavo kaha vavanongesele kuli Mukakunongesa.
11 Honi viuma vioshe evi vialingiuile kuli vakevo kupua ngue cinangulo, vuno honi vavisonekele kupua ngue vishika kuli yetu, omuo tuli na kuyoya ku ntsimbu ya mamanusuilo.
12 Nankuma nga kuli umo asinganieka nguendi asa kuimana ngoo kaha napande kuzangama linga keti aue.
13 Nacimo cahi ceseko civamieseka naco cije keti ca mualolo kuli muntu. Njambi uapua uakulongua, kaha kamitavesa linga vamieseke vieseko vije vipulakana nzili yeni, vuno honi asa kumieseka na ceseko cije casa naua kumisholuela na ngila ije imuasa kuteuelamo, linga muase kuimana ngoo nalukakateya.
14 Nankuma honi vamuanetu vanjazanga, teueni kulemesa tumponia.
15 Njilinakuhandeka ngue ku vantu vaje vana nanguka, kaha lisompeni yeni vavenia hali evi njili nakuhandeka.
16 Nganja ya cikuisulo ije tukakuisula, Nkuma keti kulipandakana mu maninga a Kilistu ndi? Kaha nkuma na mbolo ije tukapazula, Nkuma keti kulipandakana mu muvila ua Kilistu ndi?

17 Omuo kuakala lika mbolo imo, kaha netu vaje vavengi tunapu muvila umo lika,
omuo tuvoshe tukali mbolo imo lika.
18 Singaniekeni ha vantu va mu Isaleli, nkuma keti vakevo vaje valipangelele mu
kulia vinkombelo via ha mutula ndi?
19 Nkuma vika njilumbununa honi? Nkuma via kulia vije vivakalambuila ku
tumponia viasa kupua cili coshe, indi nkuma kamponia asa kupua cili coshe ndi?
20 Kuahi vuno honi njilinakuhandeka ngeci vinkombelo vivaka lambuila vaje vaka
kuhona kutsiliela vaka vilambuila ku mahamba keti kuli Njambi, kunjitondo nguange
neni mukale hamo na mahamba.
21 Kumuasa kunuina mu nganja ya Muene kaha naua na kunnuina na mu nganja
ya mahamba. Kaha kumuasa kulia ku mesa ya Muene kaha naua na kulia ku mesa ya
mahamba.
22 Nkuma tuapande kulingisa Muene linga evue cipululu ndi? Nkuma yetu
tuvakukolesa kupulakana ikeye ndi?
23 “Viuma vioshe viakala na lishiko,” Vuno honi keti viuma vioshe viapua viaseho.
“Cilivene viuma vioshe viakala na lishiko,” Vuno honi keti viuma vioshe vitungisa.
24 Muntu uoshe keti atonde vucili vuendi, vuno honi atonde vucili vua kavusamba
kendi.
25 Lieni vioshe vije vivalandesa ku cihela cakulandesela ntsitu kuakuhona kuihula
kuje kuvihuminina linga mitima yeni keti imihise.
26 Omuo visoneka vihandeka nguavio, “Mavu apua a Muene, na viuma vioshe vije
vilimo.”
27 Kaha nga umo ua vaje vakakuhona kutsiliela amilania ku kulia ca cinguezi, kaha
mutonda kuya, kaha lieni vioshe vije vivanamivuahesela cakuhona kuihula cihula ca
kuje kuvihuminina linga mitima yeni keti imihise.
28 Vuno honi nga muntu umo ahandeka kuli yeni nguendi, “Evi vanavilambula
kupua nkombelo.” kaha honi keti uvilie omuo ya mulonga ua uje uakulekele, na
mulonga uavisinganieka viove.
29 Njilumbununa nguange visinganieka viendi keti vieni linga keti muvilie,
Omuo nkuma vika kupatuka cange vacisompa ha visinganieka via muntu ueka?
30 Kaha nga citsantsela oku njilia, nkuma vati honi vahandeka hali yange viuma via
vipi omuo yakuhana citsantsela?
31 Nkuma cipue mulia cipue munua cipue vioshe vimulinga, vilingeni vioshe ku
vumpau vua Njambi.
32 Keti muhane mulonga kuli Vayunda cipue kuli Vangelengu cipue ku cikungulukilo
ca Njambi,
33 ngue muje munjili nakueseka kuvuahelesa vantu mu viuma vioshe vinjili
nakulinga, kunjekutonda vucili vuange vavenia lika, vuno honi vucili vua vavengi,
linga vase kuovoka.

11

1 Njitemunuiseni ngue muje yange munjikatemunuisa Kilistu.

Kufuika ku Mutue mu Kulemesa

2 Njimishangazala yeni omuo mukanjivuluka mu viuma vioshe nakutualelaho
kukavangeya vilongesa ngue muje vene munja mihanenevio.
3 Vuno honi njitonda linga ngeci muvuisise ngeci mutue ua yala uoshe uapua Kilistu,
kaha mutue ua mpuevo uapua yaliendi, kaha mutue ua Kilistu uapua Njambi.
4 Kaha yala uoshe uje alombela cipue anangula oku nafuiki ku mutue uendi, kaha
kasingimikile mutue uendi.

5 Vuno honi mpuevo uoshe uje alombela cipue anangula cakuhona kulifuika ku
mutue uendi kaha kasingimika mutue uendi, mucifua cimo vene vinkambu viendi
ngue vanavitehula.
6 Vuno honi nga mpuevo kafuiki ku mutue uendi, kaha napande kutehula vinkambu
viendi, vuno honi nga cishaula kuli mpuevo kulitehula vinkambu viendi, kaha
napande kuzala citambala.
7 Omuo yala kapandele kufuika mutue uendi, omuo ikeye uapua cifua na vumpau
vua Njambi, vuno honi mpuevo uapua vumpau vua yala.
8 Omuo yala kuvamutangele kuhuminina kuli mpuevo, vuno honi mpuevo vamu-
tangele kuhuminina kuli yala.
9 Omuo yala kuvamutangelele mpuevo, vuno honi mpuevo vamutangelele yala.
10 Omu mukemo mpuevo napande kuzala citambala ku mutue uendi omuo ya
tungelo.
11 Cipue ngocovene, muli Muene mpuevo kalimanena likaliendi kuakuhona yala
kaha cipuevene yala kalimanena likaliendi kuakuhona mpuevo.
12 Omuo ngue muje mpuevo vamutangele kuhuma hali yala, mucifua cimovene yala
ikeye honi nasemuka kuli mpuevo. Kaha viuma vioshe viahuminina kuli Njambi.
13 Lisompeni yeni vavenia, nkuma cacili mpuevo kulombela kuli Njambi oku
kalifuikile ku mutue ndi?
14 Nkuma keti ciyoyelo ca viuma cikeco camilongesa yeni ngeci nga yala ali na
vinkambu vialaha evuisa shuama,
15 vuno honi nga mpuevo ali na vinkambu vialaha, nkuma keti cikeco kulihalesa
cendi ndi? Omuo vinkambu viendi vamuhanavio kupua kulifuika cendi.
16 Nga muntu uoshe atualelelaho lutue kulinga vimpata, kutuesi na cisemua ceka
naua, cipue mu vikungulukilo via Njambi.

Mesa ya Muene
(Mateu26:26-29; Mako14:22-25; Luka22:14-20)

17 Vuno honi ha vishika vimo kunjimishangazala, omuo yeni nga muliuana hamo
kaha kuliuana ceni kucekupua cacili vuno honi cakupihisa.
18 Cakulivanga, omuo muliuana hamo hakupua cikungulukilo, njilinakuivua ngeci
kuli mahangununo hhakati keni, kaha njili nakucitsiliela.
19 Cilivene hanapande kukala lihangununo hhakati keni linga vavatantekeyeleho
vaje vali na vusunga.
20 Kaha omo muliuana hamo, keti ngue muli nakulia mesa ya Muene.
21 Kaha omuo muli na kulia, muntu na muntu ali nakuya kulutue na via kulia viendi,
kaha mukuavo natsi njala mukuavo ikeye napende.
22 Vika! Nkuma kumuesi na vinjivo via kulilamo na via kunuinamo ndi? Cipue
nkuma mukasembulula cikungulukilo ca Njambi nakuvuisa shuamua vaje kuvesi na
cimo ndi? Nkuma vika honi njikahandeka kuli yeni? Nkuma njimishangale mu cuma
eci ndi? Houe kunjilingimo.
23 Omuo vije vinjatambuile kuli Muene vikevio vije njamihanene yeni, ngeci Muene
Yesu ha vutsiki vuje omo vamuendele vungungu uambatele mbolo,
24 kaha hanima yakuhana citsantselo, uambatele mbolo na kuipazula na kuhandeka
nguendi, “Ou ukeuo muvila uange uje uvanamihana yeni, kaha lingeni eci mukunjivu-
luka.”
25 Mu ngila imo vene uambatele nganja naua hanima ya mesa kaha uahandekele
nguendi, “Eyi nganja inapu litavasano lialiha mu maninga ange. Lingeni eci ntsimbu
yoshe omo munuinamo mukunjivuluka.”
26 Omuo ntsimbu yoshe muli na kulia eyi mbolo na kunuina mu nganja eyi, kaha
mukulinga eci muli nakuhana vukaleho vua kutsa ca Muene noho akeja.

27 Nankuma uoshe uje alia mbolo cipue anua ku nganja ya Muene kuakuhona
kasingimiko ali na mulonga ua upi uakuluisa muvila na maninga a Muene.
28 Eceleni muntu uoshe alihilule ikeye vavenia, ntsimbu kanda alie mbolo na
kunuina mu nganja.
29 Omuo muntu uoshe uje alia na kunua kuakuhona kutantekeya muje vika uje
muvila ualia na nganja ije yanuina, kaha alinehela kusompa hali ikeye vavenia.
30 Omu mukemo vuingi vueni muazeye na kuvavala, kaha vamo vanatsi.
31 Vuno honi nga tulisompa yetu vavenia mu vusunga, kaha kuvapandele kutu-
sompa.
32 Vuno honi nga vanatusompo kuli Muene, kaha vanatuhaka mu ngila ya cili linga
keti vatuhisile hamo na vaka mavu.
33 Nankuma vamuanetu nga muliuana hamo mu kulia, litateleni umo na mukuavo,
34 nga kuli umo natsi njala napande kulila ku njivo yendi, linga honi omo muliuana
hamo keti linga vamihise, kaha ha viuma vikuavo njikahana vishika omuo njikeja.

12

Vuana vua kuhuminina kuli Cimbembesi Uakulela

1 Vamuatetu kuya ha mavuana a cimbembesi, kunjitondo linga mukale kunzimba.
2 Muatantekeya ngeci omo muapuile vaka kuhona kutsiliela, kaha vintsimbu
viavingi vamitanganesele na kumizimbalesa ku tumponia vatuveveve.
3 Nankuma njitonda nguange mutantekeye ngueni naumo uahi uje asa kuhandeka
mu Cimbembesi ca Njambi evi nguendi, “Yesu asingiue!” kaha naumo uahi naua asa
kuhandeka nguendi, “Yesu ikeye Muene,” kuakuhona Cimbembesi Uakulela.
4 Vuno honi kuli mavuana akuliseza seza, vuno honi Cimbembesi uapua umo lika.
5 Kaha kuli vipangi viakuliseza seza, vuno honi Muene uapua umo lika.
6 Kaha kuli muakupangela muakuliseza seza, vuno honi Njambi umo lika ikeye
akavituamenene vioshe kuli uoshe.
7 Ku muntu na muntu vanamuhana vukaleho vua Cimbembesi omuo ha vuima
viacili.
8 Ku umo vanamuhana kuhitila mu Cimbembesi ca muzimbu ua mana, kaha
mukuavo vanamuhana mangana kuya ku Cimbembesi uje vene ua kulifua.
9 Ueka vanamuhana lutsililelo kuli Cimbembesi uakulifua, kaha mukuavo vana-
muhana vuana vua kukanguisa kuli Cimbembesi ujevene umo lika.
10 Kaha kuli mukuavo vanamuhana vinzili via vikomoueso, mukuavo vanamuhana
kuambulula vunanguizi vua Njambi, mukuavo vanamuhana mana akunongonona
vifua via vimbembesi, kaha mukuavo vanamuhana kuhandeka mu vindaka via kuli
sezaseza, kaha naua ueka vanamuhana kunungulula vindaka.
11 Kaha vuima vioshe evi vavituamenena ku Cimbembesi umo lika uakulifua, kaha
uavipangelele kuli umo na umo, kuya muje muatondelamo.

Muvila umo ua Vilio Viavingi

12 Omuo ngue muje vene muvila uapua umo lika kaha uakala na vilio viavingi, kaha
vilio via muvila vioshe cipuevene viapua viavingi, vuno honi viapua muvila umo lika,
kaha mukemo vene mucafua na Kilistu.
13 Omuo ha Cimbembesi cimo tuva voshe vatumbuitikile mu muvila umo lika, cipue
Vayunda cipue Vangelengu, vandungo cipue vaka kupatuka kaha voshe vavapuisile
kunua ku Cimbembesi cimo lika.
14 Omuo muvila kuuakele lika na cilio cimo vuno honi viavingi.
15 Nga ciliato cihandeka nguaco, “Omuo kunjapuile nji livoko, kaha kunjakun-
damene ku muvila,” Eci keti cikeco casa kulingisa nguavo cimo cavio keti cipue cilio
ca muvila.

16 Kaha nga lituitui lihandeka ngualio, “Omuo kunjapuile lisho, kaha kunjakundamene ku muvila.” Eci keti cikeco casa kulingisa ngeci cimo cavia keti cipue cilio ca muvila.
17 Nga muvila uoshe uapuile lisho, kaha ngue ukevuila kuli? Kaha nga muvila uoshe uapuile lituitui, kaha ngue ukevuila kuli kunika?
18 Vuno honi ngue muje mucilimo, Njambi uavuahesele vilio vioshe via mu muvila, cimo na cimo kuya muje muatondelelelemo.
19 Kaha nga vioshe viapuile cilio cimo, kaha ngue muvila uli kuli?
20 Ngue muje mucilimo viapua vilio viavingi, vuno honi muvila umo.
21 Kaha lisho kuliasa kuhandeka ku livoko ngualio, “Kunjesi nove naseho,” Cipuevene mutue kuhandeka ku ciliato nguauo, “Kunjesi nove naseho,”
22 Mu ngila ikuavo naua, vilio via muvila vije vikamoneka ngue viakuzeya kutuasakupanga cili coshe kuakuhona vikevio.
23 Kaha vilio via muvila vije tusinganieka nguetu kuviesi na seho cikuma vikevio tukaniungu cikuma na seho. Kaha vilio vije kuviekusholoka ku vantu vikevio tukaniungu cikuma naseho,
24 oku vilio vietu vije vikasholoka ku vantu kutuekutonda kuviniunga cikuma na seho, vuno honi Njambi uanungakanene muvila kaha uahana kasingimiko kakama cikuma ku vilio vije kuviakele na seho,
25 linga keti muvila ulihangunune, vuno honi linga vilio viliniunge muakulifua kuli cimo na cikuavo.
26 Kaha nga cilio cimo ciyanda, kaha vilio vioshe viyandela hamo, kaha nga cilio cimo vacisingimika, kaha vilio vioshe vivuahelela hamo.
27 Honi yeni munapu muvila ua Kilistu kaha muntu uoshe napu cilio ca muvila ou.
28 Kaha Njambi mu cikungulukilo hakulivanga uahanguile tunganda, kaha vamucivali tunanguizi va Njambi, kaha vamucitatu valongisi, ambahoni vaka kulinga vikomoueso, kuhatakanako vaka kukanguisa, kaha na vakuasi, na vaka kutuamenena, kaha na vaka kuhandeka mu vindaka via kuliseza seza.
29 Nkuma voshe vapua tunganda ndi? Nkuma voshe vapua tunanguizi va Njambi ndi? Nkuma voshe vapua valongisi ndi? Nkuma voshe vakalingi vikomoueso ndi?
30 Nkuma voshe vali na mavuana a kukanguisa ndi? Nkuma voshe vakahandeka mu vindaka ndi? Nkuma voshe vakanungulula ndi?
31 Vuno honi na mitima yeni yoshe tondeni mavuana aje aseho cikuma,
Kaha hanga naua vene njikamimuesa cije ca cili cikuma kuma.

13

Cizango

1 Kaha nga njihandeka mu vindaka via vantu cipue na via tungelo, vuno honi kunjesi na cizango, kaha njinapu lika ngue kutenda ca ngongi cipue kuohia ca ngenzo.
2 Kaha nga njili na nzili ya vunanguizi, na kuvuisisa vushueke vuoshe na mana oshe, kaha nga njili nalutsilielo luoshe luje luasa kuhumisa minkinda, vuno honi kunjesi na cizango kaha njinapu uangoco.
3 Kaha nga njihana vioshe vije njili navio, kaha naua nga njilihana muvila uange linga vautsimike, vuno honi kunjesi na cizango kaha nacimo cahi cinjiuanaho.
4 Cizango capua kusimpa na ngozi, cizango kucapuile cipululu cipue kulihalesa,
5 kucekushaula cipue kulivua, cizango kucekulilinga cikeco vavenia, cipue kuniengua, kucakele nankulundundu.
6 Cizango kucekuvuahelela ha viuma via vupi, vuno honi cikavuahelela ha viuma via vusunga.

7 Cizango cakala na viuma vioshe, cakala na lutsililelo ku viuma vioshe, cikatsiliela viuma vioshe, kaha cakala na lukakateya ku vuima vioshe.
8 Cizango kucekuhua, vuno honi vunanguizi vukahita lika, nakuhandeka mu vindaka kuoshe kukahua, kaha na mana nauo akahita lika.
9 Omuo mana etu keti a kusungama kaha na vunanguizi vuetu keti vua kusungama,
10 vuno honi omo viakusungama vikeja, kaha vije via kuhona kusungama vikahua.
11 Omuo njapuile nji kanike, njapuele nakundeka ngue kanike, njakele nakusinganieka ngue kanike, njakele nakulinga viuma ngue kanike, vuno honi omo njakolele kupua yala njalikelele kulinga viuma via vuanike.
12 Omuo hano honi tulinakumona lika vuima ngue tuli nakavimona muka likengelo, ambahoni tukamona mesho na mesho. Kaha vije njatantekeya hano vinapu viavindende, vuno honi njikevuisisa muakushula, cipuevene njavivuisisa laja mukushula.
13 Nankuma lutsililelo, na kutsiliela na cizango, ha viuma evi vitatu vuoshe, vuno honi cakamaho hali evi vioshe capua cizango,

14

Mavuana akuavo naua a Cimbembesi
1 Kavangeyeni ngila ya cizango na kushunguiya cikuma mavuana a cimbembesi, cikuma kuma mavuana a kunangula vunanguizi.
2 Omuo umo uje kahandeka mu vindaka kekuhandeka ku vantu vuno honi akahandeka kuli Njambi, omuo naumo uahi asa kumuivuisisa, vuno honi ahandeka viuma via vushueke mu Cimbembesi.
3 Mu ngila ikuavo naua, uje ahandeka vunanguizi akahandeka ku vantu mu kuvakolesa naku vasimpisa na kuvazembeleka.
4 Uje uoshe akahandeka mu vindaka akalikuasa ikeye vavenia lika, vuno honi uje muka kuhandeka via vunanguizi ikeye akakuasa cikungulikilo.
5 Honi njitonda linga muva voshe muhandeke mu vindaka, vuno honi cakama cikuma njitonda nguange munangule. Uje anangula ali cikuma na seho kupulakana uje ahandeka mu vindaka, kuvanga nga kuli umo uje anungulula vije via handeka, linga vikuase cikungulukilo coshe.
6 Honi vamuanetu nga njija kuli yeni oku njihandeka mu vindaka, kaha nkuma honi njikamikuasa vati kuvanga mpamo njiminehele kusholuela cimo cipue mana cipue vunanguizi cipue vilongesa.
7 Nga cipuevene viakuimbisa vije viakuhona muono vije ngue mbendo cipue kalialia, nga kuviohuo muacili, kaha nkuma muntu asa kutantekeya vati vije vivemba?
8 Kaha nga lupembo kuluohuo muacili, nkuma iya honi asa kuli vuahesela nzita?
9 Mucifua cimo vene neni naua nga muhandeka mu vindaka vije kuvivuika, nkuma vati honi muntu umo asa kutantekeya vije muhandeka? Omu mukahandekela lika mu mpunzi.
10 Cilivene hano ha mavu hali miyati yaingi ya kuliseza, vuno honi yoshe ili naseho.
11 Vuno honi nga kunjitantekeya muje vije viulumbununa uje muyati, kaha njikapua nji mungezi kuli uje ahandeka kaha na uje ahandeka akapua mungezi kuli yange.
12 Mu ngila imovene neni naua omuo muli nakutonda cikuma vije vivihandeka cimbembesi, asekeneni kutonda mavuana aje atunga cikungulukilo.
13 Nankuma, uje ahandeka mu vindaka napande kulomba nzili ya kunungulula.
14 Omuo nga njilombela mu vindaka, cimbembesi cange cilombela vuno honi mana ange ali kuvieka.
15 Nkuma njilinge vika honi? Njikalombela na cimbembesi kaha naua njikalombela na mana, kaha njikemba na cimbembesi kaha naua njikemba na mana.

16 Keti ngoconi nga mushangazala Njambi na cimbembesi, nkuma vati honi muntu
uje ahuminina kueka ahandeke nguendi “Ameni” ku kutsantsela ceni? Omuo ikeye
katantekeya vije muli nakuhandeka.
17 Omuo yeni muasa kuhana citsantselo ceni muacili cikuma, vuno honi veka
kucivakuasa cipue cimo.
18 Njitsantsela kuli Njambi ngeci njikahandeka mu vindaka cikuma kupulakana yeni
voshe.
19 Vuno honi lika mu cikungulukilo njapande kuhandeka lika mezi atanu na mana
ange linga ngeci njituamenene vakuetu kupulakana kuhandeka mezi makulukazi (1 0
0 0) mu vindaka.
20 Vamuanetu, keti mupue ngue vanike mukusinganieka ceni, pueni tukeke mu
viuma via vipi, vuno honi kusinganieka ceni cipue ca vukuluntu.
21 Muvisoneka vanasoneka ngeci,
Muene nahandeka nguendi,
“Kuhitila mu vantu vakuhandeka vindaka via vungezi
Na kuhitila mutunua tuavangezi.
Mukemo njikahandeka ku vantu ava,
vuno honi cipue ngoco kuvakanjivuila.”
22 Kaha kuhandeka mu vindaka keti cimueso ca vaka kutsiliela vuno honi ca vaka
kuhona kutsiliela, kaha vunanguizi keti vuavakakuhona kutsiliela vuno honi vua
vakakutsiliela.
23 Nankuma nga cikungulukilo coshe cilikunguilila hamo na kuhakandeka mu vin-
daka, kaha vantu veka cipue vakakuhona kutsiliela vakovela, nkuma kuvakahandeka
nguavo muazaluka indi?
24 Vuno honi nga voshe vahandeka vunanguizi, kaha uje mukakuhona kutsiliela
cipue muntu uje ahuminina kueka akovela, voshe vakatsiliela nguavo cilivene muka
vupi kaha voshe vaka musopa nguavo mukavupi,
25 kaha vushueke vua mutima uendi vakavusholola, kaha akatsikama a mavuli
nakulemesa Njambi, nakulitavela nguendi, “Muavusunga Njambi ali hakati keni!”

Kasingimiko mu Cikungulukilo

26 Nkuma vika honi tukahandeka vamuanetu? Omuo mukaliuana hamo kaha umo
na umo ueni ali na muaso, mukuavo ali na cilongesa, mukuavo ali na kusholola,
mukuavo ali na kuhandeka mu vindaka, cipue mukanungulula, kaha viuma vioshe
evi vavilinge mu kukuasa cikungulukilo.
27 Nga muntu umo ahandeka mu vindaka, kaha kukale vavali cipue vatatu vahan-
deke kaha umo na umo napande kuhandeka anstimbu yendi, kaha umo anungulule.
28 Vuno honi nga kukuesi umo uje anungulula kaha voshe vanapande kuholoka mu
cikungulukilo, kaha napande lika kuhandeka kuli ikeye vavenia na kuli Njambi.
29 Aceleni vavali cipue vatatu tunanguizi va Njambi vahandeke, kaha vakuavo
vanapande kuhilula vije vivalinakuhandeka.
30 Kaha nga kusholola vanacimuesa kuli mukuavo uje natumama kuyehi, kaha uje
mukakuhandeka uakulivanga napande kuholoka.
31 Omuo muvavoshe muasa kuhandeka vunanguizi umo na umo, linga voshe
valilongese na kulitakamesa.
32 Kaha cimbembesi ca tunanguizi va Njambi cakala muintsi lia tunanguizi va
Njambi.
33 Omuo Njambi keti Njambi uampindangano vuno honi uapua ua ciyulo.
Ngue muvikungulukilo vioshe via vantu va Njambi vakulela,
34 vampuevo vanapande kuholoka mu vikungulukilo. Omuo kuvavatavesele
kuhandeka vuno honi vanapande kuononoka ngue muje mulihandeka lishiko.

35 Nga kuli vimo vije vashunguiya kutantekeya, vanapande kuihula va yaliavo
ku vinjivo viavo. Omuo cinapu cuma ca shuamua cikuma mpuevo kuhandeka mu
cikungulukilo.
36 Vati! Nkuma lizi lia Njambi lihuma kuli yeni indi? Cipue nkuma kuli yeni lika
liezile indi?
37 Nga uoshe asinganieka nguendi ikeye napu kananguizi ua Njambi, cipue ali
na vuana vua cimbembesi, napande kunanguka ngeci evi njilinakusoneka kuli yeni
vinapu lishiko lia Muene.
38 Kaha nga muntu katantekeyele evi, kaha nendi naua kuva kamutantekeya.
39 Ngeci vamuanetu, shunguiyeni kuhandeka vunanguizi, vuno honi keti muvindike
vaje vahandeka mu vindaka.
40 Vuno honi vuima vioshe viapande kulingiua muacili na muje muviailamo.

15

Kusanguka ca Kilistu

1 Honi vamuanetu njimivulukisa nguange mucifua muka muje njambuluile kuli yeni
muzimbu uacili, uje umuatambuile, uje umunemana naho,
2 uje umunovoka nauo, nga mukakateya ku lizi lije njambuiluile kuli yeni. Keti
ngoconi muatsiliela muangoco.
3 Omuo vije njatambuile njavihanene kuli yeni kupua via kulivanga via seho, ngeci
Kilistu uatsililile vipi vuetu, kuya muje muvihandekelamo visoneka,
4 nguavo vamutsindile, kaha vamusanguile ha litangua lia mucitatu kuya muje
muvihandekelamo visoneka,
5 kaha ngeci uasholokele kuli Kefase, ambahoni kuli vaje likumi na vavali.
6 Ambahoni naua uosholokele kuli vamuanetu vavengi kupulakana vihita vitanu
(500) a ntsimbu imo lika, vamo vavo vacili nakuyoya, vuno honi cipuevene vamo
vanatsi.
7 Ambahoni uosholokele kuli Tiango, ambahoni na ku tunganda voshe.
8 Kaha hakumanusuila ku viuma vioshe ambahoni uasholokele na kuli yange naua
uje uasemukile vuvishu.
9 Omuo yange njinapu uamundende ku tunganda, uje kafuila kumutumbula
kanganda, omuo yange njayandesele cikungulukilo ca Njambi.
10 Vuno honi omuo ya kavumbi ka Njambi mukemo njili muje munjilimo, kaha
kavumbi kendi hali yange kukapuile kangoco. Cipue ngoco, njapangele cikuma
kupulakana voshe, cipuevene keti yange, vuno honi kavumbi ka Njambi kaje kali
nange.
11 Cipuevene nguavo yange cipue vakevo, nankuma yetu tuambulula kaha yeni honi
muatsilielele.

Kusanguka ca Vatsi

12 Honi nga Kilistu vamuambulula nguavo vamusanguile ku vatsi, nkuma kuija vati
ngeci vamo veni vahandeka nguavo kukuesi kusanguka kuvatsi?
13 Vuno honi nga kukuesi kusanguka ku vatsi, kaha ngue Kilistu kuvamusanguile.
14 Nga Kilistu kuvamusanguile, ambahoni kuambulula cetu cinapu ca ngoco kaha
na lutsilielo lueni lunapu lua ngoco.
15 Kaha tunauaniua nguetu kutuesi nakuimanena Njambi muacili, omuo tuahanene
vukaleho vua Njambi ngeci uasanguile Kilistu, nga cilivene vatsi kuvakasanguka kaha
na Njambi vene kasanguile Kilistu.
16 Omuo nga vatsi kuvakasanguka, kaha na Kilistu naua kuvamusanguile.
17 Nga Kilistu kuvamusanguile, kaha kutsiliela kueni kunapu kuangoco kaha
hangavene mucili mu vipi vueni.

18 Ambahoni na vaje naua vanatsila muli Kilistu vananongo.
19 Nga omuo ya vuyoye ovu lika tunatsiliela muli Kilistu, kaha hali voshe, yetu
vanapande kutuivuila cikuma ngozi.
20 Vuno honi muavusunga vene Kilistu vamusanguile ku vatsi, vushuka vuakuli-
vanga kuli vaje vanasti.
21 Omuo kuihitila mu muntu mukemo kutsa cezile, kaha muli muntu naua mukemo
muhuminina kusanguka ca vatsi.
22 Omuo kuhitila muli Andama vantu voshe vatsa, mucifua cimovene naua kuhitila
muli Kilistu vantu voshe vakayoya.
23 Vuno honi umo na umo akasanguka kuya mungila yendi, Kilistu ikeye vushuka
vua kulivanga, kaha omuo akuija kuendi vaje vanakundama muli Kilistu.
24 Ambahoni kuija ma manusuilo, omuo Kilistu akahana vumuene kuli Njambi Tate
hanima yakunongesa lishiko lioshe na nzili yakama yoshe na nzili.
25 Omuo napande kuyula kuvanga noho nahaka vitozi viendi vioshe muitsi lia viliato
viendi.
26 Kaha citozi ca kumanusuila kunongesa cikapua kutsa.
27 Omuo Njambi nahaka viuma vioshe linga vipangele muitsi lia viliato viendi,
vuno honi omuo visoneka vihandeka nguavio “Viuma vioshe navihaka linga vipangele
muitsi liendi,” Calimuesa cilivene ngeci kucakundamene kuli Njambi, uje aka viuma
vioshe muitsi lia Kilistu.
28 Omuo viuma vioshe vanavihaka kuli ikeye, ambahoni na muana ikeye vavenia
akalihana kuli uje nahaka viuma vioshe muitsi liendi, linga Njambi apue cuma coshe
kuli muntu uoshe.
29 Honi nkuma vantu va lumbununa vika omo vavambuitika nguavo kuimanene
vatsi? Nga vatsi vekevo kuvakasanguka, Nkuma vati vantu vavambuitika mukuvema-
nena?
30 Nkuma vika njili mu makalu ntsimbu yoshe?
31 Vamuanetu njili nakuluisa kulihalesa cange hali yeni cije njili naco muli Kilistu
Yesu muene yetu, njikatsi ha litangua na litangua!
32 Vika njiuanaho nga njihandeka mu vuntu nguange, njaluile na vikashama ku
Efeso, nga vakakutsa kuvakasanguka, “kaha tuyeni tulie na kunua omuo imene tutsa.”
33 Keti vamikuise “omo vantu vavapi vapihisa visinganieka viacili.”
34 Hilukeni kuvisinganieka vieni via cili, kaha keti mukalingeho vupi naua, omo
vamo kuvesi na mana a Njambi njihandeka eci na shuamua yeni.

Kusanguka ca muvila

35 Vuno honi umo akehula nguendi, “Nkuma vakakutsa vakavasangula vati? Kaha
namuvila uacifua muka vakeja nauo?”
36 Yeni vantu vavilema vije mukuna kuvie kuija ku muono kuvanga noho vinatsi.
37 Kaha vije vimukakunu keti ukeuo muvila uje ukakalako, vuno honi nona, yatiliku
cipue nona yacili yoshe.
38 Vuno honi Njambi akahana mivila kuya muje muanahanguilamo, kaha ku nona
na nona ili yoshe na muvila uayo.
39 Omuo keti mivila yoshe yapua ya kulifua, vuno honi kuli umo uacifua ca vantu,
mukuavo ua tusitu ukuavo ua tuzila kaha na ukuavo ua vantsi.
40 Kaha kuli mivila ya muilu na mivila ya ha mavu, vuno honi vumpau vua muilu
vuapua vumo, kaha vumpau vua ha mavu vuapua vueka naua.
41 Kuli vumpau vumo vua litangua, kaha vukuavo vumpau vua ngonde, kaha
vukuavo naua vumpau vua vitangatanga, omo tangatanga ya liseza ku tangatanga
ikuavo mu vumpau.

42 Nankuma omo mukemovene mucinafu na kusanguka ca vatsi. Omo cije
civanakunu cikanonga, vuno honi cije civanasangula kucikanongo.
43 Vaukuna kua kuhona kasingimiko, kaha vausangula mu vumpau, kaha naua
vaukuna mu kuzeya, vuno honi vausangula mu nzili.
44 Vakautsindi oku ucili muvila ua vuntu, vuno honi vakausangula uku uli mu
cimbembesi, kaha nga kuli muvila ua vuntu, kaha kuli na muvila ua cimbembesi naua.
45 Nankuma vacisoneka ngeci, “Yala uakulivanga Andama, uapuile muntu uakuy-
oya,” vuno honi Andama uamamanusuilo uapuile muntu uakuyoya uakuhana cimbe-
mbesi.
46 Vuno honi keti via ku cimbembesi viapua via kulivanaga, vuno honi via vuntu,
kaha ambahoni via ku cimbembesi.
47 Muntu uakulivanga uahumininine a mavu, uje muntu uakuhuma mpumputa,
kaha muntu uamucivali uahumine muilu.
48 Ngue muje uapuile muntu ua kuhuma ku mpumputa, mukemo vene muvanafu
na vaje vahuma ku mpumputa, kaha ngue muje naua muanapu muntu uje uakuhuma
muilu, mukemo vene muvanafu na vaje vahuma muilu.
49 Ngue mujevene mutunasemuka ku cifua ca muntu uje uahumine ku mpumputa,
mukemo vene naua tukakala na cifua ca muntu uje uahumine muilu.
50 Vamuanetu njimileka evi nguange muvila na maninga kuviasa kusuana vumuene
vua Njambi, mucifua cimovene cipue cuma cije casa kunonga kucasa kusuana cuma
cije kucenonga.
51 Taleni, njilinakumileka vushueka, tuvavoshe kutukatsi, vuno honi tu vavoshe
vakatuhimpula.
52 Mukantsimbu lika ngue muje mulikakapula lisho, aluneta yamamanusuilo. Omuo
luneta lunkoya, kaha vatsi vakavasangula, kuakuhona kunonga naua, kaha vaka
tuhimpula.
53 Omuo muvila ou uakunonga unapande kuzala uje uakuhona kunonga, omuo
muvila ou ua kutsa unapande kuzala uje uakuhonoua kutsa.
54 Omuo cije cakunonga nga cizala cije cakuhonoua kunonga kaha cije cakutsa
nga cizala cije cakuhona kutsa ambahoni cilishulisise kuhandeka cije civanasoneka
nguavo, “Kutsa vanacimanusula mu kuhiana!”
55 “Tala kutsa, nkuma kuhiana cove cili kuli?
Tala kutsa, vusungu vove vuli kuli?”
56 Vusungu vua kutsa vuapua vupi, kaha nzili ya vupi yapua lishiko lia Mosesa.
57 Vuno honi tutsasela kuli Njambi uje akatuhana kuhiana kuhitila muli Muene uetu
Yesu Kilistu.
58 Nankuma vamuanetu vange vanjazanga, imaneni ngo kuakuhona kulininganga.
Ntsimbu yoshe pangeni na nzili mu vipangi via Muene, kumuntatekeya ngueni vipangi
vieni vije muli nakupanga muli Muene kuviyi muangoco.

16

Mulambu uakukuasa vaka Kutsiliela

1 Honi kuya ku vipande viakukuasa vantu va Njambi vakulela, ngue muje mun-
jashikilile vikungulukilo viaku Ngalatiya, ngecivene neni munapande kucilinga.
2 Lia calumingu na calumingu, umo ku umo ueni napande kutulikako cuma cimo
kumukulo, ngue muje mumunaselamo, linga omo njikeja keti kukakale naua vije
viakukuasa.
3 Kaha omo njiheta, njikatuma vaje vamunahangula namikanda linga vakambate
vuana vueni ku Yelusalema.
4 Nga cimuesa ngeci nange naua njinapande linga njiyeko, kaha vakaya hamo nange.

Matumbe a Paulu

5 Njikamimeneka hanima yakuhita mu Masendoniya, omuo yange njinapande
kuhita mu Masendoniya,
6 kaha njikakala neni cipue ku ntsimbu ya cisika, linga honi mukanjikuase muvuasi
muvungezi vuange koshe kuje kunjikaya.
7 Omuo kunjitondo kumimona lika na kumihitilila kuahi, vuno honi njatsiliela
kukala neni mu vintsimbu, nga Muene acitavesa.
8 Vuno honi njikakala mu Efese noho ha litangua lia Pantekosita.
9 Omuo vananjishokuelela cikolo cakama cakupanga vipangi viacili, kaha vavengi
vakakunjiluisa.
10 Omuo Timateo a keja, munapande kumutambula muacili hhakati keni, omuo ali
nakupanga vipangi via Muene, ngue yange.
11 Nankuma keti kukale umo amuyengule, mukuaseni vuasi muvungezi vuendi mu
ciyulo, linga ahiluke kuli yange, omuo njamuvandamena hamo na vamuanetu.
12 Kaha ali muanetu Apolo, ntsimbu yoshe njikamusindiya cikuma linga akeje
nakumimeneka hamo na vamuanetu vakuavo, vuno honi te keti cizango cendi kuija
vuavuno vene, vuno honi akeja omo akauana ntsimbu.

Mezi amamanusuilo

13 Taleleni, imanene ngo mulutsilielo lueni, mpueni vaka kusimpa, mpueni vaka
kukolesa.
14 Eceleni vioshe vije vimulinga muvilinge mu cizango.
15 Vamuanetu honi muatantekeya ngueni, ntanga ya Setefanase ikeyo yapuile ya
kulivanga kutenguluka mu Akaya, Kaha valihana vakevo vavenia kuvipangi via vantu
va Njambi vakulela,
16 kaha njimilambelela ngeci mukave vantu ava na kuli va kakupanga vakuavo na
vakakuhundangana hamo navo.
17 Njavuahelele cikuma hakuija ca Setefanese na Fotunatase na Akaikase, omuo
vakevo vanapumo mukunjikuasa omo yeni muvahiko.
18 Omuo vanavuahelesa cimbembesi cange, neci ceni naua. Vantu vanga cije
vanapande kuvanuka naua.
19 Vikungulukilo via ku Asiya viatuma vihindu. Akuila na Pilisila, hamo lika na
cikungulukilo ca mu njivo yavo, vamimeneka muli Muene.
20 Vamuanetu vanamimeneka. Lihinduiseni umo na mukuavo nakulitsemba ca
kulela.
21 Yange Paulu njili nakusoneka vihindu evi na livoko liange vevenia.
22 Nga uoshe kesi na cizango hali Muene, vamusinge! Muene uetu Ija!
23 Kavumbi ka Muene Yesu kakale neni.
24 Cizango cange cikale neni mu va voshe muli Yesu Kilistu. Amen.

Mukanda ua mucivali ua Paulu kuli vaka KOLINTE
Citsindikisi

1 Mukanda uakuhuminina kuli yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi, njili na Timateo muanetu.

Tulinakusonekela ku cikungulukilo ca Njambi cije cili ku Kolinte, naku vantu va Njambi vakulela voshe vaje vali mu Akaya muoshe.

2 Kavumbi na ciyulo vikale kuli yeni vije vihuminina kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.

Paulu ahana Citsatselo kuli Njambi

3 Tushangazala Njambi Ishe ya Muene uetu Yesu Kilistu, Tate ua cikeketima, ikeye Njambi kuje kukahumu vukuasi vuoshe!

4 Ikeye mukakutuzembeleka mu tuyando tuetu tuoshe, ngeci netu linga tuase kuzembeleka vaje vali mu tuyando tuakuliseza seza, na kuzembeleka cije kuatuzembelekele naco yetu ca kuhuminina kuli Njambi.

5 Ngue muje mutukalipangela mu vuingi mu tuyando tua Kilistu, mukemuo vene naua tuli nakulipangela mu vuingi mu vukuasi vua Kilistu.

6 Nga tuyanda, tuyandela kuzembeleka na kuovoka ceni, cipue nga vatuzembeleka kaha neni naua vamizembeleke, kuzembeleka cije ciminehela lukakateya na kusimpa mu tuyando tuakulifua tuje tutulinakuyanda netu naua.

7 Nankuma, kutsiliela cetu muli yeni cakolo, omuo tuatantekeya nguetu ngue muje mutuli nakulipangela hamo mu tuyando tuetu, mukemuo naua vene mutukalipangela hamo mukuzembeleka cetu.

8 Vamuatetu omuo kututondo linga mukale kunzimba ha tuyando tuje tuahitilemo tele tuli mu Asiya. Omuo tuakele mulamba cikuma, ngeci kutuakele nakutsiliela nguetu tukayoya naua.

9 Tuayonguele nguetu kutsa vene vacihakele hali yetu, vuno honi eci calingiuile ngeci keti tulitsiliele yetu vavenia, vuno honi kuvanga kuli Njambi lika uje muka kusangula vatsi.

10 Uatuhumisile mu vushonde vuakama vua kutsa, kaha akatuovola, hali ikeye tunahaka kutsiliela cetu ngeci akatuovola naua.

11 Neni naua munapande kutukuasa na malombelo eni ngue muje muli nakutukuasa ha malombelo eni akutulombelela, linga vavengi vakahane citsatsela omuo yetu na omuo ya cikuitsulo civatuhanene yetu cinapu cikumbululo ku malombelo amengi.

Paulu Atengulula matumbe endi

12 Omuo kulihalesa cetu kukekuo oku, vukaleho vua visinganieka vietu via kuyoya cetu hano ha mavu, kaha cikuma vene na hali yeni, nakulela na vusunga vuakuhuma kuli Njambi keti na mana a vuntu kuahi vuno honi na kavumbi kakuhuma kuli Njambi.

13 Omuo tukamisonekela lika vije vimuasa kutanda na kuvuisisa. Kaha njitsiliela ngeci mukaviuvuisisa mukushula.

14 Ngue muje mumunovuile ku vimo, ngeci muapande kulihalesa omuo yetu kaha netu naua tulihalesa omuo yeni ha litangua lije lia Muene uetu Yesu.

15 Omuo cilivene njavitantekeyele viuma evi, njatondele kuija kuli yeni hakulivanga linga ngeci muvuahelele luvali.

16 Njatondele kumimenekela ha vungenzi vuange vuakuya ku Masendoniya, kaha naua nahakuhilukamo kuhuma ku Masendoniya, ngeci njiuane ngila yakunjikuasa ha vungenzi vuange vuakuya ku Yundeya.

17 Omo njatondele kulinga eci, nkuma njakele na mitima ivali ndi? Cipue nkuma
njikalingi matumbe ange ngue vaka mavu vaje valivuahesela kuhandeka nguavo
“Eyo,” na “kuahi,” ha ntsimbu imolika ndi?
18 Ngue muje cilivene Njambi uapua uakulongua, lizi lietu kuli yeni kuliapuile, “ Eyo”
na “kuahi.”
19 Omuo Yesu Kilistu Muna Njambi, uje ituambuluile hhakati keni, kuli yange na
Silase na Timateo, kapuile “Eyo” na “kuahi” vuno honi muli ikeye ntsimbu yoshe
muakala lika “Eyo,”
20 Omuo vikulaheso vioshe via Njambi vikauana “Eyo” yavio muli ikeye. Omuo ha
cuma eci mukemo tukahandeka “Ameni,” kuhitila muli ikeye ku vumpau vua Njambi.
21 Vuno honi Njambi ikeye akatukolesa ngo muli Kilistu, na kutuvuavesa yetu.
22 Nahaka kapateso kendi hali yetu, na kutuhana Cimbembesi cendi mu mitima yetu
kupua ngue vikulaheso vije vianatutulikila kulutue.
23 Vuno honi njitumbula Njambi kupua mukaleho uange, atantekeya mutima uange!
Mu ngila ya kumitetela njayonguele ngeci keti njiye ku Kolinte.
24 Keti ngue tuli nakumisindiya vije vimunapande kutsiliela kuahi, tulinakupanga
hamo neni omuo yanzolela yeni, omuo yeni munemana ngoo mu lutsilielo lueni.

2

1 Omuo, njayonguele mu mutima uange nguange kunjikejaho naua kuli yeni
nakumiuvuisa kupihia ku mitima.
2 Omuo nga njikamiuvuisa kupihia, kaha iya naua akanjivuisa kuvuahelela nkuma
keti vakevo vene vaje vanjinovuisa kupihia ndi?
3 Kaha njasonekele ngue muje vene munjasonekelelemo, linga omuo njikeja keti
njikakale mulamba kuli vaje vanapande kunjivuahelesa, omuo njamitsiliela yeni
voshe, ngeci nzolela yange ikeyo vene nzolela yeni muvavoshe.
4 Njamisonekelele nakupihilila cakama cikuma na kulinienga mu mutima na misozi
yaingi, ngeci keti njimipihise ku mutima, vuno honi linga mutantekeye cizango
cakama cije cinjakala naco hali yeni.

Kumukonekela uje Navulumuna

5 Vuno honi nga umo na vulumuina mukuavo, kavulumuinine cikuma yange ngue
muje muanavulumuina yeni voshe, omuo kunjatondele ngeci njipue uamukalu kuli
ikeye.
6 Omuo eci cinapumo kuli muntu uje ivanahana kashitiko kuli vantu voshe vavengi.
7 Kaha naua cipue ngocovene munapande kumukonekela na kumuzembeleka, keti
ngoconi akakala na vusiua cikuma.
8 Nankuma njimilomba nguange mu mumuese cilivene nkumani muamuzanga.
9 Omuo eci cikeco canehesele linga njisoneke uje mukanda, ngeci njase kumieseka
na kumona nga yeni muononoka mu vioshe.
10 Muntu uoshe uje imukonekela nange naua njimukonekela, kaha vije vinji-
nakonekela, nga njakonekela vioshe kaha cinapu omuo yeni ku mesho a Kilistu,
11 linga Satana keti atuhiane, omuo yetu kutuesi kunzimba namatumbe endi.

Kulishoshomuena ca Paulu mu Tolouasi

12 Omo njaile ku Tolouasi na kuambulula muzimbu uacili ua Kilistu, van-
jishokoluelele cikolo kuli Muene.
13 Vuno honi njaliniengele cikuma omo kunjauanene muanetu Tito kuje. Nankuma
njavasezele, nakutualelelaho kuya ku Masendoniya.

Kuhiana kuhitila muli Kilistu

14 Vuno honi njitsantsela kuli Njambi, uje kuitila muli Kilistu ntsimbu yoshe
akatutuamenena yetu mu kuhiana, kaha kuhitila muli yetu akashanduola luengo
luacili lua mana endi kuoshe.
15 Omuo tuapua ngue luengo luacili lua Kilistu kuli Njambi hhakati kavaje vali na
kuovoka na hhakati kavaje vali nakunonga.
16 Kaha kuli vamo napu luengo liakuhuma kukutsa nakuya kukutsa, kaha ku veka
napu luengo lua kuhuma ku muono nakuya ku muono. Nkuma iya honi napuisamo
ha vuima evi?
17 Omuo kutuafuile ngue vaje vakalandesa lizi lia Njambi, vuno honi ngue vamala
va vusunga vaje vavanatumu kuli Njambi, ku mesho a Njambi tuhandeka muli Kilistu.

3

Vangamba va Litavasono Lialiha

1 Nkuma tuaputuka kulinzumboka yetu vavenia naua ndi? Cipue nkuma yetu
tunapande kulinga ngue muje mu vakalingi veka, kukala na mikanda ya vukaleho
vuetu kuli yeni cipue yakuhuma kuli yeni ndi?
2 Yeni vene vavenia munapu mukanda uetu uavukaleho, uje vanasoneka mu mitima
yeni linga vautantekeye na kuutanda kuli vantu voshe.
3 Kaha yeni mumuesa ngeci munapu mukanda uakuhuma kuli Kilistu uje utunaneha
yetu. Uje keti uakusoneka na tinta, vuno honi na Cimbembesi ua Njambi uakuyoya,
keti uakusoneka ha vitale via mavue vuno honi ha vitale via mitima ya vantu.
4 Oku kukeko kusimpa kuje tuli naco kuhitila muli Kilistu hali Njambi.
5 Keti ngue nguavo yetu vavenia tuasa kulinga cili coshe cije cija kuli yetu vuno honi
vioshe vije vituasa kulinga vikahuminina kuli Njambi.
6 Ikeye na tuasesa kupua vangamba valitavasano lia lihia, lije keti liakusoneka, vuno
honi lia mu cimbembesi. Omuo liakusoneka lineha kutsa, vuno honi lia Cimbembesi
lineha muono.
7 Honi nga vije vipangi vianehele kutsa vavicokuele mu visona ha livue, kaha viezile
na vumpau vuangacije ngeci vaka Isaleli kuvasele kutala ku cihanga ca Mosesa omuo
ya kuviakula cipue vene omuo capuile cakutsitsivala.
8 Nkuma vipangi via Cimbembesi kuvikapu via vumpau cikuma kuma ndi?
9 Omuo nga kuakele vumpau mu vipangi vije vianehele cihiso. Kaha vipangi vije via
vusunga vinapande kuvipulakana cikuma ku vumpau.
10 Cilivene ha cuma eci, cije cakeleho na vumpau kucesiho naua na vumpau, omuo
ya vumpau vuje vua cihiana.
11 Omuo nga vije viatsitsivalele viezile na vumpau kaha vukahiana vati vumpau vuje
vua viuma vije kuviekuhua.
12 Nankuma tuli na kutsiliela eci, kaha tunasimpi cikuma.
13 Yetu kutuapuile ngue Mosesa uje uafuikile lilesu ku cihanga cendi ngeci vantu va
Isaleli keti vamone vumpau vuje vuakele nakutsitsivala.
14 Vuno honi mana avo va akolesele, omuo kuneha na ku litangua lino omuo nga
vatanda litavasano lia laja, lije lilesu lia kulifua hangavene liakala liakuhona kufukula
omuo kuvanga lika kuhitila muli Kilistu amba lihume.
15 Eyo, nakuneha na ku litangua lino ntsimbu yoshe nga vatanda Lishiko lia Mosesa,
kaha mu mana avo vanuka lika lije lilesu.
16 Vuno honi omuo muntu nga atengulukila kuli Muene kaha lije lilesu vana
lihumisa.
17 Honi Muene ikeye Cimbembesi kaha kuje kuli Cimbembesi ca Muene kukeko kuli
kupatuka.

18 Kaha yetu voshe na vihanga via kuhona kufukula lilesu vaje vamuesa vumpau
vua Muene vanatuhimpula mucifua cendi kuhuma haseteko imo ya vumpau nakuya
haseteko yeka, omuo eci cihuminina kuli Muene ikeye vene Cimbembesi.

4

Vufuko vua Cimbembesi vua mu Vindeho via Vuma

1 Nankuma, omuo kuhitila mu cikeketima ca Njambi ngeci tuli na vipangi evi, kaha
keti tuzeye.
2 Tunaviana viuma via vushueke via shuamua, kutuekupangesa makuli kaha naua
kutuekuhandeka lizi lia Njambi mu makuli. Vuno honi hakuhandeka vusunga
tulizumboka yetu vavenia kumana a muntu uoshe ku mesho a Njambi.
3 Kaha cipue vene nga muzimbu uacili uetu vanaushueke, kaha vanaushuekela lika
kuli vaje vanonga.
4 Kuli vakevoni njambi ua mavu aua napuisa mana a vaje vaka kuhona kutsiliela
vupuputua linga keti vamone ceke ca muzimbu uacili ua vumpau vua Kilistu, ikeye
uje cifua ca Njambi.
5 Omuo vije vitukambulula kutuekuliambuluila yetu vavenia, vuno honi Yesu Kilistu
hakupua Muene, kaha netu naua tunapu vangamba veni omuo ya Yesu.
6 Omuo Njambi ikeye vene uahandekele nguendi, “Eceleni ceke citue ha milima,”
Njambi ikeye vene uatuililile mu mitima yetu mukutuhana ceke ca mana a vumpau
vua Njambi ku mesho a Kilistu.
7 Vuno honi tuli na vufuko ovu mu vindeho via vuma mukumuesa ngeci nzili
yakama yakala kuli Njambi keti kuli yetu.
8 Tukakala mu vukalu mu vi ngila via kuli seza seza, vuno honi kekutuhiana,
akatukuomouesa vuno honi ku ekutumanusula kutsiliela coshe.
9 Vakatupakesa vuno honi kekutuseza, vaka tuvulumuina vuno honi kuveku-
tunongesa.
10 Ha vintsimbu vioshe tukambata kutsa ca Yesu mu mivila yetu, linga muono ua
Yesu vaumone mu mivila yetu.
11 Omuo tuyoya ntsimbu yoshe tuli mu makalu akutsa omuo ya Yesu, linga muono
ua Yesu ulimuese mu mivila yetu, ije yasa kutsa.
12 Nankuma kutsa cili nakupanga muli yetu, vuno honi muono uli na kupanga muli
yeni.
13 Nankuma omuo tuli na Cimbembesi ca kulifua ca lutsililelo ngue muje muakala
naco uje uasonekele nguendi, “Njatsililelele kaha njahandekele,” Netu naua tutsiliela
ngeci tukahandeka.
14 Ha kutantekeya ngeci uje uasanguile Muene Yesu akatusangula netu naua hamo
na Yesu nakutuneha yetu hamo neni ku mesho endi.
15 Omuo vioshe evi vinapu omuo yeni, linga omuo kavumbi kaheta ku vantu vavengi
cikuma nkuma kaha kavuezelela kuhana kutsatsela ku vumpau vua Njambi.

Kuyoya ha Lutsililelo

16 Nankuma keti tuhonoue. Cipue vene oku muvila uetu uahambaza uli na kuzeya
vuno honi muvila uetu uamu ntima vali nakuulinga vuha ntsimbu yoshe.
17 Omuo tuyando otu tua ntsimbu ya indende tuli nakulingisa yetu kulivuahesela
kutambula kavumbi kayaye kaje kakama cikuma kupulakana tuyando tuje.
18 Omuo yetu kutueku yongola viuma vije vivamona vuno honi viuma vije kuveku-
mona, omuo viuma vije vivamona viapua via kantsimbu lika vuno honi viuma vije
kuvamono viapua via yaye.

5

Limbo lietu lia Muilu

1 Omuo tutantekeya nguetu, nga mbalaka ya hano ha mavu ije ituakalamo vain-
ongesa tuli na njivo kuli Njambi, njivo ije keti yakutunga na mavoko vuno honi ya
yaye muilu.
2 Hano cilivene tuli nakulikemanga, kaha tushunguiya cikuma Njambi linga atuzike
muvila uje ukapua ngue njivo yetu ya muilu.
3 Linga hakuuzala kaha keti tukakale vuntselentsele.
4 Omuo tucili na kuyoyela mu mbalaka eyi, tututumuisa na tuyando, keti ngue
nguavo tutonda linga vatuhumise muvila ou uaka ntsimbu lika, vuno honi linga hanga
vene vatuzikeuo ngeci uje muvila uakutsa vaumine ku muono.
5 Uje natuvuahesela cuma eci ikeye vene Njambi uje natuhana Cimbembesi kupua
fueto ya kushulisisa cikulaheso.
6 Nankuma ntsimbu yoshe tuna simpi cikuma. Tuatantekeya nguetu omuo tucili
kuimbo mu muvila kaha tuli kulahako na Muene.
7 Omuo tukende na lutsililelo keti na mesho.
8 Tuasimpi cikuma kaha tuasa kuhuma mu muvila ou nakuya kuimbo kuli Muene.
9 Nankuma cipue tuli kuimbo indi tuvahiko, vitukandondoni kumuvuahelesa.
10 Omuo tuva voshe tunapande kusholoka ku citumamo ca kusompa ca Kilistu, linga
umo na umo atambule vucili cipue vupi kuya ku vije vianapanga mu muvila.

Vusamba na Njambi kuhitila muli Kilistu

11 Nankuma, omuo ya kutantekeya kuivuila Muene liova, tusindiya vantu vuno honi
Njambi ikeye atantekeya muje mutuafua kaha njatsiliela nguange neni vene naua
muacitantekeya mu mana eni.
12 Kutuesi nakuli zumbuoka yetu vavenia kuli yeni naua vuno honi kumihana cije
cilingisa linga mulihalese omuo yetu, ngeci linga neni cimiasiuise kukumbulula vaje
vali na kulihalesa vakevo vavenia ku mesho a vantu keti ngue ha vilinga viavo.
13 Omuo nga yetu kutuesi nakusinganieka muacili, kaha cinapu omuo ya Njambi.
Kaha nga naua tusinganieka muacili kaha cinapu omuo yeni.
14 Omuo cizango ca Kilistu cikeco cikatuendesa, omuo cilivene tutantekeya nguetu
umo uatsililile voshe. Nankuma voshe vanatsi.
15 Kaha uatsililile voshe, linga voshe vaje vayoya keti valiyoyele vakevo vavenia
vuno honi hali ikeye uje omuo yavo ngeci uatsile kaha vamusanguile.
16 Nankuma hume hano honi, kutukambata muntu uoshe kuya ku cifua ca vuntu,
cipuevene nguavo ntsimbu imo tuambatele Kilistu mu cifua ca vuntu, vuno honi
kutuka kutukamuambatamo naua.
17 Nankuma, nga kuli umo uje ali muli Kilistu, kaha napu kutanga ca ciha. Kaha via
laja vinahiti, taleni, viavihia vineja.
18 Vioshe evi vihuma kuli Njambi, uje kuhitila muli Kilistu uatukonekelele linga tuije
kuli ikeye kaha uatuhanene cipangi ca kulikonekela umo na mukuovo.
19 Kaha kuhitila muli Kilistu, Njambi uakonekelele mavu naku aneha kuli ikeye
vavenia cakuhona kutanda milonga yavo ije yakuvaluisa nayo kaha nakundika kuli
yetu muzimbu uakulikonekela umo na mukuavo.
20 Nankuma, yetu tunapu vaka kuimanena Kilistu, Njambi alina kumilania kuhitila
muli yetu. Tumilambelela hali Kilistu, likonekeleni kuli Njambi.
21 Kaha omuo yetu, Njambi uamupuisile muka vupi uje katantekeyele vupi, linga
kuhitila muli ikeye ngeci tupue vaka vusunga kuli Njambi.

6

1 Hakupua vaka kupangela hamo na Njambi, tumilambelela nguetu keti mutambule
kavumbi ka Njambi nakukecela linga kaye mungoco.
2 Omuo Njambi nahandeka nguendi,
“Omuo ntsimbu yacili yahetele
njamivuililile,
kaha njamikuasele ha litangua lia kuovoka.”
Taleni, honi ntsimbu yacili ino, taleni, honi litangua lia kuovoka lino.
3 Kaha tuli na kueseka linga keti tuhake citsuntsuiso mu ngila ya muntu uoshe, linga
keti vakauane mulonga na vipangi vietu.
4 Vuno honi hakupua vangamba va Njambi tulihana yetu vavenia mu vioshe kuhitila
mu lukakateya luakama, na mu tuyando, na mu lamba, na mu vitanga,
5 na mu vipumpu, na mu tumenga, na mu kulua, na mu kuhundangana, na mu
cilavu lavu, na mu njala,
6 na mu kulela, na mu mana, na mu kusimpa, na mu ngozi, na mu Cimbembesi
Uakulela, na mu cizango ca vusunga,
7 na mu kuhandeka ca vusunga, na mu nzili ya Njambi, na mu vitua via vusunga via
ku livoko lia cilio na lia cimoshue.
8 Mu kasingimiko na mukuhona kasingimiko, mukutushaula na muku tushangazala.
Vali nakutuambata ngue tuvaka makuli vuno honi tuvaka vusunga,
9 ngue vaje kuvatutantekeya, vuno honi vatutantekeya, ngue vaje vanatsi, kaha
taleni tuyoya ngue vaje vali hakashitiko, vuno honi kanda vavatsihe,
10 ngue vaje vali mu vusiua, vuno honi ntsimbu yoshe tujolela, ngue vihutu, vuno
honi tukapuisa vantu vavengi kupua vaka kufuka, ngue vaje kuvesi nacimo, vuno honi
tuli navioshe.
11 Tunahandeka mua vusunga kuli yeni vaka Kolinte, tunashokolola mitima yetu
kuli yeni.
12 Kutuesi nakuvindika cizango cetu kuli yeni, vuno honi yeni muli nakuvindika
cizango ceni kuli yetu.
13 Kaha omuo yeci, njihandeka kuli yeni ngue vana vange, shokololeni mitima yeni
neni naua.

Cinangula ca ha Kushongangeya ca vaka kuhona Kutsiliela

14 Keti mupangele hamo na vaje vaka kuhona kutsiliela. Omuo nkuma vusamba
muka vuliho hali vaka vusunga na vaje vaka kuhona kutsiliela? Cipue nkuma vumo
muka vuli ha ceke na milima?
15 Nkuma vumo muka vuliho hali Kilistu na Satana? Cipue nkuma kulifua muka
ciliho hali vaka kutsiliela na vaka kuhona kutsiliela?
16 Nkuma Njivo ya Njambi ili na litavasano muka na tumponia? Omuo yetu tunapu
Njivo ya Njambi, Njambi ua kuyoya, ngue muje muahandekele Njambi nguendi,
“Njikakala muli vakevo
nakuenda hakati kavo,
kaha njikapua Njambi yavo,
kaha navo vakapua vantu vange.”
17 Nankuma, Muene nahandeka nguendi,
“Humeni muli vakevo,
kaha litepeni navo.
Kaha keti mukuate via mazilo,
ambahoni njikamitambula.
18 Kaha Muene Uanzili yoshe nahandeka nguendi,
Njikapua nji Ishueni,
kaha mukapua vana vange va vamala na va vampuevo.”

7

1 Nankuma vamuanetu, omuo tuli na vikulaheso evi tuyeni tulilelese yetu vavenia
ku vioshe vije vijualesa muvila na Cimbembesi. Kaha tuyeni tulilelese mua vusunga
omuo yakuivuila Njambi liova.

Nzolela ya Paulu

2 Tushokolueleni mitima yeni, naumo uahi utunapihisila, kaha naumo uahi utunaz-
imbalesa lutsiluelo luendi kaha naumo uahi utunakuisa.
3 Kunjesi nakuhandeka evi mu kumisompa, ngue muje munjahandekele hakuli-
vanga nguange muli mu mitima yetu, tukatsa hamo na kuyoya hamo.
4 Njili na lutsiluelo luakama muli yeni, njili nakulihalesa cikuma muli yeni, kaha
njashulu na kusimpa na mu tuyando tuetu tuoshe njili na nzolela yakama.
5 Omuo cipuevene tuezile mu Masendoniya mivila yetu kuyahuimine vuno honi
ntsimbu yoshe tuakele mulamba kulua na veka kaha naliova muli yetu.
6 Vuno honi Njambi uje muka kusimpisa vaje vanazeye, uatusimpisile mukuija ca
Tito,
7 kaha keti lika hakuija cendi lika vuno honi naua nakusimpa cije civamusimpisile
muli yeni ngue muje muatulekele cishota mitima ceni, nakulila ceni, na cizango ceni
cakama cikuma hali yange linga nzolela yange ipue yakama cikuma.
8 Omuo cipuevene njamivuisile vusiua na mukanda uange, kunjalipayele (cipuevene
nguavo njalipayele), omuo njamuene ngeci uje mukanda uamiuvuisile vusiua
cipuevene capuile mukatsimbu lika.
9 Ngue muje mucinafu njivuahelela, keti ngue nguavo omuo muakele na vusiua vuno
honi omuo vusiua vueni vuapuile vua kutenguluka ku vupi vueni omuo muovuile
vusiua vua vunjambi, kaha kumuayandele muangoco homo yetu.
10 Omuo vusiua vua vunjambi vukanehe kutenguluka cije cituala kukuovoka kaha
kucekuneha kulipaya, vuno honi vusiua vua mavu vukanehe kutsa.
11 Omuo taleni vusunga vua vusiua vua vunjambi vuje vivunaneha muli yeni,
cilivene muje muvunamuesa vusunga vueni, taleni vutenu vuje vuasholokele, kuli
komokela eci, cishota mutima eci, na cizango cakama eci, na kashitiko kakama aka.
Mu vintsimbu vioshe mualimuesa yeni vavenia ngeci kumuesi na mulonga mu cuma
eci.
12 Nankuma cipue vene njamisonekelele mukanda, kuuapuile ya mulonga ua umo
uje ualingile vupi cipue ha mulonga ua umo uje uayandele omuo ya vupi, vuno honi
linga cizango ceni cakama hali yetu linga cisholoke kuli yeni ku mesho a Njambi.
13 Nankuma vatuzembeleka.
Kaha mukutuzembeleka cetu tuavuahelele cikuma omuo ya nzolela ya Tito, omuo
mana endi anahuimi omuo yeni.
14 Njalihalesele kuli ikeye omuo yeni, kunjevuile shuamua vuno honi omuo ngue
muje vene vioshe vije vituahandekele kuli yeni viapuile via vusunga, nankuma
kulihalesa cetu kuli Tito capuile ca vusunga.
15 Kaha cizango cendi hali yeni capua cakama cikuma omuo nga anuka kuononoka
ceni voshe, na liova nakujaja cije cimuamutambuile naco.
16 Njivuahelela omuo njili na lutsililelo lua kusimpa muli yeni.

8

Kuhana ca Vaka Yesu

1 Vamuanetu tutonda linga mutantekeye, ha kavumbi ka Njambi kaje kavanamuesa
mu vikungulukilo via Masendoniya,
2 omuo cipuevene vakele muvieseko viakama, vuno honi nzolela yavo yapuile
yakama ngeci vakele nakuhana na mutima umo oku cipuevene vapuile vihutu cikuma.

3 Omuo vakele nakuhana muvaselelemo muoshe, ngue muje munjicambuluilamo,
vakele nakuhana kupulakana muvije vivakele navio. Kuya ku cizango cavo,
4 vakele nakutulambelela linga tulipandakane mukulinga cipangi eci cakukuasa
vantu vakulela va Njambi.
5 Omu keti mukemo mutuayongoluelemo, vuno honi hakulivanga valihanene
vakevo vavenia kuli Muene nakuli yetu ku cizango ca Njambi.
6 Nankuma tuananguile Tito omuo ikeye hakupua uje uaputukile laja, napande
kumanusula naua na hhakati keni cipangi eci ca kavumbi.
7 Honi ngue muje mu mulinakutualelelaho kukala muacili mu lutsililelo, na
mukuhandeka, namu mana, na muvusunga vuoshe, na mucizango ceni hali yetu,
taleni tutonda naua nguetu mutualeleleho kulinga muacili namu cipangi eci ca
kavumbi naua.
8 Njilinakuhandeka eci keti ngue cishika, vuno honi kushulisisa kukolesa ca vakueni
ngeci na cizango ceni naua capua ca vusunga.
9 Omuo muatantekeya kavumbi ka Muene Yesu Kilistu, ngeci cipuevene ikeye
uapuile muka kufuka, vuno honi omuo yeni uapuile cihutu, ngeci omuo ya kuhutua
cendi linga mupue vaka kufuka.
10 Kaha mu cuma eci njihana visinganieka viange, cacili kuli yeni hano vene
kumanusula vije vimuaputukile muaka uali, vije keti lika vimualingile vuno honi
muavilingile omuo muatondele kuvilinga,
11 linga kulivuahesela ceni mukucishunguiya hamo vacipuisa mumo nakucimanesa
ceni na vije muli navio.
12 Omuo nga kulivuahesela kucili, kaha vanacitambula kuya ku vije muntu ali navio,
keti ngue kuya ku vije muntu kesi navio.
13 Kunjesi nakulumbununa nguange vakueni vavehuise kaha yeni mukale na citeli,
14 vuno honi yeni omuo muli na viavingi ha ntsimbu ino, cinapu cacili ngeci
munapande kukuasa vaje vanajena. Ambahoni, omo neni naua mukajena kaha
vakevo vali na viavingi, kaha navo naua vakamikuasa. Mu ngila eyi vene muva voshe
vanamipuisa hamo.
15 Ngue muje muvanacisoneka nguavo, “Uje uakunguluile viavingi kesi na cimo cahi,
kaha uje uakunguluile viavindende kajenene.”

Tito na Vakuavo

16 Vuno honi kutsantsela cikale kuli Njambi uje akahaka kushungozola cakama
cakulifua hali yeni mu mutima ua Tito.
17 Omuo ikeye katambuile lika kulomba cetu, vuno honi uakolesele mukumikuasa
mu cizango cendi vavenia ngeci akeja kuli yeni.
18 Tulinakutuma hamo nendi muanetu uje uakutsimana hhakati ka vikungulukilo
vioshe omuo ya kuambulula cendi ca muzimbu uacili.
19 Kaha keti evi lika, vuno honi vanamuhangula ku vaka vikungulukilo linga ende
netu mu vipangi evi via kavumbi vije vituli nakulinga, omuo ya vumpau vua Muene
nakumuesa vucili vuetu.
20 Tulinakulinga muacili linga keti kukakale umo akatupaye ha vuana ovu vuacili
vuje vutuli nakulinga.
21 Omuo tutonda kulinga lika viakasingimiko, keti lika ku mesho a Muene vuno honi
naua naku mesho a vantu.
22 Kaha tulinakutuma vakevo na muanetu uje ituneseka lualuingi kaha tunamuuana
kupua ualukakateya mu viuma vioshe, vuno honi uapua uakuluangua cikuma
kupulakana laja omuo ya kutsiliela cendi cakama muli yeni.
23 Kaha hali Tito ni, napu mukuasi na mukuetu mutukapangela mu vipangi vieni,
kaha hali vamuanetu ni, vanapu tunganda va vikungulukilo, vumpau vua Kilistu.

24 Nankuma mueseni ava vantu vukaleho vua cizango ceni na vika vije yetu
tukalihalesela muli yeni, linga vikungulukilo vavimone.

9

Kukuasa Vaka Kutsiliela Vakujena

1 Honi kucesi na seho naua yange kumisonekela ha vukuasi vua vantu vakulela va
Njambi.
2 Omuo njatantekeya ngeci muakala na cizango cakukuasa, cije cinjikalihalesela
omuo yeni kuli vantu vamu Masendoniya, njikahandeka nguange vaka Akaya
vanalivuahesela vualumo hume muakauali kukuasa, kaha cizango ceni cinatakamesa
vavengi vavo.
3 Vuno honi njilina kutuma vamuanetu linga kulihalesa cetu hali yeni ha cuma
eci keti ciye muangoco, linga mulivuahesele vualumo, ngue muje munjahandekele
nguange mulinge.
4 Keti ngoconi, hamo nga vaka Masendoniya vamo veja nange kaha nakuuana
nguavo yeni kumualivuaheselele vualumo, kaha tukevua shuama, nacimo cahi
vakahandeka hali yeni omuo vamitsiliela laja.
5 Nankuma, njacisinganiekele ngeci cinapande kutuma vamuanetu linga valivange
kuija kuli yeni kanda yange, linga mulivuahesela vualumo vuana vuje vumuaku-
lahesele, linga cimuese ngeci mulinakuhana omuo mutonda kucilinga keti ngue
valinakumisindiya.
6 Anukeni eci ngeci uoshe uje akuna via vindende hakatia naua via vindende, kaha
uoshe uje akuna viavingi hakatia naua viavingi.
7 Umo na umo ueni napande kuhana vije vianasinganieka mu mutima uendi ku
vihana, keti oku ulinienga, cipue ngue vanakusindiya, omuo Njambi uazanga uje
muka kuhana na mutima umo.
8 Kaha Njambi asa kukuhana cikuisulo coshe mu vuingi, linga ntsimbu yoshe ukale
na viavingi kaha naua uase kukala na viavingi muvuingi, viakulikuasesa ku vipangi
viacili.
9 Ngue muvana cisoneka nguavo,
“Akahana voshe vaje vanajena,
vusunga vuendi vuapua vua yaye.”
10 Kaha uje muka kuhana mbuto kuli muka kuli mukakukuna na mbolo kupua cakulia,
akamihana na kuvuezelela viuma vieni nakuvuezelela kutia ca vusunga.
11 Mukafuka mu vingila vioshe linga mukale na ngozi yakuhana cikuma vintsimbu
vioshe, kaha kuhitila muli yetu ngozi yeni ikapua citsantsela kuli Njambi.
12 Omuo cipangi eci cimuli nakupanga keti lika cakukuasa vantu vakulela va Njambi
vaje vaka kujena vuno honi naua cinapu kuneha kushula mu vitsantsela viavingi kuli
Njambi.
13 Omuo ya cipangi cije yeni munamuesa yeni vavenia, vavengi vakalemesa Njambi
ha kuononoka cije cinalipandakana nakuambulula ceni ca muzimbu uacili ua Kilistu,
kaha omuo ya ngozi yeni mukulipangela navo na veka voshe.
14 Kaha mu malombe avo hali yeni, mitima yavo ikashota kuli yeni omuo ya kavumbi
kakama kaje kanamihana Njambi.
15 Vitsantsela vikale kuli Njambi omuo ya vuana vuendi vuje kutuasa kulumbununa!

10

Paulu Aluila Vipangi viendi

1 Yange Paulu, njimilambelela nakulikehesa na kulionuenesa ca Kilistu, yange uje
uakulikehesa omo njilineni, vuno honi njiuakukaluua kuli yeni nga kunjesi hamo neni.

2 Njimilambelela ngeci omo njija hamo kunjikamuesa kukaluua ngue munjitondelamo ku vantu vamo vaje vasinganieka nguavo tuayoya mu futisi ya mavu.
3 Omuo cipue vene tuayoya ha mavu, vuno honi yetu kutuekulua nzita ngue muje muvakalingilamo vaka mavu,
4 omuo vitua vije vitukalu navio keti via hano ha mavu vuno honi vikevo vili na nzili ya Njambi ije yasa kunongesa vimbonge.
5 Tukanongesa vimpata na cakutanganesa coshe cije cakulihalesa cije ciluisa mana a Njambi, kaha tukalingi viyongola vioshe kupua vunzinda linga vionononoke Kilistu.
6 Kaha tukalivuahesela vualumo kuhana kashitiko ku vilinga vioshe vije viakuhona kuononoka, omo nga yeni munapuisamo kuononoka ceni.
7 Yeni mukamono lika muje viuma muvisholokelamo hambanza. Nga kuli vamo vakalitanda nguavo vapua vantu va Kilistu, kaha vanapande kusinganieka ngeci netu naua tuapua tuva Kilistu.
8 Omuo cipue vene nga njilihalesa cikuma ha nzili yakama ije Muene uahanene mukumitunga yeni kaha keti mukuminongesa, kunjika ivuila shuama.
9 Kunjitondo cimuese ngeci njilinakumiteuesa na mikanda yange.
10 Omuo vamo vahandeka nguavo, “Mikanda yendi yapua yakulema nakukola, vuno honi muvila uendi uapua uakuzeya, kaha navihandeka viendi viapua viakuhona seho.”
11 Vantu ava vanapande kutantekeya ngeci vije vitukahandeka mu mikanda omo tuvahiko, vikevio tukalingi omo kutuli.
12 Kutuekutonda kulijundula cipue kuliesekesa yetu vavenia navamo vaje vakalijundula vakevo vavenia. Vuno honi omuo nga valieseka vakevo vavenia ku umo na mukuavo, kaha kuvekuivuisisa.
13 Vuno honi kutukalihalesa mukupulakana, vuno honi kulihalesa cetu cikapuamo kuya muje Njambi natuhanenamo, eci cipandakana vene na vipangi vije vitunalingi kuli yeni.
14 Omuo kutuesi na kutualelelaho kulihalesa cetu ngue yetu kutuezile kuli yeni yetu tuapuile vakulivanga kuhuma kulahako kuija kuli yeni, na muzimbu ua cili ua Kilistu.
15 Kutukalihalesa kupulakana seteko yetu mu vipangi vije vivanalingi vakuetu veka, vuno honi kutsiliela cetu cinapu ngeci lutsililelo lueni linga lulivuezelele, vipangi vietu hhakati keni linga vilivuezelele,
16 linga tuase kuambulula muzimbu uacili keti kuli yeni lika vuno honi na mu vimbonge vieka, kuakuhona kulihalesa ha vipangi vije vivanalingi laja vakuetu.
17 Vuno honi ngue muje muvihandeka visoneka kuavio, “Eceleni uoshe uje alihalesa, alihalesele hali Muene.”
18 Omuo keti muntu uje alijundula ikeye vavenia ikeye uje ivakatambula, vuno honi muntu uje Muene akajundula.

11

Paulu na Tunganda Vamakuli

1 Njishunguiya ngue munjitavesako kavundende kulinga vulema vuange. Njitaveseni.
2 Njilinakumiuvuila cipululu ca vunjambi, omuo njamikulahesa yeni kuli Kilistu mukumihana ngue shombolua ua vusunga kuli yaliendi umo lika.
3 Vuno honi njili nakuteua ngeci ngue muje linoka uakuisile Eva na kuzangama cendi ca makuli, kaha visinganieka vieni vikamituala kulahako nakuhona kuononoka Kilistu na vucili na kusungama.
4 Omuo nga muntu umo eja nakuambulula Yesu ueka kupulakana uje ituambuluile yetu, cipue nga mutambula cimbembesi ueka kupulakana uje imuatambuile, indi

cipue nga mutambula muzimbu uacili ueka uakuliseza na uje umuatambuile, kaha mulihana kuli vikevio mukushula.
5 Njisinganieka ngeci kunjapuile njiuamundende kuli ava vavahandeka nguavo tunganda vakama cikuma.
6 Cipue vene nga keti njiuakulilongesa mukuhandeka muacili, vuno honi njili na mana mu vingila vioshe tunalumbununa evi muacili kuli yeni mu viuma vioshe.
7 Nkuma njalingile vupi mukulikehesa yange vavenia ngeci yeni vamijundule, muje munjambuluile muzimbu uacili ua Njambi cakuhona ndando kuli yeni ndi?
8 Njevililile vikungulukilo vieka hakutambula vukuasi kuli vakevo omuo yakumikuasa yeni.
9 Kaha omuo njakele neni nakutonda vimo, kunjahanene citeli kuli muntu uoshe omuo vukuasi vuange vuakele nakuhuma kuli muanetu uje uahumine ku Masendoniya. Nankuma njalikelele, kaha njikalikela naua kupua citeli kuli yeni mu vingila vioshe.
10 Kaha ngue ha vusunga vua Kilistu uje ali hali yange, eci kulihalesa cange kuvakaciholuesa kuluu mu vihela via Akaya.
11 Nkuma vika honi njihandekela eci? Omuo yange kunjamizangele ndi? Njambi atantekeya ngeci njamizanga!
12 Kaha vije vinjikalingi njikavitualelelaho kuvilinga, linga njikahonouese vihandeka via vaje vakahandeka nguavo kuvipangi viavo viakulihalesa vakapanga hamo netu ngue muje mutukalingi.
13 Omuo vantu ava vapua tunganda va makuli, vaka kupanga va makuli vakalipuisa vakevo vavenia ngue tunganda va Kilistu.
14 Kutukomoka, ngeci cilivene cipue Satana ualipuisile ikeye vavenia ngue kangelo ua ceke.
15 Nankuma kucasa kupua ca kukomouesa nga vangamba vendi na vakevo naua valipuisa vakevo vavenia ngue vangamba va vusunga, mamanusuilo avo akalifua na vilinga viavo.

Tuyando tua Paulu ha kupua kanganda

16 Njihilukilaho naua nguange, eceleni muntu uoshe keti a singanieke nguendi njicilema, vuno honi cipuevene nga mucisinganieka, kaha njitambuleni ngue vene cilema ngeci nange naua linga njikalihaleseko muvundende.
17 (Vinjili nakuhandeka kunjesi nakuhandeka na nzili yakama ya Muene vuno honi ngue cilema mukulihalesa eci ca kusimpa,
18 nankuma omuo vavengi vakalihalesa na viuma via mavu, nange naua njikalihalesa)
19 Omuo yeni muka litavasana muacili na vilema, hakupua yeni vavenia vakuzangama.
20 Omuo yeni mukacitava cipue vene nga muntu amilinga vundungo, cipue amikuisa, cipue amizangamena, cipue uje amikehesa, cipue uje amipupa mbanda ku cihanga.
21 Na shuama yange, njihandeka nguange tuazeyele cikuma ha lievi!

Vuno honi vioshe vije muntu atonda linga alihalesele, njilinakuhandeka ngue cilema, nange naua njinapande kulihaleselaco.
22 Nkuma vanapu Vahevelu ndi? Kaha nange vene nji Kahevelu. Nkuma vanapu Vaisaleli ndi? Kaha nange vene nji Kaisaleli, nkuma vapua vatekuilila va Avilahama ndi? Kaha nange vene njimutekuilila ua Avilahama.
23 Nkuma vapua va ngamba va Kilistu ndi? Kaha yange njapua njiuakama kuvapulakana, njilinakuhandeka ngue muntu uakuzaluka, njinapanga cikuma na

kuhundangana, njinakala mu kamenga vintsimbu via vingi na kunjipupa lua luingi nakutonda kunjitsiha lua luingi.
24 Ha vintsimbu vitanu vanjipupile makote makumi auana kuhumisako likote limo kuli vakuluntu va Vayunda.
25 Ha vintsimbu vitatu vanjipupile na vivanzi, kaha lumo vanjashele mavue. Kaha ha vintsimbu vitatu omo njendele mu vuato, vuje vuato vunjendelelemo vavupihisile, ha vutsiki na mutania njakele mu mema a kalunga.
26 Ha mangenzi a mengi, njakele mu vukalu vua vindonga, njakele muvukalu ku mihuza, njakele mu vukalu ku vantu vange vavenia, njakele mu vukalu kuli vaje keti Vayunda, njakele mu vukalu mu nganda, njakele mu vukalu mu mpambo, njakele mu vukalu ku mema a kalunga, njakele mu vukalu kuli vaka kutsiliela va makuli.
27 Njahundanganene na kupanga cikuma, kunjakele na kukosa ku vintsimbu viavingi, njakele mu njala na mpuila, vintsimbu via vingi cakuhona via kulia, njakele mulisika nakuhona vizalo.
28 Kaha ku vikuavo viekani, kuli vukalu vua ha litangua na litangua hali yange vuakushoshomua vikungulukilo vioshe.
29 Iya nazeye, nkuma yange kunjazeyele ndi? Iya ivauisilile mu vupi, nkuma yange kunjanienguele indi?
30 Kaha nga njilihalesa njikalihalesa ha viuma vije vimuesa kuzeya cange.
31 Njambi na Tate ya Muene Yesu, uje ikeye uakukuisula vintsimbu vioshe natantekeya nguendi kunjekukuisa.
32 Ku Ndamasika nguvulu uje uakele muintsi lia Muene Aletasa uaniungile nganda ya Ndamasiku linga vanjikute.
33 Vuno honi vanjisosele mu mutonga kuhitila mu njanena mu civumbe, kaha njovokele ku mavoko endi.

12

Vimona na Visolola via Paulu

1 Njapande kulihalesa cipue vene nacimo cahi cinjasa kuuanaho, vuno honi njitualelelaho na vimona na visolola via Muene.
2 Njatantekeya yala umo muli Kilistu uje ha miaka makumi auana laja vamutuatele ku lilu lia mucitatu, yanini honi indi capuile ku muvila indi keti ku muvila kunjitantekeya, Njambi lika ikeye atantekeya.
3 Kaha njatantekeya ngeci yala ou vamutualele mu lihia lia Njambi yanini honi indi mu muvila cipue keti mu muvila kunjitantekeya, Njambi lika ikeye atantekeya.
4 Kaha njovuile viuma vije kuvasa kuviambulula, vije muntu kasa kuhandeka.
5 Hakuimanenako ou yala njilihalesa, vuno honi hakulimanena yange vavenia kunjikalihalesa, kuvanga lika via kuzeya cange.
6 Kaha cipue vene nga njitonda kulihalesa, kunjikapu njicilema, omuo njikahandeka vusunga. Vuno honi kunjitondo kucilinga, linga keti muntu umo asinganieke cikuma hali yange kupulakana vije viamona muli yange cipue vievua kuli yange.
7 Kaha hakulinga yange keti njilihalese cikuma na vuingi vua visolola, ngeci vanjihakele mbimbo mu muvila, linga kanganda ua satana anjipakese, ngeci keti njilihalese cikuma.
8 Njalambelele Muene ha vintsimbu vitatu hali eci, linga cinjiseze.
9 Vuno honi uahandekele kuli yange nguendi, “Kavumbi kange kanapu kakama hali yove, omuo nzili yange yapua ya vusunga mukuzeya.” Kaha njikavuahelela cikuma nakulihalesa ha kuzeya cange linga nzili ya Kilistu ihuimine hali yange.
10 Omuo ya Kilistu, njapuisamo na kuzeya, na vituka, na kuhundangana, na mapakeso na lamba, omuo nga njinazeye, ambahoni njikolesa.

Kushota Mutima ca Paulu hali vaka Kolinte

11 Njilinakulinga ngue njicilema, muanjisindiiye linga njifuemo, omuo yeni muanjitavesele. Omuo kunjapuile njiuamundende kuli vaje valitumbula vavenia nguavo tunganda vakama, cipue vene yange nji muntu lika.
12 Vimueso via kanganda ua vusunga va vilingile hhakati keni mukusimpa coshe, na vimueso na vikomoueso na vipangi via kuhiana
13 Nkuma vamikehesele vati hhakati ka vikungulukilo vieka, oku yange kunjapuile citeli kuli yeni? Njikonekeleni ku kupihisa eci!
14 Honi njali vuahesela vualumo mukumimeneka ha ntsimbu ya mucitatu. Kaha kunjikapu citeli, omuo kunjitondo vije vinapu vieni vuno honi yeni, omuo vana kuvapandele kuniunga visemi vavo, vuno honi visemi kuniunga vana vavo.
15 Njikavuahelela cikuma kuhana na kunjihana omuo ya miono yeni. Nga yange njimizanga cikuma, Kaha nkuma yange cinapande kunjizanga kavundende ndi?
16 Vuno honi taveni ngeci yange kunjapuile citeli kuli yeni, vuno honi mukahandeka ngueni njapuile muka kuzangama na kumikuisa na makuli.
17 Nkuma njamizangamenene kuhitila muli vaje njatumine kuli yeni ndi?
18 Njalambelele Tito linga eje kuli yeni kaha njamutumine hamo na muanetu. Nkuma Tito uamizangamenene ndi? Nkuma kutualingile vilinga via cimbembesi umo lika ndi? Nkuma kutuendele mumolika ndi?
19 Nkuma vintsimbu vioshe muka singanieka ngueni tukaliluila yetu vavenia kuli yeni ndi? Ku mesho a Njambi kukeko kutuli nakuhandeka muli Kilistu, kaha vioshe evi vinapu via kutunga ceni vamuanetu.
20 Omuo njiteua nguange omuo njikeja kaha njikamiuana muje kunjatondele, kaha naua nange mukanjiuana muje kumuatondele. Kaha kukakala kuli cokota, na lifuua, na cipululu, na kuli zanga yeni vavenia, na kulishaula, na kulifueya, na kulihalesa, katumamesi kakuhona kuilamo.
21 Njili na kuteua ngeci omuo njikeja naua Njambi yange hamo akanjikehesa ku mesho eni, kaha hamo njikalila omuo ya vantu vavengi vaje valingile vupi laja kaha kuvatengulukile ku kulijualesa, na kuvupangala na ku vilinga via kuteuesa vije vivalingile.

13

Vishika viakumanusuila na Vihindu

1 Eyi inapu ntsimbu ya mucitatu ije njija kuli yeni. Mulonga uli uoshe uapande kukala na vakaleho vavali cipue vatatu.
2 Njananguile vaje valingile vupi hakulivanga na vaje vakuavo voshe, kaha njivanangula hano oku njiuahiko, ngue muje munjalingile oku tele kunjili ha vungenzi vuange vua mucivali, ngeci nga njija naua kaha kunjikavovola,
3 omuo mutonda cimueso ngeci Kilistu ali nakuhandeka muli yange. Kapuile uakuzeya linga amihonoue, vuno honi uapua uanzili muli yeni.
4 Omuo vamushukikile mukuzeya, vuno honi uayoya ha nzili ya Njambi. Omuo tuapua vakuzeya muli ikeye, vuno honi mu vusamba neni tukayoya hamo nendi ha nzili ya Njambi.
5 Lihiluleni yeni vavenia, linga mumone indi hanga muakakateya ku lutsilielo lueni. Liesekeni yeni vavenia. Nkuma kumuatantekeyele ngueni Yesu Kilistu ali muli yeni ndi? Kuvanga mulihilule keti ngoconi cilivene kaha munahonoua ceseko!
6 Njitsiliela nguange mukauana ngueni kutuahonouele.
7 Vuno honi tulomba kuli Njambi ngeci keti mulinge viavipi, keti cisholoke ngue yetu tunasa eci ceseko, vuno honi linga mulinge vije via kusungama, cipue vene oku cimuesa ngeci tunahonoua.

8 Omuo kutuasa kulinga vioshe hakuluisa vusunga, vuno honi vioshe lika omuo ya vusunga.
9 Omuo tunavuahelela ngeci yetu tunapu vakuzeya kaha yeni muvakukolesa. Yetu tulinakulomba lika mutualeleleho lutue.
10 Njilinakusoneka eci oku njesi hamo neni, linga ngeci omo njija keti cikanjikaluuile mukupangesa nzili yakama ije Muene nanjihana yakutunga kaha keti yakushandola.
11 Cakumanusuila, vamuanetu, saleniho. Kakateyeni kulinga viuma via kulumbunuka, ivuilileni kukulambelela cange, litavasaneni umo na mukuavo, yoyeni mu ciyulo. Kaha Njambi ua cizango na ciyulo akakala neni.
12 Lihinduiseni umo na mukuavo na kulitsuemba ca kulela.
13 Voshe vantu vakulela va Njambi vanatumu vihindu kuli yeni.
14 Kavumbi ka Muene Yesu Kilistu na cizango ca Njambi na kulitombola ca Cimbembesi Uakulela vikale neni voshe.

Mukanda ua Paulu kuli vaka NGALATA
Citsindikisi

1 Paulu kanganda uje keti uakuhuma ku vantu cipue kuhitila mu muntu, vuno honi
kuhitila muli Yesu Kilistu na Njambi Tate, uje uamusanguile ku vatsi,
2 yange na vamuanetu voshe vaje vanjili navo, tuli nakutuma vihindu,
Ku vikungulukilo via mu Ngalatiya:
3 Kavumbi kakale neni na ciyulo vije vihuma kuli Njambi Tate na Muene yetu Yesu
Kilistu,
4 uje ualihanene ikeye vavenia ha vipi vietu mukutuhumisa ku vupi ovu vua
vuavuno, kuya ku cizango ca Njambi yetu Tatetu.
5 Kuli ikeye kukale vumpau ku miaka yoshe ya yaye! Ameni.

Muzimbu Umo Uacili

6 Njalikomokela ngeci yeni voshe muahumu vuasi kuli uje uamisanene mu kavumbi
ka Kilistu nakutengulukila ku muzimbu ueka.
7 Keti ngue nguavo kuli muzimbu ueka naua, vuno honi kuli vamo vaje vali
nakumitanganesa kaha vatonda kutangula muzimbu ua Kilistu.
8 Vuno honi cipue vene nga yetu indi kangelo uakuhuminina kuilu, uje akambulula
muzimbu ueka uakuliseza na uje utuambuluile yetu kuli yeni, kaha apue uakusinga.
9 Ngue muje mutunahandeka hakulivanga, nahano hanga naua njicihandeka
nguange, nga kukala umo akambulula kuli yeni muzimbu ueka uakuliseza na uje
umuatambuile, kaha apue uakusinga.
10 Nkuma yange njilinakutonda ngeci vantu vanjishangale indi Njambi? Indi nkuma
njilinakueseka kuvuahelesa vantu? Nga hanga njicili nakuvuahelesa vantu, ngue
kunjapuile nji ngamba ya Kilistu.

Muje Paulu uapuile Kanganda

11 Omuo njitonda linga mutantekeye vamuanetu, ngeci muzimbu uje yange njam-
buluile kuuapuile muzimbu uakuhuma ku muntu.
12 Omuo kunjautambuile kuli muntu, cipue kulilongesauo, vuno honi uezile kuhitila
mukusolola ca Yesu Kilistu.
13 Omuo munevu vuyoye vuange vualaja mu futisi ya Vayunda, muje vati mun-
japakesele cikungulukilo ca Njambi muakupihia nakutonda kucinongesa.
14 Kaha njahianene mu futisi ya Vayunda kupulakana vavengi vaje mutunapuila
hamo ku miaka hhakati ka vantu vange, njalihanene cikuma ku vilika via vatatetu.
15 Vuno honi omo Njambi uje uanjihanguile laja te kanda njisemuke, nakunjisana
kuhitila mu kavumbi kendi,
16 uavuahelele cikuma hakusholola Munendi kuli yange linga njikamuambulule
hhakati ka vaje keti Vayunda, kunjaile kuli muntu umo mukunjinangula,
17 cipue kuya ku Yelusalema kuli vaje vapuile tunganda yange te kanda, vuno honi
njaile mu Alambiya kaha naua njahilukile ku Ndamasiku.
18 Ambahoni munima ya miaka itatu njaile ku Yelusalema mukumenekela Kayafase
kaha njakele nendi kuje matangua likumi na atanu.
19 Vuno honi kunjakamueneko tunganda veka naua kuvanga lika Tiango munaina
ya Muene.
20 Muli evi njinasonekela yeni, vusunga vua Njambi kunjesi nakukuisa.
21 Ambahoni njaile ku mitambela ya ku Silia na Silisha.

22 Vuno honi hanga vene kuvanjitantekeyele ku vikungulukilo via Kilistu via mu
Yundeya,
23 vovuile lika nguavo, “Uje uatuyandesele vuno honi alinakuambulula lutsililelo luje
luatondele kunongesa.”
24 Kaha vahanene vumpau kuli Njambi omuo yange.

2

Paulu na Tunganda Vakuavo

1 Ambahoni munima ya miaka likumi na iuana njaile naua ku Yelusalema na
Mbanambase hamolika na Tito.
2 Njaile kuje omuo ya kusolola, kaha njaliuanene navo vaje vantuama vuno honi
capuile mu vushueke kaha njavahanene muzimbu uje unjikambulula hhakati ka
vaje keti Vayunda, njatondele kutantekeya muacili nguange kunjishatukila cipue
njashatukilile viangoco.
3 Vuno honi Tito uje uakele nange kuvamusindiyiye linga alovoke, cipue vene ikeye
uapuile Kangelengu.
4 Vuno honi omuo ya vaka kutsiliela vamakuli vaje vezile mu vushueke, vaje vezile
mukuseveleka linga vakuende vungungu ha kupatuka cetu kuje tulinaco muli Kilistu
Yesu, linga vatupuise vandungo.
5 Kutualihanene kuli vakevo cipue muka ntsimbu lika, tualingile eci linga vusunga
vua muzimbu vavutulikile yeni.
6 Vuno honi kuli vaje vavakele nakuhana kasingimiko ngue cuma cije caseho, vuno
honi muoshe muje muvafuile, kuvalumbunukile ambe cimo kuli yange, Njambi kakele
na civembulu, vaje vanjihandeka nguange vantu vakulema kuvahakeleko cimo kuli
yange.
7 Vuno honi mu ngila ikuavo naua omo vamuene nguavo njakakateya kuambulula
muzimbu kuli vaje vakuhona kulovoka, ngue Petulu muje muakakateyele kuambulula
muzimbu kuli vaje kulovoka,
8 omuo Njambi uje uakele nakupangesa Petulu ha vipangi via vaka kulovoka
uapangesele nange naua kuli vaje keti Vayunda.
9 Omo vanongonuene kavumbi kaje kavanjihanene, kaha Tiango, na Kayafase,
na Iuano vaje vavakele nakuhana kasingimiko ngue vantuama, havanene yange na
Mbanambase livoko lia cilio mukupangela hamo, linga tuye kuli vaje keti Vayunda
kaha vakevo kuli vaje vakulovoka.
10 Voshe valombe yetu linga tuanuke tuhutu, eci cikeco cuma cije cinjikatondo
kulinga.

Paulu Atenukila Petulu ku Antioke

11 Vuno honi omo Kayafase uezile ku Antioke njamusembuluile ku mesho endi omuo
ikeye uapihisile.
12 Omuo tele kanda vamala vamo veje kuli Tiango, ikeye ualile na vaje keti Vayunda,
Vuno honi omo vezile uavashondolokele nakulihumisako ikeye vavenia mukuteua
kulovoka.
13 Kaha ikeye na vakuavo voshe Vayunda vaputukile kulinga civembulu linga vene
cipue Mbanambase na ikeye vamutanguile ku civembulu cavo.
14 Vuno honi omo njamuene nguange kuvesi nakulinga viakusungama ha vusunga
vua muzimbu, kaha njahandekele na Kayafase ku mesho avo voshe nguange, “Nga
yove, cili uje Kayunda uyoya ngue uje keti Kayunda vuno honi keti ngue Kayunda,
kaha uasa vati kulinga vaje keti Vayunda linga vayoye ngue Vayunda?”

Vayunda na vaje Keti Vayunda Vanovoka ha Lutsililelo

15 Yetu vavenia vaje Vayunda ku cisemua kaha keti vaje keti Vayunda vaka vipi,
16 tutantekeya nguetu muntu kasa kupua uakusungama ha vipangi lika via lishiko
vuno honi kuhitila mu lutsilielo muli Kilistu Yesu, cipue yetu tunatsiliela muli Kilistu
Yesu linga tupue vakusungama ha lutsilielo muli Kilistu, keti ku vipangi via lishiko
omuo ha vipangi lika via lishiko naumo uahi akapuilaho uakusungama.
17 Vuno honi nga mukusetela kuetu linga tupue va vusunga muli Kilistu, kaha yetu
vavenia tualiuanene kupua vaka vipi, kaha nkuma Kilistu ikeye liavenia vupi ndi?
Cilivene kuahi!
18 Vuno honi nga naua njitunga viuma vije vinjalundumuine, kaha njalimono yange
vavenia nguange muka kupihisa.
19 Omuo yange kuhitila mu lishiko njatsile ku lishiko, linga njikayoye kuli Njambi.
20 Vanjishukikile hamo na Kilistu, kaha keti yange naua uje ayoya vuno honi Kilistu
ikeye uje ayoya muli yange, kaha na muono uje honi njiyoya mu ntsitu njiyoyela ha
lutsilielo muli Muna Njambi, uje uanjizangele nakulihana ikeye vavenia hali yange.
21 Kunjasa kuteua kavumbi ka Njambi, omuo nga vusunga vavuuana kuhitila mu
lishiko, kaha Kilistu viahi viatsililile.

3

Lishiko cipue Lutsilielo

1 Eni vilema vaka Ngalatiya! Iya namilouo, ku mesho aveya Yesu Kilistu va-
muhanene ku vivunga nakumushukika?
2 Maneni njimihule eci lika: Nkuma yeni muatambuile Cimbembesi ha vipangi via
lishiko indi vukuvuilila na lutsilielo?
3 Muvilema vati yeni? Hakuputuka na Cimbembesi, nkuma mumanusula honi na
ntsitu ndi?
4 Nkuma muahitila vene mu viuma viavingi muangoco ndi? Cilivene nga vinayi
muangoco.
5 Nkuma uje akamihana Cimbembesi nakupanga vikomoueso hhakati keni
akavipanga na vipangi via lishiko indi ha kuvuilila na lutsilielo?
6 Mukemo vene Avilahama “uatsilielelele Njambi, kaha vamutandeleleko kupua
uavusunga.”
7 Taleni omu mukemo mucinafu yeni vamala va lutsilielo vaje vakevo vana va
Avilahama.
8 Kaha na visoneka hakumona vije vilikulutue ngeci Njambi akalinga vaje keti
Vayunda kupua vaka vusunga ha lutsilielo, nakuambulula muzimbu mukulivanga kuli
Avilahama nguendi, “Muli yove mafuti oshe akakuisuliua.”
9 Nankuma, vaje voshe vantu vali na lutsilielo vanakuisuliua hamo na Avilahama
uje uakele na lutsilielo.
10 Omuo voshe vaje vajendamena ha vipangi via lishiko, vali muintsi lia cisingo,
omuo vavisoneka nguavo, “Nasingiua uoshe uje akaniungu viuma vioshe vije viva-
soneka mu livulu lia lishiko nakuvilinga.”
11 Honi calumbunuka muacili ngeci naumo uahi muntu ivapuisa uavusunga kuli
Njambi ha lishiko, omuo “Uoshe uje alinga vusunga kuhitila mu lutsilielo akayoya.”
12 Vuno honi lishiko kuliakundamene ha lutsilielo, omuo “Uoshe uje avilinga akayoya
navio.”
13 Kilistu uatukulile yetu ku cisingo ca lishiko hakupua cisingo omuo yetu omuo
vacisoneka nguavo, “Nasingiua uje alishukika ha muti,”
14 linga muli Kilistu Yesu ngeci vije vikuisulo via Avilahama vije kuli vaje keti
Vayunda, kaha linga tutambule cikulaheso ca Cimbembesi kuhitila mu lutsilielo.

Lishiko na Cikulaheso

15 Vavusamba vange njihana cimueso ca litangua lioshe mu muono uetu, naumo
uahi asa kuhumisa ku litavasano lia muntu cipue kuvuezelelako, hanima ya kulikuta.
16 Honi vikulaheso vivapangelele Avilahama na mutekuluila uendi. Visoneka
kuvihandeka nguavio, “Nakuli vatekuluila,” kulumbununa vavengi, vuno honi kulum-
bununa umo lika, “Nakuli mutekuluila uove,” ikeye Kilistu.
17 Evi vikevio vinjili nakulumbununa: lishiko lije liezile ha miaka vihita viuana na
makumi atatu (430) yakunima, kuliayenguile litavasano lia laja lije Njambi ualingile,
nakuhumisa cikulaheso cendi.
18 Omuo nga kusuana cakundama ha lishiko, kaha kucesi naua ha cikulaheso, vuno
honi Njambi uacihanene kuli Avilahama ha cikulaheso.
19 Kaha omuo vikahoni lishiko? Valihakeleko omuo ya vupi, kuvanga noho hakezila
uje mutekuluila uje ivalingilile cije cikulaheso. Lishiko valihanene kuhitila muli
tungelo nakulikundika kuli muka kuimanena mukati.
20 Honi muka kuimanena mukati emanena vavengi, vuno honi Njambi uapua umo.

Vutumbe vua Lishiko

21 Nkuma lishiko lilinakuluisa vikulaheso via Njambi ndi? Cilivene kuahi, omuo
nga lishiko valihanene nguavo liyoyese, kaha cilivene vusunga ngue vuneja omuo ya
lishiko.
22 Vuno honi visoneka vinahaka viuma vioshe ku vupi, linga vioshe vije vivakulah-
esele ku lutsililelo muli Yesu Kilistu vakavihane kuli vaje vatsiliela.
23 Honi tele kanda lutsililelo luije, vatukutile ku lishiko nakutupuisa vinzinda noho
vakasholola lutsililelo.
24 Kaha na lishiko tuakele nakuliendesa kuvanga noho hezilile Kilistu, linga
vatupuise vaka vusunga kuhitila mu lutsililelo.
25 Vuno honi luje lutsililelo luneja, kaha honi kutuapuila naua vinzinda va lishiko.
26 Omuo muli Kilistu Yesu muva voshe munapu vana va Njambi kuhitila mu
lutsililelo.
27 Omuo vuingi vueni vaje vavambuitikile muli Kilistu munazala Kilistu.
28 Kukuesi honi Kayunda cipue Kangelengu, kukuesi ndungo cipue uakupatuka,
kukuesi yala cipue mpuevo, omuo muva voshe munapu umo muli Kilistu Yesu.
29 Kaha nga munapu muva Kilistu, kaha muvatekuluila va Avilahama, kaha muva
kakusuana kuya ku cikulaheso.

4

1 Njilina kulumbununa nguange uje muka kusuana nga acili kanike kaha akapua
ngue ndungo cipue vene oku ikeye vene vavenia vikumba.
2 Vuno honi akakala mu mavoko avakakumuniunga na vaje vavanatsiliela kuvanga
noho ha litangua lije liatumbuile ishe.
3 Kaha netu vene omo tele tu vanike tuapuile tu vandungo va vimbembesi vije
vikendesa mavu.
4 Vuno honi omo ntsimbu yahetele, Njambi uatumine Munendi uakusemuka ku
mpuevo, uakusemukila mu lishiko,
5 mukukula vaje vakele muintsi lia lishiko linga vatupuise vana.
6 Kaha omuo munapu mu vana, Njambi natumu Cimbembesi ua Munendi mu
mitima yetu, uje akalili nguendi, “Amba! Tate!”
7 Nankuma, kuhitila muli Njambi kuuapuile naua ndungo vuno honi muana, kaha
nga unapu u muana kaha yove muka kusuana.

Kulishoshomuena ca Paulu hali vaka Ngalatiya

8 Ku laja, omo tele kanda utantekeye Njambi, muakele mu vundungo kuli vaje ku
vuntu keti vanjambi.

9 Vuno honi omuo muatantekeya Njambi, cipue omuo honi Njambi namitantekeya,
nkuma vati naua muhilukila kuli vije vimbembesi via kuzeya nangoco, vije mutonda
naua linga mupue vandungo vavio?
10 Yeni mukaniungu matangua, na vingonde, na vintsimbu na miaka.
11 Njilina kulishoshomuena nguange hamo nzili yange hali yeni inai muangoco.
12 Vamuanetu njilinakumilambelela linga mupue ngue yange, omuo nange naua
njinapu ngue yeni. Kumuanjilingile cipue vupi vumo.
13 Muatantekeya ngueni omuo yakuvavala mukemo njambuluile muzimbu kuli yeni
ha kulivanga.
14 Kaha cipue vene cihindu cange capuile vieseko kuli yeni, kumuanjiyenguile cipue
kunjisembulula, vuno honi muanjitambuile ngue kangelo ua Njambi, cipue ngue
Kilistu Yesu.
15 Vikahoni vije muavuahelelele cikuma? Omuo njinapu mukaleho nguange nga
casiuile ngue muahumisile mesho eni naku ahana kuli yange.
16 Nkuma honi njinapu citozi ceni omuo yakumileka vusunga ndi?
17 Ovo vantu vamuesa cizango hali yeni vuno honi kuakuhona seho, vatonda linga
vamitepese kuli yetu linga muzange vakevo.
18 Omuo ha mulonga uacili, cikapu cacili ntsimbu yoshe kulizanga, kaha keti lika
omo nga tulihamo.
19 Vana vange vacizango, vaje hanga naua njicili mu mushongo uje ngue mpuevo
atonda kusema kuvanga noho muatambula Kilistu muli yeni.
20 Njitonda ngue njikale neni hano linga citengulule lizi liange omuo njal-
ishoshomuena hali yeni.

Cimueso ca Hangale na Sala

21 Njilekeni, yeni vaje vatonda kukala muintsi lia lishiko, nkuma kumuekulivua
lishiko ndi?
22 Omuo vanacisoneka nguavo Avilahama uakele na vana vavali va vamala, umo
uakuli mpuevo ua ndungo kaha mukuavo uakuli mpuevo uakupatuka.
23 Vuno honi muana uje uakuli ndungo uasemukile kuya ku vuntu, kaha muana uje
uakuli uakupatuka uasemukile kuya ku cikulaheso.
24 Honi eci cinapu ngue cisimo, ava vampuevo vanapu matavasano avali. Limo
lihuma ku Munkinda ua Sinai, kusemena vana mu vundungo, ou ikeye Hangale.
25 Honi Hangale ikeye Munkinda ua Sinai mu Alambiya, ikeye nemanena Yelusalema
ije iliko, omuo ikeye ali mu vundungo na vana vendi.
26 Vuno honi Yelusalema ije ili kuilu ikeyo yakupatuka, kaha ikeye nanetu.
27 Omuo vanacisoneka nguavo,

“Vuaheleleni, yeni vantsimpi vaje kuvekusema!
Lileni nakutambeka na nzolela, yeni vaje kumuesi mu mushongo uakusema!
Omuo vana va uje ivasezele vanapu vavengi
kupulakana vana vendi uje nashomboka.”

28 Honi yetu, vamuanetu, ngue Isake, yetu tu vana vacikulaheso.
29 Vuno honi ngue kuntsimbu ije uje muana uasemukile kuya ku vuntu uapakesele
uje uasemukile kuya ku cimbembesi, kaha omu mukemo mucilimo cipue hano.
30 Vuno honi visoneka nkuma vihandeka vika? Vihandeka nguavio, “Sheka mpuevo
ua ndungo na munendi, omuo muana uje ua ndungo kasa kukasuana hamo na muana
ua uje mpuevo uakupatuka.”
31 Nankuma, vamuanetu, yetu keti tu vana va uje ndungo vuno honi va uje mpuevo
uakupatuka.

5

Niungeni Kupatuka Ceni

1 Omuo ya kupatuka mukemo Kilistu natupatula, nankuma, imaneni ngoo kaha keti
mulihane naua ku mutiyo ua vundungo.
2 Honi yange Paulu, njihandeka kuli yeni nguange nga mutambula kulovoka, kaha
Kilistu kakakala na seho kuli yeni.
3 Njihilukilaho naua kunangula ku yala uoshe uje akatambula kulovoka nguange
ikeye vanamukutu mukutulika lishiko lioshe.
4 Vanamihumisa kuli Kilistu yeni voshe vaje vavapuisa va vusunga ku lishiko,
munahumu ku kavumbi.
5 Omuo kuhitila muli Cimbembesi ha lutsilielo, tulinakuvandamena kutsiliela ca
vusunga.
6 Omuo muli Kilistu Yesu kukuesi kulovoka cipue kuhona kulovoka cije cili naseho,
vuno honi lutsilielo lupanga kuhitila mu cizango.
7 Muakele nakulinga muacili, kaha iya honi uamivindikile kuononoka vusunga?
8 Eci kusindiya kucahumine kuli uje uamisanene.
9 Kacimbaluila kakandende kakafutunuisa mukasha uoshe.
10 Njatsiliela muli Muene nguange kumukatambula cuma ceka kupulakana cange,
kaha na uje uoshe alinakumiyandesa akauana cisompelo cendi.
11 Vuno honi nga yange vamuanetu, hanga njicilinakuambulula kulovoka, nkuma
vikahoni hanga vacinjipakesa? Ha mulonga ou cije citsuntsuiso ca cilindakano
vanacihumisa.
12 Njitonda linga vaje vantu vaje valinakumitanganesa keti valengesele aha lika,
veceleni vatualeleleho nakulipuisa vayunuke.
13 Vamuanetu, omuo yeni vamisanene mukupatuka, kaha honi keti mupangese
kupatuka ceni cipue lisesa lia ku muvila ueni ua ntsitu, vuno honi kuhitila mu cizango
pueni vangamba kuli umo na mukuavo.
14 Omuo lishiko lioshe vanalishulisisa mu lizi limo lika eli ngualio, “Zanga mukueni
ngue muua lizanga yove vavenia.”
15 Vuno honi nga mulishuma nakulivulumuna umo na mukuavo kaha nangukeni
linga keti mukalinongese umo na mukuavo.

Cimbembesi na Cisemua ca Vuntu

16 Vuno honi njihandeka nguange endeni na Cimbembesi kaha keti muvuahelese
mashungu aku muvila ua ntsitu.
17 Omuo mashungu aku muvila ua ntsitu akaluisa Cimbembesi, kaha na mashungu
a Cimbembesi akaluisa muvila ua ntsitu, omuo evi kuvialitombuele, kaha vikamikingi
ku kulinga vije vimutonda kulinga.
18 Vuno honi nga Cimbembesi cimituamenena kaha kumuesi muintsi lia lishiko.
19 Honi vipangi via muvila ua ntsitu viapua viangoco: vikevio viapua vupangala,
kulijualesa, vilinga via kuteuesa,
20 kulemesa tumponia, vulozi, vutozi, vaka kulua, cipululu, vutenu, vaka kulizanga
vavenia, vaka kulitepesa ku vakuavo, vaka cimbembesi ca kuzanga viuano,
21 vaka lifuua, vaka kupenda, nakulinga viuma vieka ngue evi. Njiminangula
ngue muje naua munjaminanguile hakulivanga, ngeci vaje voshe vakalingi viuma evi
kuvakasuana vumuene vua Njambi.
22 Vuno honi vushuka vua Cimbembesi vuapua cizango, nzolela, ciyulo, lukakateya,
ngozi, vucili, kukonkama,
23 kulikehesa na kulihilula, kaha kukuesi lishiko liluisa viuma evi.
24 Kaha vaje voshe vakundama kuli Kilistu Yesu vanashukika muvila ua ntsitu na
vilinga viauo na mashungu auo.

25 Nga tuyoyela hali Cimbembesi, kaha tuyeni tuende naua na Cimbembesi.
26 Kutuapandele kupua vaka kulihalesa cipue kuliputuka umo na mukuavo, cipue kuvuila cipululu umo na mukuavo.

6

Liambateseni Viteli via Umo na Mukuavo

1 Vamuanetu, nga muntu umo vanamuuana na mulonga uli uoshe, kaha yeni vaje vanakulahela munapande kumusungamesa mu cimbembesi ca kulikehesa. Kaha lihiluleni yeni vavenia kuteua mukakovele naua mu ceseko eci.
2 Liambateseni viteli via umo na mukuavo, kaha mukulinga eci mukashulisisa lishiko lia Kilistu.
3 Omuo nga uoshe uje asinganieka nguendi napu uakama, vuno honi keti mukemo muanapu, kaha ali nakulikuisa ikeye vavevia.
4 Vuno honi muntu na muntu ahilule vipangi viendi vavenia, kaha kuya ku vipangi viendi akasa kulihalesa ikeye vavenia keti hali mukuavo.
5 Omuo muntu na muntu akaliambatela citeli cendi vavenia.
6 Muntu uoshe uje ivanalongesa lizi akalipangela viuma vioshe viacili na uje namulongesavio.
7 Keti vamikuise, Njambi kuvekumushendumuna, omuo vioshe vije viakuna muntu, vikevio naua viakateja.
8 Omuo uoshe uje akuva ku muvila uendi, kaha ku muvila uendi naua kukeko kuakateja kunonga. Vuno honi uoshe uje akuva ku Cimbembesi, kaha ku Cimbembesi naua kukeko kuakateja muono ua yaye.
9 Keti tuhone mukulinga viuma viacili, omuo ntsimbu ikeja ije tukateja muacili nga tutualelelaho nalukakateya.
10 Nankuma, omuo tucili nantsimbu, tuyeni tulinge vucili ku vantu voshe, kaha cikuma kuma ku ntanga ije ya lutsililelo.

Kunangula Cakumanusuila na Cihindu

11 Taleni kuhama ca visona vije njili nakumisonekela na livoko liange.
12 Vaje vakatondo kuvuahelesa vantu ku ntsitu vakevo vaje vakamisindiya linga mulovoke. Eci vakacilingila lika linga vateue kuvapakesa omuo ya cilindakano ca Kilistu.
13 Omuo cipue vene vaje vanalovoka kuvekutulika lishiko, vuno honi vakashunguiya yeni linga mulovoke ngeci vauane vumpau mu muvila ueni.
14 Vuno honi yange kunjikalihalesa ha lievi, kuvanga lika ha cilindakano ca Muene uetu Yesu Kilistu, uje muli ikeye mavu vanaashukika kuli yange, nange ku mavu.
15 Omuo kukuesi na mulonga uahi cipue ualovoka cipue kuualovokele, vuno honi cakama kupua uakutanga lualuha.
16 Ciyulo na cikeketima vikale kuli yeni voshe vaje venda na lishiko eli, na kuli Isaleli ya Njambi.
17 Kuhuma hano, keti kukale muntu umo anjihane vukalu, omuo njinambata vitamba via Yesu ha muvila uange.
18 Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu kakale na cimbembesi ceni, vamuanetu. Ameni.

Mukanda ua Paulu kuli vaka EFESO

Citsindikisi

Mukanda kuli vaka Efeso vausonekele ha ntsimbu imo na mukanda ua vaka Kolose ngue mu mukati ka 60-62 AD. Muka kusoneka na

Liambulula vavenia kupua Paulu (1:1). Vaka kulilongesa cikuma ha cuma cimo vanatava nguavo Paulu ikeye uasonekele Efeso cipue ngoco ou mukanda kuuesi na cihindu ca vavenia cije ciuaniua kuva ka Kolose. Muafua hacifua eci camoneka ngue vausonekele linga uzenguluke mu vikungulukilo vimo vili Munganda. Paulu atumbula naua nguendi uakele mu kamenga omo uasonekele mukanda (3:1, 4:1, 6:20). Paulu uahanene mukanda kuli Tatikikase kuya nauo ha vungenzi vuendi kukamona cikungulukilo caku Efeso (6:21-22).

Efeso yapuile Nganda yakama ya vaka Loma hhakati kavinganda via vindende ca muhela mu Asiya. Efeso ye vuikile cikuma muafua vatungile cihela cakama ca kulemesela Kamponia ua va Ngelengu ua mpuevo Atamisi (Vilinga 19:23-31). Cikungulukilo ca Efeso caputukile vuino ha kutualelelaho ca hilukilile munima (Kusolola 2:1-7.)

Paulu ali nakulumbununa ha mbazuvuila ya kulivanga ya mukanda ou omo muje Njambi ua hanguile vantu vendi na kuvasambuesa ku vupi vuavo kuhitila muli Yesu Kilistu. Ali nakusetekesa cikungulukilo ku muvila na njivo. Kilistu ikeye mutue ua muvila na cisimi cakama ca njivo. Mu mbazuvuila ya mucivali ya mukanda Paulu ahana mashiko muvanapande kuyoya muvu Yesu.

Kulumbununa viuma vili mu mukanda:

1.1-2 Paulu aliambulula vavenia na kumeneka va Efeso.
Kaha alumbununa vu sepa vua cikungulukilo na Kilistu (1:33; 21).
Kaha Paulu ali nakusoneka ha ngila vanapande kuyoyelamo vaka Yesu (4:16-20).
Hakumanusula Paulu ahandeka amo mezi akushoka (6:21-24).

Mitende kuhuminina kuli Paulu

1 Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi,
Kuli vantu va Njambi vakulela vaje naua vapua vakukonkama muli Kilistu Yesu.
2 Njambi tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane ngozi na ciyulo.

Vikuisulo muli Yesu Kilistu

3 Tulemeseni Njambi ikeye Njambi ya Muene yetu Yesu Kilistu kaha ikeye naua ishe. Omuo mukulipandakana kuetu na Kilistu natukuisula navikuisulo vioshe via Cimbembesi mu vihela via muilu.
4 Tele kanda vapange mavu, Njambi uatuhanguile laja tupue vendi muli Kilistu, tupue vakulela na kujeneka mulonga ku mesho endi.
Omuo cizango cendi,
5 Njambi uayonguelele kulutue ngeci kuhitila muli Yesu Kilistu akatupuisa kupua vana vendi. Eci capuile cakumulema na vutumbe vuendi vavenia.
6 Nkuma tulemeseni Njambi ou natumuesa ngozi yendi yakama cikuma muafua ya munendi yazema.
7 Mu maninga a Yesu Kilistu tunapatuka na kutusambesa ku vupi vuetu, ovu vukevo vukama vua ngozi yendi yakama cikuma-kuma.
8 Njambi natuhana ngozi museteko yakama! Mukuendelela na mana oshe na mukutantekeya kuoshe.
9 Njambi ualingile vije uatumbuile kulinga kulutue. Uatusholuelele vutumbe vuendi vua vushueke vuasinganiekele kumanesa kuhitila muli Kilistu.

10 Vutumbe ovu vuje Njambi aka vumanesa omo nga ntsimbu ya cili inapuho,
akakungulula vioshe via muilu nevi via ha mavu muli Kilistu.
11 Vioshe viuma Njambi ualingile kuya navutumbe vuendi. Njambi uatuhanguile
kupua tuvantu vendi kuhitila muli Yesu Kilistu. Ovu vukevuo vutumbe vuendi vua
tumbile hume ha katete.
12 Yetu vakulivanga tuakala na likulahelo muli Kilistu tulemeseni vumpau vua
Njambi.
13 Neni naua muapuile mu vantu va Njambi omo muazivile lizi lia vusunga,
vimpande viacili vije viaminehelele kuovoka. Muakulahelele muli Kilistu, Kaha
Njambi namihaka cizivukiso cakupua muvendi hakumihana Cimbembesi cakulela uje
uamikulahesele.
14 Cimbembesi cikeco cinatulingisa cili vene tukasuana vije Njambi nakulahesa
vantu vendi, kaha tunasimpi ngeci Njambi a kapatula vantu vendi. Tulemeseni
vumpau vuendi!

Lilombelo lia Paulu

15 Muafua ya vioshe evi Njambi vianamilingila hume njevuile kukutsiliela kueni
muli Muene Yesu, na cizango ceni kuli voshe vantu va Njambi,
16 kunjalikelele kutsatsela kuli Njambi omuo yeni. Ntsimbu yoshe njikamilombelela.
17 Njili nakutualeleho kulomba kuli Njambi ya Muene uetu Yesu Kilistu, ishe ya ku
vumpau amihane Cimbembesi ca mana na ca kusholola linga mutantekeye Njambi
muacili.
18 Njili na kulomba kuli Njambi linga amihane ceke ca kutantekeya likulahelo lije
liva namisanena na vumpau vuakama vua vufuko vuva kasuana vantu vendi.
19 Naua njikalombo nguange mutantekeye nzili yendi yakama kuli yetu vaka
kutsiliela. Ije nzili ipanga muli yetu inapu ngue nzili yakama ije
20 uapangesele omo uasanguile Kilistu ku vatsi nakumutumbika ku livoko liendi lia
cilio mu lifuti lia muilu.
21 Kuje Kilistu ikeye muka kushika helu lia voshe vaka kushika muilu, vaka mpoko
yakama na vaka nzili na vimiene voshe, ikeye ali na lizina lili helu lia mazina oshe a
mpoko ali hano vene na aje akejaho.
22 Njambi nahana nzili yoshe muli Kilistu nakumupuisa mutue ua vioshe mu
cikungulukilo.
23 Cikungulukilo cinapu muvila ua Kilistu, na cikungulukilo cinashulu ikeye na ikeye
nashulisisa vioshe.

2

Kuhuma ku kutsa kuya ku muono

1 Laja muapuile muvatsi ku Cimbembesi omuo ku muononokele Njambi, nakulinga
vupi.
2 Ha ntsimbu ije muakavangeyele vingila via vupi via muno mu lifuti, muononokele
suana ua muvukambuila ikeye Cimbembesi ou ali na kutuamenena vantu vaje kuvesi
nakuononoka Njambi.
3 Mua vusunga vene tuva voshe tuafuile ngue vakevo ha ntsimbu imo, kaha
tuayoyele vene ngue kucisemua ca mashungu etu a vuntu. Tualingile vije vuntu vuetu
na visinganieka via vuntu viakele nakutonda. Muafua kucisemua cetu ca vuntu ngue
vantu voshe, tuapandele kuyanda ku vukalu vua Njambi.
4 Vuno honi Njambi uapua ua cikeketima cikuma, muafua ha cizango cendi kuli yetu
capua cakama cikuma.
5 Omo tuatsile ku vupi vuetu ku Cimbembesi, Njambi uatunehele ku muono na
Kilistu. Munovoka ha ngozi ya Njambi.

6 Hakukala kuetu muli Kilistu Yesu, Njambi uatusanguile mu Cimbembesi hamo
nendi ngeci tukayule hamo nendi muilu.
7 Ualingile evi kupua cimueso kuli voshe ha vintsimbu vioshe na vije vikejako
ha kumuesa vukama vua cikeketima cendi cije kutuasa kuseteka na kavumbi kaje
katumuesele muli Kilistu Yesu.
8 Munovoka muafua ngozi ya Njambi kuhitila mulikulahelo. Eci keti ngue ha vilinga
vieni kuahi, vuno honi cinapu vuana vua Njambi.
9 Njambi kamiovuele ha vilinga vieni. Muafua yaevi kukuesi visinganieka linga
muntu umo alishashe.
10 Yetu tunapu vakutanga kuli Njambi, kaha hakukala kuetu muli Kilistu Yesu
uatutangelele yetu kulinga vipangi viacili, vije uatu vuaheselelevio kulutue ngeci vene
tuyoye mu cifua eci vene.

Vumo muli Yesu

11 Singaniekeni ha ntsimbu imo yeni keti mu Vayunda kucisemua, vaje vamisana
nguavo “Vakakujeneka kulovoka” ngue ku futisi ya Vayunda, vaje valitumbula nguavo
“vaka kulovoka” eci cikalingika kumivila ua muntu namavoko.
12 Ha ntsimbu ije muahangunukile kuli Kilistu. Muapuile muvangezi kumuakun-
damene ku vantu va Isaleli vaje Njambi uahanguile. Kumuakele na mutambela mu
matavasano, aje emanene ha vikulaheso via Njambi kuli vantu vendi, kaha yeni
muayoyele hano ha mavu kua kuhona likulahelo na kujeneka Njambi.
13 Muakele kulahako na Njambi ha ntsimbu imo. Vuno honi vanaminehe hayehi
muli Kilistu kuhitila mu maninga endi.
14 Omo Kilistu natunehela ciyulo hakupua Vayunda na vaje keti Vayunda kupua
umolika. Uahanene muvila uendi kupua cikombelo, ca kuvujula civumbe cije cava
hangunuine na kuvapuisa vitozi.
15 Omo uatsile uatupuisile kulikela kukavangeya mashiko a Vayunda hamo
nakushika kualio na futisi yalio linga yetu tuovoke. Ualingile eci ngeci vivunga vivali
vipue civunga cimolika, linga kukale ciyulo.
16 Kuhitila ha kutsa cendi ha cilindakano Kilistu uanongesele vizindo viavo. Kuhitila
ha cilindakano napandakana vivunga vivali nakuvipuisa muvila umolika nakuvineha
hamo na Njambi.
17 Kilistu uezile nakuambulula muzimbu ua cili ua ciyulo kuli voshe, kuli yeni keti
Vayunda vaje vakele kulahako na Njambi na kuli Vayunda vaje vakele kuyehi na
Njambi.
18 Muli Kilistu yetu voshe, Vayunda na vaje keti Vayunda, tuasa kuija ku mesho a
Tate mu Cimbembesi ca Njambi.
19 Nankuma, yeni keti Vayunda kumuapuile honi naua vakakuija, yenihoni munapu
mu vandambo hamo na vantu va Njambi, yenihoni munapu vantu va ntanga ya
Njambi.
20 Neni naua vanamitungu ha luvula lua tunganda na tunanguizi va Njambi, cisimi
caseho cikuma ca mu mbango cikeco Kilistu Yesu vavenia.
21 Ikeye muka kukuatela njivo yoshe hamolika na kuyikolesa na kuyipuisa njivo
yakulela ya Muene.
22 Muli Yesu yeni vana mitungu mumo na vakueni veka ngeci mupue muhela ua
Njambi uakayoyela kuhitila hali Cimbembesi cendi.

3

Vipangi via Paulu kuli vaje keti Vayunda

1 Kuya kuviuma vije vianapanga Njambi, yange Paulu njili nakumilombelela. Njili
mu kamenga muafua ha vipangi via Kilistu Yesu hali yeni keti Vayunda.

2 Mua vusunga vene yeni muazivuka ngueni Njambi mu kavumbi kendi nanjihana
vipangi evi via kuambulula muzimbu ua cili.
3 Njambi uajomboluele vutumbe vuendi vua kushueka nakuvusholola kuli yange.
Njasoneka laja muvundende ha cuma eci.
4 Kaha nga mutanda vije vinjasoneka muhasa kuvuisisa muje munjikevuisisa
vishueka via hali Kilistu.
5 Mu vintsimbu via hanima vantu kuva valekele vishueka evi vuno honi Njambi
navisholola alolo hali Cimbembesi cendi kuli tunganda na tunanguizi va Njambi va
Njambi vaje vahanguile.
6 Cishueka eci, capuile ngeci hali lizi lia muzimbu uacili, vaje keti Vayunda hano
honi vali namutambela hamo na Vayunda mu vikuisulo via Njambi vakevo vanapu
muvila umo, na kuli pangazela mu cikulaheso ca Njambi cije ca pangele muli Kilistu
Yesu.
7 Njambi uanjihanene vuana vuakama vua kuambulula mu muzimbu uacili.
Ualingile eci kuhitila mu nzili yendi ilina kupanga muli yange.
8 Yange njapua nji uamundende ku hiana voshe vantu va Njambi, vuno honi Njambi
ua nji hanene vipangi viacili viakuambulula muzimbu uacili kuli vaje keti Vayunda ua
vufuko vua Kilistu vuje vua kukomokesa.
9 Uanjihanene naua vipangi via kumuesa vantu voshe vutumbe vua vishueka viendi
muje mu vukalingiua. Njambi ikeye samatanga ua vioshe, uashuekele vushueka
vuendi ku miaka yoshe ya kunima.
10 Visinganieka viendi hali evi vioshe viapuile kupangesa cikungulukilo kumuesa
vaka kusuana na vaka nzili mu lifuti lia muilu muje vati mana endi akalanao mu
vioshe.
11 Evi vikevio Njambi uasinganiekele hume ha katete kaha uavimanusuile kuhitila
muli Kilistu Yesu Muene yetu.
12 Muafua Kilistu na likulahelo lietu muli ikeye tuasahoni kuija mu kusimpa na
kutsiliela muli Njambi.
13 Nankuma, njimilomba nguange keti muzeye ha tuyando tuange njili naku uana
omuo ha liyeni. Muafuila kuziva kalemeso ngueni njalihana kuyandela viuma evi
muafua hali yeni.

Cizango ca Kilistu

14 Muafua ha vutumbe vuakama vua Njambi nja ntsikamene ha mavuli ange naku
milombelela ku mesho a tate.
15 Ikeye ishe ua ntanga yoshe ya hano ha muilu na mavu.
16 Njilomba kuli Njambi ha vufuko vua vumpau vuendi ngeci amihane nzili hali
Cimbembesi cendi linga mukale na nzili mukati ka mitima yeni.
17 Njilomba nguange Kilistu ayoye mu mitima yeni ha kutsiliela. Kaha naua njilomba
nguange mu shalave mizi mu cizango na luvula lueni lupue mu cizango.
18 Mungila eyi yeni hamolika na vantu va Njambi voshe mukakala na nzili ya
kutantekeya muacili vukama vua cizango ca Kilistu ca kuhona kuhua.
19 Njilomba nguange mutantekeye cizango cendi cipue vene ku muhasa kucitan-
tekeya muacili. Kaha nga mutantekeya cizango cendi mukashulilila na cifua ca
Njambi.
20 Njambi asa kulinga vije viuma via kuhiana cikuma mu nzili ili nakupanga muli
yetu. Ahasa kupanga mu kuhiana vije vituasa kumulomba cipue kuhiana vije vituasa
kusinganieka.
21 Kuli Njambi kukale vumpau mu cikungulikilo na muli Kilistu Yesu ku ntsimbu
yoshe na ku miaka yayaye Ameni.

4

Kulikuta mu muvila ua Kilistu

1 Njili mu kamenga muafua ya kupangela Muene. Njimilomba muyoye muvu yoye
vuaku fuilamo vua vantu vaje Njambi nahangula kupua vendi.
2 Ntsimbu yoshe pueni vaka kuononoka na kulikehesa naku vandamena. Mueseni
kulikonekela umo na mukuavo mu cizango.
3 Koleseni kutulika muacili vumolika vuana mihana yeni Cimbembesi ca Njambi mu
kukala mu ciyulo cije cinamikutu hamolika.
4 Muvavoshe munapu mbazuvuila ya muvila umolika. Kuli Cimbembesi ca kulela
cimolika. Ngue Njambi muanamihana likulahelo limolika muamisanene.
5 Kuli Muene umolika na lutsililelo lumolika na kumbuitika cimolika.
6 Kuli Njambi umo ikeye ishe ya voshe, Muene ua voshe, uapanga mu voshe kaha
ali mu voshe.
7 Umo na umo hali yetu voshe natambula vuana vua cili kuesekesa ku vije Kilisitu
uahanguile kupangezela.
8 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo,
“Omo ikeye uaile ku cihela cilahako,
Uambate vitozi vavengi hamo nendi vaje vakuate
Nakuhana mavuana kuli vantu.”
9 Kaha naua “Ikeye uaile ku cihela cilahako” cinalumbunuka vika? Cinalumbunuka
ngeci ha kulivanga uezile muintsi lia mavu akulova.
10 Uje uezile muitsi lia mavu, ikeye umolika uaile muilu lia melu oshe linga ashulise
mavu oshe na ikeye vavenia.
11 Uapuile ikeye ua hanene vuana, uemikile vamo tunganda, vamo kupua tunanguizi
va Njambi va Njambi, vamo vapue vaka kuambulula muzimbu uacili, vamo vapue
tuniungi vamo valongisi.
12 Ualingile evi muku vuahesela vantu va Njambi vamupangele, mukutunga muvila
ua Kilistu.
13 Eci cikatualelelaho noho tuva voshe tukapua vantu vamolika muafua mulukulahelo
luetu muli Muna Njambi muafua tuvavoshe tumutantekeya. Tukapua vantu vakukola
mulukulahelo na kuheta haseteko ya kumanesela ya Kilistu.
14 Kaha kutukapuho ngue tuvanike naua. Kutukatavesa vaka makuli kutukuisa na
vilongesa via makuli vije viakufua ngue mankimba na mpunzi vije vitupekumuna.
15 Vuno honi hakuhandeka vusunga na cizango, tukakola mu vingila vioshe ngue
Kilistu uje napu mutue.
16 Hali ikeye viluo via muvila vioshe vinali nungakana ha molika kaha muvila uoshe
unalikuata hamo mu manunga. Muvila unakolo na kulitunga ukeuo vavenia mu
cizango kuya ku mbazuvuila mu ikapangelamo cipangi cayo.

Muono ua muli Kilistu

17 Mu lizina lia Muene, njiminangula keti muyoye ngue vantu vaje kuvazivuka
Njambi, vaje viyongola viavo viapua viangoco,
18 kaha kuvuisisa kuavo cili mu milima. Vakevo ku vesi na mutambela mu muono
uje uakahana Njambi omuo vakevo vali kunzimba na mu kukaluuisa mitima yavo.
19 Vakevo kuvesi nashuamua yahi. Vana liecelela na kulinga viuma via vupangala
kaha vali na lishungu lia kutualelelaho kulinga viuma evi.
20 Muje keti mukemo mu muali longeselelemo hali Kilistu
21 Mua vusunga yeni muaziva laja via hali ikeye kaha ha kupua vaka kumukava
vamilongesele vusunga vuje vuli muli Yesu.
22 Vamilongesele kuseza vuntu vueni vua laja vuje vuakele naku miyoyesa muje mu
muakele. Vuje vuntu vueni vua laja vavunongesele ha mashungu eni aje amakuli.

23 Visinganieka vieni vinapande kupua via viha.
24 Kaha munapande kuzala vuntu vua vuha vuje vuva napanga mu cifua ca Njambi. Ovu vuntu vua vuha vunapu vua vusunga cikuma na kulela.
25 Nankuma keti muhandeke makuli naua! Muntu na muntu napande kuhandeka vusunga kuli mukuavo omuo yetu tuva voshe tunapu vilio via mu muvila ua Kilistu.
26 Nga muniengua keti mutave kuniengua kueni cimituale ku vupi. Kaha keti mutokese litangua mu kuniengua lika kuahi.
27 Keti mutave kuhana Satana muhela.
28 Muntu uje uevile kapandele naua kuiva vuno honi aputuka kuononoka na kupanga cikuma linga akale nacimo ca kukuasa vihutu.
29 Keti mulikuasese mezi akupihia omuo muhandeka, vuno honi likuaseseni mezi acili aje asakutunga vantu kuya kuli vivana honoua ngeci vioshe vimuhandeka vikapue viacili kuli vaje voshe vamitolilila.
30 Kaha keti munienguese Cimbembesi ca kulela ca Njambi. Omuo Cimbembesi ca kulela ca Njambi capua cimueso ca Njambi ca cakumuesa ngue muakundama kuli ikeye. Cimbembesi ca kulela cinapu lishimbikaya ngeci omo litangua lia kumanusuila likeja kaha Njambi aka mipatula.
31 Humiseni kushasha kuoshe na vutenu. Keti kukale na kulicokota cipue kulituka umo na mukuavo na matumbe amapi mukati keni.
32 Vuno honi pueni vaka ngozi na vaka cikeketima kuli umo na mukuavo. Lisambueseni umo na mukuavo ngue muana misambuesa Njambi muli Kilistu.

5

Kuyoya mu ceke

1 Muapande kutemunuisa Njambi omuo muapua vana vendi vakumuya ku mutima.
2 Yoyeni vuyoye vua cizango ngue omo Kilistu ua tuzangele na kulilambuila ikeye vavenia hali yetu ngue nkombelo ya luengo luacili.
3 Keti muhane vakueni visinganieka via kuhandeka ngue kuli vupangala, viuma via mazilo na lizangamena hhakati keni, muafua viuma evi keti viacili kupanga ku vantu va Njambi.
4 Ku muapandele kuhandeka mezi ashuamua cipue a vulema ku vantu cipue kuhandeka likehelela lia mazilo. Evi keti viuma viacili kuli yeni vuno honi munapande lika kusantsela Njambi.
5 Muazivuka ngueni uoshe alinga vupangala, cipue muntu ua mazilo cipue ua lizangamena kakasuana ku Vumuene vua Kilistu novu vua Njambi. Uoshe alinga lizangamena alemesa tumponia.
6 Keti mutave umo amikuise na mezi a mupulungua, omuo ha viuma evi vukalu vua Njambi vukakala hali vaje vaka kujeneka kuononoka.
7 Keti mulipandakane na vije viva kalingi vantu vacifua canga cije
8 Ha ntsimbu imo muakele mu milima vuno honi omuo munapu mu vantu va Muene muli mu ceke. Munapande kuyoya ngue vantu vali mu ceke.
9 Ceke cikeco cikakuneha kuteja kuakama ca kusungama na vusunga.
10 Uaneni vije vivuahelesa Muene.
11 Keti muambateko mutambela ku viuma viangoco vije viva kalingi vantu, viuma vije vinakundama ku milima vuno honi vishololeni ku ceke.
12 Cinapu ca shuamua cipue kuhandeka viuma vije vivalinga mu vushueke.
13 Omo viuma vioshe visholoka mu ceke, ambahoni vusunga vuacifua cavio vusholoka,
14 muafua omo ceke cishololа cuma cije cuma cikeco cipua ceke. Omu mukemuo vahandeka nguavio:

“Eni vaka kukosa hindukeni
Sangukeni muhume kuvutsi,
Kaha Kilistu akatuila ceke cendi hali yeni.”
15 Nankuma, zangameni mu mulina kuyoya. Keti muyoye ngue vaka kuhona mana
vuno honi ngue vaka mana.
16 Pangeseni muacili vintsimbu vije mulinavio, omo matangua ano anapu a mapi
17 Keti mupue ngue vilema, vuno honi uvuisiseni vije viazanga Muene ngeci
mucipange.
18 Keti mupende na viniu vije viasa kumipihisa, vuno honi taveni Cimbembesi ca
Njambi cimipangese.
19 Handekeni umo na nukuavo na mezi a miaso ya Visamo na miaso yakulela.
Imbeni miaso na kushangazala kuli Muene mu mitima yeni.
20 Ntsimbu yoshe santseleni kuli Njambi tatetu mu viuma vioshe mu lizina lia Muene
Yesu Kilistu.

Katumamesi kava kakuambata na vaka ku shomboka

21 Lihaneni umo na mukuavo muafua muka singimika Kilistu.
22 Yeni Vampuevo lihaneni kuli vamala veni, ngue kuli Muene.
23 Yala ali na mpoko hali mpuevo yendi, ngue omo Kilistu ali na mpoko ha
cikungulukilo. Kilistu vavenia ikeye muyoyesi ua cikungulukilo uje ukeuo muvila
uendi.
24 Vampuevo vanapande kulihana kuli vamala vavo mu vioshe, ngue cikungulukilo
mucikalihana kuli Kilistu.
25 Eni vamala, zangeni vampuevo veni ngue Kilistu mua zangela cikungulukilo, kaha
uahanene muono uendi hali cikeco.
26 Ualingile evi mukulelesa cikungulukilo ha kucikusha mu mema na mezi a Njambi.
27 Uatsile kulinga cikungulukilo cimane ku mesho endi mu vumpau vuaco vuoshe,
kuakuhona katoma cipue kapenga kamo cipue ceka ha viuma evi, vuno honi mukulela
cipue mukuhona mulonga.
28 Mukemuo naua vamala vanapande kuzanga vampuevo vavo ngue muva kazange
mivila yavo vavenia. Yala uje azanga mpuevo yendi alizanga ikeye vavenia.
29 Naumo uahi uazinda muvila uendi vavenia. Vuno honi aulisa naku ulela ngue
Kilistu vene muakalingi ku cikungulokilo,
30 omuo tunapu vilio via muvila uendi.
31 Ngue muvanasoneka mu visoneka nguavo, “Mukemo yala akaseza ishe na ina
naku lipandakana na mpuevo yendi, kaha voshe vavali vakapua muvila umo.”
32 Kuli cisinkiko cakulova ca vusunga mu visoneka evi, njili nakuhandeka hali via
Kilistu na cikungulukilo.
33 Vuno honi cinenika yeni naua, yala uoshe napande kuzanga mpuevo yendi ngue
mualizanga ikeye vavenia, kaha mpuevo uoshe napande kusingimika yala liendi.

6

Vana na visemi viavo

1 Yeni vana ononokeni kuli visemi veni muafua muakundama kuli Muene. Eci cikeco
cuma cacili kucilinga.
2 “Singimika isho na noko.” Eli likelio Lishiko lia kulivanga muje lije Njambi
uakulaheselemo cuma cimo.
3 Eci cikeco cakulahesele, “Nga usingimika visemi vove viuma vioshe vipua viacili
kuli yove mu vuyoye vuove kaha ukayoya ntsimbu yakama muno mu lifuti.”
4 Eni visemi keti muyandese vana veni. Omo muvalela valongeseni mu vilongesa
via Muene.

Vangamba na Vamiene vavo

5 Eni vangamba, ononokeni vamiene veni va hano ha lifuti. Lingeni eci na mitima
ya kasingimiko kavusunga, ngue vene mulina kupangela Kilistu.
6 Lingeni eci keti omo valina kumitalelela, muafua mutonda kuvuahesa ku mitima
yavo, vuno honi na mitima yeni yoshe lingeni vije viatonda Njambi, ngue vangamba
va Kilistu.
7 Lingeni vipangi vieni via vungamba nakujolela, ngue mulina kupangela Muene,
keti ngue vantu.
8 Zivukeni ngueni Muene akafueta muntu na muntu, cipue ngamba cipue ua
kupatuka, ha vipangi viendi viacili viali.
9 Neni vamiene, lingeni naua cuma cimo kuli vangamba veni muku vapangesa
muacili, keti muva teuese. Zivukeni ngueni yeni na vangamba veni muvavoshe muli
kuli Muene umolika ali muilu, uje kakele nacivembulu.

Vitua via Njambi

10 Hakumanusuila, koleseni muli Muene na mu nzili ya vukama vuendi.
11 Zaleni ku vitua vioshe vije Njambi nami hana linga cimiasiuise mukukolesa
mukulua na matumbe a Satana.
12 Yetu kutuesi na kuluisa vantu vuno honi tuli na kulua na vimbembesi via nzili via
ha vuntanga ntanga, vaka kushika, vaka mpoko na vinzili ya ha mavu ya milima.
13 Hacuma eci zaleni vitua vioshe via Njambi, kaha omo litangua lia vupi likeja
cika miasiuisa kuliamena ku citozi kaha cipue muna manusula kuliamena hanga
mukemana mbe.
14 Kaleni na kulivuahesela na vusunga ngue muiva umuna likutilila mu vimbunda.
Zaleni kulongua cije cikeco cikapua ngue cuma ca kuohiela ntulo ya ku mivila yeni.
15 Zaleni mu vinkaku vije vinapu ngue ciyulo cije cihuminina ku muzimbu uacili
vije vikamikuasa kuimana mbe mu nzita.
16 Ntsimbu yoshe ambateni lutsilielo ngue ntelo. Hali evi lika mukasa kuzima mivi
ya tuhia ije yali na kuasha Satana.
17 Ambateni kuovoka kupua litepa lieni na lizi lia Njambi ngue mukuale uje uvana
mihana ku Cimbembesi.
18 Lombeleni mu kulinga viuma evi, lombeni vukuasi kuli Njambi. Ntsimbu yoshe
lombeleni ngue omo Cimbembesi mu cimituamenena. Mu cifua eci pueni vakuli
vuahesela kaha keti muecele. Lombeleni ntsimbu yoshe ha vantu voshe va Njambi.
19 Nange naua munjikundikeko, linga Njambi anjihane mezi acili omo njihandeka
linga njambulule na ku simpa na kusholola vushueke vua muzimbu uacili.
20 Njimu kakuimanena ua Kilistu linga njambulule ou muzimbu uacili cipue vene
njili mu kamenga. Lombeleni linga njisimpe mu kuhandeka ngue mucina fuilamo.

Vihindu via Kumanesela

21 Njili nakutuma kuli yeni Tatikikase muanetu ituazanga naua ngamba yetu
uakulongua mu vipangi via Muene! Akamihana muzimbu uoshe uahali yanga
mutantekeye ngueni vati njina hindukilamo
22 Omu mukemo njili nakumutuma kuli yeni, linga akamileke vati yetu voshe
mutuna hindukila na kukolesa mitima yeni.
23 Njambi tatetu na Muene Yesu Kilistu vahane kuli yeni vaka kutsiliela ciyulo na
cizango mu kutsiliela.
24 Cikeketima ca Njambi cikale na voshe vaje vazanga Muene uetu Yesu Kilistu na
cizango ca ku miaka yoshe.

Mukanda ua Paulu kuli vaka FILIPU

Citsindikisi

Paulu uasonekelele ou mukanda kuli vaka kutsiliela va mu Filipu mu miaka makumi atanu na limo na muaka umo hanima ya kutsa ca Yesu (61 AD). Uausonekele oku tele acili mu kamenga (1: 13), capuile mu Loma. Ou mukanda uausonekelele ku cikungulukilo cije cakele mu nganda ya Filipu. Tuasa kulilongesaho viavindende ha via Filipu mu livulu lia Vilinga. Filipu yapuile nganda yakama ya mbonge mu Masendonia. Kaha naua yapuile cikungulukilo cakulivanga cije civatungile mu Masendonia. Paulu na Silasi vaputukile eci cikungulukilo hamolika kaha naua vavahakele na mu kamenga ha vutsiki vumo oku tele vacili kuje (Vilinga 16).

Paulu hamo uakele na matumbe amengi mukusoneka ou mukanda. Ualikuasesele vintsimbu vimo mukutsatsela cikungulukilo ha vuana vuje vuvatumine omo vevuile nguavo ali mu kamenga (4: 10-19). Kaha naua uavalumbunuine tumamesi yendi muje vati uakelelelemo mu kamenga kaha uahandekele viacili hali Timateo na Epafolonditusi ku cikungulukilo (2: 19-30) linga vavatambule muacili nakusingimika vuntuama vuavo.

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka mukanda mukuhinduisa cikungulukilo ca mu Filipu (1: 1-2).
2. Cakuhatako Paulu ahandeka vimpande vimo via katumamesi kendi na visinganieka vije viakala navio (1: 3; 2:30).
3. Ambahoni ahane vishika viavingi via katumamesi muje muvanapande kuyoyelamo vaka Yesu (3: 1; 4:9).
4. Paulu amanusula nakutsantsela vantu va mu cikungulukilo ca mu Filipu ha vuana vuavo kaha nakuvatuma vihindu (4: 10-23).

1 Kuhuminina kuli yange Paulu na Timateo, vangamba va Kilistu Yesu,
Ku voshe vantu va Njambi muli Kilistu Yesu vaje vali ku Filipu, hamo na vantuama na vakuasi va cikungulukilo:
2 Kavumbi na ciyulo vikale kuli yeni vije vihuminina kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.

Lilombelo lia Paulu ku Vantuama vendi

3 Njikatsantsela Njambi yange mu vintsimbu vioshe vije njikamianuka.
4 Mu malombelo ange oshe hali yeni voshe, njikalombela na nzolela,
5 kutsatsela muje mutunapangela hamo mu vipangi via muzimbu uacili kuhuma ha litangua lia kulivanga nakuheta kulelo.
6 Cilivene njatantekeya nguange uje uaputukile cipangi cacili muli yeni akacitualelelaho nakukufua ha litangua lia Yesu Kilistu.
7 Canjipande yange kuvua ngacije hali yeni voshe, omuo njamihaka ku mutima uange, omuo yeni voshe muli hamo nange mu kavumbi, mu vioshe, cipue njili mu kamenga, cipue mukuamena na mukukolesa muzimbu uacili ngoo.
8 Omuo Njambi ikeye mukaleho uange uje atantekeya muje vati njimitonda yeni voshe na cizango cije cihuminina kuli Kilistu Yesu.
9 Kaha eli likelio lilombelo liange nguange cizango ceni citualeleleho mukukola cikuma, na mana nakumona ca vusunga,
10 linga muase kumona viacili nakupua vakulela nakuhona kapayo ha litangua lia Kilistu,
11 mukashula na vushuka vuacili vuje vukeja kuhitila muli Yesu Kilistu ku vumpau nakushangazala ca Njambi.

Kuyoya cinapu Kilistu

12 Njitonda yeni vavusamba vange mutantekeye ngeci vije vinalingiua kuli yange
vinakuasa kutuala muzimbu uacili kulutue.
13 Ha cuma eci linga vaka kuniunga lipela na voshe vatantekeye ngeci njili mu
kamenga omuo ya Kilistu.
14 Kaha vaka kutsiliela vavengi vanakolesa muli Muene omuo ya kukala kuange mu
kamenga, kaha vanasimpi cikuma mukuambulula lizi lia Njambi kuakuhona liova.
15 Vamo cilivene vambulula Kilistu na lifuua na vimpata, vuno honi vamo na cizango
cacili.
16 Ava vakukotokela vacilinga omuo ya cizango, vatantekeya ngeci yange vananji-
haka mu kamenga omuo yakuamena muzimbu uacili.
17 Ava vakulivanga vambuluile Kilistu na cimbembesi ca kulihalesa, keti mu vusunga
vuno honi valinakuyongola ngeci vavuezeleleko ku tuyando tuange omuo njili mu
kamenga.
18 Kaha vatihoni? Muli ili yoshe ngila, cipue mu kulikuisa cipue mu vusunga
vumbanda lika valinakuambulula Kilistu, kaha ha cuma eci njivuahelela.
19 Cilivene, kaha njikavuahelela. Omuo njatantekeya nguange kuhitila mu mal-
ombelo eni nakukuasa ca Cimbembesi ca Yesu Kilistu vikanjipatula.
20 Cizango cange cakama na kutsiliela cange ngeci kunjikevu shuama vuno honi
nakusimpa coshe hano na vintsimbu vioshe Kilistu vakamuhana kasingimiko mu
muvila uange, cipue mu kuyoa cange cipue mu kutsa cange.
21 Omuo kuli yange kuyoya cinapu Kilistu, kaha kutsa cinapu nganio.
22 Nga muono hanga ucikala mu muvila, kaha eci cilumbununa vipangi viacili hali
yange. Kaha tahi kunjasa kuhandeka cuma muka njapande kuhangula.
23 Vananjipalakana ku viuma evi vivali. Cizango cange cinapu kuya nakukala na
Kilistu, eci cikeco cinahiana cikuma.
24 Vuno honi cakama cikuma omuo yeni, nga kunjaciyoya tahi.
25 Njatantekeya muacili cuma eci, nankuma njatantekeya nguange njikakala naku-
tualelelaho neni voshe, omuo yakuvuezelela ceni nakuvuahelela mu lutsililelo,
26 ngeci muli yange mukase kulihalesa kuje kuneha vumpau muli Kilistu Yesu omuo
yakuija cange naua kuli yeni.
27 Kaha katumamesi keni mu vuyoye kapue lika kaseho ya muzimbu uacili ua Kilistu
linga hamo njikeja nakumimona cipue hamo njiuahiko, njikevue nguavo muakolesa
mu cimbembesi cimo lika, na mana amo aje atsiliela noku noku omuo ya lutsililelo lua
muzimbu uacili,
28 keti mukale na liova lia vitozi veni. Eci cikeco cimueso kuli vakevo ngeci
mukavahiana, vuno honi ya kuovoka ceni cije cihuminina kuli Njambi.
29 Omuo vanamitumbuilaco nguavo omuo ya Kilistu, kumukatsiliela lika vuno honi
naua mukayanda omuo yendi,
30 neni muakundama ku nzita ije muamuene njakele nayo, naua hangavene ikeyo
ije muli nakuivua injicili nayo.

2

Kulikehesa ca Kilistu na Vukama Vuendi

1 Kaha nga kuli kulikolesa kumo muli Kilistu, kaha nga nakuzembeleka kumo
kuhuma ha cizango cendi, kaha nga muli nakulitombola kumo muli Cimbembesi, nga
ngozi imo cipue nga kulitetela,
2 kaha njipuiseni uakuvuahelela mukukala na mana amo, na cizango cimo, nakupua
umo mu cimbembesi na mana amo.

3 Keti mulinge cuma cimo na viyongola via cipululu cipue nakulishasha, vuno honi
mukulikehesa kaha ambateni vakueni muvulemu kupulakana yeni vavenia.
4 Keti mukale lika kulivuahelesa yeni vavenia vuno honi lingeni vije vivuahelesa na
vakueni naua.
5 Kaleni na mana aua mukati keni, aje anapu eni muli Kilistu Yesu:
6 Uje cipuevene uakele mu cifua ca Njambi,
vuno honi kayonguele kupua hamo na Njambi cuma cakukakateya.
7 Vuno honi ualipuisile ikeye vavenia uakuhona seho,
ualiambatele ngue ngamba,
kaha uasemukile mucifua ca vuntu.
8 Omuo uakele mucifua ca vuntu, ualikehesele ikeye vavenia nakuononoka noho
kutsa,
cipue vene ha kutsa ca ha cilindakano.
9 Nankuma, Njambi namujundula cikuma
nakumuhana lizina lije lili helu lia mazina oshe,
10 linga ha lizina lia Yesu livuli lili lioshe likatsikama,
muilu, na ha mavu, na muntsi lia mavu,
11 kaha na ndaka ili yoshe ikambulula nguayo Yesu Kilistu ikeye Muene,
ku vumpau vua Njambi Tate.

Tueni Ceke ha Mavu

12 Nankuma, vacizango cange, ngue mumuno nonokelamo ntsimbu yoshe, nkuma
hano honi, keti lika omuo njiliko vuno honi cikuma kuma nganjiuahiko, pangeleni
kuovoka ceni na liova nakujujukua.
13 Omuo Njambi alinakupanga muli yeni, linga mukale na cizango nakupanga ha
cipangi cendi cacili.
14 Pangeni viuma vioshe kuakuhona kulinienieta cipue vimpata,
15 linga mukapue vakuhona kapayo nakusamba, vana va Njambi vakuhona kapayo
mukati ka cikota ca lizangamena na makuli. Hali vakevo mukaviakuma ngue vieke
ha mavu,
16 muka kakateye ku lizi lia muono, linga ha litangua lia Kilistu njikalihalesa
nguange nzili yange na vipangi viange kuviaile muangoco.
17 Cipue vene nga vanjitila ngue viakunua ha nkombelo yakukombelela lutsililelo
lueni, njivuahelela nakujolela neni voshe.
18 Mumolika vene neni naua munapande kuvuahelela nakujolela nange.

Timateo na Epafolonditusi

19 Njatsiliela muli Muene Yesu kutuma Timateo kuli yeni vuavuno linga akunjivua-
helese na muzimbu uakuhuma kuli yeni.
20 Kunjesi naueka uakulifua ngue ikeye, uje asa kushoshomua cihindu ceni.
21 Voshe valinakulimuena vije vivatonda vakevo vavenia, keti vije viatonda Yesu
Kilistu.
22 Vuno honi muatantekeya vati Timateo muje muanalisholola vukaleho vuendi,
ngue muje muana muakapanga na ishe, mukemo muanapanga hamo nange mu
muzimbu uacli.
23 Nankuma, njatsiliela kumutuma vuavuno kuya muje viuma muvikanjendelamo.
24 Kaha njatsiliela muli Muene nguange nange naua vuavuno njija.
25 Njasinganieka nguange cinapande kutuma Epafolonditusi kuli yeni, uje ikeye
muanetu na mukuetu mutukapangela na mukuetu lisualale, ikeye kanganda keni na
mukuasi ku vipangi viange.
26 Ikeye uamitonda cikuma yeni voshe, kaha nashoto mutima omuo munevu nguavo
navavalele.

27 Cilivene navavalele, nakutonda kutsa. Vuno honi Njambi nakala na cikeketima
hali ikeye, keti lika hali ikeye vuno honi na hali yange naua, nakunjitetela linga keti
njikale na vusiua ha vusiua.
28 Nankuma, njili nakutonda cikuma kumutuma linga muakuvuahelele omo muaku-
mumona naua, linga nange naua keti njishote mutima.
29 Nkuma mutambuleni muli Muene na nzolela yoshe, nakuhana kasingimiko kuli
vamala vangacije,
30 omuo natondele kutsa ha vipangi via Kilistu nakuhaka muono uendi muvukalu
linga amanese vipangi vieni kuli yange.

3

Vusunga Vuacili

1 Mukumanusuila, vamuanetu, joleleni muli Muene. Kunjesi nashuama yaku-
sonekela kuli yeni vuima viakulifua, kaha eci cimikuasa yeni.
2 Litengeni kuli vaje vaka kulinga vupi, vaje tutali, litengeni kuli vaje vaka
kunongesa ntsitu.
3 Omuo yetu tuapua vakulovoka va vusunga, vaje valemesa Njambi mu Cimbembesi,
na vumpau muli Kilistu Yesu. Kaha kutuekutsiliela mu vuntu.
4 Cipue vene yange vavenia njili na cuma cakutsiliela mu vuntu. Nga kuli umo
asinganieka nguendi ali na cuma ha kutsiliela mu vuntu, kaha yange njili naviavingi.
5 Kutuhuka ha litangua lia mucitanu na atatu, ku vantu va Isaleli, ku muyati ua
Mbenjamine, Kahevelu uakusemuka ku Vahevelu, ngue ku lishiko lia Kafaliseo,
6 ngue ntuima yakama mukupakesa cikungulukilo, ngue ku vusunga vua lishiko
kuakuhonoua mulonga.
7 Vuno honi viuma vioshe via nganio vije njakele navio, njavitandele kupua viangoco
omuo ya Kilistu.
8 Cilivene njilinakutanda vioshe kupua viangoco omuo ha seho yakama ya ku-
tantekeya Kilistu Yesu Muene uange. Omuo yendi njinamono viuma vioshe kupua
viangoco nakuvitanda viakuhona seho linga njinganiale Kilistu
9 nakukala muli ikeye, linga keti njikale na vusunga vuange lika vuje vuakundama
ha lishiko, vuno honi vuje vuahitila mu lutsilielo muli Kilistu, vusunga vuje vuhumin-
ina kuli Njambi vuje vuakundama ha lutsilielo.
10 Linga njitantekeye Kilistu na nzili ya kusanguka cendi, na kulipangela tuyando
tuendi nakupua ngue ikeye mukutsa cendi,
11 linga nga casiua hamo vaka njisangule ku vatsi.

Kutunta kuheta naku Ntsongo

12 Keti ngue nguavo njinahiana laja cuma eci cipue nguavo njinalele laja houe. Vuno
honi njilinakutualelelaho linga njicipuise cange, omuo Kilistu Yesu nanjipuisa uendi.
13 Vamuanetu, kunjekusinganieka nguange njacipuisa cange, vuno honi cuma cimo
njilinakulinga eci, kusuva viakunima nakutualelelaho na vije vilikulutue.
14 Njilinakutualelelaho lutue linga njiuane vuana vuje Njambi nanjisanena cikuma
kuhitila muli Kilistu Yesu.
15 Yetu vaje tunakolo mu mana tunapande kukala na mana acifua eci, kaha nga mu
vintsimbu vimo tusinganieka viakuliseza, kaha Njambi akacisholola naua kuli yeni.
16 Tuyeni lika tukakateye mua vusunga kuli vije vitunauana.
17 Vamuanetu, lipandakaneneni hamo mu kunjitemuinina, hakeleni mana kuli vaje
vayoya ngue muje mutualingile yetu.
18 Omuo ngue muje munjamilekesele laja vintsimbu viavingi na hano vene njimi-
lekesa naua honi na misozi nguange, yoyeni ngue vitozi va cilindakano ca Kilistu.

19 Mamanusuililo avo akapua akunonga, njambi yavo ikeye mazimo avo na vumpau
vuavo vuli mu shuama yavo, na mana akusinganieka via mavu lika.
20 Vuno honi yetu vukalo vuetu vuli muilu, kaha hali vukevuo tulina kuvandamena
Musoyesi, ikeye Muene Yesu Kilistu,
21 uje akatengulula mivila yetu ya kutsa yakuzeya kupua ngue muvila uendi ua
vumpau, na nzili ije ikamulingisa linga anehe viuma vioshe kuli ikeye vavenia.

4

Vishika

1 Nankuma, vamuanetu, vaje vanjazanga nacishota mutima, nzolela yange na
cilongo cange hanga vinemana ngoo muli Muene, vamuanetu vanjazanga.
2 Njilambelela Eundiya na Sintike linga valitavasane muli Muene.
3 Kaha njikulomba nove naua mutuapangela hamo ua vusunga, kuasa ava vam-
puevo omuo vanapanga cikuma hamo nange mu vioshe mu muzimbu uacili na
Kelemente na vaje voshe mutuapangelele hamo, vaje mazina avo ali mu livulu lia
muono.
4 Joleleni muli Muene ntsimbu yoshe, naua njikahandeka nguange, joleleni.
5 Vantu voshe vatantekeye kalemeso keni. Muene alimuyehi.
6 Keti mushoshomue ha cuma cimo, vuno honi mu vioshe ha lilombe nakulihana
nakutsantsela eceleni vije vimulomba vavitantekeye kuli Njambi.
7 Kaha ciyulo ca Njambi cije cipulakana kuvuisisa coshe, cikatulika mitima yeni na
viyongola vieni muli Kilistu Yesu.
8 Mukumanusuila, vamuanetu, vioshe vije viavusunga, vioshe vije via kasingimiko,
vioshe vije viakuvuaha, vioshe vije viakulela, vioshe vije via cizango, vioshe vije
via kavumbi, nga kuli vucili, nga kuli vimo via seho kupulakana kushangala, kaha
singaniekeni ha viuma evi.
9 Vioshe vije vimunalilongesa nakutambula nakuivua nakumona muli yange,
vilingeni kaha Njambi ua ciyulo akakala neni.

Kutsatsela ha Vuana

10 Njijolela cikuma muli Muene nguange honi kumamanusuilo kunjihakela mana
kueni cinahinduka, cilivene muakele nakunjihakela mana vuno honi kumuakele na
ntsimbu yakucimuesa.
11 Keti ngue nguavo munjihandekevi kaha kuli vimo njinajena, omuo njinalilongesa,
mu ngila yoshe njilimo, njinapande kupuisamo.
12 Njatantekeya muje mucafua kukala mukuzena, kaha njitantekeya muje mucafua
kukala naviavingi, muli vioshe na mu vintsimbu vioshe njinalilongesa vushueke
vuakumona viavingi cipue njala, viavingi kupulakana cipue mukuzena.
13 Njasa kulinga viuma vioshe kuhitila muli ikeye uje akanjitakamesa.
14 Capuile ngozi yeni linga tulipangele tuyando tuange.
15 Yeni vene vavenia vaka Filipu muatantekeya ngueni hambangelo ya muzimbu
uacili, omo njahumine ku Masendoniya, nacimo cahi cikungulukilo calipandakanene
nange mukuhana na mukutambula kuvanga lika yeni.
16 Omuo cipue vene mu Tesalonika muanjitumine vukuasi vintsimbu viavingi.
17 Keti nguavo njitonda vuana, vuno honi njitonda vushuka vuje vuvuezelela ku
mbango yeni.
18 Njatambula fueto yakushula, na viavingi, njinapuisamo, ha kutambula vuana vuje
vumuatumine ku Epafolonditusi, vuje vua mulambu ua mazi akunika luengo luacili,
na nkombelo ije yatambula nakumuvuahelesa Njambi.
19 Kaha Njambi yange akamihana vioshe vije munazena kuya ku vufuko vuendi mu
vumpau muli Kilistu Yesu.

20 Kuli Njambi yetu na Tatetu kukale vumpau miaka yoshe ya yaye! Ameni.

Vihindu Viakumanusuila

21 Vihindu kuli voshe vantu va Njambi muli Kilistu Yesu. Vaka kutsiliela ava vali
nange vanamihana vihindu.
22 Vantu va Njambi voshe kuno vanamitumu vihindu, cikuma kuma vaje vaku lipela
lia Kayafase.
23 Kavumbi ka Muene Yesu Kilistu kakale na cimbembesi ceni.

Mukanda ua Paulu kuli vaka KOLOSE

Citsindikisi

Mukanda ua kuli vaka Kolose vausonekele kuli kanganda Paulu (1: 1). Uasonekele ou mukanda oku tele ali mu kamenga, capuile mu Loma, ku miaka ya makumi atanu na limo hanima yakusemuka ca Yesu (60). Kolose, hamolika na Efeso na Filimoni, vaitumbula nguavo mikanda ya mu kamenga omuo Paulu uaisonekele oku tele ali mu kamenga. Uasonekelele ou mukanda ku cikungulukilo ca mu nganda ya ku Kolose. Paulu keti ikeye uaputukile cikungulukilo ca mu Kolose, ngue muje muanatumbuilamo mu 2:1, vuno honi uacikuatele na mavoko avali. Casiua ngeci Epafalase ikeye uaputukile eci cikungulukilo omuo ikeye uahumine ku Kolose.

Paulu uashotele mutima ha vilongesa via makuli mu cikungulukilo ku Kolose. Evi vikevio vianasoneka mu vuingi mu mukanda ou. Kuje hamo kuakele civunga ca vaka Yesu va Vayunda vaje vatondele kusiindiya vakuavo vaka Yesu linga vakavangeye mashiko a Vayunda aku Litavasano Lialaja, cikuma kuma ha via kulovoka. Paulu uasonekele lika ngeci vaka Yesu nacimo cahi vajena cipue naumo uahi vajena kuvanga lika Kilistu linga vavatambule kuli Njambi (1: 15-20) kaha naua ngeci vilongesa vije viakundama ha viyongola via vuntu vinapu viakuhona seho (2: 8).

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka mukanda nakuhinduisa cikungulukilo ca mu Kolose (1: 1-2).
2. Ambahoni asoneka ha vukama vua Kilistu cikuma kuma muakukumbuililamo ku vilongesa via makuli mu Kolose (1: 3; 3:4).
3. Ngue kuya mu mikanda yaingi ya Paulu, mbazuvuila yakumanusuila mukanda akaihaka mukuhana vishika vimo viakatumamesi kacili ka vaka Yesu (3: 5; 4:6).
4. Paulu amanusula na vihindu na vishika ngeci mukanda vanapande ku utanda mukutambakana na mu vikungulukilo vieka (4: 7-18).

1 Kuhuminina kuli yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi, njili na Timateo muanetu.
2 Njili nakutuma ou mukanda kuli yeni vantu va Njambi vakulela na vamuanetu vakukonkama muli Kilistu ku Kolose:
Kavumbi kuli yeni na ciyulo vije vihuma kuli Njambi Tatetu.

Lilombelo lia Cintsatsela

3 Ntsimbu yoshe tukatsantsela Njambi Ishe ya Muene uetu Yesu Kilistu, omo nga tumilombelela,
4 omuo tunevu lutsililelo lueni muli Kilistu Yesu na cizango cije cimulinaco ku vantu va Njambi vakulela voshe,
5 omuo ya kutsiliela cije civanamitulikila yeni muilu. Cije cimuevuile laja mu lizi lia vusunga, likelio lia muzimbu uacili
6 uje uneja kuli yeni, cilivene ha mavu oshe lilinakuima vushuka nakukola ngue muje mulilinakulingilamo kuli yeni vavenia, kuhuma ha litangua limuovuile nakuvuisisa kavumbi ka Njambi mu vusunga.
7 Ngue muje mumua lilongesele kuli Epafalase ngamba mukuetu uje ituazanga. Ikeye napu ntuama uakulongua ua Kilistu mu kutupangelako,
8 kaha ikeye uje natuleke cizango ceni cije cimuli naco mu Cimbembesi.
9 Kaha omuo ya cuma eci, hume ha litangua lije tuacuvuile, kutualikelele ku-milombelela. Tukalombo nguetu linga mushule na mana a cizango cendi mu mana nakuvuisisa kuoshe vije cimbembesi cikahana,

10 linga muyoye vuyoye vuje vuatonda Muene, vuje vumuvuahelesa mu vingila
vioshe, kuima vushuka mu vipangi vioshe vije viacili nakulivuezelela mu mana a
Njambi.
11 Tukamilombelelako kuli Njambi linga amikolese na nzili yoshe, kuya ku nzili
yendi yoshe ya vumpau linga mukale nalukakateya na kusimpa na nzolela,
12 nakuhana kutsantsela kuli Tate uje natupuisa linga tuase kukala na mutambela
mukusuana ca vantu va Njambi vakulela mu ceke.
13 Natuhumisa ku nzili ya milima nakutuneha ku vumuene vua Munendi uje
yazanga,
14 muje muli ikeye mukemo mutunapatukila, cikeco kusambuesa ca vipi.

Muntu na Vipangi via Kilistu

15 Kilistu ikeye cifua ca Njambi uje kekumoneka, ntuatua ua viakutanga vioshe.
16 Omuo kuhitila muli ikeye viuma vioshe vavitangele, via muilu na ha mavu, vije
vitumona na vije kutumono, cipue matanda, cipue vinzili via vimbembesi, cipue
vimiene, cipue vaka nzili yakama. Viuma vioshe vavitangele kuhitila muli ikeye kaha
omuo ya ikeye.
17 Ikeye kuakele tele kanda viuma vioshe, kaha muli ikeye viuma vioshe viakala
hamo.
18 Ikeye mutue ua muvila, cikeco cikungulukilo, ikeye maputukilo, ntuatua
uakuhuma ku vatsi, linga ikeye akale na cihela cakulivanga mu viuma vioshe.
19 Omuo camuvuahelesele Njambi linga kushula cendi coshe cikale muli ikeye,
20 kaha kuhitila muli ikeye linga anehe viuma vioshe kuli ikeye nakulikonekela,
cipue ha mavu cipue muilu, hakulinga ciyulo kuhitila ha maninga aje ahitile ha
cilindakano cendi.
21 Kaha yeni, vaje ha ntsimbu imo muakele kulahako na Njambi nakupua vitozi
vendi mu mana eni omuo ya viuma viavipi vije vimualingile.
22 Vuno honi nalisambuesa neni kuhitila mu muvila uendi ua vuntu ha kutsa cendi,
linga mupue vakulela nakuhona kapayo nakuhona mulonga kuli ikeye,
23 kaha nga mutualelelaho mu lutsililelo, nakukola na lukakateya, cakuhona kuhuma
ku kutsiliela ca muzimbu uacili uje muevuile, uje uvanambulula ku cakutanga coshe
cije cili muintsi lia melu, kaha na cije yange, Paulu njapuile ngamba.

Vipangi via Paulu hakupua Ngamba ua Cikungulukilo

24 Honi njivuahelela mu tuyando tuange omuo yeni, kaha mu vuntu vuange
njimanusula vije vinahonua mu tuyando tua Kilistu omuo ya muvila uendi, uje ukeuo
cikungulukilo,
25 cije canjilingisile linga njipue ngamba kuya ku cipangi ca vusunga cije civanji-
hanene omuo yeni, linga lizi lia Njambi valitantekeye muakushula,
26 vushueke vuje vuvashueka ha miaka yaingi na ku vikota vioshe vuno honi
vanavusholola ku vantu vendi va Njambi vakulela.
27 Kuli vakevo Njambi uahanguile linga vatantekeye muje vati vukama vua vufuko
vua vumpau vua vushueke ovu hhakati ka vaje keti Vayunda, vuje vukevuo Kilistu uje
ali muli yeni, cikeco kutsiliela ca vumpau.
28 Ikeye uje tuli nakuambulula, kunangula muntu ali uoshe nakulongesa muntu ali
uoshe mu mana oshe, linga tupuise muntu uoshe kupua uakukola muli Kilistu.
29 Omuo yeci njilinakupanga cikuma, nakuhundangana na nzili yoshe ije Kilistu
akapangesa muli yange.

2

1 Omuo njitonda yeni linga mutantekeye muje vati njikahundangana cikuma omuo
yeni, kaha omuo ya vaje vali ku Laondisiya, kaha na omuo ya voshe vaje kanda
vamone cihanga cange,
2 linga vasimpise mitima yavo oku vali hamo mu cizango, linga vakale na vufuko
vuoshe vua kuvuisisa coshe ca vusunga na mana a vushueke vua Njambi, akeuo
Kilistu,
3 uje muli ikeye mukemo vashueka vufuko vuoshe vua mana na mangana.
4 Njihandeka eci linga naumo uahi amikuise na vihandeka via makuli cipue vene
vivuike vati muacili.
5 Omuo cipue vene njiuahiko mu vuntu, vuno honi njilineni mu cimbembesi,
nakuvuahelela mukumona katumamesi keni nakukolesa ca lutsilielo lueni muli
Kilistu.

Kushula na Muono muli Kilistu

6 Nankuma, ngue muje mumunatambula Kilistu Yesu kupua Muene, ngeci vene
tualeleniho kuyoya muli ikeye,
7 mizi yeni itandele nakutunga muli ikeye nakukolesa mu lutsilielo, ngue muje vene
muvamilongesele, nakushula mukutsatsela.
8 Taleni ngeci naumo uahi akamipuise vandungo na mana endi a vuntu na makuli
angoco, aje ahuma ku vilongesa via vantu naku vimbembesi via hano ha mavu vije
vilinakuyula kaha keti ngue kuya kuli Kilistu.
9 Omuo muli ikeye kushula coshe ca vunjambi mukemo muvuakala mu muvila,
10 kaha neni munapu vakushula na muono muli ikeye, uje ikeye uapua mutue ua
lishiko lioshe na nzili yakama.
11 Muli ikeye naua mukemo mumualovokele nakulovoka cije keti ca mavoko, ha
kuhumisa muvila ua tsitu mu kulovoka ca Kilistu,
12 kaha vamitsindile hamo nendi mu kumimbuitika, naua vamisanguile hamo nendi
kuhitila mu lutsilielo kuya ku vipangi via Njambi, uje uamusanguile ku vatsi.
13 Kaha yeni, vaje vatsile mu vipi nakuhona kulovoka ca ku tsitu yeni, Njambi
naminehe ku muono hamo nendi, mukutukonekela yetu ku vipi vietu vioshe,
14 uahumisile visoneka via mulonga uetu na mashiko avio, kaha eci uacihumisile
hakucimbombotela ha cilindakano.
15 Kaha hakuvahumisa nzili na vinzili viakama, uavapuisile cimueso ku vivunga,
uavahianene ha cilindakano.
16 Nankuma, keti muecele muntu ali uoshe amisompe mukumihula ha viakulia na
viakunua cipue kuya ku viuano, cipue ku ciuano ca kutentama ca ngonde, cipue via
litangua lia sapalalo.
17 Evi vikevio lika cimbembe ca viuma vije vili nakuija, vuno honi vusunga
vuakundama kuli Kilistu.
18 Keti muecele muntu ali uoshe amihonouese, uje alisholola ikeye vavenia kupua
uakama na kulemesa tungelo, omuo ha vimona vimo vije ahandeka hakulikehesa ca
makuli omuo vantu va cifua cangacije vakalihalesa na viyongola viavo via vuntu,
19 kaha vanalikela kukakatela kuli Kilistu, uje napu mutue ua muvila. Uje kuli ukeuo
muvila uoshe vanaulisa nakuukuatesa hamolika kuhitila mu manunga na vusoso,
kaha uli nakukola ngue muje muatondelamo Njambi linga ukolemo.

Kutsa na Kuyoya na Kilistu

20 Nga yeni muatsile na Kilistu ku vimbembesi vije vili nakuyula via hano ha mavu,
kaha vika mulinakuyoya ngue hanga mucili mu vaka mavu? Vika muli nakulihanena
ku mashiko avio nguavio,
21 “Keti mukuate eci! Keti mumakele cije! Keti mukuate cije”?

22 Evi vioshe vilumbununa viuma vije vikanongo hanima yakuvipangesa, kuya ku
mashiko na vilongesa via vuntu.
23 Evi cilivene visholoka kupua viakukundama ku mana mukusindiya cavo
cakulemesa nakulikehesa ca makuli nakuyandesa mivila, vuno honi akeuo kuesi na
seho mukuvindika mashungu a ku muvila.

3

1 Ambahoni nga vanamisangula hamo na Kilistu, kaha tondeni viuma vije vili kuilu,
kuje kukeko kuali Kilistu, natumama ku livoko lia cilio lia Njambi.
2 Hakeleni mana eni ku viuma vije vili kuilu, keti ku viuma vije vili ha mavu.
3 Omuo muatsile, kaha muono ueni vanaushueke na Kilistu muli Njambi.
4 Omo Kilistu uje ikeye muono uetu akasholoka, ambahoni neni naua mukasholoka
nendi mu vumpau.

Muono Ualaja na Uauha

5 Nankuma, tsiheni vije vinapu via mavu muli yeni, vije vikevio via vupangala,
kuhona kulilelesa, mashungu, mashungu a mapi na cipululu, cije cikeco vene
kulemesa tumponia.
6 Omuo ya viuma evi, vutenu vua Njambi vuli nakuija.
7 Mu viuma evi ha ntsimbu imo muendelemo, omo muakele nakuyoyela muli
vikevio.
8 Vuno honi hano honi munapande kumbila kuti viuma evi via kuniengua, vutenu,
cizindo, kutuka na mezi a mapi kuhuma mu kanua keni.
9 Keti mulikuise umo na mukuavo, mukumona ngeci munombila vuntu vualaja na
vilinga viauo,
10 kaha munazala vuntu vuavuha, vuje vuvanapuisa vua vuha mu mana a cifua ca
liavenia samatanga.
11 Hano kukuesi Cingelengu cipue Ciyunda, vakulovoka cipue vakuhona kulovoka,
mihuza, vipapoke, ndungo na uakupatuka, vuno honi Kilistu napu ua voshe kaha naua
mu vioshe.
12 Ambahoni, zaleni ngue vantu vakuhangula va Njambi, vakulela na vakuzanga,
cikeketima, ngozi, kulikehesa, kuholoka nakusimpa,
13 kulikonekela umo na mukuavo, kaha nga umo alina ciniengo hali mukuavo,
kaha lisambeseni umo na mukuavo, ngue muje Muene nasambesa yeni, neni naua
munapande kusambesa.
14 Kaha helu lia vioshe evi hakeleniho cizango, cije cikakutila viuma vioshe
hamoloka mu vumo vuacili.
15 Kaha eceleni ciyulo ca Kilistu ciyule mu mitima yeni, kuje cilivene vamisanene
kupua muvila umolika. Kaha mupue vakuntsatsela.
16 Eceleni lizi lia Kilistu likale muli yeni cikuma, longeseni nakulinangula umo na
mukuavo mu mana oshe, kaha imbeni miaso yakuntsenkulu, na miaso, na miaso ya
cimbembesi nakuntsatsela mu mitima yeni kuli Njambi.
17 Kaha vioshe mulinga, mu lizi cipue mu vilinga, vilingeni vioshe mu lizina lia
Muene Yesu, nakuhana kuntsatsela kuli Njambi Tate kuhitila muli ikeye.

Katumamesi ka Muntu mu Muono Uauha

18 Vampuevo, lihaneni yeni vavenia ku vamala veni ngue mucinailamo muli Muene.
19 Vamala, zangeni vampuevo veni, kaha keti mupue vakutenuka kuli vakevo.
20 Vana, ononokeni visemi veni mu vioshe, omuo eci cikeco civuahelesa Muene.
21 Visemi va vamala keti muputuke vana veni, ketingoconi vapihilila ku mitima yavo.
22 Vandungo, ononokeni kuli vaje vanapu vimiene veni va ha mavu mu vioshe,
keti lika kuvanga kuvali vamimona, ngue vantu vaje vakakutonda lika kuvuahelesa

vakuavo vantu, vuno honi cipuevene muli likalieni mu mitima yeni, omuo yakuivuila Muene liova.
23 Mu vioshe mulinga, pangeni na mutima umo, ngue muli nakupangela Muene keti vantu,
24 okumuatantekeya ngueni kuli Muene kukeko mukatambula vusuana kupua ngue vuana vueni, omuo mulinakupangela Muene Kilistu.
25 Omuo uje muka kupanga via vipi vakamufueta naua via vipi vije vianapanga, kaha kukuesi civembulu.

4

1 Vimiene, lingeni muacili na vusunga kuli vandungo veni, omuo neni muatantekeya naua ngueni muli na Muene muilu.

Vishika

2 Tualeleniho nalukakateya mu malombelo, kaha talelelenі oku mulombela nakuntsatsela kuli Njambi.
3 Kaha tulombeleleni netu naua, linga Njambi atushokuelele ngila ya lizi linga tuambulule vushueke vua Kilistu, lije omuo lialio ngeci njili mu kamenga,
4 lombeleni linga njiliambulule muacili ngue muje munjinapande linga njilihandeke.
5 Pueni vakuzangama kuli vije mulinga hhakati ka vaje vakakuhona kutsiliela, pangeseni ntsimbu yoshe ije muli nayo.
6 Eceleni vije vimuhandeka ntsimbu yoshe vipue via kavumbi, viakushutuka ngue muongua linga mutantekeye muje vati mukasa kukumbulula muntu ali uoshe.

Vihindu Viamamanusuilo

7 Taikikase akamileka vioshe via cihindu cange, ikeye napu muanetu ua cizango kaha uapua muka kupanga uakulongua na mukuetu ngamba muli Muene.
8 Njinamutumu kuli yeni omuo yevi vene, linga mutantekeye muje vati tulimo kaha naua linga akusimpise mitima yeni,
9 kaha alinakuija na Onesimasi, muanetu uakulongua uje uacizango, uje napu umo ueni. Vakumileka vioshe vije vilinakulingiua kuno.
10 Alisitakase mukuetu uje unjilinendi mu kamenga natumu vihindu kuli yeni, kaha na Mako mpanji ya Mbanambase. (Uje yeni munatambula laja vishika via ikeye, nga eja kuli yeni, mutambuleni),
11 kaha Yesu uje ivatumbula naua nguavo Yusitase, nendi naua ali nakutuma vihindu. Ava vakevo lika Vayunda hhakati ka vakuetu mutukapangela omuo ya vumuene vua Njambi, kaha vanapu vakevo vaje vanjinasimpila.
12 Epafalase, uje napu umo ueni, ngamba ua Kilistu Yesu, natumu vihindu kuli yeni, ntsimbu yoshe akamianuka mu malombelo endi cakuhona kuhuima, linga mukolese nakushula mu vusunga mu cizango coshe ca Njambi.
13 Omuo nange njihana vukaleho hali ikeye ngeci napanga cikuma omuo yeni na omuo ya vaje vali mu Laondisiya na mu Halapolise.
14 Luka cimbanda uje uacizango na Ndemase vanatumu vihindu.
15 Haneni vihindu viange kuli vamuanetu vaje vali ku Laondisiya, na kuli Nifa na cikungulukilo cije cili mu njivo yendi.
16 Kaha omo ou mukanda nga vanamanusula kuutanda hhakati keni, kaha naua utandeni na mu cikungulukilo ca ku Laondisiya, kaha naua moneni ngeci mutanda uje mukanda uhuma ku Laondisiya.
17 Kaha handekeni kuli Akipase ngueni, “Tala ngeci ushulisise cipangi cije ciunatambula muli Muene.”
18 Yange, Paulu, njilinakusoneka aua mezi a vihindu na livoko liange vavenia. Anukeni malenge ange. Kavumbi kakale neni.

Mukanda ua Paulu ua kulivanga kuli vaka TESALONIKA

Citsindikisi

Mukanda uakulivanga ku vaka Tesalonika vausonekele kuli Kanganda Paulu. Uasa kupua mukanda uakulivanga uje Paulu uasonekele kupua mbazuvuila ya Mbimbiliya kaha uausonekele kusetekesa ha miaka makumi atanu naumo (51) hanima ya kusemuka kua Kilistu. Paulu uakele mu Kolinte mukemo muasonekelele mukanda uaku cikungulukilo caku Tesalonika, cikungulukilo caputukile ha vungenzi vuendi vua mucivali vua kutuala muzimbu uacili ua Njambi (Vilinga 17: 1-10). Mu Livulu lia Vilinga lihandeka ngualio mu cikungulukilo muakele Vayunda na Vangelengu. Paulu kasele kutumama ntsimbu ya ilaha mu Tesalonika, hanima ya kuputuka cikungulukilo, kaha uatumine ou mukanda mu kutakamesa vaka kutsiliela kuje. Mukanda ou uli na mitue yaingi hamo na vishika vije muvanapandele kuyoya vaka Yesu. Paulu alina kuhaka mana cikuma ha kuija kua Kilistu lua mucivali. Nankuma, vaka kutsiliela vaku Tesalonika vavuahelele ha mutue ou. Paulu ualikuasesele kuija kua Kilistu lua mucivali linga vayoye vuyoye vuje vuvuahelesa Njambi (5: 6-8)

Muvanautumbikilamo:

Paulu aputuka mu mukanda ou na kumeneka cikungulukilo na kutsantsela Njambi hali vakevo (1).

Kaha alumbununa ha vilinga na muzimbu uje uanehele Timateo (2-3).

Cakuhatako Paulu ahana vishika mu vanapandela kuyoyelamo vaka Yesu mu ceke hakuija kua Yesu lua mucivali (4: 1-5, 15).

Paulu amanusula mukumeneka cikungulukilo naua na kuvalomba linga voshe vautande mukanda (5: 16-28)

1 Mukanda ua kuhuma kuli Paulu na Siluvanasi na Timateo.

Ku vantu va cikungulukilo ca mu Tesalonika, vaje vanakundama kuli Njambi Tate na Muene Yesu Kilistu.

Kavumbi na ciyulo vikale neni.

Paulu Ahana Citsatselo kuli Njambi ha Muono na Lutsililelo lua vaka Tesalonika

2 Ntsimbu yoshe tukatsantsela kuli Njambi hali yeni voshe, kaha naua ntsimbu yoshe tukamilombelela.

3 Tukanuka ku mesho a Njambi yetu na Tatetu muje mumunahaka lutsilielo lueni mu vipangi, na muje cizango ceni cili nakumihundanganesa, na muje kutsiliela kueni mukukola ngo muli Muene yetu Yesu Kilistu.

4 Vamuanetu, tuatantekeya nguetu Njambi ua mizanga naua namihangula kupua mu vendi,

5 omuo tuaminehelele Muzimbu Uacili, keti na mezi lika, vuno honi na nzili na Cimbembesi Uakulela, kaha na lukakateya lua vusunga vuavio. Muatantekeya muje vati tuayoyele omo tuakele hamo neni, eci capuile ngeci omuo yeni.

6 Muatembunuisile yetu na Muene, kaha cipue vene muayandele cikuma, vuno honi muatambuile muzimbu na nzolela ije ikahumu kuli Cimbembesi Uakulela.

7 Nankuma, yeni muapuile cimueso kuli voshe vaka kutsiliela mu Masendoniya na mu Akaya.

8 Omuo keti lika nge lizi lia Muene liahumine kuli yeni mu Masendoniya na mu Akaya kuahi, vuno honi muzimbu ua lutsililelo lueni kuli Njambi unashandokela kuoshe. Nankuma, nacimo cahi cituasa kuhandeka.

9 Vantu va kucihela kuje vakele nakuhandeka muje vati yeni muatutambuile omo
tuezile nakumimona, kaha naua na vati muje muatengulukile kuhuma ku tumponia
nakuija kuli Njambi, nakupangela Njambi ua vusunga uakuyoya,
10 nakuvandamena Munendi omo akeja kuhuma muilu, Munendi Yesu, uje yasan-
guile ku vatsi, naua ikeye uje akatupatula ku vutenu vua Njambi vuje vulinakuija.

2

Vipangi via Paulu mu Tesalonika

1 Omo Yeni vavenia Vamuanetu muatantekeya ngueni nkuma kumeneka kuetu kuli
yeni kukuapuile kuangoco.
2 Muatantekeya vati muje vatuyandesele nakutushaula mu Filipu ntsimbu kanda
tuije kuli yeni mu Tesalonika. Kaha cipue vene kuakele kutuluisa kuakama, Njambi
yetu uatutakamesele mukumiambuluila Muzimbu Uacili.
3 Kulomba kuetu kuli yeni kukuemanene ha vutumbe vuakusevuisa cipue ha
matumbe a mapi, cipue kukuisa muntu umo.
4 Vuno honi vintsimbu vioshe tulinakuhandeka nge muje Njambi atonda linga
tulinge, omuo natutavesa yetu ngeci catupande kuambulula Muzimbu Uacili. Kutu-
tondo kueseka kuvuahelesa vantu, vuno honi kuvuahelesa Njambi, uje muka kueseka
mitima yetu.
5 Muatantekeya muacili ngueni kutuezile kuli yeni mukuhandeka viakuzembeleka,
cipue kulikuasesa mezi akumifuikafuika cipululu, Njambi ikeye mukaleho uetu!
6 Kutuatondele linga vatushangazale kuli muntu umo kuahi, cipue kuli yeni cipue
kuli veka, cipue vene nge tunganda va Kilistu nge tuasele kumihana citele.
7 Vuno honi tuakele na ngozi omo tuakele neni hamo, nge cisemi ua mpuevo omo
alinakulela vana vendi.
8 Omuo ha cizango cetu kuli yeni, tualivuaheselele linga tulipangezele neni hamo
keti lika Muzimbu Uacili uakuhuma kuli Njambi vuno honi na miono yetu naua. Omuo
yeni muapuile vaje vatuazanga cikuma!
9 Muavusunga vene anukeni vamuanetu, vati muje tuapangele nakuhundangana!
Tuapangele vutsiki na mutania linga keti tupue citele kuli yeni te mutuambuluile kuli
yeni Muzimbu Uacili ua Njambi.
10 Yeni munapu vakaleho vetu, na Njambi naua, linga mu miono yetu ku mesho eni
vaka kutsiliela yapuile yakulela, ya vusunga nakuhona mulonga.
11 Muatantekeya ngueni yetu tuapangesele umo na umo ueni nge visemi vapangesa
vana vavo vavenia.
12 Tuamitakamesele, tuamizembelekele nakumisindiya linga muyoye yoyesi ije
ivuahelesa Njambi, uje alinakumisana linga mulipangezele hamo Vumuene vuendi
vavenia na vumpau.
13 Naua kuli cuma cikuavo omuo vika ntsimbu yoshe tukatsatsela kuli Njambi. Omo
tuaminehelele lizi lia Njambi, yeni mualiuvuile nakulitambula, keti nge lizi liakuhuma
ku vantu vuno honi nge lizi lia Njambi, lije linapu lizi lia Njambi vene. Omuo Njambi
alinakupanga hhakati keni vaje vanatsiliela.
14 Vamuanetu, yeni muatembunusuile vikungulukilo via Njambi mu Yundeya, vije
vili muli Yesu Kilistu. Muayandele na mapakeso akuhuma ku vantu veni nge muje
Vayunda muvayandeselele vikungulukilo,
15 vaje vatsihile Muene Yesu na tunanguizi va Njambi va Njambi, nakutupakesa yetu.
Vakevo kuvekuvuahelesa Njambi! Vapua vitozi kuli vantu voshe!
16 Vesekele kutuvindika kuambulula lizi kuli vaje keti Vayunda linga na vakevo
vatambule kuovoka. Mu ngila eyi vene vakevo vanashulisa vene seteko ya vipi vije

vivalingile ntsimbu yoshe, Kaha honi vutenu vua Njambi hakukotoka vuneja hali vakevo!

Kushunguiya kua Paulu kuakumimenekela naua

17 Nge hali yetu, vamuanetu, omo tualihangunukile neni mu kantsimbu kakandende lika, keti mu viyongola vietu kuahi, vuno honi ku muvila uatsitu lika, tuamihonene kaha tuahundanganene na kueseka kumimona naua!
18 Tuatondele kuhiluka kuli yeni. Yange vene Paulu njesekele cikuma kuhiluka lualuingi vuno honi Satana katutavesele.
19 Nankuma, hangavene munapu yeni, keti veka kuahi, vaje vanapu kutsiliela kuetu na nzolela yetu na cilongo cije tukalihalesa ha kuhiana ku mesho a Muene Yesu omo akeja.
20 Cilivene, yeni munapu kulihalesa kuetu na nzolela yetu!

3

1 Hakumanusuila, omuo kutuasele kutualelelaho kulinga cili coshe ha kumimona, kaha tuayonguele linga vatuseze mu Atena likalietu lika.
2 Te tunatumu Timateo, muanetu uje muka kupanga netu mu vipangi via Njambi mu kuambulula Muzimbu Uacili ua Kilistu. Tuamutumine mukumitakamesa nakumikolesa ha lutsilielo lueni,
3 linga naumo uahi ua hali yeni akahiluke munima omuo ha mapakeso aua. Yeni vavenia muatantekeya ngueni mapakeso aua anapu aku cizango ca Njambi hali yetu.
4 Te ha ntsimbu ije tuakele hamo neni, tuamilekelele vualumo nguetu tukauana mapakeso, nge mumuatantekeyela, evi vikevio cilivene vialingiuile.
5 Eci cikeco cinjatuminine Timateo. Omuo kunjasele kutualelelaho naua, nankuma, njamutumine linga akumone vati lutsilielo lueni mulunapu. Muavusunga vene kucapuile nge Satana namieseka, kaha nge vipangi vietu vioshe viapuile viangoco!

Muzimbu ua Kusimpisa kuhuma kuli Timateo

6 Vuno honi Timateo nahiluka kuno, kaha natuleka muzimbu uacili ha lutsilielo lueni na cizango ceni. Natuleka nguendi ntsimbu yoshe mulinakutuanuka, kaha mulinakutonda kutumona nge naua muje yetu tulinakutonda kumimona.
7 Omuo ha cuma eci, mu makalu etu oshe na tuyando tuetu, tuakele nakulitakamesa omuo hali yeni vamuanetu. Lutsilielo lueni lukeluo luatutakamesele,
8 Honi tuyoya nga yeni muimana ngoo mu vuyoye vueni muli Muene.
9 Honi tuhonoua vati kutsatsela Njambi cikuma omuo yeni. Tulinakumutsatsela ha nzolela ije tulinayo ku mesho endi omuo yeni.
10 Vutsiki na mutania tulinakumulomba na mitima yetu yoshe linga atutave kumimona mesho na mesho nakumihana vije vimunahonoua mu lutsilielo lueni.
11 Honi Njambi yetu na Tatetu na Muene yetu Yesu Kilistu vatuvuahesele ngila linga tuije nakumimona!
12 Honi Muene akolese cizango ceni kuli umo na mukuavo na kuli vantu voshe nakucipuisa cakama nge cizango cetu kuli yeni.
13 Mu ngila eyi vene akatakamesa mitima yeni, kaha mukapua vakulamba na kulela ku mesho a Njambi yetu na Tatetu omo Muene yetu Yesu akeja na voshe vaka kulela vendi.

4

Vuyoye vuje vuvuahelelesa Njambi

1 Mukumanusuila, vamuanetu, tumilomba nakumisindiya muli Muene Yesu, nguetu nge muje mumualilongesele kuli yetu vati munapande kuyoya linga muvuahelese Njambi. Nge muje mumuli nakulinga. Lingeni muje vene nakuvuezelelaho cikuma.

2 Omuo muatantekeya vishika vituamihanene kuhitila mu nzili yakama ya Muene Yesu.
3 Njambi atonda linga mupue vakulela nakupatuka ku vukoyi.
4 Muntu na muntu kuli yeni vamala atantekeye vati napande kuyoya na mpueyendi mu ngila yakulela nakasingimiko,
5 keti na vukoyi, ngue vakakuhona kutsiliela vaje kuvatantekeya Njambi.
6 Mucifua eci vene, naumo uahi ueni napande kulinga muamupi kuli vakuavo vaka Yesu cipue kuvazangamena. Tuaminanguile laja cuma eci, kaha tuaminanguile na nzili nguetu Muene akahana kashitiku kuli vaje vakalingi evi.
7 Njambi katusanene linga tuyoye mu vukoyi, vuno honi mu kulela.
8 Nankuma, uoshe uje aviana vilongesa evi kaviana muntu, vuno honi Njambi, uje akamihana Cimbembesi uendi Uakulela.
9 Kutuapandele kumisonekela via cizango kuli umo na mukuavo. Omuo yeni vavenia Njambi uamilongesele vati muje munapande kulizanga umo na mukuavo.
10 Kaha munakala nakulinga ngeci kuli vaka kutsiliela voshe mu Masendonia muoshe. Nankuma, tumilomba vakuetu, vuezeleleniko cikuma.
11 Pueni vaka kuyoya mukuholoka, hakeni mana eni ku viuma vieni, nakupanga viakulikuasa navio yeni vavenia, nge muje tuamilekele laja.
12 Mu ngila eyi vene, mukatambula kasingimiko kuli vaje keti vaka kutsiliela, kaha kumukayoyela muntu umo kuli vije munahonoua.

Kuija kua Muene

13 Vamuanetu, tutonda mutantekeye vusunga hali vaje vanatsi, linga keti mukale navusiua, nge vaje kuvesi nakutsiliela.
14 Omuo tunatsiliela nguetu Yesu uatsile, kaha uasangukile naua, kaha tunatsiliela nguetu Njambi akaneha hamo na Yesu vaje vatsile mukutsiliela kuli ikeye.
15 Evi tumilongesa hano vinapu vilongesa via Muene linga yetu vaje vacili nakuyoya ha litangua lije Munendi akeja kutukatuama kulutue lua vaje vanatsi.
16 Kukakala mutambi ua lizi liakama liakushika, lizi lia kangelo uakama, nakuohia kua tolombita ya Njambi, kaha Muene ikeye vavenia akashuluka kuhuma muilu. Kaha vaje vatsile mukutsiliela kuli Kilistu vakasangukila ku muono ha kulivanga,
17 ambahoni yetu vaje tucilinakuyoya ha ntsimbu ije vakatukunguluila hamo navo mu mashelua nakuliuana na Muene havukambuila. Kaha tukakala hamo na Muene ntsimbu yoshe.
18 Nankuma, litakameseni umo namukuavo na mezi aua.

5

Livuaheseleni vualumo ha kuija kua Muene

1 Vamuanetu, kutuapandele kumisonekela ha vintsimbu na miaka omo viuma evi vikalingiua.
2 Omuo yeni vavenia muatantekeya ngueni Litangua lia Muene likeja ngue muje muizi akeja vutsiki.
3 Omo vantu vahandeka nguavo, “Viuma vioshe vili muacili nakuholoka kuluu,” ambahoni hajevene kunonga kukavauana! Hajevene cikeja ngue mushongo ua mpuevo atonda kusema, kaha vantu kuvakasa kuteua.
4 Vuno honi yeni vamuanetu, kumuesi mu milima, kaha Litangua lije keti likamika-sumune ngue muizi.
5 Yeni voshe muapua vantu vaje vanakundama ku ceke, vaje vanakundama ku mutania. Yetu kutuakundamene ku vutsiki cipue ku milima kuahi.
6 Nankuma, kutuapandele kukosa tulo ngue veka, tunapande kutona nakulihilula.

7 Ikapu ntsimbu ya vutsiki omo vantu vakosa tulo, naua ikapu ntsimbu ya vutsiki
omo vantu vakapende.
8 Vuno honi yetu tuakundama ku mutania, kaha tunapande kulihilula. Tunapande
kuzala lutsilielo na cizango nge cizalo ca kuliniungisa ha ntulo, nakuzala kutsiliela ca
kuovoka kuetu nge tepa.
9 Njambi katuhanguile kuyandela vutenu vuendi, vuno honi tukatambule kuovoka
hali Muene uetu Yesu Kilistu,
10 uje uatutsililile linga tukayoye hamo nendi, cipue tuyoya cipue tutsa omo akeja.
11 Nankuma, tulitakameseni umo na mukuavo nakulikuasa umo na mukuavo, nge
muje mumuli nakulinga hano.

Vishika via kumanusuluila na vihindu

12 Vamuanetu, tumilomba nguetu haneni kasingimiko kacili kuli vaje vali nakupanga hhakati keni, vaje vamituamenena nakumishika mukuyoya kua vuka Yesu.
13 Pangeni navo nakasingimiko kakama na cizango, omuo ha vipangi vije valinakulinga. Pueni vaka ciyulo hhakati keni.
14 Vamuanetu, tumisindiya nguetu munangule vilenda, takameseni vipapoke,
kuaseni vaka kuzeya, pueni vaka lukakateya kuli uoshe.
15 Taleni ngeci keti kukale umo ahiluisa vupi ku vupi, vuno honi ntsimbu yoshe
pueni vakakulinga muacili kuli umo namukuavo na kuli vantu voshe.
16 Pueni vaka nzolela ntsimbu yoshe,
17 lombeleni ntsimbu yoshe,
18 ntsatseleni mu viuma vioshe. Eci cikeco catonda Njambi mukuyoya kueni muli
Kilistu Yesu.
19 Keti muzime Cimbembesi Uakulela,
20 keti mukehese mezi a tunanguizi va Njambi va Njambi.
21 Pueni vakakueseka viuma vioshe, kaha niungeni vije vinapu viacili,
22 kaha teueni viuma vioshe via vipi.
23 Honi Njambi uje mukakutuhana ciyulo amipuise vaka kulela mu vioshe, kaha
aniunge vuntu vueni vuoshe, cimbembesi, na muono na muvila, kuakuhona milonga
yoshe hakuija ca Muene uetu Yesu Kilistu.
24 Uje namisana akacilinga, omuo uapua uakulongua.
25 Vamuanetu, netu tulombeleleni naua.
26 Hinduiseni voshe vaka kutsiliela nakulitsuemba ca kulela.
27 Njimilambelela na nzili yakama ya Muene kutanda mukanda ou ku mesho a vaka
kutsiliela voshe.
28 Kavumbi ka Muene uetu Yesu Kilistu kakale hamo neni.

Mukanda ua Paulu ua mucivali kuli vaka TESALONIKA

Citsindikisi

Mukanda uamucivali ua Tesalonika vausonekele kuli Kanganda Paulu (1: 1). Uasonekele ou mukanda munima ya Tesalonika uakulivanga, kusetekesa ha miaka yakupua makumi atanu naumo (51) munima ya kusemuka kua Kilistu. Paulu uakele mu Kolintu omo uasonekele ou mukanda ku cikungulukilo camu Tesalonika, cikungulukilo cije caputukile mu vungezi vuendi vua mu civali vua kutuala muzimbu uacili ua Njambi (Vilinga 17:1-10). Livulu lia Vilinga lihandeka ngualio, cikungulukilo vacipangelele Vayunda na Vangelengu vavengi. Cikungulukilo camu Tesalonika cahakele mana cikuma ha vintsimbu ya mamanusuililo na kuija kua Kilistu kua mucivali, omuo Paulu uasonekele viavingi mu mikanda yendi yoshe ku Tesalonika. Mbazuvuila ya mukanda ua Tesalonika ua mucivali ya kundamba kuvintsimbu via mamanusuililo. Paulu naua uananguile hakuluisa vilenda. Muntu uoshe napande kupanga cikuma ha via kulia viendi (3: 6-10).

Muvanautumbikilamo

. Paulu uaputukile mu mukanda kulitumbula ikeye vavenia na vaje vanakele nakupanga navo (1: 1-2).
. Kaha uatsantselele kuli Njambi ha cikungulukilo mu Tesalonika na kuvalombelela (1: 3-12).
. Mu capita ya mucivali, Paulu ahandeka ha vintsimbu via mamanusuililo.
. Kaha ahandeka hakuluisa vulenda na seho yakupanga cikuma (3: 1-15).
. Paulu naua amanesa nakumeneka cikungulukilo (3: 16-18).

1 Kuhuminina kuli Paulu na Siluvanasi na Timateo. Kuli vantu vaku cikungulukilo
ca mu Tesalonika, vaje vanakundama kuli Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu.
2 Kaha Njambi Tatetu na Muene Yesu Kilistu vamihane kavumbi na ciyulo.

Kusompa hakuija kua Yesu Kilistu

3 Vavusamba vetu tupande kutsantsela kuli Njambi ntsimbu yoshe omuo yeni. Eci
cinapu cacili kuli yetu kulinga ngacije, omuo lutsililelo lueni luli nakukola cikuma na
cizango cije muli naco kuli umo na mukuavo cili na kupua cakama cikuma.
4 Kaha omu mukemuo tulinakulihalesa hali yeni mu vikungulukilo via Njambi.
Tulinakulihalesela ha lukakateya lueni nakutsiliela kueni mu mapakeso oshe aua na
tuyando otu muli nakumona.
5 Kaha eci cinapu vukaleho ngeci kusompa ca Njambi cikeco ca vusunga, kaha
mukapua vaka seho mu vumuene vuendi vuje vumulinakuyandela.
6 Njambi uapua uavusunga, kaha akaneha tuyando hali vaje valinakumiyandesa.
7 Kaha akamihuimisa yeni mulina kuyanda, kaha na kuli yetu naua. Akalinga evi
omo Muene Yesu akasholoka kuhuma muilu na tungelo vendi va nzili,
8 hamo na milengi ya tuhia, nakuzangamesa vaje kuvatantekeya Njambi, na vaje
kuvekuononoka Muzimbu Uacili ua Muene yetu.
9 Kaha vakayanda mukuva zangamesa kua miaka yoshe, nakuvahangununa ku
mesho a Muene naku vumpau vuendi vuakama,
10 kaha omo akeja ha litangua lije nakutambula vumpau kuli vantu vendi voshe
vakulela nakalemeso kuli voshe vaje vanatsiliela. Neni naua mukakala hhakati kavo,
omuo neni naua munatsiliela lizi lije tuamilekele.
11 Kaha omu mukemuo tukamilombelela ntsimbu yoshe. Tulinakulomba kuli
Njambi yetu linga amipuise vaka seho ku muono uje uamisanene ngeci muyoyemo. Na

nzili yendi yoshe ashulise vutumbe vueni vuoshe vuacili nakumanesa vipangi vieni via lutsilielo.
12 Mu ngila eyi vene lizina lia Muene yetu Yesu likatambula vumpau kuli yeni, neni naua kuli ikeye, ha kavumbi ka Njambi yetu na Muene Yesu Kilistu.

2

Yala uakuhona Kuononoka Lishiko lioshe

1 Kuyongola hakuija ca Muene yetu Yesu Kilistu na hakukunguluka cetu linga tukale hamolika na ikeye, njimilomba vamuanetu nguange,
2 keti mukale na citanga mu vuasi mu visinganieka vieni cipue cishoti ku mutima ngueni Litangua lia Muene linahete. Omo vasinganieka ngeci tuahandekele eci omo tuambuluile vunanguizi cipue omo tuambuluile lizi, nge honi uje mukanda uahumine kuli.
3 Keti mutave umo amikuise mu ngila yeka naua kuahi. Omuo litangua lije kulikeja ngoco kuvanga noho kulitengulukila kua mamanusuililo kuneja na uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko nasholoka, uje vemikile kuya ku mbulu ya tuhia.
4 Kaha ikeye akaluisa viuma vioshe vije vivahandeka nguavo vanjambi na cuma nkala civalemesa, akalihaka helu lia vioshe. Kaha naua akakovela nakutumama mu Njivo ya Njambi nakulitumbula ikeye vavenia nguendi Njambi.
5 Nkuma kumuasa kuanuka ndi? Njamilekele vioshe evi omo njakele hamo neni.
6 Vuno honi kucili cuma cimo cilinakuvindika evi viuma ngeci keti vilingiue hano vene, kaha yeni muatantekeya ngueni cinapu cuma muka. Nankuma, omo ntsimbu ikapuamo amba honi akeje.
7 Vupi vuakukomouesa cikuma vuavushueke vulinakulingiua hano vene, vuno honi vije vilinakulingiua kuvikalingiua kuvanga noho uje muka kuvuvindika vanamuhumisa.
8 Kaha honi uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko akasholoka, vuno honi omo Muene Yesu akeja, akamutsiha na mpunzi yakuhuma mu kanua nakumunongesa na vumpau vuendi.
9 Uje yala uakuhonoua kuononoka lishiko akeja na nzili ya Satana nakulinga vitantekeyeso na vikomoueso viakuliseza seza via makuli,
10 kaha akapangesa miyati yoshe yakapenga ya makuli hali vaje vakanonga. Vakevo vakanonga omuo kuvatambuile nakuzanga vusunga ngeci vovoke.
11 Nankuma, Njambi natumu nzili yakuvasevuisa linga ipange muli vakevo ngeci vatsiliele vije vinapu via makuli,
12 kaha linga voshe vaje kuvatsilielele vusunga, vuno honi vanakundama lika ku vupi, vakavahisa.

Vanamihanguila ku Kuamena

13 Tunapande kutsantsela kuli Njambi ntsimbu yoshe hali yeni vakuetu, yeni vaje vazanga Muene. Omuo Njambi uamihanguile kupua vambangelo ku kuamena ha nzili ya Cimbembesi nakumipuisa vantu vendi vakulela, mu lutsilielo lueni lua vusunga.
14 Kaha Njambi uamisanene ngeci mulinge cuma eci ha Muzimbu Uacili ua vije vituambuluile kuli yeni, uamisanene ngeci mukahinge cihela ceni ca vumpau vua Muene yetu Yesu Kilistu.
15 Ambahoni vamuanetu, imaneni ngoo nalukakateya ku vusunga vuje vutuamilongesele mukuambulula kuetu na mu mukanda uetu.
16 Honi Muene yetu Yesu Kilistu vavenia na Njambi Tatetu, uje uatuzangele na ku kavumbi kendi uatuhanene kutakama cije kucekutenguluka na kusimpa cakutsiliela.
17 Njambi amitakamese nakumikolesa mukupanga nakuhandeka vije vinapu viacili ntsimbu yoshe.

3

Tulombeleleniko

1 Hakumanusuila vamuanetu, netu naua tulumbeleleniko linga lizi lia Muene
liye kulutue nakushandoka vuasi vuasi linga valitambule nakalemeso, ngue muje
mumualitambuile hhakati keni.
2 Kaha lombeleni naua linga Njambi atuohiele ku vantu va vupi, omuo keti ngue
vantu voshe vanapu vaka kutsiliela ku lizi kuahi.
3 Vuno honi Muene uapua ua lutsililelo, kaha akamikolesa nakuminiunga kuli uje
muka vupi.
4 Kaha Muene natuhana kutsiliela muli yeni, kaha mua vusunga vene tunatsiliela
nguetu mulinakutualelelaho kulinga vije vituamilekele linga muvilinge.
5 Kaha honi Muene atuamenene mitima yeni mukuvuisisa cizango ca Njambi na
lukakateya luje luanamihana Kilistu.

Cinangulo ha Vulenda

6 Mu lizina lia Muene Yesu Kilistu tulinakumishika, vaka kutsiliela litengeni ku
voshe vantu vaje valinakuyoya yoyesi ya vulenda, vaje kuvekukavangeya vilongesa
vije vituavahanene.
7 Yeni vavenia muatantekeya muacili ngueni munapande kupanga ngue muje
mutuapangele yetu. Kutuakele na vulenda omo tuakele hamo neni.
8 Kutualile cuma ca muntu umo kuakuhona kufueta. Vuno honi tuatualeleleho
kupanga vutsiki na mutania ngeci keti tumituike citele cimo.
9 Tualingile eci, keti ngue omuo kutuakele na nzili yakuyoyela ha viuma via vukuasi,
vuno honi tuacilingile mukumimuesa ngila linga muyikave.
10 Ha ntsimbu ije omo tuakele hamo neni, tuakele nakumileka nguetu, “Uoshe aviana
kupanga keti vamutavese kulia.”
11 Tunahandeka eci omuo tonevu nguavo hhakati keni kuli vamo valinakuyoya
yoyesi ya vulenda kaha vivalingevene viahi vuno honi vakundama lika mu vipangi
via vakuavo.
12 Kaha mu lizina lia Muene Yesu Kilistu tulinakushika vantu ava nakuvanangula
linga vapande kuyoya muacili nakulinga vipangi vije vivasa kuyoyela.
13 Vuno honi yeni vamuanetu, kumuapandele kuhona kulinga muacili.
14 Kaha hamo kuli yeni umo uje katondo kuononoka lizi lietu lije tuatumu kuli yeni
mu mukanda ou. Kaha nga ngoco, mutaleni, kaha mushondolokeni linga shuamua
imukole.
15 Keti mumupangese ngue napu citozi, vuno honi munanguleni lika ngue vaka
kutsiliela.

Mezi Akumanusuila

16 Kaha Muene vavenia, uje uapua ntsina ya ciyulo cetu, amihane ciyulo ha ntsimbu
yoshe na mu vingila vioshe. Muene akale neni muva voshe.
17 Na livoko liange vavenia njasoneka nguange cihindu cakuhuma kuli yange Paulu.
Eyi ikeyo ngila ya cimueso ca mikanda yange yoshe, omu mukemuo munjikasoneka.
18 Kavumbi ka Muene yetu Yesu Kilistu kakale neni voshe.

Mukanda ua Paulu ua kulivanga kuli TIMATEO

Citsindikisi

Livulu lia kulivanga lia Timateo liapua mukanda ua kulivanga uakuhuma kuli Kanganda Paulu kuli ndongisi uendi Timateo. Timateo uakulivanga vausonekele ha miaka ya kupua makumi atanu na umo na miaka ivali hanima ya kutsa ca Yesu (62-64 AD). Eci casa kupua kuyehi na kuhua ca muono ua Paulu. Paulu uakele navusamba vuakukola na Timateo kaha vintsimbu viavingi uakele nakumutumbula nguendi muana (Fil 2:22, 1 Tim uakulivanga 1:2, 1:18). Ou ukeuo umo uamikanda iuana yakuhuma kuli Paulu ije yasonekelelele kuli muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo itatu ku mikanda eyi ikeyo ya 2 Timateo, na Tito, na Filimoni. 1 Timoteo uakala na vishika viavingi muje vati vasa kulemeselamo mu cikungulukilo (2:1-15), muje vati vantuama va cikungulukilo muvanapande kukelamo (3:1-13), na vinangulo via valongisi va makuli (1:3-11, 4:1-5, 6:2-5). Eci cili nakumonesa muje vati Paulu uakele na kulongesa Timateo kupua ntuama hhakati ka vikungulukilo. 1 Timateo ali na ali na mashiko amengi aje ahasa kukuasa vantuama va cikungulukilo mu matangua ano etu muje vati muasa kukuatelamo cikungulukilo ceni.

Muvanavitumbikilamo:

1 Paulu aputuka kumeneka Timateo (1:1-2).
2 Kaha a nangula Timateo kuli valongisi va makuli (1:3-11).
3 Paulu atualelelaho kulumbununa mu kutsantsela kuendi omuo hali Yesu Kilistu (1:12-19).
4 Cakuhataho ashika Timateo ha kulemesa na vantuama va cikungulukilo (2-3).
5 Paulu amanusula mu mukanda uendi mukuhana Timateo mashiko akumanuisila (4-6).

Vihindu

1 Yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu mukushika ca Njambi muyoyesi uetu na
Kilistu Yesu ikeye kutsiliela cetu,
2 Njikusonekela yove Timateo, munange ua vusunga mu lutsilielo.
Kavumbi, cikeketima na ciyulo kuhuminina kuli Njambi Tate na Kilistu Yesu
muyoyesi uetu.

Kunangula vilongesa via makuli

3 Ngue muje njakusindiile omo njakele nakuya ku Masendoniya, sala mu Efeso linga
umone vantu vamo linga keti valongese vilongesa via makuli,
4 cipue kulinga vakevo vavenia na visimutuila na mikana ya mazina amalaha
avakukuluila vavo vije vineha vimpata, omuo kuviekukundama ku vutumbe vua
Njambi vuje vuli mu lutsilielo.
5 Vutumbe vua lishiko eli vukevuoni cizango, cije cihuma mu mutima uakulela, na
vilinga viakutungukua, na lutsilielo lua vusunga.
6 Vantu vamo vanaseze vuima evi nakuhandeka via vulema.
7 Vatonda linga vapue valongisi va lishiko, cakuhona kuvuisisa cipue vije vivahan-
deka cipue viuma vije vivalina kuhandeka muvina lumbunukilamo.

Vutumbe vua Lishiko lia Mosesa

8 Honi tuatantekeya nguetu lishiko liapua liacili, nga umo alipangesa muacili.
9 Hakuvuisisa eci, ngeci lishiko kuvalipangelelele vaka vusunga vuno honi valipan-
gelelele vipapoke na vakakuhona kuononoka, na vaje vakakuhona kuononoka Njambi

na vaka vipi, na vaje vakuhona kulela na vaje vaka kushaula via kulela, na vaka kutsiha vaishavo na vaka kutsiha vainavo, na vaka kutsiha vantu,
10 na vaka kulinga vupangala, na vamala vaje vakakulinga vukoyi na vakuavo vamala, na manguangua, na vaka makuli, na vaka kuhana vukaleho vua makuli, nakulinga viuma vije viluisa vilongesa via vusunga,
11 kuya ku muzimbu uacili ua vumpau vua Njambi uakukuisula uje uvanjihanene.

Kutsantsela omuo Cikeketima ca Njambi

12 Njitsatsela Kilistu Yesu Muene yetu, uje nanjihana nzili yakulinga vipangi viange, omuo nanjisompo mua vusunga hakunjihangula mu vipangi viendi,
13 cipue vene hakulivanga njapuile muka kumushaula na kumuyandesa nakumutuka, vuno honi njatambuile cikeketima omuo njakele nakuvilinga kuakuhona kutantekeya na kuhona kutsiliela.
14 Kaha kavumbi ka Muene yetu kahitililile hali yange na lutsilielo na cizango vije vili muli Kilistu Yesu.
15 Eci kuhandeka cinapu ca vusunga nakucitambula, cije cihandeka nguaco Kilistu Yesu uezile ha mavu mukuovola vaka vipi, kaha hali voshe ava yange njinapu muka vupi cikuma,
16 vuno honi yange njatambuile cikeketima ha cuma eci, linga muli yange uje uakulivanga, Yesu Kilistu amuese kushula ca lukakateya luendi linga cipue cimueso kuli vaje vapande kutsiliela muli ikeye ha muono ua yaye.
17 Kuli Muene ua miaka yoshe, uje kekutsa, uje kutuasa kumona, ikeye Njambi lika, kukale kasingimiko na vumpau ku miaka yoshe. Ameni.
18 Eli lishiko njikundika kuli yove, Timateo munange, kuya ku vunanguizi vuje vahandekele hali yove, pangesa mezi aua ngue vitua via nzita linga ulue muacili,
19 kaha nuinga lutsilielo luove na vilinga viove via kutungukua. Hakuviana vilinga viavo via kutungukua, vantu vamo vananongesa lutsilielo luavo,
20 hhakati kavo kuli Haimenease na Elekizanda, vaje njinahana kuli Satana linga valilongese kuhona kushaula.

2

Kulemesa ca mu Cikungulukilo

1 Cakulivanga ku vioshe, njimisindiya nguange kulambelela, kulomba, kulombelela, na kutsatsela vinapande kuvilinga ku vantu voshe,
2 ku vimiene na voshe vaje vali ha vituamo viakama, linga tuyoye vuyoye vuakuholoka na ciyulo, vua vunjambi na kasingimiko mu ngila yoshe.
3 Eci cinapu cacili, kaha vacitambula ku mesho a Njambi Muyoyesi uetu,
4 uje atonda vantu voshe linga vovoke nakuija ku mana a vusunga.
5 Omuo kuli Njambi umo lika, kaha kuli umo uje nemana mukati ka Njambi na vantu, ikeye yala Kilistu Yesu,
6 ikeye uje ualihanene ikeye vavenia ngue ndando yakupatula voshe, vukaleho vuje vuasemukilile ha ntsimbu yacili.
7 Omuo yeci vanjihanguile kupua muka kuambulula na kanganda (njili nakuhandeka vusunga, kunjesi nakukuisa), mulongisi ua vaje keti Vayunda mu lutsilielo na vusunga.

Vampuevo vanapande kuvatavesa Kulilongesa

8 Ambahoni njitonda nguange mu vihela vioshe vamala vanapande kulombela, vajundule mavoko akulela cakuhona kuniengua cipue vimpata.
9 Naua na vampuevo vasoloke muacili nakulikehesa, keti na vinkambu via kuvinda mueka cipue ngolinde cipue vusanga vuaseho cipue vuzalo vua ndando cikuma.

10 Vuno honi na vilinga viacili, ngue via vampuevo vaje vaka kulemesa Njambi.
11 Taveseni vampuevo valilongese mukuholoka namukulihana kuoshe kuli Njambi.
12 Kunjitavesa mpuevo aliuoshe kulongesa cipue kukala na nzili yakama hali
vamala, vuno honi napande kuholoka.
13 Omuo Andama ikeye uapuile uakulivanga kutanga, ambahoni Eva.
14 Kaha keti Andama vakuisile, vuno honi vakuisile mpuevo kaha uapokuele lishiko
lia Njambi.
15 Cipue vene ngoco mpuevo akovoka kuhitila mukusema vana, nga atualelelaho mu
lutsilielo na mu cizango na kulela, na kasingimiko.

3

Vantuama vamu Cikungulukilo

1 Cihandeka eci cinapu ca vusunga, nga muntu umo ashunguiya vipangi via
vuntuama mu cikungulukilo, kaha ashunguiya cipangi cacili.
2 Honi ntuama ua cikungulukilo napande kupua muntu uakuhona mulonga,
napande kupua yala uampuevo umo lika, napande kupua muntu uakuhakela mana
ku viuma, muka kulihilula, muka kulongua, muka kujumbula vangenzi, uje asa
kulongesa,
3 keti muka kupenda, keti muka vukalu vuno honi apue muka kuononoka, keti muka
vimpata, keti muka kuzanga vimbongo.
4 Napande kunuinga ntanga yendi muacili, na vana vendi vapue vakuononoka
nakasingimiko mu vingila vioshe.
5 Omuo nga yala ahonoua kunuinga ntanga yendi, kaha honi asa vati kunuinga
cikungulukilo ca Njambi?
6 Kapandele kupua muntu uje natsiliela vuavuno, hamo akalishasha nakulihalesa
kaha akauila mucihiso ca liyavolo.
7 Napande kupua muntu uje ivahana kasingimiko naku vantu vaje keti vamu
cikungulukilo cendi, linga keti evue shuamua na kuuila mu muheto ua liyavolo.

Vakuasi vamu Cikungulukilo

8 Vakuasi va mucikungulukilo naua vanapande kupua vafutisi yacili, keti vaka
vindaka vivali, keti vaka kupenda viniu, keti vaka kuzanga vimbongo,
9 vanapande kukakateya ku vusunga vua lutsilielo na kutungukua cacili.
10 Kaha cakulivanga vanapande kuveseka tahi, ambahoni nga vavauana nguavo
kuvesi na mulonga, kaha vavapuise vakuasi vamu cikungulukilo.
11 Vampuevo navakevo naua vanapande kupua vafutisi yacili, keti vakalufue, vuno
honi vanapande kupua vakulisingimika, nakulongua mu viuma vioshe.
12 Vakuasi vanapande kupua yala ua mpuevo umolika, vanapande kunuinga vana
vavo na ntanga yavo muacili.
13 Omuo vaje vapanga muacili ngue vakuasi vamu cikungulukilo vakauana
kasingimiko vakevo vavenia naua nakusimpa mu lutsilielo luje luli muli Kilistu Yesu.

Vushueke vuakama vua Vunjambi

14 Njitsiliela kuija kuli yeni vuavuno, vuno honi njili nakusoneka evi vishika kuli
yeni linga,
15 nga hamo njikotokela kuija, linga mutantekeye muje vati muasa kukala muacili
mu ntanga ya Njambi, cije cikeco cikungulukilo ca Njambi ua kuyoya, cije cisimi ca
seho na luvula lua vusunga.
16 Cilivene tulinakuliambulula muje vati vusueke vua vunjambi vuetu muvunapuil-
amo vuakama:
Uasholokele mu vuntu,

Vuno honi Cimbembesi uamusholuele kupua ua vusunga,
vamumuene kuli tungelo.
Uambuluile ku mafuti,
vaka mavu vamutsilielelele,
kaha vamutualele mu vumpau.

4

Valongisi va Makuli

1 Honi Cimbembesi ahandeka nguendi ku matangua a mamanusuilo vamo vakaseza
lutsilielo nakulihana ku vilinga via vimbembesi via makuli naku vilongesa via
mahamba,
2 vilongesa evi vikeja kuhitila mu vaka makuli va civembulu vaje mashungu avo
anajujuama,
3 vaje vaka kuvindika kuliambata nakuvindika kulia via kulia vimo vije Njambi
uatangele linga vavitambule nakutsantsela kuli vaje vanatsiliela nakutantekeya
vusunga.
4 Omuo viuma vioshe viatangele Njambi viapua viacili, kaha na cimo cahi civana-
pande kuviana nga vanacitambula na kutsantsela,
5 omuo vanavikundika na lizi lia Njambi na lilombelo.

Ngamba Uacili ua Kilistu Yesu

6 Nga uana evi vishika kuli vamuanetu, kaha ukapua mulongisi uacili ua Kilistu Yesu,
nakuhia na mezi a lutsilielo na vilongesa viacili luje lu unakava.
7 Keti ulinge viuma viavipi na visimo viangoco. Lilongese yove vavenia kulinga via
vunjambi,
8 omuo kupangesa muvila kuli na seho, vuno honi vunjambi vuli na seho yakama
mu vingila vioshe, omuo vilinalukulaheso lua muono ua ntsimbu ino na muono uje
uli nakuija.
9 Vihandeka vinapu via vusunga kaha vavitambula muacili.
10 Omuo yevi, mukemo tuli nakuhundangana nakupanga cikuma, omuo kutsiliela
cetu cili muli Njambi uakuyoya, uje ikeye Muyoyesi ua vantu voshe, cikumani kuli
vaje vatsiliela.
11 Shika nakulongesa viuma evi.
12 Keti utave muntu umo linga ashaule vukuenje vuove, vuno honi muesa cimueso
kuli vaka kutsiliela mukuhandeka kuove, na mufutisi yove, na mu cizango, namu
lutsilielo, na mukulela.
13 Kuvanga noho njikezila, hana ntsimbu yove mukutanda visoneka ku vantu,
mukuambulula na kulongesa.
14 Keti useze vuana vuje vuuli navuo, vuje vahanene kuli yove mu vunanguizi omo
mpunga ya vakuluntu vasalekele mavoko avo hali yove.
15 Panga cikuma ha vipangi evi, lihane yove vavenia kuli vikevio, linga voshe
vamone vipangi viove.
16 Linuinge yove vavenia nakuvilongesa viove, kaha tualelelaho kulinga viuma evi,
omuo hakulinga ngoco kaha ukaliovola yove vavenia na vaje vaka kukuvuilila.

5

Vipangi vieni kuli vaka Kutsiliela

1 Keti utenukile mukuluntu ua yala vuno honi munangule ngue isho, pangesa
vakuenje muacili ngue vamuanoko,

2 pangesa vakuluntu va vampuevo ngue vanoko, kaha pangesa na vambanda ngue
vamuanoko, mukulela muoshe.
3 Singimika vantuluue vaje vapua vantuluue va vusunga.
4 Nga ntuluue ali na vana cipue vatekulu, vapandele tahi kulilongesa vipangi via
kutsiliela ku ntanga yavo nakukuasa visemi vavo omuo eci cikeco civuahelesa ku
mesho a Njambi.
5 Nga uje ntuluue napu ua vusunga, kaha alinakuyoya lika liendi, kaha nahaka
kutsiliela cendi kuli Njambi na kutualelelaho nalukakateya mu malombelo vutsiki na
mutania.
6 Vuno honi uje alihana ikeye vavenia musenga natsi laja cipue vene oku ayoya.
7 Shika eci, linga keti umo auane mulonga.
8 Nga umo kasa kukuasa vavushoko vendi, cikuma kuma ntanga yendi, kaha
naviana lutsililelo kaha napihia kupulakana uje uakuhona kutsiliela.

Vantuluue

9 Ntuluue uje kanda ahete ha miaka makumi atanu na limo kapandele kumusoneka,
hakupua mpuevo ua yala umo,
10 kaha muka kulinga vipangi viacili, uje nalele vana vendi muacili, muka kutambula
vangenzi muacili, muka kutanesa ku mikono ya vantu va Muene, na kukuasa vaje vali
mu tuyando, na kulihana ikeye vavenia ku vipangi viacili mu vingila vioshe.
11 Vuno honi viana kusonekesa vantuluue va vanike, omo nga lishungu likapua
liakama vakaseza Kilistu nakutonda kushomboka,
12 kaha vakalinehela cihiso vakevo vavenia, omuo vanapokola litavasano lia
kulivanga.
13 Keti lika evi vuno honi vakalilongesa kuendangana, kuhuma njivo kuya njivo,
kaha keti kuendangana lika vuno honi na lufue nakulikovelesa mu viuma viambala,
nakuhandeka vije kuviapandele kuhandeka.
14 Kaha njitonda vantuluue vavanike vashomboke, vaseme vana, nakuniunga
vinjivo viavo, keti tuhane vitozi vetu muhela linga vahandeke viavipi hali yetu.
15 Omuo vamo vanahiluka laja kuli Satana.
16 Nga uoshe mpuevo muka kutsiliela ali na vavushoko vendi va vantuluue, napande
kuvakuasa, linga keti cikungulukilo cikale na citeli, linga cikuase vaje vantuluue
vakuhona muka kuvakuasa.

Vakuluntu vamu Cikungulukilo

17 Eceleni vakuluntu vaje vaka kuyula muacili linga vavafuete vimbongo luvali,
cikuma kumani vaje vali nakupanga vipangi viakuambulula nakulongesa.
18 Omuo visoneka vihandeka nguavio, “Keti ukute ngombe ku kanua uje ajungula
vinona,” kaha na, “Muka kupanga napande kutambula fueto yendi.”
19 Keti utave mulonga uli uoshe hali mukuluntu kuvanga hali vukaleho vua vantu
vavali cipue vatatu.
20 Kuli vaje vali nakulinga vupi, vatenukile ha mesho a vantu voshe, linga voshe
vakale mu liova.
21 Ku mesho a Njambi naku mesho a Kilistu Yesu naku mesho a tungelo vakuhangula,
njikushika kuniunga mashiko aua cakuhona civembulu, keti ulinge civembulu kuli
muntu ali uoshe.
22 Keti uzambule kusaleka mavoko ove ha vantu, keti ukovele mu vupi vua mukueni,
liniunge yove vavenia kupua uakulela.
23 Keti unue lika mema, vuno honi nua na tuviniu tuatundende omuo ya muzimo
liove nakuvavala vavala cove.
24 Vupi vuavamo vantu vunalisholola, vuli nakuvatuala kukusompa, vuno honi vupi
vua vamo vukevuo vukasholoka kulutue.

25 Mu ngila imo vene, na vilinga viacili visholoka muacili, cipue vene oku keti viacili,
vuno honi kuviasa kulishueka.

6

1 Ecela voshe vaje vali muintsi lia mutiyo ua vundungo valinge vimiene vavo kupua
vaseho na kuvasingimika, linga lizina lia Njambi navilongesa vietu keti vavishaule.
2 Vaje vali na vimiene vakutsiliela kuvapandele kuvashaula omuo navakevo vanapu
vamunaina, vuno honi vanapande kuvapangela muacili omuo vaje vauana vukuasi ku
vipangi viavo vanapu vaka kutsiliela na vaje va vazanga.

Vilongesa via Makuli na Vufuko vua Vusunga

Longesa nakuambulula vipangi evi.
3 Nga kuli umo alongesa vieka kaha kalitombola na lizi lia vusunga lia Muene Yesu
Kilistu na vilongesa vije viendelela na vunjambi,
4 napu muntu muka kulihalesa, vuno honi katantekeya cipue cimo, kaha muka
kuvavala mu mashungu nakulinga vimpata via kulikanangana via mezi, vije vineha
lifuua, na vimpata nakushaula na viyongola via vipi,
5 nakuhona kulivuasana hhakati ka vantu vaje vakusinganieka via vipi, vakuhona
vusunga, vasinganieka nguavo vunjambi vunapu cuma cakuuanena vufuka.
6 Kuli kufuka cakama mu vunjambi kuya na vije tuli navio.
7 Omuo kutuezile nacimo hano ha mavu, kaha naua kutukambataho cimo hano ha
mavu.
8 Vuno honi nga tuli na viakulia na vuzalo, kaha tukapuisamo.
9 Vuno honi vaje vatonda kufuka vauila mu vieseko, na mu muheto, na mu
viuma viavingi via vulema na mashungu a mapi aje atuala vantu mukuvapihisa
nakuvanongesa.
10 Omuo cizango ca vimbongo cinapu nsina ya vipi vioshe, kuhitila mukutondo
vimbongo vamo nahumu ku lutsilielo kaha vanapokola mitima yavo na vusiua
vuavuingi.

Vishika via Kumanusuila kuli Timateo

11 Vuno honi ngeci hali yove, muntu ua Njambi, huma ku vioshe evi, tonda vusunga,
na vunjambi, na lutsilielo, na cizango, na lukakateya, nakulikehesa.
12 Lua nzita yacili ya lutsilielo, kuatelela ku muono uje kuuekuhua uje vakusanenene
omo ualitavelele ku mesho avakaleho vavengi.
13 Ku mesho a Njambi uje muka kuhana muono ku viuma vioshe, na Kilistu Yesu ali
muvukaleho vuendi ha mesho a Pontiyu Pilato uahanene vukaleho vuacili.
14 Njikushika nguange niunga mashiko aua kuakuhona kapenga na mulonga kutuala
noho Muene yetu Yesu Kilistu akasholoka,
15 kaha eci vakacisholola ha ntsimbu yacili kuli uakukuisula uje ikeye Muka kushika
umo lika, Muene ua vimiene na Shukulu ua vashukulu,
16 uje ikeye lika liendi kekutsa, kaha uayoya mu ceke cije naumo uahi asakushuena,
uje na umo uahi muntu uamumona cipue akamumona. Kuli ikeye kukale kasingimiko
nakuyula ca miaka yoshe ya yaye. Ameni.
17 Kuli vaje vanafuku hano ha mavu, vashike keti valihalese, cipue kuhaka kutsiliela
cavo ku vufuko vuangoco, vuno honi vatsiliele kuli Njambi uje muka kutuhana
muvuingi vioshe linga tuvivuahelele.
18 Vapande kulinga viacili, kufuka mu vilinga viacili, vapue vaka kukala muacili
nakulipangela na vakuavo na mutima umo vije vivali navio,
19 linga valitulikile vakevo vavenia luvula luacili luakulutue, linga vakauane muono
uje ukeuo vene muono uacili.

20 Yove Timateo, niunga vije vanakundika kuli yove. Teua vihandeka viangoco viakuhona vunjambi na vimpata vije mu makuli vavihandeka nguavo mana,
21 omuo vamo nguavo vali nauo, kaha omuo ha cuma eci vanazimbalesa lutsililelo luavo.
Kavumbi kakale nove.

Mukanda ua Paulu ua mucivali kuli TIMATEO

Citsindikisi

Livulu lia mucivali lia Timateo liapua mukanda uamucivali uakuhuma kuli kanganda Paulu kuli ndongisi uendi Timateo. Mukanda ua Timateo uamucivali vausonekele kuyehi nakuhua ca muono ua Paulu. Va muhakele mu kamenga mu Loma ha ntsimbu eyi (2 Tim 1:16). Paulu uakele na vusamba vuakukola na Timateo kaha vintsimbu viavingi uakele nakumutumbula nguendi muana (Fil 2:22, 1 Tim 1:2, 1:18).

Ou ukeuo umo ua mikanda iuana yakuhuma kuli Paulu ije yasonekelelele kuli muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo itatu ku mikanda eyi ikeyo ya 1 Timateo, na Tito na Filimoni. Ha ntsimbu ije mukanda ua 2 Timateo vakele naku usoneka, vaka Yesu vakele nakuvapakesa mu nganda ya Loma. Eci cikeco canehele linga Paulu vamuhake mu kamenga kaha uakele nakushika Timateo linga atualeleleho nalukakateya mukukaluua. Ngue kuya mu 1 Timateo, Paulu ahana Timateo vinangulo viavingi ha valongisi vamakuli (1 Tim 1:16-18). Kaha naua alekesa Timateo nguendi kukakala vintsimbu via kukaluua kulutue (3: 1).

Muvanavitumbikilamo:

1. Paulu aputuka nakuhinduisa Timateo (1: 1-2) kaha ambahoni amukolese (1: 3-18).
2. Ambahoni alekesa Timateo linga atualeleleho nalukakateya (2: 1-13).
3. Cakuhatako amuhana vinangulo vimo vije muasa kuyoyelamo (2: 14-26).
4. Ambahoni amunangula ha vije vikalingiua kulutue na ngila yacili muje vati akasa kuvitambula (3: 1-4; 8).
5. Paulu amanusula na mezi endi lika kuli Timateo (4: 9-24).

1 Yange Paulu, kanganda ua Kilistu Yesu ku cizango ca Njambi kuya ku cikulaheso
ca muono uje uli muli Kilistu Yesu,
2 Njikusonekela yove Timateo, munange injazanga:
Kavumbi, cikeketima na ciyulo vije vihuminina kuli Njambi Tate na Kilistu Yesu
Muene yetu.

Kutsatsela na Kulikolesa

3 Njitsantsela Njambi uje injikapangela na mana akutungukua, ngue muje mu-
valingile vakukuluila vange, omo njikamianuka vintsimbu vioshe mu malombelo
ange.
4 Ngue muje njikanuka masozi eni, njikatondo cikuma vutsiki na mutania kumi-
mona, linga njakushule nanzolela.
5 Njilinakuanuka lutsilielo luove lua vusunga, lutsilielo luje luakele hakulivanga
muli kuku yove uampuevo Loisi na vanoko Yunisi nahano vene, cilivene nguange nove
uli naluo.
6 Ha cuma eci njikuanukisa linga uhozelele vuana vua Njambi vuje vuli muli yove
kuhitila muje munjakusalekele mavoko ange.
7 Omuo Njambi katuhanene Cimbembesi ua liova vuno honi Cimbembesi ua nzili na
cizango na kulihilula yetu vavenia.
8 Keti uvue shuamua ya kuhana vukaleho vua Muene yetu, cipue vuange cinzinda
cendi, vuno honi lipangele nange mukuyandela muzimbu uacili mu nzili ya Njambi.
9 Ikeye uatuovuele nakutusana nakusana ca kulela, keti ngue kuya ku vipangi vietu
vuno honi ku vutumbe vuendi na kavumbi vije viatuhanene muli Kilistu Yesu tele
kanda mavu va atange,

10 vuno honi vanacisolola kuhitila mukusoloka ca Muyoyesi uetu Kilistu Yesu, uje
nanongesa kutsa nakuneha muono na kuhona kutsa ku ceke kuhitila mu muzimbu
uacili.
11 Omuo ya muzimbu uacili ou, vanjihanguile kupua muka kuambulula na kanganda
na mulongisi,
12 nankuma njilinakuyanda ngue muje munjili nakuyandelamo. Vuno honi kunjesi
na shuamua, omuo njatantekeya uje njinatsiliela, kaha njatantekeya cilivene asa
kuniunga muacili vije vinjinakundika kuli ikeye noho ha Litangua lije.
13 Kavangeya cimueso ca mezi a vusunga aje unevu kuli yange mu lutsililelo na
cizango vije vili muli Kilistu Yesu.
14 Niunga muacili vusunga vuje vuvanakundika kuli yove na Cimbembesi Uakulela
uje uakala muli yetu.
15 Uatantekeya nguove voshe vaje vali mu Asiya vananjitengulukila, kupandakana
kumo na Fingeliase na Helemengenese.
16 Muene ahane cikeketima ku ntanga ya Onesifolase, omuo vintsimbu viavingi ikeye
nakala nakunjilisa, kakele na shuama na malienge ange,
17 vuno honi omo uahetele mu Loma, uanjitondele cikuma nakunjiuana.
18 Muene amutavese linga auane cikeketima cije cikahumu kuli Muene ha Litangua
lije! Uatantekeya muacili vipangi vije viakuasele mu Efeso.

2

Lisualale Uacili ua Kilistu Yesu

1 Ambahoni yove munange, kolesa mu kavumbi kaje kali muli Kilistu Yesu,
2 na vije viunevu kuli yange ha mesho a vakaleho vavengi vaje vakundama ku vantu
valutsilielo vaje vasa kulongesa na vakuavo naua.
3 Lipangele mu tuyando ngue lisualale uacili ua Kilistu Yesu.
4 Naumo uahi lisualale asa kulinga nevi na vije mu vipangi viendi via vusualale,
omuo viyongola viendi vinapu kutonda kuvuahelesa uje ntuama yendi.
5 Muka kushatuka kuvasa kumuzika cilongo kuvanga ashatuke muailamo mashiko.
6 Ndimi uakupanga cikuma ikeye napande kukala na mutambela uakulivanga ua
vimbuto.
7 Singaniekaho hali evi njihandeka, omuo Muene akakuhana kuvuisisa muli vioshe.
8 Anuka Yesu Kilistu, vamusanguile ku vatsi, uapuile mutekuluila ua Ndaviti, ngue
muvanaviambulula mu muzimbu uange uacili,
9 muzimbu uacili uje unjilinakuyandela nakukala mu malenge ngue nji muhuza.
Vuno honi lizi lia Njambi likelio kuliesi mu malenge.
10 Nankuma njilina kutualelelaho nalukakateya mu viuma vioshe ha mulonga ua
vaje vavanahangula, linga navakevo vakauane kuovoka muli Kilistu Yesu na vumpau
vuaco vua miaka yoshe.
11 Eci kuhandeka ca vusunga nguavo,
“Nga tunatsi nendi,
kaha naua tukayoya nendi,
12 nga tutualelelaho na lukakateya,
kaha naua tukayula nendi,
nga tumuviana,
nendi naua akatuviana.
13 Nga kutuesi nalutsilielo,
ikeye hanga uapua ualutsilielo,
omuo kasa kuliviana ikeye vavenia.”

Muka Vipangi uje Ivanatambula kuli Njambi

14 Vanukise evi, kaha vanangule ku mesho a Muene linga keti vakale na vimpata ha
mezi, eci kucesi naseho, vuno honi cipihisa vaje vaka kuvuilila.
15 Linga muuaselamo kulihana yove vavenia kuli Njambi ngue uje ivanatambula,
ngue muka kupanga uje kasa kukala na shuama, uje akuata muacili lizi lia vusunga.
16 Litenge ku vimpata via kasauntu na vimpande via vupi vije vituala lika vantu
kulahako na Njambi.
17 Kaha vimpande viavo vinapu ngue mbandu yamukongo. Vamo hhakati kavo
vapuile Haimenease na Filetase,
18 vakevo vaje vanaseza vusunga omuo vahandeka nguavo kusanguka cinahiti laja.
Valinakupihisa lutsililelo lua vakuavo.
19 Vuno honi luvula lua Njambi hanga luemana ngoo, na kasateso aka nguavo,
“Muene atantekeya vaje vendi,” kaha naua nguavo, “Eceleni uoshe uje atumbula lizina
lia Muene ahume ku viuma via mazilo.”
20 Mu njivo yakama kumuakele lika vitenga via ngolinde cipue via siliva vuno honi
na via kupanga ha miti na via vuma, vimo via ha cipale navikuavo viakupangesa lika
hali hoshe.
21 Nga umo alilelesa ikeye vavenia ku vitenga viakupangesa hali hoshe, kaha akapua
citenga cakupangesa ha cipale, viakulela na seho kuli liavenia njivo, vialivuahesela
lumo kuvipangesa ku vipangi viacili.
22 Teua ku mashungu a vukuenje kaha pangela lika vusunga, na lutsilielo, na
cizango, na ciyulo hamo na vaje vasana Muene na mitima yakulela.
23 Litenge ku vimpata via vulema na vunzimba, uatantekeya nguove vikanehe
kulicokota.
24 Ngamba ya Muene kapandele kupua muka kulicokota vuno honi napande kupua
ua ngozi ku muntu uoshe, mulongisi uacili, ualukakateya,
25 uje asa kuhilula vaje vamuluisa na mutima uakulikehesa. Linga hamo Njambi
akavahanako ntsimbu linga vakatenguluke ku vipi kaha vakatantekeye vusunga,
26 linga vateue ku muheto ua Liyavolo, uje navakuata linga vapange muaya cizango
cendi.

3

Kuyoya cakuhona Njambi mu Matangua a Mamanusuilo

1 Vuno honi ivuisisa eci, mu matangua akumanusuilo kukakala vintsimbu vi-
akukaluua.
2 Omuo vantu vakapua vaka kulizanga vakevo vavenia, vakazanga vimbongo,
vakalihalesa, vaka lijundula, vakapua vaka kasauntu, vakahona kuononoka visemi
viavo, vaka hona kutsatsela, vaka hona kulela,
3 vaka keniuka, vaka hona cikeketima, vakapua vakaleho va makuli, vakapua vaka
cipululu, vaka hona kulihilula, vakazinda viacili,
4 vaka luuangania, vaka lupozoka, vaka shula nakulihalesa, vaka zanga senga
kupulakana kuzanga Njambi,
5 vaka kakateya viuma via cifua cakulemesa Njambi vuno honi vakaviana nzili
yavio. Litengeni ku vantu ava.
6 Omuo vamo vavo vakalingi vingila viavo viakukovela mu vinjivo via vantu
nakukuata vampuevo vaje vakuzeya, vaje vali na viteli via vipi kaha vanashulu na
miyati yoshe ya viuma via mazilo,
7 vaje vakevuilila kuli muntu uoshe vuno honi kuvasa kuheta hatsimbu ya kutan-
tekeya mana a vusunga.
8 Ngue Njane na Njambele valuisile Mosesa, mukemo vene na vantu ava valuisa
vusunga, vantu va mana a civembulu kaha vaka kuhonoua mu lutsilielo.

9 Vuno honi kuvasa kuya kulutue, omuo vulema vuavo vukasholoka ku vantu voshe,
ngue vua vaje vamala vavali.

Vishika via Kumanusuila kuli Timateo

10 Honi yeni munakavangeya vilongesa viange, nakatumamesi kange, na vutumbe
vua vuyoye vuange, na lutsilielo luange, na kusimpa cange, na cizango cange, na
lukakateya luange,
11 na mapakeso ange, na tuyando tuange, na viuma vije vialingiuile kuli yange ku
Antioke, naku Ikoniyame naku Lisitala, mapakeso akukomouesa aje anjatambuile,
vuno honi Muene uanjohielele kuli vakevo voshe.
12 Cilivene uoshe uje atonda kuyoya vuyoye vua vunjambi muli Kilistu Yesu vaka
vapakesa,
13 oku vantu vaka vupi na vaka mantseno vakatualelelaho kulinga vupi cikuma,
kukuisa vakuavo na vakuavo naua vakavakuisa.
14 Vuno honi yove tualelelaho kuli vije unalilongesa kaha kolesa mukutsiliela omuo
uatantekeya uje kuualilongeselelevio,
15 kuhuma ku vuanike vuove uatantekeya vilongesa via kulela vije viasa kukutu-
amenena ku kuovoka kuhitila mu lutsilielo muli Kilistu Yesu.
16 Visoneka vioshe Njambi uavihuiminine kaha vili naseho mukulongesa, na
mukushulisisa, na mukuhilula, na mukuhana vilongesa mu vusunga,
17 linga muntu ua Njambi apue uamutuntu, nakushula mu vipangi vioshe viacili.

4

Kusompa cili nakuija honi Lingeni muacili Vipangi vieni

1 Njikushika ha mesho a Njambi na Kilistu Yesu vaje vakasompo vaka kuyoya na
vaka kutsa, kaha mukusholoka cendi na vumuene vuendi,
2 ambulula lizi, livuahesele vualumo mu vintsimbu viacili cipue via vipi, sungamesa,
tenukila, takamesa, longesa na lukakateya, keti uhonoue mukuvandamena namuku-
longesa.
3 Omuo ntsimbu ilinakuija omo vantu kuvakahakela mana kuvilongesa via vusunga
vuno honi hakukala na matuitui akujua, vakalitondela vakevo vavenia valongisi linga
vakalinge vije vivatonda.
4 Kaha vakalikela kuvuilila ku vusunga nakuputuka kuvuilila visimo via makuli.
5 Vuno honi yove ntsimbu yoshe livuahesele vualumo, kolesa mu tuyando, linga
vipangi viakuambulula muzimbu uacili, shulisisa mu vipangi viove.
6 Omuo yange njalivuahesela vualumo kunjilinga nkombelo, ntsimbu yange
yakukatuka inahete.
7 Njinalu nzita yacili, njinashatuka nakumanusula seteko yange, njinaniungu
lutsilielo.
8 Honi kuli cilongo ca vusunga civananjitulikila, cije Muene ikeye muka kusompa ua
vusunga akanjihanaco ha Litangua lije, kaha keti yange lika vuno honi na vaje voshe
vazangele kusholoka cendi.

Mezi Ange

9 Linga muoshe muuasela linga uije kuli yange vuavuno.
10 Omuo Ndemase nazange mavu aua aliko, nanjiseze nakuya ku Tesalonika, na
Kelesenese nayi ku Ngalatiya, na Tito nayi ku Ndalematiya.
11 Kuvanga lika Luka likaliendi ikeye ali nange. Ambata Mako linga uije nendi, omuo
ikeye ali naseho mukunjipangela.
12 Njatumu Taikikase ku Efeso.

13 Omo uija, ija na kazaku kaje kajasezele kuli Kapasi ku Tolouase, na mavulu, kaha
cikuma kuma mikanda yange ije yakuzenga ya vilambu.
14 Elekizanda uje muka kufula nanjilingi muamupi cikuma, Muene akamuhana
fueto kuya ku vipangi viendi.
15 Litenge kuli ikeye, omuo ualuisile muzimbu uetu na nzili.
16 Ha kuliluila cange cakulivanga, naumo uahi uanjikuasele, voshe vanjisezele. Keti
vavahisileco!
17 Vuno honi Muene uakele nange nakunjikolesa mukuambulula muzimbu
mukushula, linga na vaje voshe keti Vayunda vauvue. Kaha uanjovuele naku kanua
ka ndumba.
18 Muene akanjohiela ku via vipi vioshe nakunjohiela ku vumuene vuendi vua
muilu. Kuli ikeye kukale vumpau ku miaka yoshe ya yaye. Ameni.

Vihindu Viakumanusuila

19 Cihindu kuli Pulisila na Akuila nakuli vaka ntanga ya Onesifolase.
20 Elasitase uasalele ku Kolinte, kaha njasezele Tolofimase ku Miletase oku avavala.
21 Linga muoshe muuasela linga uije ntsimbu kanda cisika cihete. Eumbulase
natumu vihindu kuli yove hamo na Pundenisi na Linase na Kalaundiya na vaka
kutsiliela voshe vanatumu vihindu.
22 Muene akale na cimbembesi cove. Kavumbi kakale nove.

MUKANDA UA PAULU KULI TITO
TITO
Citsindikisi

Livulu lia Tito linapu limo lia mikanda yakuhuma kuli Paulu lije liasonekelele ku muntu keti ku cikungulukilo. Ikuavo mikanda itatu yapua 1 Timateo, 2 Timateo, na Filimoni. Paulu uasonekelele Tito, kaha naua mu mukanda uendi uausonekele linga vautande ku civunga coshe. Tuasa kulinga eci omuo ali nakulumbununa omo muanapuila mu Kanganda, cuma cimo oco Tito napandele kutantakeye laja. Paulu uasonekele ou mukanda ha ntsimbu ya mukati ka miaka makumi atanu na imo na miaka itatu na makumi atanu 63-65 hanima ya kusemuka kua Yesu. Paulu uashikile Tito linga atuamenene vikungulukilo vije viakele ha munkinda ua Kelete. Paulu uasonekele ou mukanda linga ashike Tito hakuhangula na kulongesa vakuluntu va vikungulukilo. Uahanene vishika viakulifua mu mukanda uendi kuli Timateo. Mu mukanda uendi ali nakulumbununa omo vakuluntu va vikungulukilo vanapande kuyoyelamo. Vikungulukilo na vakuluntu va vikungulukilo vanapande kuvuilila cikuma kuviuma vije vitondeka muvuntuama.

Muvanautumbikilamo 1. Paulu ashika Tito kuhangula vantuama va Njambi (1: 1-16). 2. Kaha naua, amushika linga avalongese vuyoye vua Njambi (2: 1-3: 11). 3. Mukumanesa, Paulu avalekesako via matumbe endi kaha atuma vimeneka viendi (3: 15.)

1 Yange Paulu njinasoneka ou mukanda, yange ndungo ya Njambi na kanganda ua
Yesu Kilistu.
Vanjihanguile nakunjituma mukukolesa lutsililelo lua vantu vaje vanahangula
Njambi nakuvatuamenena ku vusunga vua mana vuje vuvalongesele kufutisi yetu
yakulemesa Njambi,
2 vusunga vuje vunemana hakutsiliela kua muono uje ua miaka yoshe ya yaye.
Njambi uje kekukuisa, uatukulahesele muono ou ntsimbu te kanda vatange mavu,
3 uasholuele lizi liendi kuli yange ha ntsimbu yendi ya cili. Eci vanjikundikileco
yange linga njicambulula hakushika ca Njambi Muyoyesi uetu.
4 Njilinakusonekela kuli Tito, munange ua vusunga mulutsililelo luje tulinalo yetu
voshe.
Njambi tatetu na Kilistu Yesu Muyoyesi uetu vakuhane kavumbi na ciyulo.

Vipangi via Tito mu Kelete

5 Evi vikevio njakusezelele mu Kelete linga uvuahese viuma viasaleleko, nakuimika
va kuluntu vavikungulukilo ku nganda na nganda, ngue muje njakulongesele.
6 Mukuluntu ua cikungulukilo napande uakuhona mulonga, napande kupua yala
ua mpuvo umo lika, kaha vana vendi vanapande kupua vakakutsiliela, keti vipapoke
cipue vakakuhona kuononoka kuahi.
7 Omuo ntuama ua cikungulukilo uapua kaniungi ka vipangi via Njambi, napande
kupua uahona mulonga. Kapandele kupua mukakulihalesa cipue muka kuniengua
vuasi, cipue mukakupenda, cipue mukaluozi, cipue mukacipululu ca vimbongo.
8 Vuno honi apue mukakujumbula vangenzi na cizango cije cacili. Napande kupua
mukakulihilula ikeye vavenia, uakusungama, uakulela, namu kakalemeso.
9 Napande kupua mukalukakatela mu vilongesa via lutsililelo, vije vivasa kutsiliela.
Mu ngila eyi vene asa kutakamesa vakuavo na vilongesa via vusunga, nakusholola
naua milonga ya vaje vaka kuluisa lizi.

10 Omuo kuvali vavengi vaka kutengulukila na vakakuluisa vakuavo na viuma viavo viangoco cikuma, vaje vakafutisi ya Vayunda.
11 Cafuila kuvavindika vihandeka viavo, omuo vakevo vakanienguesa ntanga yoshe mukuvalongesa vije kuvapandele kulinga muafua ya vilinga via shuamua, linga vauane vimbongo.
12 Kaha umo uavo, umo ua tunanguizi va Njambi tuavo, uje uahandekele vusunga mukuhandeka nguendi, “Vaka Kelete ntsimbu yoshe vapua vakamakuli, vapua tusitu vamu musenge, vilenda vakujujuka.”
13 Vije viahandekele viapuile via vusunga. Nankuma, vahandekele na mezi akuvambuka ngue mpoko, linga vakale nalutsilielo luamutuntu,
14 linga keti vovuilile ku visimo via Vayunda na ku mashiko akuhuma kuli vantu vaje vanaviana vusunga.
15 Viuma vioshe vinalele kuli vaje vanalele, vuno honi kukuesi cuma cakulela kuli vaje va nalijualesa, na kuli vaje vakuhona kutsiliela, omuo mana na vilinga viavo vinapu via kujuala.
16 Vahandeka nguavo vatantekeya Njambi, vuno honi vilinga viavo kuvavikavangeya. Vapua vaka kuzinda na kuhona kuononoka, kaha kuvapandele kulinga viuma viacili.

2

Vilongesa via vusunga

1 Vuno honi yove unapande kulongesa vije vilitavasana na vilongesa via vusunga.
2 Longesa vakuluntu va vamala linga vapue vakukonkama, vakakunanguka, vaka kulihilula vakevo vavenia, vaka lutsilielo, vaka kacizango, vaka lukakanteya.
3 Mungila imo vene longeseni na vakuluntu va vampuevo linga vakale nge vampuevo vaje vayoya mu vuyoye vua kulela. Kuvapandele kupua vakalufue cipue vapue vandungo va viniu. Vapande kulongesa vije viacili,
4 linga valongese vambanda kuzanga vamala vavo, navana vavo,
5 vapue vakakulihilula vakevo vavenia, na kulela, nakumpua vampuevo vacili vakakuniunga vinjivo viavo, vaje vali kundika ku vamala vavo, linga naumo uahi ashaule lizi lia Njambi.
6 Mungila imo vene naua, nanguleni na vanike va vamala linga valiniunge vakevo vavenia.
7 Mu viuma vioshe yove vavenia unapande kupua citantekeyeso mu vipangi viacili. Pua uaku likonkomeka na kuhakela mana ku vilongesa viove.
8 Pangesa mezi akusungama aje kuvasa kuyengula, linga vitozi vove vakale na shuamua, kaha vahonoue kuhandeka via vipi hali yetu.
9 Vandungo vapande kulikundika ku vamiene vavo mu viuma vioshe nakuvavuahelesa. Kuvapandele kulinga navo vimpata,
10 cipue keti vavevile. Vuno honi vanapande kumuesa ngeci ntsimbu yoshe vakevo vapua vacili nakulongua, linga vamuese likongo ku vilongesa via Njambi Muyoyesi uetu mu viuma vioshe vije valinakulinga.
11 Omuo Njambi nasholola kavumbi kendi ha kuamena voshe vantu.
12 Kavumbi aka kalinakutulongesa kuviana yoyesi ya kuhona kulemesa Njambi na mashungu amapi aha mavu, nakuyoya yoyesi yakulemesa Njambi hano ha mavu mukuliniunga mukusungama,
13 ngue omo tuli nakuvandamena Litangua lia kuvezika lije litunatsiliela, omo kutsiliela kua Njambi yetu uakama na Muyoyesi uetu Yesu Kilistu vukasholoka.
14 Ualihanene ikeye vavenia hali yetu, mukutuohela ku vipi vioshe, nakutupuisa vantu vakulela vaje vakundama kuli ikeye lika, vaje vali na cizango cakulinga viacili.

15 Longesa viuma evi, kaha pangesa nzili yove yakama omo utakamesa nakuvindika
vaje vaka kuivuilila. Keti utave umo uavo akupayese.

3

Futisi ya vaka Yesu

1 Anukisa vantu vove vapue vakakulikehesa kuli vaka yula na nzili yakama linga
vavononoke, nakuualivuahesela mukulinga muacili muviuma vioshe.
2 Valeke keti vashaule muntu naumo uahi, vuno honi vapue vaka ciyulo na
kulizanga, kaha ntsimbu yoshe vasholole vucili vunapandemo kumesho a vantu
voshe.
3 Yetu naua tuapuile vifumbua, vakakuhona kuononoka, navakakupihisa. Tuapuile
vandungo vamashungu na senga yakuliseza-seza. Tuahakele vuyoye vuetu kulizanga-
mena, na cipululu, vakuetu vatuzindile kaha netu tuavazindile.
4 Vuno honi omo ngozi na cizango ca Njambi Muyoyesi uetu viasholokele,
5 ikeye uatuovuele. Keti ngue muvilinga vietu vavenia viakusungama vitualingile
kuahi, vuno honi omuo cikeketima cendi vavenia ngeci tunovoka, kuhitila mu
Cimbembesi Uakulela cije catukushile linga tupue tuvavaha nakuuana mono uauhua.
6 Njambi uamuaniene Cimbembesi Uakulela hali yetu muvuingi kuhitila muli Yesu
Kilistu Muyoyesi uetu,
7 linga ha kavumbi kendi vatupuise vaka vusunga ku mesho a Njambi nakutuhana
muono ua yaye uje tunatsiliela.
8 Eci cinapu kuhandeka ca vusunga.
Njitonda uhandeke cikuma viuma evi, linga voshe vaje vakakutsiliela kuli Njambi
vakahane ntsimbu yavo mukulinga vipangi viacili, vije vinapu viacili, kaha vikuasa
muntu voshe.
9 Vuno honi yove teua ku vimpata via vulema, na via mikana ya mazina a vakukuilila
na kucokota nakulizunga ha Lishiko. Evi vinapu viangoco, kuviesi na seho.
10 Nangula luvali ku vantu vaje vaneha kahangu, kaha honi keti ulinge naua cuma
ceka navo.
11 Unatantekeya ngeci muntu uacifua cangacije uapua ua mana a api, kaha vipi
viendi vilinakumusholola ngeci napihisa.

Vilongesa viakumanusuila

12 Omo njikatuma Aletemase cipue Taikikase kuli yove, kaha unapande kuija kuno
kuli yange ku Nikapolise, omuo njayongola kukala kuje cisika coshe.
13 Unapande kukuasa Zenase muka-mashiko na Apolo kuvuahesa via vungenzi
vuavo, kaha naua tala muacili linga vakale na vioshe via ha vungenzi vuavo vije
vazanga.
14 Vantu vetu vanapande kulilongesa kukala na ntsimbu yakulinga vipangi viacili,
linga keti vahone cuma cimo, kaha kuvapandele kuyoya vuyoye ngoco.
15 Voshe vaje njili navo kuno vanatumu vihindu kuli yove. Hana vihindu vietu kuli
vavusamba vetu voshe mulutsililelo.
Kavumbi ka Njambi kakale neni voshe.